This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

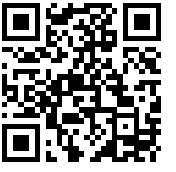

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SAMLINGAR

UTGIFNA AF

SVENSKA FORNSKRIFT-SÄLLSKAPET

Serl. 1.38

SVENSKA BÖNER FRÅN MEDELTIDEN

Digitized by Google

SVENSKA BÖNER

FRÅN MEDELTIDEN

EFTER GAMLA HANDSKRIFTER

UTGIFNA AF

ROBERT GEETE

MED 12 PLANSCHER I FOTOTYPI

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1907—09

Digitized by Google

674924
PT 9[illegible]
.S68
v. 38

VIMU AMAIGMI
LIBRARY

Digitized by Google

Vid afslutandet af denna samling af böner från medeltiden, för hvars utarbetande handskrifter från många håll behöft rådfrågas, är det för utgifvaren en kär plikt att tacksamt erkänna den stora välvilja hvarmed flere institutioner både i in- och utlandet härvid gått honom till mötes. Bland de inhemska må särskildt nämnas Upsala univ. bibl. och Riksarkivet (såsom vårdare af Skokloster-arkivet), bland utländska Universitetsbiblioteket i Köpenhamn (såsom innehafvare af Arnemagnæanska legatet), Königl. Bibliothek i Berlin och Grossherzogl. Universitäts-Bibliothek i Giessen, hvilka alla vid upprepade tillfällen ställt värdefulla handskrifter till utg:s begagnande i Stockholm. Äfven till flere enskilda personer står utg. i tacksamhetsskuld för värdefullt intresse. Bland dessa må särskildt nämnas Bibliotekarien vid Lunds universitet D:r Carl af Petersens, som först fäste utg:s uppmärksamhet vid den i Giessen befintliga särdeles gifvande handskriften (här nedan beskrifven under nr 15) och dessutom, innan denna hunnit hitlånas, ställde sina anteckningar och utdrag ur densamma till utg:s disposition. Äfven D:r Karl Henrik Karls-

Digitized by Google

SON, hvilken jag har att tacka för kännedomen om Skoklosterbönboken (här beskrifven under n:r 11), ägnas mitt tack för visadt intresse och verksamt bistånd, bl. a. vid korrekturläsningen af detta arbete.

Stockholm den 15 febr. 1909.

R. G.

Digitized by Google

INNEHÅLL.

	Sid.
Inledning	I.
Tabell 1. Handskrifternas bidrag till texttrycket	LXXXIX.
Tabell 2. De särskilda numrens frekvens i handskrifterna	XCI.
Handskriftsstatistik	XCIII.

1. Böner till Gud Fader, H. Trefaldighet och Helge And.

	N:r.
Fader vår	1.
Gud Fader	2—4.
H. Trefaldighet	5—13.
H. And	14—16.

2. Böner till Jesus Kristus.

Vår Herre Jesus Kristus. (Jfr *Tillägg* s. 513—521)	17—30.
Kristi pina, död och uppståndelse. (Jfr *Tillägg* s. 522—524)	31—45.
Kristi lekamen (Nattvardsböner)	46—72.
För hans moders bedröfvelser	73.
Kristi sår	74—76.
Jesu axelsår	77—79.
Kristi anletes bild (Veronica)	80.
Vår Herres sju band	81.
Vår Herres blodsdroppar	82.
Jesu hjärta	83—86.
Kristi helga kors	87—89.
Sju ord på korset	90.
Jesu törnekrona	91.

Digitized by Google

N:r.
Kristi uppståndelse . . . . . 92.
Jesu värk i dödsstunden . . . . . 93.

3. Böner till Jungfru Maria.

Ave Maria . . . . . 94.
Jungfru Maria . . . . . 95—101.
Inför hennes beläte . . . . . 102, 103.
Bön om beskydd . . . . . 104—106.
Om hjälp i dödsstunden . . . . . 107.
För nunnor . . . . . 108.
Jungfru Maria . . . . . 109—112.
J. M. under nattvarden . . . . . 113—117.
När man går till sängs . . . . . 118.
Under sjukdom . . . . . 119.
För alla stånd . . . . . 120.
Jungfru Marie psaltare (rosenkrans) . . . . . 121, 122.
J. M. fem salutationes . . . . . 123.
J. M. bedröfvelser . . . . . 124—130.
J. M. sorg och glädje öfver sonen . . . . . 131.
J. M. fröjder . . . . . 132—137.
J. M. lemmar . . . . . 138—141.
J. M. hjärta . . . . . 142.
J. M. fem spjut . . . . . 143.
J. M. fem svärd . . . . . 144.
J. M. upptagande till himmelriket . . . . . 145.
För en nyss aflidens själ . . . . . 146.

4. Böner till änglar och helgon.

S. Michael, ärkeänglar och alla helgon . . . . . 147, 148.
Alla änglar . . . . . 149, 150.
Din egen ängel . . . . . 151—154.
Änglar och alla helgon . . . . . 155.
Apostlar, martyrer och confessorer . . . . . 156.
Alla apostlar . . . . . 157, 158.

Digitized by Google

N:r.
Sin egen apostel . . . . . 159.
Alla helgon . . . . . 160, 161.
Sitt skyddshelgon . . . . . 162.
Heliga jungfrur . . . . . 163, 164.
Helga tre konungar . . . . . 165.
Femton nödhjälpare . . . . . 166.
Tio tusen riddare . . . . . 167.
Menlösa barn . . . . . 168.
S. Agnes . . . . . 169.
S. Ambrosius . . . . . 170.
S. Andreas . . . . . 171—173.
S. Anna . . . . . 174—178.
S. Apollonia . . . . . 179.
S. Augustinus . . . . . 180.
S. Barbara . . . . . 181.
S. Bartholomeus . . . . . 182.
S. Birgitta . . . . . 183—185.
S. Christophorus . . . . . 186.
S. Clara . . . . . 187.
S. Dorothea . . . . . 188, 189.
S. Elisabeth . . . . . 190.
S. Erasmus . . . . . 191.
S. Erik . . . . . 192.
S. Eufrasia . . . . . 193.
S. Franciscus . . . . . 194.
S. Göran . . . . . 195.
S. Hieronymus . . . . . 196, 197.
S. Joachim . . . . . 198, 199.
S. Johannes döparen . . . . . 200, 201.
S. Johannes evangelisten . . . . . 202—204.
S. Josafat . . . . . 205.
S. Katerina de Grecia . . . . . 206—208.
S. Katerina de Senis . . . . . 209.
S. Katerina af Sverige . . . . . 210.
S. Laurentius . . . . . 211, 212.
S. Margareta . . . . . 213, 214.

Digitized by Google

N:r.
S. Maria Magdalena . . . . . 215.
S. Martin . . . . . 216.
S. Olaf . . . . . 217.
S. Paulus . . . . . 218.
S. Petrus . . . . . 219—222.
S. Thomas . . . . . 223.
S. Ursula . . . . . 224.

5. Böner för särskilda personer och under särskilda förhållanden.

H. Katerinas rosenkrans . . . . . 225.
Om läsning af vigilier i Vadstena . . . . . 226.
Om nyttan af psaltarens läsning . . . . . 227.
För sig själf och sin vän . . . . . 228.
För sina enkanneliga vänner . . . . . 229.
För föräldrar och vänner . . . . . 230.
För lefvande och döda . . . . . 231.
För våra ovänner . . . . . 232.
För dem som pinas i döden . . . . . 233, 234.
För en aflidens själ . . . . . 235.
Vid en afliden väns dödsbädd . . . . . 236.
För en döende vän . . . . . 237, 238.
För en nyss aflidens själ . . . . . 239.
För en afliden . . . . . 240.
För de aflidnes själar . . . . . 241.
Om Guds, J. Marias och änglars beskydd . . . . . 242.
Om beskydd mot allt ondt . . . . . 243.
Om helgonens förböner . . . . . 244.
Om hjälp mot syndens och djäfvulens makt . . . . . 245.
Om Guds beskydd . . . . . 246.
Om trons bevarande . . . . . 247.
Om Guds miskund . . . . . 248.
Om miskund i döden . . . . . 249.
För bedröfvade . . . . . 250.
Till att undfå Guds kärlek . . . . . 251.

Digitized by Google

N:r.
För att få evig lycksalighet . . . . . 252.
Om miskund (och syndaförlåtelse) . . . . . 253, 254.
Om tålamod i bedröfvelse . . . . . 255, 256.
För att få ånger för sina synder . . . . . 257.
Om miskund i döden . . . . . 258.
Till att få syndernas förlåtelse i dödsstunden . . . . . 259.
Om en god ändalykt . . . . . 260.
För de fem sinnena . . . . . 261.
För syndare . . . . . 262, 263.
Till läsning för klosterfolk . . . . . 264.
För nunnor . . . . . 265—267.
Dagliga bönesuckar . . . . . 268.
För lösa och flygande tankar . . . . . 269.
För alla olika stånd . . . . . 270.
Bönesuckar . . . . . 271—273.
När man går till Guds hus . . . . . 274.
För lekamens uppehälle och sömn . . . . . 275.
Före och efter måltid . . . . . 276, 277.
Söndagsbönen . . . . . 278.
Under sjukdom . . . . . 279, 280.
En döendes bön . . . . . 281—283.
Allmän slutbön . . . . . 284.

Tillägg . . . . . Sid. 510.
Ändringar och rättelser . . . . . » 525.

Digitized by Google

Planscher.

1. Cod. Berol. Theol. Lat. 71, 8:o (A) bl. 153 v. (anonym hand).
2 A. Cod. AM. 422, 12:o (B) bl. 50 v. (*Anna Svensdotters* hand).
2 B. Cod. Ups. C 475 (M) bl. 46 r, (*Anna Svensdotters* hand).
3 A. Cod. Holm. DOROTHEA NILSDOTTERS bönbok (I) bl. 114 r. (*Anna Germundsdotters* hand).
3 B. Cod. Holm. A 37 (D) bl. 54 r. (anonym hand).
4. Cod. Holm. A 38 (E) bl. 142 r. (*Christina Hansdotters* hand).
5. Cod. Holm. A 43 (F) bl. 165 v. (*Anna Svensdotters* hand).
6. Cod. Holm. BIRGITTA ANDERSDOTTERS bönbok (G) bl. 168 r. *Christina Månsdotters* hand).
7. Cod. Ups. C 12 (L) bl. 148 v. (*Christina Hansdotters* hand).
8. Cod. Ups. C 68 (m) bl. 143 v. Hand 2 (anonym).
9. D:o d:o bl. 133 r. Hand 1 (anonym).
10. Cod. Giessen 881 (N) bl. 117 r. (*Margareta Olofsdotters* hand).
11. D:o d:o bl. 149 r. (anonym hand).
12. Cod. Skokl. 8, 8:o (K) bl. 137 r. (anonym hand).

Digitized by Google

INLEDNING.

Den här föreliggande samlingen af fornsvenska böner är det första försöket att åstadkomma en, så vidt möjligt, fullständig samling af de till enskildt bruk afsedda böner, som i handskrift bevarats från medeltiden till vår tid. Den omfattar ett antal af 285 böner, af hvilka de flesta utgöras af flere smärre (så t. ex. består nr 19 af ej mindre än 39 böner). Medräknas de aftryckta variantuppteckningarna, går antalet upp till 324. Här, liksom inom andra områden för det andliga lifvets yttringar under medeltiden, är det hufvudsakligen det flitiga klosterfolket i Vadstena, som vi hafva att tacka för hvad vi ännu äga kvar. Det är emellertid från en jämförelsevis sen period af klostrets tillvaro, senare hälften af 1400- och, ännu mera, början af 1500-talet, som dessa fromma alster på inhemskt språk leda sitt ursprung. Deras latinska förebilder däremot äro betydligt äldre, och ej få af dem hafva varit och äro delvis ännu i dag kyrkans allmänna egendom, författade som många bland dem äro af kyrkans stora andar i länge sedan hänsvunna tider. Vi påminna endast om namnen Augustinus, Ambrosius, Gregorius, Bernhard, Birgitta, af hvilka böner återfinnas äfven i föreliggande samling.

Man nöjde sig länge både bland lärda och lekmän med att läsa sina böner på latin. Ett betydligt

Digitized by Google

förråd af sådana böner ingick i breviarier och missaler och lästes vid gudstjänsttiderna på det för den allmänna gudstjänsten fastställda ritualspråket. De mindre eller icke alls latinkunnige hade häraf endast half uppbyggelse. Så kom BIRGITTAS stiftelse till stånd och med den behofvet att sprida sanningen på ett för alla begripligt språk. BIRGITTA föreskref såsom bekant att i hennes kloster predikan skulle hållas på landets språk, och helt visst uppmuntrade hon äfven — ehuru klosterregeln ej ger någon föreskrift därom — läsandet af böner på modersmålet. För nunnornas räkning, hvilka endast undantagsvis behärskade latinet (BIRGITTA själf förvärfvade först på äldre dagar denna kunskap), torde öfversättningar till svenska af böner tidigt nog hafva gjorts af det manliga konventets prästbröder, ehuru man ej har i behåll några äldre samlingar af böner, endast spridda sådana i handskrifter knappt äldre än midten af 1400-talet. Det är, såsom redan nämndt, först mot slutet af 1400-talet som ett varmare nit för sammanförande af böner i särskilda uppbyggelseböcker kan spåras, och detta nit fortlefde sedan ända till dess att reformationen kväfde klostrets litterära produktion. Tack vare detta nunnornas flitiga samlande af inom konventet brukliga böner på svenska finnas ännu i behåll ej mindre än 15 stycken bönböcker, några af dessa sammansatta af flere (ända till fem) olika codices. I de flesta af dessa bönböcker ingår utom den svenska afdelningen äfven en på latin af mera rituell anläggning, innehållande bl. a. utdrag ur breviariet, och ämnad att användas vid gudstjänsttillfällen. Sålunda ingå häri »horæ» af olika slag,

Digitized by Google

collectæ, Davids psalmer, åtminstone de sju botpsalmerna, delar af mässan m. m. på latin. Af de 15 nu kända bönböckerna äger Kungl. Bibl. 8 st. (ännu så sent som år 1905 förvärfvades en förut okänd präktig Vadstenabönbok, beskrifven här nedan, under n:r 9, såsom cod. I), Upsala Univ.-bibl. 3 st. och Skoklostersamlingen 1, hvarjämte 3 (däraf två f. d. Vadstenabönböcker) numera tillhöra utländska offentliga bibliotek i resp. Köpenhamn, Berlin och Giessen.[1] Utom i dessa genuina bönböcker finnas enstaka böner äfven i många andra handskrifter. För närvarande samling hafva, utom de nämnda 15, ytterligare 11 handskrifter bidragit med sitt innehåll af böner. I hvilken utsträckning hvar och en af dessa 26 codices kommit till användning framgår af tabell 1, sid. LXXXIX f.

Utom de här utgifna bönerna för privatbruk finnas äfven några (från latin öfversatta) samlingar af svenska böner för officielt bruk, tillhörande den allmänna kyrko- eller klosterritualen, hvilka ej upptagits i närvarande publikation. Sådana samlingar äro t. ex. »Svenska tideboken» (se GEETE, »Fornsv. bibliografi», 1903, afd. A, nr 270) och »Jungfru Marie örtagård» (se ibid. nr 258), den förra för kyrkligt bruk, den senare innehållande birgittinritualen på svenska.

Hvad nu särskildt beträffar äldre editioner af svenska böner, så föreligga redan några smärre samlingar, ett par af rätt gammalt datum. De viktigaste äro följande:

1. *Svenska tideboken*, tryckt i Upsala 1525, innehåller såsom särskild del en samling böner, däraf

[1] De sju sistnämnda handskrifterna hafva med berömvärdt tillmötesgående fått lånas under längre tid, för hvilken välvilja utg. står i stor tacksamhetsskuld till resp. bibliotek.

Digitized by Google

6 st. på vers (utg. af KLEMMING i »Sv. medelt. dikter», 1881—82). De prosaiska bönerna, starkt daniserande, äro tillsammans 36, däraf några bestående af flere smärre. För närmare specifikation se GEETE, »Fornsv. bibliografi», s. 96 (afd. A, nr 279). I KLEMMINGS uppl. af tideboken, 1854, omfatta dessa böner s. liij —lxxxiiij.

2. I *Fragmentum runico-papisticum*, ed. J. F. PERINGSKIÖLD, 1721, ingå såsom bihang å 10 särskildt paginerade sidor 13 st. böner till Jungfru Maria, hvilka uppgifvas vara »ex libro qui inscribitur Jungfru Mariæ örtagård . . . vel aliunde desumta», en uppgift som till sin förra del är oriktig. Bönerna äro nämligen så när som på den sista, som är hämtad ur »Birgitta Andersdotters bönbok», samtliga tagna ur cod. Holm. *A 43*. (För innehållet se »Fornsv. bibliogr.», s. 95 f., afd. A, nr 278.) Efter sin ordning i »Fragmentum» återfinnas de i närvarande samling under resp. nr 126, 144, 98 (nr 4: Birgittas bön, är ej här aftryckt), 134 var. *a*, 145, 97, 111, 107 (nr 10: Mechtilds »3 ave», ej här aftryckt), 105, 114 och 109.

3. *En Wadstenanunnas bönbok*, utg. af J. E. RIETZ, 1842, är en återgifning i tryck af cod. *AM. 422 in 12:o*, som här nedan beskrifvits såsom handskrift 2 (B). Titeln är af Rietz godtyckligt åsatt, alldenstund handskriften utgör ej en, utan fem eller sex bönböcker, af hvilka ej alla äro afsedda för nunnor (se vidare här nedan s. XXI ff.). Texten är af Rietz mycket okritiskt utgifven. Handskriften har i stor utsträckning (11 nr) användts för närvarande samling.

4. *Hel. Birgittas böner*, de 4 större och ett fiertal (25) kortare, äro utgifna af KLEMMING i »Birgittas

Digitized by Google

uppenbarelser» del 4, 1862, s. 132—176. Många af dessa böner äro i variantuppteckningar tryckta i närv. samling tillsammans med andra förut okända böner af BIRGITTA. (Jfr »Fornsv. bibliogr.» s.101 f., afd. A, nr 288 och 289.)

5. *Hel. Mechtilds uppenbarelser*, utg. af R. GEETE 1899, innehålla flere böner, af hvilka några här aftryckts i varianter efter förut ej använda handskrifter.

6. *Gersons Ars moriendi*, tr. Ups. 1514, utg. i faksimile af KLEMMING 1881, innehåller en samling böner för sjuka och döende. I den parafras af samma ämne, som under titeln »Tractatus de arte bene moriendi» ingår i cod. Ups. *C 74* och utgifvits af GEETE i »Svenska kyrkobruk under medeltiden», 1900, finnas likartade böner. Dessa senare äro här ånyo tryckta till ett antal af 20 (se förteckningen å s. XC).

7. *Ingeborg Gertsdotters fjorton råd om ett gudeligt lefverne*, efter cod. Ups. *C 50* utgifna af GEETE i »Skrifter till uppbyggelse från medeltiden», 1904—05, innehålla likaledes ett litet förråd af böner, här nedan omtryckta till ett antal af 7 st. (se nyssnämnda förteckning å s. XC), hvartill komma 2 förut otryckta ur samma handskrift.

8. Slutligen återfinnas några få enstaka böner i tryckta skrifter, såsom *Hel. Bernhards bön till helga kors* (tryckt i WIESELGRENS uppl. af »H. Bernhards skrifter», 1864—66, s. 282—287), variant 1 *a* i närv. samling af *Fader vår* efter cod. Ups. *C 381* (förut tryckt hos J. H. SCHRÖDER, »Bönen Fader vår och Tron på gammal svenska», 1829, s. 5—6), variant 1 *b* af samma bön efter *Ängsöcodex* i K. Bibl. (utg. af KLEMMING

Digitized by Google

i »Själens tröst», 1871—73, s. 314). Den här för fullständighetens skull intagna variant *b* af nr 123, *Jungfru Marie fem salutationes*, är förut i vidlyftigare form tryckt af GEETE, »Skrifter till uppbyggelse», 1904—05, s. 349—378.

Digitized by Google

Handskriftsbeskrifning.

1 (*A*). En Königl. Bibliothek i Berlin tillhörig perg.-handskrift in 8:o, där signerad »*Mscr. Theol. Lat. 8:o N:o 71*», skrifven i Vadstena kloster af okänd hand, sannolikt på 1470-talet, i alla händelser efter år 1469. Dimensionerna äro 16,2×11,5 cm., volymens tjocklek (utom pärmarne) 4,5 cm. Denna prydliga och med omsorg utarbetade codex är en af de värdefullaste representanterna för den grupp af klostrets litterära kvarlåtenskap, som utgöres af de inom detsamma, särskildt till nunnornas bruk, utförda bönböckerna. Såsom redan nämnts, finnas sådana till ej obetydligt antal ännu bevarade i Sverige och utlandet. En kortfattad redogörelse för handskriftens beskaffenhet har redan, med anledning af ett par därur aftryckta stycken (n:r 89 och 90 härnedan), lämnats af föreliggande samlings utg. i inledningen till »Skrifter till uppbyggelse från medeltiden» (S. F. S. S.), 1904—05, s. XXXIII—XXXVI. Af denna redogörelse (till hvilken, för undvikande af upprepning, må hänvisas) framgår bl. a., att handskriften, hvars svenska del är utförd af en enda genomgående hand (se faksimile pl. 1; det är svårt att afgöra huruvida äfven det vackra latinska pråntet är utfördt af samma eller annan hand), består af 194 blad och utgöres, liksom fallet är med de flesta kända Vadstenabönböckerna,

Digitized by Google

af tvänne partier: ett latinskt, bestående af kalendarium[1] med dess vanliga bihang af »tabulæ» samt ett knapphändigt breviarium, innehållande diverse »tidegärder» (*horæ*), botpsalmer, litania, böner m. m., allt detta omfattande bl. 1—94 (bl. 95 är blankt), samt ett svenskt parti. Detta senare omfattar bl. 96—194, men äfven i slutet af den latinska delen finnas några stycken på svenska (bl. 92 v.—94 v.) samt en svensk rubrik (bl. 22 v.) så lydande: »War hä*r*ra sagdhe sancte mechtilde for then wanhedher mik görs om fastogangi*n* läs mic the antiphona*m* ccc I [350] sinno*m*» (den tillhörande antifonen är på latin). Dessutom finnas på svenska (bl. 1 r.) tvänne anvisningar, den ena att finna söndagsbokstafven, den andra att finna gyllentalet för hvarje år. Dessa anvisningar äro skrifna i tvänne inramade cirklar (»kringlor»), den ena ofvanför den andra. Den öfre (med 16 rader text) lyder så: »Wil thu aarlica wita | su*n*nadagx bokstawe*n* tha tag | aff gudz fötzla aaro*m* MCD XX [1420] aar | oc the aar thär owir äru the*m* räkna | i thesse kringlo byriandis oppa e widh | korsit ok hwar thät aara taal lyktas thär [är] | su*n*nadagx bokstaffwen thät aarit om krin*g* | Än lyktas thät taal oppa twem bokstaffuo*m* tha | är thät skot aar Oc tha hafwir thu then swar|tha bokstaffwen for su*n*nodagx bokstaff til sancti | Mattissa dagh [25 febr.] i fastonne Oc fran the*m* dag | oc aarit om kringh tha haffwir thu then | rödha bokstaffwen for swnnodagx bok|staff som owan thän swartha staar | alt in thil ny aarit oc sidhan

[1] Kalendariet öfverensstämmer i det närmaste med det som ingår i Breviarium Lincopense (1493), endast med tillägg af några fester, som särskildt hörde till Vadstenakulten, såsom de fyra högtiderna till ära för klostrets välgörare m. fl.

Digitized by Google

a|thir in nyth thaal:—» Rundt i den dubbla omkretsen stå i följd bokstäfverna **a—g**, upprepade i flere omgångar. Vid slutet af bokstafsserien ges anvisningen: »Byria swa athir nyth taal». — Den nedre »kringlans» inskrift (likaledes 16 rader) lyder så: »Wil thu wita | aarlica aureum numerum | tha tagh aff gudz fötzlo a|arom M cd xx [1420] aar oc the ar | th*ä*r owir äru, the*m* räkna i thes|se kringlo byriande oppa **XVj** oc | hwar som th*ät* aara tal fallir th*är* är | oc aureus numerus aff thy aare tu | äpth*i*r spör Oc nar tu thessa kring|lo om kring haffw*i*r thalt tha byri|a ath*i*r oppa nya alt th*är* til thu kom|bir til th*ät* aara tal tu fore haffwir | Oc äpth*i*r thy nw äru gudz aar | M cd l [1450] bor[t]takno*m* aff them M cd xx tha äru i gen xxx the*m* | räkna i thesse kringlo.» Rundt om inom cirkelns dubbla omkrets äro placerade romerska siffror I—XIX (omväxlande i rödt och svart) jämte därutomkring uppmaningen: »oc hwar th*är* taal faldh*i*r oc lyktas th*är* är aureus numerus».

Mellan bl. 1 och 2 är ett halft stickblad insatt, å hvars verso-sida läses följande anvisning: »VJlth thu witha nio wikna fasto, tha leta wp först*a* | prima äpth*i*r th[r]ättandha dagh jula, oc räkna thä|dhan x dagha, om ey skot aar, oc xi dagha tha so*m* | skot aar är Oc sidhan nästa sy*n*nodaghin äpt*i*r | the x dagha ällir xi, är niowikna fastha:—» Denna anvisning, endast med förändring från sing. till plur. (»Vilen j witha» o. s. v.), återfinns, liksom de bägge ofvannämnda »kringlorna», ordagrant lika lydande i *Birgitta Andersdotters* bönbok (n:r 7 här nedan) från omkr. 1520. Af flere skäl synes sannolikt, att den nunna, som afskrifvit den sistnämnda, jämte andra

Digitized by Google

handskrifter haft äfven denna ståtliga Berlincodex till förlägg.

Berlinbönboken utgöres af tillsammans 18 lägg, de flesta om 10 blad; 11 blad hafva bortskurits, dock utan att lämna någon lakun. Handskriften har alltså ursprungligen bestått af 205 blad utom det mellan bl. 1 och 2 insatta stickbladet. Den svenska delen har genomgående 20 rader på sidan.

Det latinska kalendariet (bl. 2—7) är af stort intresse, skrifvet som det är för begagnande i Vadstenaklostret, hvars olika slag af mässor m. m. äro noggrant angifna. Där finnas dessutom tillskrifna åtskilliga kortfattade kronologiska anteckningar från senare tid än handskriftens affattning. De viktigaste af dessa må här anföras:

Febr. 5: »Obiit soror Margareta nobilis vidua anno domini MDLXIX [1569]» — kan vara den *Margareta Nilsdotter*, som var klostrets abbedissa åren 1548—53 och hvilken af SILFVERSTOLPE, »Klosterfolket i Vadstena», nämnes under nr 18 bland abbedissor, med uttalad förmodan: »lefde sannolikt ännu 1569».

Febr. 9: »Obiit frater gudhmarus condam capellanus sancte birgitte» (= *Gudmarus Frederici*, död 1389; SILFVERST. nr 7).

Mars 3: »Her doo min kära syster Anna benctzdotter» (= SILFVERST. nr 283, död 1549).

Mars 13: »Obiit venerabilis domina cecilia filia sancte birgite hec fertur quod antequam nata fuit in vtero matris loquebatur» (Birgittas yngsta dotter *Cecilia*, död 1399 enl. Diarium Vadst., 1391 enl. Annerstedt). — I vänstra margen står vid samma da-

Digitized by Google

tum: »Anno & lxix c s» (= *Christina Svensdotter*, död 1569; SILFVERST. nr 310).

Mars 16: »anno domini 15 lxix [1569] obiit m i» (helt visst *Margareta Jonsdotter*, som afled detta år; SILFVERST. nr 311).

Mars 23: »Anno domini Mo cccº lxxxjº [1381] obiit domina katerina filia beate birgitte matris nostre que prima abbatissa vatzstenis fuit».

Apr. 9: »Obiit dominus petrus prior aluastrensis condam confessor sancte birgitte» (= prior *Petrus Olavi*, död 1390).

Maj 2: »Obiit dominus nicholaus episcopus lyncopensis primus jnstitutor» (= *Nic. Hermanni*, död 1391).

Juli 12: »her doo myn kära moder k m 1554». Denna anteckning måste åsyfta någon som varit klostrets abbedissa, enär titeln »moder» ej tillades andra, och den enda nunna, som i sådant fall kan komma i fråga, är *Katerina Mattsdotter*, abbed. 1539—48. Därmed skulle SILFVERSTOLPES uppgift (under abbedissor nr 17): »Afled sannolikt 1559», kunna korrigeras.

Vid juli 14: »her do k o 16 [felskrifning f. 15] 2 v [1525] ten 13 ivlijvs, en uppgift som möjligen åsyftar nunnan *Kristina Olofsdotter* (SILFVERST. nr 273), som invigdes 1516 och enl. nämnde förf. skulle aflidit 1526 $^{22}/_{9}$. Någon annan nunna är ej att välja på.

Enligt hvad sålunda af dessa anteckningar framgår, torde äfven ett och annat nytt bidrag till klostrets personhistoria kunna hemtas ur denna värdefulla Berlincodex.

Digitized by Google

Här nedan följer nu en fullständig redogörelse för handskriftens svenska innehåll af böner m. m., hvarvid, liksom i det följande, för korthetens skull endast hänvisas till resp. nummer i den tryckta texten.

1. Två helt korta böner, utbrutna ur den vidlyftigare redaktionen af »Jungfru Marie salutationes» (utg. efter cod. Holm. *A 49* af GEETE i »Skrifter till uppbyggelse från medeltiden»). Den första, som börjar: »O aldra miskunsamlikasthe gudh, huru mäktogha . . .», återfinnes anf. arb. s. 376: rad 4—10; den andra: »O aldra sötaste oc miskunsamligaste gudh, thatta [f. thätta] oc alt annat goth . . .» ibid. s. 358: rad 9—13. bl. 92 v. — 93 r.

2. De fem böner, alla med början: »Min sötasta iomfru» (den sista här saknande ett par rader i slutet), jämte slutbön, hvilka i närvarande samling ingå under nr 123 var. *c* (»Jungfru Marie salutationes»); till formen öfverensstämma de dock närmare med var. *a*. 93 r. — 94 v.

Bl. 95 blankt.

3. Till h. Trefaldighet, 6 st. (i närv. samling motsvarande nr 7: 3—7, 2). 96 r. — 97 v.

4. Till densamma (endast i denna hdskr. och därur aftryckt under nr 13). 97 v. — 99 r.

5. Till J. Marie fem bedröfvelser (nr 126). 99 r. — 102 v.

6. H. Mechtilds s. k. »tre Ave», böner till J. Maria om bistånd i dödsstunden (öfverensstämmer med den red., som tryckts af GEETE, »H. Mechtilds uppenbarelser», 1899, sid. 390—91). 102 v. — 103 v.

7. S. Bernhards bön till J. Maria (nr 98). 103 v. — 104 r.

Digitized by Google

8. H. Birgittas bön (»O Maria ärofullasta himerikis drothning»), öfverensstämmer med KLEMMING, »Birg. uppenb.» 4, sid. 168—70, där två varianttexter finnas. 104 r.—105 r.

9. Till Jungfru Maria (endast i denna hdskr., aftryckt här under nr 110). 105 r.

10. En annan bön till densamma (härur aftryckt under nr 111). 105 r.—106 r.

11. H. Birgittas bön till Kristus (härur aftryckt under nr 26; variant till KLEMMING 4: 159). 106.

12. Densammas bön till J. Maria, ej hos KLEMMING (härur aftr. under nr 100). 106 v.—107 r.

13. »En lithin bön aff sancta B[irgitta]», ej hos KLEMMING (endast i denna hdskr., aftr. under nr 258). 107 r.

14. Bön till Vår Herre (endast i denna hdskr., aftr. under nr 27). 107 r.—108 r.

15. En af H. Birgittas böner (»O Thu aldhra lustelicasta yrthegardher»), öfverensstämmer med KLEMMING 4, s. 171—174 (två varianter). 108 r.—109 v.

16. En annan bön af densamma (»JHesus christus lifuandis gudz son»), öfverensstämmer med texten hos KLEMMING 4: 170. 109 v.

17. »En annor bön *som* sancta Birgitta plägade läsa» (troligen äfven författad af henne, men ej intagen hos KLEMMING; funnen endast i denna hdskr. och därur aftr. under nr 249). 109 v.—110 r.

18. Till Jesu hjärta (härur aftr. under nr 86). 110 r.

19. En af H. Birgittas dagliga böner (»O *Härra* gudh alzwallogher *som* alla ledhir til got»), samman-

Digitized by Google

satt af två böner (KLEMMING 4: 162 f. och 160); texten stämmer med Klemmings. 110.

20. »En aff sancta Birgitta bönom hon las» (rubr.): »O Härra gudh forlat mik mina syndir» (stämmer med KLEMMING 4: 162). 110 v.—111 r.

21. »Thässa thre sma böner plägha[dhe] sancta Birgitta läsa» (nr 268 var. *a*). 111.

22. »En aff sancta Birgitta daglika bönom»; ej hos KLEMMING (endast i denna hdskr. och därur aftr. under nr 244). 111 v.—113 r.

23. Femton böner till Kristi pina, med orätt tillskrifna H. Birgitta; var. till KLEMMING 4: 197—210 (härur aftr. under nr 31). 113 v.—119 r.

24. Bön för ovänner (nr 232). 119.

25. »En godh bön til at fa gudz kärlek» (härur aftr. under nr 251). 119 v.—120 r.

26. För att få ånger för sina synder (nr 257). 120.

27. En H. Birgittas bön (»O Härra gudh alzwallogher, thu som west mik hafua al thingh aff tik»), öfverensst. med KLEMMING 4: 161· 120 v.—121 r.

28. Till Guds pina (härur aftr. under nr 38). 121.

29. Till Kristus för hans sju ord på korset (nr 90). 121 v.—123 r.

30. S. Gregorii bön till Kristi fem sår, 5 st. med slutbön (nr 75), med en helsidesbild å bl. 123 v. 123 r.—126 v.

31. Till Guds pina (39 var. *c*). 126 v.—127 r.

32. Bön för syndare (nr 262). 127 r.—129 r.

33. »Aff wars härra hiärta» (nr 85). 129 r.

34. Till Jungfru Marie hjärta (nr 142). 129.

35. Till Jesu hjärta (endast i denna hdskr., aftr. under nr 83). 129 v.—130 v.

Digitized by Google

36. En annan bön till d:o (nr 84). 130 v.—131 r.
37. Till Kristus (nr 20). 131 r.—132 v.
38. Till Jesu anlete (nr 80 var. *b*). 132 v.—133 r.
39. Tre nattvardsböner (den första ingår i tr. uppl:s nr 29, de två öfriga förekomma endast i denna hdskr. och äro här nedan aftr. under nr 64). 133 r.—134 r.
40. Till Kristi lekamen (härur aftr. under nr 53). 134 r.
41. Tre nattvardsböner, när Guds lekamen upphöjes (nr 23 var. *a*). 134 r.—135 r.
42. En d:o »tha gudhz wärdhogaste licame är lypther i mässone» (nr 50). 135.
43. Två d:o vid samma tillfälle (den förra aftr. ur denna hdskr. under nr 68, den senare = nr 65 var. *a*). 135 v.—136 v.
44. S. Augustini bön till Gud Fader (nr 4). 136 v.
45. Nattvardsböner före tagandet af Guds lekamen, 5 st. med slutbön (nr 48: 1—5, 7). 136 v.—140 r.
46. D:o d:o (nr 57). 140 r.—141 v.
47. Till J. Maria före d:o (nr 114). 141 v.—142 v.
48. Vid tagandet af Guds lekamen (nr 48: 6; jfr här ofvan nr 45). 142 v.
49. Sedan man tagit Guds lekamen (nr 52: 2). 142 v.—143 v.
50. Vid samma tillfälle (nr 70). 143 v.—144 r.
51. Till J. Maria vid samma tillfälle (nr 117). 144.
52. Sedan Guds lekamen tagits (endast i denna hdskr., här aftr. under nr 71). 144 v.—145 r.
53. Vid samma tillfälle (nr 29: 2). 145.
54. Till S. Anna (nr 174). 145 v.—146 v.
55. En annan bön till d:o (nr 176). 146 v.—147 v.

Digitized by Google

56. »En ärlikin bön aff ware kärasta modher sancta Birgitto» (nr 184). 147 v.—149 r.

Därefter följer (bl. 149 r.) en latinsk »Memor[i]a aff hälga fru Katherine» [af Sverige] af följande lydelse:

Mem. Salue mater inclita
Swecie patrona
Katerina predita
virtutum corona
seruis tuis flagita
gracianum [i st. f. —arum] dona
et celorum hadita [!]
fac videre bona
℣ Ora pro nobis b. mater katerina
Vt digni efficiamur gracia diuina.

57. Till S. Katerina [af Grekland] (härur aftr. sås. nr 207 var. *a*). 149 v.

58. Till S. Maria Magdalena (nr 215). 149 v.—150 r.

59. Till S. Elisabeth (endast i denna hdskr., aftr. under nr 190). 150.

60. Till S. Barbara (nr 181). 150 v.—151 r.

61. Till S. Dorothea (nr 188). 151 v.—152 r.

62. Till S. Margareta (nr 214). 152.

63. Till S. Apollonia (nr 179). 152 v.

64. Till S. Eufrasia (endast i denna hdskr., aftr. under nr 193). 152 v.—153 r.

65. Till S. Clara (endast i denna hdskr., aftr. under nr 187). 153 v.

66. Till S. Petrus apost. (nr 219). 153 v.—154 r.

67. Till S. Paulus (nr 218). 154.

68. Till S. Andreas (nr 173). 154 v.—155 r.

69. Till S. Johannes Baptista (nr 200). 155.

Digitized by Google

70. Till S. Johannes Ewangelista (nr 203). 155 v.—156 v.

71. Till S. Thomas (endast i denna hdskr., aftr. under nr 223). 156 v.

72. Till S. Ambrosius (endast i denna hdskr., aftr. under nr 170). 156 v.—158 r.

73. Till S. Hieronymus (nr 196). 158 r.

74. Till S. Franciscus (nr 194). 158 v.

75. Till S. Laurencius (nr 211). 158 v.—159 v.

76. Till S. Erasmus (nr 191). 159 v.—160 r.

77. Till helga Tre konungar (nr 165 var. *a*). 160.

78. Till alla änglar (nr 154). 160 v.—161 v.

79. »Til sin eghin ängil» (nr 151). 161 v.—162 r.

80. Till helga kors (nr 87). 162.

81. Till alla helgon (nr 160). 162 v.—165 r.

82. Bön för alla syndare (nr 270). 165 r.—166 r.

83. För syster och broder (nr 108). 166 r.—167 r.

84. För sina vänner (nr 228). 167.

85. Tre böner »for them som ärfwodha j ytarsta dödzins tima» (nr 234 var. *a*). 167 v.—168 r.

86. H. Mechtilds fem böner till Kristi uppståndelse på påskdagen (nr 92; nära öfverensstämmande med den text, som — efter *A 43* — finnes tryckt hos GEETE, »H. Mecht. uppenb.», s. 381 f.). 168 r.—170 r.

87. Till den helge Ande (nr 15). 170.

88. Bön för klostersystrar (nr 265). 170 v.—171 v.

89. »Siw stena i thy finghergulleno mädh hwilko gudz son trolofuadhe människiona siäl sik til brudh», utgörande bok 3, kap. 1 af H. Mechtilds uppenb., dock i annan öfvers. än den i cod. Holm. *A 13* (GEETES uppl. s. 237: rad 14—239: 11). 172 r.—174 v.

Digitized by Google

Detta st. är härur aftryckt hos GEETE, »Skrifter till uppbyggelse från medeltiden», 1904—05, s. 395—398.

90. Ett stycke utan rubrik, likaledes ur H. Mechtilds uppenb., näml. bok 1, kap. 31 (GEETES uppl. s. 66: rad 1—67: 8), likasom föreg. nr i annan öfvers. än *A 13.* 174 v.—176 r.

Äfven detta stycke har tryckts i »Skr. till uppbygg.», s. 399—401.

91. »Huru m*ä*nniskian skal sik redha til gudz licama han wärdhelika at thaka», 5 st. jämte inledning (endast i denna hdskr., därur aftr. här under nr 47). 176 r.—179 v.

92. »Sancta Mäktildh*e*r badh h*ä*rran ihesum at han wille wärdhogas at redha hona til at wnfa hans wärdogasta licama H*ä*rran swaradhe» (rubrik), utgör ett stycke ur bok 1, kap. 38 af H. Mechtilds uppenb., ord för ord motsvarande GEETES uppl. s. 80: rad 6—81: 15, alltså afskrifvet efter originalet till *A 13.*[1] 180.

93. »Fäm aue maria m*ädh* fäm pu*n*ctu*m* sancta Mäktil plägadhe läsa for än ho*n* thok gudz hälgasta likama», 5 st. jämte en sluterinran, alltsammans motsvarande H. Mechtilds uppenb., bok 1, kap. 82 (GEETES uppl. s. 171: ungef. rad. 26 t. o. m. 172: 30) med originalet till *A 13* såsom källa, ehuru texten där har uppenbarelsens form, men här erhållit bönens. Återfinns i denna senare form endast i vår Berlinhdskr. och är därur aftryckt här nedan under nr 113). 180 v.—181 v.

[1] Endast ordet *libbadha* har vid afskrifvandet utbytts mot det begripligare *smittadha* (som dock felskrifvits under formen *snittadha!*). Jfr GEETE, »Skrifter till uppbyggelse», Inledn. s. XXXVI.

Digitized by Google

94. »Nakra puncta aff wars *härra* lifuerne oc pino», 39 st., af hvilka åtskilliga i mer eller mindre förändrad form ingå i andra böner (i förevarande redaktion funnen endast i denna hdskr. och därur i sin helhet aftryckt under nr 19). 182 r.—189 v.

95. Till vår frus fem spjut (nr 143). 189 v.—192 r.

96. »Mädh thässom ordom liktha gärna thina bön» (här aftr. under nr 284 var. *a*). 192 r.

97. Nattvardsbön efter kommunionen (endast i denna hdskr., aftr. under nr 72). 192 r.

98. »En godh bön at wndhfa gudz licama» (endast i denna hdskr., aftr. under nr 55). 192 v.—193 v.

99. Till Kristus, utan rubr. (endast i denna hdskr., aftr. under nr 24). 194 r.

100. Nattvardsböner, 3 st. (ytterligare två dithörande stycken jämte slutbön saknas, hvadan hdskr. möjligen är defekt i slutet), en ordagrann upprepning af de tre första bönerna af nr 45 här ofvan: förlusten af fortsättningen är sålunda ingen. 194.

Såsom af ofvanstående innehållsförteckning framgår, äro ej färre än 31 hela nummer i förevarande edition aftryckta ur denna Berlincodex, näml. hdskr:s nr *4*, *9*, 10—12, *13*, *14*, *17*, 18, *22*, 23, 25, 28, *35*, *39*, 40, 43: 1, *52*, 57, *59*, *64*, *65*, *71*, *72*, *91*, *93*, *94*, 96, *97*, *98* och *99*, af hvilka *20* st. (de kursiverade) återfinnas endast i denna källa. Af tabellen sid. XCIII kan man finna att endast *A 43* lämnat flere bidrag än denna codex. Här finnas bl. a. särskildt märkliga bidrag till Mechtildlitteraturen, näml. hdskr:s nr

Digitized by Google

6, 86, *89*, *90*, 92 och *93*[1], af hvilka de kursiv. ej äro annorstädes funna, äfvensom ej mindre än 12 H. Birgittas böner (utom de »15 O», som orätt tillskrifvits henne), däraf 3 förut ej funna. De nya bönerna jämte varianter af förut kända återfinnas i förteckningens nr 11, 12, *13*, *17*, *22* och 23, motsvarande i tr. texten resp. nr 26, 100, 258, 249 (ovisst dock huruvida den sista är författad af Birgitta), 244 och 31 (de kursiverade funna endast i Berlincodex).

Berlinhandskriften omnämnes helt kort af H. Schück i »Bibliografiska och litteraturhist. anteckningar», 1896, s. 150 f., under rubriken »Den sista vadstenanunnans bönbok». Nunnan *Kristina Petri* (se Geete, »Skrifter till uppbyggelse», Inledn. s. xxxiv), som troligen var den sista svenska ägaren, var, enligt Messenius (»Scondia» viii, s. 32), citerad af Schück, helt visst en af de åtta nunnor, som vid klostrets stängning 1595 af hertig Carl begåfvo sig ur landet, närmast väl till birgittinklostret i Danzig. Det ligger nära till hands att antaga det bönboken på denna väg, efter Danzigkonventens upphäfvande, kommit i Berlinbibliotekets ägo.

Handskriften har med stort tillmötesgående varit ställd till utgifvarens begagnande i Stockholm under två särskilda perioder.

[1] Såsom redan nämnts är i afseende på nr *93* (fem nattvardsböner) att märka, det texten, ehuru här förvandlad till direkta böner, nära ansluter sig till texten i *A 13*, ehuru denna senare framträder såsom uppenbarelse och framställes i oratio obliqua. Latinska originalets (se Poitiersuppl. 1877) lib. 1, cap. 43 har liksom *A 13* uppenbarelsens form. Att texten i originalet (från 1469) till *A 13* legat till grund för redaktionen af motsvarande stycke i Berlincodex och att ej direkt öfversättning från latinet föreligger, synes otvifvelaktigt och bestyrkes ytterligare af den ordagranna öfverensstämmelsen med *A 13* i sista stycket: »Wiste . . .» o. s. v. (se här nedan s. 235: rad 7—9).

Digitized by Google

Ett fototypiskt faksimile af bl. 153 v. återfinnes å pl. 1.

---

2 (*B*). En Arnemagnæanska handskriftssaml. å Univ.-bibl. i Köpenhamn tillhörig pergamentcodex med sign. cod. AM. N:o *422 in 12:o* (N:o 2,502 i KÅLUNDS katalog), bestående af (numera) 89 bl., hvilka ursprungligen varit minst 98, troligen ännu flere (af de förlorade bladen återstå numera endast 9 falsar). I början och slutet är ett flertal pappersblad (oskrifna) insatt. Bladens dimensioner: 10,1 × 7,4 cm. Handskriften, som är defekt både i början och slutet samt dessutom på flere andra ställen, består egentligen af 5—6 olika fragmentariska handskrifter, alla troligen af ringa omfattning, hvilka sammanförts till ett band. RIETZ' omdöme: »tyckes vara skrifven vid medlet af 1400-talet» torde böra jämkas till »slutet af 1400-talet». Den är helt visst till väsentlig del skrifven i Vadstena (en af delarne är utförd af *Anna Svensdotter*, d. 1527, hvars initialer **a s** återfinnas å bl. 50 v., — faksimile meddelas å pl. 2), ehuru ej alla partier äro afsedda för nunnor. Innehållet utgöres af böner m. m. på svenska och latin och är nedskrifvet af 7 à 9 händer. Röda rubriker (en gång grön), röda kommata och isättningar i enskilda bokstäfver. Inga andra prydnader möta än de vanliga större initialerna i rödt, blått eller grönt, ett par gånger i silfver. En enda större initial i flere färger, upptagande två textrader, finns å bl. 8 v. Hvarje sida har 10—15 rader.

Digitized by Google

Läggens antal är 10, af hvilka de flesta bestå af 10 blad. De särskilda delarne utgöras af följ. lägg och antal blad:

Del	I (svenska)	utgöres af	lägg	1—2	= bl. 1—15.	Hand *a.*
»	II (latin o. sv.)	»	»	3	= » 16—24.	» *b, c.*
»	III (sv. o. latin)	»	»	4—6	= » 25—54.	» *d, e.*
»	IV (mest sv.)	»	»	7—8	= » 55—74.	» *f.*
»	V (lat. o. sv.)	»	»	9	= » 75—83.	» *g.*
	VI (lat. o. sv.)	»	»	10	= » 84—89.	» *h.*

Af dessa händer är *e* (bl. 42 v.—54 r.) bevisligen Anna Svensdotters. Möjligen är hand *c* densamma som *e*. Till de anförda kommer dessutom (bl. 16 r.—20 v.) troligen ännu en hand (*i*) för ett parti på latin (liturgisk präntstil).

Det högst enkla bandet af papp med pergament är från senare tid, liksom de många pappersbladen i början och slutet. Det bär spår af råttors åverkan.

Innehållet är, såsom nämndt, öfvervägande på svenska. På latin äro dels några böner (bl. 16 r.—20 v., 27 v.—31 r., 31 v.—39 v. och 55), däraf en (bl. 28 v.) med svensk rubrik, dels (bl. 75) en anvisning att med läsning utröna, huruvida en väns själ är »in porgatorio vel in inferno» (mest rubr.), dels vidare några magiska formler, uppblandade med svenska ord (bl. 76), samt föreskrifter (med fyra svenska rubriker) rörande nunnornas kortjänst, inrymmande tre lat. böner (bl. 84 r.—85 r.), och slutligen å sista halfva sidan (bl. 89 v.) början af en lat. bön (»Jesu bone amo te») utan forts., enär hdskr. slutar defekt. — På svenska åter äro följande stycken.

1. Jungfru Marie rosenkrans, utan början och slut (aftryckt ur denna hdskr. under nr 122, med

Digitized by Google

komplettering af det felande efter Birg:a Andersdotters bönbok). bl. 1—14 v.

2. Till Jesu anlete och ögon, fragment (endast början) af Femton böner till Kristi kroppsdelar, andra och tredje bönen (se nr 32 var. *a* i närvarande samling). 15.

3. Kronologiska anteckningar om Birgitta, Katerina, Vadstena klosters invigning m. m. 20 v.—22 v.

Dessa anteckningar hafva följande lydelse:

Anno domini MCCCLXXIII [1373] Jn die beati apollinaris do war kära modh*er* sancta birgitta
Anno domini MCCCLXXXI [1381] vppa wara frw apthon anunciacionis do hälgha fru katherina.
Anno domini MCCCLXXXIIII [1384] Jn die sancti seuerini episcopi hulkin tha kom oppa sy*n*nedaghin inuigdis ok j*n*nelyktis systrana Ok näst*a* daghin th*är* äpth*ir* jnuigdis brödhrene.
Anno domini MCCCXC [1390] nästha daghin för sancti michaelis dagh for h*är*r magnus petri confessor ok thue mässo brödh*er* m*ädh* hono*m* som war h*är*r hans swenonis oc h*är*r anders olaui til rom at fulfölghia canonizacionem sancte birgitte etc^ra^.
Anno domini MCCCXC primo [1391] vij daghen*om* j octobris maanadh tha varth sancta birgitta cano*n*iserat j s*ancte* pädh*ers* kirkio j rom h*är* äpth*ir* maghin i rättha idh*er* Saa ath hälgha frw katherina liffdhe j viij ar äpth*ir* s*ancte* birgitto Thridia aarith äpth*ir* the hälgha frw*n* war dödh jnuigdhis con*n*uentith Och siwndha aarith äpth*ir* ath *con*uenth*en* war jnuigth tha war canonizacio giordh etc^ra^ AMEN

Digitized by Google

4. Om värdet af J. Marie psaltares läsning (härur aftr. under nr 121). 22 v.—24 v.

5. H. Mechtilds 3 ave om bistånd i döden (efter denna hdskr. aftr. hos GEETE, »H. Mecht. uppenb.», 1899, s. 390 f.). 25 r.—27 v.

6. »En faghor lithen bön» för nunnor (endast i denna hdskr., aftr. under nr 266). 31.

7. Till Kristus, 3 st. med aflatsrubriker (härur aftr. under nr 23 var. *b*). 39 v.—42 v.

8. Till S. Michael och alla helgon; utan rubr. (endast i denna hdskr., aftr. under nr 147). 42 v.—44 r.

9. När man går till Guds hus, 3 st. (endast i denna hdskr., aftr. under nr 274). 44 r.—50 r.

10. Till Kristi pina (endast i denna hdskr., aftr. under nr 35). 50 v.—53 v.

11. H. Mechtilds föreskrift om läsning af fem gånger fem pater noster för kristna själar (återfinnes ej i Mecht. uppenb.). Utg. efter annan hdskr. af GEETE, »H. Mecht. uppenb.», s. 393; några varianter ur denna codex anföras ib. sid. 394. 53 v.—54 r.

12. Till Jesu lif och pina: »Miskunna mik», 32 st. (endast i denna hdskr., aftr. under nr 18). 55 v.—73 r.

13. Föreskrifter om vigilier, som böra läsas i Vadstena; innehålla inga böner (aftr. under nr 226 var. *b*). 73 v.—74 r.

14. Syndabekännelse för nunnor; saknar slut (härur aftr. hos GEETE, »Sv. kyrkobruk», 1900, s. 309—312). 76 v.—83 v.

15. Fem smärre böner att läsas af nunnor vid och efter korbesök (härur aftr. under nr 267 var. *a*). 85 v.—88 v.

Digitized by Google

16. Två bönesuckar för syndare, åtminstone den förra förf. af H. Birgitta (härur aftr. under nr 272). 88 v.—89 v.

Såsom af den ofvan nämnda redogörelsen framgår, äro i närv. bönesamling ur denna Köpenhamnscodex aftryckta 11 stycken, näml. förteckningens nr 1, 4, *6*, 7, *8*, *9*, *10*, *12*, 13, 15 och 16, hvarvid de kursiva siffrorna beteckna böner, som ej återfinnas i någon annan källa. — Rörande handskriftens proveniens är ingenting annat kändt, än att den från Rostgaards samling förvärfvades af Arne Magnusson och sedan dess tillhört hans legat.

Handskriften har en gång i sin helhet utgifvits, näml. såsom akad. afhandling af J. E. Rietz, under den inexakta titeln »En Wadstena-nunnas bönbok», Lund 1842, 8:o. Titeln är onöjaktig så till vida som handskriften dels består af flere (högst sex) bönböcker, dels dessa, såsom nämndt, ej alla äro skrifna för nunnor. Rietz' edition är i många afseenden otillfredsställande[1] och därtill numera sällsynt, hvarför man ej kunnat nöja sig med att hänvisa till densamma. En knapphändig beskrifning öfver handskriften utan detaljeradt angifvande af innehållet ingår, utom i J. E. Rietz, »En Wadstena-nunnas bönbok», s. 1 ff., i K. Kålund, »Katalog over den Arnamagnæanske håndskr.-samling» Bd 2, Kbhn 1892, s. 477 (under nr 2,502). — Jfr Geete, »Sv. kyrkobruk under medeltiden», 1900, Inledn. s. XXVI f.

Faksimile af bl. 50 v. meddelas pl. 2 A.

---

[1] Såsom ett bland bevisen på den förste utgifvarens bristande uppmärksamhet kan anföras, att uttrycket »bidhin for *a s*» (hdskr:s bl. 50 v.),

Digitized by Google

3 (*C*). Kungl. Bibliotekets perg.-hdskr. in 8:o med gammalt (Antikvitetsarkivets) signum *A 36*, utgöres af 187 blad och består af dels ett latinskt och dels ett svenskt parti, det senare omfattande bl. 34 v. —75 v. Den svenska delen innehåller tillsammans 39 böner, däraf 13 st. af H. Birgitta, hvilka efter denna hdskr. aftryckts af KLEMMING, »Birg. uppenb.» 4, s. 132—146 och 159—163. I närvarande edition har ur denna codex aftryckts blott ett stycke, näml. nr 52. — Handskriften är beskrifven af KLEMMING, anf. arb. 5, s. 156 f.

---

4 (*D*). MÄRITA THURESDOTTERS bönbok, perg.-hdskr. in 8:o, tillhörig Kungl. Biblioteket och bärande gammalt (Ant.-arkivets) signum *A 37*. Vadstenacodex (af anonym skrifvarinna) från tiden omkr. år 1500 och en af de prydligaste bönböcker, som åstadkommits i klostret. Handskriften består af 140 blad och innehåller endast svenska böner, intet latin, såsom eljest merendels är händelsen i de bevarade Vadstenabönböckerna. Bl. a. ingå här sju af H. Birgittas böner, af hvilka två aftryckts af KLEMMING, »Birg. uppenb.» 4, s. 175, 176, efter denna hdskr., äfvensom de Birgitta orätt tillskrifna femton bönerna till Kristi pina (»Femton O»), likaledes aftryckta af KLEMMING efter denna codex (ibid. s. 197—203).

I föreliggande samling hafva efter denna hdskr. aftryckts 23 st. böner, nämligen nr *8*, *12*, 28 var. *a*, *37*, *41*, 49, *56*, 90, 93, 125, 134 var. *b*, 136, 137

---

hvarigenom konstateras att åtminstone ett parti är utfördt af den flitiga nunnan *Anna Svensdotter* (1478—1527), af Rietz lästs: »bidhiꝛ for *os*» (bedjen för oss), hvadan denna värdefulla notis af honom förbiseetts, — många andra felläsningar och misstag att förtiga.

Digitized by Google

var. *a*, 143 var. *a*, 160, *172*, 181, *182*, 213, 219, 232, 257 och 259, af hvilka de sju kursiverade förekomma endast i denna hdskr. — Handskriften är beskrifven af KLEMMING, anf. arb. 5, s. 173—175.

Faksimile af bl. 54 r. meddelas å pl. 3 B.

---

5 (*E*). CHRISTINA HANSDOTTERS (BRASK) bönbok, perg.-hdskr. in 8:o, tillhörig Kungl. Biblioteket med gammalt (Ant.-arkivets) signum *A 38*, har 181 blad (de 5 sista blanka). Förra hälften (bl. 1—91) innehåller latin, endast med undantag af J. Marie fem salutationer jämte dithörande slutbön äfvensom några rubriker på svenska; senare hälften (bl. 92—176) är, så när som på fem små stycken, på svenska och till öfvervägande del (bl. 92—150 och 174—176) utförd af *Christina Hansdotter* (se faksim. å pl. 4). Denna innehållsrika handskrift upptager ej mindre än 122 svenska böner, däribland de Birgitta orätt tillskrifna »Femton O» (aftryckta efter denna källa af KLEMMING, »Birg. uppenb.» 4, s. 203—210) äfvensom sex Birgittas böner (af hvilka två efter denna codex återgifvits af KLEMMING, anf. arb. s. 168, 171). I närvarande samling hafva härur aftryckts 20 st. böner, näml. nr 4, 39 var. *c*, 54 var. *a*, 66, 80 var. *b*, 88, 112, 135, 141 var. *a*, 149, 151, 171, 183, *197*, *199*, 201, 203, 215 var. *b*, 235 och *260*, af hvilka tre (de kursiverade) ej återfinnas i andra källor. — Handskriften är beskrifven af KLEMMING, anf. arb. 5, s. 162 f.

Faksimile (bl. 142 r.) meddelas å pl. 4.

Digitized by Google

6 (*F*). INGEGÄRD AMBJÖRNSDOTTERS bönbok, perg.-hdskr. in 8:o i Kungl. Biblioteket med gammalt (Ant.-arkivets) signum *A 43*, skrifven i början af 1500-talet (ej tidigare än år 1501, då Ingegärd intogs i klostret) af en äldre nunna, ANNA SVENSDOTTER, som på flere ställen utsatt sina initialer **a s** i förbindelse med anhållan om förböner (se faksim. pl. 5). Handskriften innehåller 191 blad och består, såsom fallet gemenligen är med de i Vadstena vid medeltidens slut utarbetade bönböckerna för nunnors bruk, af en latinsk och en svensk afdelning. Den förra, ett sammandrag ur breviariet, intager här bl. 1—43 (de tre första sidorna samt sex rubriker äro dock på svenska). Den svenska delen upptager bl. 44—191, men äfven här finnas några (36) stycken på latin. Tre Birgittas böner äro ur denna hdskr. aftryckta af KLEMMING, »Birg. uppenb.» 4, resp. s. 169, 170, 173. — Ur denna förträffliga källa, som bland alla kända Vadstenabönböcker varit den mest gifvande vid samlingsarbetet för här föreliggande edition, hafva i denna aftryckts ej mindre än 71 stycken, näml. nr 2, 3, 6, 7, *9*, 14, 20, 21, *22*, 32 var. *b*, 33, 57, 63, 65 var. *a*, 70, 75, *78*, 80 var. *a*, *81*, 84, 85, 87, *97*, 98, *102*, 105, 106, 107, 114, *116*, 123 var. *c*, 126, 133, 134 var. *a*, 142, *144*, 145, 152, 165 var. *b*, 166, 167 var. *a*, *169*, 174 var. *a*, 179, 180, 185, *186*, 188, 191, 194 var. *b*, 195 var. *a*, 196, 198, 200, 202, 206, 209, 210, 211, 214, 215 var. *a*, 218, 224, 228, *229*, 233 var. *a*, *255*, 262, *264*, 270 och 278 var. *b* (de 13 kursiverade funna endast i denna codex). Handskriften har användts bl. a. för 12 böner af de 13, hvilka utgifvits af J. F. PERINGSKIÖLD,

Digitized by Google

»Fragmentum runico-papisticum», 1721, [Bihang:] s. 1—10 (se här förut s. IV). — Vår codex är beskrifven af KLEMMING, anf. arb. 5, s. 163—169.

Faksimile (bl. 165 v.) meddelas å pl. 5.

---

7 (*G*). BIRGITTA ANDERSDOTTERS bönbok, perg.-hdskr. i liten 4:o i Kungl. Biblioteket, skrifven omkr. 1520 i Vadstena af nunnan CHRISTINA MÅNSDOTTER (faksim. å pl. 6), utgöres nu af 207 blad (ett par blad saknas inne i handskriften liksom äfven vid slutet). Innehållet utgöres först (bl. 2—5) af en (senare tillskrifven) uppsats om »Sancte Birgitte släkt», grundad på nunnan MARGARETA CLAUSDOTTERS krönika, men mera kortfattad (tryckt hos GEETE, »Helige mäns lefverne», 1902, s. 275—280), vidare (bl. 6—14) kalendarium, tabeller och anvisningar rörande helgdagar, fastor o. d., bl. a. två »kringlor» (cirklar), innehållande (på svenska), undervisning att finna 1) söndagsbokstafven och 2) gyllentalet, med år 1420[1] såsom utgångspunkt. Redan förut (se här ofvan s. IX) har framhållits, hurusom en påfallande öfverensstämmelse äger rum mellan utseendet och texten i dessa »kringlor» och dem som återfinnas i cod. Berol. 71, 8:o (cod. A). Bl. 16—80 v. innehålla ett sammanträngdt breviarium på latin (med 46 rubriker på svenska), och därpå följer (bl. 80 v.—207) den svenska delen, som afbrytes genom en lakun på slutet. I denna afdelning ingå, utom en uppteckning af det apostoliska Credo (tryckt efter denna källa af GEETE, »Sv. kyrkobruk under medeltiden», 1900, s. 304), ute-

[1] KLEMMING har i sin beskrifning af denna codex (»Birg. uppenb.» 5, s. 170) oriktigt uppgifvit att där användes »året 1520 såsom exempel».

Digitized by Google

slutande böner, däribland tre Birgittas böner, af hvilka en härur aftryckts af KLEMMING, »Birg. uppenb.» 4, s. 170 f. I förevarande samling hafva ur denna hdskr. aftryckts 31 stycken, näml. nr 1 var. *e*, 5, 15, *30*, 75 (rubr.), *77*, *79*, *82*, *91*, 94 var. *c*, 108, 109, 117, 122 (för komplettering af början), 130, *131*, 140, 141 var. *b*, 165 var. *a*, 173, 174 var. *b* (rubr.), 176 var. *a*, 184, 195 var. *b*, *216*, 233 var. *b* (rubr.), *241*, 242, 252 (2 ggr), 265 och 278 var. *a* (de 8 kursiverade unika i denna hdskr.). Af de 13 böner, som PERINGSKIÖLD utgifvit i bihanget till »Fragmentum runico-papisticum» (1721), är den sista aftryckt ur denna codex (de öfriga ur *A 43;* se här förut s. XXVIII o. f.); den motsvarar i närvarande edition nr 109. — Förevarande handskrift är beskrifven af KLEMMING, anf. arb. 5, s. 169—173.

Faksimile (bl. 168 r.) meddelas å pl. 6.

---

8 (*H*). »G. M:s bönbok», en Kungl. Bibl. i Stockholm tillhörig perg.-handskrift in 32:o, sign. *Teol. Kyrkobr.* Bladens antal är 93, med dimens. 7,4×5,3 cm., volymens tjocklek 2,5 cm. Denna handskrift, af mycket litet format, är hel och hållen på svenska och efter all sannolikhet skrifven i Vadstena i början af 1500-talet, att döma af dess innehåll och hela habitus, men i olikhet med de flesta andra kända Vadstenabönböcker från nämnda tidsskede synes den vara skrifven ej för en nunna, utan för en man (där t. ex. i andra bönböcker uttrycket »synderska» är genomgående, brukas här i dess ställe det manliga »syndare»), sannolikt en lekman utanför klostret, kanske

Digitized by Google

någon klostrets välgörare. På vanligt sätt möta här röda rubriker (alltid korta) och röda eller blåa större initialer. En enda genomgående hand med en liten och vårdad stil. Skriften är numera mångenstädes svårläslig, stundom alldeles utplånad; hela blad äro svarta efter oskickligt användande af syror till skriftens uppfriskande. Den nunna, som skrifvit bönboken, har ingenstädes lämnat någon uppgift om sig själf, men väl om den person för hvilken hon förfärdigat sitt lilla prydliga arbete. Öfverst å bl. 43 r. stå nämligen i guldskrift bokstäfverna G M nästan med karaktären af en dedikation. Samma bokstäfver: **g m** eller endast **g**, förekomma dessutom i nedre margen å bl. 8 v., 9 r. och v., 15 r. samt 40 v., på alla fem ställena insatta i den slutna slängen till ett i sista raden på sidan förefintligt *g*. Hvem denne *G. M.* varit har ej med tillgängliga källor kunnat utrönas; att det varit en man är, enligt hvad ofvan nämndes, högst sannolikt. Pärmarna af papp, öfverklädda med mörkt skinn och försedda med bladliknande blindpressningar, förskrifva sig från en senare tid än handskriften. Bönboken har tillhört E. Brenners samling och kom senare till Riksarkivet, som år 1883 öfverlämnade den till Kungl. Bibl. Innehållet utgöres af följande böner:

1. Till helga Trefaldighet, 5 st.; handskriften är här defekt och delvis oläslig (stycket återfinnes endast här och är aftryckt i närv. edition under nr 10). bl. 1 v.—5 v.[1]

[1] Handskriften har af någon ägare försetts med präntad paginering, hvarvid det felet begåtts att bl. 1 v., som är den första skrifna sidan, blifvit pagina *1* i st. f. *2*, ett fel, som sedan genomgår hela handskriften. Vid aftrycket har, för att ej åstadkomma förvirring, den synliga (felaktiga)

Digitized by Google

2. Till Kristi kors (nr 88). 5 v.—8 v.

3. Till Gud, J. Maria och helgonen (endast i denna hdskr. och därur aftryckt under nr 243). 8 v.—10 v.

4. »Aff ihesu nampn» (nr 20). 10 v.—16 r.

5. Till Kristus (här aftr. såsom nr 25 var. *a*). 16.

6. Till Jesu sju ord på korset (nr 90). 16 v.—22 v.

7. Till Kristi pina, död och uppståndelse; 8 st. (nr 44). 22 v.—26 v.

8. Till Kristi pina (endast i denna hdskr., aftr. under nr 34). 26 v.—27 v.

9. Femton böner till Kristi pina, ställda till hans kroppsdelar; 15 st. med slutbön (nr 32, närmast lik var. *b*). 27 v.—42 r.

10. En allmän slutbön till Kristus (härur aftryckt såsom nr 284 var. *b*). 42.

11. Till Kristi fem sår; 5 st. med slutbön (nr 75). 42 v.—52 v.

12. Sju fagra böner till Vår Herre (endast i denna hdskr. och därur aftr. under nr 17). 52 v.—65 v.

13. Till J. Marie fem bedröfvelser, jämte slutbön till Jesus (nr 126). 65 v.—79 r.

14. Till J. Maria (nr 111). 79 r.—82 r.

15. Till S. Anna (nr 174). 82 r.—87 r.

16. Till S. Andreas (nr 173). 87 r.—88 v.

17. Till din egen ängel (nr 150). 88 v.—90 v.

18. Till S. Örian [S. Göran] (195 var. *b*). 90 v.—93 r.

Af ofvan nämnda 18 stycken äro i närvarande samling 6 nummer aftryckta efter denna handskrift.

---

pagineringen anlitats. I beskrifningen här har åter rätta förhållandet framhållits.

Digitized by Google

Af dessa äro 4 st. (näml. nr *1*, *3*, *8* och *12*) ej funna i någon annan källa, de två öfriga (nr 5 och 10) äro här aftryckta såsom variantformer.

---

9 (*I*). DOROTHEA NILSDOTTERS bönbok, en Kungl. Bibl. i Stockholm sedan 1905 tillhörig perg.-hdskr. in 8:o, skrifven i Vadstena vid slutet af 1400- eller början af 1500-talet, af dimens. 14,7 × 10,1 cm. (ryggens bredd 4,5 cm.), består nu af 196 blad (ursprungligen 212, af hvilka 16 blad bortskurits, däraf 6 eller 7 med lakun). Läggens antal är 24, utgörande 8 eller 10 blad hvartdera. Det sista bladet är fastklistradt vid bakpärmen och därpå har anbragts ett kopparstick med S. Markus mellan ett par pelare och med ett lejon vid sin vänstra sida. Spår af inklistrade taflor finnas dessutom på två ställen (resp. bl. 62 recto och verso). Skriften är den i Vadstena omkr. år 1500 vanliga präntskriften sådan den praktiserades af klostrets kopierande nunnor. Den har 14—17 rader å sidan och inga andra prydnader än de vanliga: rubriker i rödt (stundom fyllande hela sidor), större osirade initialer i rödt eller blått (i det latinska partiet äfven grönt), någon gång bägge färgerna, sällan med pålagd förgyllning. Några få större initialer i 2—3 färger (äfven guld) förekomma. Bandet (originalband från Vadstena) är af ek med öfverdrag af svartbrunt skinn, hvarå enkla blindpressningar (fyllda cirklar, blad m. m.). Af en fordom befintlig knäpprem finnas numera blott fästena (af mässing) i behåll.

Handskriften är utförd af flere (4—6) händer, af hvilka två angifvit sina initialer, nämligen **a g**

Digitized by Google

(bl. 100 r.: »glöm ekke a g») och **k g** (bl. 158 v.: »bidh för k g»). Faksimile af den förras hand finnes å pl. 3 A. Ett par gånger förekommer dessutom anmodan om förböner (»bidh för mik syndersko») utan tillägg af initialer. Den förstnämnda signaturen tillhör afgjordt Vadstenasystern ANNA GERMUNDSDOTTER (nunna 1489—1538, abbedissa 1519—29), den andra däremot är oviss: någon lämplig nunna med förnamnet *Katerina* (som Kristina denna tid alltid skrefs Christina, är detta namn uteslutet från gissning) och tillnamn på *G* möter ej vid den tid, som här kan komma i fråga. Säkrare kan man däremot konstatera namnet på den nunna för hvars räkning bönboken afskrefs,[1] alldenstund å bl. 17 v. läses skrifvarinnans uppfordran till denna med orden: »bidh för mik kära syster *dorothea*». I Vadstena funnos två nunnor med namnet DOROTHEA, bägge med tillnamnet NILSDOTTER. Den ena var från Norge, lefde i klostret 1492—1515 och berömmes i diariet såsom »devota ad S. Trinitatem», den andra, dotter af Nils Målare, var nunna 1498—1552. Intet af de anförda data hindrar sålunda att boken kan ha förfärdigats vid tiden närmast före eller efter år 1500, hvilket godt stämmer samman med hela dess habitus.

Handskriftens innehåll utgöres, såsom fallet vanligen är med Vadstenabönböckerna, af två partier, ett latinskt och ett svenskt. Det latinska består af antifoner, collectæ, psalmer, litanian m. m., mycket ofta föregångna af svenska rubriker.

---

[1] Utan namn tilltalas hon af skrifvarinnan å bl. 49 r., där rubriken lyder: »Mädh tässom *vär*senom signa tik siälffua mi*n* kära syst*h*er».

Digitized by Google

Den svenska delen, som är den öfvervägande (vid pass 120 blad), utgöres af böner (däraf 2 H. Birgittas, förut kända, jämte de henne i utlandet med orätt tillskrifna s. k. »15 O» till Kristi pina), vidare åtta smärre traktater (förteckningens nr 20, 61—67) och en långfredagspredikan (nr 60).

Det svenska innehållet är följande.

1. H. Trefaldighets tider, med lång rubrik, på grund af lakun mellan bl. 1 och 2 afbruten i slutet (motsv. i närv. edition nr 5 och 6). bl. 1—8 v.

2. Fem böner till H. Trefaldighet (nr 7:3—7). 8 v.—10 r.

3. Fyra böner om Guds beskydd mot ovänner, af hvilka nr 3 på grund af lakun mellan bl. 10 och 11 saknar början (nr 242; ordningen här dock 2, 1, 3, 4). 10 r.—13 v.

4. Till S. Erasmus, med lång rubrik (nr 191). 13 v.—15 r.

5. Till helga kors (nr 88). 15 v.—16 v.

6. H. Birgittas bön: »O h*ä*rra gudh alzwaldogher hwillin [f. hwilkin] alla ledh*e*r til goth» (Klemming, »Birg. uppenb.» 4: 162, i närv. edit. nr 245). 16 v.—17 v.

7. Rubrik om antalet dagar (»12,377»), som Kristus lefde på jorden; utan åtföljande böner (jfr längre fram nr 62 i förteckn.). 17 v.

8. Jungfru Marie salutationes; med rubr. på nära 4 sidor; innehåller endast de 6 större bönerna (nr 123; närmast var. *a*). 18 r.—31 r.

9. S. Mechtilds tre böner till J. Maria (»tre Ave») om hjälp i dödsstunden (= Geete, »Mecht. uppenb.», 1899, s. 390 f.). 31 r.—32 v.

Digitized by Google

10. Till J. Maria (nr 111). 33.
11. Till Johannes Baptista (nr 200). 33 v.—35 r.
12. Till S. Dorothea (nr 188). 35 r.—36 r.
13. Till S. Barbara (nr 181). 36 r.—37 r.
14. Till helga tre konungar (nr 165 var. *a*). 37 r.—38 v.
15. Till alla apostlar (endast i denna hdskr. och därur aftr. under nr 157). 38 v.—41 r.
16. Till S. Andreas (nr 173). 46 r.—47 r.
17. Till S. Katerina »de Grecie» (härur aftr. under nr 207 var. *b*). 47.
18. Till J. Maria; med lång legendarisk rubr. å 2 hela sidor (nr 134 var. *b*). 50 r.—55 v.
19. Vårfru psaltare: lång legendarisk rubr. på svenska (se nr 121); bönerna på latin. 55 v.—58 r.
20. En kort traktat om J. Marie bedröfvelse, med lång rubr.; inga böner (o u t g.). 58 r.—59 v.
21. Till S. Michael och öfriga ärkeänglar (nr 148). 59 v.—60 r.
22. Till 10,000 riddare (nr 167). 60 r.—61 r.
23. Till menlösa barn (nr 168). 61 r.—62 r.
24. Till Jesu fem sår; 5 st. utan slutbön (nr 75). 63 r.—65 v.
25. H. Birgittas bön: »Ihesus christus liffuandis gudz son thu som nakin oc blodog*er*» (Klemming, 4: 170). 65 v.—66 v.
26. För dina ovänner (nr 232). 66 v.—67 r.
27. Kort bönesuck vid arbetets början (nr 273). 67 r.
28. »aff idrom ffem si[n]no*m*» (nr 261). 67 r.—68 v.
29. »Naar i haffv*en* thenkt idra synde sigen swa» (nr 267). 68 v.—70 r.

Digitized by Google

30. Bönesuck (nr 272). 70 v.

31. S. Augustini bön till Gud, här kallad »Mot dödeligom syndom» (nr 4). 70 v.—71 r.

32. För trons bevarande; 3 st. (endast i denna hdskr., här aftr. under nr 247). 71.

33. Till Kristi pina; 8 st. (nr 21). 71 v.—73 r.

34. S. Bernhards bön till J. Maria (nr 98). 73.

35. Till densamma; 2 st. (endast i denna hdskr., aftr. under nr 101). 73 v.—74 v.

36. Nattvardsböner; 2 st. (endast i denna hdskr., aftr. under nr 62). 74 v.—75 r.

37. För lekamligt uppehälle och sömn (endast i denna hdskr., aftr. under nr 275). 75.

38. Till helga manna stadga (endast i denna hdskr., aftr. under nr 155). 75 v.—77 v.

39. »Salve regina misericordie» (nr 95). 77 v.

40. »Antiphona som sangx om qwellen tha korssit vptogx» (endast i denna hdskr., aftr. under nr 89). 78 r.—79 r.

41. Antiph. »O florens rosa» (endast i denna hdskr., aftr. under nr 96). 79.

42. Antifoner, invitatorier m. m. i advent och jul (öfversättn. af till det allmänna gudstjänstbruket hörande ritualstycken; jfr Geete, »Sv. kyrkobruk», 1900, s. 323 ff.). 79 v.—81 v.

43. S. Mechtilds fem böner till Kristi fröjder vid hans uppståndelse (defekt, i det halfva 4:e och hela 5:e bönen saknas på grund af en lakun mellan bl. 83 och 84); öfverensstämmer med texten hos Geete, »H. Mecht. uppenb.», 1899, s. 381 f. (en var.-uppteckning i närv. edit. nr 92). 81 v.—83 v.

Digitized by Google

44. J. Marie rosenkrans med slutbön; början saknas till följd af lakun mellan bl. 85 och 86 (nr 122). 86 r.—98 v.

45. De Birgitta orätt tillskrifna femton böner till Kristi pina (nr 31), utan slutbön; till följd af lakun mellan bl. 109 och 110 saknas här senare delen af 14:e och början af 15:e bönen. 99 r.—110 v.

46. Till J. Marie bedröfvelse; 5 st. (nr 126). 110 v.—118 r.

47. Till S. Anna (nr 174). 118 r.—121 r.

48. Till S. Birgitta (nr 185). 121 r.—122 v.

49. Till S. Katerina, Birgittas dotter (nr 210). 122 v.—124 v.

50. Till J. Marie sju fröjder: »Glädz» (nr 133). 124 v.—126 r.

51. Till Jesu namn (nr 20). 126 r.—128 r.

52. Till sin ängel (nr 151). 130 r.—131 v.

53. Till S. Ursula (nr 224). 159 r.—160 v.

54. Nattvardsbön (nr 52: 1). 184 r.—185 v.

55. D:o (endast i denna hdskr., aftr. under nr 61). 185 v.—186 r.

56. D:o (nr 48: 5). 186 r.—187 r.

57. D:o ställd till Jungfru Maria (endast i denna hdskr., aftr. under nr 115). 187 r.

58. D:o till d:o (nr 114). 187 r.—188 r.

59. D:o (nr 55: 2). 188 r.

60. »Th*ätt*a wart prädicat a langa fregedag», långfredagspredikan (otryckt). 189 r.—191 v.

(Nr 61—67 utgöras af sju kortare traktater, af hvilka endast nr 65 innehåller böner: Alla utom nämnda nummer ännu otryckta. De äro:)

Digitized by Google

61. »Th*ätta* lärde [*flere ord oläsliga*] sinne scr*i*ffta dotter». 191 v.—192 r.

62. Huru länge var Kristus på jorden? (jfr nr 7 här ofvan). 192.

63. »Fira m*e*nniskio kön äru hwilca som wanskelica ffa hymerike ellir aldrig». 192 v.—193 r.

64. Prästens läsning vid jordfästning. 193 r.

65. Beredelse till nattvarden, med böner (endast i denna hdskr., aftr. under nr 60). 193 r.—194 r.

66. Jungfru Marie sju fröjder. 194.

67. Samma ämne. 194 v.—195 v.

Ur denna värdefulla handskrift, som kommit i dagen först 1905, sedan föreliggande samling af böner från medeltiden redan blifvit till väsentlig del redigerad, hafva aftryckts 12 hela nummer, näml. ofvanstående innehållsförtecknings nr *15*, 17, *32*, *35*, *36*, *37*, *38*, *40*, *41*, *55*, *57* och *65*, af hvilka ej mindre än 11 st. (de kursiverade) äro unika i denna codex.

Om handskriftens äldre öden, ägare o. d. finnes ingenting antecknadt i själfva boken. Möjligen har den, i likhet med flere af Vadstenaklostrets bönböcker, innehafts af någon bland de sista i klostret kvarlefvande nunnorna, hvilka 1595 spridde sig åt olika håll, och kan på denna väg ha hamnat i enskild ägo. Den siste kände ägaren, herr G. Stjernström, som i unga år fått den af sin fader, men haft den liggande bortglömd bland andra gamla böcker, uppdagade den år 1905 och hembjöd den i juli s. å. till K. Bibl., som förvärfvade handskriften för 150 kr.

Digitized by Google

Utom något betydelselöst klotter finnes af nyare hand blott en randanteckning (bl. 71 v.), som förtjänar anföras. Vid textens tal om »gudz älskoge» arbetande i bedjarinnans själ har i vänstra margen af en 1600-tals hand tillagts: »NB Om Älskog Slå honom på hufvud».

Faksimile (bl. 114 r.) meddelas å pl. 3 A.

---

10 (*J*). Perg.-hdskr. i liten 12:o tillhörig Kungl. Biblioteket (*Rålambska* samlingen *nr 11 in 12:o*), skrifven mot slutet af 1400-talet, »möjligen på 1470-talet» (H. Wieselgren). Den består numera af 130 blad (förr 154, af hvilka 24 st. bortrifvits). Bandet (originalband) består af träpärmar med brunt skinn och har varit försedt med en knäpprem, som numera saknas. Innehållet utgöres hufvudsakligen af latin, näml. kalendarium (jan., febr. och okt. saknas) med tillhörande tabeller (bl. 1—16 med fortsättning å bl. 31 v.—32), vidare (bl. 33—150 r.) utdrag ur breviariet (horæ de S. Spiritu, h. de S. Cruce, Pro defunctis, litania, böner m. m.). På svenska äro endast uppsatsen »Om himmelstecknen och månaderna» (bl. 17—31), tryckt af KLEMMING, »Läke- och örteböcker från medeltiden», 1883—86, s. 461—469, samt två böner (bl. 150—154 r.). Dessa senare äro:

1. Nattvardsbön, »tha so*m* gudz lycha*ma* vphög*is*» (här aftryckt under nr 65 såsom var. *b*).
bl. 150 r.—151 v.

2. Bön för att »frälsa sin wens siel pa he*n*nis vtgang i he*n*nis yt*er*sta ti*m*a», 3 st. (här aftr. såsom nr 234 var. *b*). bl. 152 v.—154 r.

Digitized by Google

Handskriften finnes knapphändigt beskrifven af KLEMMING, »Läke- och örteböcker», s. 501.

---

11 (*K*). En Skoklostersamlingen (nu förvarad i Riksarkivet) tillhörig pergamenthandskrift in 8:o med nr *8*, skrifven i Vadstena af flera nunnor i början af 1500-talet. Dimensionerna äro 14 × 10,5 cm., ryggens bredd 4,5 cm. (kolumnens höjd 10,5 och bredd 7,5 cm.). Bladens antal är numera 192, det sista blankt, men har ursprungligen varit åtminstone 204, enär minst 12 blad bortskurits, hvaraf 7 utan lakun. I början saknas 3 blad och dessutom 2 blad mellan nuvarande bl. 112 och 113, hvilka haft skrift. Lakuner möta äfven mellan läggen 8 och 9 (d. v. s. mellan bl. 72/73) samt mellan läggen 11 och 12 (bl. 107/108), att döma af bristen i sammanhang. Handskriften består af 21 lägg om 8, 10 eller 12, en gång t. o. m. 16 blad. Bandet, originalband från Vadstena, består af träpärmar, öfverdragna med svartbrunt skinn. Enkla blindpressningar med de i Vadstena vanliga stämplarne: *ihs* i en cirkel, lilja i spetsruta m. fl. En knäpprem med beslag finnes ännu i behåll. Försättsbladet är taget från ett handskrifvet psalterium.

I handskriften finnas följande anteckningar. Öfverst å försättsbladets versosida är med 1500-talshand skrifvet: *S*[t] *Britas Böner*. Å nedre delen af det f. ö. blanka bladet 28 v. står, likaledes skrifvet med en hand från 1500-talet: »Th*ä*nne bönen scal oc strax läsas effther syw psalm*ana* oc helgemenn*ana* som Erchebiscop*en* Jacob [Ulfsson] haffu*er* styctat. [Bönen lyder:] Domine ihesu christe suscipe precem mee [!]

Digitized by Google

indignissime peccatricis pro famulis et famulabus tuis viuis et defunctis qui me famulam tuam peccatricem quantocunque caritate corporaliter aut spiritualiter unquam dilexerunt et pro omnibus qui . . .» [ej fortsatt]. Såsom öfverskrift å de »15 O» (se närvarande samling nr 31) finnes å bl. 73 r. med yngre (1500- eller 1600-talshand) skrifven rubriken *Sancte Britas boner* [för *böner*]. Vidare finnes i nedre margen å bl. 191 r. med 1500-talshand i tysk-svensk stil skrifvet: »Thesse Bock hörer Syster Margata [f. Margareta] Matzdotter till Spöria thett hwem thett will». Slutligen finnas å bakpärmens insida med otymplig stil skrifna bokstäfverna *K P D* (Katerina Petersdotter?), som förmodligen betecknar en senare innehafvarinna än den nyss nämnda. Initialerna passa knappast in på någon Vadstenanunna från så sen tid som det här gäller. Det är väl ej häller gifvet att denna ägarinna tillhört klostret. Den syster MARGARETA MATTSDOTTER, som själf angifvit sig såsom ägarinna, är känd för sina rikliga gåfvor till klostret och torde hafva tillhört en förmögen släkt.[1] Under sin nunnetid skänkte hon 1567 till klostret 30 mark och 1569 ytterligare 400 mark. Dessa årtal äro de enda data som äro kända för nämnda klostersyster, hvilken alltså synes hafva tillhört Vadstena kloster under dess senaste skede.

Om bokens skrifvarinnor (de äro nämligen flere) ges i handskriften ingen upplysning. Med den i klostret sedvanliga anspråkslösheten nöjer sig äfven här den skrifvande nunnan med att ett par gånger utbedja sig förböner med orden »bidh for mic» (bl. 98

[1] Se SILFVERSTOLPE, »Klosterfolket i Vadstena», s. 71 (nr 318).

Digitized by Google

r., två gånger) eller »ora pro me» (bl. 12 r.). Utstyrseln är den vanliga inom kategorien »Vadstenabönböcker» från 1500-talet: röda (ofta långa) rubriker, större initialer i rödt, blått eller grönt. Någon gång möter man en i färg inramad större plats för s. k. anfanger, som dock ej utförts, t. ex. å bl. 2 v., 73 r. och 88 r. Större (välgjorda) begynnelsebokstäfver i ett par färger (blått och rödt) återfinnas å bl. 29 r. och 157 r.

Innehållet utgöres enligt det vanliga förhållandet i Vadstenabönböckerna af två partier, ett på latin och ett på svenska. Det förra, som innehåller ett mycket kortfattadt breviarium till bruk för nunnor, är skrifvet af två eller tre händer och omfattar bl. 1—10, 12 v.—28 v., 60 v.—62 r. (med svenska rubriker), 116—117 r. och 157—191 (sista bl. 192 blankt).

Den svenska delen, likaledes skrifven af flere (minst sju) händer, utgöres endast af böner och omfattar bl. 11—12 r., 29—60, 62 r.—115, 117 r.—156. Dess innehåll är följande.

1. Bön till S. Erasmus (i närv. samling motsvarande nr 191). bl. 11 r.—12 r.
2. Till S. Franciscus (nr 194 var. *b*). 29 r.—30 r.
3. Tre smärre böner för syndare, med inledning och afslutning (efter denna hdskr. här aftryckt såsom nr 267 var. *b*). 30 r.—31 r.

Bl. 31 v. blankt.

4. Nattvardsböner, 5 st. (motsvara här: 1—3: nr 63; 4: nr 105; 5: nr 57). 32 r.—38 r.
5. D:o »för thu takir sacramentum» (känd endast från denna hdskr. och här aftryckt under nr 58). 38 r.—40 r.

Digitized by Google

6. »Tha gudz licame lyptis ällir bärs» (nr 66). 40.

7. Nattvardsbön (nr 52: 4). 40 v.—41 r.

8. D:o »Tha sacramentit lyptis» (nr 53); förekommer ännu en gång (något variant) under 85 här. 41.

9. D:o »Tha gudz licame tees . . . i messone» (härur aftryckt såsom nr 54 var. *b*). 41 v.—42 r.

10. D:o »Tha thu hafuer taghit gudz lichama» (nr 52: 2). 42 r.—43 v.

11. D:o d:o (nr 70). 43 v.—44 r.

12. För lefvande och döda (endast i denna hdskr., här aftryckt under nr 231). 44 r.—45 r.

13. Nattvardsbön, »för än thu takir gudz h. licama» (nr 52: 1). 45 r.—46 v.

14. »Bidh här for allom» (nr 49: 2). 46 v.—47 r.

15. Nattvardsbön (nr 47: 1). 47.

16. D:o, »tha gudz licame är lypter» (nr 68). 47 v.—48 r.

17. För synder, med aflatsrubr. (nr 262). 48 r.—50 v.

18. H. Birgittas bön: »Ihesus christus lifwandis gudz son thu som nakin oc blodhogher hängde a korseno» (öfverensst. med Klemming, »Birg. uppenb.» 4, s. 170). 50 v.—51 r.

19. H. Birgittas bön: »Glädz i äwärdelicom hedher O wälsignadhe gudz licame» (ordagrant lika med Klemming 4, s. 159). 51 r.

20. Till Kristus (härur aftryckt i Tillägget, s. 520 f., såsom nr 28 var. *b*). 51 r.—52 v.

21. Två bönesuckar (aftr. i Tillägget, s. 520, såsom nr 25 var. *b*). 52 v.

22. Till S. Peter (endast i denna hdskr. och därur aftryckt såsom nr 220). 52 v.

Digitized by Google

23. Påfven Leos bön till helga kors, med lång rubrik (nr 88). 52 v.—54 r.

24. »Thässa bön skalt thu läsa sidhan thu äst mätter» (endast i denna hdskr. och därur aftryckt såsom nr 277). 54 r.

25. »Siw [rätteligen: sex] faghra bönir af wars härra pino» (nr 235). 54 v.—56 v.

26. Till Jungfru Maria (endast i denna hdskr. och därur aftryckt under nr 139). 56 v.—60 v.

27—29. Tre af H. Birgittas fyra större böner i varianter till texten hos KLEMMING, anf. arb. 4, s. 132 ff. Ordningen i vår codex motsvarar latinska textens nr 2, 3, 1 (nr 4 se nedan nr 33). Såsom märkliga (variant)uppteckningar hafva de här aftryckts under nr 45, 46 och 99). 62 r.—72 v.

30. De H. Birgitta med orätt tillskrifna 15 bönerna (här med senare — 1600-tals — rubrik kallade »Sancte Britas böner»), hvilka i denna hdskr. sakna både ursprunglig öfverskrift och den vanliga slutbönen (se denna edit. nr 31). 73 r.—82 v.

31. Till Kristus (nr 251); förekommer alldeles lika å nyo under nr 52 i denna hdskr. 82 v.—83 r.

32. H. Birgittas bön: »O härra gudh alzwallogher, thu som westh mik hafua all thing aff thik» (= KLEMMING 4, s. 161). 83.

33. H. Birgittas bön till J. Marias lemmar, en af de fyra större bönerna (den 4:e i latinska texten), variant till KLEMMING 4, s. 143 ff. (för de tre öfriga se här ofvan nr 27—29). Aftryckt i närv. edit. under nr 138; saknar här rubrik. 84 r.—87 v.

34. Femton böner till Guds pina, med slutbön

Digitized by Google

(nr 32); behandlar samma ämne som de H. Birgitta oriktigt tillskrifna »15 O». 88 r.—92 v.

35. Till Vår Herres fem sår; 5 st. med 2 slutböner (nr 75). 92 v.—96 r.

36. Till Kristus, med aflatsrubrik, 3 st. (aftryckt i Tillägget, s. 518 ff., såsom nr 23 var. *c*). 96 r.—97 v.

37. Till Kristi värk »tha hans siäl wtgik aff hans sighnadha likama» (nr 93). 97 v.

38. H. Birgittas tre dagliga bönesuckar; variant till KLEMMING 4, s. 163 f. (här aftryckta såsom nr 268 var. *a*). 97 v.

39—40. Två H. Birgittas böner (KLEMMING 4, s. 162 o. 176), här sammanslagna till en bön med gemensam rubrik liksom i cod. Holm. *A 37* (nr 245). 98 r.—99 r.

41. S. Bernhards bön till Jungfru Maria (nr 98), här något förkortad vid slutet. 99.

42. Till Jungfru Maria (nr 112). 99 v.—100 r.

43. S. Augustini bön till Gud (nr 4). 100.

44. H. Birgittas bön: »O Ärofulla hymerikis drotning» (ordagr. = KLEMMING 4, s. 168 f.). 100 v.—101 v.

45. H. Mechtilds tre böner till J. Maria om hjälp i döden (lika med GEETE, »Mecht. uppenb.», s. 390 f.). 101 v.—102 v.

46. Till J. Marie fem sorger; 5 st. m. slutbön till Jesus (nr 126). 102 v.—106 r.

47. Till J. Marie lemmar, utan rubr. (nr 140). 106 r.—107 v.

48. Till J. Marie sju fröjder (nr 132); ursprungligen 7 st., af hvilka nu, till följd af lakun, de 4 första och början af det 5:e saknas. 108 r.

Digitized by Google

49. Till d:o, 7 st., alla börjande »Glädz» (nr 133). 108 v.—109 r.

50. Till J. Marie fem fröjder, när hon upptogs till himla; 5 st. (nr 136), det sista till följd af lakun defekt i slutet. 109 r.—112 v.

51. Till J. Marie fem spjut; utan rubrik (här tryckt såsom nr 143 var. *b*). 113 r.—115 r.

52. Till Kristi pina (nr 251), här utan rubrik; förekommer här för andra gången (se ofvan nr 31). 115.

53. Till helga kors (nr 87). 117 r.—118 r.

54. Till S. Johannes Baptista (nr 200). 118 r.—119 r.

55. Till S. Peter (endast i denna hdskr. och därur aftryckt under nr 221). 119.

56. Till S. Paulus (nr 218). 119 v.—120 v.

57. Till S. Andreas (nr 173). 120 v.—121 r.

58. Till S. Laurentius (nr 212). 121.

59. Till S. Johannes Evangelista (nr 202). 122 r.—123 v.

60. Till Maria Magdalena (nr 215). 123 v.—124 r.

61. Till S. Katherina de Grecia (endast i denna hdskr. och därur aftryckt under nr 208). 124.

62. Till S. Barbara (nr 181). 124 v.—125 r.

63. Till sin helga ängel (nr 151; vid slutet ett eljest okändt stycke, aftryckt efter denna hdskr.). 125.

64. Till alla helgon (nr 160). 126 r.—127 r.

65. »Atta handa gaghn gifs th*em* so*m* w*ä*rdhe*lica* see gudz licama so*m* S. Augustinus sc*ri*fue*r* . . .», utgör en kort traktat utan några böner; outgifven. 127 r.—128 r.

66. Till S. Anna (härur aftryckt såsom nr 176 var. *b*). 128 r.—131 r.

Digitized by Google

67. Till. H. Birgitta (nr 185). 131.

68. Till alla helga apostlar, martyrer och confessores »läsandis j thera högthidhis daghom särdelis til huan een» (endast i denna hdskr. och därur aftryckt under nr 156). 131 v.—134 r.

69. »Medh thesse bön maa hwar een hälagh jomfru hedhras tha hänna dagher är» (endast här funnen; aftryckt under nr 163). 134 r.—135 v.

70. »En annur bön af jomfrum» (likaledes endast i denna hdskr.; aftryckt här under nr 164). 135 v.—136 v.

71. Till Jungfru Maria (nr 106). 137 r.

72. Till Kristus (nr 232). 137 v.

73. Till d:o (nr 38). 137 v.—138 v.

74. Till Gud Fader (nr 2). 138 v.—139 r.

75. Till Kristus (nr 250). 139.

76. Till Jungfru Maria och hennes bittra sorg (endast i denna hdskr.; aftryckt under nr 128). 139 v.—140 r.

77. Till J. Maria, med lång rubrik (nr 134). 140 r.—143 r.

78. Till J. Marie uppfärd till himla (nr 145). 143 v.—145 v.

79. H. Birgittas bön till J. Maria för förfädernas själar i skärselden: »O thu aldra lustelicasta yrtagardhir» (ordagr. = KLEMMING 4, s. 171 ff.). 145 v.—147 v.

80. Till J. Maria (nr 111). 147 v.—148 r.

81. »vij merkelica sorgher som iomfru maria hafdhe vndir korseno» utgör en liten traktat öfver det ofta behandlade ämnet utan några böner; denna redaktion outgifven. 148 r.—149 v.

Digitized by Google

82. Nattvardsbön, när Guds lekamen lyftes i mässan (nr 29: 1). 149 v.—150 r.

83. D:o, sedan Guds lekamen är lyft (nr 66). 150.

84. D:o d:o (nr 65 var. *a*). 150 v.—151 v.

85. En annan d:o efter »lyptning» (nr 53), här för andra gången (se ofvan nr 8). 151 v.—152 r.

86. »Jtem eptir lyptning» (nr 50). 152.

87. Till J. Maria efter tagandet af Guds lekamen (nr 117). 152 v.—153 r.

88. H. Mechtilds fem böner till Kristi uppståndelse (variant till GEETE, »Mecht. uppenb.», s. 381 ff.; här aftryckta under nr 92). 153 r.—154 v.

89. Till Jesu hjärta (nr 85). 154 v.—155 r.

90. Till J. Marie hjärta (nr 142). 155.

91. Till Kristus, för klostersystrar (nr 265). 156.

Af de här förtecknade styckena, af hvilka alla utom två (näml. nr 65 och 81) äro böner, äro ej mindre än 11 st. förut okända, näml. nr *5*, *12*, *22*, *24*, *26*, *55*, *61*, *68*, *69*, *70* och *76* (alla här aftryckta). Dessutom äro 13 varianter hämtade ur denna hdskr., näml. ofvanstående förteckning nr 3, 9, 20, 21, 27, 28, 29, 33 (de fyra sistnämnda märkliga varianter af H. Birgittas fyra större böner), 36, 38, 51, 66 och 88. Slutligen har ett nummer (63) användts för komplettering af en från annat håll känd bön. Handskriften har, så vidt man vet, ej förut begagnats af forskare, och den har, trots sina värdefulla texter af Birgittaböner, t. o. m. undgått G. E. Klemmings vaksamma öga. Utgifvarens uppmärksamhet blef fäst på denna skatt genom d:r K. H. Karlssons välvilliga intresse.

Faksimile (bl. 137 r.) meddelas å pl. 12.

Digitized by Google

12 (*L*). En Univ.-biblioteket i Upsala tillhörig perg.-handskrift in 8:o (15,5 × 11,5 cm., ryggens bredd 5,5 cm.) med sign. *C 12*, skrifven i Vadstena vid slutet af 1400- eller början af 1500-talet af Christina Hansdotter (Brask), hvars initialer (**c h**) förekomma i rubriker tillsammans med anhållan om förböner (»bidh for c h») å bl. 2 r., 52 r., 142 r. och 172 r. Hennes drifna, ehuru ej synnerligen vackra handstil (se faksimile å pl. 7) är känd från flere Vadstenabönböcker, i främsta rummet cod. Holm. *A 38* (se pl. 4). Handskriften utgöres af 192 blad, fördelade i 19 lägg om för det mesta 10 blad. Den är på öfligt sätt utrustad med röda rubriker, röda och blå initialer samt större dylika (groft utförda) i flere färger och guld. Till handskriftens prydnader hörde fordom äfven ett antal inklistrade träsnitt (förmodligen nederländska), af hvilka några ännu kvarsitta, så t. ex. en bild af H. Katerina af Sverige (bl. 117 r.), två personer vid ett altare (150 v.), en s. k. pietà (152 r.), hvar och en af dessa omgifven af en oval ram. Helsidesbilder ha funnits å bl. 1 v. och 131 v., rektangulära sådana af 11 raders höjd å bl. 91 r., 163 v. och 186 r., ännu mindre sådana (af 6 raders höjd), troligen af oval form och liknande nyssnämnda Katerinabild, vid början af bl. 116 r. och 121 v., men af alla dessa finns numera ingenting kvar. — Bandet utgöres af ekskifvor med brunt skinnöfverdrag, hvarå ses enkla blindpressningar med stämplar kända från många andra Vadstenaband. Den mest framträdande af dessa stämplar är en lilja i upprättstående spetsruta. Spår af en knäpprem, hvars beslag nu saknas. Ryggen är i senare tid restaurerad.

Digitized by Google

Handskriften innehåller, liksom de flesta af de här beskrifna för nunnebruk afsedda Vadstenabönböckerna, två partier, ett på latin, utgörande ett kortfattadt breviarium, och ett på svenska, bestående af böner, alltsammans skrifvet af en hand, den nämnda Christina Hansdotters (som intogs i Vadstena 1458 och afled 1520). Den lat. delen, i hvilken ingår ett antal (stundom långa) rubriker på svenska, omfattar bl. 11—89 och upptager »Horæ de S. Spiritu», »Horæ de S. Cruce», sju botpsalmer med litania och böner, »Siw antiphonas som läsas skulu til iwlen», »S. Anna tidher», »Alla hälgona tidher», Davids psalmer och kyrkoböner.

Den svenska delen af bönboken omfattar bl. 2—10 samt 90—192. Bl. 1 är blankt; på dess versosida ses numera blott en röd inramning, hvilken ursprungligen inneslutit en tafla, nu förlorad. Handskriftens svenska innehåll är följande:

1. »Sancta trinitatis tidher wppa swensko», tillsammans 7 st. med en slutbön (motsvara nr 6 i närv. edition); därefter ytterligare en slutbön (nr 14 här). bl. 2 r.—9 r.

2. »En godh bön aff vii thäs hälga anda gaffwom» (funnen endast i denna hdskr. och härur aftryckt under nr 16). 9 v.—10 v.

3. Till Kristi pina med bön om lycksalighet, utan rubrik (nr 252). 10 v.

4. H. Birgittas bön: »O thu aldra lostelikasta yrtagardher, jomfru maria» (Klemming, »Birg. uppenb.» 4, s. 171 ff.). 89 v. (2 rader)—90 v.

5. Jungfru Marie salutationes, endast bönerna på svenska, resten latin (ur denna hdskr. här aftryckt såsom nr 123 var. *a*). 91 r.—106 r.

Digitized by Google

6. Bön för bedröfvade (endast i denna hdskr., här aftryckt under nr 250). 106 r.—107 r.

7. »Bön ffor sik siälffwom oc sinom wen» (nr 228). 107 r.—108 r.

8. Till Kristi pina; 5 st., hvaraf den sista till J. Maria (endast i denna hdskr., aftryckt under nr 43). 108 r.—110 v.

9. Nattvardsbön, »tha gudz likame är lyptir» (endast här, aftryckt under nr 67). 110 v.—112 r.

10. De ord, som J. Maria talade, när hennes son lades död i hennes sköt (nr 130). 112 r.—116 r.

11. Till H. Birgitta (nr 185); ett tomrum för en bild af klostermodren, till formatet liknande den följande af H. Katerina, har sannolikt aldrig varit utfyldt. 116 r.—117 r.

12. Till H. Katerina, Birgittas dotter (nr 210); med hennes bild i träsnitt inom en oval af 7 raders höjd; där ses helgonets vanliga emblemer: hinden och liljan. 117 r.—118 r.

13. Till S. Anna (nr 174). 118 r.—119 v.

14. Till S. Michael (endast i denna hdskr. och därur aftryckt under nr 148). 119 v.—120 r.

15. Till alla helga änglar (nr 149). 120 r.—121 r.

16. Till Kristi Veronica (nr 80 var. *a*). 121 r.—122 r.

17. För syndare (nr 262). 122 r.—125 r.

18. För dem som pinas i döden; 3 st. (härur aftryckt under nr 234 var. *a*). 125 v.—126 v.

19. Till Kristus (nr 232); återkommer alldeles lika ännu en gång: nr 49. 126 v.—127 r.

20. Augustini bön till Gud (nr 4). 127.

Digitized by Google

21. Korta böner för syndare; 2 st. (nr 272). 127 v.—128 r.

22. »Tässin äptirscriffna wigilias ärum wi pliktoghe at läsa hwart aar»; endast föreskrifterna äro på svenska, texten f. ö. (endast incipit) på latin (aftryckt under nr 226 var. *a*). 128.

(Bl. 129—131 blanka; å 131 v. har en träsnittsbild varit uppklistrad, af hvilken numera endast en pappersflik är kvar; det hela är inramadt af en tarflig röd list.)

23. Femton böner till Kristi pina, oriktigt tillskrifna H. Birgitta, de s. k. »15 O» (nr 31). 132 r.—140 v.

24. Söndagsbönen (nr 278 var. *b*). 140 v.—142 r.

25. Till H. Trefaldighet; 5 st. (nr 7). 142 r.—144 r.

26. Nattvardsbön, »tha gudz likame är lyptir» (nr 65 var. *a*). 144 r.—145 r.

27. D:o d:o (nr 53). 145.

28. Till Kristus; 3 st. (nr 23 var. *b*). 145 v.—147 r.

29. H. Mechtilds fem böner till Kristi uppståndelse (= GEETE, »Mecht. uppenb.», s. 381 ff.; en variant återfinnes i närv. edit. under nr 92). 147 r.—150 r.

30. Till Kristi pina, död och uppståndelse; 8 st. (efter denna hdskr. aftryckt under nr 44). 150 r.—152 r.

31. Till J. Marie fem sorger; 5 st. (nr 126). 152 r.—157 v.

32. Till J. Marie uppfärd till himla; 5 st. (nr 136). 157 v.—162 r.

Digitized by Google

33. Till J. Maria; 7 st. korta böner, som alla börja med »Gläds» (nr 133). 162 r.—163 r.

34. Till d:o inför hennes beläte (efter denna hdskr. aftryckt under nr 103). 163 r.—164 r.

35. Till sin helga ängel (nr 154). 164 r.—165 r.

36. Till alla helgon (nr 160). 165 r.—166 v.

37. Till S. Andreas (nr 173). 166 v.—167 r.

38. Till S. Katerina af Siena (nr 209). 167 r.—168 r.

39. Till Jungfru Maria (nr 111). 168.

40. H. Birgittas bön: »Jhesus christus liffuandis gudz son thu som nakin, oc blodogher hängde a korseno» (=KLEMMING 4, s. 170). 168 v.—169 r.

41. Till J. Marie hjärta (nr 142). 169 r.—170 r.

42. Till Jesu Kristi hjärta (nr 85). 170.

43. Till J. Maria »ffor aldra handa stadgha» (endast i denna hdskr. och därur aftryckt under nr 120). 170 v.—171 r.

44. Till Kristi pina (endast i denna codex, här aftryckt under nr 40). 171 v.—172 r.

45. Nattvardsböner före tagandet af Guds lekamen (endast i denna hdskr., aftryckt här under nr 51). 172 r.—182 r.

46. D:o efter tagandet (endast i denna hdskr. aftryckt under nr 69). 182 r.—185 v.

47. Till Jesu Kristi namn (nr 20). 185 v.—188 r.

48. H. Birgittas bön: »O thu aldra lustelikasta yrtagardher» (= KLEMMING 4, s. 173 ff.). 188 r.—190 r.

49. Till Kristus (nr 232); förekommer här för 2:a ggn (se här ofvan nr 19). 190.

50. H. Mechtilds tre ave (= GEETE, »Mecht. uppenb.», s. 390 f.). 190 v.—192 r.

Digitized by Google

Af ofvanstående framgår att ur denna handskrift i närvarande samling aftryckts 14 stycken, näml. förteckningens nr *2*, 5, *6*, *8*, *9*, *14*, 18, 22, 30, 34, *43*, *44*, *45* och *46*, af hvilka de nio med kursiv betecknade återfinnas endast i denna codex.

Faksimile af bl. 148 v. meddelas å pl. 7.

---

13 (*M*). En Upsala Univ.-bibliotek tillhörig perg.-handskrift in 16:o med sign. *C 475* af dimens. 12,2 × 9 cm. med en ryggbredd af 4 cm., skrifven i Vadstena omkr. år 1500. Den utgöres af 154 blad med en insatt bladflik mellan bl. 13/14. Bladens antal har ursprungligen varit 174, såsom man ser däraf att falsar kvarsitta efter 20 bortskurna blad, de flesta utan lakun. Första och sista bladet äro fastklistrade vid pärmarne. Läggen, till antalet 16, utgöras mest af 10 bl. Den i Vadstenabönböcker från ifrågavarande tid karakteristiska präntskriften gör sig äfven här gällande. Af prydnader äro att nämna röda rubriker och kommata samt initialer i röd, blå, stundom grön färg, några gånger två- eller flerfärgade större begynnelsebokstäfver, i hvilka ej ens guld saknas, men som äro grofva och otympliga och vida underlägsna dem, som vid denna tid plägade åstadkommas i Vadstena. Bandet utgöres af träpärmar med brunt skinn. Rester af tvänne knäppremmar kvarsitta, likaså märken efter de bägge spännstornarna i bakpärmens midtlinie.

Handskriften består till öfvervägande del (vid pass $^5/_6$) af latin, utgörande ett knapphändigt breviarium, där man dock finner många rubriker på svenska, nedskrifna till den icke-latinkunniga nunnans tjänst.

Digitized by Google

Där återfinnas bl. a. »Horæ S. Trinitatis» och »S. Crucis», de sju botpsalmerna med litania, collectæ, flere Davids psalmer, böner m. m. Den öfriga delen af handskriften är på svenska och består af ett kort stycke på vers med lång rubrik samt för öfrigt af böner.

Många händer hafva sysslat med frambringandet af denna bönbok. I den latinska delen hafva fem à 6 händer varit verksamma, af hvilka ett par äfven återfinnas i den svenska delen, så t. ex. *A. S.* (se nedan). Den svenska delen har utförts af fyra eller fem händer, hvaribland återfinnes ANNA SVENSDOTTERS (nunna 1478—1527) lilla nitida, kraftiga och vårdade stil (se faksimile pl. 2 B), känd från *Ingegärd Ambjörnsdotters* bönbok *A 43* (nr 6 härofvan; se pl. 5) och ett parti af cod. Arnemagn. 422 (nr 2 ibid.; se pl. 2 A). Hon (hand 4) anger sig genom sina initialer **a s** på ett par ställen sålunda: »bidhi*n* fför a s som th*ä*tta skreff» (bl. 46 r.; afbildadt å pl. 2 B) och »glömen ey a s mi*n* kära syst*er*» (56 r.). Två af de öfriga skrifvarinnorna hafva äfven utbedt sig förböner af den läsande: hand 2 (en halfstor, vårdad stil) med orden: »bidhi*n* for mik» (bl. 34 v.), hand 5 (liten hand, liknande a s, men något större och ej lika vacker) med dessa uttryck: »mi*n* kära syst*er* bidhin for h*en*ne som th*ä*tta skreff» (73 r.) och »Ora pro me» (150 v.). Af nedan stående innehåll har hand 1 (yngre än de öfriga) på en ursprungligen blank sida jämte en insatt perg.-lapp skrifvit nr 1, hand 2 har skrifvit nr 2, 3, 4, 7 och 8, hand 3 (större, redig) nr 5, hand 4 (a s) nr 6, och slutligen hand 5 nr 9. Det svenska innehållet utgöres af följande stycken:

Digitized by Google

1. Ett stycke på vers (endast 4 rader) till Kristi lekamen med en längre aflatsrubrik. Verserna, förut ej tryckta, lyda i sin korthet så:
»Heel gudz likame aff maria föder,
wppa korssit för mennisskiona pint*er* oc modd*er* [f. mödd*er*],
aff tine sydho flöt watin oc blodh,
j wan yt*er*sta tima thu war warth yt*er*sta brödh, Amen»
bl. 15 v. + en insatt bladflik.

2. Fem böner till Kristi pina och död (motsv. nr 44: 1—5). 33 r. — 34 v.

3. Till Jungfru Maria (endast i denna hdskr., aftryckt här under nr 104). 34 v.—35 r.

4. Tre små Birgittas böner (KLEMMING, »Birg. uppenb.» 4, s. 163 f., här aftryckt såsom nr 268 var. *b*). 35.

5. Femton böner »aff wars [härra] ihesu christi pino», ställda till Kristi kroppsdelar, de »15 O» (annan red. af de 15 O, än den som oriktigt tillskrifvits H. Birgitta), 15 st. med slutbön (nr 32 var. *a*). 36 r.—45 v.

6. Jungfru Marie salutationes (största delen på latin med svenska rubriker); hvar och en af de 5 salutationerna slutar med en bön på svenska, och till sist följer dessutom en allmän slutbön, alltsammans skrifvet af Anna Svensdotter (se faksim. pl. 2 B); motsvarar här nr 123 var. *b*. 46 r.—58 v.

7. Tre böner för dem som pinas i döden (nr 234 var. *a*). 71 v.—73 r.

8. S. Augustini bön till Gud (nr 4). 73 r.

9. Till Kristi fem sår, med kort rubrik, men utan slutbön, möjligen till följd af lakun i hdskr. (nr 75). 150 v.—153 v.

Digitized by Google

Ur denna codex hafva alltså tvenne stycken aftryckts, af hvilka det ena (nr 3 här ofvan) är nytt, det andra (nr 4) användt såsom var. *b*.

Faksimile (bl. 46 r.) meddelas å pl. 2 B.

---

14 (*m*). En Upsala Universitetsbibliotek tillhörig pergamentshandskrift in 8:o med sign. *C 68*, skrifven i Vadstena i början af 1500-talet. Dimensionerna äro: höjd 18,5, bredd 13,5 cm., tjocklek (oafsedt pärmarne) 4 cm. Bladens antal utgör nu 148 (ursprungligen 163): 15 blad hafva nämligen bortskurits, hvarigenom två lakuner uppstått, den ena (i den lat. delen) om ett blad, mellan bl. 58/59, den andra (i den svenska delen) om ej mindre än 4 blad, mellan bl. 110/111. Huruvida alla de sistnämnda bladen varit försedda med skrift, kan ej numera afgöras. Läggens antal är 15, de flesta om 10 blad. Pikturen är vårdad, i den svenska delen t. o. m. prydlig. Röda rubriker och röda, blå eller (sällan) gröna samt violetta initialer. Äfven några större, tämligen groft utförda s. k. anfanger i ett par färger. Skiljetecken äro så godt som obefintliga. I handskriften finnas däremot några taflor (helgonbilder), utgörande raskt utkastade kolorerade penntecknings i margerna. De äro till antalet fyra, utförda i blått, rödt och gult, och föreställa S. Katerina med hjulet (2 bilder, näml. å bl. 47 v. och 127 r.), S. Barbara (bl. 128 r.) och S. Dorothea (bl. 129 r.); de tre senare bilderna äro genom bokbindarens vårdslöshet starkt förskurna. Dessutom ses å bl. 95 r. en konstlöst utförd färglagd teckning af Kristus, omgifven af

Digitized by Google

pinoredskap (pelare, gissel, spjut, spikar, tärningar m. m.), äfvensom tvänne blodröda hjärtan i margerna å bl. 128 v. och 140 v. Handskriften har äfven inrymt några (inklistrade) lätt färglagda träsnitt (förmodligen af nederländsk tillverkning), af hvilka numera blott ett (bl. 97 v.) kvarsitter (6,2 × 5,5 cm.), föreställande den korsfäste mellan de bägge Mariorna, alla tre med nimbus. Dessutom synas tomrum efter dylika inklistrade träsnitt å bl. 99 r., 105 r. och 111 v.

Bandet, karakteristiskt originalband från Vadstena, består af träskifvor, öfverdragna med brunt skinn med enkla linier i blindpressning. Af de ursprungliga tre knäppremmarne finnes numera endast den mellersta kvar, och denna är försedd med mässingsknäppe att fästas vid en spänntorn å bakpärmens midt. Pärmarnas insidor utgöras af inklistrade fragment af ett gammalt handskrifvet psalterium i stor grof stil med ännu ej utförda anfanger. Å frampärmens insida finnes af yngre (1600-tals) hand inskrifven titeln: »ROSARIVM suetice». Ingenstädes i handskriften finnas några anteckningar vare sig rörande bokens ägare, skrifvare eller öfriga öden. Af handstilarne kan man emellertid med tämlig visshet sluta till den ungefärliga tiden för handskriftens nedskrifvande, hvilken torde böra sättas till början af 1500-talet. Vår codex sluter sig nämligen värdigt till raden af Vadstena-bönböcker från tiden närmast före och efter år 1500. De vackra handstilarna (3 st.), som komma till användning i den svenska delen, berättiga till att sätta den bland de mera vårdade, medan däremot textens noggrannhet lämnar åtskilligt att önska. Särskildt värdefull är denna handskrift

Digitized by Google

genom några däri bevarade, i ingen annan befintliga böner till S. Erik (se pl. 9 här), S. Olaf och S. Josaphat, hvilka alla här aftryckts.

Handskriften består, såsom nämndt, af två partier: ett på latin (bl. 1 till midten af 87 r., med undantag af bl. 17—20), som till nunnornas gagn försetts med många rubriker på svenska. Denna del är skrifven af flere händer i grofva, men skarpa och drifna präntstilar. Innehållet utgöres af liturgiska »horæ» och böner, nämligen: de B. V. Maria, de S. Trinitate, sju botpsalmer med litania och böner, Bonifacii horæ de S. Maria, d:o de S. Katerina Egypt., d:o de S. Anna, de tre sistnämnda med långa svenska rubriker, Salutationes B. V. Mariæ samt dessutom böner till Jungfru Maria, Alla helgon m. m.

Den svenska texten (bl. 87 r. intill slutet) är skrifven af tre händer, alla anonyma, af hvilka måhända någon äfven skrifvit någon del af det lat. partiet. Hand 1 (se faksim. pl. 9), som utfört större delen (41 1/2 blad) af den svenska texten, har skrifvit bl. 90 t. o. m. (4 rader af) 120 och 123 v. (så när som på 2 rader) t. o. m. bl. 134 (utom de 4 sista raderna). Hand 2 (faksim. å pl. 8) har skrifvit bl. 17 (3 rader) t. o. m. 20, 87 r. (fr. midten) t. o. m. 89 och 134 v. (4 rader rubrik) t. o. m. 148 (slutet). De tre sista bladen utgöras mest af svenska rubriker med korta latinska böner. Hand 3 åter, som är något mindre och skarpare än de bägge andra, har skrifvit endast bl. 120 (utom de 4 första raderna) t. o. m. de 2 första raderna af bl. 123 v. Ehuru ingendera af skrifvarinnorna (att de voro nunnor är ståldt utom allt tvifvel) genom utsättande af

Digitized by Google

sina initialer någonstädes röjt sig, är dock en och annan anhållan om förböner synlig, såsom *bidh for mik* (57 v., 135 r.), *ora pro me peccatrice* (vid S. Katerina, 126 v.), *ora pro me per noctes et dies* (ställdt till S. Margareta, 129 v.). På ett ställe står det mindre vanliga tillropet *ora pro te pecca*[*trice*] (102 r.). Att döma af den innerliga uppfordringen till S. Margareta kunde man frestas att tro det någon med detta namn varit intresserad i denna bönbok, antingen såsom skrifvarinna (ägarinnan af hand 1) eller såsom den för hvars räkning och begagnande boken utskrifvits. Som emellertid i Vadstena lefvat ej mindre än 44 Margaretor, däraf 14 stycken efter 1480, trotsas hvarje gissningsförsök. Kanske också Katerina, som hedrats med två kolorerade bilder och ofvanstående uppfordran till förbön vore att tänka på, men äfven här är all identifiering hopplös, då namnet bars af 49 systrar, af hvilka ej färre än 17 intogos i klostret efter 1480.

Språkformen erbjuder intet annat anmärkningsvärdt än den (endast i rubriker mötande) om roslagsmål erinrande aspireringen af obest. artikeln: »*hen* godh bön» (5 gånger) och »*hän* godh bön» (3 ggr). Den svenska texten lider f. ö. af en viss slarfvighet, i det ej sällan bokstäfver eller hela ord öfverhoppats. Pikturen i alla tre svenska händerna är eljest jämn och vårdad.

Det svenska innehållet utgöres af följande 57 stycken, hvilkas motsvarighet i närvarande samling angifves vid hvarje bön.

1. Till S. Johannes Baptista (i denna samling nr 201). bl. 17 r.—18 r.

Digitized by Google

2. Till din helga ängel (nr 152). 18 r.

3. Till Jungfru Marie sju fröjder; 7 st. (efter denna hdskr. aftryckt såsom nr 137 var. *b*). 18 r.—19 v.

4. Påfven Leos bön till helga kors (nr 88). 20.

5. »vj sma änkannelika böner af sancta anna» (nr 176 var. *b*). 87 r.—88 r. + ett infäst blad (89).

6. De 15 bönerna till Kristi pina, som med orätt tillskrifvits H. Birgitta (nr 31), med lång rubrik (1 1/2 sida). 88, 90 r.—95 r.

7. Till Jesu fem sår; 5 st., dock utan slutbön (nr 75). 95 r.—97 r.

8. Till Jesu sju ord på korset (nr 90). 97 r.—98 v.

9. För dem som något göra dig emot (nr 232). 98 v.—99 r.

10. Till Kristi Veronica (anletes bild; nr 80 var. *b*). 99.

11. Till Kristi lif, död och pina (nr 48: 7). 99 v.—101 v.

12. Till Kristi lekamen (nr 59: 1). 101 v.—102 r.

13. Om frälsning i döden; 3 st. (nr 23 var. *b*) 102 r.—103 r.

14. Till Kristus (nr 2, där ställd till Gud). 103.

15. Till Jesu namn (nr 20). 104 r.—105 r.

16. S. Mechtilds fem böner till Kristi uppståndelse (nr 92). 105 r.—107 r.

17. »Fäm smadh [!] böne af the hälgha treffallekhet» (nr 7: 3—7). 107 r.—108 r.

18. Till S. Pädhar (nr 219). 108.

19. Till S. Andreas, med vers. o. coll. (nr 171). 108 v.—109 v.

20. Till Jungfru Maria (endast 10 rader; början saknas, då här 4 blad bortskurits). 110 r.

Digitized by Google

21. Till Kristus (känd endast ur denna hdskr. och här aftryckt under nr 254). 110.

22. Till J. Marias fröjd och bedröfvelse (nr 127). 110 v.—111 v.

23. »Fäm faghra böner aff jo*m*ffrw mario opfärdh til himna» (nr 136). 111 v.—114 r.

24. S. Bernhards bön till J. Maria (nr 98). 114.

25. S. Mechtilds tre böner till J. Maria om hjälp i dödsstunden (ordagrant lika med texten hos Geete, »Mecht. uppenb.», s. 390 o. f.). 114 v.—115 v.

26. Till J. Marie sorg (»Glädz») (nr 125). 115 v.—119 r.

27. Till J. Marie sorg och bedröfvelse (känd endast ur denna hdskr. och här aftryckt under nr 129). 119 r.—121 v.

28. Till J. Marie upptagning till himla (nr 145). 121 v.—123 v.

29. Till S. Anna (nr 174). 123 v.—124 v.

30. Till S. Birgitta (nr 183). 124 v.—125 v.

31. »Hen godh [bön] aff allo*m* hälghano*m*» (nr 160). 125 v.—126 v.

32. Till S. Katerina [Grecie] (nr 206). 126 v.—127 v.

33. Till S. Barbara (nr 181). 127 v.—128 r.

34. Till S. Dorothea (nr 188). 128 r.—129 r.

35. Till S. Margareta (nr 214). 129 v.—130 r.

36. Till S. Johannes Evangelista (nr 180). 130.

37. Till S. Paulus apostel (nr 218). 130 v.—131 r.

38. Till S. Franciscus (nr 194 var. *a*). 131 r.—132 r.

39. Till S. Jeronimus (nr 196). 132 r.

40. Till S. Laurentius (nr 212). 132 r.—133 r.

Digitized by Google

41. »En godh bön af thöm hälgha *härranom sancte* eric konu*n*gh» (endast i denna hdskr. och därur aftryckt under nr 192). 133.

42. »En godh bön af sancto olaf ko*nung*» (likaledes funnen endast i denna källa och därur aftryckt under nr 217). 133 v.—134 r.

43. »Hän ärlekin bön af thöm hälgha *härranom sancte* Josaphat» (endast i denna hdskr. och aftryckt här under nr 205). 134.

44. Till Jungfru Marie sju fröjder, på *vers;* 7 st. med lång rubrik (inc.: »Glädz Maria oc frögdha thik»). Utgör en variant *d* af den dikt, som tryckts dels af KLEMMING, »Sv. medelt. dikter», 1881—82, s. 49—60 (var. *a*, *b*), dels af GEETE, »Två sv. rimdikter fr. medelt.», 1902, s. 45—51 (var. *c*). 134 v.—138 v.

45. Till J. Marie fem spjut (nr 143 var. *a*). 138 v.—140 r.

46. Till Kristi värk, när hans ärofulla själ utgick af hans lekamen (nr 93). 140 r.

47. Till Jesu hjärta (nr 86). 140 r.

48. Nattvardsbön, när man vill taga Guds lekamen (nr 57). 140 v.—141 r.

49. Nattvardsbön vid samma tillfälle (nr 52: 1). 141 r.—142 r.

50. Till J. Maria förr än man tager Guds lekamen (nr 114). 142.

51. Nattvardsbön före tagandet af Guds lekamen (nr 63). 142 v.—143 r.

52. D:o, sedan man tagit Guds lekamen (nr 52: 2). 143 v.—144 r.

Digitized by Google

53. Till J. Maria, när man tagit Guds lekamen (nr 117). 144.
54. Nattvardsbön under mässan (nr 29: 1). 144 v.
55. D:o när Guds lekamen upphöjes (nr 66). 145.
56. D:o d:o (nr 65 var. *a*). 145 v.—146 r.
57. Vår frus psaltare, lat. text med långa svenska rubriker. 146 r.—148 r.

Af ofvanstående nummer hafva i närvarande samling aftryckts följande stycken: 3, *21*, *27*, *41*, *42* och *43*, af hvilka det första är en variantuppteckning och de fem kursiverade förekomma endast i denna handskrift.

Reproduktioner af de bägge hufvudhandstilarna återfinnas å pl. 8 och 9.

---

15 (*N*). En pergamentcodex in 8:o tillhörig Grossherzogl. Universitäts-bibliothek i *Giessen* med nr *881* (enligt Adrians katalog, 1840), skrifven i Vadstena i början af 1500-talet, ej före 1506. Bladens dimensioner äro höjd 19, bredd 12 cm., volymens tjocklek (frånräknadt pärmarne) 5 cm. Den skrifna kolumnens höjd 12,5, bredd 9 cm. Den svenska texten har 19 rader på sidan. Handskriften utgöres af 24 lägg om 8 à 10 blad, endast två lägg hafva 6 blad hvartdera. Bladens antal är nu 198, af hvilka tre blanka, men ursprungliga antalet var 203. Af dessa äro 5 (3 blanka) bortskurna, hvarigenom uppstått tvänne lakuner (näml. mellan bl. 51/52 och 77/78). Det hela utmärkes af en genomgående prydlig habitus, nitida, vårdade handstilar och godt perga-

Digitized by Google

ment samt kan, i likhet med cod. Berol. 71, 8:o (nr 1 här ofvan), anses såsom ett af de vackraste profven på bönböcker utförda i Vadstena kloster till nunnornas tjänst. Skada att de två skönaste Vadstenaalstren af denna uppbyggelseart skola hamnat i utlandet utan utsikt att kunna återbördas! Nu förevarande bönbok sluter sig värdigt till den intressanta grupp af dylika, som ännu finnes i behåll i ej obetydligt antal, och har både i sin anordning och i utförandet de karaktäristiska kännemärken, som prägla arten i gemen. Utom röda rubriker och kommata möta här större initialer i enbart rödt eller blått, någon gång finnas mera utsirade anfanger i flere färger, däribland äfven guld, med fina utlöpande linier, hvilka stundom sträcka sig lodrätt genom hela marginalen. Sådana prydliga, större eller mindre, initialer finnas vid början af ej mindre än 22 böner, alla antingen i den latinska delen eller i det svenska parti, som skrifvits af hand 1 (**m o**), ingen däremot i den öfriga svenska delen.

Bandet, som nu omsluter handskriften, är betydligt yngre än denna. Originalbandet lösgjordes nämligen och togs till vara såsom en dyrbarhet af en äldre ägare (Coyet). Det nuvarande bandet, af papp med brunt skinnöfverdrag, är från slutet af 1600-talet eller kanske från början af 1700-talet och saknar alla prydnader. Ryggen (6 cm. bred) är afdelad i fem fält, och i det näst öfversta står i guldtryck på två rader: S. BRIGITTÆ | BÖNE-BOK.

Om handskriftens olika ägare lämnas på åtskilliga ställen underrättelser. När eller huru den kommit från sin ursprungliga hemvist och födelseort,

Digitized by Google

Vadstena, nämnes ej, men det torde ej vara för vågadt att antaga, att den liksom Berlin-codex vid klostrets stängning 1595 varit i någon af de då kvarvarande nunnornas ägo, hvilken medtagit den till sin nya vistelseort, vare sig inom Sverige eller i något Birgittinkloster på utländsk botten. Om handskriftens öden under den närmast följande tiden är intet kändt, förr än den befinnes tillhöra den lärde och bereste läkaren d:r *Olof Bromelius* (f. 1639, d. 1705), som skänkte den till en Coyet, förmodligen lagmannen, slutligen hofkanslären *Wilhelm Julius Coyet* (f. 1647, d. 1709), med hvilken han åren 1676—78 arbetade samman i den beryktade trolldomskommissionen. Anteckningen om gåfvan (bl. 1 r.) lyder: »Coyet a Upsala dono amplissimi viri Dni Doct. Olai Bromelij». Samme Coyet har å framsidans insida tillskrifvit följande notis: »kostar för des oförliknelige raritæt skuld och är wärd 200 daler silfwermynt». Därnäst finna vi vår codex i jesuiten och f. d. föreståndaren för jesuitskolan i Novgorod *Antonius Hintz'* ägo, hvilken 1802 skänkte den till dominikanern *Thomas Jatovttius*, som då var »provincialis prov. Lithuaniæ» och nämnda år blef lärare vid Novgorods skola. Denne sistnämnde gaf år 1834 handskriften i gåfva till *Fr. Clossius*, professor i Dorpat, från hvilken den 1838 inköptes för biblioteket i Giessen för ett pris af 5 floriner. Denna proveniensserie fås fram ur de anteckningar, som äro nedskrifna å försättsbladets rectosida. Dessutom möter på två ställen (bl. 2 r. och 72 r.) en uppgift om ännu en ägare, *Joannes de Zilrzgow Szumski* præpositus Zdzię (förmodligen församlingen Zdziary eller ock Zdziarzec, bägge i Galiz-

Digitized by Google

ien). Hvar denne ägare bör placeras kan ej bestämdt afgöras, men då stilen synes tillhöra 1700-talet, torde han böra få sin plats mellan Coyet och Hintz.

Af öfriga anteckningar i handskriften må ytterligare anföras följande af Coyets hand med tysk-svensk stil införda passus, som läses å försättsbladets versosida:

»NB. denna Bönebook har warit S:tæ Brigittas egen dagel. handbook, och är kommen ifrån Wadstena kloster. Det gambla och söndriga bandet har jag låtit wäl förwara, som bär et fult [ɔ: fullt] witnesbörd om bokens wärderlige ålderdom, såsom den också räknas kan för et af de remarquablaste antiquitæts stycken wij i Swerige äga.»

Därunder finns samma (vilseledande) notis öfversatt på latin, skrifven af annan hand med större afrundad latinsk stil. Den orimliga uppgiften att boken varit hel. Birgittas egen dagliga bönbok[1] har vållat, att J. V. Adrian i »Catalogus codicum mscr:orum Bibliothecæ acad. Gissensis», 1840, s. 261, uppger handskriften vara från 1300-talet.

Bl. 1 är på bägge sidorna försedt med i tre spalter anordnade, tätt uppdragna vertikala linier, af hvilka dock endast några få (12 st.) å rectosidan blifvit begagnade för skrift och inrymma några latinska skriftställen, bl. a. början af texten å 15:de söndagen efter trinitatis: »Jn illis [diebus] cum intraret ihesus in domum cuiusdam principis phariseorum sabato . . .»

[1] Man synes ej hafva observerat, att Birgittas eget namn återfinnes bland helgon, som anropas i litanian, och att t. o. m. en bön är ställd till henne själf.

Digitized by Google

Handskriften utgöres af två partier, ett på latin (lägg 1—9, eller bl. 1—72, det första och sista blanka, nu upptagna af anteckningar m. m.) och ett på svenska (lägg 10—24, eller bl. 73—198). Den latinska delen är genomgående skrifven af en hand, distinkt och prydlig, med två olika stora stilar, såsom bruket är i latinska ritualböcker, och utgöres af ett knapphändigt breviarium till nunnebruk, innefattande horæ de S. Trinitate, de S. Spiritu, de S. Cruce och de B. V. Maria (bl. 2—40 r.), vidare de sju botpsalmerna med litanian (hvari ingå böner till följande inhemska helgon: Olaf, Erik, Henrik, Eskil, Botvid, Sigfrid, Ansgar och Birgitta), officiet för de döda, korta böner till några särskilda helgon, böner för föräldrar, syskon, välgörare och för dem som hvila i kyrkogården samt slutligen collectæ »*for klart wädher*» och pro pluuia »*at regn sculi koma*» (dessa två rubriker äro de enda bidrag på svenska i denna afdelning).

Den svenska delen, som börjar med bl. 73 och upptager omkr. tre femtedelar af hela handskriften, är till hufvudsaklig del utförd af två nunnor, hvilka delat arbetet mellan sig så, att den ena, som på fyra ställen nämner sig med bokstäfverna **m o** (hvarom mera längre fram), utfört lägg 10—16, 21—22, 24 (motsvarande bl. 73—139, 172—186, 195—198), medan den andra, anonym, skrifvit lägg 17—20 och större delen af 23 (motsvarande bl. 140—171 o. 187—194). Af bägge dessa händer finnas reproduktioner å resp. pl. 10 och 11. I det sist nämnda lägget 23, som vid bindningen blifvit orätt häftadt, enär det rätteligen utgör omedelbar fortsättning till lägg 20, tillkomma

Digitized by Google

ännu två händer. En främmande hand har nämligen å bl. 189 v. till midten af bl. 190 r. med en liten välformad, kraftig stil nedskrifvit Mechtilds s. k. tre Ave till Jungfru Maria om hjälp i dödsstunden (texten öfverensstämmer alldeles med den, som finnes utgifven i »H. Mechtilds uppenbarelser», 1899, s. 390 o. f.). En annan, likaledes ej förut i handskriften uppträdande, hand har i samma lägg å bl. 190 r. (4 rader rubrik nederst å sidan) t. o. m. bl. 192 r. (midten) nedskrifvit sju böner till Jungfru Marias sju fröjder (aftryckta i närv. samling under nr 132). Stilen i texten liknar i någon mån **m o**:s, men den i rubriken (på 7 rader) är helt olik denna (den har öglor i de uppskjutande stafvarna, som ej förekomma hos någon af de andra skrifvarinnorna). Resultatet af stilgranskningen blir sålunda, att den latinska delen af handskriften utförts af en person och den svenska hufvudsakligen af två personer: **m o** (hand 1), en anonym (hand 2) och två tillfälliga hjälparinnor i lägg 23 (hand 3 och 4).

Handskriften är utförd för en nunna, som på flere ställen kallas **k t** eller **s k t**, hvilka bokstäfver ej kunna beteckna några andra Vadstenanunnor än endera *S*yster *K*atherina *T*ydekesdotter (invigd 1459, dödsåret okändt) eller *S*yster *K*atherina *T*yrgilsdotter (invigd 1506, död 1549). Att förnamnet varit Katherina framgår tydligt af rubriken å bl. 117 r. (se pl. 10 här), som lyder: »En godh bön aff sancta *katherina* grecie *edher hälga patrona oc nampna*». Af de tvänne nunnor, som utfört den svenska delen af bönboken, tillsamman 126 blad af 198, har den ena, hvilken skrifvit mer än två tredje-

Digitized by Google

delar af texten, namngifvit sig med initialerna **m o**, hvilka här måste betyda MARGARETA OLOFSDOTTER. Nu funnos emellertid i Vadstena vid olika tider ej mindre än fem konventssystrar med detta namn. Af dessa kunna emellertid två, som lefde under 1400-talets förra hälft (SILFVERSTOLPE, »Klosterfolket i Vadstena» nr 114 och 122) saklöst lämnas ur räkningen liksom äfven de två yngsta (SILFVERST. nr 274 och 286), hvilka invigdes resp. åren 1517 och 1524. Återstår alltså *Margareta Olofsdotter* från Nyköping (SILFVERST. nr 260), som intogs i klostret 1506 $^{2}/_{8}$, men hvars dödsår är okändt. Handskriften skulle alltså ej kunna vara skrifven före 1506, och då förefaller ej otroligt, att den utförts för den ofvannämnda *Katherina Tyrgilsdotter*, hvilken intagits i klostret i början (d. 8 febr.) af samma år som Margareta där inträdde. Om Katherina Tydekesdotter lefvat vid den tiden, skulle hon sannolikt varit bortåt 70 år och hade väl då för länge sedan skaffat sig egen bönbok, därest hon sådant önskat. Vår handskrift kan af paleografiska skäl ej vara yngre än från de första åren af 1500-talet, snarare skulle man vara benägen att förlägga den till slutet af 1400-talet (t. o. m. ej alltför nära slutet) och göra den ungefär samtidig med cod. Berol. (nr 1 här ofvan).

De ställen, där de båda nunnornas (skrifvarinnans och ägarinnans) initialer, den enas eller bägges, utsättas, äro följande: *kära systher* **k t** *bidhen goth för* **m o** (bl. 90 r.); *aue maria oc ena för* **m o** (bl. 91 r.); *bidhen fför* **m o** (bl. 98 r.); *kära* **s k t** *glömen ekke* **m o d** (bl. 182 v.). Dessutom har den skrifvande nunnan å bl. 185 v. uteglömt ett stycke, som

Digitized by Google

sedan af henne tillskrifvits längre ned på samma sida med bifogad ursäkt: *mea culpa* **k t** *jak glömde mik.*

Den svenska delen utgöres af följande 98 böner, af hvilka många bestå af flere små böner. För att undvika långa rubriker och »incipit» nämnes här nedan liksom förut vid hvarje bön dess motsvarighet i närvarande edition, med särskildt angifvande af de böner som aftryckts efter nu förevarande codex.

1. »Hälga trefalloghetz tidher oppa swensko»; 8 st. (nr 6). bl. 73 r.—77 v.

2. Till Jungfru Maria (nr 107); slutet (här motsvarande ungef. sid. 229, rad 14 o. f.) saknas, då ett blad här bortskurits. 77 v.

3. Till Kristi pina, död och uppståndelse; början defekt till följd af nyss nämnda lakun; 15 st., af hvilka det första ofullständigt. Känd endast ur denna hdskr., efter hvilken den här aftryckts såsom nr $19^1/_2$ (se Tillägg s. 513 ff.). 78 r.—82 v.

4. Jungfru Marie rosenkrans; med lång rubrik (nr 122). 82 v.—89 v.

5. Jungfru Marie salutationes; med lång rubrik (nr 123 var. *b*). 89 v.—100 r.

6. Till Kristus; 8 st. (nr 21). 100 r.—101 v.

7. »Synnedagx bönen» (nr 278 *b*). 101 v.—102 v.

8. Till Kristus (nr 20). 102 v.—104 r.

9. Till Kristus för de sju ord han talade på korset; med lång rubrik (nr 90; rubriken aftryckt härur). 104 r.—106 r.

10. Till Kristus, med aflatsrubriker; 3 st. (nr 23 var. *b*). 106 r.—107 r.

11. Till Gud Fader (nr 2). 107.

Digitized by Google

12. Till Jungfru Marie sju fröjder (»Glädz») (nr 133). 107 v.—108 v.

13. Till Kristi anlete (nr 80 *b*). 108 v.—109 r.

14. Fyra nattvardsböner (motsvarande nr 29: 1, 66, 53, 49:2). 109 r.—111 r.

15. »Thässa bön gaff ängelen sancto bernardho» (nr 98). 111 v.—112 r.

16. »Aff *sancte* anna jo*m*ffru maria mode*r*» (nr 174). 112 r.—113 r.

17. »En ärlighen bön aff ware kärasta frw oc modher sancta birgitta» (nr 185). 113.

18. »Th*ätta* är wara kära modhers sancte katerine rosen kranz»; endast 3 längre och 2 kortare rubriker på svenska, därpå korta böner på latin, af hvilka den sista är det kända Birgittasuffragiet *Sponsa legis Christi regis*, här något travesteradt. (Stycket är ej funnet i någon annan källa; rubrikerna här aftryckta under nr 225.) 113 v.—115 r.

19. »En godh bön aff *sancte* katerine sancte birgitte dotther läsen fast oc wäl» (nr 210); vid slutet en latinsk collecta till magister *Petrus Olavi*, Birgittas biktfader, här aftryckt vid nr 210. 115 r.—116 v.

20. Till S. Barbara (nr 181). 116 v.—117 r.

21. »En godh bön aff sancta katherina grecie edher hälga patrona oc na*m*pna» (nr 207). 117.

22. Till Vår Herre Jesus Kristus; 5 st. (nr 33). 117 v.—118 v.

23. H. Birgittas bön: »Välsignadher wari thu gudh, aldra thinga skapare» (KLEMMING, »Birg. uppenb.» 4, s. 175; här i variant nr 26). 118 v.—119 r.

24. Lång aflatsrubrik på svenska (nr 75) med de följande bönerna på latin. 119 r.—120 r.

Digitized by Google

25. Till S. Katerina Grecie (nr 206). 120 r.—121 v.

26. Till S. Dorothea, med lång rubrik (nr 188). 121 v.—122 r.

27. Till d:o (känd endast ur denna hdskr. och därur aftryckt under nr 189). 122 r.—123 v.

28. Till S. Johannes Baptista (nr 200). 123 v.—124 v.

29. Till S. Margaretta (nr 214). 124 v.

30. Till S. Appollonia (nr 179). 124 v.—125 r.

31. »Aff the menlösa barnen» (efter denna hdskr. aftryckt under nr 168). 125.

32. Till S. Ursula, »som stod före xi M iomffrum» (nr 224). 125 v.—126 v.

33. »Aff x M riddara» (efter denna hdskr. aftryckt såsom nr 167 var. *b*). 126 v.—127 r.

34. Till S. Andreas (nr 179). 127 v.—128 r.

35. Till S. Joachim (nr 198). 128 r.—129 r.

36. Till S. Laurentius (efter denna hdskr. aftryckt under nr 212). 129.

37. De s. k. Birgittas femton böner (»15 O») till Kristi pina (nr 31; KLEMMING, anf. arb., s. 197 ff.), här utan rubrik. 130 r.—135 v.

38. Till Kristi fem sår; 5 st. med slutbön (nr 75). 135 v.—137 v.

39. Till Kristi pina (här tryckt såsom var. *b* under nr 39 i Tillägg s. 523 f.). Jfr nr 96 nedan. 137 v.—138 v.

40. H. Birgittas bön: »Jhesus christus, liffuandis gudz son thu som nakin, oc blodogher hängde . . .» (KLEMMING 4, s. 170). 138 v.

41. Till Jungfru Marie fem sorger; 5 st. med en slutbön till Kristus (nr 126). 138 v.—141 v.

Digitized by Google

42. Till J. Marie bedröfvelse (nr 127). 141 v.—142 v.

43. Till J. Marie fem fröjder vid upptagandet till himla; 5 st. (nr 136). 142 v.—145 r.

44. [H. Birgittas] bön till J. Maria (nr 100; ej hos KLEMMING). 145 v.

45. »En godh bön for lösom ok villom oc flyghiande thankkom til iomfru maria» (känd endast från denna hdskr. och här aftryckt under nr 269). 145 v.—146 r.

46. Till alla helgon (nr 160). 146 r.—147 r.

47. Till J. Marie lemmar (nr 140). 147 r.—148 v.

48. S. Augustini bön till Gud (nr 4). 148 v.

49. »En godh bön *som* sancta Birgitta läs [f. las] daghlica», utgörande en sammanställning af två H. Birgittas böner: »O *härra* gudh alzwallogh*er* som alla ledha [f. ledhir] til got» (KLEMMING, anf. arb. 4, s. 162 o. f.; jfr nr 59 i denna beskrifning) och »Thu sanne oc liffuand*is* gudz son oc iomfru*nne* son» (KLEMMING 4, s. 176). 148 v.—149 v.

50. Femton böner »aff warfru dröfuilse» (börja alla med »Glädz); 15 st. med slutbön (nr 125). 149 v.—153 r.

51. Till J. Marie glädje och sorg (nr 134 var. *a*). 153 r.—155 v.

52. Till Johannes Evangelista (nr 202). 155 v.—156 v.

53. Till densamme (endast i denna hdskr. och därur aftryckt under nr 204). 156 v.—157 v.

54. Till helga kors (nr 87). 157 v.—158 r.

55. »En godh bön till sin eghin ängil» (nr 151). 158 r.—159 r.

Digitized by Google

56. Benedictus XII:s bön, när Guds lekamen lyftes i mässan (nr 65). 159.

57. Nattvardsbön (nr 50). 159 v.

58. »En godh bön *som* sancte birgitto tedhis af varo*m* h*ä*rra» (ej hos KLEMMING; funnen endast i denna handskrift och därur aftryckt under nr 248). 159 v.—160 r.

59. »En godh bön som war h*ä*rra siälfu*ir* kände sancte birgitto» (variant till KLEMMING 4, s. 162 o. f., och här aftryckt under nr 245). Förekommer ännu en gång i denna hdskr., men då kombinerad med en annan Birgittas bön (se ofvan i beskrifn. nr 49). 160.

60. Till Jungfru Maria (nr 112). 160 v.—161 r.

61. Till densamma (nr 109). 161 r.

62. H. Birgittas bön till densamma: »O maria ärafullasta hime*r*ikis drotningh» (öfverensstämmer med KLEMMING 4, s. 168 o. f.). 161 r.—162 r.

63. Till J. Marie fem spjut (nr 142). 162 r.—163 v.

64. H. Mechtilds fem böner till Kristi uppståndelse; öfverensstämmer med den text, som ingår i GEETE, »Mecht. uppenb.», s. 381 ff. (en variant efter annan hdskr. tryckt i närvarande samling under nr 92). 163 v.—165 v.

65. Till J. Marie »vpfärd til hi*m*bla» (nr 145). 165 v.—167 v.

66. Till Jesu hjärta (nr 85). 167 v.

67. Till J. Marie hjärta (nr 142). 167 v.—168 r.

68. Nattvardsbön »för än thu tagh*e*r gudz licama» (nr 63). 168 r.—170 r.

69. D:o »naar thu wil tagha gudz licama» (nr 57). 170 r.—171 r.

Digitized by Google

70. Nattvardsbön »för än thu takir gudz licama» (nr 52: 1). 171, forts. å 187 r.[1]

71. D:o »fför än j taken wars härra ihesu christi licama», 3 st. (efter denna hdskr. aftryckt under nr 59). 172 r.—173 r.

72. Sju nattvardsböner (nr 48) med tillägg, vid slutet, af ett gudligt råd, som ej återfinnes i cod. *Schürer;* här aftryckt sid. 132. 173 r.—177 v.

73. Till Maria Magdalena (nr 215). 178 r.

74. Till S. Augustinus (nr 180). 178 v.

75. Till S. Hieronymus (nr 196). 179 r.

76. Till S. Franciscus (nr 194 var. *b*). 179 v.

77. Till S. Erasmus (nr 192) med längre rubrik: »Haa som läs hwan sönnedagh tässa bön oc lather eth wagx liws fingers lankt oc giffwer eth brödh j gudz nampn . . . han faar . . . fäm gaffwom [f. gaffwor] . . .» o. s. v. 180 r.—181 r.

78. »En enkannelikin bön aff allom gudz hälganom» (nr 160), ordagrannt lika med nr 46 här ofvan (äfven här ha alltså de båda nunnor, som utfört arbetet, gjort sig skyldiga till bristande samverkan; se noten å denna sida). 181 r.—182 r.

79. »En godh bön fför sik siälffwom oc sinom wen kära *s k t* glömen ekke *m o d*» (nr 228). 182 v.—183 r.

80. Till Kristus (känd endast ur denna hdskr. och efter densamma aftryckt här under nr 256). 183.

81. »Här betänken edhra wenner badhe liffwandis oc dödha» (funnen endast i denna hdskr. och därur aftryckt under nr 230). 183 v.—184 r.

---

[1] Slutet af bönen (här motsvarande orden »ok helsamma makt» o. s. v., sid. 145, rad 13—16) har fortsatts på två håll, näml. utom af styckets

Digitized by Google

82. Jungfru Marie psaltare på latin med långa rubriker på svenska (dessa senare återfinnas i nr 121). 184 r.—185 v.

83. En bön att läsa »för io*m*ffru maria beläthe thär hon star j soli*n*ne» (nr 103); vid slutet en eljest okänd collecta, som här aftryckts sid. 226. 185 v.—186 r.

84. Påfven Clemens' »tidh*e*r aff jo*m*ffru maria dröffuilso*m*» med aflatslöfte (känd endast från denna hdskr. och därur aftryckt under nr 124). 186 med forts. å (felbundna) bl. 195.

85. Till Jungfru Maria att läsas förr än man tager Guds lekamen (nr 114). 187.

86. Nattvardsbön, »läsande när thu hafuir takit gudz licama» (nr 52: 2). 187 v.—188 v.

87. D:o d:o, med ordagrant lika rubrik (nr 70). 188 v.—189 r.

88. H. Mechtilds tre Ave till J. Maria om hjälp i dödsstunden (= GEETE, »Mecht. uppenb.», s. 390 f.). 189 v.—190 r.

89. Till Jungfru Marie sju fröjder; 7 st., alla med samma början (efter denna hdskr. aftryckt under nr 132). 190 r.—192 r.

90. »For thino*m* owino*m*», med aflatslöfte (nr 232). 192 r.

91. Bönesuck före alla sysslor (härur aftryckt under nr 273). 192 v.

92. »Aff idhro*m* fäm sinno*m*», 5 st. (härur aftryckt under nr 261). 192 v.—193 r.

egentliga skrifvarinna, den anonyma handen (å bl. 187 r.), äfven af den andra nunnan (*M. O.*), hvilken kamraten ovetande fortsatt hennes arbete å ett nytt lägg (början med bl. 172). De följande bönerna äro dock andra. På grund af de likalydande textuppslagen hafva emellertid läggen 21 och 23, såsom förut (s. LXIX) nämnts, blifvit felhäftade.

Digitized by Google

93. Korta böner för nunnor vid deras dagliga sysslor (nr 267 var. *a*). 193 r.—194 r.

94. Två korta bönesuckar (nr 272). 194.

Bl. 195 (i felbundet lägg) se under nr 84.

95. »En godh oc fagher bön aff warom härra ihesu christo», på vers (tryckt efter cod. Holm. *A 43* af KLEMMING, »Sv. medelt. dikter», s. 137). 195 v.—196 r.

96. Augustini bön till Kristus (efter denna hdskr. tryckt i Tillägg s. 522 f. såsom nr 39 var. *a*). Jfr nr 39 här ofvan. 196 r.—197 r.

97. Kort bön till helga Trefaldighet, Kristus och J. Maria, som »star skriffwat i rom» (funnen endast i denna hdskr. och därur aftryckt under nr 271). 197 r.

98. Ett legendariskt stycke om S. Bernhard och om läsning af psaltaren; på latin med en lång svensk rubrik (ur denna hdskr. här aftryckt under nr 227). 197.

Ur förevarande handskrift hafva sålunda i denna samling aftryckts 18 hela nummer, här ofvan betecknade med *3*, *18*, *27*, 31, 36, *45*, *53*, *58*, 59, 71, *80*, *81*, *84*, 89, 91, 92, *97* och *98*, af hvilka de 11 st., som angifvas med kursiv, ej återfinnas i någon annan handskrift. Dessutom hafva här efter samma källa tryckts: tre varianttexter (33, 39 och 96), en rubrik (9), två collector (19 och 83; den förra på latin) samt en komplettering (72) af en efter annan källa tryckt bön.

Giessenhandskriften, som med stor välvilja två gånger utlånats till begagnande af utg., är helt knapphändigt beskrifven af J. V. ADRIAN, »Catalogus co-

Digitized by Google

dicum manuscriptorum Bibliothecæ acad. Gissensis», Francof. ad M. 1840, 4:o, s. 261. Den kallas där *Liber precum*, men innehållet specificeras ej. Såsom redan nämnts, uppgifves handskriften i nämnda katalog vara utförd i 14:de årh., och därvid citeras den å försättsbladet nedskrifna ovederhäftiga annotationen: »N. B. Hic liber precum fuit S:æ Birgittæ proprius liber manualis diurnus», hvilken, såsom förut anförts, återfinnes på samma blad i svensk öfversättning skrifven med Coyets hand. Den felaktiga uppgiften har sålunda utgått från Sverige och sedan tagits för god.

I fototypisk reproduktion äro bladen 117 r. (*Margareta Olofsdotters* hand) och 149 r. (af anonym hand) afbildade å resp. pl. 10 och 11.

---

16 (*O*). Kungl. Bibliotekets pappershandskrift (med 3 blad pergament) in 4:o med gammalt (Ant.-arkivets) signum *A 49*, skrifven i Vadstena för Nådendals kloster i Finland vid midten och under senare hälften af 1400-talet, utgör en sammelcodex af 13 sammanförda häften, skrifna af 14 olika händer. Bladens antal är 268. Handskriften har blifvit omständligt beskrifven af KLEMMING, »Bonaventuras betraktelser», 1859—60, Inledn. s. XXVI—XXXV. Af dess innehåll hafva här aftryckts följande 8 stycken, utgörande alla de bönetexter, som ingå i denna codex. Af dessa stycken äro 3 befintliga endast i denna källa.

1. Jungfru Marie fem salutationes, utgörande de böner, som ingå i de betraktelser öfver detta ämne, hvilka äro utgifna af GEETE i »Skrifter till uppbyggelse från medeltiden», 1904—06, s. 349—378 (här aftryckta under nr 123 var. *b*). bl. 178—188.

Digitized by Google

2. Femton böner till Kristi pina, ställda till hans kroppsdelar (här aftr. under nr 32 var. *a*). 211 r.—212 v.

3. Om antalet af Kristi sår, i form af en uppenbarelse till en helig kvinna; åtföljes ej af några böner (endast i denna hdskr. och här aftr. under nr 74). 212 v.—213 r.

4. Till Kristus för hans moders fem bedröfvelser (endast i denna källa och därur aftr. under nr 73). 213 r.—214 r.

5. »här loffu*er* ma*n* oc bidh*er* siin ängil» (här aftr. under nr 154). 214 r.—215 v.

6. Tre böner till Kristus (här aftr. under nr 23 var. *a*). 218.

7. Till S. Anna, hjonalagens fru (endast i denna codex, härur aftr. under nr 175). 236 v.

8. Böner till Kristi lekamen, 2 st., af hvilka den sista, defekt i slutet, är af BIRGITTA (bägge här aftr. under nr 29; den senare bönen är dessutom, kompletterad efter *A 36*, intagen i afd. 5, nr 253, såsom »Birgittas bön om miskund». 237 r.

---

17 (*P*). Upsala Univ.-bibl:s pappershdskr. (med några få blad perg.) in 4:o med sign. *C 19*, skrifven af många olika händer under 1400-talet (mest från dess midt), utgöres af 538 blad (jämte 3 rena i början). Bandet (ej orig.-band) består af träpärmar med skinnöfverdrag. Handskriften utgör ett sammelband, till öfvervägande del på latin (teologiska afhandlingar, påfvebref m. m.). På svenska äro följande stycken:

Digitized by Google

1. Läkeråd, tillsammans med nr 2 och 21 här nedan utg. af KLEMMING, »Läke- och örteböcker», 1883—86, s. 164—180 (= Läkebok 5). bl. 77 r.

2. Virtutes herbarum medicarum, utg. af KLEMMING (se föreg. nr). 80—82.

3. Passio Domini (efter annan hdskr., med anförande af varianter ur denna, utg. af KLEMMING, »Sv. medelt. post.» 2, 1880, s. 5—27). 115—123 r.

4. Sex mässor för själar i skärselden (efter denna hdskr. utg. af GEETE, »Sv. kyrkobruk under medeltiden», 1900, Inledn. s. XV). 128.

5. Bön till S. Franciscus (härur aftr. i föreliggande samling under nr 194 var. *a*). 147 v.

6. Köpstadga (»Al köp skulu bliua vith thänna stadgha här äptir scrifwin staar . . .»). 155.

7. Formulär för vägpass, 3 st. 156 v., 229.

8. Krister Nilssons och Karl Knutssons skrifvelse till bönderna på Öland (1436). 159 v.—160 r.

9. Biskop Bengts i Linköping mandat om tionde (1437). 160.

10. Ärkebiskop Olofs bref om biskopstionde och sakören (1438). 161.

11, 12. Två bannbref. 161 v.—163 r.

13. Krister Nilssons och Karl Knutssons bref om Linköpings biskops inkomster (1438). 163 r.

14. Formulär till köpebref, utfärdadt å häradsting (1425). 229 r.

15. Biskop Knuts i Linköping bref om behandling af några brottslingars lik (1428). 229.

16. Böndernas på Öland supplik till k. Erik af Pommern angående myntet (odat.). 229 v.—230 r.

17. Formulär till testamente (1436). 232 v.

Digitized by Google

18. Vittnesformulär för bestyrkande af afskrifts riktighet. 233 v.

19. Formulär till legokontrakt. 234 r.

20. Biskop Nils' i Linköping stadga för Vadstena kloster af 1455 (utg. efter annan hdskr. af KLEMMING, »Birg. uppenb.» 5, s. 129—139). 245—248 r.

21. »Aff blodh laat görande ellær latande», utg. af KLEMMING (se nr 1 här ofvan). 292—293.

I närvarande samling har härur aftryckts den enda däri upptecknade bönen (nr 5 här ofvan), som dessutom blott är variant. — Handskriften finnes förut, ehuru ytterst knapphändigt och ofullständigt, beskrifven af KLEMMING dels i »Birg. uppenb.» 5, s. 178 (blott omnämnd), dels i »Sv. medelt. post.» 2, s. 297, dels slutligen i »Läke- och örteböcker», s. 498.

---

18 (*Q*). Upsala Univ.-bibl:s pappershdskr. in 8:o med sign. *C 22*, skrifven i Vadstena af många olika händer under senare hälften af 1400-talet, utgöres af 157 bl. Den är omständligt beskrifven af J. H. SCHRÖDER i inledningen till »Glossarii Latino-Svethici specimen vetustum», 1845, s. III—VIII. Innehållet (33 nummer) är mest på latin, af moraliskt, teologiskt, rituelt och aritmetiskt innehåll. På svenska äro följande åtta stycken:

1. Läkeråd »ffore örna värk», »for suidha j öghon», »pro dolore dencium» (tryckta af KLEMMING, »Läke- och örteböcker», 1883—86, s. 446—449; = Läkebok 10). bl. 6—8.

2. »Wars h*ä*rra ihesu christi liu*e*rne» (tryckt af

Digitized by Google

GEETE, »Skrifter till uppbyggelse», 1904—05, s. 273—288). 9—16.

3. »vi ärw synder mote them hälgha anda» (tryckt af GEETE, ibid. s. 258 f., såsom komplettering till redaktionen i *A 9*, aftryckt därsammastädes s. 247—257). 31—35 r.

4. Lat.-svensk ordlista, tvåspaltad (tryckt, ehuru med vissa uteslutningar, af SCHRÖDER, »Glossarii Latino-Svethici specimen vetustum», s. 1—8). 69—77 r.

5. Fyra böner till Kristi lekamen eller nattvardsböner, i föreliggande samling motsvarande nr 29, 50, 53 och 66 (af dessa har endast nr 50 här aftryckts efter denna codex). 81.

6. Bön till Jungfru Maria före tagandet af Guds lekamen (motsvarar här nr 114, som aftryckts efter annan hdskr.). 81 v.

7. Lat.-svensk lista öfver åtskilliga medicinalväxters namn (outg.). 82 r.

8. »Erlighum riddare härra Robert sänder bernardus helso» (utgifven efter denna källa af H. WIESELGREN, »H. Bernhards skrifter», 1864—66, s. 288—293). 126—129 r.

Denna hdskr. har således till närvarande samling fått afgifva en enda bön (nr 50), som dock finnes äfven i ett par andra källor.

19 (*R*). En samma bibliotek tillhörig handskrift å papper och (några blad) pergament in 4:o med sign. *C 23*, troligen till sin hufvudsakliga del skrifven i slutet af 1400- eller början af 1500-talet, men äfven innehållande äldre saker (från början af 1400-

Digitized by Google

talet). Bandet utgöres af ett perg.-omslag med klaff och snöre, men utan knapp. Å bakre bladets insida finnes (jämte åtskilligt skrifvarklotter) en anteckning så lydande: »Venerabili in christo patri ac domino Domino Kanuto dei gracia episcopo lincopensi». Större delen af de 201 bladen (flere blad äro bortskurna) är på latin och består af bl. a. helgonritualer, många af dem försedda med noter, såsom de till S. Anna, Birgitta, Helena af Sköfde, Petrus Martyr m. fl., hvilka innesluta både »hystoria» och »legenda», vidare helgonlegender om Ansgarius, Henrik, Eskil, Sigfrid, Birgitta m. fl.

På svenska äro endast »Sermo siue doctrina quam S. Bernardus dedit cuidam monacho», bl. 141 v.—143 v. (härefter utg. af H. Wieselgren, »H. Bernhards skrifter», 1864—66, s. 277—281), vidare en påbörjad öfversättning (11 rader) af samme förf:s »Formula honeste vite» (bl. 143 v.) och slutligen en bön till Jungfru Maria (bl. 120 v.—121 r.), som i föreliggande samling härur aftryckts under nr 127 (den återfinnes dessutom i tre andra handskrifter). — Handskriften finnes (ofullständigt) beskrifven af H. Wieselgren i »H. Bernhards skrifter», Inledn. s. xiv.

---

20 (*S*). Samma biblioteks pappershdskr. in 4:o med sign. *C 50*, skrifven i Vadstena vid midten och under senare hälften af 1400-talet. Beskrifven af Geete, »Sv. kyrkobruk under medeltiden», 1900, Inledn. s. xxi f. Härur hafva ånyo aftryckts nio böner, som ingå i abbedissan Ingeborg Gertsdotters »Fjorton råd om ett gudeligt lefverne» (nr xij i förteckningen).

Digitized by Google

De återfinnas i föreliggande samling under nr 1 var. *c*, *11*, *42*, *76*, 94 var. *a*, 95, *246*, *263*, *276* (de 6 kursiverade funna endast i denna källa).

21 (*T*). Samma biblioteks handskrift in 4:o, papper och pergament, med sign. *C 74*, skrifven för Vadstena kloster af många händer på 1400-talet. Beskrifven af GEETE i det nyss nämnda arbetet »Sv. kyrkobruk», Inledn. s. XXII—XXIV. Ur innehållsförteckningens nr vij: »Tractatus de arte bene moriendi» hafva i föreliggande samling aftryckts 20 böner, näml. de som ingå under nr *119*, *146*, *150*, *153*, *158*, *159*, *161*, *162*, *177*, *222*, *236*, *237*, *238*, *239*, *240*, *279*, *280*, *281*, *282* och *283* (allesammans funna endast i denna hdskr.).

22 (*U*). Samma biblioteks perg.-handskrift in 8:o med sign. *C 381*, från 1300-talet, beskrifven af GEETE, »Sv. kyrkobruk», Inledn. s. XXV f. Allt på latin utom »Fader vår» (bl. 1 r.) och »den apostoliska Tron» (bl. 1 v.—2 r.), bägge förut utgifna af J. H. SCHRÖDER, »Bönen Fader vår och Tron, på gammal svenska», Ups. 1829. Det förra stycket är i närvarande samling ånyo aftryckt under nr 1 var. *a*, det senare stycket har af utg. förut offentliggjorts i »Sv. kyrkobruk», s. 303.

23 (*V*). En Kungl. Bibl. tillhörig pappershdskr. i liten 8:o, f. d. *Schürer N:o 104*, skrifven delvis i slutet af 1400- och delvis i början af 1500-talet, be-

Digitized by Google

står af 54 bl. (bl. 44 och 54 blanka). Pärmar af brunt skinn utan trä. Innehållet utgöres af följande tre partier:

1. Om Kristi pina och hans femton lidandes stationer; utg. af STEPHENS-DAHLGREN, »Fornsv. legendarium» d. 3, 1865—74, s. 69—107. bl. 2—43.

2. Sju nattvardsböner; härur aftryckta i föreliggande samling under nr 48. 45—50.

3. En rimmad bön till Jesu sår och pinoredskap (det äldsta partiet i hdskr.); aftr. af KLEMMING, »Sv. medelt. dikter och rim», 1881—82, s. 142—145. 51—53.

Handskriften är helt kort beskrifven i sistnämnda arb. s. 528.

---

24 (*X*). Den s. k. *Ängsöcodex* från omkr. 1430, i Kungl. Bibl., är beskrifven af KLEMMING, »Själens tröst», 1871—73, Inledn. s. VII ff. Härur har i närv. samling aftryckts blott en variant, nr 1 *b*, af »Fader vår».

---

25 (*Y*). Ett membranfragment (del af en codex?) i Kungl. Bibl. Det består af två blad (15,5 × 12 cm.), troligen från förra hälften af 1400-talet. Inga prydnader eller färgade bokstäfver; liten, men prydlig kursivskrift. Innehållet delvis latin, delvis svenska. På det senare språket äro:

1. »Fader vår»; härur aftryckt under nr 1 var *d*. bl. 1 v.

2. »Aue Maria»; likaledes här aftryckt under nr 94 var. *b*. 1 v.

Digitized by Google

3. Det apostoliska Credo; företer lätta variantformer mot de tre i »Sv. kyrkobruk», s. 303—304 och Inledn. s. XVI tryckta redaktionerna. Då stycket är af ringa omfång må det, för fullständighetens skull, här finna en plats.

Jak tror oppa gudh fadh*i*r alzwalloghan skapara hymils ok iordhrikis ok oppa jhesum christum hans enga son van h*ä*rra so*m* war affladh*i*r aff thäm helgha anda föddir aff ju*m*frw maria Pint*i*r a poncio[1] pylato korsfest*i*r dödhir ok iordhadhir han nidhirfor til heluite thridhia dagh opstodh aff dödha han vpfor til hyy*m*na sithir oppa gudz fadhirs alzwallugx höghre hand sydhan är han komaskulandä at döma liffwa*n*d*i*s ok dödha Jak tror vppa thän helgha anda the helgho kirkio so*m* är helga ma*n*na sa*m*fundh synda forlatilse likami*n*s opsta*n*dilssä ok äw*ä*rdelikit[2] liff amen

---

26 (*Z*). En Skoklostersamlingen (numera förvarad i Riksarkivet) tillhörig pappershdskr. *N:o 156 in fol.*, om 72 blad, skrifven i Norge på birgittinspråk, omständligt beskrifven af G. STEPHENS, »Ivan Lejonriddaren», 1845—49, s. XCIII—CVII. De tre böner, som ingå i denna handskrift (å bl. 29 v.) och som redan aftryckts af Stephens (anf. arb. s. CIV f.), återfinnas ej i någon annan källa. De äro följande:

1. Till Kristi pina, 2 st. (här nedan aftr. under nr 36).

2. Att läsas »tha thu gaar j säng» (här aftr. under nr 118).

3. Till S. Anna (här aftr. under nr 178).

---

[1] hds. har: sponcio
[2] hds. har: aw*ä*rdelikit

Digitized by Google

Tabell 1.

Följande handskrifter hafva gifvit följande bidrag till texttrycket.

A (*Berol. 71*): nr 13, 19, 24, 26, 27, 31, 38, 47, 53, 55, 64, 68, 71, 72, 83, 86, 100, 110, 111, 113, 170, 187, 190, 193, 207 *a*, 223, 244, 249, 251, 258, 284 *a*. = *31* st.

B (*AM 422, 12:o*): nr 18, 23 *b*, 35, 121, 122, 147, 226 *b*, 266, 267 *a*, 272, 274. = *11*.

C (*A 36*): nr 52. = *1*.

D (*A 37*): nr 8, 12, 28 *a*, 37, 41, 49, 56, 90, 93, 125, 134 *b*, 136, 137 *a*, 143 *a*, 160, 172, 181, 182, 213, 219, 232, 257. 259. = *23*.

E (*A 38*): nr 4, 39 *c*, 54 *a*, 66, 80 *b*, 88, 112, 135, 141 *a*, 149, 151, 171, 183, 197, 199, 201, 203, 215 *b*, 235, 260. = *20*.

F (*A 43*): nr 2, 3, 6, 7, 9, 14, 20, 21, 22, 32 *b*, 33, 57, 63, 65 *a*, 70, 75, 78, 80 *a*, 81, 84, 85, 87, 97, 98, 102, 105, 106, 107, 114, 116, 123 *c*, 126, 133, 134 *a*, 142, 144, 145, 152, 165 *b*, 166, 167 *a*, 169, 174 *a*, 179, 180, 185, 186, 188, 191, 194 *b*, 195 *a*, 196, 198, 200, 202, 206, 209, 210, 211, 214, 215 *a*, 218, 224, 228, 229, 233 *a*, 255, 262, 264, 270, 278 *b*. = *71*.

G (*B:a A:drs bönb.*): nr 1 *e*, 5, 15, 30, 75 (rubr.), 77, 79, 82, 91, 94 *c*, 108, 109, 117, 122 (kompl. af börj.), 130, 131, 140, 141 *b*, 165 *a*, 173, 174 *b*, 176 *a*, 184, 195 *b*, 216, 233 *b*, (rubr.), 241, 242, 252, 265, 278 *a*. = *31*.

H (*GMs bönb.*): nr 10, 17, 25 *a*, 34, 243, 284 *b*. = *6*.

I (*Dorot. Nilsdrs bönb.*): nr 60, 61, 62, 89, 96, 101, 115, 155, 157, 207 *b*, 247, 275. = *12*.

J (*Rål. 11, 12:o*): nr 65 *b*, 234 *b*. = *2*.

K (*Skokl. 8, 8:o*): nr 23 *c* (Till.), 25 *b* (Till.), 28 *b* (Till.), 45, 46, 54 *b*, 58, 92, 99, 128, 138, 139, 143 *b*, 156, 163, 164, 176 *b*, 208, 220, 221, 231, 267 *b*, 268 *a*, 277. = *24*.

L (*C 12*): nr 16, 40, 43, 44, 51, 67, 69, 103, 120, 123 *a*, 148, 226 *a*, 234 *a*, 250. = *14*.

M (*C 475*) nr 104, 268 *b*. = *2*.

Digitized by Google

m (*C 68*): nr 129, 137 *b*, 192, 205, 217, 254. = *6*.
N (*Giessen 881*): nr 19 1/2 (Till.), 39 *a*, *b* (Till.), 59, 124, 132, 167 *b*, 168, 189, 204, 212, 225, 227, 230, 245, 248, 256, 261, 269, 271, 273. = *21*.
O (*A 49*): nr 23 *a*, 29, 32 *a*, 73, 74, 123 *b*, 154, 175, 253. = *9*.
P (*C 19*): nr 194 *a*. = *1*.
Q (*C 22*): nr 50. = *1*.
R (*C 23*): nr 127. = *1*.
S (*C 50*): nr 1 *c*, 11, 42, 76, 94 *a*, 95, 246, 263, 276. = *9*.
T (*C 74*): nr 119, 146, 150, 153, 158, 159, 161, 162, 177, 222, 236—240, 279—283. = *20*.
U (*C 381*): nr 1 *a*. = *1*.
V (*Schüver*): nr 48. = *1*.
X (*Ängsö*): nr 1 *b*. = *1*.
Y (*K. B. membranfragm.*): nr 1 *d*, 94 *b*. = *2*.
Z (*Skokl. 156, fol.*): 36, 118, 178. = *3*.

S:a st. *324*.

Digitized by Google

Tabell 2.

De särskilda numren af den tryckta texten återfinnas i följande handskrifter.

(Kursiverade bokstäfver beteckna handskrifter, hvilkas text här aftryckts.)

N:o.		N:o.		N:o.	
1.	*GSUXY*.	30.	*G*.	61.	*I*.
2.	D*F*GKmN	31.	*A*CDEIKLmN.	62.	*I*.
3.	*F*S.	32.	B (def.) *F*GHKM*O*.	63.	E*F*GKmN.
4.	A*E*(G)IKLM.	33.	*F*N.	64.	*A*.
5.	*G*I.	34.	*H*.	65.	AE*FJ*KLmNS.
6.	*F*ILN.	35.	*B*.	66.	*E*K (2 ggr) mNQ.
7.	ADE*F*GILm.	36.	*Z*.	67.	*L*.
8.	*D*.	37.	*D*.	68.	*A*K.
9.	*F*.	38.	*A*K.	69.	*L*.
10.	*H* (def.).	39.	A*EN* (2 st., Till.).	70.	AE*F*KN.
11.	*S*.	40.	*L*.	71.	*A*.
12.	*D*.	41.	*D*.	72.	*A*.
13.	*A*.	42.	*S*.	73.	*O*.
14.	*F*L.	43.	*L*.	74.	*O*.
15.	A*G*.	44.	H*LM*.	75.	ADE*F*GHIKMmN.
16.	*L*.	45.	*K*.	76.	*S*.
17.	*H*.	46.	*K*.	77.	*G*.
18.	*B*.	47.	*A*(K).	78.	*F*.
19.	*A*.	48.	AGN*V*.	79.	*G*.
19 1/2.	(Tillägg) *N* (def.).	49.	*D*KN.	80.	AB(def.)*EF*GLmN.
20.	AE*F*HILmN.	50.	AKN*Q*.	81.	*F*.
21.	*F*IN.	51.	*L*.	82.	*G*.
22.	*F*.	52.	*C*EGIKmN.	83.	*A*.
23.	A*BEK* (Till.) LmN *O*.	53.	*A*KQ.	84.	A*F*.
		54.	*EK*.	85.	AE*F*KLN.
24.	*A*.	55.	*A*.	86.	*A*m.
25.	*HK* (Till.).	56.	*D* (def.).	87.	A*F*KN.
26.	*A*N.	57.	AE*F*GKmN.	88.	*E*FGHIKm.
27.	*A*.	58.	*K*.	89.	*I*.
28.	*DK* (Till.).	59.	m*N*.	90.	A*D*EFGHm*N* (rubr.).
29.	AKmN*O*Q.	60.	*I*.		

Digitized by Google

N:o.		N:o.		N:o.	
91.	*G.*	136.	*D*EKLmN.	180.	E*F*mN.
92.	ADEFGI*K*LmN.	137.	*Dm.*	181.	A*D*EFGIKmN.
93.	*D*Km.	138.	*K.*	182.	*D.*
94.	*GSY.*	139.	*K.*	183.	*E*m.
95.	I*S.*	140.	*G*KN.	184.	A*G.*
96.	*I.*	141.	*EG.*	185.	D*F*IKLN.
97.	*F.*	142.	AE*F*KLN.	186.	*F.*
98.	AE*F*IKmN.	143.	A*DK*m.	187.	*A.*
99.	*K.*	144.	*F.*	188.	AE*FG*ImN.
100.	*A*N.	145.	*FG*KmN.	189.	*N.*
101.	*I.*	146.	*T.*	190.	*A.*
102.	*F.*	147.	*B.*	191.	AE*FG*IKN.
103.	G*L*N.	148.	I*L.*	192.	*m.*
104.	*M.*	149.	*E*L.	193.	*A.*
105.	*F*K.	150.	*T.*	194.	AE*F*KmN*P.*
106.	*F*K.	151.	A*E*GHIKN.	195.	*FG*H.
107.	C*F*N.	152.	*F*m.	196.	A*F*GmN.
108.	A*G.*	153.	*T.*	197.	*E.*
109.	*G*N.	154.	ACDG (def.) L*O.*	198.	*F*GN.
110.	*A.*	155.	*I.*	199.	*E* (collecta).
111.	*A*FGHIKL.	156.	*K.*	200.	A*F*GIKN.
112.	*E*KN.	157.	*I.*	201.	*E*m.
113.	*A.*	158.	*T.*	202.	*F*KN.
114.	ACE*F*GImNQ.	159.	*T.*	203.	A*E.*
115.	*I.*	160.	A*D*EFKLmN (2 ggr).	204.	*N.*
116.	*F.*			205	*m.*
117.	A*G*Km.	161.	*T.*	206.	DE*F*GmN.
118.	*Z.*	162.	*T.*	207.	*AI*N.
119.	*T.*	163.	*K.*	208.	*K.*
120.	*L.*	164.	*K.*	209.	*F*L.
121.	*B*EGIN.	165.	A*FG*I.	210.	*FG*ILN.
122.	*B*FGIN.	166.	*FG.*	211.	A*F.*
123.	AE*F*I*LMNO.*	167.	E*FGI*N.	212.	Km*N.*
124.	*N.*	168.	I*N.*	213.	*D*m.
125.	*D*G (def.) mN.	169.	*F.*	214.	AE*FG*N
126.	ADE*F*HIKLN.	170.	*A.*	215.	A*EFG*KN.
127.	G*R*mN.	171.	*E*mN.	216.	*G.*
128.	*K.*	172.	*D.*	217.	*m.*
129.	*m.*	173.	AF*G*HIKL.	218.	ADE*F*GKm.
130.	*G*L.	174.	ACE*F*GHILmN.	219.	A*D*EFGm.
131.	*G.*	175.	*O.*	220.	*K.*
132.	K (def.) *N.*	176.	A*GK*m.	221.	*K.*
133.	E*F*GIKLN.	177.	*T.*	222.	*T.*
134.	*DEF*GIKN.	178.	*Z.*	223.	*A.*
135.	*EG.*	179.	A*F*N.	224.	E*F*GIN.

Digitized by Google

N:o.		N:o.		N:o.	
225.	*N.*	245.	IK*N.*	266.	*B.*
226.	*BL.*	246.	*S.*	267.	*BIKN.*
227.	*N.*	247.	*I.*	268.	A*KM.*
228.	A*F*LN.	248.	*N.*	269.	*N.*
229.	*F.*	249.	*A.*	270.	AE*F.*
230.	*N.*	250.	K*L.*	271.	*N.*
231.	*K.*	251.	*A*K (2 ggr)	272.	*B*ILN.
232.	A*D*EIKL (2 ggr). mN.	252.	*G* (2 ggr) L.	273.	I*N.*
		253.	C*O.*	274.	*B.*
233.	*FG.*	254.	*m.*	275.	*I.*
234.	AD*J*K*L*M.	255.	*F.*	276.	*S.*
235.	*E*K.	256.	*N.*	277.	*K.*
236.	*T.*	257.	A*D*F.	278.	*FG*LN.
237.	*T.*	258.	*A.*	279.	*T.*
238.	*T.*	259.	*D*GIM.	280.	*T.*
239.	*T.*	260.	*E.*	281.	*T.*
240.	*T.*	261.	I*N.*	282.	*T.*
241.	*G.*	262.	AE*F*GKL	283.	*T.*
242.	*G*I(HL)	263.	*S.*	284.	*AH.*
243.	*H.*	264.	*F.*		
244.	*A.*	265.	A*G*K.		

Handskriftsstatistik.

De särskilda handskrifterna hafva gifvit i utbyte följande antal här aftryckta böner:

Cod.			Cod.		
»	**F**	71 nr.	»	**m**	6 nr.
»	**A**	31 »	»	**Z**	3 »
»	**G**	31 »	»	**M**	2 »
»	**K**	24 »	»	**J**	2 »
»	**D**	23 »	»	**Y**	2 »
»	**N**	21 »	»	**C**	1 »
»	**E**	20 »	»	**P**	1 »
»	**T**	20 »	»	**Q**	1 »
»	**L**	14 »	»	**R**	1 »
»	**I**	12 »	»	**U**	1 »
»	**B**	11 »	»	**V**	1 »
»	**O**	9 »	»	**X**	1 »
»	**S**	9 »			Summa 324 nr.
»	**H**	6 »			

Digitized by Google

Digitized by Google

1.

BÖNER

TILL

GUD FADER

HELGA TREFALDIGHET

OCH

HELGE AND

Digitized by Google

Digitized by Google

1. Fader vår.

Variant *a*.

(Senare hälften af 1300-talet.)

PAter noster etc^{ra} Fadh*ir* war i himiriki hælecht 1
hauis þit namn. til kom os þit rike. wardhe þin
wili här .i. iordh riki swa sum han ward*ir* i himi-
riki. wart daglict bröd gif os i dagh. oc firilaat os
waræ misg*ær*ningæ. swa su*m* wi firilaatu*m* þem
sum brutlik*ir* æru wid*er* os. oc laat os æi ledhæs
i frestelse. Vtæn frælsæ os af illu. Amen.

(Efter cod. Ups. *C 381.*)

Var. *b*.

(1430-talet.)

Fadh*ir* waar th*är* är j hymirike, Hälakt wari (196)
thit na*m*pn, Tilkomi thit rike, Thin wili wardhe
swa j iordhrike som j hymerike, Giff oss wart
daghlikit brödh Oc forlat oss wara skuld swa som
wi forlatu*m* them moth oss bryta, Oc inledh oss
ey j frestilse vtan | fräls oos aff ondo amen, 197

(Efter cod. Holm. *Engsö-codex.*)

Digitized by Google

Var. *c.*

(Senare hälften af 1400-talet.)

249 Huru människian skal bidhia til gudh *mädh* pater noster oc Aue Maria til jomffrw Maria och tro xij stykke j the hälgha troo äptir thy doctor christoforus archydiaconus vpsalensis wände *thät* vppa swänska

Heel Maria fwl *mädh* nadh härren är *mädh* tik wälsighnadh es tw öffw*er* alla qwi*n*nor och wälsighnadh thins qwidz frukt ihesus christus Amen

Fadh*er* waar som är j himblom hälgath wardhe thit na*m*pn tilko*m*me thit rike, wardhe thin wilj swa j jordhe*r*ike swa som j hi*m*me*r*ike giff oss j dagh waart daghelikith brödh och förlat oss wara synd*er* som wi och förlatom them mote oss bryta och inledh oss ey j frestilse wthan fräls oss aff ondo Amen

(Efter cod. Ups. *C 50.*)

Var. *d.*

(Slutet af 1400-talet.)

(2) Fadh*er* var so*m* er j hymerike helgat varj thit na*m*pn tilkoma skal thit rike wardhe thin wili swa so*m* j hymerike swa ok j iordhrike giff os j dagh wart daghlikit brödh ok forlat os war bruth so*m* wj forlatu*m* thäm os mote bryta ok leedh os ekke j frästilse vta*n* frälsa os aff jllo amen

(Efter ett membranfragm., 2 bl. 8:o, fr. slutet af 1400-talet, i K. Bibl.)

Digitized by Google

Var. *e.*
(Omkr. 1520.)

Här äpther star pater noster oppa swänska (405)

Fadher war, som är [j] himerike, hälogh är tith napm, til komme os tith rike, wari thin wilie swa j iordherike som j himerike giff os j dagh warth daghelikit brödh, och fför lath os wara syndher, som wi fför lathom them os mothe britha, och ledh os ey j ffrestilse, wthan ffräls os aff allo ondho Amen

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

2. Till Gud Fader.

Här äpther [star] en godh bön hwilken mykla (205) wärdoghet haffwer när gudhi fför thy almänne-lika böner täkkias honom mykit läs thy henne daghelika Oc glöm ekke mik

O konunger ower alla konunga Oc härra ower alla härra fför jomfru marie bön Oc alla hälga manna förskullan, oc thera godhgärninga, lath mik swa j tässe wärldinne liffua, at min hwg oc gärninga wari til thin hedher Oc mik til himerikes lön Oc allas thera liff oc siäl til nadha, som jak maa, oc ägher goth före bidhia, | Min fadher oc 206 modher Mine brödher oc systher, fränder oc föräldra Oc alla mina wener oc owine, män oc qwinnor, liffuandis oc dödha, nämpda oc onämpda för

Digitized by Google

thina mykla miskundh O härra gudh, fräls alla them, j wanda oc wadha äro stadde, styr oc styrk kristendomen j thinne hälge tiänist, som är pawen Oc alle the hälga kirkio styrara Oc klärkdomen, oc alt re[n]liffwes folk, at staa äpther thino bwdhi oc skipan, kesaren oc alt wärldz wald, styr them j thinom räddogha, wm wänth hedhna män til sanna troo Vänt ilwiliogha manna hiärta til fridh oc ro-
207 lighet Läth os thina hälga kirkio ära, | Oc henne tiäna mädh fridh oc godhom wilia Oc thik loffua oc hedhra nw oc ä fför wthan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

3. Till Gud Fader.

Benedictus pawe gaff thässa bön iij^{c} aar afflat oc xxx

Keserlikit wald wälsigne mik, konwngxliken wärd-
311 oghet wärne mik, | äwärdhelikin guddombir göme mik, ärofwl enhet widherqwek mik Omätthelik trefalloghet bewari mik Obetänkelikin godhet ledhe mik Fadhersins mäkto[g]het gör mik liffuandis, sonsins wisdombir styre mik Thäs hälga anda nadh oc krapt wplyse mith hiärta oc sanwit Vphoff oc ände, gudh oc man, jomfrulikin qwidher, loffs [oc] hedhers sigherlikit tekn, Jhesus aff nazareth iudha konwnger, wari mik tässen akallan äwärdheliken helsa oc wärn J nampn fadhers oc sons oc thäs hälga anda Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

4. S. Augustini bön till Gud Fader.

Thässa bön äpther fölgher giordhe sanctus 248
augustinus oc hwa hona läs daghlika a sinom
knäm han skal ey döö i dödhelike syndh wtan
han syndar thär oppa

Skodha mik, vsla obegriplikin milhet, see mik,
aldra grymasta synderska, almennelikin miskund
Jak wanhopandis, komber til alzmäktoghan, sarghat
löper iak til läkiaren Göm siäfflikhetzsins milhet,
thu som swa länghe haffwer hämpdena swärdh
|wphängh[t], skrapa aff mina synda othalikhet mädh 249
thinne miskundh margfallelikhet Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

5. Helga Trefaldighets tider.

Om nyttan af h. Trefaldighets tider.

Thät war en änkia mykit gudhelikin som haff- 160
dhe thwa döther badha jomffrur hwilka hon
hadhe opffostrat j storom gudz räddogha
hon lärdhe them läsa the hälga treffalloghetz
tidher, Och warffru tidher än the ena jomffrun
som äldhre war haffdhe mere gudhelikhet til
at läsa tidher aff the hälga threffalloghet, Oc
the yngre jomffrv mere kärlig til warffru tidher
Thentidh the jomffrur skullo badha döö sintis
jnkomma j hwsith thär the lagha otalighen

Digitized by Google

161 hälga m*a*nna skara For hwars thera | sängh
mädh alzskona ffrögdhelikom lekom oc glädh-
i*n*na sangh än enk*a*nnelika syntes ffor h*e*nna
sängh som äldre war tree personas som gingo
lankt ow*er* alla andra j dygh j klarhet oc
alle äro Hwilke stragx toko h*e*nne siäl oc
ffördho hona til äwärdhelika äro oc glädhi,
Th*e*ntidh the andre jomffru*n* skulle döö tha
kom til h*e*nne en ffäghersta jomffru *mädh*
storu*m* ängla skara Oc ffördho h*e*nna siäl til
himerikis äro oc glädhi Nar modhren th*e*ra
th*ätt*a saa wndradhe hon storlika hwi the
äldhre jomffru tokx *mädh* större äro oc höghtidh til himerikis än the yngre Ängillin
163 swaradhe th*ät* är[1]) | fför thy at hon daghelika
oc gudhelika las oc hedhradhe the hä[l]ga treffalloghet thy äradhis hon mer än the ynghre
jomffru*n* *mädh* the hälgha treffalloghetz närwarw Och alla himerikis härskaps til k*o*mmo
thy kära modh*er* syst*h*er [b a] läsen them
gärna swa ffan j the sa*m*ma lön som the
samma jomffrur ffingho[2])

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

[1]) Sid. 162 upptages af ett ramverk, som inneslutit en numera borttagen tafla, troligen ett koloreradt träsnitt.

[2]) De härtill hörande bönerna äro nedan (under n:o 6) aftryckta efter cod. Holm. *A 43*, som här har en mera vårdad text än B. A:s bönbok.

Digitized by Google

6. Till helga Trefaldighet.

Ur h. Trefaldighets tider.

Här äpther skriuas the hälgha treffalloghetz thidher wppa swänsko läsen them gärna j fan äwärdelikän godh lön

1.

O alzwaldogher äwärdheliken gudh som gaff os, thinom [*cod. I add.:* tiänista] quinnom rättha tro, widh[e]rgango at wndherstandha the äwärdelika, hälga trefalloghetz äro Oc tilbidhia oc loffua gudh, gudhelika waldzsins makt wi bidhiom tik | at wi 88 magom wärnas aff allom olofflikom thingom, mädh the samma tronna stadoghet Per dominum

2.

Ad primam

Härra gudh, mykin oc mäktogher hälogh trefalloghet, oc eth wald, som skapadhe himel oc jordh i thinom styrk, oc skapadhe mannen äpther thino liknilse, skodha thinna tiänista kwinno bön, hwilka jak bedher i dagh j thinne asyn bögh thin milla öron til thinna tiänista quinno, ey äpther mine förskullan, wtan äpther thinne mykle miskundh Sant liws, som lyse hwan man, kommandhe j thässa wärldh, lys mins hiärtha öghon Oc giff mik wisdomsins lyws wndh[e]rstandilse, gotz, rädz styrksins, oc mildomsins lyws Fyl wp mina siäl mädh andha thins räddogha Oc giff mik rätta troo, oc sannan

Digitized by Google

kärlek, som bort wräker allan räddoghan, tak bort
89 fran | mik h[är]ra gudh, alla härdzsko mins hiärtha
Oc alla awndh, oc skadhelikin wilia Oc giff mik
nämpt hiärta, idhrukt oc ödmyukt Oc skälikit liws,
at skodha mällan onth oc goth, giff mik snillä tämpran
j maat oc dryk styrk oc nadh oc thina hiälp til at
jak maghe älska tik aff allo hiärta Oc haffua syster-
likin kärlek, hwilkin thu bödh os osmittadhan göma,
lät wp min sin oc wndherstandilse Oc giff mik goth
minne at wndhersta the hälga skriff[t] oc gaa j
thinom bwdordhom oc them göma Oc thät altidh
göra, som tik täkkis, giff mik renlekhet badhe
siälinna, oc likomans, oc fräls mik aff kötsins, oc
öghnanna giri, bögh mith hiärta til thin kännedom,
oc ey til nidzskap Jak bedher tik äwärdhelikin
90 fadher, at iak | maghe fulkomna mädh godom gär-
ningom alt til ändhan, thät jak nam aff thinom nadom
Oc bliffua j thino loffwi oc j thinne nadh, oc för
thina mykla miskund finnas j thino rike, äpth[e]r
thins tilquämdha dagh Amen

3.

ad tertiam

H[är]ra gudh alzwallogher, huilken som j ful-
komne trefalloghet leffwer oc styre, härra spar
minom syndom, sök mik siwka, läk mik kranka,
hela mik twänadhä, giff mik thät hiärtha, tik rädis,
sin the som tik wndhersta, fräls mik härra gudh
aff minna owina waldhe Oc lät mik ey frestas, ower
thät iak förma at tola, grip mik aff dödzsins snaru,
härra gudh min helare, fräls mik aff allom skade-
likom thingom, kötlikom astu[n]dilsom oc lustilsom

Digitized by Google

Bedhin för mik nio ängla chora, propheta, patriarcha, apostla, ewan|geliste, martires, confessores 91
oc jomfrur Oc hälgasta fädher, gregorius, ambrosius, augustinus oc jheronimus oc christoforos Oc
alle helghe män som haffwen gudz nadh, bidhin för mik syndoghe människio, at iak maghe oskadh komma til helsonna hampn Oc ägha mädh edher äwärdhelikit liff Amen

4.

ad sextam

O härra gudh hälogher fadher swa som thu west, oc thu wilt miskunna mik, syndoghe människio fför iomfru Marie bön, oc alla hälgha manna, hwilka aminne wi görom här j iordherike Förlatens mina wärsta syndher at jak för thera bön, oc förskullan
rensadh aff allom syndom, motthe | komma til 92
äwärdhelika häloghet j himerikes äro

5.

Ad nonam

Miskunsamber gudh, mildomsins gudh, ffadher, oc son, oc then hälghe andhe, en äwärdhelikin gudh
jak bedher tith äwärdhelika, oc othalika gudhdoms wald, at thu lät mik syndogha människio, wara fräls aff allom last Oc halt ather thina grymlighetz hämd aff minom syndom oc giff mik the nadhe jak bedhis Ey rethe min onska tik til hämdh mina
syndhe, wtan min syndha bätring böghe tik til at förlatha mik mina synde för hwilka jak aff tik gik, mädh olofflikom ok wrangom astundilsom Oc wn

674934

Digitized by Google

mik at jak matthe här äpther fly allan olofflikän
93 lusta, oc tik täkkias, m*ädh* mildhe gudhelikhet | Oc
swa til himerike komma, oc see tik j thins gud-
doms waldhe

6.

ad vesperas

Alzwaldogher, oc millaste gudh hälogh trefalloghet
jak beder tik om tith guddoms wald, at thu millaste
gudh, skodha mik skapada aff thinne miskwnd Oc
lät mik ey dröffwas aff minom owinom jak wet
mik margfaldelika haffwa syndat Oc aldra minst
lyt thinom budordom, thy bedhis iak miskundh at
thu giff mik thina nadh, oc förlath mik mina syndher,
m*ädh* thinne milhet, thy at mer förma thin nadh,
mik at styrkia, än owensins swik mik at swika,
miskunna mik gudh äpther thinne miskundh Oc
ledh mik miskunsamlika til liws oc glädhi j hime-
94 rikis äro äwär|dhelika Amen

7.

Ad completorium

O millasthe gudh hälogh treffalloghet, som ey wil
syndogx mans dödh Oc ey glädz aff syndogha manna
förtappilsom Jak bedher tik ödhmyuklika, at thu
giff mik thinne tiänista quinno syndha förlatilse,
at jak maghe gratha mina syndher thär iak haffwer
giort Oc lät mik them ey offther mer göra, at then
tith mik komber ytherste dagen thässa liffsins, tha
taki mik hälogher ängil, som skipadher är til at
göma mik, rensada aff allom syndom Oc ledhe mik
til hälgha ängla chora, thu mik thät wnne härra

Digitized by Google

min gudh, som liffwer oc styrer, en oc trefaldher äwärdhelika, wälsignadher för wtan ändha Amen

8.

[Tässa bön läs äpther tidherna][1])

O hälogh treffalloghet, oatskililiken oc fulkommen 95
guddomber alzwaldogher gudh, fadher, oc son, oc then hälge andhe, som är en, oc trefaller, thu som skapadhe himel oc iordh, oc haff Oc alt thät j them är jak syndogh människia brutliken, oc owärdogh, at loffua tik jak ära tik, oc bedher til tik jak takkar tik oc loffua, för alla thina godgärningha loff oc ära wari thino guddoms waldhe Thy at thu skapadhe mik wndherlika Oc rensadhe mik j döpilsom aff adams syndh Oc äfftther döpilse föddhe thu mik, oc toldhe waffdha j mangom syndom Oc gömdhe miskunsamlika, til skriptamala bätringh Thy se thu signadher gudh äwärdelika thy bedher jak tik millaste gudh, at thu giff förlatilse framfarna syndhe Oc bätringh aff närwarandhe Oc war- 96
ilse, hädhan fraa för syndom Oc wräk bortlankt w mino hiärtha all aminnilse, ondan lustha, thän som wsla siälinna dragha til syndhe, at the komma ey j gärningena Oc tänt wp min hwgh mädh eldhe, thins sötasta älskogha, at jak älskandhe tik offwer all thingh, matthe fulkomna mädh gärningom thät tik täkkelikit är Oc faa aff tik thät iak ödhmyw[k]lika bedhis, roo oc huilo j himerike oc glädhi för wtan ändha

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

[1]) Rubriken efter *Dorotea Nilsd:rs bönbok.*

Digitized by Google

7. Till helga Trefaldighet.

Här äpther standha syw fäghersta böner aff the hälgha treffalloghet läsen them gärna

1.

O I hälgasta oc högxsta trefalloghet, alla thinga
97 skapara, oc styrare gangandhe owir al|la människio
wndherstandilse j heder wald oc snille oc fägrindh
Jak bedher tik alzwaldogher, oc äwärdelikin gudh,
miskunna mik thinne owä[r]doghe tiänisto quinno,
oc styr oc styrk mina gärningha daghelika j godho
För thinna kärastha modhers, iomfru Marie bön
Oc alla thina hälga manna, at thu förlat mik alla
mina syndher, oc ök j mik nadenna sälighet, oc
gudhelikit liffwerne Oc giff mik hiärtans wndher-
standilse, at älska gudh aff allo mina hiärtha Oc
tiäna tik trolika, oc bliffwa j thinne tiänist, oc hiälp
mik badhe til liff oc siäl Oc giff mik at jak maghe
98 fly thät minne siäl är ska|dhelikit, oc thät älska,
som hänne är nytthelikit Oc giff mik at haldha aff
syndom, oc göra godha gärninga at jak wärdogh
wardhe wälsignas aff tik, oc glädhias, oc wärnas
wndher thinne wärn Amen pater noster

2.

Loff hedher oc ära wari tik gudh ffadher, oc son,
oc thän hälghe andhe, alla thinga skapare Jak takkar
oc loffuar tik, aff allo mina hiärtha Först för
wndherstandilse, thu haffwer mik giffuit, oc för thät
thu haffwer mik skapat äpter tik siälffwom, giffuit

Digitized by Google

mik liff oc siäl, with oc skäl, offwer all creatur Jak takkar tik oc loffwar, at thu lät mik födas aff cristnom människiom, oc ey aff hedhningom, äller jwdhom Oc | j nadhinna thima, oc för alla the nadh 99 oc miskundh, som thu haffwer giort mädh minom fatigha föräldrom Jak takkar tik at thu haffwer swa länghe spart mik, oc wmburit mädh mik, oc bidhat äpther minne omwändho, oc syndha bätringh til thänna stwndh Jak takkar oc [loffwar] tik för alla thina nadh, oc gaffwor som thu haffwer mik owärdogha, begaffwat mädh, natwrlika, andhelika, oc wärdzlika Oc serdhelis takkar jak tik, för thät thu haffuer mik wtualt, oc kallat j thenna hälgha stadhin, tik minom signadha gudh, oc thinne signadha modher iomfru Marie til hedher oc tiänist, nw oc ä för wtan ändha Amen pater noster Aue maria

3.

LOff hedher oc ära wari tik, alzwaldogher gudh, 100 fadher, oc son oc then hälghe andhe, för thät at thu föresaa the ärofulla iomfruna maria j thins guddoms föresyn, tik til modher Oc hälgadhe hona j modherliffwe, oc gömdhe hona wtan alla syndh, miskunna mik för hänna wärdogha bön skuldh Pater noster

4.

Loff hedher, oc ära wari tik alzwaldogher gudh, oc min kärasthe härra Jhesu christe, liffwandis gudz son, som mandom wildhe taka aff iomfru Marie liffwe hänna jomfrudom oskaddum, oc tik

Digitized by Google

wildhe swa mykit ödhmywka Et verbum caro factum est Pater noster

5.

LOff hedher, oc ära wari tik alzwaldogher gudh,
101 fadher, oc | son, oc then hälghe andhe, för the rena oc ärofulla andhana änglana, hwilka thu skapat haffwer, tik til äwärdhelika äro, oc tiänist, wn mik kärasthe gudh at jak maghe ödhmywklika, kärlika, gudhelika, oc wärdhelika tik tiäna Pater nosther aue ma[ria]

6.

Loff, hedher oc ära wari tik alzwaldogher, gudher fadher oc son, oc then hälghe andhe som mik syndhoghe människio wille wärdogas, at skapa äpther thins guddoms walle, at thu matthe mik haffwa skapadh ledastha orm, älla madk som wppa jordhenne är, tha wille thu aff thinom stora kärlek, skapa
102 mik äpther thino egno | beläte, förlat mik sötaste gudh hwart thät sin jak thässen skipilsen j mik smittat haffwer mädh minom syndom Amen Pater nosther

7.

LOff hedher oc ära, tak, oc tiänist wari tik alzwallogher, gudh fadher, son, oc thän hälghe andhe, för the thing, oc creatwr thu skapadh haffwer j hymil oc iordh j wädher, oc watn wari tik all skapadh chreatur til äwärdhelikin hedher, oc äro ä för wtan ändha Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

8. Till helga Trefaldighet.

Här äpther star tre böner aff the hälga tre 172
falloghet läsen them hwar dag

1.

Härra gudh fadher aldz wallogher, himerikis oc jorderikis oc alla tinga skapare, Jak bidher thik for thina stora obegriplika makt, at thw wärdoghas mik mak[t] oc tröst giffwa, til at fulkompna allan thin wilia, | oc thin hälga bwdhordh Oc alla dygdher 173
oc godha gärninga Oc makt oc tröst, til at ower winna alla minna siäls owener, som är diäffwlsins frestilse, wärldinna faafängo oc kropsens lusta, forlatandis mik, thät jak syndath haffwer mothe thik, aff minne wan makt oc wanskelighet amen Pater noster

2.

O härra ihesu christe äwinnelikin gudhz fadhers 174
endhe son, j tik är aller wisdomber oc alzskona snille, jak bidher thik for thin äwinnelika wiisdom, giff mik with och wndherstandilse til ath göra oc fulkomna allan thin wilia, oc thin hälga budordh
Oc weth oc snille til | at fly alla syndher oc synda 175
tilfälle, forlatandis mik thät jak syndath haffwer mothe thik, aff mino wanwithi oc fakunno amen

3.

til thän hälgha anda, iii

O gudh fadher oc sons hälgaste ande, haffwandis j thik allan kärlek oc godhwilia, for wthan thik

Digitized by Google

haffw*er* engh*e*n gudz nadh äll*er* kärlek j sigh | Oc
kan enghin faa sannan angh*er* äll*er* synda both,
Jak bidh*er* thik for thin hälgasta kärlek, oc god-
wilia, At thu wärdoghas at wändha allan my*n* kär-
lek til thik my*n* gudh, ow*er* all thing, oc til my*n*
iämc*r*isten som mik siälffwa, At jak enkte astunde
wtan thik, oc j engo glädz, for wthan | j thik oc
thino*m* budhordo*m*, forlatandis mik th*ät* jak haffw*er*
syndath mothe tik, aff min*n*e ondzsko oc ilwillia
amen Pater noster aue maria

(Efter cod. Holm. *A 37*.)

---

9. Till helga Trefaldighet

(vid tagandet af Guds lekamen).

Här äpth*er* staa tree enka*n*nelika böner aff
the hälga trefalloghet hwilka thu skal läsa
nar thu taker wars h*är*ra | ihesu christi
hälgasta likama

1.

O alla thinga skapare, alzmäktogh*er* gudh, fadh*er*,
hwilkens wphoff aldrigh böriadhis, hwilke*ns* äwärdhe-
likhet aldrigh takar ända, hwilken all thing be-
kä*n*nas wara sin skap*ar*a Jak owärdogh synderska,
ko*m*ber til th*ät* dyra gästabwddhit, at anama wärd-
oghasta ihesu christi likama, m*ädh* skälffuande oc
oreno hiärta, m*ädh* smittelike twngo, oc sargadho
sanwithi Oc thy änxlandis, weth jak ey hwad jak

Digitized by Google

skal wtwälia Thy är th*ät* swa at jak ey nw fram ganger, tha fly jak liffwit, gaar jak oc owärdogh fram, tha förskullar jak fördömilse O höxste gudhdo*m*bir, | O rädhelikaste wärdoghet O blidhelikaste 350
miskun*d*h hwart skal jak gaa ällir wnfly Jak kännis mik haffua syndat moth tik mi*n* gudh Jak är ey wärdogh bidhia til tik swa som dotth*er*, oc ey rätfärdhelika kallas thin brwdh, wtan grathande tala swa som qwi*n*na j barnfänge m*ädh* wee Thy
jak haffw*er* förswmat oc bortkastat alla dotth*er*likhet, tha haffw*er* thu likawäl än behallit j tik kärlekasta fadh*ers* milhet O mildaste fadh*er* förlat mik mina synder Oc tak mik nw atherko*m*mande til tik Oc wträk thina handh anamande mik m*ädh*
fridh oc nadh*er* görandis mina siäl wärdo|gha oc 351
beqwä*m*ma til th*ät* wärdogha sakramäntith ihesu christi likama, thins oc jomfrw marie endasta son

2.

Til sonen ihesum christum bidh swa sigh*a*nde

O ihesu christe höxste konw*n*ger ow*er* alla kon-
w*n*ga, oc ärо*n*na liws wplys thit hälga na*m*pn j os, at wi magho*m* skodha wara ath*er*lösn j thino*m* hälga mandoms anamilse, födzlo, wmskärilse, döpilse, fasto Oc fre[s]tilsom, predican, järteknо*m*, oc wmgängilsom, thin fängilse, kinpwstan, spwtan,
oc hädhilse, näktilse, flänghilse, oc gabbilse, krönilse, dömilse, oc korsfästilse, gallans dryk, modh*er*na warku*n*nan, högha ropet, thin sigh*er*fwlla dödh, oc si|dho*n*na ypilse, begrawilse oc wpfarilse, oc andans 352
wtsändilse Oc all thin sigh*er*liko tekn, oc hälgasta

Digitized by Google

korsens baneer, thy thu äst enaste höxste prästher ihesu christe, sander gudh, oc sander man, födhande oc wedherqwekiande thina brwdh, the hälga kirkio, til äwärdhelik wälsignilse Oc mildaste frälsare, minz tik haffua takit wara ysälhedz wanskilse fför mina salwghet Oc gör mik nw wärdogha til thätta dyrasta sacramentit, som är thin hälge likame, ihesu christe Amen

3.

til thän hälga anda bidh swa oc glöm ekke mik

O hedherlikaste oc rolikaste gästher gudh, thän
353 hälge an|de jämliker fadhrenom oc sonenom, jak bidher tik at thu borth driff mina mörka tanka, rensa all min begärilse, ordh oc gärninga bortkör högfärdh, affwndh, gaab, oc orena tanka, som mik giffua aldrigh hwilo Oc giff mik taranna dagh, til at göra dygdhenna frwkt, j themm gärningom, som tik ärw täkke, mik gangleke, Oc allom til goth äptherdöme O hälgaste ande, wptänth kärlexsins eldh j mith kalla hiärta Oc wtsläk allan wärldhennas hetha, görandis mik wärdogha til at taka thätta liffuandis brödhit, hwilkit thu wärkadhe j
354 renasta jomfrw marie liffue fför mina oc alla wärldhinna atirlösn Amen

(Efter cod. Holm. *A 43*.)

Digitized by Google

10. Till helga Trefaldighet.

Mädh thenna äpther scriffna böner skulen i 1
böria edra läsningh mädh hwar dagh oc hedren
the hälga treffalloghet mädh pater noster oc
Aue maria

1.

— — — [*Här saknas ett blad, innehållande bönen till Gud Fader*] — — —

2.

Jak takkar tik aldra käraste gudz son, fför thin
harda dödh oc aldra beskasta pino, mädh hwilkom
thu mik | swa beskeliga aterlöste, fförlat mik o 3
sötaste ihesu, at iak swa [lithet][1]) haffwer [achtat]
thin dödh, oc pino oc tik [thär] fföre aldrig swa
kärliga, oc innerliga takkat, som iak skulle, oc
wärdoghis här — — — [*Forts. och slut saknas:*
hela sid. 4 oläslig.] — — —

3.

Jak takkar tik thän hälge ande fför thina stora 5
nadh, oc gaffwor, som thu haffwer mik nadeliga
begaffwat mädh, oc offta sökt mith kalla hiärta,
iak bidher tik at thu wärdo|ghas i dagh giffwa mik 6
then hälga [anda nadh oc — — —]

[1]) Här och på flere ställen äro ord otydliga eller oläsliga. De betecknas med [ ] och punkter, motsvarande antalet oläsliga bokstäfver.

Digitized by Google

4.

7 Gudz ffadhers wälsignilse m*ädh* sino*m* hälgom änglom, wari ower mik, ihesu christi wälsignilse m*ädh* sino*m* discippler, wari ow*er* mik, th*en* hälghe
8 ande wälsigne mik, hwil|ke*n* i duffwo liknilse hwiltis ow*er* christum i iordan*s* fflod, io*m*ffrw marie wälsignilse wari ow*er* mik, ihesu christi wälsignilse wari ow*er* mik, ok ow*er* alla mina [. . . . .]
9 |badhe liffwa*n*dis oc dödha Amen pater noster Aue

(Efter cod. Holm. *G. M:s bönbok.*)

---

11. Till helga Trefaldighet.

(350) Här sigx huru thre pater noster oc thre Aue Maria magho läsass the hälgha threfalloghet för the första gudz godhg*ärn*ingena som är skapilsen

1.

¶ Hwru ärligha the hälgha threfalloghet gudh ffadh*ir* oc son oc th*än* hälgha Ande haffu*ir* idh*ir* oc alt thing för jdhra skuldh skapat Maghin J betrakta vidh the första pater noster oc Aue Maria swa so*m* swa sighiand*is*

O godhe aldr*e* fäghirste h*ärre* tu alena aff thi*n*ne grundlösa godhet mik oc al thingh för m*ina* skuldh skapadhe Thu mik äpt*ir* thino eghno the helgha trefallogheetz beläte vth teknadhe för thy so*m* thw äst oc liffu*ir* styrand*is* oc radhand*is* öffu*ir* al thing Samuledhis oc liffu*ir* styr*ir* oc raadh*ir* jak m*ädh* mi*n*ne siel alla minss krops li*m*ma Tu var

mik syndoghom nadughir oc miskunsambir etcra
Pater noster Aue Maria

2.

¶ huru gudh haffuir jdhir pryth mädh sino eghno liknilse oc marghskona dyghdom Maghin J betrakta widh the andra pater noster oc Aue maria swa som swa sighiandis

O godhe aldre fäghirste härra gudh thu hafwir ey atenast mik skapath äptir thina eghna beläte Vthen jämwel pryth mädh thino liknilse at som thw äst naturligha | godhir oc räthwiiss swa haffwir 351 tw mik liknath äptir thenna thinne liknilse oc pryth mädh marghskona dygdom at iak wari som thw j nadhinne, godhir, Räthwjs oc kärlikin säffwir oc thulughir oc dygdelikin til at förskylla oc vnfaa äwärdeligha säligheth mädh tik oc allom thinom hälghonom Thw war mik syndoghom nadughir oc miskunsambir Pater noster A[ue] M[aria]

3.

Huru gudh haffwir jdhir marghfalleligha begaffwat thät maghin J betrakta at the tridhi pater noster oc Aue maria swa som swa sighiandis

O godhe aldra fäghir[s]te härra Thw haffwir giffuit mik the aldra högxsta thingen som äst thw sielffuir en gudh trefaller j personis ffadhir oc son oc then hälgha anda at iac skulj see oc skodha betracta oc bruka thik sielffwan al ena för thina skuld, oc the thing som mik ära jäm[pn] j naturinne som är andra menniskior oc iämwäl thina hälgha ängla til at liffwa oc hugnas mädhir, Oc

Digitized by Google

enkanneligha änglana til tiänist Än the nidhirmer thingin som ärw himblane oc al annwr jordherikis thing haffwir thw mik giffwit til gagns oc bestandh O härra gudh hwat marghfalleligha ära thina naturligha gaffwor som thw mik j minom skapilsom enkanneligha offwir margha thwsanda andra vnt oc giffuith haffwir mädh store wärdugheet vppa minna föräldra wägna

Thär betraktin the godhgärninga som J kunnin
352 | märkia jdhir haffwa enkanlica aff gudhi badhe aff jdhrom föräldrom oc swa a jdhra eghna wäghna som är wärdughet kropsens hilbrygdha wälskapnadhir oc fäghrindh, til sielina, ytermer oc innermer sinne qwik oc krafftogh got näme oc vndirstandilse margha människio lydhno oc tiänist etcra

(Efter cod. Ups. *C 50.*)

---

12. Till helga Trefaldighet.

219 Thil the hälga treffallogh[et]

Hör hälagh oc högxta trefalloghet, aldra thinga skapare oc styrare, gangande ower alla manna wndherstandilse, hedher och waldh, snille oc fäghrind Jak bidher thik aldzwallogher oc äwärdelikin gudh, miskunna thinom tiänisto man, styrk hans gärninga
220 daglika j go|dho for thinna modhers bön jomfru maria oc aldra thinna hälgra manna, Och forlath honom alla hans synder, oc giff honom andelika sälighet och gudhelikith liffwerne, oc giff hans hiärta

Digitized by Google

wndherstandilse at älska thik aff allo hiärta, oc tiäna thik trolika, oc hiälp honom, badhe til licama oc siäl, oc giff honom | ath fly thät siälinne är skadhe- 221
likith, oc älska thät hänne är nytlikit, Oc giff honom atherhald aff syndom Oc göra godha gärninga oc at han wärdogher wardhe välsignas aff thik, oc glädhias oc wärnas altidh, wndher thinne wärn amen pater noster aue maria

(Efter cod. Holm. *A 37.*)

---

13. Till helga Trefaldighet.

Til the hälgo trefalloghet

O Hälgasta oc högxsta oatskildh trefalloghet, en gudh ok thre personas Jac bidher til thiin, fadhir oc son oc thän häl|ghe andh Jak andhuardha mik 195
i thins keyserlika waldz händir. at thu göm oc bewara mic dagh oc nat. tima oc stundhir Jak bidher thin konungxlika wärdoghet. at thu miskunna mik thinne thiänisto qwinno Ok styr alla mina gärninga daghlika i godho Jac bidher tik for thina kärasta modher iomfru maria böne oc forskuldilse. oc alla thinna hälga manna. forlat mik alla mina syndhir O änglana gudh oc högxta glädhi. laat mik thiäna tik mädh reno hiärta. at iak matte komma til thinna sighnadha syn oc othalica äro ffor thinna patriarcha propheta oc apostla böne. bidher iak thina mildhet. wärna oc göm mik. oc alla the thär thro aa tik. ök i os hop troo ok kärlek Ok gudhelik wndhirstandilse. oc insänt i os

Digitized by Google

thin räddogha oc älskogha Hela mik for hälgra
kännefädra troo Ok hör mik oc styrk mik i godho
for alla hälgra Jomfrunnar böne ffor aldhra hälghra
196 manna forskullan hwlke thik | thäktos aff wärldinna
ophofue Bidher iak tik ödhmiuklica. ök mik ande-
lika sälikhet oc gudhelikit lifwärne Ok giiff mik
hiärtans wndhirstandilse. at älska tik aff allo mino
hiärta. oc alle siäl. ok aff alle minne makt Ok tik
throlica thiäna. oc stadhelika blifua i thinne hälghe
thiänist thil min dödh. oc hiälp mik badhe til liiff
oc siäl Ok gif mik thät at fly. som siälinnä är skadhe-
likit. oc thät älska som hänne är nyttelikit Giiff
mik at haldha aff syndom. ok göra godha gärningha.
ath iak wärdog wardhe. wälsighnas aff thik ok thinne
wälsighnadha modhir Jomfru maria Ok glädhias oc
wärnas wndhir thinne wärn nw ok äwärdhelika
Thik wari loff hedhir ok äro gudh fadhir, som ey
spardhe tinom engha son ath andhuardha honom
i dödhin for oss syndhogha människior Hedhir oc
äro wari thik gudz son, som lydoghir war fadhrenom
til dödhin Äwinnelikin ära wari tik thän hälghe
197 ande, hwilkin | som i eldz thwngho liknilse. owir
apostlana kom. oc lyste alt mankönit. oc wmuändhe
thil sant liws Gudz fadhirs wald störke miik. gudhz
sons sniille lifuandhe göre mik Thäs hälga anda
dygh oc nad oplyse mik Jhesus christus sandhir
gudh oc sandhir man. ophoff oc ände wari min
äwärdelikin helsa oc wärn Ära oc glädhi Loff oc
hedhir. wirningh oc waldh Ok äwärdhelika äronna
nampn. wari the hälgo threfalloghet oc enlikhet.
äwärdelikom högxta gudh Hwilkin som är alzwall-
oghir aff allom skapadhom creaturum. ä for vtan

Digitized by Google

ända. Miskunna mik syndoghe människio for thina mykla miskun Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

14. Till helge And.

En godh enkannelik bön til thän hälga anda läs henne hwar dagh mädh atwakt

O aldra sötaste hugswalare thän hälge ande, 356
wplysare oc alla dygdha giffuare, styrare oc regerare, tridhi persona j enom gudhdom mädh fadhrenom oc sonenom, lika mäktogher oc hälogher Thu som wplyste prophetana patriarchana apostlana Oc alla andra gudz weni, til sannan wisdom oc gudhelikhet, wärdoghas nw komma til mik fatighe syndersko Oc wplys mith myrka sanwith hwgswala mina dröffdha siäl Oc styr mith ostadwgha hiärta oc all min sinne, at jak matte liwslika see oc wndersta thin hälgasta wilia, beqwämmelika anama thina hälgasta gaffuor Oc gudhelika | brwka thina wärdog- 357
asta nadher, tik til hedhers alzwaldogher gudh Oc mik owärdoghe syndersko til äronna atherlön äwärdhelika Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

15. Till helge And.

(385) En bön af them hälga andha

Kom thän hälge ande, oc wt sänt aff himblenom thins lyws gisla, kom ffatigha ffadher, kom nadhena giffuare, kom indra hiärtans liws, kom bäste hug- swalare, kom siälinna söther gästher Oc söther swalke, kom thu som är hwila j ärfuodheno, j brunanom tämpringh, oc j gratenom hugswalan O hälgasta liws, opffyl thinna thronna tiänara hiärtans jnnerlighet, wtan thins guddoms makt, och wilia är jnthe j lywse, oc jnthe är j menlöso, thwa thät som är orent giort, watna thät som är thort oc wisit, oc hela thät som är saart, bögh thät som sträwkt är, wärm thät som ffrusit är, oc styr thät som är
386 wrankt, giff them til tik tröstandhis, | siw thäs hälga andz gaffuor, giff dyghdha förskullan, giff helsona affgangh, oc os äwärdhelika glädhi Amen pater noster

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

16. Bön om helge Ands sju gåfvor.

18 En godh bön aff vii thäs hälga anda gaffwom hwilkin läsande är wm pinginz dagha högtidh wnder tärtz naar liwsen wptändas Oc thär mädh vii veni sancte spiritus

Kom thän hälge ande owir mik, oc alla thina throna thiänara, mädh vij thins hälga anda gaffwom

Digitized by Google

som thu kom j brän*n*ande eldz twngo like, ow*ir* thina wälsignadha modh*ir*, oc thina apostolos, giffuandes th*em* thäs hälga anda räddoghans gaffwo, kom nw th*ä*n hälge ande, owir mik, hwil|kin som 19
mit hiärta göri til thit boo, oc heman, kom thän hälge ande owir mik m*ädh* mildhetzsins nadh, k*om* th*ä*n hälge ande owir mik m*ädh* wisdomsins anda nadh, k*om* th*ä*n hälge ande, m*ädh* starkhetzsins nadh, kom th*ä*n hälge ande owir mik m*ädh* gudhelighetzsins nadh, kom owir mik th*ä*n hälge ande, m*ädh* wndirstandilsi*n*na nadh, kom th*ä*n hälge ande, m*ädh* wisdomsins nadh, kom th*ä*n hälge ande, oc wpfyl thi*n*a throna thiänara hiärta, s*om* thu m*ädh* alla handa twngo*n*na aatskilnadh hedni*n*gana j en|ne 20
tro samansonkade, k*om* th[ä]n hälge ande, som aff hymerike wtflögh, oc war m*ädh* os j ärffuodeno Amen

(Efter cod. Ups. *C 12.*)

Digitized by Google

Digitized by Google

2.

BÖNER

TILL

JESUS KRISTUS

Digitized by Google

Digitized by Google

17. Till Vår Herre.

Här äpter börias aldra ffägersta böner til (103)
wan härra

1.

O sötaste härre hälgaste gudh, hör mina bön, oc
lat mina röst ärlig til tik komma, oplat thin öron
|oc hör mina bön, wplat thin wälsignada ögon, oc 104
se til mik wslan syndara, Oplat mik alla thina
milhet, oc thin wälsignada mun, och fförla[t] mina
synd, räk ffram thina milhetz händer, oc drag mik
til tik, oc til | thin hälgasta kärlek, iak takkar tik 105
min gud ihesu christe, at thu skapadhe mik tha
iak inthe war, oc aterlöste mik tha iak fförtappat
war, iak takkar tik min gud ihesu christe, at thu
|skapade mik siäl saa clar oc ren som solen, oc be- 106
ffälthe hänne i mins hälga ängils gömo, O min
aldra käraste gud ihesu christe, iak kännes thät
iak haffwer hänne smittat, oc orena giort, medh
alla handa synder, thär syn|deliga äru, moth thin 107
hälga wilia, fran min fförsta barndom oc til thänna
thima, iak kännis mik ffulkomliga brotliga wara, i
alla ropande synder, Oc alla synder ffulkompnadh,
Oc alla godha gärninga fförswmmat | haffwa medh 108
ordh oc gärninga och tanka pater noster Aue [maria]

Digitized by Google

2.

O min aldra käreste gud ihesu christe, iak kännis i thinne asyn, at iak är thän aldra wärsta syndare, thär är i alla wärldinne, iak är ey wärdoger at solen maa skina | ower mik oc ey iordhen wara wndher mina ffötер, Oc ey är iak wärdogh at äta aff the ffruct, som iorden bär, oc thu haffwer skapat, oc ey liknas wid thän minsta mark, wndher mina ffötер ligher, wtan iak ffaar en | taar aff thinne store nadh oc miskundh, fför thy iak haffwer alla mina dagha opnöt ffaaffängliga, oc bedriffwit al onythelighet alla mina lima, Oc min fäm sin, thy takkar iak tik min gud fför tit stora | tolamodh thu hawer hafft medh mik sidhan fförsta syn iak syndadhe dödeliga i thinne asyn pater noster

3.

O Min aldra käraste härra ihesu christe, iak kännes fför tik thät iak är margffalleliga gripen, som en ffisk, i eth | näth, iak fful siälffwiliandis i syndena, iak kan ey siälffwer opsta i gen, wtan thina nadh oc miskun, thy bider iak tik min gud ihesu christe, at thu opres mik aff allom minom syndom, som thu opreste lazarum aff dödha, iak haffwer mina siäl ffortapat som thu igen löste medh tith hälga blod, iak rädis thät iak haffwer aldrig tänkt i mit hiärta äller talat mi [.....][1]), äller ffulkom-[.....] medh mina gärninga [...] bätring som tik wore ffulkomlig, oc minne siäl nytheligen | O iak förtapader wsal syndare, hwart wil iak nu wända mik, wtan til tik härra ihesu christe, thär mik haffwer

[1]) Se noten å sid. 21.

Digitized by Google

skapath oc at*er*lösth, iak haffw*er* länge wil ffarid
wti t*ä*tta mörka haffwit, iak bid*er* tik h*ä*rra | ihesu 115
christe at thu oplys m*in* ögon oc kän mik rätth*an*
wägh at gaa til tik oc til tit rike

4.

O H*ä*rre hälgaste g*u*d, iak hoppas til tik at th*in*
miskund är störe än alla m*in*a synd*er* iak bid*er* tik
som fförste p*r*äst*er* | war oc hälgaste p*r*äst*er* är, oc 116
thu som högxta makt och wald haffw*er* ow*er* alla
w*ä*rldena, at thu giff mik aff lösn*in*g aff alla m*in*a
synd*er*, oc giff mik th*in* hälgasta licoma till m*in*
sista kost, th*ät* iak maa ffrälsas | aff äw*ä*rdeligom 117
hw*n*gh*er*, Giff mik th*in* hälgasta blod til m*in* sista
drik, at iak maa ffrälsas aff äw*ä*rdeligom törst Giff
mik th*ä*n hälga oln*in*gh, til rensilse aff alla m*in*a
synd*er* Giff mik tith hälga kors | til w*ä*rn mällan 118
mik oc alla m*in*a owenner, Oc bidh*er* iak tik h*ä*rra
ihesu christe, fför th*ä*n stora kärleke*n* thu haffde
til mik, [....] tith [.....] hängde nakin oppa th*ät*
hälga kors, [.....] |ra*n*de, tith hoffwet war 119
önkeliga bögt til thin hälgasta axl, iak bidh*er* tik
at thu giff mik sa*n*nan kärlegh, til at loffwa oc
tiäna tik Amen pater noster

5.

Jak bid*er* tik h*ä*rra ihesu christe fför the | wt- 120
fflyta*n*de thara som wt fflöth i watn oc blodh aff
th*in* wälsignadha ögon oppa th*ät* hälga kors, th*ä*n
tidh thu grästh fför ma*n*könsens helso skul, at thu
giff m*in* ögon wtfflytande taara, | at iak matthe al 121
tith gratha th*in* hälga saar, oc m*in* siäl matte rens-

Digitized by Google

as aff alle synda smitto, Oc bid*er* iak tik m*in* härre ihesu christe fför th*än* stora kärleke*n* thu haffde til oss th*än* tidh, thu w*är*dogad*es* nidh*er*
122 ffara | aff thi*no* rike, oc til iorderike, at taka m*an*dom aff io*m*ffru marie, oc ffödhas aff h*änna* wärdogasta liffwe, och laa naken so*m* en lithe*n* pilt*er* äller barn, Oc fför the io*m*ffr*u*liga händh*er*, tik löste
123 oc wä*n*de, At thu giff mik rena hä*nd*e*r* til at loff|wa tik äw*är*deliga

6.

Jak bid*er* tik m*in* käraste *gud* fför thi*n*a stora nadh oc miskun at thu haff ow*er* mic milhet oc amin-nilse i thi*n*e asyn, i m*in* yt*er*sta dödz thi*m*a, nar m*in* siäl skal wtgaa aff mi*n*om syndoga licoma, oc
124 mit hiärta ward*er* swa | bw*n*dit at *tät* kan inte tänkia, m*in* mw*n* lykkis igen at iak kan ey tala, m*in* öron ey höra, m*in* ögon ey see, oc mi*n*a fföt*er* läghis nid*er* oppa iordena, oc mi*n*a händ*er* wid*er* mi*n*a
125 sidho, oc m*in* licome ward*er* | so*m* ffulasta ass, Oc m*in* ffatigha siäl skal bort gaa i ffräm*m*o*n*da land, oc gaa fför th*in* strä*n*ga do*m* oc mi*n*a ffrä*nd*e*r* äru langt ffra*n* mik, oc iak stand*er* all ena i bla*nd* alla mi*n*a owener, O härra ihesu christe war m*in* wen
126 i m*in* | yt*er*sta thi*m*a, oc ffräls mik ffra*n* hälffwitis mörker, oc diäwls*ens* rösth, oc lat th*än* onda hälffwitis hwnde*n* ey riffwa mi*n*a ffatigha siäl, O härra *gud* ffräls mik so*m* thu ffrälste sancta maria mag-
127 dalena aff sina synd*er*, O | härra ffräls mik som [thu] ffrä[l]ste *sancte* päd*er*, som tre resor nekadhe tik, oc som thu ffrelste röwara*n* som hä*n*gde oppa korsset pater [noster]

Digitized by Google

7.

O härra ihesu christe gudz son, iak bider tik at thu ffräls mik medh thän samma kärlegh som thu haffwer ffrälst | alla thina wenner medh aff synd 128
oc dröffwilse, oc giffwit them himerike, thät iak
matte komma til tith wärdoga rike, i bland thina hälga
ängla skara, oc sionga thät hälgasta sanctus, sanctus,
sanctus, tik til loff, heder oc ära, oc thina millasta
moder, | iomffru maria, oc al thin hälgon i hime- 129
rike til loff oc äro äwärdeliga Amen pater noster
(Efter cod. Holm. *G. M:s bönbok.*)

---

18. Till Jesus Kristus.

1.

Miskunna mik härre ihesu christe for thän kärleken thu hafdhe at frälsa mankönet nar thu nidher foor aff fadhersins sköth ok i iomffru maria liff,
oc stodh thär innelykter j ix manadha, henne vtan 111
tunga, ok föddhis aff henne mädh aldra renasta ok höffwiskasta matto

2.

Miskunna mik härre ihesu christe for the fatika klutana som thu wasth i swepther, ok i iäthu
for oxan oc asnan lagdher, oc for the .xl. daghana thu wasth i the smaliko huseno som war stallit

3.

Miskunna mik härre ihesu christe for thina hälga om|skyrdh oc för thin hälga blodh thu tha 112

Digitized by Google

wt göth första sin ok för thän wärk oc swidha som thu tha ledh, ok thinna hälgasta modhirs taara

4.

Miskunna mik härre ihesu christe för thina hälga presentacio i mönstret oc for the glädhi thär symeon fik tha han sagdhe Nunc dimittis etc^ra Oc for thän hiärtha wärken thin kärasta modher fik,
113 tha symeon spadhe henne at sör|ghenna swärdh skulle ga gönom henna siäl oc hiärta huilken swärdz wdder tha gönom stak iomfrunna hiärta, hwilket hon ey glömma kunne swa at optha tha hon hafdhe tik barn i sino sköte, wätte hon optha thit hufwdh oc haar mädh sinom hälgasta tarom

5.

Miskunna mik härre ihesu christe för the färdhena thin modher ok foster fadher ioseph foro
114 mädh tik | til egiptum, oc the dröfwilse ok rädogha the hafdo mädh tik i wäghenom Oc för the vii aren the thär bodho i största fatigdom Oc för thina ather färdh nar thu fan thin frändha iohannem baptistam O härra gudh sua som aff gudhen nidher föllo i thinom ingangh til egiptum, swa wärdogas thu ingaa i mith kalla hiärta, oc nidher slaa alth
115 thät iak haffwer mote | thinom wilia älskat.

6.

Miskunna mik härre ihesu christe för tinna modhirs sorgh ok dröffwilse, grat oc tara som hon hafde, nar hon haffde tik tappat i tre dagha Oc för the gudhelika snille ok wisdom mädh hwilke thu lärdhe mästarana O härre giff mik snille ok

Digitized by Google

wisdom tik ather finna huilken iac hafwer länge tappat i syndenne ok för thinna | hälgasta modhirs 116
sorgh ok tara

7.

Miskunna mik härre ihesu christe för thin
hälga döpilse som thu ödmywkelika tok aff sancti iohanni baptista giff mic sanna ödhmywkt

8.

Miskunna mik härre ihesu christe för the xl dagha fastona som thu fastade i öknenne, oc the frestilse thu ledh aff diäfflenom, förlath mik huru
iak haffwer mina | fasto brwtith, oc ey mothe diäff- 117
wlsins frestilsom standit, giff mik makt ok krafft härra gudh ath för winna diäffwllin oc kroppen ok min gambla synda wana Amen

9.

Miskunna mik härre ihesu christe för apostl-
anna kallilse oc för brölloppit i hwilko thu wast ok omwändhe watneth i win oc kalladhe iohannem ewange|listam aff brylloppeno O härra gudh swa 118
bidher iak tik, at thu kalla mik til thin kärlek, oc omwänt min hogh oc hiärta äpther tinom hälgasta
wiliia swa som thu omwände watnet i vinet ok särlika bidher iak tik för maria magdalena omwändilse oc kallilse amen

10.

Miskunna mik härre ihesu christe för thins guddoms oc mandoms | gärninga, oc för alt tith 119

Digitized by Google

hälga ärffwode *som* thu haffde här i iorderike nar thu gik aff eno*m* stadh oc til a*n*nan prädikade ok lärdhe syndogom himerikis wägh, rensade spetälska, oc gaff blindhom syn, döffwm hörsls ok lamo*m* gangh wt älthe diäffla ok op reste dödha, oc sär- lika bidher iak tik för sancti lazari opresilse Amen

11.

Misku*n*na mik h*ä*rre ihesu christe för tith gude- lika wal m*ädh* huilko thw wth kördhe the*m* th*är* köpto oc saldo i mönstreno Ok för qwi*n*nona thu frälste aff dödheno*m* som gripin war i hordomenom, oc för the idhkelika för sator so*m* iudana altidh tik giordho, nar the tik altidh äpth*er* gingo, ok willo tik altidh gripa i thino*m* or|dhom oc gärni*n*g- go*m* ok för thina gudelika snille oc wisdo*m* m*ädh* hwilkom thu wnkom tera onsko oc klokskap

12.

Misku[n]na mik h*ä*rre ihesu christe för thi*n*a hälga ödhmywkt m*ädh* hwilke thu inredh til ihe- rusalem oppa asnano*m* oc för thän hedh*er* thu wille aff the*m* taka, oc för th*ä*n grathen som thu gräth för the yseldh them | skulde ow*er* ko*m*ma O h*ä*rre giff mik sa*n*na oc fruktsa*m*ma tara för mi*n* dödh, at grata thin dödh ok pino oc mi*n*a syndh*er* oc fortappadha tima

13.

Misku*n*na mik h*ä*rre ihesu christe för th*ä*n bedröffda nat wardh*e*n som thu hölt m*ädh* tino*m* k*ä*nnesweno*m* och för thin äroffulla lekama oc blodh

som thu os atherläth til | största kärlekx gaffuo oc 123
twadhe thinna känneswena föther mädh största kärlekx ödhmywkt oc iämwäl thins forradhara

14.

Miskunna mik härre ihesu christe för thän
hardha dödzsins ängxla som thu haffde nar thu
swettis blodhena, och badh trem sinnom mädh bedröffda hiärta, ok siäl thin hälga fadher O millaste
oc käras|te härre swa som thu sannelika wändhe 124
thin wilia äpther thins fadhirs vilia swa sannelika
wärdoghas thu at wändha min wilia äfther thinom
wilia, oc sua som thu innerleka badh, adh thin
hälghe fadher skulle höra thina bön, swa bedher
iac nw, aldra käraste härre ihesu ath thu wärdoghas
at höra mina bön som tik är täkkeli|kit oc mik 125
nytteliket oc förgiff mik alla mina syndher

15.

Miskunna mik härra ihesu christe för tith twlumod som thu haffdhe ower thin förradara tha thu
wiste at [han] haffde tik salt för .xxx. päningga ok
gik tho ey thäs sidher mothe honom ok kyste oc
omffämdhe thän förradharan amen

16.

Miskunna mik härra ihesu christe för thin
fängilse | oc för the bandhen, tu wast mädh bwndhin 126
och indraghin i stadhen oc för alt thät thu ledh i
the nattenne i anne oc cayphe huse, ok för sancti
petri omwändilse, tha thu sa til hans oc kallade

Digitized by Google

han til beskan angher oc grat, nar han haffde tik nekath, amen

17.

Miskunna mik härre ihesu christe för tith hälgha
127 twlumodh som thu hafdhe naar iudha höff|dinghane samman kommo om morghonen, oc lösto tik fran studinne, ok drogho tik wth aff huseno mädh mästa grymlikhet, oc bwndo thina händher a thin bak som a enom tiwff älla röffwara oc drogho tik om allan stadhen, mädh roop ok skrian oc mäste gäldh, och för alt thät gab oc smälech thu ledh i erodes huse amen

18.

128 Miskunna mik härra ihesu christe för thina blygelika näkt som thu tolde oc för the bandh, thu wast mädh bwndhin widh studena, swa hardelika at händrena blanado oc näglena losnadho oc för the riis oc gislo slaghin thu war mädh fläng-
129 dher, swa at blodit flöt, oc stank om kring | hwsit Oc enkannelika bidher iak tik för the tarana som thu fälte oc thät blodit, som aff tik droppadhe tha thu gik at ather hänta thin klädhe som kastat waro kringh om husit

19.

Miskunna mik härra ihesu christe för thät rödha purpwra klädhit som thu wast i fördher, för torne kronona som a tith huffwdh tryktis, för röna, som
130 thu wasth | mädh slaghin, oc stöther oc pustadher

Digitized by Google

i änlitet, oc häddher mädh knäfallom, och helsadher mädh smälike til talan

20.

Miskunna mik härra ihesu christe för thän orätwisa domen som ower tik gaffs, oc för thät hälgha korsit, som thu baar oppa thinom blodoghom härdom oc för thät fallet som thu fiöl wndhi korseno, oc at thu om wä[n]dhe tik qwinnonar | som grätho, oc för iomfru maria sorgh som hon fik ta hon tik mötte oc saa tic bära korsit oc allan blodoghan oc sargadhan, oc smälika hannadhan 131

21.

Miskunna mik härra ihesu christe för thän brännandhe kärleken som thu haffdhe til at frälsa mina siäl oc the lydhnona som thu giordhe gudhi fadher, nar thu opst[e]gh a korsit oc wth räkte thina arma oc gaff | tik allan i korsfestaranna wald, oc läth tik swa hardelika wth tänia at all thin lidhamot söndher slitnadho, oc aatskildhos, Oc bidher iak tik för thät ropet som thu ropadhe tha thina adhror, oc sinor slitnadho, at thu wärdoghas ath höra mina bön, oc forlata mik alla mina synde 132

22.

Miskunna mik härra ihesu christe för the stubbotta spikana thär gönom gin|gho thina händher ok föther, oc för the ynkelika hambra slaghen thär gönom gingho thina händher oc föther, oc iomfrw maria siäl oc hiärta 133

Digitized by Google

23.

Miskunna mik härre ihesu christe för thän beska galla drykken som thu drak oc smakade a korseno oc för thän blodhen som nidher flöth i thin mwn aff törne krononne, oc för iudhanna orena
134 spot som oc | nidher flöt i thin mwn thy at thu kunne ey aat komma thät borth stryka

24.

Miskunna mik härre ihesu christe för the miskundh thu giorde mädh röwarenom a korseno, at swa som thu sannelika för gaff honom hans syndhe, oc hörde hans bön swa sannelika wärdoghas thu at höra mina bön, oc för giffwa mik alla mina syndhe amen

25.

135 Miskunna mik härra ihesu christe för the hiärtans dröffwilse som thu haffde nar thu hängde a korseno, oc saat thina kärasta modher pinas oc mödhas i mästa hiärtans besklikhet för thina skuld oc saa til henna mädh bedröffdha hiärta oc blodhogo änlite, oc tara ffullom öghom, antwardadhe henne i
136 sancti iohannis gömo swa sannelika ant|wardhar iak mik nw i thina hälgastha wärn oc gömo, oc för the warkunsamlikhet, thu tha ower henne haffde at thu warkunna mik nw oc i alle mine nödh, oc mäst i minom ythersta thima amen

26.

Miskunna mik härra ihesu christe för the hiärthans sorgh, som thu haffdhe nar thu hängdhe
137 a korseno, oc saat apostlana skingras, oc at | skilias,

Digitized by Google

waffrande oc twäkande i tronne, oc saat mangha them ekke skullo nywtandhe wardha thin dödh och thina pino, bidher iak tik käraste härra at tu laat mik nywtandhe wardha thin dödh ok thina pino nw oc i minom yterstha tima

27.

Miskunna mik härra ihesu christe för thän hardha dödzsins ängxla som thu haffde nar thu hä|ngdhe a korseno, kastadhe tith huffwdh ather oc 138
fram, oc faan huargen, huar thu matthe thät stydhia, oc nar thu thät bögdhe til axlanna tha stak thu tik oc sargadhe aff törnekrononna huassa piggom, oc wärken drogh sik a allom limmomen oc saromen oc in til hiärtat O härra gudh för the stridhena thu tha haffde miskunna mik i mina siäls | wth- 139
gangx tima, oc j the ängxlike stridenne som mik tha före star

28.

Miskunna mik härra ihesu christe för thät mörker som tha gik ower solena oc manan, oc för stenanna söndher bristilse ok iordhinna skälffnad bidher iak tik at thu borth tak alt andeliket mörker aff mino samwiti, oc giff mino sten hardha hiärta at warkunna thinom harda dö|dh oc pino oc för 140
iordhenna skälffnadh, giff mik thin sanna rädogha i mina siäl ath iak maghi tik rädhas badhe i ordhom oc gärninggom

29.

Miskunna mik härra ihesu christe för thinna kärasta modhirs sorg oc dröffwilse oc alla thinna

Digitized by Google

wthwaldha wena, so*m* the tha haffdho oc för thina hälga graff som the tik i lagdho i huilke thu laa
141 i | .xl. tima O millaste ihesu för th*ät* fasta hop oc throo thin kärasta mod*er* haffdhe nar apostlano twäkado o*m* thin opstan*d*ilse wtan hon alena

30.

Miskun*n*a mik h*ä*r*r*a ihesu christe för th*ät* at thu nidh*er* foor til hälwittis, oc wtlöste thina kärastha wener so*m* th*ä*r haffdo warith bwndhna .i. v. M. aar swa wärdogas thu h*ä*r*r*[e] gudh mik lösa
142 aff syndhe*n*nna bandh, oc alt sam|witzsins mörker

31.

Miskun*n*a mik h*ä*r*r*a ihesu christe för thin hälgasta opstandilse, oc för alla the glädhi thu giordhe iomffru maria thi*n*ne käraste modh*er* oc sancte marie magdalena, oc allo*m* thino*m* wtwaldo*m* weno*m* th*ä*r dröffde haffdo warit i thi*n*ne pino jak bidh*er* tik för thin hälga opstandilse, at thu giff
143 mik opsta aff allom | mi*n*a syndha sidhwäniom, oc eth sant oc gudeliket liffwerne tik täkkeliket, Oc ämwäl bidh*er* iak tik för the .xl. daghana thu här wast äpth*er* thi*n* opstandilse, oc the hälgha sökilse thu giordhe thi*n*ne käraste modh*er*, oc fiero*m* thino*m* enkannelikom weno*m*, at thu wärdoghas mik sökia
144 styrkia, oc stadh fästa i thi*n*ne nad, | at iak skuli ey ffalla i gambla synda sidhwänior

32.

Nw bidh*er* iak tik aldra käraste h*ä*r*r*a för alt tith hälga liffwärne mödho oc pino, so*m* thu här

Digitized by Google

haffde oc för thin äroffulla opstandilse opfärdh til himbla, oc om thän hälgha andha thär thu sändhe apostlomen a pingisdagha dagh at thu sänt thin hälga anda oc thina hälgha nadh | at iak matte 145
mina syndher swa bötha, oc bättra här oppa iorderike, oc swa liffwa, ath iak matte tik finna mik nadho fullan, i them stranga doma dagh, nar thu är kommande, ath döma liffwandis oc dödha, oc giff mik tha til föias them som *mädh* tik skulu tha op fara, och glädhias *mädh* tik in secula seculorum AMEN

(Efter cod. *AM. 422, 12:o.*)

---

19. Till Vår Herres lif och pina.

Här äpthir staar nakra puncta aff wars härra (363)
lifuerne oc pino

1.

LOff hedhir oc äro wari tik alzwalloghir gudh, for alla thina guddoms ok mandoms gärninga Enkannelika thakka iak tik for thän osighilika kärlek thu bewiste mik i thy, at thu wardh människia oc tholdhe omak oc dröfwilse Ok människionna krankheet oc wanskelikhet thil tik thok Swa som war gratir köldh hwnghir thörst oc thröthet pater [noster]

2.

JAc thakkar thik for thina hälga tilqwemdh, thär thu kom *mädh* hwghnat oc glädhi i iomfruna liiff

Digitized by Google

Ok wägxte oc öktis länghdom J nio manadha hänne vtan thwngha Ok föddis i bethleem vtan allo smitto oc dröfuilse *mädh* största glädhi J smäliko huse asna stalle Ok wardh lagdh*i*r i iätu fore asna oc
364 | vxa J största fatikdom

3.

O aldra käraste h*ä*rra ihesu, giff mik hiälp ath hafua oc änska [!] sanna ödhmiukt, oc siälfuiliandis fatikdom Swa at iak änkte gyrnas älla astunda, vtan thik at thu min gudh oc h*ä*rra, wärdogas födas i min*n*e siäl oc hiärta, m*ä*dh thinne nadh oc miskun*d* Ok mina likamlika glädhi oc dröfuilse tempra at iak ey mothe tik synde

4.

JAc takkar tik for thin fatikdom oc grat, ok the fulo lokt so*m* thu luktadhe J asna stalleno Ok hafdhe ey klädhe til ymnoghet at swepas i, vta*n* skalff oc darrade aff köldh, ey kostelika sängh at läggias vti, vtan harda iätuna Ok wpfostradis oc föddhis m*ä*dh thi*n*ne iomfrulike modh*e*r mölk, aff hänna sötasta spino*m*

5.

O kärasta iomfru maria Jac bidh*e*r thik for thän största hughnat oc glädhi thu hafdhe, tha thu saat thin gudh h*ä*rra oc skapara, aff thino iomfrulika
365 lifue föddhan Giiff mic | sanna ödhmiukt, oc fulkom*m*in gudz kärlek, Ok m*ä*dh dygdhelikom g*ä*rningo*m* daghlika nalkas mino*m* gudhi, oc stadhlika i hans thiänist sta*n*dha

Digitized by Google

6.

JAc takkar tik for thina hälgha wmskyrdh, at thu wildhe swa arla wtgiuta thit hälga blodh, oc thola swidha i thinom licama attunda daghin Ok läst thik nampn gifua oc ihesum kalla

7.

O Mildaste härra ihesu christe, giff mik for thit menlösa blodh, oc tara wthgiutilse Ok for the modhirlika mildhetena, thin kärasta modhir hugnadhe tik mädh, oc affthorkadhe bäggias idhra tara, andhelika mik omskära i allom minom limom, aff allom skörom oc ondom lustom At iak änkte thänke thali älla göri thät mote thinom wilia är

8.

JAc takka tik for thryghia handha glädhi, thär thu hughnadhe thina modhir mädh, i asna stalleno Först at thu kalladhe til thin, mädh thinom änglom hyrdhana i markinne Som hon fik ena stora glädhi aff, at hon saa them | ära tik Annor, at thu leddhe 366 the hälgo tree konungha, mädh enne sterno til thin, Thrydhia glädhin war, at hon saa oc hördhe gladhlikin ängla sangh, i största hiärtans hwghnat

9.

O Hwgnelicaste ihesu, giff mik at iak maghe aff thinne mildhet, offra tik sannan oc beskan anghir for mina syndir Ok wälloktandhe bön i thinne asyn, oc brinnandhe kärlek til tik hafua, oc tik wärdhelika hedhra oc ära ä for vtan ändha Amen

Digitized by Google

10.

JAc takkar tik, at thu wardh offradhir i mönstrit salomonis, ok wndhfanghin aff symeone propheta, ok anna prophetissa, the frögdadhos oc gladdos mykit aff tik Ok sidan flyddhe thin kärasta modhir oc sancte iosep J egyptolan[d] mädh tik, ok wardh thär opfostradir i siw aar mädh them [i] handha ärfuodhe i fatikdom oc hafwnlöso

11.

O Ödhmiukaste härra ihesu, iak bidher tik, for the enlika dhwaluna, iomfru maria hafde i stalleno,
367 i the fyrithighi | dhagana hon thär war mädh tik, oc vtan kirkio stod Ok for the iomfrulica blyghet hon hafdhe, tha hon offradhe tik aldra wärdhogasta offir ij mönstrit Giiff mik enlikhet oc rolikhet for allom diäfwlsins inskyutilsom Ok blyggias nakot thänkia, tala älla göra, thät mote tik är, oc wnfly alt thät mik är skadhelikit til liiff oc siäl, Ok allom til ödhmiukt oc thiänist wara for thin kärlek skul Ok laat thinna modhir dröfuilsa swärdh aldrigh gaa aff mina hiärta

12.

JAc takkar tik for thin hälga wäxt J hwilkom thu threfs oc ökthis längdom, som annor människia Ok for the glädhina thu giorde thinne modhir, tha hon fan tik i iherusalem i mönstreno, som thre dagha hafdhe sörghiande sökt äptir thik Ok for thina ödhmiuka lydhno, thär thu sandhir gudh giordhe oc beuiste thinom föräldrom

Digitized by Google

13.

O kärasta härra ihesu iak bidher tik for thin menlösa barndom, Miskunna thik owir minz bar[n]doms syndhe, | som iak giordhe i minne fauisko oc bar[n]- 368
doms darskapi Ok tik at finna, oc aldrigh mera fran mic tappa mädh minom syndom

14.

JAc takkar tik, ärar, oc lofuar härra ihesu christe, for thin hälga mandom Ok for thina fasto, hungir oc thörst, oc for thin frestilse oc stadughet, oc for alla thina mödho oc ärfuodhe ffor thin swet prädikan oc böne, gudhelikin äptedöme oc iärtekne, helande siwka badhe til liiff oc siäl Ok bort älte diäfla, oc wpreste dödha, gaff döfwm öron, oc blindom öghon, oc alzscons syndom heladhe

15.

O Min sötaste gudh, skodha mik mädh thinne miskundh, dödha i syndomen döff oc blindh til alt got Ok wpres mik aff allom minom syndom, oc siäla krankdom, at iak som här til hafwir mote tik warit, mädh minom syndom aff minne onzsko At iak swa här äptir maghe tik til hedhir oc thiänist wara, thin ordh wärdhelika höra, oc i gärningomen fulkomna Ok bögh mit höghfärdogha oc hardha | genwärdoga hiärta, til sanna ödhmiukt oc lydno, at 369
iak wndirdanogh, oc lydogh wari minom formannom Ok giiff mik skälikit atirhaldh ij öl oc mat, oc min licama plagha til thin hedhir, ok al diäfwlsins frestilse owir winna

Digitized by Google

16.

JAc takka tik, thär kalladhe til thin syndogha män, oc giordhe them til thina apostla oc kännes-wena Thik wari loff, for alt thit bezska lifwärne, oc thina hardha läghu thär thu toldhe Ok for thina hälgo fötir, som thu opta stötte tha thu barfötir gik här i iordhrike Aff enom stadh oc landskap oc i annat, at prädhika oc iärtekne giordhe Ok for alla thina guddoms oc mandoms gärninga, oc for hwan thän mödhelikin dagh thu i iordherike hafdhe

17.

O aldra käraste härra ihesu, iak wsul syndhirska, kännis for tik, at iak är lat oc dool, til thin hedhir oc mit siäla gang Oc minz iämcristins nytlikhet Thy bidher iak tik, for alt thit ärfwodhe, giff mik the nadh at iak maghe | göra nakot for min dödh, thät tik maghe komma til hedhir, oc mic til siäla gang pater noster

18.

JAk takkar tik for the stora ödhmykt, tha thu kom ridandhe, oppa asnanom til iherusalem, oc grät wara ysäldh oc blindhe, oc for iomfru maria sorgh ok taara, ok alla apostlana tha the sagho tik gratha Ok for the miskun thu giordhe mädh qwinnone, som grypin war i hordomenom Oc for thän nathwardhin thu aat i betania, tha thu fore sagdhe thinne modhir oc flerom thinom winom, thin närwarandhe dödh oc pino

Digitized by Google

19.

O Min sötaste gudh, tagh wt aff mino hiärta, alla höghfärdh, ilzsko oc othol, oc giiff mic rättan anghir oc graat, fore mina syndir, oc thän wanhedhir iak hafwir tik giort

20.

JAc takkar tik ärar oc loffuar for thän dröfwelica natwardhin, thu aath mädh thinom kännesweno*m*, oc for the största ödhmiuktena, mädh hwilke thu thwade | thorkadhe oc kyste thinna apostla oc kän- 371
neswena föthir Oc gaff them oc os thin hälgasta licama Oc for thin hugnelicasta ordh oc prädican

21.

Äwärdhelikin ära, oc oändhelikin tak wari tik, for thässa största gaffuona Jac bidher tik aff innarsta hiärta, at thin hälgaste licame, wari mic wärn, for allom owinsins forsatom, oc min wäghakoster i minom vtgang

22.

Jak takkar tik, for then änxlan oc qwidan, skälfnat oc darran, som thu hafdhe aff pinona oc dödzsins bes[k]lekhet, som tik fore stodh, tha thu badh threm sinom til gudh fadhir, oppa oliueti bärg, swa at blodhoghir swet wtflöth aff thinom wärdogasta licama Oc wardh saldhir for smälikit wärd, oc forradhin aff thinom egnom känneswen

23.

O Aldra innerlicaste härra ihesu, oc trolicaste dagthingare Jac owärdogh bidher tik, for thina wärdog-

Digitized by Google

asta stadughet, at thu wärdogas thaka w mino hiärta,
372 oc forlata mic allan | then synda änxla, iak hafwir saman dragith, Oc giff mic aff ängho änxlas ällir sörgia, vtan aff thinom wanhedhir oc minom syndom

24.

JAc takkar tik, lofuar ok ärar, for thät thu war gripin, oc fangadhir aff iudomen, ok hardhelica bundhin, oc aff thinom känneswenom owirgifwin Oc mädh skrii oc rop ohöwelica leddhir for annam, oc thär kinpustadhir oc gabbadhir, oc mädhir win wndhir thin ögon slaghin Ok war ledhir fran annam oc til caypham, mädh myklom smälek oc obrygdilsom, oc thär mädh grymme oc hwasse tiltalan spordir, ok hördhe thär lyng, falsk witne oc käremal, oc dödzsins rop oc skrij owir tik Oc stodh thär lästir oc bundhin alla nattena, i haad ok gabbilsom, ok bundho klädhe for thin öghon, oc slogho tik a hals oc kindhir, oc drogho tik i haar oc skäg, ok badho tik [s]paa hwar tik sloo

25.

373 O Aldra starkaste ihesu, iak vsul | syndhirska, bidher tik for thin fä[n]gilse, oc for thinna modhir hiärtans sorgh, tha hon spordhe tik fangnan, at thu wärdogas lösa min synda bandh, oc bindha mit hiärta, siäl oc sin, oc samwith, mädh oslithelico bandhe til tik,

26.

Jac takkar tik, for thän smälek thu ledh, tha tw om morgonen, wardh smälica bakbundin, oc leddhir

Digitized by Google

fran cayphe hws, oc til pilatum, fran pylato, oc til herodem Oc sidhan athir til pylatum, oc i hwariom stadh, fan thu mästa ilzsko ok haat, mot thinne mildhet oc kärlek,

27.

O Aldra wärdogaste härra ihesu, iac bidh[e]r tik for thän haadh, gab, oc smälek, pustan oc slag, bandh, oc änxla, som thu ledh for mic vsla at thu forgiff mic, thät iac hafwir syndat sofuande älla uakandhe, oc forsumat thina tiäni[st] oc mit siäla gang, oc annars, for söms läthi, oc andra fafängho

28.

JAc takkar tik ärar ok loffuar for thät thu | wardh 374 blyghelica näkthir, oc ska[l]ff oc darradhe, badhe aff köldh oc pinona räddogha, oc wardh hardhelica bundhin til studhena, oc fläⁿ[g]dhir vtan alla miskun, oc thin renasta blodhir trodz vndhir iudhanna fotom

29.

O Aldra renaste oc iomfrulicaste härra ihesu, iak vsul syndhirska, bidher tik for thina iomfrulikhet, oc sarasta swida oc wärk, oc for thinna kärasta modhirs hiärtans sorgh ok wärk, at tw giff mik at älska sannan renlek, sinnanna hiärtans oc licamans

30.

Jac takkar tik, ä[rar] oc l[ofuar], for thän smälek tw fördhis i purpura klädhe, oc kronadis mädh tornkrono, oc fikx röö käp i hand, oc helsadis mädh

Digitized by Google

knäfallom, oc sputtadho i thit liiofua änlite, oc slogho tik a hals oc kinben, oc thit sarghada hufwodh, swa at thu fiol atir a iordhena Ok wardh wthledhir for almoghan, oc alle ropadho, crucifige, crucifige Sidhan dömdis tw til korsens galgha, ok
375 bar | thwnga korsit a thinom axlom oc rygh, oc nidher fiol wndhir thy, swa at näsa oc mwn blödho aa tik

31.

O aldra ödmiukaste härra ihesu, hwilkin som fulkomlicasth wet al min wanskilse oc laste, oc aff thinom obegripelica kerlek, tok oppa tik thänna biterlica pinona oc orätuisasta domin, til at aff os taka äwärdhelikin fordömilse, mildha thän hardha domin iac hafwir forskuldat Oc sät thin hardha dödh oc pino, oc wärdogha forskullan, mällan thina rätuiso oc mina growa syndir, oc giff mic sanna ödhmiukt i mit hiärta

32.

JAc takkar, ä[rar], oc l[ofuar] tik, thär näktadhir war a korsens bärg, oc v[t]tandhir i adhrom oc sinom oc allom lidhamotom, oc mädh spikom nälgdhir ginom händhir oc föthir, Oc tornkronan thrydhiasin sattis oppa thit ärofullasta hufwodh,

33.

O min sötaste härra ih[es]u, hwilkin aff innar-
376 licasta kärlek, lät wttänia thin ärofullasta | licama, oc toldhe osighilikin wärk oc swidha, wärdogas sötaste ihesu, mädh thinom hälgha dödh oc bezsk-

Digitized by Google

asta pino, vttaka aff mino hiärta siäl oc licama oc sino*m*, alt th*ät* tik mistäkkis, ok mic qwämelica göra äpt*ir* allom thino*m* wilia

34.

JAc takkar, ärar, oc lofuar tik, for the siw ordhi*n* thu sagde oppa korseno, O ffadh*ir* forlaat the*m* tätta, for thy the witha ekke, hwat the göra, oc for th*ät* hop oc trösth, tw gaff allo*m* syndogo*m*, tha tw sagdhe röfuareno*m* J dagh skal thu wara m*ädh* mic i paradys Ok for the hiärtan*s* mödho thu hafdhe, aff thi*n*na modhirs grat oc sorg tha tw sagde til hä*n*na Qui*n*na see thin son Johannes see thina modh*ir* Oc for thė ow*ir*ganghlica bith*e*rlikhet, tw ledh i siäl oc licama tha tw sagdhe O min gudh, mi*n* gudh hwi hafw*ir* thu mic forlatith Oc aff blodzsens oc wäzskona torkilse, oc siälanna gyrnilse sagde tw mic törste Oc drak ätikio oc galla Sidha*n* sagde tw Consuma|tum est Th*är* äpt*ir* sagde 377 tw Fadh*ir* i thina hä*n*dir anduardar iak min anda Oc sidha*n* oc hiärtat gino*m* stakx m*ädh* spiuteno

35.

O äw*ärd*elikin gudh walzsens h*är*ra, tik wari äw*ärd*helikit loff, ära, oc tak, aff allo*m* skapado*m* thingo*m*, for thi*n* harda*sta* dödh oc pino, thu wärdogas lätta mina synda byrdhe Oc giff mik wärdhelica bära thit kors, m*ädh* sanne ödhmiukt, ok lydhno, oc stadugha synda bätringh

36.

JAc takkar, ä[rar], oc lof[uar] tik, for thin hälgasta licama, so*m* siw thima hän[g]dhe oppa korseno,

Digitized by Google

iij lifuandis oc iiij dödir, kaldir krompin oc affhamma, tha siälin nidher foor til hälfuitis, at frälsa sina wini Ok wardh nidher takin aff thinom winom aff korseno, oc lagdhir i iomfrunna sköt, oc aff hänne sweptir oc mädh taarom twaghin

37.

O aldra ödhmiukasta oc mildasta jomfru Maria, thär enghin owir gifwer som til thin hopa, oc sik wil bätra, ärna mik aff thinom kärasta son, for thit
378 ärfwode oc hiärta sorgh, | oc me[n]lösa thara, alla minna synda forlatilse, ok war min wärn i dödhenom oc daghtingirska i grymma domenom

38.

JAc takkar, ärar, oc lofuar tik for thät thu lagdis dödhir i grauena, oc laa thär xl thima, oc for the sorg tin kärasta modhir skildis tha widh grauena oc tik Ok for thin ärofulla opstandilse, ok oppinbarilse oc for the xl dagha, thu här sidan waar Oc ärofullir opfor til himerikis, ok sith[e]r aa gudz fadhirs högra hand, oc styre oc radhir mädh honom ä för vtan ändha Amen

39.

LOff hedhir, oc ära, tak oc th[i]änisth wari tik min kärasta härra ihesu christe, thär aff thins guddoms krafft oc makt op stodh aff dödha, oc opfor til himla, oc oss sände thän hälga anda Wn mik sötaste gudh at koma til the äwärdhelica äronna thu nw hafwir, ok tik thär see oc skodha, lofua

Digitized by Google

oc ära, m*ädh* allo*m* hälgo*m* man*nom* ä for vtan ändha Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

20. Till Jesus Kristus.

Hwilken mä*n*niska som daghelika läs thässa 177
äpther skreffna bön tha giffw*er* gudh h*enne*
wm swa ware at hon wore stadh j äwä[r]dhe-
lighe ffördömilse stagga tha wil gudh wm-
skipta h*enne* äwärdhelika pino j största skärslo
eldz pino Oc haffw*er* hon ffortiänth storsta
skärslo eldz pino Tha wil gudh hona ledha
oc föra wt*an* alla pino til äwärdheligha äro
oc glädhi för wtan ändà th*ätt*a na*m*pnet | ihesus 178
haffw*er* stora makt oc krafft moth diäffwlsens
frestilsom nar th*ät* . . . [*sista orden öfverklistrade*]

[*Härefter ett träsnitt med Jesu namn i en sol och xylografisk inskrift på 8 rader.*]

O godhe ihesu O mildaste ihesu O söte ihesu O 179
ihesu ärofwllaste jomfrw marie son, ffwller m*ädh*
alle miskun*dh* oc mildhet O sötaste ihesu, för thina
stora miskun*dh* skuld, miskun*na* mik O söte ihesu
O mildaste ihesu Jak bidh*er* tik fför thit dyrasta
blodh, som thu wärdoghadhis wtgiwta fför wara
skuld, som ärom . wsla syndara, twa aff mik alla
mina synder Oc see til mik wsle syndersko, ödh-
miwklika tik bidhian*de* O ihesu na*m*pn, sötasta

Digitized by Google

nam*p*n Jhesu lusteliket nam*p*n Jhesu, störkelikit nam*p*n, hwad är ihesus, wtan helare oc frälsare Thy o sötaste ihesu fför thit hälga nam*p*n fräls mik, swa at jak ey fran tik skilis Thu som mik skapadhe oc ath*e*rlöste m*ädh* thino dyro blodhe,
180 | läth mik ey fördarffuas O godhe ihesu, förtappa mik ey j mino*m* syndo*m* O ihesu gudz son Jak bidh*e*r tik, aldra mildasth*e*r, förtappa mik ey, hwilka thin godhet giordhe O godhe ihesu, widh*e*rkäns th*ät*, som thit är, oc affskrapa th*ät* som annars är O wälwi[li]oghaste ihesu, miskun*n*a mik, mädhan miskun*d*hinna thima är At thu ey skuli j dödzsens tima mik ffördöma, hwad nytta är j thina blodhe, om jak nidh*e*r faar j äwärdheliken rötma The som dödhe äro, loffua ey tik Oc ey alle the th*är* nidher-faara til hälffwites O godhe ihesu O astwndelikaste ihesu O mildaste ihesu O ihesu, ihesu O wälwi[li]oghaste ihesu, lath mik jn gaa j thit wtwalda man*n*a
181 taal O ihesu, aldra th*e*ra helsa, som troo | a tik O ihesu, allas th*e*ra älskare som hoppas a tik O ihesu, th*e*ra hwgswalare som fly til tik O söte ihesu, alla synda sot forlatilse O ihesu, ärofwllaste jomfrw marie son, jngiwt j mik thina nadh, miskun*d*h oc wisdom, kärlek oc renlikhet At jak matte tik fwlkomlika älska, tik loffua, tik nyttia Oc tik äwärdhelika älska oc thi[ä]na Oc j tik äras, j bland alla th*e*m tik älska Oc thit hälga nam*p*n, hwilket som gaar ow*e*r all hälogh nam*p*n oc thing Oc hwilkit som är sannin*g*h, wägh*e*r oc liff Oc ärofwl frwkt jomfrw marie, miskun*n*a mik Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

21. Till Jesus Kristus.

Var hälge fadher paffwe sixtus thän fiärdhe haffwer wtuith Oc twäfalt giorth | thät afflath 237
som giffwit är til the figura j hwlke war
härra ihesus christus sigh wppenbaradhe sancto gregorio Oc haffwer thär sath til ij pater noster Oc Aue maria Oc ena collecta swa at afflatit är nw til saman xl twsand aar oc xl aar [oc] xlvj dagha

1.

O härra ihesu christe Jak bidher tik som hängdhe a korseno Oc tornkrono a thino wälsignadha hoffdhe bärande, | Jak bidher tik at thit kors frälse mik 238
fran them ängil som slar oc dräper pater [noster]

2.

O härra ihesu Jak bidher tik som sarghadher Oc blodhogher hängde a korseno Oc skä[n]kther mädh ätikio oc galla dryk bidher jak tik at thin saar wari mina siäls läkedomber pater noster

3.

O härra ihesu christe Jak [bidher] tik fför thina pino besklighet hvilka thu tolde fför mik a korseno Ok aldra mäst nar thin hälgasta siäl wtgik aff thinom wälsignadha likama Miskunna minne siäl j sinom wtgangh aff minom likama pater noster

Digitized by Google

4.

O h*ä*rra ihesu christe Jak bidh*er* til tik som dödh*er* war lagdh*er* j graff oc smo[r]dh*er* m*ädh* mirra*m* oc wällwktande yrtho*m* Jak bidh*er* tik at thin wälsign-
239 adhe dödh*er* wa|ri mith liff Amen pater noster Aue maria

5.

O h*ä*rra ihesu christe Jak bidh*er* tik som nidh*er* foor til hälffwites, frälsandis the godha siäla, som th*ä*r fangne waro Jak bidh*er* tik, at thu läth mik aldrigh til hälffuitis ko*m*ma pater noster

6.

O h*ä*rra ihesu christe Jak bidh*er* til tik, opstandande aff dödhe Oc wpfarande til hymbla Oc sattis a gudz fadhers högra hand, at döma liffuandis oc dödha miskun*n*a mik Amen pater noster aue [maria]

7.

O h*ä*rra ihesu christe, godh*er* hirdhe, göm rätwisa m*ä*nniskior Oc gör syndara rätwisa, miskun*n*a allo*m* cristno*m* siälo*m* Oc war syndoghe milder Amen pater noster

8.

O älskelighe hymerikis fadher Jak offrar tik thins
240 älskelika sons | menlösasta dödh Oc hans gudhdoms hiärta kärlek ff*ö*r alla syndh oc pino hwilka jak synde[r]ska ff*ö*rskullat haffw*er* ff*ö*r mina synder Oc ff*ö*r allom mino*m* kära weno*m* liffuandis oc dödho*m* Oc f*ö*r allom thino*m* wtualdom Oc ff*ö*r

Digitized by Google

allom syndarom bidh[i]andis tik ödhmykligha at thu wärdoghas miskunna os Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

22. Till Jesus Kristus.

Afflat til tässa äpther skriffna bön är lxxx M (347)
aar oc ccc aar hwilkit os giffwi gudh

O aldra älskelighaste sötaste oc mildaste härre ihesu christe, fwller mädh kärlek oc miskundh, loff oc hedher, tak oc tiänist wari tik ffor alla thina hälgasta blodz droppa, som thu wtgöt för os syndara, aff thinom wälbyrdoghasta likama fförst j thin hälga oc menlösa om skärilse, j törne kronilse Oc korsfästilse, aff thina hälgasta händer oc föther, Oc aff thit kärlekx fulla hiärta, bidher jak tik mädh ödhmyko hiärta fför thina miskundh Oc för thin sto|ra kärlek, at thu wärdoghas aff twa alla 348
wara synder, mädh thät samma menlösa blodhit, hwilkit thu swa kärleka wtgöt fför wara synder Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

23. Till Jesus Kristus.

Var. *a.*

1.

Härre ihesus christus helsare oc athirlösare jac 435
syndogha menniskia oc owärdugh. jac bidh[e]r oc a

Digitized by Google

minnir tik. for thin wärdhogha mandhom som tu a korseno hafdhe. oc for alla the glädi tu hafde i thän thiman tw forwan thär alla thina anghi[s]t oc sorgh oc for allä the glädi tw sagh at tu hafdhe alt menniskiä könnit athirlöst mädh thinom dödh a the helgo korse nw bidher jac tik edhla härre jhesus christus at tw fräls mik fran allom minom owinom badhe till liff oc siäll

2.

O Härre jhesus christus allä wärldhinne helsare oc athirlösare jac syndhogha menniskia oc owärdugh bidher jac oc a minner jac tich. fore alla the glädi som thinä käre wini hafdho. som waro in lykthe j heluitis myrkir tha the sagho sich wara alla athir lösthe mädh thinne sighnadhe gudhdoms makth. oc for alla the glädi tw hafdhe i thän thiman. tu sagh at tu gath thät giorth oc war thes mäkthogher oc änghen annar nw bidher jac tik edhla härre jhesus christus at tu skrapa aff mik allan kötliken wanlosta. oc giff mik athir thät iac maghe älska tik offuer all thingh

3.

Härra jhesus christus helsare oc athir lösare jac
436 syndogha menniskia oc owärdhogha. bidher jac | oc a minner for alla the glädi thär thin käre win maria maghdhalena haffdhe. tha tu thedis henne om pascha nath. Oc for alla the glädi tu hafdhe i thän thiman tu äradhe tik i gudhdomsins klaarheyth. nw bidher jac tik edhlä härre jhesus christus at tu lath the helghans glädi koma til min. thät

Digitized by Google

jac maghe fulkomna allan thins helghans wilia alla mina liff dhagha Amen

(Efter cod. Holm. *A 49.*)

Var. *b.*

1.

Joh[ann]es pawe xxii gaaf til thässa bön lxxx twsandh aar aflat af dödhelikom syndom ok fortapadhom tima (78)

Härra ihesu christe Jak owärdogh syndogh människia, bidher tik for thina ärlika manlikhet thu hafdhe, tha thu sat tik alla thina angist ok nödh wara owerfarna, ok alt mankönit atherlöst mädh thinom beska dödh Bidher iak tik at thu wärdoghas at frälsa mik af allom minom owenom | i minom dödz tima Amen (79) (80)

2.

Til thässa bönenna forgiffwas alla nadhelika syndher Ok gaf thän same pawe twsanda hwndradha aar aflat for nadhelika syndher

Härra ihesus christus helare ok atherlösare alla wärldhinna Jak bidher | tik for the glädhina som thine wener fingo i häluite, nar the sagho sigh (81)

Digitized by Google

wara ath*er*lösta m*ädh* thino gudhelika walde Ok for the glädhina th*är* thu fikt, nar thu sat thik th*ät*
82 hafwa giorth Hwilkit engin annan formatte | at göra Jak bidh*er* tik om thina gudhelika makt, at thu skrapa aff mik allan kötlikin ok orenan lusta
Ok giff mik tik at älska ow*er* all creatur

3.

Til the tridhio bön [gaff] ihesus christus siälfw*er* hwndradha twsandh karenor

83 H*är*ra ihesus christus iak bi|dh*er* tik for the glädhina som thin kärista modh*er* Jomfru maria ok [maria] magdalena fingo, tha thu syntis them a them hälghasta tima pascha nat Ok for the glädhina thu fik, nar thu sat tik ärofullan, af thins guddoms klarhet At
84 thu oplyse | mik i siw thäs hälgha anda gaffwor At iak matte thinom hälgha wilia äpt*er*fölghia i allom minom lifs tima, ok i minom yth[e]rsta tima tha wari thu mit brödh Amen

(Efter cod. *AM. 422, 12:o.*)

---

24. Till Jesus Kristus.

(387) O käraste h*är*ra gudh, gör dödh i mino hiärta oc i minom limom, all skör rörilse ffula fafänga oc högfärdogha thanka, oc alth th*ät* mote thinom vilia är, at thu Jomfrudomsens konungh*ir*, oc renleksens älskare, wärdogas biggia oc boo i minne siäl, tik til loff oc hedh*ir*, ok mik owärdoghe til andhelikin

Digitized by Google

hugnadh At iak maghe tik ffaa see i thinne äro, oc mädh tik glädhias oc frögdhas äwärdhelica Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

25. Till Jesus Kristus.

1.

O godhe ihesu, iak loffwar tik, och hwat som mik 30
bristher [j liffwi?][1]) tha bider iak, at thu wärdoghas thät opffylla thinom hälga ffader fför mik, Amen pater [noster]

2.

O godhe ihesu, iak älskar tik, oc huat som mik 31
bristher j thinom kärlek, tha bidher iak tik, at thu wärdogas, at offra thin hiärtans kärlek thinom hälgasta ffadher fför mik, Amen

(Efter cod. Holm. *G. M:s bönbok.*)

---

26. H. Birgittas bön till Jesus Kristus.

(Jfr Klemming, Birg. Uppenb. 4, s. 159 o. 175.)

Thässa äpthir scriffna bön kände Jomfrw 211
Maria sancte birgitto

VÄlsighnadir wari thu gudh aldra thingha skapare som wilde wärdogas nidher fara i iomfrunna liiff Välsighnadhir wari thu gudh som wilde wara mädh iomfru mario for vtan thungha Ok aff hänne

[1]) Se noten å sid. 21.

Digitized by Google

wärdogadis thaka mandom osmittadhan vtan alla syndh Välsighnadhir wari thu gudh som kom til iomfrunna hänna siäl til hughnadh Ok allom hänna limum til glädhi Ok aff hänna lifwe wtgik vtan syndh allom hänna limom til största glädhi Välsignadir wari thu gudh som iomfru maria thina kärasta modhir äptir thät thu opfarin war til himbla Mädh thinne hugswalan idkelika gladhe ok mädhir tik siälfwm hänne withiadhe oc hughswaladhe Välsignadhir wari thu gudh som thinna modhir hälg-
212 asta licama oc siäl opthok til himbla Ok op | owir alla ängla när thinom guddom hona hedirlika satte Miskunna mik for hänna bön skuld

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

27. Till Vår Herre.

(213) En godh bön til wan härra Jhesum

VÄlsignadhir wari thu Jomfru marie son for vtan ända sandir gudh oc man alla wärldinna skapare oc atirlösare äronna konungir mildhetena kälda Ok änglana ära oc hälgra manna fägrindh oc alla syndoga manna hugsualilse som til tik fly mädh
214 innerlico hiärta sik vilia bätra for sina syndir | Ok välsignadhir wari thu lifuandis gudz son for vtan ända, som tik ualde modher aldra renasta oc klarasta J iomfrudom Jomfru mariam aff aldra gudhlicasta, oc mildelicasta, oc fructsamlicasta hionalaghi Joachim oc anna, for wara helso skuldh oc alla wärldinna atirlösn Nw bidher iak tik min gudh

Digitized by Google

iomf*ru* marie son, m*ädh* jnnerliko hiärta for Joachim oc anne bön skuld, Ok alla hälgha m*a*nna i himerike äru Ok for thina beskasta pino thu tholde for mankönit, at thu forlat mik alla mina syndir, oc giiff mik for them hiärtans angh*i*r, swa at iak maghe rädhas tik, älska oc thiäna owir all the creatur J wärdlinne äru Ok fräls mik aff allo*m* wadha badhe til siäl och liiff oc aff allo*m* mino*m* owino*m*, likamliko*m* ok andhelikom Ok giiff mik m*ädh* tik äwärdelikit liiff for vtan ända ffore ärofullasta Jomfru maria sancta anno oc s*ancte* Joachims bön ok forskullan Hwilkom som wari | loff 215 hedh*i*r thak oc thiänisth nw ok for vth[a]n ändha Amen Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

28. Till Vår Herre.

Här äpth*e*r star en godh bön til wan h*ä*rra 215
Orate pro me

Härra ihesu christe, jak takkar thik, at thu swa wäluililiga wpböriadhe thina pino, ödmiukliga bar thu thit kors, wndh*e*r thy sama korsseno nidherföl thu, oppa thässa helga korsseno wthrekthe thu thina hälgasta arma miskunsamlika, Oppa thy häl|gha 216 korsseno hän[g]dhe thu hardelika Och sarlika wndhis thu, ömkelika talade thu, Oc thu grät starklika och öpthe manlika Oc alla thina adhror söndh*e*r slitnadho, oc thit blodh wtgöst thu mildelika, oc for mi*n*a skul toldhe beskasta dödh O h*ä*rra ihesu

Digitized by Google

christe iak antwardar mik j thän kärleken, hwilkin
217 | thu haffdhe tha thu predikadhe j wärldhinne O
härra ihesu christe ämwäl antwardar jak mik j thina
pino dygdh, oc j thina otalika miskundh O h[är]ra
gudh fadher jak bidher thik for thins hälgha nampns
hedher skul oc for thina stora miskun oc milhet,
lat warda bedröft j mik alt thät som minne siäl är
218 skadhelikith, oc lath mik altidh | minnas oppa thin
hälgasta oc beskasta dödh, oc thina änxlighether j
mik idhkelika skodhande, At swa när thik skuli
iak finnas, fforskullande thina naadhe, Och wärna
mik härra millelika aff hälffuitis ysäld, at iak wari
swa bewarat när thik j glädhi, wärdogas göma mina
219 siäl altidh, hwilka thu härra atherlöste | mädh thino
blodhe amen

(Efter cod. Holm. *A 37*.)

---

29. Till Kristi lekamen.

1.

473 Jac helsar thik sannan ihesu likama föddan
aff iumfru mario. Sannelika pinadhan a korseno for
vara synde Aff hwilko [*cod. Berol.*: hwilkins] ginom
stungno sidho vatn oc blodh vtflöt Var mic sötir
smaker i dödhsins doom O söte o milde ihesu iumfru
marie son. Jac helsar thik christi likame som var
pinadher for mina synde O christi köt oc blodh oc
vatn rensa mic innan til aff syndom rensa mjn
hugh oc sin O sant ängla brödh hela os oc gif os

Digitized by Google

euerdelikit liff a domadagh O milda iu*mfru* sancta maria jac anduardhar mic thik

2.

O h*ä*rra gud alzwaldhugir välsignather vari thu at thu skapathe mic oc atirlöste mic oc tholde mic i syndo*m* nar iac var värdhugh fördömilse Oc atirlede mic miskun*n*elika til synda anger Jac ken*n*is iämuäl for thino valde h*ä*rra gudh mic onyttelika oc fordömelika haua forgiort al the*n* thing thu gaf mic til helso Thy at tyma*n* i hulko*m* iac skulde mina synde bätra. hauir iac vpnöt i världi*n*na fafängo. likama*n* i ðui*r*flödhighet Döpilsi*n*na nadh i höghfärdh Oc al thing älskadhe iac mer än thik min skapare oc atirlösare födhare oc gömare. Thy bedhis iac thina miskundh thy at iac är vsul af mic Thy at [iac] kende ey thit välviliogha tholumodh huilkit thu hafthe ouir mik Jac räddis ey thina rädhlika rätuiso [ok stranga hardha dom] ey aktadhe iac hwat iac skulde swara thik [ok räkinskap göra aff mino*m* othalika grofwa ok lastelika syndom Ok] for thina otalika godhg*ä*rninga [som thu hafwir mik giorth, badhe andhelika oc licamlika Ok mik swa thulumodhelika ok langhsamlika j syndomen tholt] vtan dagh fran dagh [oc i hwarie stwndh] reette [iak tik, m*ädh* mino*m* lastelikom oc fordhömelikom syndom Thy min aldhra käraste oc miskun*n*samaste gudh, swa som omöghelikit war, at ko*m*ma til himerikis, för än thu tholdhe pinona oc dödh*i*r for oss, swa är mik omöghelikit at skilias widh hälfuithe, th*ät* iak

Digitized by Google

hafwir siälff forskulath, vta*n* m*ädh* thi*n*ne hiälp mi*n* skapare oc helare Amen]

(Efter cod. Holm. *A 49*, defekt i slutet; med tillägg inom [ ] ur cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

30. Till Jesus (inför hans domare).

Här skulen j tänkkia hwrw war h*ä*rra ihesus p*re*senteradhis domareno*m* oc takken hono*m* för hwan thä*n* mödheligha dag ha*n* h*ä*r hafdhe

358 Försth takke*n* waro*m* h*ä*rra ihesu m*ädh* e*n*ne pater noster, fför hwan thä*n* mödhelika*n* dagh ha*n* haffdhe j iorderike fför os, som waro tholff M eth c, oc siutighi, oc siw dagha, j hwilko*m* ha*n* haffdhe aldrigh en godha*n* dagh

1.

Iak takkar tik h*ä*rra ihesu christe, fför thän sörghelika oc dröffuelika nathuardhin, thu aat m*ädh* thino*m* ke*n*neswenom, fför än thu gik til dödhin Oc fför stora ödhmyuktena, tha thu stodh a thino*m* knäm, oc thwadhe oc kyste thera fföth*e*r, aff största kärlek, Oc gaff the*m* thi*n* hälgasta licama oc blodh til tästame*n*t, oc ami*n*nilse, och fför the lioffua oc hwghnelika p*re*dikan, thu p*re*dikadhe fföre apos[t]lome*n*,
359 oc styrkiandhe the*m*, sidha*n* thu haff|dhe änt natuardhi*n* m*ädh* them pater noster

2.

O aldra käraste h*ä*rra ihesu, jak vsul syndh*i*rska kä*n*nis fför tik, at jak är lat oc dool, til thi*n* hedh*e*r,

Digitized by Google

mith siäla gangh, oc mins iämcristins nytlykhet Thy bedher jak tik, hedherwärdogasta ihesu, fför tith ärffuodhe, vthe lyk mic ey aff thina winna natuardh, oc giff mik the nadh, at jak maghe göra nakot fför min dödh, thät tik maghe komma til hedher, oc mik til siäla gang Oc thin wälsignadha likama wärdhelika wnffa, hwart tät sin jak honom taka skal, tik til hedher, oc mik til hugnadh til minna siäl pater noster Aue maria

3.

Iak takka tik Min gudh, som skalff oc darradhe, oc badh trem sinom thil thin hälga ffadher, mädh swa store | siälinna bez[k]likhet, at thu swetis blodh 360 fför dödzsins räddogha, oc wart saldher oc förradhin aff thinom känneswen, mädh hwilkom thu haffdhe giort stora nadh, oc wast ffanghin, oc hardhelika bundhin aff judhom, som thu mäst älskadhe, oc gik wililika mädh största kärlek oc säfflikhet j thina owinna händher, oc läst tik kyssa aff thinom förradhara Tha fflydho alle thina känneswena, oc ower gaffwo thik fför dödzsens räddhe O hwat sorgh thin käraste modher ffik, tha johannes budhadhe hänne, at thu war ffanghin pater noster Aue [maria]

4.

O aldra starkaste ihesu, jak vsul syndhoghir makkir bedhir tik troligaste daghtingare fför thin ffängilse, at thu wärdoghas lösa min syndhabandh, oc bindha mith hiärta, siäl oc | sin oc samwit mädh 361 oslitelika bandhe til tik, oc förlat mik at jak haff-

Digitized by Google

w*er* tik offta fforradhit oc swikit j mik, oc mi*n*om iämc*ri*stnom, oc saalt tik fför mi*n* snödha lusta, oc syndogha wilia Wn mik här äpt*er* at halda tik sa*n*na tro oc tiänisth, oc aff jngo ängxlas oc syrghia, wta*n* aff thino*m* wanhedh*er*, oc mi*n*om syndhom Oc at jak ey swikis j dödzsins thima aff diäfwlsens listh pater [noster]

5.

Iak takkar tik mi*n* söthe gudh, thu th*är* wast leddh*er* bu*n*dhin fför annam biskop, oc th*är* klagadh*er* Oc pustadh*er* widh thi*n* hälgo kinben, och slogho wiin wndh*er* tith änlite, fför gab oc haadh pater [noster]

6.

O aldra wärdoghaste h*är*ra ihesu, jak bedh*er* tik fför th*ä*n smälek, haadh, gab, pustan, oc slagh, oc
362 bandh, oc änxla, som thu ledh fför mik, | wsla bedh*er* jak tik, at thu fför giff mic, th*ät* jak haffw*er* syndat, sofwandhe älla wakande Oc fförsumat thi*n*a thiänist, fför söms läthi, oc andra ffaffängho Oc skodha mik m*ädh* thino*m* misku*n*samlikom öghom, oc ledh mik ath*er* til tik m*ädh* sanno*m* angh*er* oc jdhrugha, fföre mi*n*a syndh*er* Oc thi*n* smälek m*ädh* warku*n*samlikhet skodha Oc nakon smäligh m*ädh* kerlek fför thi*n*a skuldh lidha pater noster oc Aue maria

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

Digitized by Google

31. Femton böner till Kristi pina.

Med orätt tillskrifna *H. Birgitta.*

(Variant till Klemming, Birg. Uppenb. 5, s. 197—210.)

Hwilkin människia thässa äpt*ir*scrifna bönener 226
idhna gudhelica aff hans släkt skulu frälsas
fämtan siäla aff skärslo elde Ok fämtan rät-
uise aff hans släkt skulu stadhfästas i godho
Ok han skal ffa fulkomlikhetena trappa oc
widh*er*känno oc beskan angh*ir* for alla sina
syndir ok än yt*ir*mer sagde gud iak skal gifua
hono*m* mi*n* hälga licama fämta*n* dagh*um* for ha*ns*
dödh oc om han skal han frälsas fran äw*ärde*-
liko*m* hu*n*gh*ir* Ok iak skal hono*m* drykka
gifua mit wärdogasta blodh at ha*n* skal aldrigh
äw*ärd*helika thyrsta Ok minz kors sigh*er*fulla
tekn skal iak säthia fore ha*n* til hiälp fore
hans owino*m* jtem fore hans dödh skal iak
koma *mädh* mi*n*ne älskelike modh*ir* maria
Ok skal iak lioflika taka hans siäl oc ledha
hona til äw*ärd*helika glädhi oc skänkia hä*n*ne
en enka*n*nelikin dryk aff minz guddo*ms* käldo
hwilkit iak ey gör andro*m* so*m* ey läsa thässa
bön Hwat nadh oc ga*n*g till thässa böner är
the människio the*m* gudhelika läs *mädh*
atuakt kan ängh*in* fult skrifwa

1.

227 O Sötaste härra Jhesu christe äwärdhelikin sötme thera som tik älska, högxta hiärtans glädhi, syndogha manna helsa Ok man wilde wardha for människiona skuldh O sötaste härra ihesu christe lifwandis gudz son, thik wari loff hedhir oc ära, for allan thän fortanka oc innarsta sorgh. som thu hafdhe ok tholde J thinom hälgasta licama Tha thu wilde ga til at thola the hardasta pinona Wälsighnadhir wari thu min sötaste gudh, fore the beskasta sorghena, som thu hafde i thino sötasta hiärta, tha thu thwadhe thina känneswena fötir Ok gaff them thin hälgasta licama oc blodh, oc fore sagdhe them thina komaskolandhe pino, mädh myklom hughswalilsom O aldra wärdogasta loff oc hedhir oc ära, oc högxsta oc ödhmiukasta thakke oc thiänist wari tik min sötaste gudh, for allan thän räddogha oc sörgheliken ängxla som thu tholde J thinom
228 klenasta licama, tha | blodhugx swetz drupa nidher flutu aff thinom hälgasta licama Ok sidhan wardh [thu] fanghin ok röghder aff falskom mannom Dömdhir aff threm domarom, om pascha thima i thinom wngdoms aldre, wast vtan sak dömdhir, draghin, slaghin, fördhir w thinom klädom ok förddir i gabbilse klädhe, mädh gab oc haadh Slaghin a hals oc hofwdh, flängdhir widh studh, kronadhir mädh törnekrono, oc margfallelica sargadhir Jac bidher tik ödhmiuklika sötaste ihesu christe, for alla thässa thina pinor, ath thu giiff mik for min dödh, sannan idhrugha oc reen scriptamal, ok sanna bätringh Ok alla mina synda forlatilse Amen Pater Noster Aue [maria]

Digitized by Google

2.

O Sötaste ihesu wärldinna skapare, loff oc hedhir oc ära wari tik, fore the beskasta wärkia thu tholde Tha thina hälgasta händir oc fötir korsfestos, mädh stubbotom iärn spikom, Ok wälsignadhir wari thu min sötaste gudh oc min skapare, fore thän wärkin som tillag|dhis allom thinom sarom Tha thin wälsignadhe licame swa grymmelika wttandis a korsseno, at al thin lidamoth atskildos Jac syndogh oc owärdogh människia, bidher tik min sötaste gudh, for the sarasta wttännilse, oc beskasta wärkia som thu tolde for mik a korsseno At thu giff mik thin sighnadha räddogha oc älskoga, at älska thik aff allom minom krafthom Amen pater [noster] 229

3.

O Älskelicaste Jhesu siäla läkare, wälsighnadhir wari thu, for thän thwänadh, blanat ok största wärk, som thu tholdhe a korsseno i allom thinom sarghadom limom Swa at änghin wärkir ma, älla kan liknas thinom wärk Thy at aff thinom fotha ylium oc til thin iässa, war änkte helt a thinom hälgasta licama Ok thu swa som ey aminnandis thina wärkia, badh thu gudh fadhir miskunna thinom owinom, som tik swa hardhelica pinto For thässa thinna beska pino oc wärkia, bidher iak tik min sötasta frälsare, at thin pina wari mik | en stadhfästilse 230 til minna synda forlatilse pater [noster]

4.

O kärlekxfullaste Jhesu, san ängla glädhi, oc paradiis lustelikhet, ära loff oc glädhi wari tik, for

Digitized by Google

allan thän räddogha ok stiwgh, som thu tholde tha thine owini stodho om krin[g] tik Swa som starkkasta oc grymmasta leon; ok dröfdo tik mädh sputtan ok slaghom, oc mangom androm ohörlikom pinom, oc obrygdhelikom ordhom ok hardastom oc grymmastom saarom O sötaste ihesu christe, for al the anbudh mädh hwilkom thine owini plaghade tik, bidher iak tik, at thu frälsa mik aff allom minom owinom, synlikom oc oosynlikom Ok giiff mik äwärdhelika helso wär[n] wndir thinne miskundh Amen Pater noster Aue [maria]

5.

O wäluiliogaste Jhesu, äwärdhelikin klarhetzsins spegil, loff oc hedhir wari tik, fore thät at tw fore viste i thinne äwärdhelike guddoms snille, alla thina wini Hwilke som skuldo helas for thina pino, ok
231 alla thina owini som skulu for|dömas for sina otrolikhet oc synde Wälsignadhir wari thu min sötaste gudh, fore the mykla miskundh, mädh hwilke thu miskunnadhe ok warkunnade fortappadhom syndarom Ok särdelis sighiandhe röfuaranom J dag skal thu wara mädh mik i paradiis Jak bidher tik mildaste ihesu, at thu wärdogas göra miskund mädh mik i minz dödz thima Pater noster

6.

O Ärlicaste Jhesu, älskelikin konunghir ok astundelicaste wen, loff hedhir oc ära wari thik, for alla the sorgh oc dröfuilse, som thu hafdhe tha thu hängdhe nakin a korsseno Ok alle thine owini stodho mote tik, oc thu fan änghin thän tik sötaste gudh

Digitized by Google

hughnadhe, vtan thina älskelika modhir J beskasta sorgh tik throlikast närstandandhe, hwilka thu andhwardhadhe thinom älskelika kännesweⁿ sancto Johanni Sighiandhis Qwinna see thin son, iak bidh[e]r tik mildaste ihesu, for thät sörg|lika swärdhit som 232 tha ginom gik thinna kärasta modhir siäl, at thu warkunna mik, i allom minom dröfuilsom andhelikom oc likamlikom Ok giff mik hughnadh i allom them Pater noster Aue [maria]

7.

O Hedhirwärdogaste Jhesu äwärdelik mildhetzins källa, hwilkin aff innarsta kärlek sagde a korsseno Mik thyrste, swa som war mankönsens siäla helso Jac bidher tik for thän beska drykkin, thu drak min söte gudh, at thu göm mic for äwärdhelikom thörst Ok giff mik astundan oc hiälp, til at fulkompna alla godha gärninga Ok alstingx vtsläk kötlikx lustha, oc wärldzlica thinga astundan i mino hiärta Pater noster

8.

O Mildaste ihesu, hiärthelikin siäla sötme Jak bidher tik för the beskhetena, mädh hwilke thin kärasta modhir saa tik drikka beska ätikio ok galla At thu giff mic wärdhelica see oc thaka thin hälgasta licama oc dyrasta blodh, til minna siäla helso ok hughnadh AmeN Pater noster Aue Maria

9.

O Miskunsamaste Jhesu, konungxlikin dygh, oc 233 gudhelikx hiärta glädhi, loff hedhir oc ära wari

Digitized by Google

tik min söte gudh, fore the sorgh ok ängxla Thu hafde aff iudanna obrygdilsom oc dödzsens wärkia besklikhet Tha thu ropadhe til gudh thin fadhir sighiandhe O min gudh min gudh, hwi forläst thu mik O min söte härra ihesu, for thänna ängxla bidher iak tik, at thu forlat mik ey, i min dödz ängxla oc wärk Amen Pater noster Aue maria

10.

O Ärlicaste Jhesu wphoff oc ändhe högxta dygh, loff oc hedhir wari tik min söte gudh, for thät at thu wast sargadhir, öwärst aff hofdheno ok nidharst wndir thina fota ylia, for wara synder Jak bidher tik min käraste gudh, for thina saara widhelikhet oc mykelikhet, at thu lat mik mädh sannom kärlek fulkompna thin budhordh Amen Pater noster Aue [maria]

11.

O Jhesu aldra sötaste hiärtans glädhi, loff hedhir
234 oc ära högxta oc ödhmiukasta thakke | oc thiänist wari tik min söte gudh, for thina diupa miskundh, oc for thin diupa saar, som gingho ginom thit hälgasta köt, oc thinna bena märgh Jac bidher tik min sötaste härra ihesu christe, for thinna sara diuplikhet, oc for thinna miskundh myklikhet, at thu oprät oc opres mik, som nidher sänkt är i syndhana diwp Ok höol mik wndhir thinom diwpa sarom, til thäs thin wredhe oc grymhet är owir farin amen Pater noster Aue Maria

Digitized by Google

12.

O Käraste Jhesu, fridzsins thekn, oc kärleksins bandh, loff oc ära wari tik min söte h*ä*rra ihesu christe, for thi*n*na sara othalika myklikhet, aff hwilko*m* thu wast sargadir, owir allan thin hälgasta iomfrulika licama, aff omildasta manno*m* Ok war rödh*i*r giordh*i*r m*ädh* thino hälgasta blodhe, wtgöt thit hiärta blodh, oc gaff tik allan i pinara*n*na wald, for thän kärlek thu hafde til wara siäla Jak bidh*e*r tik for thi*n* mykla kärlek o milde | Jhesu 235 giff mik tik älska aff allo mina hiärta ok scrifua al thin saar i mino hiärta m*ädh* thino dyra blodhe at iak maghe J the*m* see oc läsa thina wärkia Ok thik for them altidh m*ädh* högxta kärlek thakka oc thiäna Pater noster

13.

O Astundhelicaste Jhesu starkkasta leon oc odödhelikin oc äw*ä*rdhelikin konu*n*gh*i*r Loff hedh*i*r oc ära wari tik min söte gudh for thän wärk thu tha tholde nar alla thins licama oc hiärta krafter wanskadis alstingx Ok thu m*ädh* nidh*e*rbögdho hofde sagdhe nw är alt th*ät* fulkompnadh so*m* iak war sändh*i*r til at fulkompna i w*ä*rldinne Wm thänna wärk oc ängxla bidh*e*r iak tik ödhmiuklika at thu miskun*n*a mic i minz lifs ända oc kalla tha miskunsamlica mina siäl til thin ok göm oc bewara hona fran allo*m* ängxla wanhop ok allo ondho pater noster

Digitized by Google

14.

O Dyghdelicaste ihesu högxte fadhirsens enghe son
236 loff hedir ok äwärdhelikin ära wari tik for the|ödh-
miukt mädh hwilke thu andhwardhade gudhi thinom
fadhir thin anda sighiandhe O fadhir i thina händir
andhwardha iak min anda Ok tha mädh sarghadhom
licama, rimpno hiärta, mädh storo rope, oc opin-
baradom thinna miskunna inälfwm, astundandhe
wara atirlösn gaff op thin hälgasta andha O äronna
konunghir for thänna thin dyrasta dödh, bidher
iak tik ödhmiuklica, at thu styrk mik, til at sta
mot diäflenom oc kötino oc wärldinne At lifua til
thin hedhir ok thak mina siäl i minz lifs ända i
thina äro Amen pater noster

15.

O aldra sötaste Jhesu sandhir oc fructsamaste win-
qwister, loff hedhir ok ära wari thik min sötaste
gudh, for thins fulstoppadha blodhz wtgiutilse, hwil-
kin swa som prässadhir wiin klassi Swa ymnogha
wtgötz, tha thu ensamin thrudadhe wiinpressin a
korsseno, swa at sidhonne ginom stwnghna mädh
237 riddarans spiut Skänkte thu os blodh oc wat|sens
dryk, mädh swa innerli . . . [*här hafva några ord uteglömts*] [at] minste drupin ey atir bleff i thik ok al
thin inälfwe thyrkadhos For thässa thina beskasta
pino oc thins dyrasta blodz wtgiutilse bidher iak
tik at thu sargha mit hiärta mädh thinne pino
aminne oc mädh thinom kärlek at synda anghir
ok kärleksins taara wari mit brödh dagh oc nat
Ok wmuänt mik alstingx til thin at mit hiärta wari

Digitized by Google

tik äwär*d*helikit inbyggilse hws Ok at mit lifw*er*ne wari thik swa thäkkelikit oc minz lifs ände swa lioflikin at iak wärdogh wardhe äpth*ir* thässens lifsens, ända thik m*ädh* allo*m* hälgho*m* mannom äwär*d*helika lofua Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

32. Femton böner till Kristi pina, ställda till Kristi kroppsdelar.

(Samma ämne som n:r 31, men i annan redaktion.)

Var. *a.*

här byrias the fämthan böner 421

1.

O söthe ihesu christe äwär*d*elikin sötme, jac helsar oc sighnar thit wärdhogha hwuoth, som allan hedher oc wärdugh tingh till bär, kronat m*ädh* spino krono oc slaghit m*ädh* hardo röö, giff oss m*ädh* tik him-merike so*m* thina pino hedhrar. här j jordherike Amen pater: aue [maria]

2.

O mildhe ihesu christe wäral skapar*e*. som alla jordhena lykkir i thi*n*ne handh. jach hedhrar tith skina*n*de anlithe so*m* änglane skodha i hi*m*merike. oc helgha ma*n*na glädi är. lykth oc hwlt m*ädh* kläde thic till hadh oc smälek. här the thit blidha änlithe offw*ir* mik syndhogha menniskio at jac mathe th*ät* skodha äwär*d*elika i hi*m*merike

Digitized by Google

3.

O ihesu christe himmerikis läkäre. jach helsar oc hedhrar thin miskundhelik ögon for hwilkom al jönlik thingh openbaras. oc som sik lotho wärdugh wara: at fälla taar fore wara syndhe skuld. oc spottadis aff iudhom. wänth min öghon aff alla wäräls giri. oc gif mik mina thara bäsklika vtgiutha fore mina syndher Amen pater noster. aue maria

4.

O ihesu christe sannir ängla fredher. jach helsar oc sighnar thina signadha näsa som kändhe the ondha rothna lukth aff röfuarna kroppom mädh tigh hängdho for lath mik thät iach haffuir syndhat mothe tik mädh minne dönilse oc laat mik kännä hurw söthir tw äst Amen pater noster. aue maria

5.

O ihesu christe höxtha konungher oc bästä. jac loffwar oc hedhrar thin söthä mun mädh hwilkom tw smakadhe thän beska galla dryk oc hunger optalika i jordherike. oc thin signadha thungha som kändhe judhom thiin helga ordh. oc rättan kännädhom. giff thiin helgha ordh i min mun oc thungho till mina siäl andhelika födho oc for laat mik thät jach haffuer mädh hanom mothe tik syndhat Amen Pater noster Aue maria gracia plena

6.

O ihesu christe jach loffuar oc hedrar thina sötha leppä som wärdhogadis at minna thin owin oc for

Digitized by Google

ra|dhare iudham. giff mik thina nadhe i mina leppä 422
oc thit täkkelik ordh for giff mik thät iach haffuer
mädh thöm olofflik tingh giorth Amen Pater noster
Aue maria

7.

O ihesu christe jach loffuar oc hedhrar thin signadhä öron som hördho the smälek oc lasthärlik ordh lygn oc fals witne aff thinom owinom vplat min öron till thiin helghä ordh. oc lyk thöm athir for allom fafänggom ordhom. oc drömilse, Amen pater noster Aue maria

8.

O ihesu christe hiärtans sötme jach loffuar oc hedhrar thina rena hendher ginom slagna mädh langhom naghlom for lat minom handhom oc minom armom thät the haffwa syndhat mote tik oc giff mik rena hendher oc mildha til thit loff oc tiänist, Amen pater noster Aue maria

9.

O ihesu christe dyghdelikin härrä jach helsar oc sighnar thina signadha arma vtdraghna oc vträktha a korsena fore wara syndhe skuldh. dragh mik. oc wm fängh mik mädh thina sighnadha [nadhe] oc kärlek, amen Pater noster. aue maria

10.

O ihesu christe vpbyrilse till allä dyghde oc fulkomnilse jac loffuar oc hedhrar tina helgo sidho saare ypnadho mädh hwasso spiwthe aff hwilko vt

Digitized by Google

gik watn oc blodh oc liyste longem blindha ögon lys os m*ädh* thit andelika liws Amen pater noster. Aue maria

11.

O ihesu christe starkasta leon jach lofuar oc hedhrar thit bri*n*nandhe hiärtha tu haffdhe till mik. at tu leest th*ät* sundh*ir* skära for*e* mina skyld. thänth thin fulkomnelikin kärlek i mith hiärtha. at jac matte tik ofu*ir* all ti*n*gh älska Amen Pater noster. Aue maria

12.

O ihesu christe jach lofuar oc hedhrar thiin hälgha knä som wärdhogas at falla till jordh. tw som himmerikis h*ärr*ä är. badh änkannelika til fadherin. oc war hördh*ir* i bönomin. hör mik min söthe ihesus
423 crist i allom mi|nom bönom som jach bidh*er*. oc Weest mik wara widh*er*thorftoghan Amen Pater noster Aue maria

13.

O ihesu christe jach lofuar oc hedhrar thina helga föth*er* m*ädh* hwassom naghlom ginom slaghna oc sik loto wärdhogha wara at gaa i wäräldinnä for*e* war*e* helso skuld oc tolde mykit ärwodhe. föör mina föth*er* a rättan wägh. oc giff mik thina sig*n*adha nadhe. at fylgia äpthe thit footspor. oc for giff mik alt th*ät* som jac haffu*ir* m*ädh* thöm mothe tik giorth oc syndhat, Amen

Digitized by Google

14.

O ihesu christe vpbyrilse til alla dyghdh. jac loffwar oc hedrar thit wisasta bryst. som *mädh* wisdhom oc snille är fylt inn*an* stöet, oc slaghit m*ädh* hardha röö, säth i mith hiärtha thiin wisdhom oc snille amen Pater noster. aue maria

15.

O ihesu christe jach loffuar oc hedhrar thin helgha saar all thöm tu haffdhe. aa thinom sighnadha likama. thiin saar hele m*i*nne salughä siäl saar, amen Pater noster, aue maria

[Slutbön.]

O ihesu christe jac bidh*e*r tik for*e* tässä bön skuld giff mik först idhr*i*lse oc hiärtans trägha. for*e* alla mina sy*n*dhe som jach haffu*i*r bruthit aff minom barndom hör mik oc tröst mik i godho liffwärne. äpth*i*r thinom hälga wilia. oc giff min*o*m fr*ä*ndhom oc win*o*m frälse aff skärls eldhe som th*ä*r ära a stadhdhe. oc thöm som i syndomi*n* ärw stadhde. tröst thöm i godhom stadggha. oc giff mi*n*ne siäl thin helgha likama till störkilse oc til andhe[li]ka födho. thit helghä blodh till ränsilse aff allom dödhelikom syndhom. Oc thit helgha kors tekn til wärnilse mote minom owinom. Oc w*ä*rdogas m*ädh* thi*n*ne modh*e*r maria. at tagha mina siäl. oc laath til äwärdhelika glädhi. Oc giff he*n*ne en änka*n*nelikin dryk aff thinne gudhdo*m*sins käldho. oc kärlek, som tu haffu*i*r thöm loffwath som tessa bön fulkomnar gudhlika Amen

(Efter cod. Holm. *A 49.*)

Digitized by Google

Var. *b.*

Här äpther standher fämtan böner aff wars härra ihesu christi pino mykit faghra oc hwgnelika oc fulla mädh thäs hälga andha söthma themm människiom som them gudhelika oc daghelika läsa mädh athwakt j[ngegärd] a[mbiörnsdotter]

1.

O härra ihesu christe, äwärdheliken sötme the[ra] som tik älska, jak owärdogh synderska, hedhra oc loffua thit wärdogha hwffwdh, hwilkit som allon
135 [*G:* aldher] hedher til bör, kro|nat mädh torn oc slaghit mädh hardhe röö, alldre käriste härre, läth mik mädh hedher kronas j himerike, som thina pino oc krono hedhra här j iordherike Amen Pater noster aue [maria]

2.

O härra ihesu christe, wärldhinna skapare, som alla jordhena lykker j thinne hand Jak owärdogh loffua oc hedhra thit aldra fäghersta änlite, hwilkit änglane see oc skodha j himerike Oc är alla hälga manna ära oc glädhi, [*B add.:* som] war lwkt oc holt tik til hadh oc smälek Thee thit blidha änlite ower mik syndersko Oc giff mik at jak matte tik skodha äwärdhelika, mädh glädhi j himerike Amen

Digitized by Google

3.

O söte ihesu christe Jak loffua oc | hedhra thin 136
miskunneligha öghon, fför hwilkom all lönligh thing
äro oppinbar Oc sik lätho wärdogh wara, at wt-
giwta beska taara fför wara synder Oc aff ondom
jwdhom spottas, j thin öghon oc änlite aldre söt-
aste gudh, went min öghon ffran alle wärdz fafänga
Oc wärdoghas at giffua mik wtgiwta sanna angers
taara fför mina synder oc thina pino

4.

O härra ihesu christe Jak loffua oc hedhra thina
wälsignadha näsa, som kände the onda oc wärsta
lwktena, som gik aff röffuaranna kroppom, som
när tik waro korsfeste O käre härre fförlat mik
alt thät jak haffwer syndat mädh minne lwkt oc
dönilse mote tik, | Oc läth mik känna hwru söther 137
thu äst hälgom mannom j himerike

5.

O härra ihesu christe högxste konunger oc bäste
wen Jak hedhra oc loffuar thin wälsignadha mwn,
mädh hwilkom thu smakadhe then beska gallans
dryk Oc opta j wärldinne hwnger oc torst tolde
Jak loffuar oc hedhra thina hälgasta twngo, som
jwdhom kände helsamasta radh oc kännedom, giff
mik thin hälga ordh oc rätta sannindh, j min mwn
oc twngo, til minna siäls andeliken hugnadh Oc
förlat mik, at jak haffwer swa offta syndat moth
tik, mädh minom mwn oc twngo Pater noster aue
m[aria]

Digitized by Google

6.

O söte ihesu christe Jak loffuar oc hedhra thina
138 sötasta läpa, | hwilka som lätho sik wärdogha wara,
at min*n*as widh thin owe*n* Oc förradhara jwdam
O käre h*ä*rra, giff mik thina nadh j mina owärd-
ogha läpa, täkkelika oc wärdhelika thin hälga ordh
framföra Oc förlat mik, alt th*ät* jak haffw*er* syndat
m*ädh* th*e*m, moth thin hälga wilia Amen pater
noster aue [maria]

7.

O h*ä*rra ihesu, raskaster til alla miskun*d*h Jak loffua
oc hedhra thin hälga ör*o*n, som hördho smälek oc
lasteliken ordh Oc til jnthe th*e*ra swaradhe O kär-
iste h*ä*rra, lät wp mi*n* ören til thin hälga ordh Oc
atherlyk th*e*m ffö*r* allo*m* bakmalom oc fafängom
ordho*m* pater noster aue ma[ria]

8.

O söte ihesu christe Jak loffua oc hedra thina
139 wärdogasta arma, | som waro wttanda oc wtdragna
oppa korseno ffö*r* mina synder skuld O sötaste
ihesu, dragh mik til tik, m*ädh* thino*m* reddogha,
oc wmfämpn mik m*ädh* thino*m* kärlek Amen pater
noster

9.

O h*ä*rra ihesu christe, sander hiärtans sötme Jak
loffuar oc hedhra thina renasta oc aldra fäghersta
händer, som wrdho gino*m* slagna m*ädh* storom
järnspiko*m* O aldre käriste gudh fförlat mik wsle

Digitized by Google

syndersko, alt th*ät* jak haffw*er* syndat moth tik, m*ädh* mino*m* hando*m* Oc giff mik rena händer oc milda, tik til loff oc tiänist Amen pater noster aue

10.

O h*är*ra ihesu christe, wpbörilse Oc ändelykt at alle dygh oc godhet Jak hedhra oc loffua thit wisasta bryst, som allan | wisdom oc snille haffw*er* 140 j sik, hwilkit opta war stöt oc slaghit m*ädh* hardhe röö, aldre käriste h*är*re, wärdoghas at sätia thin wisdom oc snille j mith syndogha bryst oc hiärta Amen pater noster aue

11.

O sötaste ihesu starkaste leon, jak loffua oc hedhra thit brä*n*nande kärlexfwlla hiärta, hwilkit thu läth sönder skära fför alla syndara sku[l]d Jak bidh*er* tik mi*n* käriste h*är*ra, at thu tänth thin brä*n*nande kärlek j mith kalla hiärta, at jak matte tik ow*er* all thing älska j wärdhi*n*ne äro pater noster

12.

O h*är*ra ihesu christe, fridzsens tekn oc kärleksens baan Jak loffua oc hedhra thit hälgasta sidho saar, hwilkit op war lätith m*ädh* | hwasso spiwte Oc lyste 141 longim blinda öghon Jak bidh*er* tik, at thu lys mi*n*s hiärta öghon m*ädh* eno andeliko liwse oc wnderstandilse pater noster

13.

O söte ihesu christe Jak loffuar oc hedhra thin wälsignadha knä, som thu wärdogas nidher böghia

Digitized by Google

til jordh, thu som himerikes konu*n*ger är Oc badh dröffdh*er* til sin hälga fadh*er* Oc wart bön hördher, hör mik mildaste ihesu, j allom mino*m* bönom, som jak tik bidh*er*, hwilka thu west mik wara widh*er*torfftugha, badhe til liff oc siäl pater noster

14.

O h*ä*rra ihesu christe santh oc frwk[t]samasta wiin trää Jak loffuar oc hedhra thina hälgasta föödh*er*, hwilka fästa | waro widh korsit m*ä*dh lango*m* oc groffwm spikom Oc lätho sik wärdogha wara, at gaa wm wärldi*n*na Oc toola mödhosamt ärffwodhe fför mina synder, giff mik O aldre käriste gudh oc h*ä*rra thina nadh, at äfftherfölia thino*m* hälga fotspor Oc förlat mik alt th*ä*t jak haffw*er* syndat moth tik, m*ä*dh mino*m* fotho*m* pater noster aue

15.

O härra ihesu christe, wälsignadh wari all thin hälgasta saar, som thu haffdhe a thino*m* ärofwlla likama, j thi*n*ne pino, hwilken som waro fäm twsandh, fyra hw*n*drat, siwtighe oc fäm, Jak bidh*er* tik mi*n* käriste h*ä*rre, at thu läk all mi*n* synda saar m*ä*dh thinom wälsignadha saaro*m* Oc dy|ra blodhe Amen Pater noster aue maria

[Slutbön.]

O h*ä*rra ihesu christe Jak bidh*er* fför tässa böner dygh skuld, at thu giff mik fförst idhrugha, oc hiärtan*s* trägha fför alla mina synder Jak haffw*er* giorth aff mino*m* barndom, oc här til, styr mik j godho*m* stagga oc liffwerne, äpth*er* thinom milda

Digitized by Google

wilia, giff minom frändom oc winom frälse aff skärslo elde, som thär äro stadde Oc them som j syndom äro, wänth them til thin, äpther thin hälga wilia Oc them som tik wilia gärna tiäna, styr them j allo godho Oc giff mik thin wälsignadha likama, til styrk oc andelika födho, thit wärdogha blodh til renselse aff allom minom syndom, thit hälga kors | til wärn fför allom minom owinom badhe 144 andelikom oc likamlikom Oc wärdoghas at komma mädh thinne kärista modher til mik j dödzsens tima Oc taka mina siäl oc ledha til äwärdheligha glädhi Oc giff henne thän enkannelika drykken aff thins gudhdoms källo som thu haffwer loffuat allom them thänna bön läsa mädh gudhelikhet oc atwa[k]th Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

33. Till Vår Herres pina.

Hwilken männisska tässa äpther skriffna böner läs j xl dagha gudheleka wars härra pino til hedher han skal toola sin skärzslo eldh j tässe wärdh Oc hon skal lykta sith liffwerne j godhom [s]kipilsom oc thät gudh giffui tik mith kära [barn]

1.

O härra ihesu christe warkwnna tik ower mik 241 nw Oc j minom ythersta thima Oc j alle minne

Digitized by Google

widhertorfft fför the tranga besklighet, m*ädh* hwilke thi*n*na wärdogha modhers hiärta war tränkt j thinom dödh Oc pino tima Pater noster

2.

O aldra mildaste h*ä*rra ihesu christe, liffuandis gudz son, miskun*n*a mik Oc allom th*e*m som mik haffua godh gärnin*g*a giorth Oc allo*m* th*e*m som jak är wärdskyllogh ffö*r*e bidhia, för th*ät* sorgha swärdhit, som gönom gik thi*n*na sötasta modh*e*rs hälgasta siäl, tha hon saa tik stridha ffö*r* man könet a korseno Pater noster Aue m[aria]

3.

O söte h*ä*rra ihesu, liffuandis gudz son, wärdoghas at frälsa mik aff allo*m* mino*m* owino*m* Oc ondo*m* 242 gärnin*g*o*m* | Oc miskun*n*a mik j minom yth*e*rsta tima Oc sänth mik thina hiälp aff hy*m*merike, j allom mino*m* dröffwilsom, ffö*r* the taara thin kär- ista modher wtgöt, tha hon saa tik swa hardhelika pinas appa korseno pater noster aue m[aria]

4.

O h*ä*rra ihesu christe liffuandis gudz son, jak bidh*e*r tik ffö*r* th*ä*n kärleken M*ädh* hwilkom thu saman fögdhe thina kärissta modh*e*r Oc thin k*ä*nneswen sanctum johannem, oppa korseno, at thu lath mik aldrigh skilias widh tik, wt*a*n war mi*n* hiälpare j mino*m* widh*e*rtorfftelikom tima, som är j mi*n*na siäl dröffuilso*m* pater noster

Digitized by Google

5.

O söte härra ihesu liffuandis gudz son, wärdogha tik til at miskunna mik, nw oc j minom ythersta thima Oc lath mik altidh glädhias aff thinom hwgswalilsom fför the sorghe|na besklikhet, mädh hwilke 243
thin känneswän sanctus iohannes war wpfylther mädh, j thinne pino oc dödz tima O härra ihesu christe, tik wari loff hedher oc ära, taak oc tiänist, aff allom creaturum, som thu haffwer skapat nw oc äwärdheligha Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

34. Till Kristi pina.

O härra ihesu christe, liffwandis gudz son, hwilken som thina hälgasta | pino wärdoghet sancto gregorio thinom tiänara, wnderliga oppenbaradhe giff 52
mik the ffulkomna synda fförlatilse fförtiäna, som han oc hans äptherkommande giffwit haffwa allom them som sanna synda bäthtringh göra, oc thina pino wärkia älska, oc hedra Amen pater noster Aue [maria]

(Efter cod. Holm. *G. M:s bönbok.*)

---

35. Till Kristi pina.

Een fagher bön oc gudhi thäk om hon gudhelika läsin wardher bidhin for a[nna] s[wensdotter] 100

O Min alra sötaste atirlösare oc frälsare ihesu christe Jak bidher tik, aff mins jnnarsta hiärtans

Digitized by Google

grwnd, for alla the pino, swidha oc wärk, dröwilse
101 ärffwodhe, oc mödho och | träldom thär thu alla
wärldinna härra, alla tinga skapare, gudz son oc
jomfrwnna son leedh här oppa jordrike, for men-
niskionna helso skul, ginom thin helgo fäm sinne,
i allom thinom limom, oc lidhamotom, at thu wärd-
oghas, aff thinne grwndlöso, oc helgastha nadh, oc
102 misku|nd for thin hardasta saarasta oc smälighasta
dödh beskasta oc bitirlighasta pino dyrasta helghasta
och wärdoghasta blodh vtgiwtilse ffor thinna alra
kärasta modher Jomfru marie wordhningh hiertans
sorgh bitirligha dröffwilse oc warkunsamlikhet for-
103 lath mik snödasto | oc owärdoghasto syndersko
slemastom math[k] oc träk alt thät jak tik haffwer
mote brwtith i alla mina liffdagha i minom fäm
sinnom j allom minom limom oc lidhamotom mädh
hiärtano oc allom minom licama i tankom ordhom
gärningom oc forsumilsom dödheligha ellir nadhe-
104 ligha oc til|giffua the pino oc äwärdelikin fordöm-
ilse som iak thär fore forskullat haffwer Och bidher
jak tik alra sötaste gud oc härra ihesu christe som
enkte ont giordhe oc enkte got forsumadhe for alt
thät godha thu giordhe här i jordrike for mennisk-
ionna helso skul ginom thin helgho fäm sinne i
105 allom thinom | limom oc lidhamotom, ath thu wärd-
oghas vpfylla mina glömsko, lätio oc forsumilse,
thär jak mik swa offta, oc idkeligha forsumat haff-
wer tha iak matte haffua giort them hedhir, mich
oc mins jämcristins siäla gangh, oc til giffua the
106 pino, oc fordömilse som iak thär fore haffwer | for-
skullat AMEN

(Efter cod. *AM. 422, 12:o.*)

Digitized by Google

36. Till Kristi pina.

Aff gudz pyno böner

Heel ihesus christus ful m*ädh* alla nadh myscun*dh*en ho*n* är m*ädh* tik välsignadh är al thyn pyna saar oc saa thyna pyna blodhogha vndh*er* so*m* är jhesus christus Amen

Jtem

O mildastha gud som föddh*er* var aff jomfru maria dödh oc pyna toldhe för m*ä*nniskyo*n*ne skuld myscu*n*na tik offuer mik syndoghe m*ä*nniskio amen.

(Efter cod. Skokl. *156*, *fol.*)

---

37. Ambrosii bön till Vår Herres pina.

Th*ätt*a är en bön ow*er* alla andra böner aff (44) wars h*är*ra pino oc dröffuilso*m* ffran thy han föddis aff Jo*m*ffru*n*ne, oc til thäs ha*n* for til himbla Oc h*ä*nne giordhe sanctus ambrosius biscop*er*, Och sanctus Anasta|sius pawe stadh- 45 fäste hona oc gaff allo*m* th*em* som wäl äru scriptadha oc th*ä*nna bön läsa gudhelika m*ädh* atwakt hwar dagh, v hundradha dagha afflat aff sino*m* syndo*m* som ho*n* rättelica scriptadh haffw*er*

O h*är*ra ihesu christe liffuandis gudz son Mankönsins skapare oc wpresare, Wi takkom | loffwo*m*, 46

Digitized by Google

oc hedhrom tik storlika O härra gudh, giff oss
thina nadhe, At wi maaghom tik swa takka, och
tiäna, ath thät wari thinne mildhet täkth oc aname-
likith Loff oc tak wari tik, for thät at thu wille
frälsa arma syndara, ath thu wärdogadis nidher-
fara aff himerike, oc tok mandom aff jomfru marie,
47 | Och aff hänne wille ffödhas Oc wille lidha barna
wanskilse Thu war swepther j kluta oc lagdher j
iätuna, Sögdher aff spenomen Omskorin j licamenom
Oc oppenbarlika offradher in j mönstridh landflygt-
ogher fördher j egipto landh Oc thär näst ather-
komen j thit fädhernis landh, wndherbughin thinom
48 | föräldrom, Döpther aff sancto iohanne baptista,
Möddher oc wtsmäktadher aff fyritigie dagha fasto
Frestadher aff diäfflenom Warkunsamande ower ihe-
rusalem grät oc fälte taara, Ather drifwin aff iwdh-
omen oc aff them opta oforrättadher Tha omsidhe
thäntidh thin pino thime nalkadis oc tilstundade
49 | tha wille thu dröffuas och wardha sokkandhe Oc
swasom sandher man wilde rädhas darra oc skälfua
Threm sinnom stodh aa knäm Oc fiöl fram stupo,
a thit änlite oc tha thu wpstodh j the stridhenne
Tha badh thu som aldra tulugast oc tungligast,
50 swa at thin licame wtgaff aff tik | blodh for swet
Thu war forradhin aff iuda, thinom känneswen, oc
aff honom swiklica kysther Bundin mädh repom
som een röfuare, Ensamber forlatin, äpther thy
prophetin haffdhe spaat, Tha thinä känneswena for
dödzsins räddogha skul bort flydho Framdelis for
51 biscop annas leddher | thär wast thu slaghin widh
thit kinben, Bundin oc sändher til caypham Thär
wast thu margfaldelica gabbadher, Oc satther for

Digitized by Google

iudhanna raadh Kärdher mädh lygn oc falskom witnarom Smittadher j thit änlite mädh spoth Oc möddher mädh smälek dröffdher mädh haadh Bundin fore thit änlite, sla|ghin aa thin hals Pustadher 52
mädh näffuomen, häddher mädh margfallelikom orät, bundin leddher til pilatum, kärdher wthan atherwändo, ath thu var wärdher dräpas Sänder fran pilato til herodem oc thär wast thu fördher j hwit gabbara klädhe sändher fran honom ather til
pylatum Oc äpther|pylati budh bundin vidh studh- 53
ena Oc flängder hardelika, swa at blodhin flöt aff tik, Aff pylato dömdher til dödhin, riddaromen antwardadher til at korssfästas Aff them wast thu annantidh w[t] fördher Oc ather j fördher purpur
klädhe, kronadher mädh torn krononne Oc tik til atlöghe war | sath en röö j thina hand, for konugx 54
spirona Helsadher mädh knäfallom Thik til smälek kallader iudha konung, Annantidh pustadher widher thin kinben oc jämwäl spottadher j thit änlite,
Slaghin mädh rönne j hoffwodith Fördher w purpur klädeno Thwingader mädh korseno, tilfögdher röwarom | Tha thu leddis til stadhin thär thu skulle 55
pinas. skänkter mädh besko wine blandadho mädh galla Tridia sin aff klädomen fördher wttanndher
oppa korsseno Gönom händer oc föther mädh spikomen näglder widh korssit, häddher aff them om tik gingo, oc ämwäl aff androm flerom Tha tik törste oppa korsseno, skänk|tis tik ätikia Mädh 56
nidherbögdho hoffdhe wpgaff thu thin anda Stwngin
gönom sidhona mädh spiwteno, Nidher takin aff korsseno, jordadher j graffwinne, Tridia daghen wpresther, Firitighi dagha thär äpther wplypther

Digitized by Google

til himbla, Satther a fadhersens högra handh Thär
näst sändhe thu thän hälga anda thinom kännes-
57 | swenom Thädhan aff äst thu komande til domen,
at giffua hwariom äpther sinom gärningom oc for-
skullan Fore thätta alt som nw är wpräknath Och
idhkelika oc ödhmiuklica widher nampn til aminnes
dragith Oc for thän hälga kärlekin, j hwilkom thu
älskar thina hälgasta oc ärofullasta modher, jom-
58 ffru | mariam Och fore thän kärlekin skuld j hwilkom
hon älskar thik ower all skapadh thingh, Bidher
jak tik ödhmiuklica myn käriste härra ok ather-
lösare, mädh gudhelikom hwg och atwakt, ath
swasom jak sannelika troor alt thät nw är sakt
59 thik tholelika hafwa lidhit fore wara skuld | swa
wärdogha ok thu tik til, for thina stora naad oc
miskundh, ath miskunna oss allom, och skipa swa
til waara ändalykt At thu styr allan waan liffs
tima äpther thinom wilia, at thu göme oss j allo
godho, j allom stadh Oc wärdogha tik til at ledha
60 oss til the ändalykt wi önzskom oc astundom | ath
wi maattom äpther waan döödh, for thina miskund,
warda frälsee aff alle pino, oc at wi maghom wärde-
lika optaghas til thin, war käriste härra och gudh
Thil the äronna som är j thino rike, At wi aa then
ythersta daghen matthom räknas j bland thina
61 häl|gha och wthwalda vini Och maaghom mädh tik,
oss til sälighet inledhas j waarth fädhernis landh
Himerikis rike Thät wnne ok giffwi oss ihesus
christus alla wärldenna frälsare oc atherlösare,
hwilkom som är äwinnelikin ära Jämstort wald oc
lika makt mädh fadhrenom och them hälga anda,

Digitized by Google

For wthan ophoff oc wthan ända Amen Pater noster Aue [maria]

(Efter cod. Holm. *A 37.*)

---

38. Till Guds pina.

En godh bön til gudhz pino (241)

O Härra ihesu christe lifwandis gudz son, sargha mit hiärta Gör thät mät mädh thinom sarom, oc gör lustogha mina siäl mädh thino dyra blode, at iak maghe tik altidh see korsfestan, ä hwart iak mik wände Ok alt thät iak see skuli mik synas rööt giort, mädh thino dyrasta blodhe Ok al innan til oc vtan til, swa tik tilbundhin, at iak maghe änkte finna vtan tik, oc änkte skodha vtan thin sighnadha oc sötas|tha saar Ok a tik thänkia wari 242 min högxsta hughnadh Mädh tik döö oc sarghas, wari min högxte luste O sötaste ihesu lät aldrigh mit hiärtha roas, för än thät findher i tik sin naturlika stadhga oc hwilo, hwar thät ma liggia oc sin lusta oc astundan hafwa O mildaste ihesu halt när tik mina siäl at hon skuli ey skilias widher tik som är rätuisonna sool O sötaste ihesu christe thina öghna brune, mädh thinom braharom oc öghom, lofwins äwärdhelica aff allo himerikis härskapi ffor thän skuld at thu gladhelika skodha alla them, som mädh hiärtans anghir oc tharanna gudhlikhet oc sannom kärlek beedhas miskundh ok nadhe Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

Digitized by Google

39. Till Kristi pina.

Var. *c* (Var. *a*, *b* se Tillägg.)

Hec oracio est de passione Jhesu christi

O härra gudh thär wärdoghadhis for wärldinna
217 aterlösn aff | iudhomen wanwirdhas Aff iudasse for-
radhara mädh kws forradhas Mädh bandom bindas,
som lamb, siäfft, til slatherhws ledhas Oc for annam,
chaypham, pilatum oc herodem ledhas Oc meenlös
aff falsom witnom käras Mädh obryghilsom, storom
slaghom, oc hwassom gislom mödhas, pustas, oc
sputtas Mädh hwassa naghlomen gynom händer oc
föter buras, a korsit hängias Ild gärningis manna
kompan räknas Aff ätikkio oc galla mättas Oc
gynom hiärtat mädh spiwteno sarghas Thu härra
gudh om thessa thina hälgha pina, thär iak nw
218 wsul, owärdhoghasta synderska, wppa minnis, bi|dher
iak thik, at thu frälsa mik af hälwitis pino, oc
leedh mik thiit thu leede röwarin, som mädh thik
korsfästis Thu thär liffwer oc radher alzmäktelika,
mädh gudh fadher och them hälgha anda nw oc
ä for wtan ända

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

40. Till Kristi pina.

342 Til tässa äpthir scriffna bön är giffwit allom
them hona gudhelika läsa viii M aar oc iij c
aar afflat

O aldra älskelikaste, sötaste oc aldra mildaste
härra, ihesu christe ffullir aff kärlek, oc miskund,

Digitized by Google

loff oc hedh*i*r, thak oc tiänist wari tik ffor alla thina hälgasta blodz dropa, som thu wtgöt for os aff thino*m* wälbyrdogasta likama, j thin wmskärilse, j blodhogo*m* swet, j hwdflängilse, j thörne krönilse, oc j korsfästilse aff thina hälgasta händir oc fötir, Oc aff thit kärlekxfullasta hiärta, Oc bidh*e*r jak tik for thina miskun*d*, oc for thin stora kärlek, At thu w*ä*rdoghas aff|twa alla mina synder m*ädh* the 343 sa*m*ma menlösasta blodheno, hwilkit thu swa kärlika wtgöt for wara skuld Amen

(Efter cod. Ups. *C 12.*)

---

41. Till Kristi pina.

Hwilkin som thä*n*na äpth*e*r scr*i*fna böner läss 241 j firitighi dagha gudhelika for wars h*ä*rra ihesu christi pino hedh*e*r, ha*n* skal tola sin skärsloeld j tässo liffue, oc han skal lykta sith liff j godho*m* stadgha

1.

H*ä*rra ihesu christe, warkun*n*a thik ow*e*r mik, nw | oc j myn ythersta thima, oc j alle min*n*e 242 widh*e*rtorfft, ffor the tranga besklighet, m*ädh* hwilka thi*n*na modh*e*rs sötasta hiärta war wänkt j sins wälsignadha sons pino thima, amen Pater noster

2.

O millaste h*ä*rra ihesu christe liffuandis gudz son, m[i]skun*n*a mik, oc allo*m* th*e*m, som mik haffwa

Digitized by Google

243 nakra godgärninga giort, och | jak är wär[d]skyllogh fore bidhia fore, oc for thät sörghelika swärdith, thär gönom gik thinna kärista modher sötasta siäl, oc hiärta, tha hon saa thik stridha for mankönith a korsseno amen

3.

Iak bidher thik h[är]ra ihesu christe for thän kärleken skul mädh hwilkom thu saman fögdhe thin 244 sötasta modher jomfru maria oc thin | känneswen sanctum iohannem, oppa korsseno, at thu lath mik ey skilias fran thik, wtan war myn hiälpare j allom widhertorfftelikom thingom, som är j minna siäls dröfuilsom amen Pater noster aue [maria]

4.

Härra ihesu christe, fräls mik aff allom minom ondha gärningom, och miskunna mik j myn ythersta 245 thima, oc sänt mik thina hälgasta hiälp, | aff himerike, j allom minom dröfwilsom, ffor the thaara, hwilka thin kära modher jomfru maria wtgöth, tha hon saa thik swa harddelica pinas amen pater [noster]

5.

Härra ihesu christe, liffuandis gudz son, miskunna mik, nw oc j myn ythersta dödz widhertorfftelighet, oc lat mik altidh glädias aff thinne hälghe hwg- 246 | swalilse, for the sorghenna besklighet, mädh hwilke thinna känneswena hiärta waro opfylth j thinne pino och dödz thima, hwilkom som wari loff hedher oc ära, for wtan ända amen Pater noster Aue maria

(Efter cod. Holm. *A 37.*)

Digitized by Google

42. Till Kristi pina i hans fem sinnen.

Här sigx huru v pater noster Oc v Aue maria (353)
magho läsas v jhesu christi yt*er*mer fäm sin*n*o*m*
oc ha*n*s hälgha pino för the ad*ra* gudz godhg*ärn*in*g*
som är ath*ir*lösnin*g*en

— — — — — — — — — — — — — — —

Thy betrakte*n* särdelis m*ädh* v pater noster oc (354)
v Aue Maria huru Jhesus christus ledh oc tholde
sina pino oc dödh j sino*m* fäm sinno*m* oc allo*m*
sino*m* lica*ma* Oc först til sin smaken oc mv*n*nen
m*ädh* i pater noster oc j Aue Maria swa som swa
sighiandis

1.

O h*är*ra ihesu christe tu liffdhe j jordhe*r*ike j
störste twangh oc tempradhe thin smak m*ädh* fasto
oc myklo at*ir*halle oc vppa korsseno gaffs tik oc
tu thok at tik ätikio oc galla M*ädh* thino*m* hälgha
mwn p*re*dicadhe tu gudz lagh oc bwdhordh oc gaff
marghskona hilsa*m*lighin fulko*m*plighetin*n*a raadh
oc k*ä*nnedom Oc jämwäl oppa korssena siw thiin
hälgha ordh m*ädh* allo gudhelikasta sötasta viisdom
Thw var mik syndoghu*m* nadugh*ir* oc miskun*s*amb*ir*
Pater noster Aue Maria

Rubrica Hwru jhesus christus ledh sina hälgha
pino oc dödh til sina | luctan oc näso*m* maghin J 355
betrakta m*ädh* enne Pater Noster oc j Aue Maria
swa so*m* swa sighiandis

2.

O ihesu christe tu luctadhe m*ädh* thinom hälgha
näsom margskona onda lukt, so*m* gik vth aff the*m*

Digitized by Google

krankom oc siwkom som tw giordhe hela oc hilbrighdha Tu luktadhe oc kände aldra hardasta heluitis lukt, som gik aff them ilhardha jwdhomen oc genwärdoghom syndarom mädh hwilkom tw omgik oc tholde här j jordhrike Oc vppa korssena luktadhe tw aldra snödhasta lukt, som gik aff dödhom ilgärningis manna kroppom badhe sinman oc langhligha för dräpnom oc affliffwadhom Tu miskunna mik Pater Noster

Huru Jhesus christus ledh sina hälgha pino oc dödh til siin hörilse oc öron Maghin j betrakta mädh enne Pater Noster oc j Aue Maria swa som swa sighiandjs

3.

O härra ihesu christe tu hördhe mädh thinom hälgha örom thina stora oc margfalla godhgärninga wanwördhas oc försmaas oc tik til ondo wändas mädh mykle mothsängh. lyghn oc bakmaal smälek haadh oc gab J thinne pino hördhe tu margh falsk käremaal mädh falskom vithnom oc vardh tu atirdriffuin oc wanwördadhir swa at mordaren barrabas oc röffuaren waro tha meer wördhe än tu Oc hörde tu öffwir tik giffuas aldra beskasta oc smäligasta | korssins dödhzins doom Tu war mik nadughir oc miskundsambir Pater Noster Aue Maria

356

Huru ihesus christus ledh sin hälgha dödh oc pino til sinna syn oc öghon Maghin j betrakta mädh enne pater noster oc j Aue Maria swa som swa sighiandis

Digitized by Google

4.

O härra ihesu christe tu saa thinna kärasta modhirs största sorgh oc dröffuilse när hon saa oc hannadhe thina wälsighnadha händir oc fötir oc betraktadhe mädh gratande thaarom huru spikane skulle gaa ginom them Oc j pinonne saa thw henne standande vndir korssena etc^ra Thw saat oc jwdhanna hardasta oc grymmasta vmgango oc ginwardho falslighin änlite oc wredhasta aasyn marghskona falskhet oc förrädhilse oc dödzsens försaat J thinne pino saat oc thw tik redhas marghskona pinonna oc dödzsins anbudh som war studhin Risen oc gislor oc swepor mädh tyrnom tyrnkronona spikana oc korssit etc^ra Oc thät som war tik aldra beskast sanctum petrum oc alla andra thina apostla oc känneswena fraa tik fly oc neka Oc thät som öffwir alt thät tik war aldra sörghelighasta judam thin kenneswen oc jwdhana tik förradha röya oc antwardha hedhningom til dödhin Oc thär mädh wanhopas oc jldhärdhas görandis sik owärdugha til at loththaghna wardha aff thinom helgha dödh oc pino oc hälgha nadh oc miskund oc tilbindande sik til äwärdelighin träldom oc fördömilse Thw var mik nadugir etc^ra Pater Noster Aue Maria

Huru ihesus christus leedh sina helgha pino 357
til sinna hanning oc alla sina limma kringom allan sin krop Maghin j betrakta mädh enne pater noster oc j Aue maria swa som swa sighiandis

5.

O härra ihesu christe j thinom krop oc hanning war thw möddir tyngdir oc flängdir mädh riis

Digitized by Google

gislom oc swepom mädh purpura clädhena oc tyrn krononne häddir gabbadhir oc kröntir, ginom thina händir oc fötir wart thw ginom slaghin oc til korssit näghldir oc oppa korsena vttandir swa at hwar thiin sina sletz oc hwar thin limbir fraan androm skildis swa at the matten al vidher sik tälias Alla hardasta til thin krop oc aldra beskasta til thinna siel oc til thin gudhdom aldra smälikasta war tik al thiin pina oc ffäm oc siwtighi oc fyrahundradha oc fäm thwsanda thina vndir oc dödhir fför thy mäst at al thiin ytermeer oc likamlikin sin waro alzstingis opfylt oc vpsupin aff störsto pino oc wärk För thy then hugnadhin fröghd oc glädhi som the matto tha haffua hafft oc haffdho thäss j mällan aff thins guddoms wäghna oc aff thinom innermer oc yffuirmer skälom war vndirsamligha oc enkanlica j thinne pino thinom sinnom förthakin swa at han enkte minskadhe lätte älla lisadhe wärkin ällir swedhan ällir pinona som öffwadhis j allom thinom indhermer oc ytermeer likamlikom sinnom O härra ihesu christe thätta war tik til alla största pino oc swedha oc wärk för thy haffdho thiin ytermeer sin hafft then hugnadhin al thiin pina haffdhe warith engin
358 pina oc thy at thw war | swa öffwirgiffuin j thinne pino oc ytermer än andre martyres thy ropadhe thw til gudh thin fadhir sighiandis Min gudh min gudh hwi haffwir thw mik öffwirgiffuith O söte oc aldra miskunsammaste jhesu thw var mik nadughir oc miskunsambir Pater Noster Aue Maria

Digitized by Google

6.

Sidhan sighin swa O thw min gudh alla miskunsammaste oc käraste härra ihesu christe at thw haffwir tholka oc swa alla hardasta beskasta oc smälighasta pino oc dödh tholt oc lidith i thinne wälsighnadhasta oc aldra hälghasta likama oc fäm sinnom för mina skuld är jak wsal syndare owärdughir För thy jak haffwir swa marghfalleligha oc groffligha syndat mote tik minom gudh mädh minom vsla krop oc fäm sinnom Här sanken saman oc bethänkin atskillilegha togh warligha thät j ey skadeligha älla synderligha lostens aff jnnarsta hiärtans angir jämwäl mädh tharom om j githin alla ällir jw nakra oc jw först oc främst jdhra dödheligha syndir äptir thy som j haffwin thäm giort mädh idhrom fäm sinnom

(Efter cod. Ups. *C 50.*)

---

43. Till Kristi pina på korset.

Här börias nakra böner aff wars härra pina oc serdelis ffor the thre timana han hängde liffwandis a korseno

1.

O härra ihesu christe, liffuandis gudz son, jak owärdogh syndirska takkar tik aff innarsta hiärta ffor thina saara, oc pinlika korsfästilse, Oc for the thre stwndir oc tima, som thu hängde liffwandis

Digitized by Google

216 a korseno, j aldra | största besklighet oc pino, som
war fran ix, oc in til xii, for mina siäla helso, Iak
bidher tik, min käraste gudh, ffor the harda, oc
langa pino som thu tholde j the förste stwndinne,
som war fran ix, oc intil x, At thu mildelika mis-
kunna tik owir mik j minne dödz stwnd, Naar min
siäl skal skilias widh min likama Oc stäk mina
pina som jak skal äptir dödhin lidha, for mina
othalika synde skuld oc for mina stora, oc marg-
falla forsummilse Amen pater noster Aue [maria]

2.

O härra ihesu christe, liffuandis gudz son, oc jom-
217 fru marie | son, Jak bidher tik for the grymo pino,
som thu tholde j the andre stwndinne, som war
fran x oc intil xi, aff thinne käre modher jomfru
marie dröffuilsom, oc sorgh Thy at meer pintis thu
aff hänna dröffuilsom, än aff thinne eghne pino,
At thu mildelika miskunna mik j minne dödz stwndh
Oc stäk mina pino äpthir min dödh pater noster

3.

O härra ihesu christe liffwandis gudz son, oc jom-
fru marie son Jak bidher tik, for thit stora mar-
218 tyrium, oc pino som thu tholde wppa korseno | j
the tridhia stwndinne, som war fran xi oc intil xii,
At thu mildelika miskunna tik owir mik j minom
ytarsta dödz tima oc stwnd, Oc stäk mina pino oc
dröffuilse O härra ihesu christe, jak bidher tik, for
alla the pino oc dröffuilse, som thu oc thin kärasta
modhir haffden tha, At thu lat mik ey länge dwälias
j skärslo eldz pino, wtan frälsa mik rasklika, mädh

Digitized by Google

thinne wälsignadha nadh, oc miskund Amen Pater noster Aue maria

4.

O mildasta jomfru maria gudz modhir, jak bidher tik at thu formana, oc bidh | thin son, At han 219
for the dröffuilse, oc sorgh som thu haffde Oc for the taarana, som thu wtgöt wndi korseno j the thre timana, som thin wälsignadha son hängde liffuandis wppa korseno, j aldra största hiärtans dröffuilsom, oc likamans pino, At han mildelika see til mik, oc miskunne mik j minne dödz stwnd, Oc ände rasklika mina pino, oc min dröffwilse, tha min siäl wtgaar aff minom likama Amen Pater noster

5.

O aldra mildasta jomfrw maria, gudz aldra kärasta modhir, jak bidher tik, mädh|ödhmiuko hiärta, 220
for thät önkeliga roopit, som thu hörde thin kära son, ihesum christum, roopa [a] korseno, tha han wpgaff sin hälga anda, At thu skipa swa mit liffwerne här j iordherike At jak matte antwardha tik mina siäl j minom ytarsta tima Oc at thu wärdoghas göma hona äwärdhelika, fran diäfflanna walle Oc thera gryma, oc stioggelika roope Amen

(Efter cod. Ups. *C 12.*)

Digitized by Google

44. Till Kristi pina, död och uppståndelse.

Summan aff thät afflat som giffuit är til tässa
300 äptirscripna böner | är xl twsand aar oc xl aar oc xlvj dagha afflat

1.

O härra ihesu christe, jak bidher til tik hängh- 5
iande wppa korseno Oc a thino hoffdhe thorn krono-
na bärande Jak bidher tik, At thit kors frälse
mik aff änglenom, slaande oc dräpande Pater [noster]

2.

O härra ihesu christe, jak bidher til tik, a korseno
sargadhan, oc drikkande ätikia, oc galla, jak bidher 10
tik, at thin saar wari minna siäls läkedombir Pater
noster

3.

O härra ihesu christe, jak bidher tik for alla the
besklighet, hwilka thu tholde for mik wppa kors-
301 eno | Oc aldra mäst, nar thin hälgasta siäl wtgik 15
aff thinom hälgasta likama, miskunna minne siäl j
sinom wtgange Amen Pater noster

4.

O härra ihesu christe, jak bidher til tik dödhan
lagdan j graffwena Oc mädh mirram, oc wälluk-
tande yrtom smordhan, Jak bidher tik, at thin dödher 20
wari mit liff Pater noster

Digitized by Google

5.

O härra ihesu christe, jak bidher til tik nidherfarande til häluitis, Oc frälsande the siälona, thär fangna waro, jak bidher tik, at thu lät mik aldrig thit komma

6.

O härra ihesu christe, jak bidher til tik wpstandandis aff dödha oc wp|farandis til hymbla, oc sith- 302
iande a gudz fadhirs höghra hand, jak bidher tik, at thu miskunna mik Pater noster

7.

O härra ihesu christe godher hirde, göm rätwisa människior Oc gör syndara rätwisa, Miskunna allom cristnom människiom, Oc war mik syndirsko milder, Amen Pater noster

8.

O älskelikaste hymerikis fadhir, jak offra tik thin älskelikasta sons menlösasta dödh, Oc hans guddoms hiärta kärlek, ffor alla synd oc pino, hwilka jak wsul syndirska forskullat haffwir, för mina synder, Oc for allom minom kära winom, liffuandis oc dödhom, Oc for allom thinom wtualdom, Oc for allom syndarom bidhiandis tik ödhmiuklika miskunna os Amen

(Efter cod. Ups. *C 12.*)

Digitized by Google

45. H. Birgittas bön till Kristi pina och död.

(Jfr Klemming, Birg. Uppenb. 4, s. 132 ff. o. 146 ff.)

1.

123 Sighnadhir wari thu min kære härra gudh thär är een gudh mädh threm personis

2.

Ära wari thic min härra ihesus christus thär sändis aff fadhrenom i enna iomfru licama, oc war thu tha i honum i himerike, oc han mädh thic här i iordhrike mädh sinom gudhdom i thinom mandom

3.

Hedhir hafwi thu min härra ihesus christus, thär i iomfrunna qwidh waxte oc dualdis til thän time kom at thu aff hänne föddis, oc wärdoghadhis aff hänna handom hannas, oc i klädhom swepas, oc i iäthu lägghias, oc aff hänna miölk fram fostras

4.

Loff wari thic min härra ihesus christus, thär läth thin licama ärofullan skära, oc ihesum kalla, oc thär äptir j mönstre offra

5.

124 Sighnadhir wari thu min härra ihesus christus, thär läth thic aff thinom thiänisto man döpa, oc siälwir iärtekne göra, oc predika oc thät mädh skälum oppinbara at thu wast sander gudh oc wilde prophetanna ordh fulkompna, oc mädh thinom dödh människio siäla atirlösa

Digitized by Google

6.

Ära wari thic min härra ihesus christus, thär vndir gömo oc lydhno thinna modher, oc thins fosterfadhirs, thin licame vaxte, thär them badhen vndir thinne gömo oc lydhno hafdhe

7.

Loff hafwi thu min härra ihesus christus, thär fastadhe swa at thic hungradhe, oc wilde aff thinom owin thola frestilse, oc han mädh eno ordhe, tha thu wilde fran thic kördhe

8.

Signadhir wari thu min härra ihesus christus, thär thin dödh foresagdhe oc j sidharsta nathuardhenom, thin dyra licama vigdhe, oc gaff han thinom apostlom til aminne, oc thär äptir thera fötir mädh ödhmiukt twadhe

9.

HEdhir vari thic min härra ihesus christus, thär aff dödzens rädde j thinne bön swettis blodhe, ok tho giordhe thu äptir thy thu siälwir vilde, oc thin kärlek fore thino handawärke oppinbaradhe

10.

Ära wari thic min härra ihesus christus thär köptis oc saldes, oc thär äptir fangadhis, oc mädh eno ordhe thina owini till iordh fälde, oc sidhan thic siälfwan i thera händir antwardadhe

11.

Signadhir wari thu min härra ihesus christus, thär til cayphas hws leddis, oc fore pylati dom ant-

Digitized by Google

wardadhis, oc til herodes sändis, ok aff hon*o*m oc hans härskapi sputtadhis, oc atir m*ädh* spot, oc haadh til pylatum leddis,

12.

126 Ära wari thic mi*n* h*ä*rra ihesus christus, th*ä*r fore spot skuld i pälklädhe fördhis, oc thit hofwdh m*ädh* thorn kronadhis oc thit änlite aff thera mu*n*nom spottadhis, thin öghon huldos, oc thi*n*a kind*e*r oc hals sloghos

13.

Loff wari thic min h*ä*rra ihesus christus, th*ä*r til studh dömdis, bindas oc hwdhstrykas, oc äpte pylati budhi blodhogh*i*r synas, til at iudha gry*m*ma härdzska skulde blidhkas

14.

Signadhir wari thu mi*n* h*ä*rra ihesus christus, th*ä*r atir for pylati doom leddis, oc hördhe huru lyghn aa thic kärdhis, oc aff allo folkeno öpas, röfuaran gifua lösan, oc thic h*ä*rra min korsfästas

15.

Hedh*i*r hafwi thu mi*n* h*ä*rra ihesus christus, th*ä*r blodogh*i*r til dödzsins dömdis, kors a thi*n*a sig*n*adha
127 axla lagdhis, oc tha | thu i stadhin kom afklädis, och nakin widh korssit fästis

16.

ÄRa wa*r*i thic mi*n* h*ä*rra ihesus christus, th*ä*r loth thi*n*a händ*i*r oc fötir m*ädh* linom vthdraghas, oc m*ädh* iärn naghlom gino*m* stingas, oc m*ädh* hambrom saman slaas, oc hördhe thic swikara kallas, oc fore spot tytulum ow*i*r thit hofwdh scrifwas

Digitized by Google

17.

Signadhir wari thu min härra ihesus christus, fore at thins licama öghna syn mörktis, aff wanmäghne, änlitit bliknadhe aff blodzsins minzskilse, tungan törkadhis aff inälfuanna dröuilse, munnin wättis aff beskom drykke, oc aff hofwdh saromen, skäggit oc harit mädh blodhe tioknadhe, oc allir thin licame war swa hwdhstrukin, at hudhin var all aff thornom sundir rifwin, aadhro oc | sinor sundir skorna, ok 128 benin i handom oc fotom for naghlom brutin, swa stodh thu a korsseno ok bidde dödhin alra käraste härra min

18.

Hedhir wari thic min härra ihesus christus, thär i tholke nöödh thina modher skodadhe, thär aldregh syndadhe, oc hona i thins thiänisto manz gömo antuardadhe, swa oc fore at thu syndoghom swaradhe, tha thu miskund mädh röfwarenom giordhe

19.

Loff wari thic min härra ihesus christus, for hwan thän riidh thu a korsseno tholde, tha värkin aff huario saareno til hiärtat lagdhe, oc thu thina siäl i thins fadhirs händir antuardhadhe

20.

Ära wari thic min härra ihesus christus, fore at thit hiärta aff otholikom wärk sundir rifnadhe, thit hofwdh fiöl a brystit, oc allir licamen kolnadhe, oc dödhir a thräno hängde | oc i sama punctenum 129 alla thina vini thok w hälwite, oc for allom them thät hafdhe forskuldat öpnadhe thu himerike

Digitized by Google

21.

Signad*i*r wari thu mi*n* h*ä*rra ihesus christus, fore at thin sidha m*ädh* spiwte öpnadhis, til at hiärtat i brysteno gino*m* stu*n*gis, eygh wilde oc thu ath thin dödhe licame för aff korseno tokis, än th*ä*r til loff gawis

22.

Hedh*i*r wari thic mi*n* h*ä*rra ihesus christus, fore at thi*n*e vini toko thin lica̧ma aff korseno dödhan, oc i clädhe swepto, allan blodoghan, och i graff lagdhis, oc aff pylati riddarom gömdis

23.

Loff hafwi thu mi*n* h*ä*rra ihesus christus, th*ä*r vpstodh a pasca dagh lifwa*n*de oc tedhis them thu wilde, oc foor aa hälgha thorsdagh til thit hälgha
130 rike, swa at th*ät* alle sagho the th*ä*r när thic | waro, oc sidhan a pingizdagha dagh thin hälgha anda thino*m* wino*m* sä*n*de oc giordhe the*m* til thin kär- lek brä*n*na*n*de, oc sith*e*r i thins gudhdoms äro, m*ädh* allo*m* limo*m* lifwa*n*de, so*m* thu thokt af io*m*- fru*n*ne, oc skal atir a domadagh ko*m*ma oc alla mä*n*niskio skal thu äpt*i*r sino*m* gärni*n*go*m* döma

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

---

46. H. Birgittas bön till Kristi lekamen.

(Jfr Klemming, Birg. Uppenb. 4, s. 136 ff. o. 149 ff.)

1.

Min h*ä*rra ihesus christus, tho at hwaro at iak weet at thin licame äris i hwarie stu*n*di*n*ne, m*ädh*

Digitized by Google

himerikis sange, eygh thäs sidher wil iak osniäl persona sighia honom loff oc hedhir mädh minom syndogha munne

2.

Min härra ihesus christus, höxte prästir, oc thin licama förstb aff brödhe vighdhe, wari thins licama säthe i höxstom hedhir, näst thinom fadhir | i 131 thinom gudhdome

3.

Min härra ihesus christus fore at alla thina gärninga aff mästom kärleke göras, fore thit hofwdh oc haar mädh kesarlike krono äris, oc alt thät skapath är vndir thit valdh skal böghias

4.

Min härra ihesus christus, aff konungxlike äro lofwis thit ännе, thy at thät sik aldregh fran sannind wände

5.

Min härra ihesus, thina bryne oc bra, oc öghon, aff himerikis härskapi äris, thy at the blidhelica see til alla, the thär mädh kärlek miskundh bedhas

6.

Min härra ihesus christus, thin öron äwärdhelica hedhir hörin, thär engin forsmadhe at höra, thär til thic taladhe

7.

Min härra ihesus christus, ärins thina näsa, thär eygh stygdos fore wara helso skuld, widhir lazari

Digitized by Google

132 ruthna licama, oc ey widhir | thän fwla dön thär aff iudase gik andelica

8.

Min härra ihesus christus, signadhir vari thin munder, oc värra, fore hwarth thät ordh thu taladhe, thy at thät war alt til siäla oc licama tharfue, oc the hälgo troo oppinbarilse

9.

Min härra ihesus christus, thina tänder ärins, for huart thät sin the wp lätos, oc saman bitos, tha thu math tuggadhe, thär all thing skapadhe

10.

Min härra ihesus christus, thin tungga höxta loff hafui, thy at hon aldregh rördhis älla stadhnadhe, vtan äptir thy thär fore war skipath i thinom gudhdome

11.

Min härra ihesus christus, thin swälghiande, oc thin maghi, lifwir oc lungga, mädh all annor inälffue äwärdhelikin hedhir hafwin, for allan mat oc dryk the swolgho, oc smälto, thinom licama til
133 | styrkilse, oc siälom til äwärdhelik widherqwekilse

12.

Min härra ihesus christus, signadha wardhin thina kinder, oc haka, thär thu läth skäg a waxa, äptir thinom aldir, om the matto vaxte som thu skapadhe adame för *mädh* eno ordhe

Digitized by Google

13.

Min *härra* ihesus christus thär kalladhis *härtoghe*, äro hafwi thin dyre hals, thär tu*n*ga byrdhe bar, för än thu vant hälwite oc vtwaldan skara til hi*me*rik*is* leedde

14.

Min *härra* ihesus christus, all creat*ur* aff riddarlikom hedh*ir*, thit hiärta ärin, thär ey for lokkan älla for trughan fore thins rikis rät thic siälfua*n* ey spardhe, thän räth thin wili war wta*n* wphoff, at thu wilde ma*n* wardha, oc lagh känna, Fore the laghin striddo alle martyres, oc vnd*ir* the*m* bindas mädh | edhe alle the thär riddara göras 134

15.

Min *härra* ihesus christus, thit brysth hedh*ir* hafwi owir alla throlica thiänara, the thär sith liiff hafua ospart, til thäs at thera *härra* maghe lifwa, *Härra* mi*n* thu lop wt i dödhin, til at lifwa skulde swe*n*nin

16.

Min *härra* ihesus christus, loff hafwi*n* thi*n*a händ*ir* oc arma ow*ir* samson starka, oc alla andra kämpa, thy the wnno hälwite, tha the waro widh träth fästa oc toko *mädh* krapt wt w thy alla thina wini

17.

Min *härra* ihesus christus, hedh*ir* hafwin thina axla, oc ryggir *mädh* rifui*n* owir alla the thär iordhena yrkia, oc gudhlik ärfuodhe göra, thyt

Digitized by Google

the hafdho ärfuodhe fran födzlo timanom, oc til thin döödh for siäla tharfue

18.

Min | härra ihesus christus, sighnadh wardhe thin
135 ländh, oc loff hafwi owir alla ängla reenlek i himerike, oc owir alla them thär renlek hafwa haldet i iordhrike

19.

Min härra ihesus christus, thinom benom, oc knäm hedhir wardhe, owir alla the thär nima, oc göra hedhir sinom mästarum, thy the bögdhos mädh ödhmiukt fore sinom känneswenom

20.

Min härra ihesus christus, thine fötir lofwins, owir alla the mästara snille fingo, thy the gingo hardhare wägh än the androm kändo

21.

Min härra ihesus christus, glädhi oc hedhir wari allom thinom licama, fran thinom iässa, oc til thinna ylia, thär for människiom synis i brödz liknilse, oc synis mädh allom limom liffuandis, fore allo himerikis härskapi

(Efter cod. Skokl. *8, 8:o.*)

Digitized by Google

47. Nattvardsböner, före och efter sakramentet.

Märkiandhe är här huru mä*n*niskian skal sik (351)
redha til gudz licama han wärdhelika at thaka.

FÖrsth owir löpe gudz hälgasta pino, m*ädh* bäzste atwakt, th*är* gudh hänne gifwir Sidhan takke hon gudhi oppa thryghia handha matto Som här staar

¶ Försth for thän äwärdhelika kärlekin, m*ädh* hwilkom, tha wi ey skapadhe waro*m* tha älskadhe gudh os Ok än togh at han fulkomlika fore saagh wara wanzlikhet oc misfälle Thogh skapadhe han os äpth*ir* sins biläte liknilse Ok thy takka hono*m*, aff alla hiärta for thin skapnadh

¶ Thät adhra är, thän omiäthelika älskelik- 352
hethin th*är* gudz son hafdhe til os, tha han owir gaff th*ät* äwärdhelika säthit oc the ärona, han hafdhe m*ädh* gudhi fad*er* i himerike Ok ödhmiukthe sik komandhe nidh*er* aff himerikis säthe, til wara ysäldh th*ät* adam os til bundit hafdhe, Som war frosth oc hita, swalt oc thörst, drÖfuilse oc mödho, mothe- gang oc pino, oc i th*ät* yth*er*sta, skä*m*melikasta dödh Ok th*ätt*a toldhe han oc ledh alth saman, m*ädh* stora thulom[o]dhe, at thu skulde lösas aff alle ysäldh

¶ Thridhia är th*än* obegripelika kärlekin, m*ädh* hwilkom ha*n* seer til os, i hwario ögnablikino, ok hafwir wakt owir os som en mildaste fadhir i thy, at han som är war fadh*ir* oc skapare, war h*ärra*, war brodh*ir*, oc war ath*ir*lösare Är idhkelika i gudz fadhirs asyn, ryktandhe war ärindhe til wara siä|la 353

Digitized by Google

helso Ok thy til bör *mädh* alle atwakt, ödhmiuklika hono*m* thakka, ok idhkelica thässa thre puncta hafua i ami*n*ne *mädh* thre pater noster oc thre aue maria Ok enkannelika tha wi hafwm os thänk[t], redha til at thaka hans hälgasta licama Ok til bör os tha mera akt hafua oppa the*m*, än thäs i mällan

1.

En annor bön för än thu takir [gudz licama]

O wälsignadhe Jhesu gudz fadh*i*rs son, thu ästh th*ät* lifuandis brödhit, aff himerike kom Gör mik wärdogha thin wärdogasta licama vnthfa, [*K add.*: at iak maghe diäfwlsins swik vntga] oc lath han äwärdhelika *mädh* mic blifua Ok han aldrigh *mädh* mino*m* syndo*m* fran mik drifwa Thu wari mi*n* trösth oc yth*e*rsta bröd, oc bewara mina siäl for äwärdhelikom dödh

2.

Tha thu hafu*i*r takit tha thakka hono*m* aff alla hiärta *mädh* thre pater noster oc thre Aue maria

¶ Thil the förste thänk i swa matto O gudh
354 fadh*i*r son oc thän hälge | andhe, wari tik loff
hedh*i*r oc ära, for th*ät* thu hafwir mic tilstat, at taka thin wälsighnadha sons hälgasta licama Bidh*e*r iak tik, at thu wärdogas forlatha mik, ath iak han diärflika hafwir takit, oc miskun*n*a mik oc allom cristno*m* lifuandis oc dödhom

O sötaste ihesu christe wälsignadh wari tith hälgasta waldh, thu hafwir *mädh* gudh fadh*i*r oc the*m* hälga andha, for th*ät* at thu mik syndh*i*rsko

Digitized by Google

hafwir lidhit oc stat, at taka thin hälgasta likama Miskunna mic oc allom cristnom lifuandis oc dödhom, oc wärdhogas them wändha, til thins hälga nampns widherkännilse, som thu hafwir wälwililica skapadh mädh thins guddoms waldh, som är iudha oc heninga oc ondha cristna människior, at the nyutandhe wardhin thin | hardhasta dödh oc pino, tik til äwärdheliko äro 355

Läs här the första pater noster oc Aue maria

3.

Thil the adhra

O sötaste Jh[es]u christe lifuandis gudz son, wälsignadhir wari thu, for thin älskelikasta kärlek, at thu wändhe brödhit i thin hälgasta licama, Oc mik owärdhoge hafwir wndh han thaka, for hwilkin kärlek, tik wari äwärde[li]kit loff, aff allom creaturum Ok ämwäl wari tik hedhir oc äro, for thit dygdhelikasta lifwärne, thu här i iordhrike hafdhe For giff mik mildasta ihesu, mith syndoga lifwärne, iak hafwir hafth i allan minz liffs thima O sötasthe gudh, miskunna tik oc owir minna foräldhra siäla oc allom cristnom lifuandis oc dödhom

4.

Thil the thridhia

O sötaste ihesu nazarene, rex iudeorum, titulus triumphalis, wälsignadhir wari thin hälgaste licame ffor thät at thu | hafwir mik vnth, at thaka tik i 356 thätta sin, forlath mik thät aldra käraste oc miskunsamaste gudh, at iak ey mädh swa brinnande kärlek oc astundan, thät hafwir giort som mik til burdhe Ok bidhir iak tik, ath thu wärdogas for-

Digitized by Google

latha mik, hwat iak hafw*ir* syndat mothe thino*m* hälga wilia i alla mina dagha Ok iämwäl bidhir iak for allom lifwandis oc dödhom, at the luttakandhe wardhin, aff thässo wälsignadho hälgasto oc wärdhogasta sacramento, nw oc for vtan ändha Amen.

Th*är* äpth*ir* läs pater noster oc Aue maria sidan antiphonaın de sancta trinitate Libera nos — — — *[Latin]*

5.

Sidha[n] helsandis Jomfru Maria m*ädh* tässe bön bidhiandhis i hänne for allom

357 O Sötasta blomster Jomfru maria gudz modh*ir*, som aff thino iomfruliko lifue, föddhe the wärdogasta fructena gudz hälgasta licama, hwilkin iak owärdogasta syndh*ir*ska, hafwir nw takit i mit syndelika liiff, ärna mik aff the*m* sama thino*m* kärasta son, alla mi*n*na syndha forlatilse oc nadhi*n*na ökilse Thy at tw ästh aldra ma*n*na hop oc tröst, oc bästa daghtingirska när gudhi, wärdogas thu bidhia for oss thy at wi alle astunda oc thorfua thina hiälp Bidh for the*m* i andeliko oc wärdzliko waldhe äru, oc thera vndh*ir*dano*m*, at the faan i sik gudhelika rätuiso oc räddogha K[l]ärkome*n* gudhelikit lifuärne Reenlifwis folke skälikit ath*ir*hald Hionalagx folke gudz budhordha gömo Jomfru*m* oc änkiom renlek Allom stadhgom gudz kärlek oc älskelikhet i them stadgha, so*m* hwar är til
358 kal|ladh*ir* Ärna waro*m* wino*m* dygdha ökilse, waro*m* owino*m* raska omwändho Siwko*m* sina helso, ällir m*ädh* thulomodh äpth*ir* gudz vilia lidha The*m* i

Digitized by Google

fängilsom äru hiälp oc lösn, wäghfarandom rätta wägha Dröfdom oc nödhstaddom hiälp oc hughswalilsee, them i frestilse äru hiälp oc lisa Hardom hiärtom graat oc anghir, for sina synder Them sik vilia bätra thäs hälga anda ökilse Heninghom ärna omwändho til rätta troo, ok allom stadughet i godho O maria himerikis kesarinna ärna oss sämio, fridh, oc helso, ok widhertorffthelikin wädhirleek, göm oss fran them waan skadha girnas, andhelika äldir likamlika Ok at wi maghom ffa godha oc gudhelika ändhalikth, ok the salaga siäla i pinone äru, roo oc lisa aff sinne pino, thät wi maghom alle loffua thin son oc tik i himerikis glädhi äwärdelica Amen.

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

48. Nattvardsböner, före och under det man tager Guds lekamen.

Läsin thänne bön fför än j taghin gudz licamma 89

1.

Iak syndogh oc owärdhogh människia j gwdz asyn bydher jak jdher all creatur j himerike oc j jordhrike ath j takkyn the hälgha treffaldoghet fför thän stora kärleken hon gör mädh mik oc allom cristnom människiom j thi ath jhesus christus waar sötaste athirlösare wil jnga til os oc städhia os ath tagha syn sötasta oc hälghasta likama Amen

Digitized by Google

2.

Myn aldra käraste gwdh hwath osighelighit vnd*er* th*ät* är th*är* thu gör m*ädh* mik j thi ath thu thän aldra mäkthoghaste höwiskasthe renasthe oc fägharste
90 härren | wil jnga til swa ffulan fförsmälighaste mathk oc aldra ohöwiskasta oc orenasta ffwlasta m*ä*nniskio 5

3.

Iak bidh*er* thic käraste härra fför th*ät* äwärdheligha gwddoms wallit m*ädh* hwlko thu om wände döth brödh j thin liffwande likama oc wiin oc watn j thit blodh ath thu söte jhesu om wänt mit hiärta ffran allo*m* wärldzlikom thingo*m* oc höghffärdh oc 10
mino*m* eghnom willia til thin brä[n]nande kärlek sa*n*na ödhmiwkth thulomodh sa*n*nan synda ang*er*
91 oc bä|trni*n*gh

4.

Iak bidh*er* thic jämwäl aldra käraste h*är*ra ath swa som thu haffw*ir* alm*ä*nneligha wnt os cristno*m* 15
m*ä*nniskio*m* thin dyghdhelika oc äroffwlla likama swa fför th*ät* sama äwärdheligha gwddoms waldith ath thu om wänt alla m*ä*nniskio hiärta til thin brännan*de* kärlek Amen

5.

O aldra sötaste ihesu oc aldra käraste jak vsla 20
[*G:* wsul] oc ow*är*dhogh syndirska hwilkin som staar skämandis oc skälffwandis fför myna synda amin*n*e
92 fför thino alzwallogho oc mäktogho waldz | til syn oc rädogha bidh*er* jak thic fför th*ät* söta kärlex

Digitized by Google

tholomodit *mädh* hwlko thu älskelikaste at*ir*lösare städh*ir* mik wslaste syndirsko ath tagha thin sötasta likama bidh*er* jak thik Min aldra sötaste h*ärra* ey wänth mik til ffördömilse the dyrffwena *mädh* hwlke jak til dyrffwis ath tagha swa sötan oc wälwilioghan h*ärra* wthan wärdhoghas häll*ir* aldra sötaste jhesu ath skodha *mädh* thino*m* wälwiliogha kärlek myna stora widh*er*thorffth som thu skodhadhe | maria magdalena oc fför smadhe ey hänna 93 tara oc [h]örthe thera bön oc widh*er* thorfft som thic badhe tha thu om gik här j wärldi*n*ne oc ffwllelik[a] stadh fest j my*n*ne siäl thin hälgha oc äroffwlla likama *mädh* sa*n*no*m* hiärtans bri*n*nande kärlek oc w*är*dhoghas ath giffwa mik ödhmiwkt thulomodh säfflikhet oc alla dyghdha ffwlkomnilse oc thin äroffwlla oc sötasta likama w*är*dhelika oc gwdhlika wnffaa thik til loff oc hedh*er* oc mik owärdhoghe syndirsko | til andelikin hwghnat 94

Jtem j thy thu taghar gwdz likama tha sigh swa j hiärtano

6.

O aldra sötaste hwlkin jak haffw*ir* astwndat wärdhoghas nw ath ga wnder m[i]th orena tak oc om wända mik aff mino*m* synda wägh oc til alla*n* thin wilia oc stadhfest thik j Mi*n*ne siäl wta*n* ath skilning

7.

Loff hedh*er* oc ära oc äw*är*dhelikin thak oc tiänist wari thic my*n* aldra käraste h*ärra* fför th*ät* ath thu vt walde thic the renasta jomfruna til modh*er*

Digitized by Google

95 oc wardh man j hänna jomfrulika liiffwe | oc lagh
j hänne ix manadha sidhan ffödis thu aff hänne
mädh aldra renasto ffödzlo war om skurin wtgöt
thit hälgha blodh oc thok thic th*ät* söta na*m*pnit
jhesus lät thic hedhra aff koni*n*gom sidhan j mönstr- 5
ith offrath fflyde fför thino*m* owino*m* war lydhogh*er*
thi*n*ne modh*er* oc ffoste*r* ffadh*er* lät thic döpa gik
oc p*re*dicadhe syndoghom ma*n*no*m* himerikis wägh
heladhe siwka wt älte diäffla op reeste dödha kal-
ladhe til tik syndogha män oc giordhe aff them 10
96 thina apostla oc k*ä*nneswena wardh wth | kördh*er* aff
mönstreno oc älter aff eno*m* stadh oc til a*n*nan oc
fför alla thessa thina dyghdhaffwlla gärni*n*ga läto
judhane thic dräpa oc fförradha thu swettis blodh
j thi*n*ne bön fför dödhsins rädogha wardh fför- 15
radhin aff thino*m* eghno*m* k*ä*nneswen oc ffangadh*er*
oc bundin hädir oc gabbadher stodh alla nattena
j obryghdhilsom oc slaghu*m* oc hardho*m* bandu*m*
wtleder om morghonen bak bu*n*den *mädh* skri oc
haadh sänder ffran eno*m* domara oc til a*n*na*n* th*är* 20
äpth*i*r war thu aldra sötaste jhesu bu*n*d invidh
97 studhe*n*a | oc wardh fflän[g]dher wthan matto oc
thit dyra blodh nidh*er* fflöt a jordhena här stodh
thu fför mik wsle syndirsko aldra meenlösaste jhesu
swa som ärolös hwlkin so*m* är alla ängla hälgha 25
siäla liffwando*m* m*ä*nniskio*m* hedher oc ära sidhan
war thit äroffwlla huffwudh kronat *mädh* thorn
thic til största wärk oc swidha här war thu aldra
sniällaste jhesu räknadher swa so*m* ffwllaste dare
oc hädder *mädh* sput oc hadh thär äpth*i*r ledis 30
thu sötaste jhesu fför domi*n* här stodh thu dyghe-
98 likaste jhesu | oc hördhe thän ska*m*melika domen

Digitized by Google

som thu haffdhe warit fför ffwnnen j skam ällir
last thär äpthir war thät stora korsit lakt oppa thina
blodhogha axla oc alla sarghadha oc här gik thu
aldra sötaste jhesu waldsins härra swa som en fför-
smälikin thräl thär äpthir kom thu aldra rikaste
härra til golgata stadhen swa som skämmelikaste
ogärningis man här war thorn kronan annat sin aff
hoffdheno rykt oc kiwrtelin som skorpnadher war
j saromen drogx aff thic swa at al sarin blödo här
staar myn härra nakin darrande oc skälffwande
alle hata han oc han älska alla mädh | swa storom 99
kärlek at han wil gaa til korssons dödh här äpthir
war thu aldra starkaste oc kärl[e]xffwllaste jhesu
vt tander swa omillelika at al lidhamoten syndir-
löstos adhror oc synor j handom oc ffotum synder
slitos oc hwffwidhit thridhia syn kronadhis hördhe
oc ledh spoth oc hadh oc sa thina kärasta moder
pinas swa som til dödhin mädh sama wilia oc sama
kärlek som thu sötasta härra oc här äpthir at thässen
sörghelika stridhen war swa mannelika hallen aff
storom wär[k] riffnadhe hiärta oc hiärta rötrena synder
brusto oc thu aldra sötaste jhesu mädh maktogho
|rope antwardhadhe thinom hälgha ffadher thina 100
hälgha siäl thätta tholde thu kärlegx ffullaste jhesu
fför thät at thu wilde mik jgeen ffa arffwit j himel-
rike mädh thino hiärta blodhe oc thinna moder
hiärta wärkiom thy aff skylloghom räth loffwm
thakkom oc til bidhiom jdher mädh hetasta kärlek
wara aldra millasta atirlösara oc thina hälghasta
wnde wärdhoghasta limi oc dyghdhelikasta hiärta
hedhre ängla oc hälgha siäla oc the j purgatorio
rensas oc alla liffwandis människior mädh aldra

Digitized by Google

jnnarsta hiärta krafftom oc ä fför wtan ända pater noster oc Aue maria

(Efter cod. Holm. f. d. *Schürer 104.*)

Cod. Giess. *881*, f. ö. lika med ofvanstående, har vid slutet följande tillägg:

354 Item är th*ät* swa at j k*ä*nnen aff gudz dygh, nakkra nadh som är hiärtans böghelighet, til nakot goth, tha waren ey oskön*i*ogh aath hans gaffwo*m*, wtan takken hono*m* aff alla hiärta, oc giffwe*n* edh*er* ey genstan til faffängo*n*no, wtan gömen jdh*er* sin aff alle lös het, j tanko*m* ordho*m* oc gärni*n*gho*m*, oc waren th*ä*n daghe*n* gärna j tysto oc enlighet, oc öffwa edh*er* j knäfallo*m* oc bönom, fför liffwandis oc dödhom, älla skulen j mista nadhena, oc faa h*ä*nne ey sidhan ath*i*r, wtan m*ä*dh mero*m* dröff- wilsom,

---

49. Nattvardsböner, före och under mässan.

Thän som thässa äpth*er* scr*i*ffna bön läs, fore
222 mäs|so äll*er* äpth*er* mässo, han skal warda lottakande aff allo*m* them mässom som sighias, swa with som w*ä*rllen är, Oc th*ä*r m*ä*dh far han säxtighi dagha hwndradha dagha til afflat, oc star th*ä*nna bön scr*i*ffuat j rom j the kirkio som heth*er* maria maiora

1.

223 Iak takkar thik hälagh*er* h*ä*rra, aldzwaldo|gh*er* oc *ä*w*ä*rdelikin gudh, himerikis oc iorderikis konungh*er*

Digitized by Google

oc härra, for alla thina godhgärninga, hwilka thu haffwär giort mädh mik arme syndhersko, oc alle wärldhinne, oc allom hälghom mannom j himerike Oc bidher iak thik for thina hälgasta modhers bön oc forskullan, oc aldra thinna hälghra manna, oc |wtwalda vina böne, at thu wärdoghis at latha mik 224 warda lottakna aff thässe mässo, oc allom them mässom och bönom, som sagdha warda j dagh, swa with som wärldin är, tik til loff oc hedher oc thinne ärofulle modher jomfru marie, oc allom hälghom mannom, oc allom cristnom siälom, oc mik til äwärdelika roo, O härra gudh wärdogas | at 225 lösa mik aff allom bandz bandom, oc for vars härra ihesu christi licama oc blodz hälgasta sacrament, ffräls mik aff allom ondom tankkom, oc aff allom syndom oc aff allom tilstandandom waadhom, fförande mik aff syndenna hampn, oc lysande mik mädh thins hälga anda naadh, oc wäknande mik mädh godhom gärningom, | oc sidhom, oc giff oss syndogom män- 226 niskiom liffs frest, at vi mattom väl liffua, och atherhald for wara syndher j warum liffs thima haffua O härra gudh giff mik rent motstand mot högfärdh, oc awndh oc läthi, oc owerflödoghet, oc girughet, oc niskap, oc wanhop, Oc wärdoghas mik starklika göma for allom minom owenom, oc rät|ta 227 tro oc stadukt hop oc sannan fridh, kärlek oc ödmiukt oc eth rent liffwerne, mädh sanne lydhno, oc tholomodhe, mädh flerom dygdhom oc hiälp mik j allom minom dröffuilsom oc frestilsom nw oc j mins liffs ända Oc giff mik rättan angher oc fulkomen scrifftamal, oc bätringh for alla mina synder, oc thin | hälgasta licama oc blodh wärdelika at taka, 228

Digitized by Google

oc behalla oc räth formal, och fulkomlikin skäl j min ythersta thima, oc äwärdelika äro äpther dödhin j thino rike, amen pater noster

2.

O h[är]ra ihesu christe liffuandis gudz son, jak bidher thik for thina hälgasta pino oc dödz amin-
229 nilse, hwilkin nw dyrkas a | tässo altara, oc for thin hälgasta licama, hwilkin nw offras, at thu wärdoghas at giffua prästtenom som nw sigher mässona, oc mik synddoghe människio, och minom fadher oc minne modher oc allom minom systrum oc brödhrom, venom oc frändom, oc allom them
230 som sigh haffua minom bönom | antwardath, oc allom them som här när äru, oc allom cristnom människiom, och allom them sigh haffua möt oc ärwodath, for thät som jak haffwer farit väl aff, giff them ren huxilse oc renan licama, oc alla synda forlatilse, oc giff oss at wi mattom alle warda lottakande thins hälgasta licama oc dyrasta blodz,
231 | mädh hwilko thu wärdogadis oss aff äwärdelikom dödh atherlösa, for hwilkit thik wari loff hedher oc ära äwärdelika amen Pater noster Aue maria

3.

Tha som gudz licama lyptis

O h[är]ra gudh som är myn skapare, oc myn atherlösare, jak bidher thik swa som thät, som for war brödh oc är wänt j thin signadha licama, oc thät
232 | thär för war vin oc vatn, oc nw är vänth j thit signadha blodh, vänt mith hiärta ffran allo thy

Digitized by Google

thik är amothe, oc gör th*ät* redho äpth*er* all*om* thino*m* wilia, swa ath jak maghe thik älska ow*er* all thing, oc thin hälga wilia göra ä mädhan jak liffw*er*, Hiälp mik th*är* til millasta gudz modh*er* maria, himerikis drotni*n*gh, som m*ädh* thino*m* | wälsignadha son ihesu christo styrer ow*er* alla 233 ängla chora, ä for wthan ända amen Pater noster

4.

Tha kalkin lyfftis, läsen tässa [bön]

O h*ärra* ihesu christe, thu som thok tik äroffullan licama, aff jomfrune marie välsignadha liffue, oc wtgöth for wara helso skul thit välsignadha blodh, aff thino kärlekx fullasta hiärta, tha thu hängdhe oppa korsseno, och | opstodh aff dödha m*ädh* th*em* 234 samma licamano*m*, oc skal ko*m*ma ath döma alla wärldena, badhe liffuandis oc dödha, oc latha gaa eld offwär alla wärldena, frälsa tha os for thin hälgha likama oc blod som nw hantteras appa tässo altara, oc göm oss fran orenliko*m* thingo*m* oc fran allom ondom ärendom, siäli*n*na oc licamans wadha, oc | allo*m* dröuilsom, framfarno*m* näruarando*m* oc 235 komaskolandom amen Pater noster aue maria

(Efter cod. Holm. *A 37*.)

---

50. Nattvardsbön.

(Variant till 49: 4.)

Ad sequentem oracionem bonefacius .vi. gaff (162) tu cc ar afflat

Härra ihesu christe som th*ätt*a aldra hälgasta köteth tok aff ärofulla iomf*ru* mario lifve, oc th*ätt*a

Digitized by Google

aldra hälghasta blodhit aff thinne aldra hälghasta sidho a korsens altara fore waara helso skul vtgöth, oc i samma köteno stodh wp aff dödha, oc foor wp til himbla oc är aterkomande at döma liwandis oc dödha, frälsa oos fore thässin thin aldra hälghasta likama skwl, hwilkin nw a altareno hanteras aff alle hwghsens oc likamens orenlikheth oc aff allom ondom thankom, oc aff allom kropsens oc siälinna wadhom, framlidhnom, närwarandom oc komaskolandom amen

(Efter cod. Ups. *C 22.*)

---

51. Nattvardsböner, före tagandet af Guds lekamen.

(343) Här börias nakra böner som skulu läsas ffor än thu takir gudz likama bidh for c h

1.

O härra gudh, jak tröstir wppa thina stora godhet, oc mykla mildhet, jak gaar fram, siwk til siäla läkiaran, hwngrot oc törstogh til liffsins källa, arm oc wsul til hymerikis konung, trälen til härran, Creaturit til skaparen, wtlägningin til mildastan hugswalara, Hwa är jak mädhan thu, härra gudh, wil komma til mik, Hwa är jak, mädhan thu wilt
344 | giffua mik tik siälffuan Huru ledhis dirffuis jak wsul synderska, at wppinbaras ffor thino änlite, mädhan thu wärldinna skapare, wil komma til mik syndoga oc owärdogha, ffor thy at thu känne mik wäl, Oc weet at jak haffwir enkte got j mik, hwadan

Digitized by Google

thu giffwir mik wsle, tholka nadh, jak scriptar mi*n*a snödhet, oc wran[g]het, Oc daghlika k*ä*nnir jak thi*n* godha wilia, Iak takkar thi*n*ne mildhet, oc stora kärlek, so*m* thu min aldra käriste gudh oc h*ä*rra gör m*ä*dh mik, wm tik siälffwan, oc ey for mi*n*a skuld, wtan wppa th*ä*t at thin godhet skuli wppinbaras j | mik oc ödhmiuktin fullelik- 345
aren loffuas Nw for thy, at th*ä*t täkkis tik Oc thu bödh, at swa skulle wara, Thy w*ä*rdoghas thu, at giffua mik at mi*n* ondzskapir oc synder stande ey mote thi*n*ne mildhetz nadh

2.

O aldra sötaste, oc aldra mildaste ihesu, huru stora wördhni*n*g oc thak, oc äw*ä*rdelikit loff bör tik ffor thins hälgasta likama sacramentum, Hwilkins w*ä*rdoghet enge*n* liffuandis m*ä*nniskia formaa wttrykkia, Än hwat skal jak t*ä*nkia, wta*n* allaledhis ödhmiuka mik siälffwa, Oc wphöghia thina oändelika godheet ow*i*r mik Iak loffuar oc wphögh*i*r tik, mi*n* gudh | äw*ä*rdelika Jak forsmar, oc wndh*i*rgiffw*e*r mik mi*n*ne 346
eghne ondzskaps diwphet, Thy at thu äst hälogh*i*r, Oc jak är syndha*n*na smitto, oc orenlighet Oc thu thu h*ä*rra gudh, bögh*i*r thit hoffwodh til mik, Oc wil wara m*ä*dh mik, see min h*ä*rra, jak kombir til tik At mik skuli wäl warda, Oc at jak skuli glädhias aff thino hälgasta wärdzskapi Hwilkit thu mi*n* sötaste gudh redde mik wsle, oc arme, O h*ä*rra nw astundar jak aff allo mino hiärta, at taka tik gudhelika oc wärdhelika, Oc astundar at ledha tik j mit hws, wppa th*ä*t | at jak skuli forskulla at wälsignas 347
aff tik m*ä*dh zacheo, Oc räknas j bland abrahe sönir,

Digitized by Google

Thy astu*n*dar min siäl thin hälgasta likama, Oc mit hiärta astundar ath wara m*ädh* tik, Oc thy min h*ä*rra oc min gudh, gör nw m*ädh* mik j dagh th*ät* sa*m*ma, som thu giorde m*ädh* thinom thiänara zacheo

3.

O h*ä*rra gudh, nar jak tänkir thina w*ä*rdoghet, oc mina snödhet, Tha skälffw*ir* jak aff rädde Oc skä*m*mis j mik siälffue, ga*n*gir jak ekke nw fram, Tha flyr iak liffuit Gangir iak oc ow*ä*rdelika fram, tha mistir
348 jak tik, och faar thina wredhe O mi*n* gudh | oc
mi*n* skapare, oc aldra käraste radhgiffuare j alle nödtorfft, huat skal jak wsul, O mi*n* käraste fadh*ir*, kän mik th*ä*n rätta wäghin, Oc sigh mik nakot stakkot thing, som jak maghe öffwa mik wti ffor än jak gaar fram, at taka thin hälgasta likama Thy at mik är mykit nyttelikit, at wita huru jak maghe, m*ädh* gudhelighet oc wyrdhni*n*g tilredha mit hiärta at anama thit hälgasta sacramentum

4.

O h*ä*rra gudh, jak sokkar oc graatir oc dröffs aff allo mino hiärta th*ä*r aff j thi*n*ne hälgasta asyn,
349 At jak är swa | kötlikin oc wärdzslikin, at jak wil enkte lidha for thina skuld, Oc giffwir jak mik skyllogha for tik, Oc lätir mik angra th*ät*, aff allo mino hiärta, At jak haffwir swa opta astundat wärdzslikin thing, Oc swa opta wafft mit hiärta j wärdzslikom, oc fafängom tankom, oc huru mykit jak haffw*ir* mik bögt til wtwyrtis thing, Oc warit snar til laatir oc löghe, oc löslaat Oc haadh til

Digitized by Google

angir, oc graat, redho|boen til lät thing, oc likamans gagn Lat til gudhelikin thing Oc slio j gudhelikx kärlekx brändagha, fforwitin til at höra ny tidhande, oc see thät som faghirt är, seen til | ödh- 350
miukt oc forsmälika gärningh girwgh til at haffua mykit Oc nidzsk til at giffua, aatwaktol til at göma, Oc seen til at giffua, löslatogh j ordhom, oatirhallogh j tystonne, ostadugh j sidhom, ostadugh oskälikin j gärningom, girwgh til maat och dryk, Oc döff til gudz ordh rask til hwilona, Oc seen til ärffuode, wakin til fabuleran, och dulsk, oc laat til waku Suar til wpbörian, oc obetänkt om ändalyktena, Forsumul til gudz tidher oc tiänist, slio oc dulsk til at siällan mik berätta rasklika bortdraghande mik fran | gudhi, Oc sent athirkomande til 351
nakot goth, snarlika rördh til wredhe, Oc länghe dragit ilzsko oc affwndh mote androm, redhoboen til at döma andra, strangh oc ilzskofull til at straffa andra, hafft mykla glädhi j mädgang Oc omykit dröffs j motegang Opta forsumat mykit got, som jak matte haffua giort, Oc litit aff minom gärningom kommit til godhan ända, O härra tässa mina synder angra mik aff allo mino hiärta Oc wil jak mik gärna bätra Oc thy offra jak tik mik j dag mädh mins hiärtans enfalloghet til äwärdelika thiänist O min härra|jak offra tik alla mina synder oc glömskor 352
som jak haffwir giort a mote tik, oc thinom hälga änglom ffran thy första, jak nam at synda oc til thänna stwnd, O min härra, jak bidher tik, hör mik mildelika Thy at jak standir fore tik minom gudhi, mina synder mystäkkias mik aldra mäst, Oc wil jak them aldrig optarmeer göra, Oc är jak

Digitized by Google

redhoboen, oc wil jak m*ädh* fullom kärlek göra synda bätr*ingh* for th*em*, swa länge jak liffwir, Oc m*ädh* alle m*inne* makt wil jak mik g*ärna* bätra m*ädh* th*inne* nadh miskun*na* mik

5.

O h*ärra* gudh, jak bidh*er* tik, at thu | forlat mik alla mina synder for thit hälga na*m*pn Oc fräls mi*na* siäl, hwilka thu köpte j geen m*ädh* thino dyra blodhe, See mi*n* h*ärra*, jak befällir mik tik, oc antwarda mik j thina händir, gör m*ädh* mik äptir th*inne* godhet Oc ey äptir mi*nne* snödhet, oc ondzskap, O mi*n* gudh, oc mi*n* h*ärra*, jak offra tik oc alla mina fatika godg*ärningha*, Än tha at the äru faa oc ofulkompna, wppa th*ät* at thu skuli th*em* forbätra, oc häloga göra, Gör th*em* täkka j th*inne* asyn, Oc dragh th*em* altidh til bätra Oc ledh mik fatika, oc onyttogasta träl, til e*nne* godha
354 oc hälga | ändalykt Amen

6.

O h*ärra* gudh jak offrar tik, oc alla gudhelika m*ä*nniskio milda astundan, mi*nna* föräldra widh*er*torfft, systra oc brödhra godg*ärninga*, mi*nna* kära wena skälika atirhald Oc alla th*em* som mik haffua godhg*ärninga* giort, älla mik haffua älskat ffor thin kärlek skuld, Oc ämwäl the mik hata O mi*n* h*ärra*, oc mi*n* gudh, jak offrar tik täkkasta bön, oc loff serdelis ffor allom th*em* som haffua dröffuilse, ällir skadha giort, straffat mik Oskälika tynkt mik j nakro Oc sakt osant, älla lastat mik for andr*om*
355 Oc for all*om* th*em*, hwilka mik haff|wa bedröfft

Digitized by Google

mädh ordhom oc gärningom Oc for allom them hwilkom jak nakontidh haffwir bedröfft mädh minom ordhom oc gärningom, witande älla owitande At thu min aldra käriste gudh oc fadhir fforlat os allom saman waara synder Oc inbyrdhis hat, oc nagh, bort tagh aff waro hiärta alla mistanka Affwnd oc wredhe Oc hwat som hälzst kärlekenom kan skadha älla minzska, ällir systerlikin kärlek forhindra, Miskunna miskunna os, O härra gudh, Oc allom them som thina nadh, oc miskund bedhas aff tik Oc giff allom widherto[r]fftelikom thina nadhe Oc lät os alla | saman swa bruka thina nadh, 356 At wi wärdogha wardhom, hwar dag främmias til äwärdelikit liff j hymerike

7.

O aldra sötaste oc aldra älskelikaste härra, ihesu christe, huru jak nw astundar, at anama tik j mit syndoga liff, Alt thu west mina krankhet, oc nödhtorfft som jak thol, j huru mangom oc storom syndom, jak liggir wti, huru opta jak tyngis, ffrestas oc omakas, Thy kombir jak til thin, at jak maghe aff tässom sottom läkias, Hugswala mik, min aldra käriste gudh, jak talar til thin, som all thing weet, jak wppinbarar tik all min inwyrtis thing, | Thy 357 at thu kant hugswala, oc hiälpa mik, See min härra jak standir fore tik wsul, oc blot oc haffwindzlös, bedhandis thina nadh, oc miskund widherqwek mik, som är hungrogh, wptänt mik som kaal är j thinom kärlek, Oc wplys mina andelika blinde mädh thinne wänasta clarhet Lät mik wara besk all the thing wärldinne tilhöra, wplypt mit hiärta til thik hwarie

Digitized by Google

stwndi*n*ne, At thu ensambir wari mik aldra sötaster Thy at thu äst min maatir, oc drykkir, min kärlekir mi*n* glädhi, oc alt got O h*ä*rra gudh wptänt
358 mik m*ä*dh thino*m* kärlek | Oc wmskipt mik alla j tik swa at jak skuli wara en ande m*ä*dh tik m*ä*dh eno*m* bri*n*nande kärlek, O h*ä*rra lät mik ey fara fastande, oc hungrande fran tik, wta*n* gör thina misku*n*d m*ä*dh mik, som thu plägha göra m*ä*dh allo*m* the*m*, tik älska O h*ä*rra gudh, huat wndir är at jak brindir all j thino*m* kärlek, Oc forfars j mik siälffue, äptir thy at thu äst siälffwi*r* elden, so*m* altidh brinder, oc aldrig sloknar, hwilkin so*m* wärmir hiärtat, oc wpnyiar wndirstandilse*n*, misku[n]na mik

8.

O h*ä*rra gudh, jak astu*n*dar at taka tik nw m*ä*dh största gudhelighet, oc brä*n*nande kärlek, swaso*m*
359 ma*n*gha | gudhelika mä*n*niskior haffua tik astu*n*dat j sacramenteno m*ä*dh alle hiärtans astu*n*dan, oc bri*n*nande kärlek, the täktos tik, aldra mäst for the*r*a hälga liffwe*r*ne O mi*n* gud thu äst mi*n* äwi*n*-nelikin kärlekir, Thu äst alt mit got, oc sälighet, jak nw m*ä*dh största kärlek astundar, at taka tik, m*ä*dh aldra w*ä*rdogasta wyrdni*n*gh Oc än tha at jak [är] ow*ä*rdogh, at haffua alla tässa gudelika fordela, Thog offrar jak tik alla mi*n*na hiärtans astu*n*dan Oc th*ä*r owi*r* huat so*m* hälzst en millir hughi*r* ka*n* besi*n*na wndfaa oc astu*n*da, All tässin thing biwdhi*r* jak, oc offra tik, m*ä*dh aldra största kärlek, oc
360 wördni*n*g Oc enkte | wil jak göma mik, wta*n* alt mit offra jak tik, O h*ä*rra gudh, thu som äst mi*n*

Digitized by Google

skapare, oc atirlösare, giff mik, m*ädh* tholke astunda*n* wördni*n*g, oc loff, oc äro, m*ädh* thro, oc hop oc kärlek, oc renlek, at taka tik j dagh, swaso*m* thin aldra kärasta modh*ir* jomf*ru* maria anamade tik oc astu*n*dade Th*ä*n tid hon swarade änglen*om*, sik budhande, swa sighia*n*de, see jak gudz tiänista q*wi*nna, warde mik äpte thino ordhe Oc swa som thin hälgasta forelöpare, s*ancte* johannes baptista, Hwilk*in* so*m* häloghir war owir alla hälga m*ä*n, gladdis aff th*em* hälga anda j thi*n*ne tilqwä*m*d Än tha, at han war än tha i*n*nelyk|tir j modh*i*rs liffue, 361 Oc th*ä*r äptir saa han ihesum ödhmiuklika wmganga m*ädh* syndogo*m* m*ä*nniskio*m*, swa astunda jak m*ädh* största kärlek At jak matte mik offra tik, äpt*ir* thino*m* wilia Oc thy offra jak mik tik, aff allo*m* mino*m* kapto*m* aff allo mi*n*s hiärta glädhi inwörtis oc wtwörtis, m*ädh* i*n*narsta kärlekx astu*n*dan, m*ädh* loff thak, oc priis, oc äro m*ädh* tanko*m* ordho*m*, oc g*ä*rni*n*gom, so*m* tik äru giordh, älla göras skulu, aff allom creaturu*m* j hymerike, oc jordherike ffore mik oc fore allo*m* th*em*, jak maa oc äghir fore bidhia, At thu maghe aff os allom äw*är*delika loffuas, ä for wta*n* ända

9.

O h*ä*rra gudh anama mit offir, oc bön, so*m* jak offra tik j dagh, aff | hiärtans astu*n*dan, Oc bidher 362 jak all creatur, Oc alla throna m*ä*nniskior, Oc alla hymelzslika anda, at loffua och thakka m*ädh* mik wan aldra kärasta skapara, oc atirlösara Hwilkom alt loff, oc thakke bör aff allo*m* släktom oc twngo*m* Oc aff största hiärta*n*s kärlek, oc astunda*n*, oc i*n*-

Digitized by Google

nersta sötma skal jak wphöghia, oc ära thit hälgasta nampn, wppa thät at jak mädh högxsta gudhelighet, oc wördningh maghe nw taka tik mädh fulle troo, swa at jak matte finna nadh, oc miskund när tik O alle hälge män som drukne, oc hugswalade ärin aff gudz närwaru, oc klare syn, jak bidher at
363 j hiälpin mik fatike, oc syndoge | människio, at jak maghe faa gudz signadha likama til minna ytarsta födho, badhe nw, oc sidhan äwärdelika j hymerike

(Efter cod. Ups. *C 12.*)

---

52. Till Kristi lekamen före nattvardens tagande.

1.

O härra ihesu christe mädh skäluande samuite gaar iak fram at taka thin sighnadha likama ok blodh änkte dyrfwandis af minne forskuldhan. vtan tröstandhe a thina miskund Jak rädhis at iak skuli
124 fordömas for olydhno skuld vm iak | lather thät Jak rädhis at iak skuli taka doom om iak framgaar Jak framdrax om thinna nadh. ok atherdrax for minna synda lastha skuld. kötsins krankdomber hindra mik hulka thin stora hälaghethz kärleker losta Ok härra gudh iak wet thin milhetz ögon mik nu skodha ok hälgha ängla tilstanda [*K:* när standa] thinom hälgha likama Ok mädh hwat tröst dyrfwis iak wslasta syndogh mäniskia fram gaa. hulkin som är värst loktande om laste. älla huru skal iak thora taka värdhoghastan gudhz likama. mädhan iak är madkir ok muld. Wtan O sötasta gudh for thins sighnadha

Digitized by Google

nampns hedhirs skuld hulkin som sagdhe. bedhi[n]s [ok] J skulin taka. letin ok i skulin finna. bankin [*K:* bööstin] ok idher skal oplä|tas. For thinna hälghasta 125
modher iomfru marie hedher skuld [ok] aldra thinna hälgha manna minz a mik thina creatur hulka thu ater löste *mädh* thino blodhe. mik angra at iak syndadhe iac girnas at bätra thät iak giordhe O mildaste ihesu christe gif mik vsle syndirsko tima til at bätra minna synde hulka thu swa länge spart hauir synda[n]de Ok gif at thässin hälagha thins likama ok blodhz nötilse vari alla minna synda forlatilse. fula thanka ok fafänga bort ältilse. minna sinna fulkomnilse ok helsamma makt til the gärninga som thik äru thäkka Hon vari i siäl ok likama stark värn mot dyä[w]ulsins genuardho ok fre[s]tilse. Hon vari mins lifs säl ändelykt Amen

2.

MIn söte härra ihesu christe världinna helare iak 126
bidher thik at thin signadhe likama hulkin iak vsul syndirska dyrfuis taka. tröstande a thina milhet ok
ey a minna forskuldan Vari mik ey tilfälle til pino. vtan helsam hiälp til miskund. vari minna synda af[s]krapilse vari mins krancdoms styrkir. vari mik ouinnelikin värn innantil ok vtantil ok vmkring gifui mik i thesse värld at iak värnadh *mädh* thinne
nadh maghe koma til äuärdhelika glädhi Jak bidher thic mildaste härra at nar thu vilt at min siäl skal vtga af minom likama hulka thu födde *mädh* thinom likama. at thu värdhoghis vara hänne mildir ledhare. ok sända hänne [thin] hälagha ängil hulkin
hona varndhe [*K:* värnandhe] af allo | diäfla valde 127

Digitized by Google

maghe ledha til thinna signadha änlitis syn Jak bider thik at thin välsignadhe likama rense mik af allom syndom. ok vpfylle mik mädh allom dygdhom Ok gifui mik siälinna ok likamans helbrygdho. lyse mina siäl ok sin oc styre mit liuarne oc mina sidhi ok prydhe mina gärninga mädh allom godhlek ok iämnadh. älte bort [*K:* bortköre] fran minom hugh al ouinsins äggilse Ok bort röre [*K:* fordrifue] af minom licamma al oloflik lustilse ok rörilse. väri mik idhkelikin värn mot alla världinna vandha oc genuardho. oc soot oc bradhom dödh. oc allo illo Ok göme mik swa i thesso
128 lifue at iak maghe värdhogh vara at koma til ä|värdhelikx fridhz ok helso sigherlik[h]et O härra gudh iak bidher thik at thu värdhoghis at miskunna them salagho siälom thinna thiänisto manna ok quinno hulka ängin särlikin hiälpara älla bidhiara haua nar thik ok hulkom enkte hop är i pinonne vtan thät ena at the äru skapadhe epte thinne liknilse O härra gudh värna thina kreatur som thu swa ärlica skapadhe til thinna äro Ok forsma them ey vtan räk them thina hand. ok frälsa thera siäl ok alla cristna siäla Ok led them til thinna hälghra ma[n]na värdhskap [*K:* sälskap]

3.

O ihesu christi siäl hela mik ihesu christi likamme hälgha mik ihesu christi blodh läk mik Vatnit som wtran af ihesu sidho thwa mik ihesu pina styrk
129 mik O godhe ihesu hör | mik ok lät mik ey skilias fran thik j dözsins tima. kalla mik til thin af ondom ouinom. fräls thu mik Sät mik nar thik thär iak skuli mädh thinnom hälghom änglom j thinne äro äuärdhelika lofua thik

Digitized by Google

4.

Lof vari thik aldra hälghaste ok dyraste ihesu christi likame som offradhis a korsins altara gudhi fadher for väraldinna helso Jak bidher thik af alle makt mins anda ok mina siäl. at thu godhe ihesu ok välsignadhe ihesu misku[n]na mik. Jak bidher thina mykla milhet at swa som iak thik nu see i bröz liknilse swa maghe iak thik see gladh ok sikir [*K:* tryg] tha thu kombir j thinna äro valde alla världina | döma Jak tro mädh hiärtano iak vidhergar 130
mädh mu[n]nenom sannan ihesu christi likama offradhan a korsins altara for världinna helso. Hälakt offir osmittat offir gudhi thäkt. lifsins brödh ävärdhelikx sötma brödh vars härra ihesu christi likama som iak owärdhog diruis til at taka. bliue altidh j minna siäl inelwm. ey vari thär mik dödhsins dombir älla fordömilsa. vtan hiälpe minne siäl til äwärdhelikit liff ok helso AmeN

(Efter cod. Holm *A 36.*)

---

53. Till Kristi lekamen.

(Variant till 52: 3.)

Johannes pawe xxij gaff iij M [*N add.:* dagha] 267
aflat allom rät scriptadom oc sannan angär
hafua[ndom]

O christi siäl hälgha mik O christi licame hela mik O christi blodh giff mik andhelikin hughnadh o christi sidho watn, rensa mik aff syndom O christi pina styrk mik O godhe ihesu böön hör mik oc lat

Digitized by Google

mik ey skilias fran tik Göm mik fore ilsko owinomen oc wärna. kalla mik J dödzsins thima Ok sät mik när tik, at iak maghe äwärdhelica lofua tik mädh hälghom änglom

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

54. Till Kristi lekamen.

Var. *a.*

Til christi likama

(221) O Min härra min gudh, skapare oc min aterlösare Jak owärdogh syndogh människia, bidher iak thik om the stora oc wndherlika gärning, thär thu gör, i thy at thu likamlikit brödh i thin wälsignadha likama Oc win oc watn i thin dyra blodh omskipte, oc wndherlika om wände Omskipt mith hiärta aff alla synda astundan, oc omwänt min wilia alzstingx i thin wilia At iak thik ofwir al thingh skuli älzska, j allom tima oc hwan stadh, aff allom minom
222 | siäls kraptom, wälsigna oc tik thiäna Oc at iak matte thin hälghasta wilia wita, oc göra, alla mina dagha, aff allo mino hiärta Oc thet fulkomna, thu mik hiälp, min frw ärofwl Jomfru maria, modher härrans mins Jhesu christi, himerikis drotningh, som mädh them sama thinom son styre ofwir alla ängla kora, for wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

Digitized by Google

Var. *b.*

Tha gudz licame tees läs thessa bön i messone (82)

HErra gudh thu äst min skapare oc min atirlösare Jac bidhir thik vm at swa som th*et* ther förra var brödh Oc nu är vent i thin signatha likama Oc th*et* förra var vin oc vatn oc nu är vänt i thit signatha blodh. Vänth mit hiärta fran allo thy thik är amot. Oc gör thet redho äptir allom thino*m* vilia. | Swa at iac maghe thik ouir al thing älska 83 oc thin vilia göra ää medhan iac ma lifua. Hielp mic ther til gudhz modhor iomfru Maria hi*m*merikis drötning. AmeN

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

55. Nattvardsböner före tagandet af Guds lekamen.

En godh bön at wndhfa gudz licama

O aldra sötaste h*är*ra gudh Jhesu, ok aldra kär- 384 aste ffadh*i*r, skapare ath*i*rlösar[e], styrare gömare Min älskelicaste brudgo*m*me, oc alt mit hop trösth oc glädhi, Jak wsul oc owärdhogh syndh*i*rska, skä*m*ma*n*dis ok skälfwandis for mi*n*na synda ami*n*ne J thins alzmäktogha waldz asyn oc räddogha Jak bidh*e*r tik for th*ät* söta kärlekx thulumodhit, oc omätelica kärlekin Mädh hwilko*m* thu älskelicaste at*i*rlösare, städh*i*r mik wslasta syndirsko Anama ok wndhfa thin sötasta, höfwizkasta oc wärdogasta licama At thu ey wänt mik til fordömilse the dirf-

Digitized by Google

wena, *mädh* hwilke iak til dirfwis tik astunda at wndhfa, swa sötan oc waldogan härra Wtan wärdogas sötasta Jhesu, skodha *mädh* thinom liofwa kärlek, mina aldra största widhertorfft Swa som
385 thu skodadhe Maria magdalena oc martha Ok | forsmadhe ey thera taara, ok engha thera bön oc widhertorfft, som tik badho, tha thu wmgik här i iordhrike Ok swa som thu tha siälfwir sagde, bedhi[n]s oc i skulin taka, lethin oc i skulin finna, klapin oc idher skal oplatas, Jac bidher tik om thina mildhet, oc mildasta modher bön oc forskullan Jomfru marie, oc alla thina wtualda manna, at tw lär mic, oc lät mik, *mädh* swa mykle hiärtans ok hugxsens renlikhet, gudhlikhet oc wördhning som tilbör oc til höre, at anama thin hälgasta licama Känne thär min siäl oc hiärta sötma, i thinne signadha närwaru Thin hälge licame wari läkedo[m]bir til allan min andhelikin siwkdom Han wari min wärn, a moot otalikom thässens lifsins wadom Han tändhe wp sin söta älskogha i mino hiärta Smaki nw min siäl, huru sötir thu är härra gudh, oc tik
386 smakandom, wansmaki hänne allir | kötsens luste O lustelicasta brödh O liofflicasta widherqwekilse O astundhelicaste koster O sötasta kraas all thing widherquekiandis, oc i tik aldrigh wanskandis Ängla oc hälga siäla hafwa tik, *mädh* allom fullnadh i sinne sälikhet Thäkkis nw tik, at iak thaki tik, throlika, renlika oc gudhelica, i mina syndogha siäl Ok thakandhe dygh oc styrk aff tik, at fulkomna sin wägh til thin, vtan ondha andhana hindhir Ok fullelika stadfäst i minne siäl thin ärofulla licama, *mädh* sannom hiärtans brinnande kär-

lek Ok wärdogas gifua mic sanna ödhmiukt, thulumodh säflikhet, sta[dhe]likhet, oc alla dygdha fulkomnilse

2.

O härra gudh Jac är owärdogh, at thu skuli inga wndir mit thak, vtan Jak aa thina milhet tröstande, gaar siwk til liffsins läkiara, thörzstogh til miskunnena käldho, fatik til mildastan härra, ohugnat til sötasta hughnadh ok frälsara

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

56. Nattvardsböner före tagandet af Guds lekamen.

Thässa äpther scriffna böner äro läsaskolande (72) ffor än j anamen wars [härra] ihesu christi wärdogha lichama bidhen for M[ärita] T[huresdotter]

1.

O härra alla wärldhinna skapare oc atherlösare, thu äst wisselika thän thär alla människio hiärta innan seer Oc all | samwith skodhar, oc ransakar 73 alla wilia, oc alla gärninga ärw tik oppenbara, thu äst jomffru marie son, thär mik atherlöste a korseno mädh thinom hälgha oc bitherlika dödh, thy giffwer iak mik skyllogha, syndogh människia for tik myn söthe härra gudh, äpther allom minom skälom for mina | syndher, myn daarskap och mina 74 ondzsko, j hwath matto thär jak haffwer tik amote

Digitized by Google

warith, Oc lather jak mik thät gärna angra aff allo mino hiärta Oc bidher jak tik lioffwer och barmhärtogher gudh, thär miskund haffwer ower all thin creatur, Oc hathar enkte thät thu haffwer
75 skapath Haff miskund ower mina | syndher, som 5
thu ympnith thäs maktogher är, Oc aff thinne mildhet giff mik thina hälga naadh nw j tässe stund, til at wärdelika wnffaa thin hälga licama aldra wärdogasta sacramänt, at jak matthe thät tagha mädh reno samuithi, oc rätte gudhelike akt, minne 10
76 siäl til andelikin hwgnath, oc stadoghet | andeliko liffwerne, Thär mik hiälpelikit skuli wara til äwärdelika äro, Oc liff mädh tik for wthan ändha Amen

För än j takin [gudz likama]. läsen thässa [böner] 15

2.

O härra ihesu christe, thu sagdhe thinom apostlom, hwilkin som äther mith köt, oc drikker mith blod han liffwer j mik, oc jac j honom, Oc wthan j äthän
77 mit köt oc drikken mith blod | haffwen j ey bliwande liff j idher, Thy for thässa lästinna hälgha 20
ordh, Oc for thin wälsignadha licama oc ärofulla mandom, pinor oc opstandilse, oc opfärd til himbla Oc for thätta wärdogasta sacramentum oprees mik aff siälinna död Oc giff mik the nadher, at jak maghe stadogh bliffua mädh gudhelighet, j thinne 25
78 tiä|nist, allan myn liffs thima, oc framgaa j thy thu haffwer budit, Oc lath mik äpter thinom ordom bliffua j tik här oc äwärdelika Amen pater noster

Digitized by Google

3.

O härra ihesu christe hälagher fadher, aldzwald-
ogher oc äwärdelikin gudh, giff mik thin hälgasta
licama oc blodh swa wärdelika tagha, at jak matte
finna thina nadh oc mina synda | forlatilse, Oc opfyl 79
mik mädh thins hälga andha sötma, thy at thu
äst ensamen gud, oc wthan thik är ey annar, J
dagh oc hwar dagh, oc j hwarie stund, oc thima
antwardar jak tik mina siäl, oc myn licama, händher
oc föther oc all min lidhamoth, oc all min sin,
Min gudh oc myn härra göm mik fran syndom oc
lastom, oc aff diäffwlsins | frestilsom, Och lys mith 80
mörka hiärta mädh thäs hälgha andha dygdh, Oc
giff mik thina nadh at lydha thinom budhordhom,
oc lat mik ey äwärdelika skilias widh tik Amen

För än j takin gudz [likama]

4.

O härra ihesu christe iak syndogh människia,
rädhis gangaskolande til thin sötasta licama, haff-
uandhe hiärtath stänk mädh — — — [*Resten saknas; hdskr. saknar här ett blad.*]

(Efter cod. Holm. *A 37.*)

Digitized by Google

57. Nattvardsbön, förr än man tager Guds lekamen.

(187) Här äpthir star en dyr oc ärlek bön aff warom härra ihesu christo hwilken läsande är fför än thu taker gudz wärdogha likama

O härra ihesu christe hwar är jak hällir hwilken at jak twri gaa til thit bordh at taka thin hälg-
188 asta likama Jak weth min härra gudh oc kän|nes jak thät sannelika, at thu fförma mik rena göra, som ensammen fförma at göra renth aff oreno Jak bidher tik aldra mildasta härra gudh, at thu för thina kärista modhers bön, oc förskullan jomfru marie Oc fför alla thina wtualda manna, lär mik oc lath mik mädh swa mykle hiärtans oc hwgxsens renlekhet Oc mädh swa mykle gudhelikhet oc wörningh, som til bör oc til höre At taka thin hälg-asta likama Thin wärdoghe likame wari läkedom til all mins andeligx siwkdoms saar, han wari mik til wärn, amoth othaligha thässa liffsens wadha, han tände wp thin sötasta älskogha j mith hiärta Smaki nw min siäl, hurw söther thu äst härra gudh,
189 at tik sma|kadhom wansmaki hänne alder kötzsens lwste O lwstelighaste brödh O liffuandis widherkwekilse O astwndelighaste kosther O sötaste krase, all thing widherqwekiande Oc j tik aldrigh wan[s]kandis, ängla oc hälga siäla taka tik mädh fwlle mätte, j sinne sälikhet, täkkis tik nw, at tik taki troligha, nyttelika, renligha oc gudhelika, min syndogha siäl, j sinom pelagrims wägh At hon takande dygh oc styrk aff tik, fwlkomne sin wägh til thin,

Digitized by Google

wtan onda [anda]nna hinder O *härra* gudh, gör döth j mino hiärta, oc mino*m* likama, all skör rörilse At thu jomfrwdomsens älskare, wärdoghis byggia oc boo j mi*n*ne siäl Oc giff mik fför thina mykla miskun*d*h, at jak matte tik see oc skodha *mädh* glädhi, ä | fför wtan ända Amen 190

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

58. Nattvardsbön före tagandet af sakramentet.

(Variant till 56: 2.)

för thu takir sacra*mentit* (75)

HErra ihesu christe som saghde thinom apostlo*m* hwa som ätir mit köt oc drikkir mit blodh han blifuir i mich oc iac i honom Ok vtan i ätin mit köt oc drikkin mit blodh. hau*in* | i ey liff blif- 76
uande i idhir Jac bidhir thik om thesse hälgho ordhi*n* Oc vm then helgha licaman oc vm thina helgha pino Oc vm thina ärofulla vpfärdh til himna At thu rees mik vp aff siälinna dödh. hopande til thin Ok lät mik äpte thy thu saghde altidh blifua i thik Oc thin budhordh gudhlika fulkomna. alt til mins lifs ända Jac bidhir thik h*e*rra ihesu christe vm th*e*tta helgha offir thins signatha licama oc thins dyra blodz. *mädh* hulko vi daghlika i thinne kirkio födhoms rensoms aff syndo*m* oc hälghoms. Oc vardhom luttakande höxta gudhdomsins. At thu giff thina hel|gha dyghde aff hulko*m* vpfylt *mädh* 77
godho samuiti maghe iak ga til thit altara at thessin hälogha hi*m*merikis sacramenta vardhin mik äuärde-

Digitized by Google

likit liiff ok helsa Thu saghde *mädh* thinom helgha
mun At brödhit thet iak skal gifua är mit köt for
världena liiff Oc hwa som ätir aff thy brödheno
han skal lifua äuerdelika O sötasta brödh hela mit
hiärta aff allom andelikom siukdom. at th*et* maghe
kenna thins älskogha sötma Oc ängin älskogha ocsötma
astunda vtan thik O skinande brödh hauande i thik
allan lusta. oc allan sötmans smak som os altidh
78 vidhirqueke ok i thik aldrigh vanskas Thik äti|mit
hiärta Ok aff thins sötma smak vpfyllins minna
siäl inälue O lifuandis brödh som nidhirfoor aff
hymnomj*n* oc gifuir liff världinne. kom i mit hiärta.
oc rensa mic aff alle smitto kötsins oc siälinna.
Oc gak in i mina siäl oc helgha hona innan oc
vtan Var mic värn oc idhkelik heelsa badhe til
likama oc siäl. Ält bort fran mic alla mina ouini.
g*an*gin oc rymin the fiärran af thins gudhdoms
valdz näruaru. At iak värnadh i*n*nan oc vtan m*ädh*
thi*n*ne nadh At iak maghe koma til thin at rättom
vägh oc see thit helgha änlite i thinne äro Tha
79 skalt thu mik mätta göra m*ädh* vndir|likom sötma.
At mik skuli ey sidhan hungra älla thörsta äuerde-
lika AmeN

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

Digitized by Google

59. Nattvardsböner före tagandet af Kristi lekamen.

(Jfr sid. 156, rad. 4—23.)

För än j taken wars *härra* ihesu christi licama (343)

1.

O sötasta brödh, hela mith hiärta, oc mi*n*a siäl, aff allo*m* andelikom syukdom, at hon maghe kä*n*na thins älskogha söthma, oc inghen älskogha astwndha wtan tik O skinandhe brödh, haffwande j tik allan söthma, oc lusta smak, som os altidh widh*er*quekir, oc j tik aldrigh wanskas, tik äthi mit hiärta, aff thins söthma smak opfyllis mi*n*ne siäls inälffwe O liffwandis brödh, som nidh*er* foor aff himerike, oc gaff liff wärldhi*n*ne, kom j mi*n*a siäl oc hiärta, oc rensa mik aff allo*m* syndho*m*, licaman*s* | oc siäl- 344
i*n*na Oc war mi*n* wärn oc idkelig helsa, badhe til siäl, oc licama, ält fran mik mi*n*a owini Oc ganghe*n* the fiärran före närwaru thins gudhdoms waldz, at jak wärnat *mädh* thi*n*ne nadh, maghe ko*m*ma til thin aat rätthom wägh Oc see tith hälga änlithe, j thi*n*ne äro, än tha at jak är ey th*ät* wärdh, aff mi*n*ne eghne förskullan, tha wardhe jak wärdogh, th*ät* faa fför thi*n*na wälsignada modh*er* bön, oc förskullan oc alla tina hälga ma*n*na Amen pater noster

2.

Jak helsar tik ärlikasta oc dyrasta blodh, hwilkit som wtflöt aff wars *härra* ihesu christi hälgasta hiärta, oc korsfästa licama, oc afftwadhe badhe

Digitized by Google

gambla syndhe oc nyia Jak bidher tik millaste härre, at thu för lath mik alla mina syndher, at
345 jak wärdhog wardhe mädh reno hiärta, at | smaka thin hälgasta licama, at han wari mik äwärdhelikin hiälp, moth allom diäffwlsins försathom Oc at jak styrkt mädh hans helsama licama, maghe faara owir alla tässa liffs wadha, wtan syndh, at jak wtan diäffla hindher, maghe komma til tik, som är änglana konwnghir, för wtan ändha Amen pater noster aue maria

3.

O helsamasta saar, min sötaste älskare ihesu christe, jak helsar edher j fadhirsins alzmäktoghet, som edher gaff, jak helser edher j sonsins wisdom, som edher toldhe, Jak helsar edher, j thäs hälga andha wälwilioghet, hwilkin j edher fulkomnadhe waro athirlösilsena gärningh Amen pater noster aue [maria]

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

60. Nattvardsböner.

(385) Nar thu wilt taka gudz licama Tha gak offuir ena sido thär thu ffaa wara rolighin oc ffall vppa thin knä ellir leg tik adveniam oc sig swa mädh alle ödmiwkt oc innersta hiertans angir for thina synder

1.

O härra jac är ekke werdog at thu skuli ingaa
386 vndir | mina täkkio ffor mina margffalla synder som jac haffuir tenk[t] mädh mino hierta

Digitized by Google

Her tenk m*ädh* hiertans angir hwat thu haffuir syndelica tenkt i thino hierta oc lees pater noster oc v*är*sen Disrupisti vincula mea . . . [*latin*] sidan sigh annat sinne

2.

O h*ärra* jac är ekke werdog at thu skuli ingaa wndir mina täkkio ffor mina margffalla synder som jac haffuir syndat m*ädh* minom mwn

Her tänk hwat thu haffuir syndat m*ädh* mwnnenom oc lees pater noster Aue maria [oc] v*är*sin Disrupisti sig sidan tridia sin

3.

O h*ärra* jac är ekke verdogh at thu skuli ingaa vndir mina tekkio for mina margffalla synder som jac haffuir fulkomnat m*ädh* minom g*ärn*ingom oc forsommilsom

Her tenk hwat thu haffuir syndat i g*ärn*ingom oc forsummilsom oc lees Pater noster Aue maria [oc] v*är*sin | Disrupisti etc^ra^ Sidan sig swa 387

4.

Vtan sig m*ädh* enasto orde at min siel skal wara frels oc helat aff syndom Oc war mik syndirsko miskundsambir m*ädh* thins helgasta licama anamilse

Tha thu haffuir takit gudz licama gör samolidh för en thu thala nagot ellir wende tik

Digitized by Google

til andra *gärning* gak öffw*ir* ena sido oc gör som for sc*ri*ffuat star Oc bid gud om framledis at thu behalle nadena at standa mothe kom*m*askolande frestilsom oc mothe syndom i tanko*m* ordom oc *gärning*om leesande gudelica the tre sma böner Ihesu christe fili dei viui omnium cognitor oc helzst vppa swensko. oc ena pater noster oc Aue maria ept*ir* hwaria bön etc[ra]

(Efter cod. Holm. *Dorotea Nilsd:rs bönbok.*)

---

61. Nattvardsbön före tagandet af Kristi lekamen.

(370) O *härra* ihesu christe kom til mik arma syndersko jak k*ä*nnis at jak hafw*er* mot tik ensampno*m* storlika syndat kom k*ä*raste gudh oc glöm mino*m* syndo*m* *mädh* hwilko*m* jak hafw*er* tik s*ä*wan oc liofwan reth til wredhe kom s*ö*taste ihesu ok giff mik
371 *ä*w*ä*rdhelika helso*n*na maat kom til mik h*ä*lloghetina offwer rent ok [o]smittat oc fr*ä*ls mik aff *ä*wärdhelikom dödh kom wärdoghaste *härra* ihesu christe til min som är siwka m*ä*nniskio l*ä*kiare oc fasta*n*de m*ä*nniskio koster kom millaste *härra* ok s*ö*k thit hws som tik är hälghat ok see til min thy jak kombir til thin th*ä*r jak astu*n*da aff allo hiärta Hwilkin jak wmfämpnar j mi*n*ne siäl hwilkins likama oc blodh jak astu*n*da at taka oc bliff j mik ok [jak] j tik oc forlath mik ey *ä*wärdhelika Amen

(Efter cod. Holm. *Dorotea Nilsd:rs bönbok.*)

Digitized by Google

62. Nattvardsböner.

1.

Til christi licama

Hel sanner wars Härra Jhesu Christi licama föddir aff Jomfru maria visselica pinther oc offrader a korssena ffor menniskiona skuld Hwilkens sida gynomstungen war oc flöt vt watn oc blod war mädh os j dödzsins thima O liwffuer O mildir O söthe Jhesu Jomfru marie son Amen 148

2.

til kalkin oracio

TIk wari loff oc heder ära oc tak O älskelicaste oc weluiliogaste oc sötaste Härra Jhesu christe for alla thins helgasta blodz dropa Hwilkin thu vtgöt for syndoga menniskior aff thinom | werdogasta 149
licama I vmskyrdine I blodogom swet i hudfflängilsen j tornkronilsen aff thinom helgaste handom oc ffotom oc aff thinom älskelicaste sötasta oc gudelicha hierta Amen

(Efter cod. Holm. *Dorotea Nilsd:rs bönbok.*)

---

63. Nattvardsbön, förr än man tager Guds lekamen.

Här äpther star en godh bön hwilken läsande 190
är fför än thu taker wars härra likama ey aktar gudh at thu läs langa böner oc manga wtan at thu läs mädh gudheli[k]het oc atwakt

Digitized by Google

O härra gudh, jak staar mädh syndogha sanwiti, fför thins waldz öghon Jak thor näplika bedhas, thät jak förma ey at ärna, mädh minom fförskull-ilsom O alz wallogher gudh, miskunna mik, oc fförlat mik alla mina synder, fför thins enga sons ihesu christi mandom Hör mik, oc borth ält fran mik all skadheliken thing Oc rensa mina siäl oc likama aff alla synda smittom, at jak wärdogh
191 wardhe, at taka thin hälghasta li|kama, mädh renom hugh oc hiärta, til alla mina synda fförlatilse Oc at jak matte altidh bliffua j tik, oc thu j mik Oc fförlath mik ey äwärdhelika O mildaste ihesu, hör mik ropande til tik, bögh tin milda öron til mik Oc tak mina bön mädh fadherlike mildhet Oc wärdoghas at see til min, mädh blidho änlite Oc rensa mins hiarta jnnersta thing, aff hwarie synda smitto Oc lös mik aff allom synda oc lasta bandom, thy at jak bedhis thins mildhetz hiälp, rädhandis thins grymma doms dagh Döm mik ey owärdogha thinna nadha, til at taka thin hälga likama, än thot at jak är sarghat aff mangom syndom O mild-aste fadher, som kalladhe dauid til miskundh Oc
192 petrwm til bes|kan graath, sidhan han haffdhe nekat tik Jak bidher tik, at thu wärdoghas miskun[n]a mik Oc giffua mik sannan anger oc helsamma bätringh Oc wpnyia j mik tharanna käldo O thu som lyste röffuaren oppa korseno mädh thinne nadh Lys mith myrka sanwith, til at helsamlika bedhas thina miskundh Miskunna mik gudh, oc döm mik ey owärdogha thinna nadha Än tha at thu finder ey j mik fwlkompna gärninga Mädh hwad thröst skal jak thora nalkas thinom wärdogh-

Digitized by Google

asta likama, mädhan jak är jnthe wtan mädker oc mwl O söte ihesu, jak bidher tik, at thu wärdoghas at wekia oc blötha mith hardha hiärta *mädh* thinne mildhetz käldo Swa at jak giti gratith mina wra[n]g-
likhet oc synde, | Oc än tha at jak haffwer ey 193
sigher wnneth aff minom owenom, tha bidher jak tik, at thu wregas ey mik, thinne tiänisto qwinno, at jak til dirffwis, at taka thin wärdogha likama, ey tröstande a mina fförskullan, wtan tröstande a
thina mildasta dygh oc godhet O härra ihesu, thu som wilde toola at syndogha qwinnan kyste thina föther Oc at annor qwinna, siwk aff blodh soth, hannadhe thin klädhis faal Oc warth helbrigdha, borth ält ey mik owärdoghe aff thinne miskundh,
wtan hela mik aff minom syndom Oc gör mik wärdogha, at taka thin hälgasta likama Oc wpfyl mik *mädh* thins hälga anda nadhom[1])

O härra ihesu christe, liff|wandis gudhz son, 194
härra ower alla konwnga oc härra, waldogher badhe
offwer liffuandis oc dödha, thu som mik skapadhe äpther thino liknilse, lät mik ey ffara, wtan wpres mina siäl aff syndinna dödh O härra gudh, thu som opreste aff dödh änkionna dödha son Oc frä[l]ste mariam magdalenam aff siw diäffwlskap Oc aff
mangom syndom, tak mik flyande til tik Oc thu som blidkadhis aff syndogha manzsens bön, oc ödhmyka widhergango, blidkas oc hör mina böner Oc fforlat mik mina synder, hwilka jak saman drogh, *mädh* kötlikom astwndilsom oc lwstelsom
O godhe ihesu, minz a mik, thit creatwr Mik angra at jak syndadhe, | Jak wil mik gärna bätra, äpther 195

[1]) Här slutar bönen i cod. *G*.

Digitized by Google

thy som thu wärdoghas giffua mik thina nadher til, giff mik liffs frest, til at bäthra mina synder, styrk oc hiälp moth allom diäffwlsens oc kötzsens frestilsom

O söte härra ihesu christe, thu som wträkte thina händer a korseno, dragh mik til tik Oc göm mik för äwärdhelikom fördömilsom O thu som wpstodh tridhia daghen aff dödh, miskunna mik Oc dragh mik äpther tik, aff skrapa som sky alla mina warnlikhether oc synde Höl them j thino sköte mädh thinom kärlek Oc oppenbara them ey minom owinom diäfflomen, göm mina siäl oc min likama, hwilka thu skapadhe O thu som min gudh oc skap-
196 are är, war min gömare O thu | som är min atherlösare, war mik j allom dröffuilsom hiälpare, giff mik swa fwlkomlika thin älskogha, at jak för thin hälga likama wärdogh wardhe, at komma til tik oc hälga manna samwaru, giff mik the hälgo skript trolikhet oc wnderstandilse, at jak matte alt mith liffuerne, wthan synd äpther thinom wilia styra, giff mik j minom dödz thima rätta troo, oc staddhu[k]t hop, oc fwlkommen kärlek, til tik min skapare Oc thin hälgasta likama, mik til styrk oc wärn moth onda andomen Oc biwdh hälghom änglom, at ledha mik til äwärdhelika äro oc glädhi för wtan ända Amen.

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

64. Nattvardsböner under mässan.

Läs thässa bön tha gudz licame liptis mädh (265)
alle athwakt oc gudhelikhet aff innarsta hiärta

1.

JAc helsar tik sannan christi licama aff Jomfru maria föddan — — — [*se N:o* 29: 1.]

2.

Äwärdhelikin ära oc oändhelika thakker aff allom 266
creaturum i himerike oc iordhrike, wari thinom Jomfrulika höwidzkasta licama sötaste ihesu, for alla thina wndirsama kärlekfulla mandoms gärninga, thär thu giordhe här i iordhrike for wara siäla helso Ok är thin ärofulle oc sötaste licame, alz himerikis härska[p]s fäghrindh mätte oc ära Thera ro oc hop J skärslo eldhe äru Oss vslom syndarom i iordherike thröst oc wärn Miskunna thy mik, sötaste ihesu ok allom cristnom lifwandis oc dödom

3.

tha kalkin lyptis

Othänkelika thakke oc ödhmiukasta thiänist, wari tik aldra sötaste ihesu, for thin aldra beskasta dödh oc sarasta pino Hwilkin som är alz himerikis härskaps luste, ära oc frygh oc hwila Siälanna i purgatorio swalke ok lise Oss här lifwande tilflyilse oc hop Thy bidher iak vslasta oc owärdogaste

Digitized by Google

matkir tik, aldra älskelicaste atirlösare, for thässa
267 aldra stö[r]sta kär|lekx *gär*ninga, hwilkin so*m* är
obegripelikin allo*m* creatur*um* At thu wärdogas at
fästa thi*n* hälga dödh oc pino i mino hiärta oc
thin kärlek Ok gör mik qwämelika til alt th*ät*
thik thäkkis Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

65. Nattvardsbön, när Guds lekamen lyftes.

Var. *a.*

(152) Här äp[t]h*er* staar en godh bön hwilkin läs-
ande är j mässonne nar gudz likame är lypth*er*
til hwilka bön benedictus paawe th*än* xij gaff
swa manga dagha afflat som wnder waro a
wars h*ä*rra likama som waro fäm M fyra
hw*n*drat siwtighi oc v [*E:* niotighi]

Jak bidh*er* tik mildaste ihesu christe ffor th*än*
kärleken thu haffdhe til alla syndara, nar thu hängde
oppa korseno m*ädh* gudhelekom kärlek m*ädh* mildasta
[*E:* lioffuasta] siäl, m*ädh* tröghom smak, m*ädh* dröff-
dhom sinnom m*ädh* ginom stwgno hiärta, m*ädh* ginom
flängdom likama m*ädh* blodoghom wndom, mädh
153 | wträktom handom oc fothom, m*ädh* wttandom
adhrom oc senom Mädh ropande mwnne, oc heese
röst M*ädh* bleko änlite, mädh dödheliko färggho,
m*ädh* taara fwllom öghom, m*ädh* gröthelikom [*E:*
ömkelikom] halse Mädh thörstande länktan M*ädh*
beskom gallans smak, m*ädh* nidh*er*bögdho hoffdhe,

Digitized by Google

oppa thin wälsignadha bryst, j thins liffs oc siäls atskilnadh Särdelis bidher jak tik, aldre sötaste ihesu christe, fför thän kärlek, j hwilkom thit kärlexfwlla hiärta sönder skars Oc fför thinna kärista modhers beskasta sorgh, som hon tolde j sino hiärta, at thu wari mik blidher, oc miskunsamber ower mina margfalla synder Oc wärdoghas tik til at wnna mik godha oc hälga ändelykt j mino ythersta liff Oc thär mädh gladh oc ärofwl wpstandilse til domen Amen 154

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Var. *b.*

Hwar som thessa epterscriffna bön lääs tha som gudz lychama vphögis Tha gaff sanctus Benedictus paffwe sua manga daga til afflat som war härre haffde saar pa synom lycame v^M v^C ok lx [ɔ: 5,560], börias bönen

O Jhesu christe elskeliken härre iak byder tik for thän stora kerlich, mädh hwilken thu mankönit elskade, thän tiidh hymmerikis konunger a korseno hengde, mädh gudelikom kerlek, mädh alla myldaste siel, mädh dröffuilse, ok sorghelica syn mädh sargadom synom, mädh vth rechtom lymom, mädh flengdom kroppe, mädh blodogom sarum, mädh wtrechtom armom, mädh ropande mwnne, mädh hesa rösth, mädh blekt änlite, mädh dödelikom liith, mädh gratande öghom, mädh törstogha 300 301

Digitized by Google

hiertha, m*ädh* kron*a*de hoffde, m*ädh* fatikdom, m*ädh* ödmywkt, m*ädh* tolamoth, m*ädh* warkun*n*an offu*er* thy*n*a söta mod*er* mariam, m*ädh* gudelica siell, m*ädh* klenom lycha*ma*, For th*en* sa*mm*e k*er*lech byd*er* iak tik mildaste g*u*d herre ihesu christe, For holkom tith k*er*lechs fulla hierta var swnd*er* skurith, at thu matthe mik myskun*sam*ber wa*ra*, Ok giif
302 mik | godan ända äpt*er* my*n*s lyffs ändhalycht, Fore thyna stora myskun*d* skwl Amen

(Efter cod. Holm. *Rål. 11, 12:o.*)

66. Nattvardsbön, när Guds lekamen är lyft.

(231) En godh bön läsande sidhan gudz likamä är lypter til huilka innocencius paue then fiärdhe gaff allom them thär sannan anger haffua for thera synde räth scriptadhe äru oc hona gudhelika läsa tu hundradha oc xl dagha afflat aff thera syndom

Jak helsar thik, härra ihesu christe, gudz fadhers
232 ordh, oc jomfrunna son, | gudz lamb, wärldinna helsa, hälagh[t] offer, ordh wordhit köt, milhetzsins kälda Jak helsar tik, härra ihesu christe, ängla liff [*N:* loff], hälgha manna ära, fridzsins syn, heel guddomber, sander man, Jomfrunna, oc modhrena blomster, oc fruct Jak helsar thik, härra ihesu christe fadhersins skiin, fridzsins höffdhinge, himerikis dör, liffuandis brödh, jomfrunna födha, renleksins kaar Jak bidher tik, härra ihesu christe,

Digitized by Google

himbla liws, oc wärldi*n*na wärdh, oc aterlösn, war glädhi, ängla brödh, gudhelikx hiärta glädhi, oc frögh, iomfrudomsins konu*n*ger, oc brudhgu*mm*e Jak helsar thik, h*ä*rra ihesu christe, söter wägh*er*, sandh*er* kärlekir, san sa*n*nindh, oc war aterlösn, oc war sanna kärlekx, oc älskogha kälda, hiärtans fridh*er*, oc sötme, san hwila, oc äwärdhe|likit liff, 233 miskun*n*a os Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

67. Nattvardsbön, när Guds lekamen är lyft.

Tässa forescriffna böner skulu läsas tha gudz likame är lyptir

O mildaste h*ä*rra gudh, hwilke*n* som är alla bedröffda hiärta hugswalare, Jak bidh*er* tik | for thina 221 kärista modh*i*r jomfru marie hälgasta bön Oc alla thina w*ä*rdoga hälghona bön, At thu see til mik syndoga m*ä*nniskio m*ä*dh thino*m* miskun*s*amlika öghom, Oc giff mik at jak matte wardha bön hördh j thi*n*ne hälge asyn, at faa alla mi*n*a synda forlatilse, Oc huat dröfwilsom, som mik thi*n*ne fatike tiänista qwi*n*no wppa liggia*n*de är, til liff älla siäl, matte wändas fran mik äptir thino*m* hälga wilia, oc milde bar*m*härtoghet Iak kä*n*nis mik brotlika for tik, Oc weet jak thy wär, mik haffua mykit ont forskullat Oc enkte kan | jak trösta a nakra 222 mi*n*a rätwiso, ällir godg*ä*rni*n*ga, Thy bidh*er* jak tik aldra kärasta gud ffor th*ä*tta thit w*ä*rdogasta

Digitized by Google

offer thin hälgasta likama, oc wär*d*ogasta blodh, som här nw offras wppa thit altara j thins hälgha dödz, oc pino ami*n*nilse, mi*n* käre gudh, Forlat mik alla mina synder, Oc lät aldrig mi*n*a owenir, so*m* är diäffwllin ällir onda mä*n*niskior ffaa makt ow*i*r mik, hwatzske til liff älla siäl Oc stadfäst mi*n* hugh oc mit hiärta j thino*m* hälga kärlek At jak altidh maghe oc kw*n*ne th*ät* tänkia, oc göra som
223 tik, mino*m* kära gudh, ware täk|kelikit Oc mi*n*ne fatike siäl nyttelikit Amen

(Efter cod. Ups. *C 12.*)

---

68. Nattvardsbön, när Guds lekamen är lyft.

(270) thessen bön skal läsas tha lypt är j mäs[sone]

JAc bidh*e*r tik h*ä*rra ihesu christe om thina hälgasta fäm wndir, oc thins wäluiliogasta licama oc blodz offir, ok thin mildasta dödh At thu mis-ku*n*samasta gudh, wärdogas see til mik vsle synd-irsko, m*ä*dh thi*n*ne miskun*s*amasta milhet Ok til alla the här äru i thit na*m*pn saman sankadhe, oc frälsa oss aff allo*m* diäfwlsins forsato*m*, frestilsom oc snaro*m* Ok bort tak aff os allan syndelikin wilia, oc wptänt i os thins kärlekx oc räddogha eldh, aff hwilko*m* wi magho*m* oplysas, til san widirkä*n*nilse, oc fructsa*m*likin idhrugha, for alla wara syndir Ok staddughet J thi*n*ne thiänist äpthir thino*m* hälgha wilia Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

Digitized by Google

69. Nattvardsböner, sedan man tagit Guds lekamen.

Naar thu haffw*ir* takit gudz likama tha läs 363
tässa böner

1.

O h*ärr*a gudh huru stor thi*n*s sötma margfalde-
likhet är, hwilka thu gömer oc giffw*er* allo*m* them
tik älska, oc rädhas Än naar jak tänkir, oc seer
m*ädh* hwat kärlek, oc astunda*n* gudhelika m*ä*nniskior taka thin hälgasta likama, Tha skä*m*mis jak oc blyghis j mik siälffwe, Thy at jak [är] badhe
kaald, oc dwffwi*n* Oc wta*n* hiärta*n*s astu*n*dan, j
thy | at jak ey thok tik m*ädh* swa bri*n*na*n*de kär- 364
lek, älla anamade so*m* mik til borde, mi*n* käraste
gudh, Oc ey draghit mik th*ä*r til m*ädh* swa store
astunda*n*, so*m* andra gudhelika m*ä*nniskior, m*ädh*
graat oc sokkan oc hiärta*n*s kärlek, O h*ärr*a gudh
thu äst liffuandis källa, skänkiandis allo*m* the*m*,
so*m* aff hiärta*n*s grwnd älska Thy at the kwnno
ey androledhis mätta sin hungir, oc törst, wta*n*
m*ädh* thino*m* hälgasta likama, oc dyrasta blode
wtan the*r*a staduga troo, oc bri*n*nande kärlekir är
the*m* wist tekn thina hälgasta närwaru Tässe k*ä*nna
wisselika sin h*ärr*a j brödz|sins liknilse, hwilki*n*s 365
hiärta bri*n*nande är aff ihesu christi kärlek so*m*
altidh är när the*m*, Än thy wär, opta är lankt
bortto for mik tholkin gudhelighet oc br*ä*nnande
kärlek*ir*, oc astu*n*dan, O godhe ihesu o millaste

Digitized by Google

ihesu, O sötaste ihesu, war mik milder oc blidher, Oc wnd mik fatike nakot litit känna aff thins hälgasta likama sötma, At min thro maghe thäs meere ökas, hoppit främmias j thinne godhet, kärlekin altidh brinne til tik, Oc at jak altidh astunde thät sötasta hymelzslika brödhit, hwilkit aldrigh wanskas, Än thin miskund är mäktogh, at giffua mik swa
366 stora astundan, At jak j hwarie stwnd | länkte til tik, Än tho at jak är owärdogh, tröstir jak a thina milda miskund, At jak wardhe dela[k]ttogh thinna hälga manna forskullan Oc thins wärdogasta likama takilse oc nötilse Amen

2.

O aldra sötaste härra oc dygdelikaste atirlösare, j dagh haffwir thin obegriplike kärlekir giort största wndir nakot sin kan hända, hwilkit som är owndirstandelikit änglom oc mannom, j thy at thu haffwir ingangit til mik wsla, jak bidher tik, aldra dygdelikaste atirlösare ffor thin hälga dödh oc
367 pino, oc thins sötasta lika|ma närwaru, At thu wärdogas giffua mik kalle, oc wsle thins kärlekx wärma, nakra dygda stadughet, späk mina högfärdh oc othol, oc bradha sinne Oc styr mino snödho waffrande hiärta, hwilkit aldrig städz när tik, Oc wärdogas sötaste ihesu, at see til mik Oc til allas wara ömlika stadgha, Oc giff os allom thina hiälp, At staa j waaro hälgo reglo gömo, j sanne hiärtans ödhmiukt, siälinna oc likamans renlek, oc sannom fatikdom, mädh hiärtans godhwilia, alt til dödhin

Digitized by Google

3.

J thins likama, oc blodz närwaru, o härra ihesu christe, tha antwarda | jak mik, oc alla mina kära 368
wini, At thu mädh thins hälga kors dygdh, Oc thins hälgasta likama tilqwämd nidher til jordherikis, thins födzslo tima pino tima wpstandilse aff dödha, thäs hälga anda tilqwämd Oc thit osighelika nampn, som kallas wpbörilse, oc ändalykt, adonay, sabaoth, emanuel, som är swa mykit som gudh mädh os, wäghir, sannindh, helso, oc wpstandilse Oc särdelis bidher jak tik wm tässa hälga sacramentzsins dygdh, thins hälga blodz, oc likama akallan, At thu wari os behiälpogher, Än tha at wi syndo|ghe ärum, Tha aff tik skapade Oc mädh 369
thinom dyra dödh athir löste, Oc os hopande til tik, j dag oc altidh, At thu wärdogas frälsa os, aff allom diäffwlzsins frestilsom oc fängilsom, ffiandzskap, bandom skuttom, oc wapnom, wald, oc makt synlikom, oc osynlikom, Oc aff allom syrghelikom krankdom, som hända kan, j maat oc dryk, sorgh oc widhermödho, angist oc blygdh oc last, Aff eldh oc watn, aff syndom oc wadha, Aff thorn dön, oc lyngeld störm, Oc aff allom wadhelikom fallom, oc skadha, Oc aff kropsins oc siälinna hindir, aff bradhdödha stadelika antwardandis mik, Oc alla mina wener,
oc frändher | troandis os, ffor thina pino skul magho 370
helas, Thy miskunsamaste gudh, som alla hela, som til tik roopar mädh stadugha hopi, Hör mik syndogha människio, bidhiandhis for mik, oc allom minom kära wenom oc frändom, At thu mädh thinne store miskund, som thu wilt oc kan miskunna os

Oc giff os thina nad Oc forlat os alla wara synder, Oc giff os thin wälsignilse, Hwilken os maghe altidh fölghia, oc bewara fran allo ondo, Oc ledha os til äwärdhelikit liff Amen

(Efter cod. Ups. *C 12.*)

---

70. Nattvardsbön, när man tagit Guds lekamen.

(Variant till 69: 2.)

(200) Thässa äpther skriffna bön skal thu läsa nar thu haffwer takit gudz likama

O aldra sötaste härra Oc dygdhelikaste atirlösare j dagh haffwer thin obegriplika kärleker giorth thät största wnder nakandh [*K:* nokot] sin kan hända Oc the största kärlekx gärningh, hwilkin som är owndherstandeliken änglom oc mannom J thy at thu sötaste ihesu, haffwer jngangit til mik wsle oc owärdhoghe syndersko Jak bidher tik aldra dyghelikaste härra Oc mildaste atirlösare fför thin hardha dödh oc beska pino Oc thins sötasta oc renasta likama närwaro At thu wärdoghas här äpther mik
201 sända thins kärlekx wärma, | Späkia mina högfärdh [*N add.:* othol] oc bradha modh Oc styra mino snödha waffrande hiärta, hwilket aldrigh städz när tik Oc wärdoghas sötasta ihesu, at see til min, oc aldra wara ömlika stadhga Oc giff os hiälp at staa j ware hälge reglo gömo J sanne hiärtans ödhmiwkt Siälinna oc likam[an]s renlek, sannan fathikdom, mädh hiärtans godh wilia

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

71. Nattvardsbön, sedan man tagit Guds lekamen.

Äffthir at thu hafw*ir* takit [gudz licama] (288)

O Härra gudh gör m*ädh* os miskun*d*, for ärofulla iomfru marie bön ok alla hälga ängla, ok patriarcha ok p*ro*pheta oc ap*ost*la oc aldra hälgra ma*n*na Oc giff thino folke stadugha troo, oc sanna*n* fridh bort ält fran os owinin Ok hungir oc sottir ok alla siälinna oc licama*n*s orenlikhet Oc giff os gudhelika snille, oc rätuiso oc styrk til godha g*ärn*inga oc rätta tempran i allom thingo*m* Jnsänt waro*m* owino*m* räddogha oc wanmakt Ok atirgält allo*m* them äw*är*delika sälikhetz lön, so*m* os nakot got göra For|lat waro*m* owino*m* ok hataro*m* th*ät* so*m* 289 the mothe os göra Ok giff allo*m* cristno*m* siälo*m* thera syndha forlatilse, oc giff them m*ädh* thino*m* hälga manno*m* äwärdhelika glädhi oc hwilo amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

72. Nattvardsbön efter kommunionen.

Äffth*ir* communionem läsande (383)

Jak loffuar tik, o aldra starkaste kärlekir Jak wälsignar tik, o aldra sötaste kärlekir, iac ophögh*ir* tik, o aldra liofuaste kärlekir J allo*m* oc for alla godhgärnin*g*a, hwilka thin ärofullaste guddombir Oc thin hälgaste mando*m*bir hafua giort i os, gino*m*

Digitized by Google

thit aldra ärofullasta hiärta, ok än wärdogas at göra til wärldi*n*na ändhalykth in secula seculorum AmeN

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

73. Till Jesus Kristus för hans moders fem bedröfvelser.

(Med slutbön till Jungfru Maria.)

425 Här byrias .v. dröwilse marie

1.

Mjn kär*e* h*ä*rra jhesus christus jach bidh*er* tik kärlika for the stora sorgh oc dröwilse. som tin kära modh*er* maria hafde a thina wäghn*a* tha hon tik j myn*s*trith baar. Oc simeon spadhe swa th*ät* thin dödh*er* skulde göra henne hiärtha swa ilth. som eeth brinnandhe swärdh. aff himmillin kome oc ginom henne sighn*a*de hiärtha skar*e*. th*ät* tu for laat mik mina syndh*er*. Oc göm mik fra*n* allo ty tu west minne siäl skadhlikit wara.

2.

Mjn kär*e* h*ä*rra jhesus christus jach bidh*er* tik kärlika for the stora sorgh oc dröwilse. som thin kära modh*er* maria haffde a thina wäghn*a* tha hon hafde tik tria dhagha j myn*s*tr*e*na tappat th*ät* tu
426 giff mik tre dagha nöttelika for*e* min | dödh. th*ä*n förs*t*a daghin räth skripta maal. th*ä*n annan daghin

Digitized by Google

räth idheliken anghgher for alla mina syndher. thän tridia daghin lön mädh tik j himmerikis glädi Amen Aue maria gracia plena dominus tecum

3.

Mjn käre härre jhesus christus jach bidher tik kärlika. for the stora sorgh oc dröwilse. som thin käre modher maria hafde aa thina wäghna Tha tw wart fanghen oc hardlika bundhen. oc ledhdher for thän hardha domin: thät tw frälsa mik fran allom fänghgilsom. badhe till liff oc siäll Amen Aue maria

4.

MJn käre härre jhesus christus jach bidher tich kärlika fore the stora sorgh oc dröwilse som thin käre modher maria hafde aa thina wäghna. Tha tw war aa korsit hänghdher. a thins mandoms natura wägna. thät tw fäst kärlika thina sighnadha pino j mith hiärtha. ä mädhan jak är swa krangkir j minom skälom aff ostadugheet. Thät jach gither egh hoxsath aa thina sighnadha pino som jac mädh rätto skuldhe. tw giff mik the sama löön som jach ware jdhkelikin oc vntfangghin aff thinne signadhä pino amen Aue maria gracia plena dominus tecum

5.

MJn käre härre jhesus christus jach bidher tik kärlika for the stora sorgh oc dröwilse som thin kära modher hafdhe a thina wäghna. tha tw wart nidher aff korsena thaghin. oc dödher j maria benedidha fampn laghdher. thät tw for laat mik thina wredhe oc giff mik j waldh marie thinne benedidhe

Digitized by Google

modher. thät hon maghe mädh mik göra som henne sötha sighnadhe wili till säghe oc thina, Amen Aue maria gracia plena

[Slutbön.]

427 Hör mik nw mildasta iumfru sancta maria allä kärista gudz modher mik syndhoghe mennjskiä oc owärdo[ghe]. tik loffuar jach oc hedrar. aff allo mina hiärtha. j thinä gömo säther jach mik j dagh oc alla dagha: mith liff oc mith hiärtha. oc mina gärninghgha. oc mina salgho siäl. at tw fräls mik aff allom syndhom. oc fran helwitis pino thät gifwi jhesus christus j allan thima. thit liffuerne fulkomna hoxsa thala oc göra. thät giffui gudh father son oc thän helghe andhe AmeN

(Efter cod. Holm. *A 49.*)

---

74. Om antalet af Kristi sår

(i form af en uppenbarelse).

424 En hälgh quinna stundadhe äpthir at wita tall af ihesu christi vndhom. hon badh wan härra thär om at [han] skuldhe henne thöm the War härre saghdhe. Mins likama saar waro fäm tusandhe. fyrahundradhä. oc siäxtigi. wm nokar wil thöm hedhra oc wörding göra. tha läsi daghlika .xv. pater noster. oc .xv. aue maria eth ar om i kringh. Oc tha som arith är framlidit tha haffuir han hedhrat hwart sarith mädh ene pater noster oc ene Aue maria. hwilkin thessa bön gudhlika idhknar eth ar Aff hans släkth frälsis .xv. siäla .xv. syndoghe wändas

Digitized by Google

til bätherningh oc .xv. rätwise människior stadhfästas j godhom stadhga Oc han siälw*ir* [j] förstane faar fulkomnilse j dyghd*om* oc rättan idhrogha oc widherg*an*go aff allom syndho*m* Framledis saghdhe war h*är*re. hwar som thessa bön fulkomnar gudhlika. tha skal jach hanom gifua min hälgha likama. fämthan dagha för en han dör. at ha*n* skoli m*ädh* ty frälsas aff äw*är*dhelikom hwngher Oc aff mino käro blodhe skall jach hanom drikka giffua at han skal egh törsta äw*är*dhelika Mith sigh*er*lika [*G:* sigherffulla] kors tekn skal jach for*e* hano*m* säthia til wärnilse for*e* allom hans owinom. oc tha han skal döö. Tha skal jach koma m*ädh* min*ne* modh*er* maria. oc tagha hans siäl oc ledha j himmerikis glädj. oc tha hon är tith ledh tha skal jach henne skänkia en äw*är*dhelikin dryk aff min*s* gudhdoms käldo: hwilkit jach egh gör androm som thessa böön egh wilia läsa.[1]) sidhan witha skall tw th*ät* at om nokor haffu*ir* warith staddh*er* j dödhelikom syndhom trätigi aar. Oc will han tessa böön läsa jach skal hanom alla hans syndhe forlatha som ha*n* giorth haffu*ir* aff sinom barndhom oc till th*än* thima han tessa böön byriä läsa. oc | wil Jach hanom wäria for*e* wandom frästilsom 425 oc göma hans fäm sinne. oc frälsa han fran bradhödha oc hans siäl fran äw*är*dhelika pino. Oc skal han wara bätre än han förra war m*ädh* min*ne* nadh. oc hwadh han bedis aff mik äll*ir* aff min*ne* kära modh*er* maria th*ät* skall hanom wardha, framer skal jach lätha han wara j dyghdelikom g*är*ning*h*om. oc stadhfesta han j godho liffw*er*ne. oc

[1]) Här slutar stycket i cod. *G.*

Digitized by Google

göma swa som han hafdhe alla sina dhagha epther minom wilia liffuat. oc hans liiff skal längias än tho at han skulde morghon döö. swa optha tesson böön wardher läsin. tha giffs .xl. dagha afflath. oc han skal wara wis aa höxsta ängla koor. frammer hwar som androm kännir thessa böön hans glädi skal ökias oc hans lön äwärdelika: j hwadh stadh thessa böön är ällir säx thär är gudh närwarandhe. oc gömir han fran allo ondo. Swa som han frälste paulum aff haffsins wanda

(Efter cod. Holm. *A 49.*)

---

75. Till Jesu fem sår.

(252) Sanctus gregorius giordhe tässa äpter scriffna böner aff wars härra ihesu christi hälga ffäm wndhom fför ena plagho som gik offwer rom Oc gaff til them iiij c aar afflath oc siw karenor Och än thär til mädh swa mangh aar afflath som saar varo oppa wars härra
253 ihesu christi hälg|asta licama thät är fäm M iiij c xc oc v [= 5,495] oc thär mädh wara ffrälster ffran hälffwite mädh gudz pino dygdh

(144) Här äpther staa fäm böner aff wars [härra] ihesu christi wälsignadha v wndom

Digitized by Google

1.

Loff hedh*er* oc ära oc alzskons tak, wari thi*n*ne högro han[d]s hälgasta saare ihesu christe Jak syndogh thin tiänista qwi*n*na bidh*er* tik wm th*ät* hälgasta saarit At thu fförlat mik alla mina synder, jak haffw*er* giorth j minom | fäm likamlikom sinnom, m*ädh* tankom, ordhom oc gärni*n*gom J högfärdh, affwndh oc wredhe J glömsko til gudz tiänist, m*ädh* orenom lwsta, soffuande, äller wakandes, giff mik O aldra käriste gudh fför thina beskasta pino, oc mildasta dödh, wärdhelika mi*n*nas a alla thina godh gärni*n*ga Swa at aller onder lwste wari dödher j minom likama, aff thins kärlekx ami*n*nilse oc godh gärni*n*ga pater noster 145

2.

Loff hedher ära oc alzskons tak, wari thi*n*ne winstra handz hälgasta saare ihesu christe, O älzskelighaste gudh, miskun*n*a mik fför th*ät* hälgasta saaret Oc wärdoghas mildaste ihesu, at fförlata mik alt th*ät* som thik mis|[täk]kis i mik Oc lath mik sigh*er* winna aff allom minom owinum, at jak fförmatte them ow*er* wi*n*na m*ädh* thi*n*ne hiälp Oc fräls mik fför thi*n* dyra dödh, aff allom tässins liffs wadha Oc gör mik wärdogha at ffaa thina nadh här j iordherike Oc sidhan äwärdhelika m*ädh* tik j himerike Amen pater noster aue m[aria] 146

3.

Loff hedh*er* äro oc tak, wari thino höghro fodhz hälgista saare ihesu christe O sötaste gudh, giff mik thina nadh fför th*ät* hälgasta saarit, at jak

Digitized by Google

matte m*ädh* glädhi oc atwakt staa j thi*n*ne tiänist
Oc göra täkka [thiänist] oc wärdogha synda bätr-
ingh, här j iordherike, fför mina synder Oc göm
147 mik owärdogha thina tiänisto qwi*n*no, | Oc alla
fränder oc wini, dagh oc nath, äpth*er* thino*m* milda
wilia Oc fräls os aff allo*m* siäli*n*na, oc likama*n*s
wadha Oc tak wara siäla j thina miskun*d* oc wärn,
oc ledh os til äwärdhelika glädhi Amen pater noster aue

4.

Loff oc ära, oc osigheleken tak, wari thins winstra
fotz hälgasta saare ihesu christe O mildaste ihesu,
giff mik fför th*ät* hälgasta saaridh alla mina synda
förlatilse Oc at jak m*ädh* thi*n*ne hiälp matte wn-
ko*m*ma thin rädhelika dom, jak bidh*er* tik aldra
sötaste ihesu fför thi*n* hälgasta dödh, at thu giff
mik fwlko*m*men anger oc idhrugha fför alla mina
synder, räth scriptamaal Oc the hälga olni*n*gh, thin
148 sö|tasta likama fför mi*n* dödh Oc äwä[r]dhelika
helso äpth*er* dödhen Amen

5.

Loff oc ära, tak oc tiänisth, wari thi*n*na högra sidho
hälgasta saar O wälw[il]ioghaste oc sötaste ihesu
Jak bidher tik wslasta synderska, fför th*ät* hälgasta
saareth Oc fför thina osighelika miskwn*d*, hwilka
thu thedhe os j thins hiärta saare Oc blodz wt-
giwtilse, at swa som thu rensadhe mik j döpilsom,
aff föräldra syndh, swa wärdoghas thu nw fför
thit dyrasta blodh, hwilkit som offras för alla
cristna siäla, ffrälsa mith hiärta, siäl oc likama aff
allom dödhelko*m* syndo*m* Oc allo ondo Oc giff

Digitized by Google

mik thina hälga nadh oc sökilse, rätta troo Oc stadhu[k]th | hop oc fwlkom*m*en kärlek til at älska 149
tik aff allo hiärta oc siäl Oc stadhfäst mik j allo godho, oc läth mik stadhelika bliffua j thi*n*ne tiänist, swa at jak maa tik fwlkomlika här j iordherike täkkias Oc äpth*er* mi*n* dödh thit skinande änlite oc sötasta wnda klärhet j thi*n*ne äro at skodha ä fför wta*n* ända Amen

[Slutbön.]

Här äpth*er* fölgher en godh oc nyttok bön til wan h*ä*rra ihesum läs m*ä*dh gudhelighet oc atwakt mith kära barn

O h*ä*rra ihesu christe liffuandis gudz son Jak bidh*er* tik fför thina hälga fäm wnder, som thu tok fför mik a ty hälgo korse, at thu | styre oc 150
regera mi*n* sinne, mith hiärta oc likama, äpth*er* thino*m* hälga wilia, swa at jak takis aldrigh aff tässe wärld wta*n* sanna*n* idhrwgha Oc räth skrifftamal, m*ä*dh fwlle bätringh, renan likama, rent hiärta, kristelika troo, m*ä*dh thino*m* hälgasta likama Oc the hä[l]gasta olni*n*gh O h*ä*rra ihesu christe, som ensamber förma at frälsa, wärdoghas at giffua mik fför jomfrw marie, thi*n*ne wälsignadha modhers bön, at jak matthe th*ä*t wilia, th*ä*t idhna Oc bidhia, som tik täkkis, oc mik är tarffuelikit, giff mik j dröffwilsom hiälp, j mothegang radh Oc j allom frestilsom styrk oc makt at mothesta | Giff mik 151
giordha oc framfarna synda fförlatilse Närwarende synda bätringh Oc för tilkom*m*ande syndo*m* gömo oc fförwarilse, helsama*n* affgangh aff thässe wärld-

Digitized by Google

*i*nne Oc äwärdhelikit liff äpth*e*r th*ä*tta liffwet[1]) Jak bidh*e*r tik mildaste ihesu christe, wm thina hälgasta fäm wnder, oc thins wärdogha blodz wtgiwtilse, at thu miskun*n*a mik Oc allo*m* th*e*m här äro saman*s*ankadha j thit hälga nam*p*n Oc fräls os aff allo*m* diäffwlsens frä[s]tilsom oc snaru*m* Oc borth tak aff os allan skadheliken wilia oc syndelikin Oc wptändh j os thi*n*s kärlekx oc reddo[g]ha eld, aff hwilko*m* wi magho*m* wplysas til san widh[e]rkän-
152 nilse oc frwk[t]samlikin anger för wa|ra synder Oc staddhwghet j thi*n*ne hälge tiänist äpth*e*r thino*m* milda wilia Amen

(Efter cod. Holm. *A 43;* första rubriken, sid. 180: rad. 13—21, efter *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

76. Till Jesu fem sår.

(359) Här sigx huru ffäm Pater Noster oc fäm Aue Maria magha läsas ihesu christi helgho fäm vndo*m* fför the tridhi gudz godhg*ä*rni*n*ge*n*a so*m* är frälsni*n*ge*n*

— — — — — — — — — — — — — —

1.

Heel ihesu christi höghra hand gino*m* stungen m*ä*dh alla sorghelighasta vndh O jhesu biwdh oc giff at wj wardom skipat oppa domeno*m* til thina
361 höghra | handh oc äw*ä*rdeligha frögdh oc glädhi hwilka thw haffw*i*r at*i*rlöst oc frälst gino*m* korsens smälighasta pino oc döödh Pater Noster Aue Maria

— — — — — — — — — — — — — —

[1]) Här slutar stycket i cod. *N.*

Digitized by Google

2.

Heel ihesu christi vinstre loffwe swa sörgheligha ginom stungen oc korsfästir mädh alle grymmaste handh O ihesu räth oss op ok fräls oss fraan thy äwärdelica ondo häluitis fängilse oc pino som oss förskulladhe waare förste forfädhir Adam oc eua Pater Noster Aue Maria

— — — — — — — — — — — — — —

3.

Heel ihesu christi höghra fotzsaar oc vndh när (362) thw betraktas tha dröffwe thw milda människio siäl oc hugh O ihesu när tw til wart aminnilse gaar war oss til äwärdelikit liiff stadhugth hop Pater Noster Aue Maria

— — — — — — — — — — — — — —

4.

Heel ihesu christi wenstra fotz saar oc vndh (363) aff hwilko wtwaxe alzskona nadh oc dygdhenna plantor O ihesu fräls oc göm oss nw oc altidh liffwandis oc dödha fraan allom varom skadhandhis owinom oc oss omstiälpandis fiandom Amen Pater Noster Aue Maria

— — — — — — — — — — — — — —

5.

hel ihesu christi mädh spiwtena ginnom stungin (364) sidha Aff hwilko som vtflöth liwffwasta oc thäkkasta blodzsens oc watzens flodh O ihesu giff oss änglana godha oc trygga leygdh til äwärdeligx liiffs frögdh oc badhe til siäls oc likamans äronna stadgha Amen Pater noster oc Aue Maria

Digitized by Google

Sidhan sighin swa O min aldra sötasta gudh thät thw haffuir swa dana pino oc alla hälghasta vndir fför mina syndir skuld lidith oc tholt ok swa marghskona thina godhgärninga mik teet bewist vnt oc giffuith thäss är iak owärdughir fför thy iak haffuir swa oc swa syndat mote tik j allom siw dödhelikom syndom

— — — — — — — — — — — — — —

(365) Sidhan läsen thessa bön

Härra ihesu christe för thina fäm vndir oc aldra sielffwiliandeste thins licama blodz pino oc offer Oc thin aldra mildasta dödh O thw aldra mildastä gudh see til mik aldra armasta syndogha mennisko oc til alla them här äru J thins nampns hedhir sampnadhe mädh thinne miskundhsamlighe nadh oc fräls oss aff dieffwlsens frästilsom snaru oc forsaath oc thak aff oss allan synda vilia ok vpthänt j oss thin sanna räddugha oc kärlekx eeld mädh hwilkom wi vpthände, maghom faa sanna synda vidhirkennilse oc göra fruktsamma alla wara synda bäthring oc stadugha tiänist j thinom wälsighnadha vilia Thw som liffwer oc styre mädh gudh ffadhir oc them hälgha anda nw oc ä för vthen ända

Äptir thy som scriffuas tha giordhe thässa bön Sanctus Gregorius mot jnne greslighe plagho som plagadhe grymligha Romarana oc gaff allom
366 them hänne läsa | daghligha fäm hundradha aar afflat oc vij karenar oc lagdhe thät thär til at hwar hänne läss daghlica til ihesu fäm vndä hedhir han skal frälsas aff hälwitis eeldh oc ey döö mädh ondom dödh

(Efter cod. Ups. *C 50.*)

Digitized by Google

77. Om värdet af böner till Jesu axelsår.

Sanctus bernardus spordhe wan härra ihesu[m] christum aath hwat hans obegrundhelikasta pina war 394

Var härra swaradhe hanom Jak hadhe eth saar wppa minne agxl, thär jak bar mith kors wppa Thry ffingher dywpt, thät war mik swa besk en pina, ffram fför the andra saaren Oc thät bliffwer swa litit aktath aff mangom människiom, fför thy thät är jngom witherlikit, oc thär fföre skal thu thät oppinbara Oc bewisa mik nakra wördningh thär wthi, oc thär fföre skal thu ffaa siärdhelis nadher, oc alla the mik dagheligha thär mädh ära, jak wil fförlata them alla thera förglömda syndher, Oc jak wil them giffwa obegripligha nadher For 395 thy hwa som wil daghligha hedra fför scriffna saar, owir honom wil jak mik förbarma, oc wil jak, at min wälsighnadha modher jomffru maria, wppinbara sik hanom j hans ytharsta dödz thima pater noster

(Efter cod. Holm. *Birgʒa Andersdʒrs bönbok.*)

---

78. Till Jesu axelsår.

Här äpther star en bön aff wars härra jhesu christi axla sar 1

O härre jhesu christe, oc aldra älskelighaste wärdhena atherlösare, tik wari loff oc äwärdhe-

Digitized by Google

liken tak, oc ära ffor the bether*ligha* pino oc werk, som thu ledh j thi*nne* welsignadha axel, aff th*ät* stora sarith, som war try ffingh*er* dywp hwilkith thu siälw*er* kärdhe fför sancto bärnardo, at th*ät* war tik swar stor Oc besk en pina fför the andhra sare*n*

2 Thy bedh*er* jak tik | O sötaste oc millaste h*ärr*e ihesu christe at thu fförlath mik alla mina syndh*er* Oc särdhelis bidh*er* jak tik fför the bith*er*liga oc swara pino, thu ledh thaa thu störthe wndh*er* korsseno Oc th*ät* ffyol swa hardhelika oppa tik, at thu fförmatthe tik ey röra bedh*er* jak tik, mi*n* aldhra sötaste ath*er*lösare oc ffrälsare jhesu christe fför th*ät* saarit Oc all thin wälsignadha saar, at thu w*ärd*hoghas mik opresa aff allo*m* mino*m* syndo*m* j tässe wärdh at jak matthe äw*ärd*helika glädhias m*ädh* tik j thino rike, th*ät* w*n*ne mik gudh ffadh*er* oc son oc thän hälghe andhe

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

79. Till Jesu axelsår.

En bön aff wars h*ärr*a agxla saar

O aldzwallogh*er* oc äw*ärd*helike*n* gudh ihesu christe, aldzwallogx gudz ffadh*ers* enaste son, oc jo*m*ffr*u* maria liffs välsignadha ffrukt, jak ow*ärd*ogh syndogh människia, takkar, loffwar, oc ödhmykliga til bidh*er* tik, fför alla thina hälgastha nadh*er* oc godhgär-

413 ni*n*ga, mik och allo*m* | m*ä*nniskio*m* bewista oc fför thi*n*a aldra beskassta pina, saar oc w*n*dh*er*, swidha

Digitized by Google

oc wärk, sorg oc dröffwilse, so*m* thu mi*n* wärdogaste ffadh*er* gudh oc skapare, wille lidha fför mi*n*a siäls helso skuld, besi*n*nerlighit tak, loff, oc hedh*er* wari tik sötaste h*ä*rre ihesu christe, fför th*ä*n osighelika värk swidha oc kalla so*m* thu tolde, oc ledh j thi*n*ne hälgasthe axl, nar th*ät* twnga korsset, som thu aff aldra största kärlek ville m*ädh* swa store mödho oc hiärtans sorgh fför wara syndh*er* skuld at bära, giordhe tik eth storth saar äll*er* wndh, swa dywpt j axslena, so*m* iij twär ffingh*er*, tik til största bedröffwilse oc pina, bedh*er* jak tik aldra millaste h*ä*rre ihesu, fför th*ä*n beth*er*ligha wärken, som thu j tässa axsla saarena toldhe oc j allo*m* thino*m* saaro*m*, oc wndho*m* wärdogh|as mik 414
milleligha giffwa, aff thi*n*ne störste grw*n*dlöse miskun*d*h Böghelikit hiärta til thi*n* kärlek Innerligha astw*n*dan til thin hedh*er* Rätffärdogha akt j allom mino*m* gärni*n*gom Gudhelighet j thi*n*ne hälge tiänisth Jdhkelighet j godho fför wta*n* läti oc ledho Tholomodh j allo*m* motga*n*glikom tingo*m* Trolighet hop til tina stora miskun*d* Altidh wilia t*ät* tik är täkkelikit Bewarilse ffraa allo ondho, Obrytelika haalla mi*n*a closth*er*s lyffte Tänkia m*ädh* warkw*n*nan thina bith*er*liga pino Welwilieligha haalla thin bwdordh Loffwa oc hedra tina wälsignadha modh*er*, oc all thi*n* hälgo*n* Pröffwas och ey fförwi*n*nas aff ffrestilso*m* Hiärtans gömo j allo*m* mi*n*o*m* m*ädh*ffärdhom Innerligha oc ödhmykligha tiggh*er* jak tässa gaff[wor] — — — [*Slutet saknas*] — — —

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

Digitized by Google

80. Till Kristi Veronica (anletes bild).

Var. *a.*

Sanctus gregorius haffw*er* giffuit allo*m* the*m*
312 som läsa thäs|sa äpth*er* skriffna bön til christi
veronicam hwndradha aar afflat

Heel wars h*är*ra ihesu christi wälsignadha änlite,
j hwilko som synis guddomsins skinande fägrindh
Thu wast trykt oppa eth snö hwit klädhe Oc giff-
uit the qwi*nn*o*nn*e, som veronica heet, til eth kär-
lekx tekn Heel wärldi*nn*a fägrindh Oc hälga ma*nn*a
spe[gh]il, alla ängla j hymerike astwnda see oc skodha
thit fägh*er*sta änlite, rensa os aff alle synda smitto
Oc tilfögh os hälga ma*nn*a sälskap Heel war ära j
thässo hardho liffweno, som är fallande oc rask-
313 lika | hädhan lidhande, ledh os til thi*nn*a nadh, oc
säla gudz änlitis syn, til at see oc skodha j hy*m*-
merike ihesu christi wälsignadha änlite Var mik
en trygh oc felik hiälp, war mik en söth*er* swalke
oc sött*er* hwgnadh*er*, at ey owine*n* skadhi mik m*ädh*
sinom fre[s]tilsom oc fwndo*m*, wtan lath mik wn-
faa roo oc hwilo fför wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Var. *b.*

229 Alle the som thessa bön läsa m*ädh* gudheliko
hiärta oc äru vtan dödhelika synde tha är til
the bön gifwit siäx thusanda oc siäx hu*n*dr-
adha aar oc siäx thighi aar til afflath

Digitized by Google

LOff hedher oc ära, wari thik wars härra ihesu christi änlite sötasta klarhet, oc gudhelikit skin, thär thrykt war oppa eth snio hwit klädhe, oc war giffuit weronica til eet tekn, oc gudhelikin kärlek, O sötaste gudhz änlite, hedher och ära, wari thik, wärldinna speghil, oc hälgha manna ära, oc himerikis astundan at skodha Lös mik aff alla synda bande, oc läth mik komma til himerikis Hedher wari thik for the äro, thu haffuer mik gifwit j | thässo hardho syndeliko oc forgänghliko liffweno 230 Giff mik glädhias mädh thik j himerike O thu aldra hälghasta wars härra ihesu christi änlite, Jak bidher thik, war mik en godh hiälp, giff mik älskelighet, oc tröst i mith hiärta, at diäffwlsins swik skuli ey skadha mik, wtan at iak maghe fortiäna himerikis glädhi mädh fadher, oc son, oc them hälgha anda blifwa for wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

81. Till Vår Herres sju band.

Hwilkin människia som enkannelika wil frälsa 298 nakra siäl oc hugswala henne j sinne pino tha skal hon hedhra war härra for the vij bandhen han war bwndin mädh här j iordherike Läs fförst pater noster oc aue maria för första bandit

1.

Jak bidher tik äronna konvnger ihesus christus, gudz fadhers enda son Oc jomfrw marie kärista

Digitized by Google

barn fför thän kärlek, thu haffdhe til os wsla syndara, tha thu nidher stegh aff gudz fadhers sköth Oc thu jngik j iomfrw marie liff Oc wilde hwilas mädh henne j nio manadha För thänna jngangen bidher
299 jak tik, mildaste | fadher war härre ihesus christus, at thu warkwnna tik ower tässe fatighe siäl N som thu atirlöste mädh thit wärdogha dyra blodh Oc för thät första bandit thu wast bwndin mädh, j thinna modhers wälsignadha liff, wärdogha tik til at lösa thät sörgha bandit, thänna siäl är bwndin mädh j pinonne Oc ledh hona til äwärdhelika roo oc hwilo, thär hon maa glädhias fför wtan ända Amen

2.

Läs pater noster fför thät andra bandit han war bwndin mädh j sinom hälgha barndom

Jak bidher tik äwärdheliken gudh Oc miskundinna fadher fför thät bandh thu wast bwndit mädh j
300 thin barndoms thima | at thu som styrer hymel oc jordh mädh thinne guddoms makt Thu wille swepas oc bindas, som annor barn Oc wpfostras oc mättas aff jomfru marie miölk, thu som mätther oc wpfyller alla wärldena mädh thinne guddoms nadh, wärdogha tik til at lösa thässa fatigha siälena N aff alle sinne pino Oc dröffuilse bandom Oc förlat henne alt thät hon haffwer syndat moth tik, j sinom barndom, mädh sanwith ällir mädh wanwith Oc sänt henne thin hälga ängil, som henne maa trösta oc hiälpa Oc wtledha aff the pinonne stadh, hon
301 är j skipat Oc presentere hona fför | thit gudhdoms waldh, mädh glädhi oc frögh Amen

Digitized by Google

3.

Läs pater noster fför th*ät* tridhia bandit war h*ärr*e war bwndin m*ädh* j yrthagardhe*n* nar han fangadhis

Jak bidh*er* tik dygdhena gudh Oc alzwallogh*er* h*ärra* ihesus christus fför the dödzsens stwnd oc räddogha, thu haffde j thit hälgasta hiärta, nar thu hördhe th*ät* stim oc bangh, som gik aff thino*m* owino*m*, för än thu saat th*em* fram ko*m*ma, fför the sa*m*ma styglikhet oc faasa, bidh*er* jak tik, at thu fräls thässa siäl N aff the stygge oc rädheliko diäffla rop oc skri, at hon matte th*em* hwaske höra ällir see Oc för the dödzsens rädzl, thu fik, nar thu | saa th*em* ko*m*ma til tik m*ädh* allo*m* pina 302 wakno*m*, wärdogha tik til at frälsa hona fra the rädhelika ledha diäffla, lath th*em* aldrik faa makt älla wald ow*er* hona Oc för the bandh the bwndo thina hälgasta händer baak om thin hälgasta rygh, nar the leddo tik borth m*ädh* sik Oc thu gik ödhmyklika j mällan th*em*, som en ogärnin*g*is man, at thu lös nw snarlika th*ät* sörgha band, th*ä*nna siäl är m*ädh* bwndin Oc glädh h*en*ne frögdhelika oc gladhelika, m*ädh* tik j äwärdhelike glädhi Amen Pater noster Aue [maria]

4.

Th*ät* fiärdha bandit war h*ärr*a war bwndin m*ädh* war widh stwdhena

Jak bidh*er* tik mildaste fadh*er* Oc älske|ligaste gudh 303 ihesu christe alla fangha siäla hop oc tröst fför the

Digitized by Google

sorgh oc blygh, thu haffdhe j thit mildasta hiärta, nar thu wast aff klädder aff thinom klädhom Oc stodh nakin för allom thinom owinom, wärdogha tik til at frälsa thänna siäl aff äwärdhelighe skam oc blygh Oc swa för thän sörghelika gang, thu gik, nar thu wast fram skwtin til stwdhena Oc bwndin widh henne mädh swa myklo härdho, at thina signadha händer oc fingra swlnadho Oc naghla rötherna blöddo, wärdogha tik til at lösa thänna siäls sorgha bandh, som hon är mädh bwndin Oc ledh hona mädh thinne miskundh aff them pino
304 | stadh oc rwm, som hon är j stath, jak bidher tik oc fför the hardha hwdstrykan, thu tok, nar the riffwo thit signadha köt aff thin hälgasta likama, mädh gislom oc risom, the lagdho saar oppa saar, oc blanadh ower blanadh, wärdogha tik til at läkia all henna saar Oc höl henne j blodogha thinom saarom oc wndom, fran diäffwlsens makt oc wald Oc giff henne äwärdhelika glädhi oc frögh, mädh allom hälgom mannom j hymerike, Pater noster Aue maria

5.

Fämthe bandit war härre bandz mädh waro spikane ginom händer oc föther a korseno

Jak bidher tik alzwallogher härra ihesu christe fför
305 thät repet thu wast | bwndin oc wttander mädh oppa korseno Oc för allan thän wärk oc we, thu tolde wppa thy fför the vij ordhen, thu taladhe mädh dödzsens änxlan fför the bittra oc hardasta wttädhilse, j hwilko thine hälgasta lime oc lidhamoth atskildis Oc thine händer oc föther waro ginom

Digitized by Google

slagne *mädh* stwbbott*om* naglom, swa at synana wtgingo gino*m* korset *mädh* spikome*n*, wärddogha tik til at miskun*n*a th*ä*n*n*a fatighe siäli*n*ne N Oc förlat he*n*ne alt th*ät* hon haffwe*r* syndat moth tik, *mädh* allom sinom limw*m*, oc lidhamoto*m*, fran th*ä*n fförsta thima, hon föddis oc til th*ä*n dagh, thu kalladhe he*n*ne aff jordherike, bidh*e*r jak tik, för thit | signadha blodh, som wpfylthe thin hälg- 306
asta öron oc öghon, at thu wärdoghas tik til at böghia thin milda öron til mi*n*a böner Se mildelika til thässa siäl *mädh* thino*m* miskun*s*ama öghom, som thu sath til thina kärista modh*e*r, nar thu saa hona nidh*e*rfalla wnder korsit, swa som dödha At thu wplyp[t] th*ä*n*n*a siäl aff allo*m* sino*m* pinom oc dröffuilsom Oc giff he*n*ne en dropa aff thit dyra blod, sik til lisa oc syndi*n*na affskrapilse Oc äwärdhelika glädhi *mädh* tik j hy*m*merike Amen Pater noster Aue maria

6.

th*ät* vj bandit war lik klädhen han war j swepth*e*r oc bw*n*din j

Jak bidh*e*r tik ihesu christe, thu som äst th*ät* 307
sanna liwsit oc liff fför th*ä*n wärk oc wee thu tolde oppa th*ät* hälga kors, nar thu hängde th*ä*r allir wppa *mädh* treem naglom Oc allir thi*n* sighnadhe likame tyghdis nidher wppa spikana Oc för allan then twangh thu tolde, nar allir werke*n* j thino*m* likama stadhnadhe j thino hiärta Tha lypthe thu wp thit signadha hwffuod Oc thin blodhoga öghon til hymelen Oc ropadhe *mädh* heese oc wanmakt-

Digitized by Google

oghe röst, oc antwardadhe thins guddoms siäl j gudz fadhers händer För th*ätta* sa*mma* rop oc antwardhilse bidh[e]r jak tik, at thu tak th*änna* siäl N
308 j thina milda | händer oc antwardhan, fräls h*enne* aff alle pino oc dröffuilsom Oc see mildelika til h*enna* wngdo*m* oc darskap, lath thina honag f[l]ytande miskun*dh* j mällan thina rätwiso oc h*enna* groffua synder, oc onda gärnin*ga* Oc hona m*ädh* alle frögh oc glädhi see thins guddoms clara änlite Jak bidher oc för th*ät* bandit, thu wast bwndin m*ädh*, äpth*er* thin wärdogha dödh oc pino, som war liikx klädhe oc bandh, m*ädh* hwilko*m* thu lagdhis j graff, som annor liik, at thu wärdoghas at lina h*enne* aff sino*m* synda bando*m*, oc dröffuilsom Oc
309 giff h*enne* the äro oc glädhi, so*m* | aldrik taker ända Amen Pater noster

7.

Th*ät* siwnda bandit war h*ärre* war bwndin m*ädh* är gripth*en* th*är* han war jordhadh*er* j bidh för mik

Jak bidh*er* tik hymerikis konw*n*g*er*, som är alla hälga m*a*nna glädhi oc frögh, ära oc krono fför th*ät* at thu wille wärdoghas at hwilas j trange grip[t], som annor liik, wärdoghas tik til at frälsa th*ä*ssa siäl aff diäfflanna walde oc sälskap Oc ledh h*enne* borth aff si*n*ne pino oc dröffuilsom, klädh hona m*ädh* gudheligx clarhetz klädhe bonadh Oc giff h*enne* tik siälffwa*n*, til ath*er*lön fför allan th*än*
310 kärlek oc godhgärnin*ga*, hon mik giördhe, mä|dhan hon liffdhe Jnledh th*änna* siäl N j th*ät* äwärdhe-

Digitized by Google

ligha brwddha hws som är hymerikis rike Thär hon maa mättas oc widherqwäkias widh thät höxsta hymmerikis stadz manna bordh Oc thär til föghias tik siälffwm, mädh enne samsäth oc kärlex bande, swa at hon matte wara j tik Oc thu j henne, swa at hon skuli aldrik skilias fran tik äwärdhelika Amen amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

82. Till Vår Herres heliga blodsdroppar.

Här äpther staar en wärdogh oc dyr bön aff 366
wars härra ihesu christi hälgasta blodz droppa
oc är giffwit til tässa bön lxxx M oc ccc
aar afflath

O aldra älskelighkaste, sötaste oc millasthe härre ihesu christe, ffuller aff kärlek oc miskwndh loff oc hedher, tak oc tiänisth wari tik fför alla thina hälgasta blodz droppa, som thu wtgöth fför os, aff thinom wälbyrdughasta lekoma, j thin omskärilse, |j blodughom sweth, j hudfflengilse, j törnekrönilse, 367 oc j korsfestilse, aff thina hälgasta händher, oc fföther, oc aff tith kärlixfullasta hiärta, oc bedher jak tik fför thina stora miskundh, oc fför mykla kärlek, at thu wärdoghas afftwa alla wara syndher mädh thät samma menlösasta blodith, hwilkit thu swa kärligha wt göth fför wara skul Amen Pater noster Aue [maria]

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

Digitized by Google

83. Till Jesu hjärta

til Jhesu hiärta

1.

HEl ihesu, heel ihesu, heel sötasta ihesu hiärta
J thins guddoms godhet, innan hwilkins sötasta
259 hiärta, är kälda ok | wpbyrilse til alt goth, ok aff
hwilko alt goth framga O ihesu minna siäl sötme
Jak offra tik mit hiärta, min astundilse ok meningh,
ok mina bön i astundilsonna enan, oc thinom bönom,
at thu fulkomna all min widirthorftelik thing mädh
thinom bönom när thinom hälga fadhir pater noster

2.

HEel ihesu, heel ihesu, heel aldra sötasta ihesu
söta hiärta, innan alla thinne nadh tilflytningh,
hwilkin som är wtfluthin, innan all hälghon oc alla
atirlösta siäla O ihesu minna siäla sötme Jak offra
thik alt mit ärfwodhe, oc alla mina gärninga J
samföghning mädh thinom gärningom ok ärfuodhe
At thu opnya ok ärlika gör alla mina gärninga i
thinom gärningom, fore thinom fadhir

3.

HEel ihesu, heel ihesu, heel sötaste aldra mildaste
hiärtans sötaste ihesu Hwilkin som opta är wt-
sprunghin, ingwthin, ok hafwir drukna giort hälga
manna siäla, mädh gudhlekx lustelikhetz ström O
milde ihesu, mins lifs sötme, iak offra tik allan
260 min lifnadh som | är j rörilsom i kraftom sinnom

Digitized by Google

oc thankom ok min ordh J thins kärlekx bandom oc hälgasta omgengilse, som owir gaar alla hälaghet Ok eth enast om tik, mädh tik, oc innan tik, wpfyllas al min wanskilse, til thins nampns loff oc äro, hwilkit som är wälsighnat äwärdelika Ytermer bidher iak tik sötasta ihesu, at thu offra gudhi fadhir thina ödhmiukt oc thulumodh, som thu hafde ffor mina höghfärdh ok othulumodh Jak bidher oc tik söte ihesu, at thu offra thinom fadhir thina pino beskelikhet, til minna siäl fulla forlikan O söte ihesu offra oc allan kärlek thins gudhlikhetz hiärta, til alla godha thinga wpfyllilse J them thinghom som mik brista o sötaste ihesu amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

84. Till Jesu hjärta.

Här äpther star en wtkorlik bön aff wars härra ihesu christi renasta hiärta thy läs hona hwar dagh mädh gudhelikhet oc atwakt Oc bidh han göma | oc bewara thit hiärta fran alle 211
orenlikhet mith kära barn

JAk helsar tik mädh glädhi O högxsta gudz hiärta, 212
thol mik at jak talar til tik Mith hiärta lysther at wmfämpna tik oc lustas j tik O hwilken älskoghe tik lokkadhe O mädh hwadh wärk thu pintes Thu wt öste allan tik, til at frälsa os aff äwärdhelikom dödh O hwru hardher thin dödher war O hwru grymme thine owini waro, til at dräpa tik, j hwilkom

Digitized by Google

som all wärldhi*n* liffw*er* Jak bidh*er* tik fför th*än* hardha dödhe*n*, som thu toolde fför mik, at thu jnför j mith hiärta thins kärlekx älskogha, th*ät* bedhis jak aff tik Swa jak matte enkte älska, jnthe wmfä*m*pna Oc astwnda wtan tik Oc at mik wari lustelikit at döö j tik O sötasta ihesu christi hiärta
213 Jak ropar til | tik Oc thit älskelika hiärta bögdhis til mik at jak liffwi j thino*m* kärlek Oc hwilis j thino*m* fridh Mith hiärta grath*er* til tik asstwndande til tik j hwariu*m* thima Lat thy th*ät* wtwidhas när tik j hwario*m* thimo*m*, at th*ät* matte känna thin sötma Oc godhet Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

85. Till Jesu hjärta.

(325) En godh bön till wars h*ä*rra hiärta

O ihesu christi dyrasta hiärta, wärldi*n*na salua Oc liffsins aadhra, hwilkit som m*ä*dh longini spiwt wtgöt aff tik brwnasta blodh, oc clarasta watn, sötasta lwkt, oc skärasta liws Jak bidh*er* tik fför thit ömasta hiärta fwlstoppa [*cod. E:* offstuppa; *K:* ow*ir*stupa] wärk, oc bith*er*lika stiwnga At thu wärdoghas sargha mith hiärta m*ä*dh thino*m* saaro*m*
326 Oc gino*m* | stinga [*cod. E:* stöpa] th*ät* m*ä*dh thi*n*ne blodheghe pino Swa at hwar jak mik wände, matte tik see swa som kor[s]fästa*n* fför mino*m* öghom Oc länkta thin älskogha m*ä*dh hetasta brona, mi*n* käriste h*ä*rra oc mildaste atirlösare ihesu christe

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

86. Till Jesu hjärta.

Thil ihesu hiärta (219)

Jak helsa tik ihesu christi hälgasta hiärta Ok bidher tik at thu wärdogas lysa. styrkia oc stadfästa mit hiärta. i thinom kärlek oc räddogha Göm thät fran allom skörom thankom, ok fafängom lusta amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

87. Till helga kors.

En godh bön oc nytteliken aff thy hälgo korse thy läs hona mädh gudhelikhet oc atwakt oc glöm ekke mik i[ngegärd] a[mbiörnsdotter]

Ära wari tik thät hälga kors, som wärdogh[t] 320
war gudh siälffuan bära, hans signadhe likame
wttandis a tik, oc hans dyra blodh wtgötz a tik,
för wara siäla helso, sighnad see thu thät hälga
kors, mädh tik sannadhis prophets ordh Oc patriarcha astwndan fwlkomnadhis rätwisa manna glädhi
öktis Oc syndoghe fingo nadhena, diäffwlsins makt
minskadhis, hymerikes rike ypnadhis, gudh oc män
sättis Signadh see thu thät hälga kors, warth hop
oc ära, miskunna os Oc ök j os rätta tro, oc rätwisa gärninga Oc bortkör all diäffwlsins frestilse
oc smittilse, aff warom likama Oc göm os aff al|la 321
manna ilzsko Oc läth os förwinna alt thät som

Digitized by Google

syndelikit är Oc framga j gudz kärlek, oc hans bwdordha gömo Oc widh han aldrik skilias O söte ihesu christe, jak syndogh människia oc owärdogh, bidher tik för thit hälga kors, a hwilko thu thän hardhe dödhen tolde Oc för thin likama oc thina hälgasta säm wnder Oc thit dyrasta blodh, som wara synder afftwadhe, miskunna mik Oc wärna mik fran allom minom owinom, andelikom oc likamlikom Oc läth mik stadhelik staa och bliffua j gudz tiänist til dödhen Oc j dödzsins tima hiälp mik,
322 thät diäffwllen faar al|drik makt ower mik som thu mädh thino dyro blodhe atirlöste

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

88. Till helga kors.

293 Thessa äptherscrifna bön dictadhe sanctus leo pawe oc sende hona til sin brodher karll magnus konungh i franka rike Oc läth honom sighia swa at [*K. add.:* hwa som] hona bära [*K:* bare] scriffna oppa sinom likama Ällir höre läsas for sik ällir siälffwer läs J them daghenom skal han ey drunkna ey brinna oc ey dräpas och hwaszke til liff ällir siäl Oc thär til haffwer han thusanda aar afflath Oc hwa som hona läs skal mädh sinne hand göra thät hälgha kors teekn fore sik swa offta som thät hälgha kors nämpnis i bönenne oc bidh for mik

Digitized by Google

Vars härra ihesu christi kors wari mädh mik † Jhesu christi kors är thät tekn som iak til bidher † Jhesu christi kors är san helsa † Jhesu christi kors ower gaar all | swärdh † Jhesu christi kors 294 lösir dödzsins band † Jhesu christi kors är eth stadhelikit wapn † Jhesu christi kors wari os wnderlikit teekn † Jhesu christi kors wari mith liff † Jhesu christi kors wari min wägher til alla dygdha † J thät hälgha korsins nampn takir iak alla wägha, † Jhesu christi kors, thät wtwidher alt goth † Jhesu christi kors, thät taki fran mik j dagh alt onth † Jhesu christi kors taki bort aff mik äwärdhelika pinor † Jhesu christi kors, thät hele mik, oc wari i dagh owir mik, ffore mik, oc äpther mik Swa at hwar som then gamble owenen, som är diäffwllen, seer mik, tha flye bort fran mik, i wars härra ihesu christi nampn, Jhesus nazarenus, judha konunger, wälsigne mik Jhesus han gik gan|gandis i 295 mällan them Härra ihesus christus liffuandis gudz son, korsfästir, wälsigne mik, oc ledhe mik til äwärdhelikit liff Gudh han skyle mik, christus wärne mik, oc härran wände fran mik alt ondh J nampn fadhers, oc sons, oc thäs hälgha anda Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

89. Till Kristi kors.

(»O crux gloriosa.»)

Thätta är the Antiphonan som sangx om 155 qwellen tha korssit vptogx

Digitized by Google

1.

O äroffulla Jhesu christi kors O hederwerdogt kors O dyrasta tree oc wndersamligit tekn om huilkit dieffwllin är öffuir wnnen oc wärlden athirlöst j cristi blode Alleluya loffuen gud

Thär eptir siwngx

2.

Heel o Jhesu christi kors wart enasta hop j tessom forlatilsinna thima til oc millom rätwissona Oc giff them som bruthelige ärw nadena

3.

O thu gud the högxsta treffaldoghet tik samloffua alle anda huilca thu om korssins lönlica krafft frelse oc styre äwerdelica Amen

156 |

versiculus Vi hedrom oc welsignom tik christe Thy at thu athirlöste werldinna om thit helga kors

collecta O härra gud hwilkin som vpsteg a thät helga kors oc vplyste werldinna mörkir tw werdogas tik om thes samma korssins dygd vplysa störkia oc sökia waar hierta O christe war kere gud Amen

4.

O Härra Jhesu christe liffuandis gudz son sät thina welsignada pino kors oc död i mellom thin stranga dom oc wara siela nw oc i thera vtgang oc werdogas at giffua liffuandom miskund oc nadh dödom hwilo oc forlatilse Thinne helgo kirkio ffrid

157 |

Digitized by Google

oc endrektoghet oc os owerdogom syndarom liff oc äwerdelica frögd Amen

(Efter cod. Holm. *Dorotea Nilsd:rs bönbok.*)

---

90. Till Kristus för de sju ord han talade på korset.

Här äpther star en bön aff them siw ordomen (207)
som ihesus christus taladhe a karsens galga
oc sigx at wärdhelighen fadhär beda präst
hona saman satthe oc thy hwat godh människia hona daghelika oc gudhelika läs a sinom
knäm han skal ey aff diäfflenom älla aff ondhom
människiom thän daghen dröffwilse lidha ey
döö wtan skrifftamal oc skal wärdogh | wara 208
för sin dödh see iomffrw maria xxx dagha
mädh sinom wälsignadha endha son til hiälp
oc tröst j allom sinom nödhom

O sötaste härra ihesu christe hwilkin vii ordh sagdhe (36)
oppa thinom ytarsta dagh, tha thu hängdhe a korsseno, Bidher iak tik at thu wärdoghas giffua mik
thina hälgasta nadher | at jak maaghe altidh j 37
minom hwgh haffua the alddra hälgasta ordhen Och
bidher iak tik käriste härra om the siw ordhen oc
thera dygdh, At thu skuli spara mik hwat jak
haffwär syndat j siw dödhelikom syndom älla thera
grenom Som är högfärdh Awndh, Nidzscap, Wredhe
Giri, Läthi til gudz tiä|nist J ower aatho oc dryk 38
Oc j skörom ordhom, tankom oc gärningom, O
härra ihesu christe swasom thu sagdhe Fadher for-

Digitized by Google

lath them mik korsfästa, Wn mik myn härra, at
jak mädh thinom kärlek skuli spara allom mik oräth
göra, Oc swasom thu sagdhe til röffwaran, J dagh
39 skalt thu wara mädh mik j paradis, | Lat mik swa
liffua Ath thu skuli swa sighia til mik j minom
dödz thima J dagh skalt thu wara mädh mik j
himerike Och som thu sagdhe thinne modher quinna
see thin son Thär äpther sagdhe thu til thin kän-
neswen See thina modher Giff mik ath thin kärlekir
40 tilföghe mik thinne modher, Och | swa som thu
sagdhe Hely Hely lamazabatani hwilkit swa mykit
teknar Min gudh, myn gudh hwi forläst thu mik
Giff mik at sighia j allom minom dröffwilsom Min
fadher Min härra miskunna mik wslaste syndhersko
Oc hiälp mik wägledh mik min konungher Oc myn
41 gudh Hwilkin mik ather|lösthe mädh thino egna
blodhe Oc swa som thu sagdhe Mik törsther Thät
är At jak astundar siälanna helso som [j] limbo
waro bidhande thina tilqwämdh Giff mik altidh
astunda at älska tik liffwandis watu källa, aff alla
hiärtans astwndhan Oc swa som thu sagdhe Fadher
42 J | thina händher antwardar jak myn anda Giff mik
at jak maghe fulkomlika och frälselika sighia j
minom dödh, Fadher j thina händher antwardar
jak myn anda. Thy at thu skipadhe nw mins liffs
ända Tak mik til tik Och swa som thu sagdhe Con-
43 sumatum est Hwilkit som teknar Ärwodhe | oc
sorgh Hwilkith thu komt at tagha oc thola for oss
wsla syndara *latha ändas Bidher jak tik at thu
gör mik wärdogha At jak skuli*[1]) höra thina aldra

[1]) I st. f. orden inom ** har cod. *N:* lath nw ändhas, at jak skuli wärdogh wara at

Digitized by Google

sötasta röst Som är, kom min win oc myn kära Thy jak haffwer nw skipat ändalykt aff thinne widhermödho, Kom at thu skuli opfara mädh [*N add.* mik oc] | minom änglom j mith rike Oc thär glädias 44
oc bliffwa ä for wtan ända Amen Pater noster Aue maria

(Efter cod. Holm. *A 37* med rubrik efter cod. Giess. *881.*)

---

91. Till Jesu törnekrona.

En god bön aff wars härra ihesu christi törnekrono 371

O härre ihesu christe, jak bedher tik fför thina hälga törnekrono, som war slaghin gönom tith wälsignadha huffwdh, oc ffor the hälga spikana, som slagne waro gönom thina händher oc ffötther, oc ffor thät hälga spiwtith, som war stwngit gönom tith hälgasta hiärta, oc ffor thin ffämthusandha ccc lx oc v saar, oc ffor alla thina pinor oc smälek, som thu toldhe oppa korssena, ffor mina siäla helso skul, gör mädh mik thina miskundh, nw oc j minom dödz thima, oc ffräls mik oc mina wäner aff allo ondho Amen pater noster Aue [maria]

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

Digitized by Google

92. H. Mechtilds böner till Kristi uppståndelse.

(Variant till Geete, Mecht. uppenb. s. 381 ff.)

(305) Thetta äru fem glädhi som war härra ihesus christus sagdhe sancte Mechtilde at han fik i sinom ärofulla licama vm pascha dagh tha han stodh op aff dödha

1.

LOff hedhir oc ära ware thic söte gudh fore the fem glädhir som thu fik vm pascha dagh The första glädhi war at thin helghe mandomber gladdis j guddomenom Oc guddomin gladdes j mandomenom Jak bidher thic vn mic at iac matte faa smaka aff
306 thinom söta | guddoms sötma för än iak aff thesse werldinne ski[l]s AmeN pater noster

2.

Loff hedhir ära thak oc welsignilse ware thic min söte gudh fore the andra glädhena thu hafdhe som war at gudh fadher skudhadhe werldinna dröwilse oc sende thic aff sino ärofullo sköte til iordhrikis oc vndirgaff thic alzkona pino oc dödh at swa som hwart thit lidhamoot war opfylt a longa fridagh mädh största werk oc swidha Swa war oc hwart thit lidhamot opfylt i största hugnadh oc glädhi a pascha dagh Jac bidher thic werdhughas oplysa mit mörka sanwit at iac moghe vndirstaa alla mina synde oc mic granlica scripta oc thic älska ofuir
307 all thing oc mjn iämcristin som mic siel|wa AmeN

Digitized by Google

3.

Loff hedh*i*r oc ära war*e* thic mi*n* söte gudh for the thridhia glädhina som thu fik a pascha dagh som war at thu p*re*senteradhe thina ärofulla siäl gudhfadher*e* m*ädh* aldras thera siälom som thu tokt wt aff helwite Jac bidh*e*r thic vn mic swa lifua at thu wille p*re*sentera mina siäl gudhi fadh*e*r i mino*m* ytersta tima AmeN pater noster

4.

Loff oc hedh*i*r wari thic min söte gudh for the fierdha glädhena som war at gudhfadh*i*r giordhe thic alzmektughan at löna oc atirgiella allo*m* them thu atirlöste j thino*m* helghasta dödh oc pino Jac bidh*e*r thic min söte gudh vn mic swa lifua at iac maatte wardha niwtande thit stora arfuodhe oc hardhasta dödh oc | pino som thu ledh oc tholde 308 for mic oc alle werldi*n*ne Pater noster aue maria

5.

Loff oc ära wari thic söte gudh for*e* the femta glädhina so*m* war at gudhfadh*i*r tilföghdhe thic allas thera siäla so*m* thu atirlöste at the sculin wardha arfgenge m*ädh* thic oc sitia ofuir bordh m*ädh* thic j äwerdhelikom hugnadh Jac bidh*e*r thic min sötaste gudh [vn] mic vsle syndirsko swa lifua at thu wille werdhughas tilföghia mina siäl helgha ma*n*na selskapi ept*i*r min dödh m*ädh* hulkom hon maaghe hughnas oc glädhias j äw*e*rdhelikom hughnadh AmeN

(Efter cod. Skokl. *8, 8:o.*)

Digitized by Google

93. Till Jesu Kristi värk i hans dödsstund.

202 Th*ätt*a är en godh bön aff ihesu christi wärk, nar hans siäl wtgik aff hans licama

H*ärr*a ihesus christus jak bidh*er* thik, for the beskhetena skuld, som thu led a korsseno fore mik wsla syndh*er*sko, Oc aldramäst thä*n* tidh thin siäl wtgik aff thino*m* licama Miskun*n*a mi*nn*e siäl j sino*m* wtgangh amen Pater noster

(Efter cod. Holm. *A 37*.)

Digitized by Google

3.

BÖNER

TILL

JUNGFRU MARIA

Digitized by Google

Digitized by Google

94. Ave Maria på svenska.

Var. *a*.

(Senare hälften af 1400-talet.)

Se här förut n:o 1 var. *c*.

Var. *b*.

(Slutet af 1400-talet.)

Hel maria ful m*ädh* nadh war h*ärr*a är m*ädh* (2)
thik välsignadh varj thw iwj alla qui*nn*or ok wäl-
signadh varj thins quidz frukt so*m* är jhesus christus
amen

(Efter ett membranfragm., 2 bl. 8:o i K. Bibl.)

Var. *c*.

(Omkr. 1520.)

Aue maria oppa swänska (405)

Heel maria ffull m*ädh* naadh, h*ärr*en är m*ädh*
tik, wälsignadh äst thu offwer alla qwi*nn*or, oc
wälsignadh är thin liffs ffrukt ihesus christus Amen

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

Digitized by Google

95. Till Jungfru Maria.

(»Salve Regina misericordie.»)

(369) HEl miskunninna drothning liiff sötme oc vaart hop Til thik ropom vi ällenda [*I:* ärlanda] ewe barn Til tik astundom wi sokkandis oc gratandis j thässom tharanna dal. Eya för thän skul [*I add.:* war] waar förswarirska vänt til oss thiin miskunsamlighasta öghon oc thee oss äptir thessa vtlägdena thin välsighnadha son ihesum christum O liwff Maria O mild Maria O söth Maria *versus* Bidh för oss hälgha hälagh gudz modhir oc födhirska At wj wardhom värdughe vnfa gudz nadh oc alt thät ihesus christus haffuir oss loffuat

collecta O sancta Maria waarss härra ihesu christi
370 modhir mildh oc | äwärdelikin jomfru himmerikis drothning miskunninna modhir wärdughis mädh allom gudz hälghanom ok vtwaldom bidhia för oss vslom syndarom til waan härra gudh alzmäktoghan fadhir at wj maghom försculla hielpas frälsas helas beskermas oc wärnas aff hanom som liffwer oc styre j fulkompligho trefallogheeth äwärdeligha oc ä för vtan ända AmeN

(Efter cod. Ups. *C 50.*)

---

96. Till Jungfru Maria.

(»O florens rosa.»)

(157) O maria blomstrandis roos wänasta härrans modir O milda Jomffrw O aldra fructsammasta vintree clararen en dagh randen bidh for os jdkiliga *vers.*

Digitized by Google

Bid for os helog gudz födirska At wi wärdoge wardom at wnfaa christi loffuan

collecta O härra gud wi bidiom | at thu fforlate 158 thinna tienara bruth ellir synd Oc at wi som tik ey aff warom gärningom konnom täkkias mattom ffrelsas for thins sons wars härra födirsko böön oc forbidilse skuld Amen

Wari war hielp i Härrans nampne Hwilkin som giorde hymmel oc jord Welsignat wari gudz nampn hädan fran nw oc äwärdelica Mädh hymmelske welsignilse welsigne jder Fadir oc son oc thän helge ande Amen

(Efter cod. Holm. *Dorotea Nilsdrs bönbok.*)

---

97. S. Augustini bön till Jungfru Maria.

Thänna äpther skriffna bön haffwer sanctus augustinus giört Oc sigher at haa henne läs j xxx dagha mädh ödhmyko hiärta är thät swa at han är j fatighdom älla j nak[r]e gudz wredhe ällir j fängilsom ällir j hwad dröffwilsom | the människa är j stadh tha skal hon 333 wis wara at gudh wil höra henne Oc giffua hwad hon bedhis oc omwända all henne dröffuilse til glädhi Thätta är offta pröffuat Sanctus gregorius paffwe gaff allom them thässa bön gudhelika läsa fäm c dagha afflat aff allom hwffwodh syndom Oc fäm M dagha fför dödhelika oc nadhelika synde gudh weth sannigh aff thässo afflat

Digitized by Google

O Maria gudz modher, thu som all barmhärtoghet kallas, wälsignadh wari the hälga trefalloghetz tempil Thu äst thän wälsignadha gudhz modher, som wt-
334 uald war aff them hälga anda, hwilkit | som pro-pheten ysaias skriffuar aff oc sigher, at wt aff iesse roth skal oprinna en qwist, oppa hwilken thän hälge ande skal hwillas, thän samme qwist kallas wara jomfru maria gudz modher, wälsigh[nadh] wari thu blomstrande roos, thär aldrigh falna Välsigh[nadh] wari thu the lilia bloma, thär kallas thän sanna yrtha gardh, thär jnne wäxser alla ädhela dygdher, hwilkin som är beteknadh oc omskygh mädh thäs hälga anda nadh Välsignadh wari thu jomfru maria gudz modher, thär twrtildwffua kallas fför wtan allan galla Välsignadher wari thin
335 hälgaste fadher sancte ioachim Oc thin hedherwärdogha modher sancta anna, oc all thin hälgasta släkt, wälsignadh wari alla thina gärninga, all thin ordh oc tanka, wälsignadh wari thin hälgasta siäl Oc thin wälsignadhe likame Välsignadh wari thin ädhla frwkt, hwilkin os alla frälste mädh sin hälga dödh, han komme os til hiälp oc tröst, j alle ware nödh, wälsignadh wari thit hälga hwffwodh, haar oc änne h[i]ärne, oc hwffwdh skaal, wälsignadh wari [thin] hälge jässe, thin öghon oc öron, hals oc nakke, wälsignad wari thin näsa oc fäghersta
336 kinder Välsignadh | wari thina läpa thänder oc twnga, wälsignadher wari thin fägghersta mwnder, thär thu thin kärista son swa oppta mädh söthelika oc kärleka kyste, wälsignadh wari thit hälgasta hiärta, oc bryst thär thin sötaste son aff didhe,

Digitized by Google

wälsignadh wari thina hälga händer oc arma, som thin son ha*n*nadho oc baaro, [wälsignadh] wari all thin hälga jnälffue, badhe liffuer oc lwnga, wälsignadh mi*n* kära maria Välsignadh wari thu aldra sötasta maria, fför the lydno thu haffdhe, när gabriel ängil tik hälsadhe Oc thu swaradhe m*ädh* ödh|myko 337
hiärta, see jak gudz tiänista qwi*n*na, wardhe mik äpt*er* thino*m* ordhom, wälsignadh wari thi*n* clarasta öghon, som beskodha the hälga trefalloghetz spegil Oc är altidh redhaboen, at bidhia för os wsla syndara, til thin signadha son, th*ät* wi aldrigh skulu*m* fresta hälffuitis nödh oc dröffuilse Välsignadh*er* wari thin hälgaste likame Oc all thin lidhamot, oc thit wälsignadha blodh, köt oc been senor Oc alt th*ät* som är mällan thin jässa, oc thina illia, badhe wtan oc jnnan, jnthe wndan takit O wälsignadh jomfrw maria, bidh fför os, oc kom os | til hiälp oc tröst 338
j alle ware nödh Oc bidh för os til thin wälsignadha son ihesum christum, th*ät* wi matto*m* swa liffua h*är* j iordherike, at wi mattom loffua oc ära, takka oc thiän[a] thino*m* son oc tik äwärdhelika j hymerike Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

98. S. Bernhards bön till Jungfru Maria.

Thässa bön gaff ängelin sancto bernardo Oc (212)
sagdhe at hwilken mä*n*niskia h*än*ne gudhelika läs th*än* dagh*en* skal hon ey döö wtan skriptamal oc gudz hälga likama läs m*ädh* atwa[k]th

Hel maria the hälga trefalloghetz tiänista qwi*n*na

Digitized by Google

Heel jomfrw maria, thäs hälga anda brwdh Heel maria, wars h*ä*rra ihesu christi kärista modh*e*r Hel
213 jom|frw maria, änglan*n*a syst*h*er, heel maria, hwilken jättat oc loffuat war p*r*ophetome*n* Hel maria, p*a*triarchan*n*a drotnin*g*h, heel maria ewangelistarwm mästarin*n*a Hel maria apostlana läri[r]ska Heel jomfru maria, alla ma[r]tyra styrkkirska, heel maria confessorum källa oc fägrindh Hel maria, alla jomfru renlek oc speghil Hel wärdoghasta jo*m*frw maria, thu som alla hwgswala, badhe liffuandis oc dödha, war när mik j allom mino*m* dröffuilso*m* oc trango*m* Oc styr alla mina mädfärdh*e*r, ordh tanka oc gärnin*g*a, äpth*e*r gudz wilia, oc thino*m*, j dagh oc hwar dagh O kärista jomfru fförlath mik ey [j] dödzsens thima, tha mik mäst tränger Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

99. H. Birgittas bön till Jungfru Maria.

(Jfr Klemming, Birg. Uppenb. 4, s. 138 ff. o. 151 ff.)

Aff io*m*fr*u* maria

1.

136 Sighnadh wardhe thu mi*n* io*m*fru sancta maria gudz modh*i*r, thy thu äst the bätzsta creatura, th*ä*r gudh skapadhe, for thy at engin so*m* thu sin skap*a*ra swa myk*i*t älskadhe

2.

Hedh*i*r hafui thu mi*n* io*m*fr*u* sancta maria gudz modh*i*r, th*ä*r m*ä*dh ängle fadh*i*r oc modh*i*r budhadhis, oc aff thy dyrasto hionalaghi nokon*t*ima wardh afladhis, oc so*m* a*n*nor barn aff modh*e*r föddis

Digitized by Google

3.

Sighnadh wari thu min iomfru maria gudz modhir, thyt at gänstan thu aff spina wandis, aff föräldrom til mönstrit offradhis, oc vndir gudhelikx biscops gömo mädh androm iomfrum antwardadhis

4.

Loff hafui thu min iomfru maria, at tha thu til thin allir kom, at thu forstodh at gudh war thin skapare oc gänstan thu han owir all thing älskadhe | oc alla tima, i dagh oc nath, thu märkte, oc i 137 ömselicom gärningom the tima thu skipadhe, oc alla til hans thiänist nytiadhe oc gaff thinom licama sömpn och math, äpte thy han matte bädzst standa i gudhelico arfuodhe

5.

Äro hafwi thu min iomfru maria, thär thin iomfrudom siälfuom gudhi lofuadhe, thy gaff thu thär enkte om hwar thic fäste, thyt thu hafdhe androm trolofuat thic, for allom starkare oc bäthre

6.

Sighnadh wari thu min iomfru maria, thär stodh ensamen mädh allom thinom kraptom, a thin troloffwadha härra gudh thänkte, tha ängillin til thin kom, oc hans hedhirs wilia thic sagdhe, oc gänstan thu mädh ödhmiukt iakadhe, oc thän hälghe ande thik mädh | dygdh fylte, oc gudh fadhir thic sin 138 son sände, oc han thok licama aff thino köti oc blodhe, oc swa wart gudz son thin son, oc gänstan mädh allom limom lifuande, mädh sins gudhdoms walde

Digitized by Google

7.

Sighnadh vari thu min iomfru maria gudz modhir, thär kände i thic at gudz licame vaxte oc rördhis, til thän time kom han aff thic föddis, oc war thu the förste persona gudz licama hannadhe, oc han i clädhe swepte, oc i iätu lagdhe, oc mädh thinne miölk hans licama vpfostradhe

8.

Ära wari thic min iomfru maria gudz modhir, thär i stallit saa konunga komma, oc thinom syni mädh hedhir konungxlica gawor giffua, oc thär äptir thu han siälff j mönstrit offradhe, ok i thino
139 hiärta | gömde alt thät taladhis, oc giordhis, ii hans barndome

9.

LOff hafwi thu min jomfru maria thär mädh barneno thy dyrasto til egiptoland flydhe, oc sidhan han atir til nazaret fördhe, oc vndir thinne lydhno, oc sins fosterfadhirs hans licame vaxte

10.

Hedhir wari thic min iomfru maria, thär saa thin son predica, oc iärtekne göra oc discipulos til sik kalla, oc apostolos wtwälia, the honom skuldo withne bära at han war gudz son, oc vilde propheta ordh fulkompna, oc äpte them pino oc dödh thola

11.

Sighnadh wari thu iomfru maria, thär wiste thin son fanghnan wara, oc saa huru han war bundin, oc hwdhstrukin, oc thornkronadhan, oc forradhara
140 kalladhan, oc aff allom forsmadhan och | mädh naghlom widh korssit fästan lifwande oc naknan

Digitized by Google

12.

Hedhir wari thic min iomfru maria, thär hördhe huru han til thin taladhe, oc huru han i dödzsins nödh til sin fadhir öpte, oc sin anda ii hans händir antwardadhe

13.

Loff wari thic min iomfru maria, thär saa thin son a korsseno hängia dödhan, oc fra hans iässa oc til hans ylia allan blodhoghan oc ginom händir oc föthir oc bryst stungin, oc hudhin aff thornom sundir rifwin

14.

Sighnadh wari thu min iomfru maria, thär saa thin son aff korsseno takas, oc i klädhe swepas oc i graff läggias, oc aff pylati riddarom gömas

15.

Hedhir wari thic min iomfru maria gudz modhir, thär aff modherli|kom kärlek, oc aff hiärtelike sorgh 141
mödh, widher thins sons graff skildis oc aff hans thiänisto folke til johannis ewangeliste hws leddis, oc thät war thin widherqwekilse at thu wiste fullelika hans vpstandilse

16.

Ära wari thic min iomfru maria, at i them sama punctenum thin son vpstodh aff dödha, thic thät siälfuir kunnogt giordhe, oc thär äptir tedhis han them han wilde, oc wisadhe them mädh skiälom at han war thän same licamen thär dödh tholde,

17.

Sighnadh wari thu min iomfru maria, thär saa thin son a hälgha thorsdagh fara til sith rike, swa

Digitized by Google

at thät alle sagho thär när waro, oc om pingizdagha
142 dagh sin hälgha anda sände, thän thu | war förra fylt mädh, oc giordhe them han fingo til sin kärlek brännande

18.

Lof wari thic min iomfru maria, fore at thin son läth thic här nokor aar äptir sik wara, til thäs at hans wini skuldo glädhi aff thic hafwa, oc raadh taka, swa och at mange othalike iudha oc hedhninga, aff thy at the thin höwizsko laat sagho, oc sniälla ordh hördho, oc dygdhelica gärninga forstodho, trodho thät fulcomlica at thu war modhir mädh iomfrudom, oc thin son gudh mädh mandom

19.

Sighnadh wari thu min iomfru maria, thär aff modherlikom kärleke i hwarie stundinne til thin son langadhe, thyller wilde thu gärna swa länge här lifwa som han wilde, oc aff thy höghdhis thin ära i hans rike

20.

143 Hedhir vari | thic min iomfru maria, fore at ängillen thic sagdhe, at thu skulde widher wärldena skilias, oc thin siäl aff gudhi äras, oc thin licame aff apostlom iordhas,

21.

Loff wari thic min iomfru maria at i dödhenom siälfft gudhdomsins wald thina siäl omfämde, oc hona for allom dröuilsom gömde, gudh fadhir thic thär hans son födde, alt thät skapat är vndir thit valdh lagdhe, gudz son thic sinne modher näst sik siälfuom säte skipadhe, thän hälghe ande sina trolofuadha iomfru mädh höxstom hedhir heem fördhe

Digitized by Google

22.

Sighnadh wari thu min iomfru maria, fore at thin licame dödhir kläddis, oc aff apostlom j iordh lagdhis, oc thär nakra stund dualdis, til the stund kom at han aff gudz valde | til siälinna föögdhis 144

23.

Hedhir wari thic min iomfru maria, fore at thin licame saa oc kände tha han äpte dödhin liffuadhe, Han saa sin son wara gudh mädh mandom, Han kände i sik wara modhir mädh iomfrudom, Han saa sin son wara rätwisonna domara, Han kände sig hwatzske hafwa syndat dödhelica älla nadhelica, Han saa sin son wara godhgärninganna atirlönara, Han kände i sik siälfuom alt thät got hafua giort som rätwisonne burdhe hedhir oc löön fore göra, Han saa i räthuisonne at thän dömdis gudhi näst han hafde kärast, Tha kände han i sik at engin kärlekir sin gudh swa käran hafdhe som han, j änglom oc människiom, thy burdhe honom näst gudhi högxsta säte, äpthir gudz tillate

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

---

100. H. Birgittas bön till Jungfru Maria.

(Ej hos Klemming, Birg. Uppenb. 4.)

En aff sancta birgitta bönom 212

O Min aldra kärasta fru Jomfru maria Jak bidher tik fore thins älskelika sons kärlek, at thu wärdogas gifwa mik owärdoghe thino thiänisto qwinno hiälp, thil at älska thin sötasta son min gudh aff allo mino hiärta Jak vsul oc syndogh känne mik mykith

Digitized by Google

wara wanskelika, at han kunna älska mädh swa brinnandhe kärlek som iak skulde Thy bidher iak tik min sötasta jomfru, oc miskunnena modhir maria, mädh alle hiärtans ödhmiukt at thu wärdogas at bindha thins sons kärlek owir mit hiärta oc stadhfästan i thy Ok dragh thät til thin son mädh alle widherfre[s]tan, ok skil thät fran allom wärdzlikom oc kötlikom kärlek Ok dragh thät swa mykit starklicare som thät är thyngra at dragha Miskunna
213 mik sötasta maria for thina mykla oc | stora miskundh Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

101. Till Jungfru Maria.

(146) De domina oracio

1.

O Jomffru maria clarasta ffägrind vplys mit myrkir O maria dyrasta ffägrind thag bort min obrygilse O maria sötasta fägrind lena mina beskelighet O
147 maria mäktogasta | ffägrind Lös min ffängilse O maria höffuiskasta ffägrind stryk aff mina ffylsko O almenneligh fägrind Jomffru maria bid for mik At the älsta äwärdelica oc ffägirsta ffägrindin som giorde oc skapade tik werdogas mädh sinne miskund at styrkia mik Amen

2.

All dygd pryder tik oc all helgon hedra tik Jomffru maria i hymmerike oc the welsigna tik alla oc loffua sigiandis Hel fful mädh nad ffor wars härra Jhesu

Digitized by Google

christi blodo[ga] saar huilkin thu saat graatande for wart armod skuld Gör oss w*är*doga at see tigh oc aff thi*n*ne syn | glädias j hi*m*merike AmeN 148

(Efter cod. Holm. *Dorotea Nilsd:rs bönbok.*)

---

102. Till Jungfru Maria inför hennes beläte.

Jnnocencius pawe th*ä*n viij äpth*er* högborna 346 försti*n*no drotni*n*gh elizabet aff hyspania landh begäran oc astwndan gaff allo*m* them th*ä*nna bön gudhelika läsa a sin knä för maria beläte m*ädh* pater noster Aue maria oc credo alla synda förlatilse aff syndh oc pino hwart sin som swa görs som nw är sakt m*ädh* fwlle troo Oc the som sanna*n* anger haffua för sina synder oc ärw skrifftadhe oc afflöste m*ädh* swa skäl at the ey synda oppa nadh thy th*ät* hiälp*er* tha jnthe

Heel jomfru, nadhaful stiärna, clarare än sool, gudz modh*er* ärofwl, söthare än honogx droppe, rödhare meer än roos, hwitare än lilia, alla dygh*er* prydha tik, änglomen | ypparen, all hälgon hedhra 347 tik j hy*m*merike, thy at thu äst allom höghre, miskun*n*a mik Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

103. Till Jungfru Maria inför hennes beläte.

326 Til tässa äptirscr*i*ffna bön är giff|uit aff sixto pawa xi M aar afflat [*N add.:* oc hon skal läsas för io*m*ffru maria beläthe th*ä*r hon star i soli*n*ne]

Heelsat wari thu aldra hälgasta jomfru maria gudz modh*i*r, hymerikis drotni*n*gh, paradysi portir wärldi*n*na frw, Thu äst allenast clar jomfru Thu afflade ihesum wtan alla synd, Thu sögde [*N:* föddhe] wärlde*n*na skap*a*ra, oc frälsara, j hwilko jak ey
327 twäkar, Bidh | for mik til ihesum, thin älskelikasta son At han frälse mik aff allo ondo Oc aff allo*m* minom dröffuilsom oc nöd badhe nw oc j dödzsins tima wndsät mik, mildasta jomfru maria gudz födirska Amen

(Efter cod. Ups. *C 12.*)

Cod. Giessen 881 tillägger följande:

Collecta

H*ä*rra ihesu christe, när thi*n*ne mildhet, ko*m*me
371 | bön för os, thu aldra hälgasta jo*m*ffru maria, hwilkins siäl j thins sons pinilsa thima, bedröffwilse*n*na swärdh gönom gaff, hwilke*n* th*ä*r m*ä*dh fadhreno*m*, oc the*m* hälga andha, liffw*e*r oc styrer, ä för wtan ändha Amen

Digitized by Google

104. Till Jungfru Maria om beskydd.

En bön til jomfru maria bidhin for mik 64

O mildasta jomfru maria jak owärdogh, oc syndogh, jak loffwar, oc hedhrar tik aff allo mino hiärta, oc j thina gömo sätir jak j dagh, oc hwar dagh min likama oc mit hiärta, oc alla mina gärninga, mith liff oc mina ändelykt, oc mina salogha siäl, | at thu fräls hona aff allom syndom, oc häl- 65
witis pinom, giff mik o härra ihesu christe, j allom timom thit loff, oc thina thiänist hwxa, oc fulkomna, oc mith liff ända j thino loffwi, at jak matte wärdogh wara at glädhias mädh tik, ä for wtan ända,

(Efter cod. Ups. *C 475.*)

---

105. Till Jungfru Maria om bistånd.

Här äpther star en lithen bön til jomfrw mariam gudz modher

O aldra mildasta gudz modher jomfrw maria, jak 197
bidher tik fför the aldra beskasta hiärtans sörg, thu tolde j thins aldra kärista sons pino thima, at thu mädh allom hälghom änglom, patriarchum oc prophetum Oc allom hälgom mannom wärdoghas at hiälpa mik j alle minne widhertorfft, badhe til liff oc siäl Oc ledhen [*K:* ledha] mik til äwärdhelikit liff, mädh thins älskelika sons ihesu christi [*K add.:* miskund], hwilken all skapadh thing lofwen

Digitized by Google

oc åren m*ädh* äwärdhelikom hedh*er* fför wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

106. Till Jungfru Maria om nåd och hjälp.

324 Hwilken män|niskia m*ädh* gudheliko hiärta läs daghelika tässa bön a sin knä hon skal faa see jomfru maria j sino*m* ythersta tima sik til hiälp oc hugnat wta*n* iäff

O maria ow*er* alla jomfrwr högxsta jomfru Jak bidh*er* tik om gudh fadh*er*, hwilkins dygh oc krapt kom ow*er* tik Jak bidh*er* tik om gudz son, hwilken som bodhe oc hwiltis j tik Jak bidh*er* tik om th*än* hälga anda, hwilkin som ow*er* tik kom, m*ädh* hwilkom thu flydde syndena, wnkom pinona Oc faan nadhena, ärna mik thu aldra mildasta jomfru, synda
325 förlatilse, ärna mik thu aldra | miskun*sa*masta gudz miskun*dh* Thu aldra sötasta jomfrw, ärna mik syndersko, thäs hälga anda nadh Oc godha oc säla ändelykt, m*ädh* thi*n*ne täkkaste närwaru Oc äpther mi*n* dödh äwärdhelikit liff, äro oc glädhi, m*ädh* tik för wtan ända Amen.

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

107. Till Jungfru Maria om hjälp och hugnad i dödsstunden.

En godh bön til jomfrw maria gudz modher (173)

O aldra mildasta jomfrw maria, blöt mith hardh sten hiärta *mädh* thinom hälgasta bönom, rör [*N:* tak] borth aff mik mins hwgx oc hiärta wärsta tanka Oc gör *mädh* mik thina nadh oc miskund Thän tidh min twnga nidher trykkes j minom ythersta thima, Oc fförma ey röra sik til thina akallan Oc öghonen see enkte liws Oc öronen höra enga röst [*N:* inthe lywdh], war mik tha til hiälp oc hwgnat, min aldra | kärista jomfrw maria, j them daghenom 174 oc timanom tha siälen skils wid kroppen Oc föris fför thins enga sons stranga dom, som jak haffwer fförskullat, war mik tha styrksens torn, moth allom minom owinom Oc wist hopp j minom dröffwilsom Dragh til aminne min kärista jomfrw, at jak nw oc daglika sänder mina bön til thin milda öron Oc hiälp mik mildasta jomfrw maria, j alle minne widhertorfft Oc särlik j dödzsens tima, swa at jak fför thina hälgasta bön matte wnkomma hardha gudhdomsens händ[er] Oc skilias fran hälwittes mörker Oc grymmom brändagha Oc fran allom ondom andom Oc skipas j äwärdhelika glädhi, *mädh* thinom tiänisto qwinnom Thinom kärista son ihesu christo thät | wnnande oc giffuande, hwilken *mädh* gudhi 175 fadher, oc them hälga anda liffwer oc styre fför wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

108. Till Jungfru Maria, bön för nunnor.

(350) En ffagher oc godh bön aff jomffru maria

O Miskunsam modher jomffru maria thu see loffuat, oc ärat ower al creatur, thit hälga oc wärdoga nampn, fför alla thina margffallelika dygh oc nadhe, til ondha oc godha, jak owärdogh syndhirska fflyr mädh ffulkomlike thröst til thina nadh Misskundh oc milhet O jomffru maria miskunna tik ower mik, oc allom minom systrom oc brödhrom, war os nadugh oc miskunsam j dag oc hwan dagh, oc j hwarie stwndh, war os hiälpelikin, badhe til liff, oc siäl, oc enkannelica j the thiänist wi ärom skildogh at göra warom gudhi, oc skapara, thinom signadha son oc tik, at wi mattom honom oc tik swa göra hemelica, oc oppinbarlika thiänisth j allom thimom
351 oc stadhom, at war bön | matthen idher anamlikin oc thäkkeliken wardha O miskunsam modher jomffru maria ffögh os til thina hälga nadher, j thy at wi mattom standha stadhelica j ware reglo, oc j hwariom enom punct, oc thät halda j alle mattho, oc ffulkompna mädh gudhelikom kärlek, som wi loffuat haffwm, oc os til bundit, j hälgo liffwerneno, som wi til komne ärum, at wi matthom staa oc bliffua enffallelika j rätthe ödhmiukt oc lydhno fforlatnom warom eghnom wilia oc allom syndhom badhe j ledho oc lyoffuo mädh starko thulomodhe oc godhe samdräkt Oc jdhkelike sämio jnbyrdhis oc thätta stwnta liffwit, oc thänna wsla wärdhena swa ffram lidha til dödzsens stund Mädh rätte akt oc astundan, j andhelicom dygdom äpther gudz wilia, at wi

Digitized by Google

magom | j gudz rike äwärdhelika bliffua j the äro 352
oc glädhi, som bliffwer oc jnghin ända takir, thät
wnne oc giffwi os allom samom ffadher oc son oc
thän hälge andhe Amen Pater [noster]

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

109. Till Jungfru Maria.

Thät sigx at jngen är swa stor syndare om (303)
han daghelica läs tässa bön at han jw sannelica far nadhe j ändhelikthinne aff miskunnena
modher maria

O maria thu som är alla dygdha ophoff, oc ffulkomnilse, tik hedra Oc wälsigna alle hälge män, oc tik til loff sighia the swa, Hel maria ful mädh nad fför ihesu christi dyra wndhe, som thu sagh
mädh | gratandhe ögom fför wara syndher gör os 304
wärdogha tik at see oc glädhias aff thinne asyn j himerikis äro Pater noster aue [maria]

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

110. Till Jungfru Maria.

Här äpthir staar en ärlikin bön aff iomfru (209)
maria [Hwa] hona läs mädh atuakth tha skal
iomfru maria koma oppa hans ythersta tidh
oc frälsa hans siäl aff diäfwlsens waldhe oc
allo ondho

Digitized by Google

O Glädhinna drotn*i*ngh O mildhethena oc miskun-
nena källa, o himerikis skyn. oc thera sötme i
paradis Himerikis glädhi änglana ära Jomfru*n*nar
priis Thik ärofullasta frw andhuardha iak min licama
i dagh oc i allo*m* thimo*m* Mina siäl oc alla mina
mädhfärdh*i*r, ordh tanka oc *gär*ninga. ok alt mit
lifuärne. liiff oc dödh ok min opstandilse Thu so*m*
lifwe*r* äw*är*dhelica wälsighnat, m*ädh* thino*m* wäl-
signadha son Jhesu christo Som m*ädh* thik lifwe*r*
oc radh*i*r äwärdhelikin gudh ä for vta*n* ändha Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

111. Till Jungfru Maria.

En annor bön aff iomfru maria läs hona dagh-
lica m*ädh* alle atuakt

210 MJn fru sancta maria J thins mildhetz sköt oc
händir befalar iak idagh min licama oc siäl, radh
oc astundan, wilia oc talan oc alla mina *gär*ninga,
all minz hiärta dröfuilse, all min thrang Alt mit
hop ok hughswalilse, alt mit lifwe*r*ne oc mina ände-
likt At the for thina hälgasta bön skuldh, skipas
oc styras äpt*i*r thins kärasta sons mildhet ok wilia
Min kära fru, war min hiälpirska oc wärni[r]ska, a
mot allo*m* diäfwlsins listo*m* ok frestilso*m*, oc allo*m*
mino*m* owino*m* andhelikom oc licamliko*m* Ok mot
allas thera radh oc wilia, thär mik wilia nödhoghe
ällir siälfuiliandis, astunda älla wilia ont göra älla
skadha At the mik ij engha matto skadha göra,
hwaske til liiff älla siäl Ok gör kära fru sancta

Digitized by Google

maria, thäs hälga kors tekn ow*ir* mik, at mi*n*na siäls owini maghin see At thu min kära fru oc iomf*ru*, hiälpir mik ok hughswa|la mik m*ädh* thino*m* 211
wälsighnadha son nu oc ä for vt*an* ända Amen
(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

112. Till Jungfru Maria.

Aff jomfru maria (223)

O min aldra kärasta frw Jomfru maria, iak bidh*er* thik, for thins älskelika sons kärlek, ath thu giff mik hiälp til at älska han aff allo mino hiärta Jak kä[n]ne mik wanskelika th*är* til, at han älska m*ädh* swa storom, oc brä*n*nande kärlek som iak skulle Thy bidh*er* iak tik, miskun*ni*nna modh*er* Jomfru ma|ria at thu wili wärdoghas, at binda hans kärlek 224
om mith hiärta, oc stadhfäst han i thy, oc dragh th*ät* til thin son m*ädh* alle widh*er*frästa*n*, swa mykit meer, som th*ät* är thungare at dragha, Miskun*n*a mik, maria, for thina mykla miskun*d* Amen
(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

113. S. Mechtilds böner till Jungfru Maria före tagandet af Guds lekamen.[1])

Fäm aue maria m*ädh* | fäm pu*n*ctu*m* sancta 360
mäktil plägadhe läsa for än ho*n* thok gudz
hälgasta likama

[1]) Jfr. »H. Mechtilds uppenbarelser», utg. af *R. Geete*, 1899, Bok 1, kap. 82 (s. 171—172), där dessa böner återfinnas, ehuru i form af en uppenbarelse.

Digitized by Google

1.

Iak bidhir tik mildasta Jomfru maria, om the sötasta anamilse, i hwilka thu j iomfrulicom renlek, änglenom budhande, affladhe thin sötasta oc aldra kärasta son, oc honom i thik indrogh aff hans konungxslighom sätom, mädh diupasta ödhmiukth, forwärffua mik eth renth samwith ok sanna ödhmiukt Aue maria gracia plena

2.

Iak bidhir tik sötasta Jomfru maria, om the honagx-flytandhe anamilsen, J hwilka thu honom anamadhe, nar thu han försth j hans hälga mandom, kändhe wara sannan gudh, ath iak maghe faa sannan gudz könzskap Aue maria

3.

Iak bidhir tik aldra wärdhogasta Jomfru, som j hwantidh war redhoboen, at anama gudz nadh Ok aldrigh känne fran thik hindradhe, giiff mik eth hiärta altidh redhoboeth til gudz nadhir Aue

4.

Iak bidhir thik aldra miskunsamasta Jomfru maria,
361 for thän thäknadh oc | gudhelikhet, mädh huilkom thu thok oc anamadhe thins eghins sons hälgasta likama här i iordherike Ok for allom, fulkomplik-asth forstodh, hwat nad oc helsa, människian thär aff faar, at thu wärdhogas ärna mik, at iak maghe faa sama nadh oc teknadh, til gudz wärdogasta licama Aue maria

Digitized by Google

5.

Iak bidh*i*r thik hedh*i*ruärdhogasta Jomfru, om the aldra älskelicasta mottakilse J hwilko thin wälsignadhe son thik mothe togh, oc til sin kalladhe, at thu forwärffua mik, at gaa til gudz hedh*i*ruärdhogasta likama, m*ädh* andhelikom hugnadh Aue maria gracia [plena]

℣ Wiste m*ä*nniskian huru mykin hugnadh helso oc äro h*ä*nne tilkombir, aff gudz licama wärdhogha anaman, hon wanskadis for stora glädhi i sik siälfue,

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

114. Till Jungfru Maria före tagandet af Guds lekamen.

Läs thässa äpth*e*r skriffna bön fför än thu taker wars h*ä*rra hälga likama

O aldra hälgasta Oc sälasta wars h*ä*rra ihesu christi | modher jomfru maria, til thin är mith 198 högxsta hop, näst gudhi, hiälp mik syndoghe m*ä*nniskio Oc aldra mildasta frw, rensa mina siäl aff allom syndom Oc lys hona m*ädh* allom dygdhom At jak matte fför thina wälsignadha bön skuld wärdhelika taka thins kärista sons ihesu christi likama, som han tok aff thino liffue, enkte tröstande a mina förskullan, wtan a thina miskundh oc milda bön Oc hiälp mik, at jak matte taka han mik til äwärdhelika helso, badhe til liff oc siäl Oc at jak matte bliffua j gudz tiänist ohindrath aff onda andanna fresttilsom Oc a mins ythersta

Digitized by Google

199 liffs dagh war mik til hiälp oc hugnat, mil|lasta modher maria Oc fräls mik aff mörksens höffdhningom Oc aldra minna owena walde Oc lath ey siälena skilias widh likaman, fför än aller min wtganger är wärnadher mädh sannom idhrwgha, oc rene widhergango Oc thins ärofwlla sons ihesu christi likama Oc sidhan lath thu mik takas aff hälghom änglom, oc ledhas [til] äwärdhelika glädhi oc äro, fför wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

115. Till Jungfru Maria före tagandet af Guds lekamen.

373 Iak bidher tik ödhmiukasta jomfru Maria h[i]merikis drotnigh wärldhena ffru oc kesarinna offwer heluite hwilken mädh thinom spenom ffödhe änglanna konung oc the samme thin frukt är giordher mather oc krase syndogha manna giff mik vsle syndersko O mildasta jomfru mädh renlek oc kärlek ok räddogha taka thins sons likama til minna siäls styrkilse oc äwärdelikin hwgnat Amen

(Efter cod. Holm. *Dorotea Nilsd:rs bönbok.*)

---

116. Till Jungfru Maria, när Guds lekamen tages.

(Tillägg till n:o 9.)

(354) Til jomfrw mariam gudz modher bidh swa sighande

Heel klarhethenna speghil, the hälga trefalloghetz heman, christi brwdha hws, thäs hälga anda saker-

Digitized by Google

stya Oc alla ängla wärdoghasta högtidh Oc alla syndogha m*e*nniskio hop oc glädhi Maria fwl m*ädh* nadh, h*ä*rren är m*ädh* tik, fadhr*en* sonen oc th*ä*n hälge ande, en sander oc äwärdhelik*en* gudh, thu wärdoghas nw fram gaa m*ädh* allo*m* hälghano*m*, förlika*n*de os m*ädh* h*ä*rranom ihesu christo Oc förwärffue os förlatilse aff allom waro*m* syndom O thu högti[de]lekasta gwdz brwdh, minz oppa thins | brwdhgw*m*ma samföghilse, huru thu affladhe oc 355 födde ihesum christum Oc för allan kärlek, m*ädh* hwilko*m* thu älskas oc älskar, giff mik dygdhena affla, j thässo obegrippe[li]ko sakramento, m*ädh* gudhelike astw*n*dan födha han, m*ädh* fwlbordhelikhet Oc wpfostra m*ädh* alle häloghet thins liffs wälsignadha frwkt, swa at nar th*ä*n sa*m*me jomfrwlike brwdhgw*m*men ko*m*ber om domen, jnledhe os m*ädh* brännan*d*e lampor j brwdhahwsit, giffuande os äw*ä*rdhelika glädhi ff*ö*r wta*n* ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

117. Till Jungfru Maria efter tagandet af Guds lekamen.

Til jomffru maria en godh bön (239)

O hälgasta wars h*ä*rra ihesu christi modh*er*, äwärdheliken jomffru maria hwilken som w*ä*rdogh war, at bära j thino*m* hälgasta qwidh th*ä*n sa*m*ma alla thi*n*ga skapa*r*a, hwilkins wälsignadha licama jak owärdogh syndh*er*ska, dirffdis at taka Jak bedh*er* tik ff*ö*r hans kärlek skul, at thu wärdoghas at bidhia

Digitized by Google

240 | fför mik, at hwat jak haffwer amothe honom brutidh, mädh ordhom gärninghom, oc tankom, oc fförsumilsom, oc särdhelis j thy, at jak dirffwis til owerdogh at taka hans wälsignadha licama, at han mik thät milleligha fforlathe, fför thina hälgha bön skuldh Amen

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

118. Till Jungfru Maria, när man går till sängs.

58 Tha thu gaar j säng lääs,

O Jomffru maria thu som myns herra ihesu christi öghon samanlagdhe then tiidh han dödher var ok laagh j thyno sköthe J tith nampn läggher ek saman myn öghon nw, ok bidher ek tik om the sorgh thu tha haffde at thu saman lägh myn öghon nw oc j myn ythersta tiidh amen.

(Efter cod. Skokl. *156 fol.;* Birgittin-svenska.)

---

119. Till Jungfru Maria under sjukdom.

644 Thil jomffru maria bidhi ssiwkir sswa etc^ra

MAria nadhandhe oc miscundinne modher thu hiälp mic Aff dyäfflenom, oc minne siäls owini, oc vnffaa mic liofflica i dözins thima, Maria gudz modher, hwart scal jac syndogh människia ffly, vthen til tik, som är syndhogha manna tilflökt, oc thera hopp, tw hiälpir gärna allom them a tik kalla, thy kallar

Digitized by Google

jac aa tik, oc bidher tik ath tw fforliika mik, syndhogha människio mädh thinom sighnadha son ihesu christo, oc tigh mik hans hälgha miskundh, Ath han fförlate mik mina syndher, fore thina hälgha bön, oc later mic j syna äwärdelica glädi, Jac beffallir tik Jomffru maria j dagh mina siäl, mädh thät beffall som war härre ihesus christus tha han hängdhe aa korsith, beffälthe idher jnbyrdis, tik oc sancte johannes ewangeliste, tha han sagde, quinna se thin son, oc til honom tha han sagdhe, See thina modher, Fore hulkit jac beffällir idher badom mina ffathigha siäl, oc bidher jac idher innirlika, ath j hona wärnin oc wärin fföre allom hänne owinom, oc dyäffwlzsins fforsathum,

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

120. Till Jungfru Maria för alla stånd.

En godh bön til jomfru maria ffor aldra handa stadgha

O sötasta jomfru maria gudz modhir, thu äst aldra manna hop oc tröst, oc bätzsta daghtingirska när gudhi, Bidh for allom, thy at alla astunda thino hiälp, Bidh for them j walleno äru, oc thera wndirdanom, At the faa j sik gudz räddoga oc rätwiso, klärkdomenom gudhelikit liffwerne, renliffuis folke skälikit athirhald, Hionalagx folke gudz budhorda gömo, jomfrum oc änkiom renlek, allom stadgom gudz kärlek, oc skälighet j them | stadga som hwar 341 är til kalladher Ärna waarom winom dygda ökilse,

Digitized by Google

warom owinom raska omwändo, siwkom helso, ffangom lösn, wäghfarandom godha wägha Dröffdom, oc nödh staddom hiälp, oc hugswalilse, Them som j frestilse äru lisa, Them som sik wilia bätra the hälga anda ökilse, hardom hiärtom graat, Hedningom rätta thro, oc allom stadughet O jomfru maria ärna os sämmia ffridh oc helso, oc godhan wädherleek, göm os fran them, wan skadha girnas Lät os faa godha ändalykt, oc gudhelikit liffwerne, Oc them dödhe äru äwärdelika roo Amen.

(Efter cod. Ups. *C 12.*)

---

121. Om läsning af J. Marie psaltare (rosenkrans).

Jomffru maria tedhis enom gudelikom munk som hänne gärna tiänte Oc bad honom läsa sik til loff warffru psaltara j iwla högtid thäntid hon
45 födde sin wälsignada [son] | *oc sagdhe swa Läs min psaltara trem sinnom fämtighi Aue maria oc ena pater noster widh hwaria tionda Aue maria oc ena Credo widh hwaria fämtionde Aue maria thät är alz thre credo*[1]) The första fämtighe Aue maria skal thu läsa mik för the glädhi iak fik tha ängilin budadhe mik at iak skulde affla oc haffwandhe warda mädh gudz son äptir tässin trigdungh maa thu läsa tässa antiphona oc collecta De te virgo nasci[turum] The andra fämtighe skulu wara för the glädhi iak
46 haff|dhe thäntid iak föddhe gudz son j iomfrulikom renlek mädh aldra största hugnadh oc glädhi oc äptir tässin tridungh läs antiphonam Gaudendum

[1]) Orden inom * * tillagda efter cod. Holm. *A 38.*

Digitized by Google

[℣] post partum Deus qui salutis The tridhia
fämtighe skulu wara för alla the äro iak nw haff-
w*er* j himerike til lika|ma oc siäl för wtan ändha 47
äpt*ir* tässen tridu*n*gh läs Aue regina celorum
aue domina angelorum, Salue regina [℣]
Exaltata es sancta dei genitrix... [*14 rader latin*]
... | Jtem sagde io*m*ffru maria til th*ä*n sa*m*ma 48
brodh*er* th*ä*nna läsni*n*gh skalt thu gärna androm
lära för thy at ma*n*ge skulu ko*m*ma til himerike
för the läsni*n*gh

(Efter cod. AM. *422, 12:o.*)

---

122. Jungfru Marie rosenkrans.

Th*ät* ffinz sc*r*iffwath at en gudheliken brodh*er* (192)
aff cartusiensis ordhen wart taghen j andhe-
ligha syn hwar han saa alt himerikis härskap
loffwa gudh m*ädh* thässa äpth*er*skriffna läs-
ni[n]g och pwncthom takkandhe gudhi ffö*r*e
alla sina godhgärni[n]gha Och badha ffö*r*
allom th*em* th*ä*nna rosen kranz läsa gudhe-
lika j iordherike Oc sagdis hono*m* at hwru
optha han wardh[e]r läsin swa opta ffö*r*skullar
the mä*n*niskian alla sina | syndha ffö*r*latilse oc 193
swa mangha ffaghra kronor skulu the ffaa
aff gudhi j himerike hwru manga rosen kranzsa
the läsa

Su*m*man aff t*ät* afflat som giffwit är
thil tässin jomffru marie roosen kra*n*z Först

Digitized by Google

alexander episcopus aff ffförliuiensis gaff c oc xl dagha afflat allom them han läsa j ffäm jomffru marie högtidhom som är Anunciacionis wisitacionis Assumpcionis Natiuitatis oc purificacionis Jtem alle the som läsa thänna jomffru marie rosen kranz j tässom trem jomffru marie högtidhom Anunciacionis assumpcionis oc natiuitatis tha haffwa the aff sixto pawa xii aar afflat oc xii carenas

Oracio ante rosarium [1])

O äroffullasta gudz modher millasta jomffru sancta maria, himerikis drotningh änglanna ffru ensampt hop, oc syndogha människio hwgnadher hiälp mik j alle mine nödh, läk mic j minom siwkdom hwg-
1 swala mik* | j motgangenom, Giff mik hugnadh, oc starkhet j alle minne twang oc frestilsom Giff mik thin hugswalilse, j pinonne styrk mik j allom godom gärningom Swa at j tik wplysis mit samwit, wm tik styris mit liffwerne, Oc min yterste dödz time wärnis mädh thinne ärofullaste närwaru, O
2 maria nadhinna, oc | miskunninna modher, huar fore helsar jak tik, mädh ängilsins helso, mädh bögdom knäm, mädh ödhmiukom [*I add.:* mwn] hugh, oc hiärta helsandis tik oc sigher Heel maria ful mädh nad

1.

Hwilkin thu renasta jomfru, änglenom gabriele tik budhande, wndirlika afflade aff them hälga anda alleluya Aue maria

[1]) Hela sid. 194 har varit upptagen af en numera försvunnen tafla.

Digitized by Google

2.

Hwilkin thu tha bar j thino*m* hälgasta qwid, nar thu sökte thina fränko elizabeth, oc färdadhis ow*ir* bärghin alleluya Aue maria

3.

Mädh thu renasta jomfr*u* bliffuandis, j hugh oc likama Oc födde wt*an* all*an* wärk, m*ädh* osighelike glädhi alleluya Aue maria

4.

Hwilkin thu m*ädh* thi*n*na renasta, oc sötasta spena jomfrulika miölk omsör|ghelika födde alleluya Aue maria

5.

Hwilkin thu swepte j fatighom klädho*m*, oc lagde j iäthuna alleluya Aue maria

6.

Hwilkin hälga ängla loffuado, oc swngo ära wari gudhi j högdinne alleluya Aue maria

7.

Hwilkin fägömarane gladhelika sökto, Oc fwnno ha*n* lagda*n* j iätuna alleluya Aue maria

8.

Hwilkin som attonda | daghin wart wmskuri*n* oc kalladh*er* ihesus alleluya Aue maria

9.

Hwilkin the hälga thre konu*n*ga hedrado hano*m* oc offrado hano*m* gull rökilse oc mirram alleluya Aue maria

Digitized by Google

10.

Hwilkin thu mädh modherlikom armom, bar til mönstret, oc mädh thinom jomfrulika handom presenterade han sinom hälga fadher alleluya Pater noster Aue maria

11.

Heel aldra mildasta | jomfru maria, thu som äst skinande dagrand, oc haffsins stiärna, oc snarasta örn, Thy aff thinom blomstrande wngdom wtflög til fadhersins hiärta, hwilkom thins änlitis fägrind täktis owir alla paradysi kräselighet Swa at han wplät sith hiärta, wtsändandis aff thy siin enda son Hwilkin som wärdogadis, aff tik | likaman anama wtgiffuandis sik j beskan dödh, wppa thät at han wilde os liffaktoga göra Aue maria

12.

Mädh hwilkom thu gudz modher, fflydde til egyptum, Oc äpther vii aar athirkom mädh hanom j fädhernis landit alleluya Aue [maria]

13.

Hwilkin thu xii aara gamblan, borttappade j iherusalem, Oc äpther thre dagha atirfan han j mönstreno alleluya Aue maria

14.

Hwilkin thu hälgasta födirska, wpfostrade mädh mykle wmhugxan, oc thinna handa ärffuode, swa som mildasta modher alleluya Aue maria

Digitized by Google

15.

Hwilkin sanctus iohannes baptista döpte i iordhans flodh, Oc hanom gudz lamb mädh sinom finger beteknadhe alleluya Aue maria

16.

Hwilkin som fastade | j xl dagha, oc xl näther oc 9
sin frestara diäffwllin starklika owirwan alleluya Aue maria

17.

Hwilkin som kalladhis til bryllöppit, oc hedhrade hionalagit, Oc for thina bön, oc astundilse wände watn j wiin alleluya Aue maria

18.

Hwilkin som läkte manga siwka, aff alzskona krankdom Oc | them som aff diäfflenom besatte waro 10
ffrälste han mädh guddomsins dygd alleluya

19.

Hwilkin som lazarum wpreste, ffyra dagha dödhan Oc manga andra, aff likamans, oc siälinna dödh
alleluya Aue maria

20.

Hwilkins hälgasta föther maria magdalena kyssande twande mädh taarom, oc mädh sino haare törkande, Oc smorde mädh dy|ro smörilse alleluya 11
Aue maria

21.

Hwilkin j ytarsta natwardenom stiktade, oc skipade sins dyra likama, oc blodz hälgasta sacrament alleluya Pater noster

Digitized by Google

22.

Heel aldra mildasta jomfru maria, thu som är fadhersins dotter, gudz sons modher, Oc thäs hälga anda brudh, Thu alenast wtuald aff gudhi at thu
12 skulde wara beqwämmelikasta, the hälga | threfalloghetz heman Pater noster

23.

Hwilkin som ingik j yrtagardhin mädh sinom kännesweno*m* länge bidhiande, Oc ympnelika swettadhis blodoga*n* swet Amen Aue maria

24.

Hwilkin iudha*n*na tiänara gripu, som galne hwnda Oc som smälika*n* tiwff, bwndnan leddho for domarana Amen Aue [maria]

25.

13 Hwilkin the omildasta | iudhana framleddo ffor annam iudha prästa höffdinga*n*, huar the rögdo hano*m* mädh mango*m* falsom witno*m* Amen Aue maria

26.

Hwilkins fäghersta änlite the besputtado Oc mädh kinpusto*m* twnglika slogho Amen Aue maria

27.

Hwilkin bwndin wt leddis til domara*n* pylatum,
14 Oc stadholika kärdis, so*m* folkxsins forra|dhare Amen Aue maria

28.

Hwilkin pylatus sände til herodem, konung Än han atirsände hano*m* fforsmadha*n*, oc j hwito kläde gabbadha*n* Amen Aue [maria]

Digitized by Google

29.

Hwilkin the omildasta iudhane näktan bwndo til studhena, Oc mädh hwassom riisom, twnglikast flängdo Amen Aue [maria]

30.

Hwilkin the kronado mädh hardasta törne, | oc slogho hoffuodhit mädh rönne, ffiöllo the a knä mädh gab, sighiande, heel iudha konunger Amen Aue maria

31.

Hwilkin the stadelika ropadho skula korsfästas, Oc menlösan dömdo til skämmelikasta dödh Amen Aue maria

32.

Hwilkin som bar twngasta korsins trä, wppa sinom wälsignada härdom | til pinonna stad Amen Pater noster Aue maria

33.

Heel aldra mildasta jomfru maria rödhmandis roos, oc owir all creatur kläd mädh gudhelikx kärlekx kläde, Thu äst thät fagra blomstrit viola, thär mädh thinne ödhmiukt, oc nadh wp fylte himerike oc iordherike Amen

34.

Hwilkins hälgasta | händher, oc föther iudhane gynom stwngo mädh groffwom spikom, Oc tilfästo them korseno Amen Aue maria

Digitized by Google

35.

Hwilkin som badh for sino*m* korsfästaro*m*, sighiande ffadh*er* forlat th*em* thät, Thy at the wita ey, huat the göra Amen Aue maria

36.

Hwilkin som sagde til röffwaren a hans | högra hand hängia*n*de, jak sigh*er* tik, j dag skalt thu wara mädh mik j p*a*radis Amen Aue maria

37.

Hwilkin som sina bedröffdasta modh*er* antwardadhe iohanni, sighia*n*de, see thin son Oc til kä*n*neswennen, sanctum iohannem see thiin modh*er* Amen Aue maria

38.

Hwilkin som ropade, hely hely, lamazabathani, Thät är mi*n* gudh, min | gudh, hwi haffw*er* thu mik owirgiffuit, älla hwi forläst thu mik Amen Au[e]

39.

Hwilkin som sagde mik törstir Oc hano*m* wart skänkt galla oc ätikia oc mirra, blandat mädh wiin alleluya Aue maria

40.

Hwilken som haffde fulkompnat all thing aff hano*m* sc*r*iffuat waro, sagde han, Thät är alt fulkompnad Amen Aue maria

41.

Hwilkin som antwardade sina hälgasta siäl gudhi fadh*er* sighia*n*de, ffadh*er* j thina händer antwardhar jak min anda, Amen Aue [maria]

Digitized by Google

42.

Hwilkin som doo m*ädh* beskasta dödh, thäs wär ffor os otäkkom syndarom Amen Aue maria

43.

Hwilkins hälgasta sidha ypnadhis m*ädh* spiwteno, hwadan aff äm|brat wtflöt watn oc blodh, til wara 21
synda forlatilse Amen Pater noster Aue [maria]

44.

Heel aldra mildasta jomf*ru* maria, skinande dagrand haffsins stiärna, th*e*ra wägh*e*r som wille fara, bedröffdom hugswalirska, fful m*ädh* glädhi, helsa oc häloghet, allom th*e*m j tik hoppas Thu äst alla
kräselighetz p*ar*adis, Thu äst | the gatha bodh 22
Hwilkin som aff sik giffw*er* aldra helsamasta, oc alzsko*n*s sötasta oc dyrasta lukt th*e*m til smörilse, som tik älska Amen Aue maria

45.

Hwilkins wärdogha likama the nidh*e*rtogho aff
korseno oc lagdo han j thit sköt som mildelika troande är Amen Aue maria

46.

Hwilkin rätwise m*ä*n | mänkdo m*ädh* wälluktan*d*e 23
kryddom Oc j rent kläde swepto oc hedh*i*rlika jordhado alleluya Aue [maria]

47.

Hwilkins hälgasta siäl nidh*e*rfoor til häluitis wtledhande hälga fädhran*n*a siäla, Oc insatte j p*ar*adis alleluya Aue [maria]

Digitized by Google

48.

Hwilkin tridhia daghin wpstod aff dödha, Oc tik sina modher mädh osighelike glädhi glada giorde
24 | alleluya Aue maria

49.

Hwilkin som sancto petro, oc androm sinom kännes-wenom bewiste sik liffua, Oc mädh manghom teknom wppinbarade sik them haffua aff dödha wpstandit alleluya Aue maria

50.

Hwilkin tik a seande, wpfoor j hymelin ffor them, som waro hans känneswena, Oc sither a gudz fadhers
25 höghra hand, | alleluya Aue maria

51.

Hwilkin som sände apostlomen, Oc allom them a han troo, thän hälga anda alleluya Aue [maria]

52.

Hwilkin tik sina hälgasta modher, wpthok til himerikis, Oc satte a sina höghra hand, Oc äro fullelika kronade alleluya Aue maria

53.

26 Hwilkin som athir kommande är, at döma liff|wandis oc dödha om doma dagh alleluya Aue maria

54.

Hwilkin mädh fadhrenom oc them hälga anda, Oc tik sötasta modher, himerikis drotning, som liffwir oc styre gudh ä for wtan ända alleluya Aue maria

Digitized by Google

Oracio post rosarium

O aldra mildasta jomfru maria anama aff mik
wsle syndersko th*ä*nna besynnerli|ka rosen kranz, 27
saman sattan aff blomstrom, th*ät* är ängilsins helsa,
tik til hedh*i*r, wppa th*ät* at thu wari mik mild oc
misku*n*sam Oc bidh*e*r jak tik ödhmiuklika ffor the
osighelika glädhina, thu haffde j th*e*m timano*m*
thu födde gudz son, som thu afflade aff th*e*m hälga
anda, At thu mik fatike, thi*n*ne tiänisto q*u*inno,
j allo*m* mino*m* dröff|wilsom, angist oc nödhtorfft, 28
aldrig owirgiffui, wtan hiälp oc gladha gör mik,
Oc styrk mik j thinne hälgo tiänist, Oc anama
mi*n*a syndoga siäl, j mino*m* ytarsta dödz tima wt-
gang aff kroppeno*m* Oc beskärma hana ffor onda
andome*n*, wndh*e*r thi*n*ne wärn, Oc inledh hona,
aldra mildasta jomf*ru* maria, j äw*är*delika glä[dhi
Thu som ästh wälsignadh ä fför wthan ändha Amen
pater noster]

(Efter cod. AM. *422, 12:o* med komplettering af början intill * (s. 242 rad 15), och de sista raderna inom [ ] efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

123. Jungfru Marie fem salutationes.

Var. *a.*

Här börias salutaciones 181

1.

Jak helsar tik jomfru sancta maria, aldra w*ärd*-
ogasta creatura, hymerikis drotni*n*gh, alla ängla oc

Digitized by Google

archangelorum frwa m*ädh* the sa*m*ma helso, th*är* gabriel ängil helsadhe tik m*ädh*, sighiande Heel maria fwl m*ädh* nadh

Nw bidh*er* iak tik, mi*n* aldra mildasta frw, jomf*ru*
182 maria hymerikis drotni*n*gh jor|dherikis frwa, oc
keseri*n*na ow*ir* häluite ffor the glädhina, som thu fik oc haffde j the nathi*n*ne thu födde thin sötasta son, wa*n* h*är*ra ihesum christum, wtan sorgh oc widh*er*mödho, hwilkin thu wndfik wtan manz sambland Oc for the dröffuilse, thu ledh j ha*n*s pino, oc nidh*er*färdh til häluitis Oc for the glädhina thu fik oc haffde j ha*n*s wpstandilse, oc wpfärdh til hympna At thu glädh mik j mino*m* ytarsta tima Oc kom mik til hiälp j allo*m* mino*m* dröffuilso*m*, oc ängxla, oc alle mi*n*ne widh*er*torfft badhe h*är* oc j ko*m*maskolande wärldh Amen

183 Välsignadh | wari thu jomf*ru* maria, so*m* war afflat wta*n* synd aff renasta hionalaghi Aue maria

Välsignad wari thin likame so*m* war aff renasta ämpne affladh*er* Aue [maria]

Välsignadh thu at naar thin likame oc siäl saman*f*ögdis tha hälgade gudh h*enne* Aue maria

Välsignadh wari thu, so*m* war aldra fägh*er*sta til likama, oc hy Oc enka*n*nelika föräldrome*n* aff gudhi giffue*n* Aue [maria]

Välsignadh wari thu, thy at thu aldrigh syndadhe Aue maria

Välsignadh wari thu, so*m* offradis j mönstrit, gudhi aldra täkkasta offer, oc forskullade j hwario*m*
184 tima nyia nadh, oc mee|re nadh Aue maria

Välsignad wari thu, so*m* aldrig war stom, älla faku*n*nogh, wta*n* fulko*m*plika lärdh, aff th*em* hälga

Digitized by Google

anda Oc aff änglenom At thu fulkomplika wiste, hwat som tilhörde mankönтzsins atirlösn Aue maria

Välsignad wari thu, som war the första, som gudhi loffuade renlek, hanom aldra täkkastan, Oc at thu wille fästas ioseph Aue [maria]

Välsignadh wari thu, som war thän porten, gynom hwilkin gudz son ingik j iordherike Oc gynom hwilkin wi skulum ingaa j hymerike, ey gynom thit jomfrulika liff wtan gynom thina nadh, oc miskund

Välsignadh wari thu, som mädh he|tasta brona 185 oc kärlekx astundan gaff thina samtykkia til ängilsins ordh, at warda gudz modhir Aue Magnificat — — — [*Latin*] — — —

Min sötasta jomfru maria giff mik tän|kia 187 hugxa oc skodha, mädh fulkomplikom hugh, huru thin siäl war wpfylt aff them hälga anda, tha ängillin budhade tik, at thu skulle födha son Oc bära han j thino liffue, som thu siger j psalmenom, som thu diktade siälff, giff mik ödhmiukt, mädhan hon är grwndwal aat allom dygdom

2.

Här börias annar helsan

Jak helsar tik etc^ra^ Aue maria Nw bider [iak tik . . .]

Gläds jomfru maria, at thän hälge ande wmskygde thina siäl, oc thina limi mädh aldra största frögdh oc glädhi Aue maria

Gläds maria, at thu aldra renasta, wart fruk[t]sam modhir aff them hälga anda, mädh aldra wärdogasta gudz syni Aue maria 188

Digitized by Google

Glädz maria, at gudz wärdogaste likame formeradis aff thino renasta hiärta blode

Glädz maria At wars härra hälgasta siäl tilfögdis hans wärdogasta likama medh thinna största frögdh, oc glädhi j thino jomfrulika liffue Aue [maria]

Glädz maria at guddomen tilfögde sik mandomenom Oc mandomen guddomenom Aue maria

Glädz maria, at thu war iämbrat gudz fadhirs sons modhir Oc alzwalddogx gudz fadhirs son war oc thin son Aue [maria]

Glädz maria at thät war omöghelikit, at thu matte sidhan synda Aue maria

189 Glädz maria at thu bar gudz son j thino liffue wtan twnga mädh aldra största glädhi thinna siäls oc alla thina lima Aue [maria]

Glädz maria at thu war aldra renasta jomfru fore byrdh j byrdh oc äptir byrd Aue maria

Glädz maria at thu sökte thina fränka elizabeth Oc at iohannes fiöl a knä j modher liffue Aue

— — — [*Latin*] — — —

191 Min sötasta jomfru maria giff mik, at tänkia a the glädhina, som thu haffde, tha thu hörde änglana sionga gloria in excelsis Oc thu hiölt mällan thinna handa gudz son aff hymerike, Oc thu skär jomfru, oc modhir ffödde han widh thit bryst, giff mik eth rent samwidh, at älska min gudh, oc jämcristin

3.

Tridhia helsan

Iak helsar tik [jomfru sancta maria . . .]

Gl[ä]dz maria at thu födde thin son mädh aldra största glädhi, thinna siäls, oc alla thina limi

Digitized by Google

Glädz maria at war härra athirlykte zacharie mwn, naar han twäkade om än|gilsins ordh Oc wp- 192
lypte tha iohannes skulle wmskäras Aue [maria]

Glädz maria, at war härra wpwäkte iudhana, som waro hirdana, at sökia sik oc tik, sina modher j stallena Aue maria

Glädz maria at thin son wpwäkte hedningana som war the hälga thre konunga Aue maria

Glädz maria, at symeon spadhe tik, at sörghinna swärdh skulle gynom gaa thit hiärta oc siäl, j thins sons pino tima Aue [maria]

Glädz maria for the sorgh, thu haffde tha thu haffde tappat thin son j thre dagha, Oc for the glädhi, thu fik, nar thu han atirfan

Glädz maria, at thin son willo | döpas aff sinom 193
tiänisto man sancto iohanne, Oc at iohannes hannade han mädh skälffnadh Aue maria

Glädz maria, at thin son wände watn j wiin j brylloppeno Aue [maria]

Glädz maria, at han tedhis wppa bärgheno, j sins guddoms clarhet for sinom känneswenom Aue maria

Glädz maria, at han wigde sin hälgasta likama, oc gaff sik siälffwan mädh sinom handom Aue

— — — [*Latin*] — — —

Min söta jomfru, giff mik nw at tänkia, mädh 196
hwilke ödhmiukt the hälga thre konunga skodhado the hälga threfalloghet, som the tedho mädh thera offer Oc läto thät ey, for dödzsins räddoga, som herodes jättadhe them, Oc ey for thät ärffuode, the haffdo j wäghenom Oc ey läto the aff ffor än the fwnno thin son, oc tik Giff mik at jak maghe

Digitized by Google

197 oc swa göra At haffua mik ospara, til | min*s* gudz hedh*ir* at lidha oc thola martyrium Oc hwat min gud wil mik wnna Oc halla the hälga thro som jak loffuade j döpilsom Amen

4.

Fiärdhe helsan

Jak helsar tik Aue maria Nw bidher jak...
Glädz jomfru for thina siäfflighet Aue maria
Glädz maria for diwpasta ödhmiukt Aue maria
Glädz maria for thina stadughet j allom dygdom Aue [maria]

Glädz maria for thit största thulimod, j allom them obrygdilsom, thinom son forekastadis, swa at enkte othol kunne märkias j tik Aue maria

Glädz maria, at thin son skipte sina pino mädh
198 tik swa, at thät han | ledh i likamenom thät ledh thu j siälinne Aue [maria]

Glädz maria at guddomen gladdis j mandomenom, oc mandom j guddomenom, j hans ärofulla wpstandilsom, oc likamen thok aff gudhi fadher guddomsins clarhet Aue maria

Glädz maria, at thän kärlekin som gudz son nidhersände aff sins fadhers sköt, oc giorde han lydogan oc wndirbwgin allom pinom, thän sama kärleken wpfylte hanom, a langa freedagh, mädh aldra största pino oc wärk, Thän samme kärlekin wpfylte hanom om paska morghonen mädh guddomsins clarhet Aue [maria]

Glädz maria for thän ärofulla panten, som
199 gudz son | presenterade sinom hälga fadher som

Digitized by Google

war hans hälgasta siäl, *mädh* allom hälgom siälom, som han frälzste aff limbum Aue maria

Glädz maria at gudhfadhir [gaff] hanom fwlla makt at löna sina tiänara, badhe här oc j äwärde-
like glädhi Aue maria

Glädz maria, at gudfadhir gaff hanom alla sina thiänara, til äwärdelikit arff Aue maria — — — [*Lat.*] — — — Min sötasta jomfrw, giff mik nw at tänkia a the 201
sorgh oc dröffuilse thu haffde, tha thu saat thin aldra kärasta son döö a korseno Oc huru thulugher han war Oc a the glädhina, som thu j hans wpstandilsom haffde, Oc gör dödhan j mik allan kötzsins lusta Oc at göra rätta, oc sanna widhergango for mina synder, swa at jak maghe bliffwa *mädh* them hälga anda ä for wtan ända Amen

5.

Fämpte helsa[n]

Iak helsar Aue maria Nw bidher jak tik etc^{ra} som fore star

Glädz maria for the glädhi thu fik nar ängillin 202
budhade tik, at thu [skulle] skilias aff tässe wärldinne Aue [maria]

Glädz maria at thin siäl wtgik aff thinom wälsignada likama, wtan alla pino oc wärk, Oc wtan allan stiogh oc fasa, j thins wälsignadha sons händer
Aue maria

Glädz maria, som war aldra ödhmiukast owir all creatur näst thinom son, Oc thy äst thu aldra högx[t] wphögd, näst thinom son Aue maria

Digitized by Google

Glädz maria at thin glädhi gaar ey atenast owir alla hälga manna glädhi, wtan ämwäl owir
203 alla hälga | ängla oc archengla oc häloga anda Aue

Glädz maria at swasom hymelin lysis aff solinne, swa lysis alt hymerike aff thinne glädhi oc äro Aue maria

Glädz maria, at alt hymerikis härskap äru tik swa lydoge som sinne frw, oc sins konungx modher Aue maria

Gläd[z] maria at thin wili är thäs hälga anda wili, Oc thäs hälgha anda wili är thin, Oc thän hälge ande fulkompna rasklikast, hwat thin wili är Aue maria

Glädz maria, at thu haffwir makt at löna alla thina wener, badhe här oc äwärdelika j hymerike Aue maria

204 Glädz | maria, at thin glädhi owirgaar alt skapat är näst the hälga threfalloghet Aue m[aria]

Glädz maria at thin ära skal aldrig forgaa älla minzskas wtan forökas ä for wtan ända Aue maria

— — — [*Lat.*] — — —

6.

207 Sancta maria äwärdelikx konungx modhir, jomfrudomssins incigle, renlekhetzsins speghil, Oc skinande stiärna Iak bidher tik, o aldra lioffuasta, wndfaa tässa psalmana Hwilka jak nw läsit haffwir tik til loff, oc äro, Thy at j bland andra, oc owir alla andra haffwir jak största hop til tik, wisselika troandhis At om thu hälgasta jomfru, när thinom son,
208 mädh thinom bönom, j minom liffs tima, oc | dödz tima hiälpa wil, kan jak aldrig forgaa Oc ey hällir

Digitized by Google

falla j nakra blygd ällir wadha, til liff ällir siäl,
Thy o aldra mildasta jomfru maria, m*ädh* mins
hugx aatwakt, oc hiärtans astu*n*dan, bidh*er* jak tik,
at m*ädh* tässom psalmu*m* affskrapis alla mi*n*a synder,
jak giort haffw*ir*, witandis oc owitandis, m*ädh*
glömsko, ällir fawitzsko, aff hwilko jak ey räknat
haffw*ir*, älla widh*er*gango giort haffwir, til th*änn*a
tidh, Forwärffwa mik, o aldra sötasta jomfru maria,
tima til | synda bätring, Thäs hälga anda nadh, 209
oc hwgswalilse, stadughet j godho, sannan hiärtans
angh*er*, rena widh*er*gango, oc wärdzskylloga synda
bätring, oc alla mi*n*a synda forlatilse, Oc j ytarsta
timano*m* rätta thro, oc stadugt hop oc fulko*m*plikin kärlek The hälga olni*n*gh Oc wars h*är*ra ihesu
christi likama sacramentz wmfängilse, ffull skäl oc
redhelikit maal, til mi*n* ytarsta tima Oc tha mi*n*
siäl widh*er* likame*n* skild är, Oc skälffwande kombir
for dome*n* Bidh*er* jak tik, o kärista jomfr*u*, oc
mo|dh*ir* war mik tha forswar, oc hugswalan, oc 210
wärn j bland alla mina a kärande owini, Oc frambär th*är* th*änn*a thina ami*n*nilse, Hwar mina owini
aff tik fordriffwins oc bortflyn, Oc hälga ängla j
thins sons hälgasta asyn framfören mi*n*a siäl Oc
inledha hona j hymerikis äro, thino*m* son ihesu
christo th*ät* wnnande oc giffwande, Hwilkin m*ädh*
fadhreno*m*, oc th*em* hälga anda, är threfallir, oc
en gudh wälsignadh*er* ow*ir* all thing, ä for wtan
ända Amen

7.

Min kärista jomfr*u* giff mik | nw at tänkia a 211
the glädhina thu haffde, tha thin son högde tik

Digitized by Google

wp owir alla ängla chora, Oc sagde swa til thin, kom min aldra kärasta modhir, jak skal tik krona Giff mik at tänkia huru thu wast tha skipat Oc hiälp mik, at thin son oc min gudh maghe mik wp wäkkia til godha gärninga Oc swa at liffua, at jak maghe komma til the glädhina, som han haffwir reet allom them han älska och rädhas Amen

(Efter cod. Ups. *C 12.*)

Var. *b.*

(355) Enkannelica fintz scriuat ¶ At en brodher aff Clunacenssis orden han astundadhe at jumffru Maria matthe honum naghra the böön känna som hänne ware lustugh ok täkkelichen ath höra, ok han mathe naghra nadh fore faa, Tha thedis honum en tiidh Jumffru maria mädh swa store anlites fäghrind oc clädhanna sken at omöghelighit ware aff at sighia ok thedhe honum ena matho huro thänna fäm Salutaciones eller heelsonar som här j thessom bönum jnnelykkias mathe läsas som här effter fölghia ok saghde j bland annar ordh swa ¶ Nw skal thu witha, ath hwilken människia som mik helsar daghlica mädh thessom bönum | Jak glömer henne aldhrigh Hwatzske liffuandis eller dödhom

356

¶ Jtem lykkes här jnne en modus legendi The fäm Psalmana som är Magnificat Hulken som efter thy som fintz scriuat Paue Johannes xxij begaaffuat hawer mädh thwsanda ok attahundradha Aar afflath Jtem hawer same Paue Johannes ok Vrbanus

Digitized by Google

giuith hwa*r*iom th*e*m som lykta Aue Maria m*ädh* Jhesus christus xxx dagha hwar th*e*rra

— — — — — — — — — — — —

Wy helsom tik Ju*m*ffr*u* Maria aldhrawärdhug- (358)
astha creatura hymerik*is* drötni*n*gh ok alla ängla, ok Archangelorum frw, m*ädh* the helso*n*e th*är* ga-br*i*ell engel helsadhe tik mädh*e*r sighiand*es* Aue Maria gracia plena dominus tecum

Nw bidhio*m* wy tik waar aldhramiillasta ffrw Ju*m*ffr*u* Maria hyme*r*ik*is* drötni*n*gh | Ok jordhrik*is* 359 ffrwa ok keysari*n*na for the glädhi so*m* thu fik ok haffde, j the nath tha thu föddhe thin sötastha son wa*n* h*är*ra jhesum christum, vth*a*n sorgh ok alla vidh*e*rmödho, Hwilke*n* thu vnthfik vth*a*n alla mantz sambland, Ok för the dröffwelse thu leedh j hans pino ok nidh*e*rfärd til häluit*is* Ok for the glädhi*n*a so*m* thu forskulladhe ok fik j hans vpsta*n*dilse, ok vppfärdh til hympna, at thu glädhi oss j war*um* yt*e*rstha tima, ok ko*m* oss til hielp j allo*m* war*um* dröffwelso*m*, ok änxlom, ok j alle vidh*e*rtorfft badhe nw här oc j til ko*m*ma[n]d*is* wärdhl Amen

— — — — — — — — — — — —

¶ O maria glädhz för thy, at thu fo*r*e betheknad war i figuris Astu*n*dat aff Patriarchis fo*r*e spaad aff prophetis, ok bebudhat aff änglen*om*, Afflat aff thino*m* helgha foräldhro*m*, enka*n*neliga aff gudhi vthwaldho*m* Joachim ok anna vth*a*n altzsko*n*s vp-hoffs oc arffs synd Aue maria

¶ O maria glädhz for thy, at thins licama ok krops ämpne ge*n*sta*n* thu war afflat, älskadhe gudh alzswallugh*e*r mera än han*s* hälgha ängla eller nagh*et* a*n*nat c*r*eatur so*m* naghat si*n*ne skapat war eller

Digitized by Google

skapas skulle ok beuaradhe tik for alzskons smitto alla reenastha Aue maria

¶ O maria glädhz for thy, at j sama ögnablichino *som* thin siäl skapadhis ok til föghd*is* thino*m* lica*ma* j modh*er* liiffwe, th*inne* modh*er* *mädh* störsthe fröghd, war thu ge*nsthan* hälogh ok vppfylt m*ädh* the*m* hälga Andha Aue etc[ra]

¶ O maria glädhz for thy, at thu war nesth jhesu christo gudhz ok thino*m* son aldhrafäghersta mä*n*niskia til thins krops lica*m*ligha liinj hyia ok sk[a]pnat, thino*m* föräldhro*m* enka*n*neligha ow*er* natu*rena* lopp aff gudhi giffwin Aue Maria

¶ O maria glädhz for thy, at thu aldhrigh syndadhe dödheligha ell*er* nadheligha, for thy at all*er* syndha brone vppwäkkelse ok äggelse waro j thik bu*n*dhen, swa at thu the*m* all snälleligha ow*er* wan Aue Maria

¶ O maria glädhz för thy, at thu j allu*m* thino*m* tankom ok astu*n*delsom fure*s*kulladhe ä mere ok mere nadh, j allo*m* thino*m* aathäffwm, Rörelsom, *gär*ni*n*gom, mothegang, dröuelso*m* ok pino här j jordhrike ok äw*är*deligha äro ok fröghd j hymerike, ok wardh loffwat ok offradh j mönstridh, gudhi aff thino*m* föräldhro*m* Aue Maria

¶ O maria glädhz för thy, at j allo*m* thino*m* thingom som til mä*n*niskio*n*na at*er*lösn, ok salaghet til hörde, war thu aldhrigh faku*n*nogh, vta*n* altzstingx fulko*m*lica vplyst, badhe aff the*m* hälgha andha, scr*i*fftin*ne*, ok änglome*n*, so*m* tik idhkelicha sökto Aue etc[ra]

¶ O maria glädhz för thy, at thu enka*n*neligha aff thäns hälgha andha vppwäkkelse, war thu the

Digitized by Google

första thär gudhi loffuadhe ok offradhe Jumffru-
domps reenlikheyt Aue Maria

¶ O maria glädhz för thy, at thu enkannelicha war vthwald til hymmerikes porth, ginom hulken gik gudhz son til jordherikes, ok wy til hymerikes, ok än tho thu jomffrudoom loffuat haffde wille thu jämwel fästas ok troloffuas sancto Josep, aff störsthe lydhno, ok ödhmiwkt effter laghanna staghga Aue Maria

¶ O maria glädhz för thy, at medh största fröghd, ok jnnerstha ödhmiwkt, ok hetasta hiärtans ok siälinna astundhan, samtykte | thu ängelsens ordh 361
tik gudhz modher wardha, sighiandis, Se gudhz thiänista quinna, wardhe mik effter thinom ordhum, Ok j thy wardh thu haffwandis mädher gudhz son Aue Maria etc[ra]

— — — — — — — — — — — —

2.

¶ O maria glädhz for thy, at j sama öghno- (363)
blikeno nar thu swaradhe gudhz ängle ok samtykte gudhz modher wardha wardh thu genstan vpfylt ok begaauat aff them hälgha andha, thy at han kom tha enkanneligha ower thik Aue Maria etc[ra]

¶ O maria glädhz for thy at j sama stwnd nar thu swaradhe änglenom ok samtykte gudhz modher wardha wardh thu gee[n]stan fructsam ower all naturleghen skipelse ok lopp bliuandis jumffru ok modher aff thäns hälgha andha wärkan osmittadhom ok oskaddhom thinom reenastha ju[m]ffru-
doom

Digitized by Google

¶ O maria glädhz for thy, at j sama stwnd nar thu swaradhe gudhz ängle ok samtykte gudhz modher wardha aff thino allra renastha blodhe skoopp oc formeradhe thän hälghe ande jhesu christi licama fulkomligha j allom sinom limom ok ledhamothum Aue maria etc^ra

¶ O maria glädhz for thy, at ij sama stwnd thu swaradhe gudhz ängle ok samtykte gudhz modher vardha, tha wardh jhesu christi alldhra hälgasta siäll skapat aff gudhi ok tilföghd hans hälgasta licama Aue Maria

364 ¶ O maria glädhz for thy, at j sama stwnd naar thu swarade gudhz ängle ok samtykte warda gudhz modher, samanföghdis ok forenadhis gudhz sons persona j gudhdomenom ok gudhdompsens natur mädh mandomenom ok ma[n]dompsens natur j jhesu christo gudhz sons ok thins sons j enne persona Aue maria etc^ra

¶ O maria glädhz for thy at j sama stwnd nar thu swaradhe gudhz ängle ok samtykte gudhz modher wardha, tha wardh thu ok sanneligha ok fulkomligha altzmäktoghx gudhz fadhers sons modher, ok thens sons jhesu christi sandhtz människia ok mantz modher Aue Maria

¶ O maria glädhz for thy, at j sama stwnd etc^ra, wardh thu gee[n]stan swa stadhfäst j allo godho ok alskons thens hälgha andhz dyghd, nadh, ok macht, at tik war sidhan omöghelighit naghet sinne synda

¶ O maria glädhz for thy, at j sama stwnd etc^ra wardh thu haffwandis ok trothmadhe ok bar thin son badhe sökiandis thina fräncho Elizabeth,

Digitized by Google

Ok sidhan vppa när j fyritighi wikor tik altiid vthan alskons meen, mödho ängxla eller thungha Aue Maria

¶ O maria glädhz för thy at j sama stwnd etc^{ra}, än tho at thu sanneligha wardh gudhz ok thins sons modher Jhesu christi togh bleeff thu altiid renasta Jumffru, ower alla Jumffrwr, for byrdh, j byrdh, ok effter byrdh, Aue Maria etc^{ra}

¶ O maria glädhz for thy, at swa som gudhz ok thin son Jhesus christus affladhis j tik mädh aldhra störste fröghd, ok osäghelighe glädhi, badhe til thinna siäll, ok lycama ok allom thinom lidhomothum, swa föddis ok han aff tik, mädh sanne störsthe fröghd, ok osäghilighe glädhi, ok vthan altzskons pino, sorgh värch eller smitto som andhra quinnor födhandis lidha Aue Maria etc^{ra}

— — — — — — — — — — — —

3.

¶ O Maria glädhz aff thy, ath thin son föddhis (366) aff tik ok kom til Jordhrikis för thy at wy warum för j ware helso, ok salugheyt duli stumme ok fakunnoghe Ok thedis thinne fränkko Elizabeth offrw[c]tsamlighe ok gaff henne vndhersta som hoon j thy fulkomligha widherkännis, at thin son war thän som skulle lära sannan salughetz ok waara helso wägh Aue Maria etc^{ra}

¶ O maria glädhz aff thy, at thin son föddhis aff tik til jordhrikis for thy at wy warum syndoghe Ok thedis Zacharie dwmba ok maallösom Ok gaff honum vndhersta som han ok fulkomligha vidher kändis ok betyghade ath thu bar thän som

Digitized by Google

oss skulle frälsa ok aat*er*lösa aff war*um* syndho*m* Aue Maria

¶ O maria glädhz aff thy, at thin son föddis aff tik til jordhrikis, för thy at wy war*um* för synden*n*a ok dyäffwlsens ok swa goth som alskons creatu*r*s träli ok vndh*er*dana, ok thedhis hördhomen so*m* wakadhe offw*er* sinne hiordh ok gaff them vndhersta so*m* the fulko*m*ligha vidherkändis, at han war thän so*m* oss skulle frälsa ok lösa aff synd-a*n*na ok dyäwlsens ok alschons andr*um* trälldoom

¶ O Maria glädhz aff thy, at thin son föddis aff tik til jor*dhr*ikis, for thy at wy war*um* för bebwndne, ok til giffne äwärdelighe pino, Ok thedis them Hälgha trem Konungome*n*, ok gaff them fulkomligha vndhersta som the ok fulleligha vidherkä[n]dis, at han war thän leedhar*e*n Konungher ok Härtoghe so*m* oss skulle leedha ok föra aff alskons pino ok dröwelso*m*

367 ¶ O Maria glädz aff thy, at thin son föddis aff tik til jor*dhr*ikis för thy at wy war*um* för j waaro samwithy ok jnnermer*e* synnom mörke ok blindhe, Ok thedis j mönstreno them hälgha symeoni ok gaff honum vndherstanda so*m* han ok fullelica vidherkändis, ok bethyghade, at han war thän som oss skulle vpplysa, aff allas waara jnnermeers synna ok samwitz mörkre ok blinde, Aue Maria

¶ O Maria glädhz aff thy, ath thin son föddis aff tik til jor*dhr*ikis, för thy ath wy war*um* för dröffdhe ok sorghfulle aff marghfallum wanskelso*m* ängxlom ok mothegangh Ok thedis them stoora ok lärdha mästaromen j mönstreno Ok gaff them vndhersta so*m* the ok fullelica widherkändis ok be-

Digitized by Google

tyghadho at thin son war thän som oss skulle j allom warum wanskelsom ängxlom ok dröwelsom hugswala Aue Maria etc^ra

¶ O Maria gläz aff thy, at thin son föddis aff tik til jordhrikis, för thy at wy warum för gudhi ok hans hälgha änglom stivgghe ok oss jnbyrdis hatughe Ok thedis Sancto Johannj baptiste som honum döpte ok gaff honum vndhersta som han ok fulleligha vidherkändis, ok betygadhe at han war thän som förnyia skulle allan fridh ok kärleek mällan gudh, änglana ok mankönidh Aue Maria etc^ra

¶ O Maria gläz aff thy, at thin son föddis aff tik til jordrikis, för thy wy warum för vthskutne, bylthoge, ok vthlaghde, baadhe aff hymerikis ok jordhrikis paradiis, Ok thedis them j bryllöpeno waaro wändandis watn j wiin, ok gaff them vndhersta som the ok fulkomlica vidherkändis ok betyghado, at thin son war thän som oss skulle aaterkalla ok igeen biwdha ey til jordhrikis paradiis, vthan til hymmerikis riike ok äwärdeligha äro

¶ O Maria gläz aff thy, at thin son föddis aff tik til jordrikis för thy at wy warum dödhelighe ok plictoge badhe til naturlighen ok äwärdelighen döödh, Ok thedis Petro vppa bärgheno j naghre sins gudhdoomps äro, Ok gaff honum vndhersta som han ok fulkomlica betyghadhe, at thin son war thän som oss skall vppreesa ok vppwäkkia aff dödha ok begaffwa Aue Maria etc^ra

¶ O Maria glädhz aff thy, at thin son föddis aff 368
tik til Jordrikis för thy at [wy] warum förra dryfftande ok landhflyctoghe här j thessom synda dall för

Digitized by Google

wara olydhno skuld Ok thed*is* mykla Almoghanom j ökneno Ok sinom känneswenom j sidhersta nathwardhenom, widherqwäkiand*is* them j ökneno m*ädh* lika*m*ligho brödhe Ok känneswenan*a* j nathwardhenom m*ädh* sino hälghasta köth ok blood, Ok gaff them vndhersta som the ok fulle*li*ca widherkändhos ok betyghad*h*o at thin son war thän som thöm ok oss skulle mättha m*ädh* äwärdelighe äro Amen

— — — — — — — — — — — —

4.

(369) ¶ O Maria glädhz för thy, at j allo thino liffwerne, dröffwelsom, fatighdom, ok sorgh, tha war thu allan tiid aldhrasiäuasta ok spakfärdhugasta ok beqwäm ok thulughasta aldhrigh marghtalugh eller off diärff Aue Maria

¶ O maria glädhz för thy, at thu war aldhra ödhmiwkasta näst jhesu cristo som fulkomligha märk*is* j thy, at naar thu war wthwaldh aff gudhi, ok ängelen tik kungiordhe at thu skulle wardha gudhz modher, Ok hymmerik*is* drotningh, tha swaradhe thu ok saghde tik wara gudhz thiänista qwinno Aue Maria etc^ra^

¶ O Maria glädhz för thy, at än tho at thu war aldhra beqwämelighasta, bliwghasta, thulughasta, ok ödhmiwkasta togh j jhesu christi pino ok dööd tha san troo wanskad*is* j allum hans Apostolis ok känneswenom ok allom andrum tha war hoon aldhra stadhugast ok fulkomlighast j tik, badhe tha ok altiid Aue Maria etc^ra^

¶ O Maria glädz ok frögdhas nw för thy, at än tho at fraan them timanom thu föddhe gudhz son

Digitized by Google

aff tik, war j tik aldhrastörsta fröghdh ok hughnadher, tho licawel leed thu j tik ok j thino hiärta aldhrabitersta pino, sorgh, ok dröffwelse, alt til thin döödh Aue Maria etc^ra

¶ O Maria glädz för thy at thu som aldhra ödhmiwkast ok alla dyghdhafull, är all eena for thina stadhugha troo, warkunnan ok pino, som thu mädh thinom son jhesu christo j hans dööd ok pino haffdhe ok leedh, fforskulladhe thu at han mädh tik skipte sina pino ok döödz forskullan swa at thu är fulleligha mädh honum alla wärdhlinna aaterlöserska ok ängla Cora vppfyllerska Aue Maria

¶ O Maria glädhz för the glädhina som thins sons jhesu christi gudhdomber fik aff mandomenom Ok mandomen aff gudhdomenom thän tiid hans hälgasta mandomber togh gudhdomps äro, aff gudh fadhers klarheyt, j sinom vppstandelsom aff hwilke clarheyt | ok äro, han giffuer allom them som vth- 370
walde ärw, äro ok klarheyt j sinom gudhdopm Aue Maria etc^ra

¶ O Maria glädhz for the glädhina som thin son fik, then tiidh then osigherlighe kärleeken som honum drogh nidher aff gudhfadhers sköthe hiit til jordhriks Ok giordhe honum alskons pino ok ysell vndherdanoghan ok lydhughan, vppfylthe all hans lidhamooth j hans vppstandelsom mädh obegrypelighe glädhi ok heedher, ok alskons owerflödhelighom söthma, Swa som thän kärleekin förra vppfylte all hans ledhamoth A korseno mädh alskona beesklighеyt ok osigherlighom wärk Aue Maria etc^ra

¶ O Maria glädhz för the glädhina som thin son fik Jhesus christus thän tiidh han mädh aldhra-

Digitized by Google

största glädhi ok osäghilighe fröghd offradhe ok presenteradhe gudh fadher thät aldhradyrasta offridh, som war hans hälgasta siäll, mädh allom them othaleghom hälgha siälom som han aaterlööste, ok frälsthe vth aff häluitis fängelsom, ok honum äfftther folghdo til äwärdhelika hymme[ri]kis äro Aue Maria

¶ O Maria glädhz for the glädhina som thin son Jhesus christus fik tha gudhfadher gaff honum aldhrafullasta mach[t] at heedhra aaterlöna ok Riika göra, efftter hans stoore mäntzsko ok myldheyt allom sinom Riddarom, ok winom, som han swa dyrligha ok ärligha frälsthe aff dyäffwlsens gröma waaldhe, ok mädh största ärwodhe ok dyrastha ok kärasta wärdhe til sin aaterlösthe Aue maria etc[ra]

¶ O Maria glädhz for the glädhina som thin son fik, thän tiidh gudh fadher gaff honum alla sina wini til eth äwärdhelikit arff, ok tha fulkomnadis hans mylldhasta böön ok wili, som han haffde bidhit til gudh fadher sighiandis swa O fadher jach wil at thär jak äär, thär skall ok min thiänare wara mädh mik ok all glädhi ok alt goth som är i thik, thät ware och i mynom thiänarum ä for vthan ändha Amen Aue Maria etc[ra]

— — — — — — — — — — — —

5.

(371) ¶ O Jumffrw maria allas wara modher glädhz for thy at til thin hälghasta döödh ok at jordha skulandis thin wälsignadha licama som tik war aff änglenom bebudhat ok foresakt wordho alle Apostoli samansanchadhe fore tith hws liikarwiis som bradheligha komandis hymelsens sky eller wädher-

Digitized by Google

flagha hulke som wiidha vm wärdhlena ströddhe waro, ok aathskilde ath prädiika gudhz troo, Aue Maria etc^ra

¶ O Maria alla myskuntz d[r]otningh glädhz för thy at thw vthan allan stiwghnat, ffasa, ok räddhogha, widhermödho, wärch, eller dröffwelse, vpgiffuandis thin hälgha andha, antwardhadhe aldhra gladhelighast thina hälgha siäl j thins wälsigh|nadh 372 ok kära sons Jhesu christi konungx ower alla konunga händher ok waald hulken som när tik war mädh allo hymerikis härskapi Aue Maria

¶ O Jwmffru Maria clarasta ok liwsastha haffsens styärna glädhz for thy at swa som thu eensamen nästh Jhesu christo war offwer alla andhra, ödhmiukast, Swa begangher tik ok nw waar andeligha moodher the hälgha ok almänneligha kirkia, wara hälghast offwer alla, mädh licama ok siäll til hymmerikis vpptakna, Ok sattha ower alla ok begaaffwadha mädh aldhra största äro, som naghat sinne kan säghias aff eller tänchias

¶ O Jumffru Maria glädhz för thy ath thiins ensams ära fulkomligheyt gaar ey at enast offwer alla hälgha manna äro vthan jamwell affwer alla hälgha ängla, ok archängla, ok andhra hälgha andha j hymmerike äro, Aue Maria

¶ O Jumffru Maria glädhz för thy ath som daghen lyses aff solenne swa ok mykit meer alt hymerikis härskapp vpplyses ok glädhz aff thinne äro, ok salugheyt j hymmerikis äro, Aue maria etc^ra

¶ O Jumffru Maria glädhz for thy ath alt hymmerikis härskap är tik vndhergiffwith ok lydhught, Ok tik nw alla sälasta heedhren mädh enne

Digitized by Google

endhraghtelighe aastwndhan ok älschogha swa som sins konungx modher Ok swa som the som thera helso ok salugheyt haffwer fornyiat ok fulkompnat Aue Maria etcra

¶ O Jumffru Maria glädhz för thy, ath altzswallugx ok altzmäktogx gudhz ok thin är altiid en wyli Ok j allo thy som thinom wilia är täkt, tha samtykker ok the oumskiptheligha ok hälgha threffallugheyt mädh alla heetastha ok reedhabonastha samptykt ok kärleek Aue Maria etcra

¶ O Jumffru Maria glädhz för thy, ath äffter thens wilia friheyt wilkor ok goodhwiliughet skall allum thinom thiänarum fulkomligha j alla mylleligast aaterlönas Ok owerstopa fröghd ok glädhi giffuas, badhe här j jordhrike ok swa äwärdelica j hymerike AmeN

378 ¶ O Jumffru Maria glädhz för thy ath thu ower alla ängla chora vphöghd är Ok mädh enom eenkannelichom fordeell nästh the hälghe threfallughheyt ok stadhghat haffwandis wald ok makth ower alla hälghra manna äro ok wärdhskapp Aue maria etcra

¶ O Jumffru Maria glädhz för thy ath thu alstingis trygh stadhug ok wis är, ath thin ära, fröghd, ok glädhi, skall aldhrigh minskas, forgha, eller wanskas, vthan äwärdheligha wäxa, blompstras, ok jw meer ok meera ökias, ä for vthan ändha Aue maria etcra

— — — — — — — — — — — —

(375) ¶ *Collecta* O Ärafullastha Jumffru maria äwärdheligha konungxsens modher, Reenlighetinna incigle, ok

Digitized by Google

clarligha skiinandhe stiärna, Jach innerligha bidher tik, ath thu wärdhughas mylleligha vntffa thessa Psalmana ok böner som Jach owärdhug syndherska, nw läsith, ok betractadh hauer, tik ok thinom kärastha son til loff ok wördhningh, For thy j bland alla, ok offwer alt, tha är mith största hopp ok tröst til thin, Troandhe fulkomligha, vm thu wil wärdhugas mik hiälpa til thin aldhrakärasta son, ath jach aldhrigh fortappes j thesso liffueno eller j dödhsens tima, Ok aldhrigh skam eller skadha liidha, til liiff eller siäl, Thy flyr jach mädh jnnerlighom hugh ok hiärta til thinna mildheet, O jumffru maria bidhiandis tik fore thesse böner ok psalma, affskrapa alla mina synder som jach syndherska giort hauer, j faawitzsko, j glömsko, withandis, eller owitandis, thär jach ey än giorth hauer, eller kunne göra san eller fulkomlighen skripta maal fore, wärdhugas for thinna stoora mildheyt skuld, mik forwärua j mynom ytherstha tima, fulkomlighen kärleek, sanna troo, ok jnnerlighit hopp, mädh the hälghe olningh, thens ärofullasta sons jhesu christi sötasta licama, alla mina syndha forlatilse, thens hälgha andz jngiwtilse, fulkomlighen skäl, ok sinne, Reedhelighit maal, til ythersta siälinna vthgangh, Ok nar siälen fran croppenom skils, ok skäluande wardher leed fore gudhz doom, Bidher jach tik min aldhramylasta Jumffru Maria ath thu wärdhughas tha när wara, mik forswara ok beskärma | mothe allom 376 minom akärarum, ok owinom, at fore thinna närwaru ok thänna böninna dyghd skul, bort flyie alle mine owinj, gudhz hälgha ängla wärdhugens mina

Digitized by Google

siäl föra til äwärdheliket Rike, Thät vnne ok giffue mik altzswallugher gudh hulken som wari wälsignadher nw ok ä for vthan ändha Amen

(Efter cod. Holm. *A 49.*)

Var. *c.*

(Endast de fem bönerna med slutbön på svenska.)

117 Här äpther börias salutaciones jomfrw maria mykit täkka om the wardha mädh gudheliko hiärta läsna thy läs mith kära barn mädh atwakt

— — — — — — — — — [*Latin*] — — — — — — — —

1.

119 Min sötasta jomfrw maria | giff mik nw at tänkia oc skodha, mädh fwlkompnom [hug] oc hiärta, hwru thin hälgasta siäl war wphögh aff them hälga anda, nar gabriel ängil budhadhe tik, at thu skulde gudz modher wardha Oc äwärdhelika jomfrw bliffua Oc bära gudz son j thino jomfruliko liffue, som thu siälff sigher j psalmenom, som thu dictädhe, min kärista jomfrw, giff mik ödhmyktenna nadh mädhan hon är grwnuald at allom dygdhom Läs x aue maria mädh gudhelik[het]

— — — — — — — — — [*Latin*] — — — — — — — —

2.

120 Min aldra kärista jomfru, giff mik nw at thänkia a the glädhi oc frögh, thu kände j likama oc siäl,

Digitized by Google

nar thu födde tin wälsignadha son Oc hördhe änglana sötelika sionga, gloria in excelsis deo Oc thu hiölt mällan thina | wälsignadha händer gudz fadhers 121
son Oc thu skär jomfru oc san modher, födde hanom widher thit jomfrulika bryst Jak bidher tik min kärista jomfrw, at thu ärna mik eth renth sanwith, til at älska min gudh, oc min jämcristhen, äpthir gudz budhordh oc wilia x aue maria Oc psalmen Ad dominum cum tribularer
— — — — — — — — [*Latin*] — — — — — — — —

3.

Min kärista jomfru maria, giff mik nw at thänkia (122)
oc skodha, mädh hwilke ödhmiwkt the hälga thre konwnga skodhadho the hälga trefalloghet, hwilkit the thedho mädh thera trefalla offer Oc läto thät
ey fför dödzsins räddogha, som | herodes jättadhe 123
them Oc ey fför thät ärffuodhe the haffdho j wäghenom Oc afläto ey för än the fwnno thik oc thin wälsignadha son, min kärista jomfru giff mik oc swa göra, at jak matte haffua mik ospara til gudz
hedher oc tiänist Oc toola oc lidha hwat dröffuilse som gudh wil mik kan hända fför hans kärlek oc älskogha Oc halla the hälga troo osmittadha, hwilka jak loffuadha j döpilsom psalmus x aue m[aria]
— — — — — — — — [*Latin*] — — — — — — — —

4.

Min sötasta jomfru maria, giff mik nw tänkia oc 126
skodha, mädh fwlkompno hiärta, mädh hwadh sorg thu skodhadhe thin wälsignadha son, nar han hängde a korseno Oc hwru twlogher han war j alle sinne pino Oc a the glädhina thu fik j hans ärofwlla

Digitized by Google

opstandilsom Oc gör dödhan allan kötsens lwsta Oc at göra rena oc sanna widhergango fför mina synder,
127 swa at jak maa liffua mädh | gudhi äwärdhelika Amen
— — — — — — — — — [*Latin*] — — — — — — — —

5.

(128) Min kärista jomfrw maria, giff mik nw at tänkia oc skodha, mädh hwad äro oc glädhi thin wälsignadha son tik ophögdhe owir alla ängla chora Oc sagdhe til tik, kom min aldra kärista modher, jak skal tik krona Oc giff mik tänkia, hwru thu war tha skipat Oc hiälp mik thär til, at thin son
129 oc min gudh | wilde mik wpwäkkia til alla godha gärninga, at jak matte swa liffua, at jak wari wärdogh komma til the äronna, som thin son haffwer reth allom them, som tik älska, oc rädhas
— — — — — — — — — [*Latin*] — — — — — — — —

6.

131 O sancta maria äwärdhelix konungx modher, jomfrwdomsens incegle, renlegsens spegil Oc skinande stiärna Jak bidher min kärista jomfrw, at thu wärdoghas wnfaa oc anama mädh kärlek thänna psalma, hwilka jak läsit haffwer, tik til loff oc äro, thy at j bland andra Oc owir alla, haffwer jak största hop til tik min mildasta jomfrw, wisselegha troandis, at thu min aldra kärista modher, när thinom wälsignadha son mädh thinom bönom mik hiälpa wil, badhe j liff oc dödh, kan jak aldrigh fförgaa Oc
132 ey falla j diäffwlsens fres|tilse häller j nahra blygh oc wadha, til liff ällir siäl, thy bidher jak tik min aldra kärista jomfrw maria, mädh alle mins hwgx atwakt Oc hiärtans astwndan, at mädh tässom

Digitized by Google

psalmom matthe affskrapas alla mina synder, jak giorth haffw*er*, withandis äller owitandis, m*ädh* glömsko äller fawizsko fför hwilka jak haffw*er* ey rena, äller enga widh*er*gango giorth, til th*änna* tidh, Förwärffua mik O aldra mildasta jomfrw maria, thima til synda bätringh Oc thäs hälga anda nadh oc hugswalilse j allom mino*m* dröffuilsom oc frestilsom, giff mik stadwghet j allo godho, sannan hiärtans anger, m*ädh* | sanne oc rene widh*er*- 133
gango, wärdskyllogha synda bätringh Oc alla synda fförlatilse Oc j mino*m* yth*er*sta thima, rätta troo, oc staddogh hop Oc fwlkompnan kärlek, the hälga ollnin*g*h Oc wars h*är*ra ihesu christi likama, fwl skäl oc redhelikit maal, til min ythersta thima Oc nar min siäl är skyld widh likaman, oc skälwande komber fför domen, bidh*er* jak tik O kärista jomfru, at thu war mik tha til fförswar oc wärn, för allom mino*m* owino*m* Oc frambär th*änna* thin ami*n*nilse th*är*, at mine owener aff tik borth driffne borth flyn Oc hälge ängla äpth*er* thino bwdhi, framföre*n* mina siäl a gudz asyn Oc jnledhe*n* | hona 134
j himerikis äro oc glädhi, mik th*ätta* wnne oc giffwi thin käriste son ihesus christus, hwilkin m*ädh* fadh*er* oc them hälga anda liffwer oc styre fför wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

124. Tider af Jungfru Marie bedröfvelser.

(371) Th*ä*nna äpth*i*r scr*i*ffna tidh*e*r aff jo*m*ffru maria dröffwilsom diktade pawe*n* clemens giffwandis fför hwaria reso the läsas xviij M dagha afflath

Vm ottosanx thima budadhis marie, at christus war gripen aff omillo*m* iwdho*m*, oc stragx skyndadhe hon sik til anne hws, thit han leddis Oc tha hon saa hono*m* swa illa trakteras, skalff hon aff alt sith hiärta pater noster

ad primam

Vm prims thima äpth*i*rföl[g]dhe maria sino*m* son, m*ädh* grata*n*dhe thara, til pylatum, hörandhe mangh falsk witne, oc saa hono*m* kinpustadhan, oc sputthadha*n* gratande,

372

ad terciam

Vm tersens thima hördhe hon ropat korsfästa sin son, seande [honom] kläddhan j purpura klädhe, oc kronadha*n* m*ädh* törne Oc äpth*i*r dödzsens lagh, dömdh*e*r wndh*i*r korssens twnga byrdhe pater noster aue maria

ad sextam

Vm sextz thima saa hon sin son korsfästas, oc ha*n*s klena licama wplyptas j högdhena Oc törstogha*n* skänkias m*ädh* galla, oc sin klädhe färghas m*ädh* sins sons dyra blodhe pater noster aue maria

Digitized by Google

ad nonam

Vm nons thima saa hon sin son, opgiffwande sin andha, oc hördhe honom ropande swarlika heli, antwardande sik iohanni, oc fadhrenom siälena, oc tha gönom gik simeonis swärdh hännas hiärta

ad vesperam

Vm afftansangx thima, maria sorgh ful, haffde sin son j sköthenо dödhan, nydher taknan aff korsseno, seghiande, | [1]) O min allerdoms wppehälle oc 389 öghna klarhet pater noster aue maria

ad completo[rium]

Vm nathsangx thima kom hon til graffwena, oc maria smordhe th[ä]n fäghersta licaman mädh dyrom smörilsom, thy han war wanskapadher mädh blekom hy, j dödzsens bitherlighet, hwilkin som är war krona j närwarandhom förskullilsom, oc äpthir dödhen Amen pater noster aue maria

Thenna reglelika tidher offrar jak mädh hiärtans sangh, tik til loff o millasta modhir maria, thy swa som thu ledh pinona mädh thinom son, swa regera oc thw nw mädh honom, frälsande mik aff dödzsens swärdh, oc säthiande pa höghra mädh röffwaranom

Collecta

Härre ihesu christe, när thinne milhet komme bön fför os, thu aldra hälgasta iomffru maria, hwilkins

[1]) Till följd af felaktig inbindning af lägg 23 företer pagineringen den oregelbundenhet, som ofvan synes. (Se vidare handskriftsbeskrifningen.)

Digitized by Google

390 siäl j thin pinilsa thima, bedröffwilse|nas swärdh gönom gik Amen

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

125. Till Jungfru Marie bedröfvelser.

(15 böner med slutbön.)

123 Hwilkin som läs thässa böner, som här äpther staa, aff warfru dröwilse mädh xv pater noster oc xv aue maria, hans siäl wardher gömdh fran alskons dröwilse här j jordherike, Oc haffua the xv böner swa mykit tydha at thät kan enghen til fultz scriffua

1.

124 Glädz maria fridzsins källa, Jak takkar thik | loffuar och hedhrar, for the första dröwilse thär thu fik for thin kärista son, tha thu saath han wmskäras oc första sin wtgiwta sith wärdogha, oc menlösa blod for wara syndher, Giff minom öghom wtgiwta thaara for mina syndher, thär jak hawer giort aff minom barndom, oc til thässa stundh, amen

2.

125 Glädz maria thäs hälga andz sken [*G:* mönsther] Jak takkar tik, loffuar oc hedhrar, for the dröwilse tik händhe, Tha thu flydhe mädh thinom kärista son til egipto landh, Giff mik dygdelikasta jomfru makt, ath fly fran diäflenom, Oc til tik oc thin kärista son ihesum christum amen Pater noster Aue maria

Digitized by Google

3.

Glädz maria äwinnelika, jak ärar och lofwar tik 126
oc hedhra, for the dröwilse thär thu fik thäntidh
thu offradhe thin son j templum, oc symeon til
tik sagde at hans dödher skulle thit hiärta söndher
skära, som mädh eth swärdh Lath mith hiärta söndher,
skäras mädh rättom angher oc idhrogha for alla
mina syndher

4.

Glädz maria ängla frögdh oc wärldzsins hop, Jak 127
takkar tik loffua oc hedhrar for the dröwilse thu
fik, Tha thin kärista son war fran thik wilther,
Och thu honom sökte mädh store sorgh oc grat-
andhe thaara, Giff mik kärista jomfru, wisdom oc
snille thinom son oc tik äpter | fölghi[a] j alla 128
mina dagha amen

5.

Glädz maria j äwinnelika glädhi, jak takkar thik,
loffwar oc hedhrar, for the dröwilse thu fik, tha
iwdhana thin son aff templo stenkadho, thär han j
war, oc badh for oss til sin himilslika fadher, lath
mik armasta syndhersko, aldrig wt driffuas mädh
naakoth diäffwlslikit waldh, fran | tik oc thinom 129
wälsignadha son amen Pater noster Aue maria

6.

Glädz maria fridher for wthan ända, jak takkar,
loffwar oc hedrar tik for the dröwilse thu fik, thän
tidh sanctus iohannes ewangelista tik sagdhe, at
thin son war gripin, bundhin oc slagin aff iwdhom,
lat mik dygdelikin jomfru, aldrig | fangas älla 130

Digitized by Google

bindas *mädh* nakro the bandhe thär mik kan skadha til liff älla siäl

7.

Glädz maria, hälagh fru for alla hälgha jak takkar, loffua oc hedrar tik, for the stora sorghena thu fik, thän tidh thu mötthe thino*m* kärista son Oc saa han swa hardelika bundhna*n* oc swa iämerlika hwd-
131 struckna*n*, oc kro|nadha*n* *mädh* torn for wara skul, oc dömdan til besskasta dödh, Lat mik, wälsignadha jomfru maria aldrig dömas til thän dom thär mik är skadhelikin, til siäl älla liff amen pater [noster]

8.

Glädz maria äwi*n*nelik*i*n krona Jak takka tik, loffwar oc hedhrar for the dröwilse thu fik thän tidh thu
132 sagh thin | kära son bära th*ät* thw*n*ga korssit th*är* han toldhe th*ä*n bith*e*rlika dödh*e*n oppa, lat mik min wälsignadha jomfru, aldrigh bära the synda byrdhe, th*är* tik älla thino*m* son mothe är amen

9.

Glädz maria for wtan smitto, jak takkar lowar oc hedrar tik for the dröwilse thu fik, tha thu sagh
133 thin son afföras | sin klädhe, Oc alla hans wndh*e*r wordo wpnyiadha, Min söta jomf*ru*, lat wpnyias myn hogh och hiärta, oc all min fäm sin til thinna hälgasta tiänist

10.

Glädz maria een källa, th*är* all miskund oc ödmiukt aff gaar, Jak takar, loffwa tik oc hedra, for the
134 dröwilse thu fik, th*ä*ntidh thu sagh | thin kärista

Digitized by Google

son nakin a korsseno wttänias, swa at all hans lidhamoth söndh*er*löstis, oc gönom slaghin händher oc föther mädh hardom stubuttom spikom, hoffwodith tridhia sin kronadis, Oc blodith nidh*er*flöth a jordena, O thu min wärdogha jomfru bidh thin kärista son, at han mik forlathe, | hwat jak haffw*er* mädh 135 mina händher oc föther, oc mädh min sin, oc all min lidamoth mothe honom syndath amen

11.

Glädz maria ophoff wtan ända, jak takkar tik, loffwar oc hedhrar, for the dröwilse thu fik, tha thu saagh thin kära son drikka thän beska dryk, ätikio oc galla a korseno, for wara skuld, bidher | jak tik min sötha jomfru maria, at thu göme 136 mina siäl fran alla synda besklighet, Oc forlath mik alt thät jak haffwär syndath mothe thik j math ok dryk amen pater [noster]

12.

Glädz maria möö for wthan men Jak takkar tik, loffuar oc hedhrar, for the stora dröuilse thu fik, thän tidh thin | käre son til thin sagdhe quinna 137 see thin son, och til discipulum, see thin modher, giff mik dygdhelikassta iomfru, the naadher, at jak maaghe thik, oc the discipulos oppenbarlika for min dödz thima see oc skodha, oc sidhan äwärdelika j himerike amen

13.

Glädz maria hop oc tröst alla syndara | Jak lofva 138 thik, takkar och hedhrar, for the dröwilse thu fik,

Digitized by Google

tha thin käre son sagdhe Jn manus tuas commendo spiritum meum Oc opgaff sin anda, oc doo a korseno for wara syndher skul Min sötha jomfru maria bidh thin kära son, at han for sin harda dödh, som han op tok for mik, At han mik
139 göme for ocristelikom | dödh, oc lathi mik aldrig fresta äwärdelikin dödh amen

14.

Glädz maria äwinnelikin sötme, jak takkar tik, loffwar oc hedhrar, for the dröwilse, thu fik, thän tidh iwdhana kommo oc willo thins kärista sons been
140 söndher slaa, oc stwngo gönom hans högro sidho, aff hwilko wtflöt watn oc blodh, | min sötha jomfru, bidh thin kärista son for mik At han [mädh] sit dyra blodh, thär han wtgöth a korsseno för wara syndhe skul, aff twa j mins dödz thima alla mina syndher, oc
wakte mina siäl för äwärdelikom dröwilsom amen, Pater noster Aue maria

15.

Glädz maria at fröghdas äwärdelika, for wthan
141 ändha, for the drö|wilse thu fik, thän tidh the toko thin aldra kärista son aff korsseno Oc lagdho han
dödhan j thit sköt, oc thu hans änlite twadhe mädh thinom taarum, oc lagdhe han dödhan j graff, oc matte ey länghen när honom bliffua, Oc gik ather til stadhen, hwar han dödin toldhe, Oc fiöl a knä
142 | for korssit Oc thu war the första til korssith bad,
bidh nw thät hälgha kors for mik, At thät mik wakthe oc göme, oc wärne för allom minom owenom Oc allo thy, mik skadha kan til liff äller siäl amen

Digitized by Google

[Slutbön.]

Iak bidh*er* thik min aldra kärista jomf*ru* maria, for tässin dröwilsen, thu haffdhe for thin | kärista 143
son, Oc hans wina, Oc for the xv aar*en*, thu här bleff, äpth*er* hans opfärdh, At thu mik wakte oc wärne fran allo*m* dröwilsom här j iorderike, Oc for äw*är*delikom dröwilsom, Oc bidh thi*n* kära son, at ha*n* mik forlathe the manga otalika dödhelika syndh*er*, som jak haffw*er* | mothe honom giort, 144
fran minom barndom oc til thä*n*na stundh, Oc lat mik aldrigh döö, for än jak haffw*er* nakra the godgärni*n*gh giort, th*är* thik och thinom son maaghe täkkias Oc mik maghe til afflösn komma aff allom minom syndom, O thu ödhmiukasta oc dygdelikassta jomfru maria, w*är*dogas | at koma til mik j 145
mi*n*s dödz thima, och thak mi*n*a siäl, och ledh hona til thit äwi*n*nelika rike, Thär thu byggh*er* m*ädh* thinom kärista son, Oc th*är* m*ädh* thik bliffua for wthan ända amen

(Efter cod. Holm. *A 37.*)

---

126. Till Jungfru Marie fem bedröfvelser.

(Med slutbön till Jesus.)

Här äp[t]h*er* staar fäm enka*n*nelika böner aff (154)
jomfrw maria dröffuilsom gudhi oc h*än*ne mykit täkka Oc tik mykit nyttelika wm the läsas m*ädh* atwakt

1.

O maria sötasta ihesu christi modh*er*, syndogha ma*n*na hiälpirska til gudz liffwandis käldo, aff

Digitized by Google

hwilke som oatherwändelika flyta fwlstoppa nadha bäkkia Jak bidher tik fför the beska dröffuilse, som thu haffdhe j thino millasta hiärta, nar thän gamble
155 oc rätwise symeon tik | spadhe, at thins kärista sons dödher skulle swa sörghelika pina thina siäl Swa som thit hiärta sönder skaris mädh swärdhe Oc thän tidh thu flydhe til egypto landh mädh thinom son Oc hördhe oc spordhe menlösa barnen dräpas O kärista jomfrw maria, bidh thän samma thin wälsignadha son, at han för the samma thin dröffuilse giffwi mik alla mina synda fförlatilse Oc fräls mik aff allom ondom thingom oc syndom, framfarnom, närwarandom, oc kommaskolandom Hwilkin som styrer oc radher, wälsignadher gudh äwärdhelika Amen Salue regina

2.

O maria fäghersta himerikis drotningh, aldra manna
156 hiäl|pirska Oc äwärdhelikx fridz atherfindherska Jak bidher tik fför the sorghena, som thu haffdhe j thino hiärta Nar thu haffdhe tappadh thin wälsignadha son Oc letadhe äpthir honom j tree dagha, til täs thu han athirfan j mönstreno Oc sagdhe til hans O käriste son, hwi giordhe thu swa Jak oc joseph letadhom mädh sorgh äpthir tik O aldra mildasta jomfrw maria, bidh thän samma thin mildasta son At han fför thänna samma thin dröffwilse, giffui mik fför första daghen sannan anger oc idhrugha fför mina synder Annan daghen räth oc san skrifftamal Thridhia daghen thins wälsign-
157 adha | sons wärdoghasta likama see Oc taka, mädh sanne troo oc kärlek Oc hop til minne siäl oc helso

Digitized by Google

Oc giffwi mik swa fwlkom*n*an kärlek til sik, at jak matte m*ädh* th*em* kärlekenom faa oc astwnda [*N:* affla] himerikis äro säthe, swa mykit som thinom wälsignadha son täkkis mik at giffwa, aff sinne miskundh fför thina wärdogha bön oc förskullan Amen

3.

O ärofwllasta frw jomfru maria, wanmaktogha manna wprättirska Oc sarghadha siäl aff syndom, fwlkomlighasta läkedomber Jak bidher tik fför the sorgh oc dröffwilse, som thu haffdhe j thino mildasta hiärta Nar otrone jwdha fangadhe, oc | athir- 158
hiollo thin kärlekxfwllasta son Thik owir all thing astwndelikin, hwilken thu wiste wilia thola saarasta pino oc dödh fför mankönsens helso O wälw[il]ioghasta jomfrw maria, bidh thän samma thin aldra kärista son, wärldinna helara oc atirlösare At han fför the samma thin dröffuilse wttaghi mik aff allom siälinna, oc likamans fängilsom Oc allom wadha oc dröfwilsom Oc aff ondom tankom, ordhom oc gärningom Oc fräls mik mildelika, oc alla mina wini oc fränder Oc allom them mik nakot goth göra, ällir giorth haffwa Oc göm badhe them oc mik aff allom ondom thingom oc syn|dom ffram- 159
farnom närwarandom Oc kommaskolandom, hwilkin som liffwer oc styre, wälsignadher gudh äwärdhelika

4.

O sötasta gudhz [modher] jomfru maria, blinda manna lyserska Oc helsam nadha lykta Jak bidher tik för the sorgh oc dröffwilse, som thu tolde j thino miskunsamasta hiärta, nar thin aldre kär-

Digitized by Google

iste son war flängder aff grymasta jwdhom, j thinne asyn, kronadher mädh torn, dömder til skämeligh-asta dödh, baar siälffwer korset oppa sinom blodogha axlom, näktadher oppa bärgheno, wttander wppa korseno Oc korsfästher mädh järn spikom, wtan alla miskundh, hanom war oc drykka giffwit, ätikia oc galle Oc doo mädh maktogha roope, | nidher-böghiande sith wälsignadha hwffwdh til sith kon-wngxlika bryst, hwilkins sidha ginom stwngin wart mädh spiwte O hwru hwast oc bitherlikit swärdh tha ginom stak thina aldra hälgasta oc menlösasta siäl O hwru manga tara thu tha wtgöth, nar thu sath thin aldra kärista son plaghas oc pinas j allom sinom limmom, som prophetane haffdhe före spadh O aldra miskunsamasta jomfrw maria, bidh thän samma thin sötasta son Ad han fför the sama thin dröffuilse wärdoghas wptända gudhelikx kärlex eldh, oc älskogha wärma Oc sinna pina aminnilse j mith hiärta Oc lathi dag|heligha brinna han j minom sinnom At jak skuli aldrigh glöma hans pino oc godh gärninga Oc wm jak gither ey j mins dödz tima fför hardha wärkia skuld thänkt a hans pina ällir wärkia, swa som jak skulde, tha wärdoghas han fför sina margfalla miskundh, oc stora kärlek, giffua mik lön mädh sik j himerike Oc frälse mik aff diäffwlsens walde pater noster Salue [regina]

5.

O maria hedhirlikasta wärldinna frw Oc himerikis kesarinna, syndogha manna wprättirska [*I:* opreserska], hwilka synda twngen nidhertrykker Jak bidher tik min aldra kärista jomfrw fför the othalika dröff-

Digitized by Google

uilse oc pino, som thu haffdhe j thino godhwilioghasta hiärta J them thima|nom nar thin käriste son 162
tik owir [all] thing astwndelikin Oc aldra kärasther,
war nidhertakin aff korseno Oc lagdher j thit bene-
didha sköth, mädh färskom wndom, badhe blaa
oc blodhrosa Oc rödher giordher aff sino egno blodhe,
swa at jnthe war helt a hans jomfrulika likama, wtan
syntis swa som spitälsker man Oc wart swepther
oc lagdher j graff O mädh hwad store sorgh oc
bes[k]lighet thu skildis tha widher thin aldra kärista son O aldra kärista oc sötasta jomfrw maria,
wärdoghas bidhia thän samma thin sötasta oc
mildasta son, hwilkin som är allom glädhinna
krona j himerike At han fför the sama | thin dröff- 163
uilse, wärdoghas giffua mik sina nadh, mädh sinne
mildasta miskundh Oc giffwi mina siäl j thit wald,
oc miskunsamasta sköt Oc j thina mildasta mild-
het, hwilka thu opläther allom them, som hona
mädh ödhmiukt oc gudhelikhet bedhas At jak
matthe glädhias mädh thinom son oc tik, ä fför
wtan ända Jak bidher ämwäl tik O aldra mildasta
jomfrw maria fför sötasta barneth, thin sötaste son,
hwilkin skinande är mädh alle fäghrindh, han som
är wphoff alz godhlekx, oc kärlex sälighet Thän
thu j thino wälsignadha sköthe haffdhe Oc mädh
thinom hälga oc jomfrwlika spinom wpfostradhe,
| at jak matthe glädhias mädh thinom wälsignadha 164
son ihesu christo, idher takka oc loffua, nw oc ä
för wtan ända pater noster

[Slutbön.]

O sötaste härre ihesu christe Jak owärdogh synderska, sender mina bön j thins mildhetz sköt,

Digitized by Google

bidhandis tik aff allo mino hiärta, at thu fför the sorghena, som thu haffdhe j thino mildasta hiärta, aff thinna aldra kärista modhers besskasta sorgh, som hon tolde för tik, j thinom pino thima At thu wärdoghas miskunna mik Oc swa som thin mildasta modher warkwnnadha tik, aff jnnarsta hiärta Swa wärdoghas thu mildasta ihesu, warkunna mik, owärdoghe syndersko Oc swa | som sancte pädhar apostol haffwer alt wald at afflösa aff allom syndom Swa wärdoghas thu mildaste ihesu, afflösa mik aff allom syndom, framfarnom, närwarandom Oc kommaskolandom, hörandom mina bön Oc hona täkkelika takande Oc owergiff mik ey, wtan ledh mik til ä wärdhelikit [liff] oc glädhi Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

127. Till Jungfru Marie bedröfvelse.

O min aldrakärasta iumfru maria gudz modhir mädh hwat aldra beeskasta sorgh thik war atir guldit fore the sötasto glädhina thw hafdhe naar thv föde thät velsignadha barnit som framgik aff thik mädh mestom hugnadh thinna siels O hwat gledhi thu hafdhe naar thw saat thin aldrakärasta son ligia a golueno fore thik a iula nat Naar thv heelsadhe han oc sagdhe war väl komin min gudh oc min härra oc min son. huilkin thw op tok oc lagdhe til thit bryst oc kinbeen mädh modhirlikom kerleek oc sötaste gledhi oc thär eptir suepande the velsignadho kleno limena i kledhe oc bindande mädh linda. hwilkit thv alt giordhe mädh mesto glädhi

Digitized by Google

thina siels. Fore thetta tholde thw aldrabeeskasta sorgh oc dröuilse a langafreadagh tha thw saat han nakin hengia a korseno allan sargadhan oc blodhoghan. hwilkin thw oc tha iam vel hannadhe. nidhir takande han af korseno. leggiende han i thit velsignadha skōt mädh beeskastom grat thyrkande hans velsignadho saar oc vndir som flytande varo mädh blodhe Thy bidher iak thik min aldrakā[ra]sta iumfrw thär gudh wt valde sik til modhir oc til sinna aldrakärasta vinu at thu | hielp mik thär til 241 at iak moghi hans vin vardha oc at iak moghe fa gudhlikan kärlek oc gudz helgha reddogha oc sannan synda angir oc rät skrifta maal för en iak aff thesse värildinne lidhir. Oc sua hans velsignadho födzlo oc pino i aminne hawa, at iak moghe wm them gömas i minz dödhz tima for allom minom owinom oc äwärdhelika mädh hanom oc thik min sötasta iumfrw maria vara oc bliua for vtan enda Amen

(Efter cod. Ups. *C 23.*)

---

128. Till Jungfru Marie bedröfvelse.

Aldra hälghasta miin frw jomfru maria iak (278) owerdhugh syndirsca bidher thic vm the aldra beskasta sorgher hulgha thu swa tholomodhelica tholde j thins welsignadha sons pino Swa at thu ey syntes | hafua naghat otholdinna tekn j ordhom ellir gär- 279 ningom At thu lat mic luttakande wardha aff thino tholomodhe j allom minom gärningom sidhugha oc

Digitized by Google

stadhugha vm ihesum christum thin son min härra AmeN

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

---

129. Till Jungfru Marie sorg och bedröfvelse.

(237) Hwa som läs thässa äpterskripna bön om xxx dagha ok jdhkelika minnis a ihesu christi pino oc jomfrw maria sorgh oc dröffwilse oc är wtan dhödhelika synd hwat han bedhis af jomfrw marie thät siäla gaghn är thät faar han Oc hwa som hona läs wtan [....] oc nödh oc dröffwilse han faar fäm hundradha aar til afflath aff gudz inföddha kärlek oc tro stadhelika at gudh gifwir thik aflat nar tu läs

Min hälghasta jomffrw maria wärdhoghasta gudz
238 modher | jomffrw ower alla jomfrwr jak bidher thik fore the sorgh thu haffdhe thän tidh thin wälsignadha son stodh näghildhir a korsseno oc stundhadhe til dödhin oc hans pyna giordhe thik swa mykit we som eth swärdh ginom thit hiärta ginge Oc fore the warkunsamlikheth han haffdhe til thin tha han antwardhadhe thik j sancti Johannis gömo at thu warkunna minne widhermödho ginwärdho oc fatikdhom oc wanmakt hör mina bön oc skodha mina wsla tara thu som är syndhogha manna hiälp wsla manna hoghnilse Jak weth ey hwart jak skal fly for mina margha syndhe skuld wtan til thin min sötasta jomfrw maria som gudz modher är at alle

Digitized by Google

miskundh oc skipat är owär alla ängla chora·lät op thin mildha öron oc hör mina bön godhuileka for thän stora kärlekin thin käriste son haffdhe til människiona tha han wärdhoghadhis at koma j thin renasta likama oc bleff ther inne | lukter gudh oc 239
man ower nio manadha oc stygdhis han ey at wtga aff thinom renasta likama medh thäs hälgha andz makt oc sökia wärldhena ok frälsa oss fran dyäffwlsins waldh

Framdelis bidher jac thic ffor the thwangh thin söte son ihesus christus haffde tha han stodh widh oliueti bärgh oc blodz swettir flöt aff honom oc bad threm sinnom til sin hälgha ffadher medh threfaaldo graat At han skwlde ey thwla the hardha pino om thät haffde warid möghelighit Jak bidher thic ffor then sörgheligha gaangh tha thw ffolde honom äpter medh otalikom taarom at skwdha hans haardha dödh oc pino oc medh hadh oc spot halslagh käramaal gabbilse han tholde ok ffore sin klädhe som iudhana dubbladho om Fore the baand som han war bwnden medh For the gislan han war slaghen medh oc flägnder For hans tholomod och styglighet For hans räddogha oc slagh oc dödhzsins dröffwilse For the blygdh [han] tholde tha han hängde naken a korseno j thinne aasyn oc ffore allo ffolkeno Fore at hans hälgha hoffwd medh rönne war slaghid Fore spina kronana For then thörst och dryk han smakadhe som blaandadher war medh | ätikio oc galla For thät spywtid ginom 240
hans hälgha sidho gik For hans hälgha blodh oc watn som wtflöt aff hans hälgha sidho oc teknadhe oss tha wara giffwen nadh oc miscundh For the

Digitized by Google

nagla ginom hans hälgha händer oc ffötter waro slaghna For the antwardhilse han antwardhe sinom wärdoghosta ffadher sina siäl ropande swa min gud min gudh hwi fforläst thw mik Oc böghdhes tha nidher hans hoffwdh oc gaff op sin ande oc sagde tha j dödsins pino Consumatum est thät teknadhe at han haffde tha owerfaridh oc ändat alla sina pino oc widhermodhe som han tholde for wara skwld

Jac bidher thic ffor thät mörkid tha gik ower solena oc manan for jordhinna skäluilse For the miscund han giordhe medh röffwarenom For hans hardha död oc gript som han war j lagder Jak bidher ffor the ffärdh han ffor nidher til häluitis oc ffor alla the siäla han giordhe gladha j sinne tilqwänd Jak bidher thic ffore hans [....] oc ärafwlla opstandilse Jak bidher thic ffor the opinbaran som han oppinbaradhe sik äpter sin opstandilse thic iomfru marie oc apostlomen oc sinom wtualdom vinom j ffyrithie dagha Jac bidher thic ffor hans
241 äraffwllo | vpfärdh so[m] han opffor til himmerikis thic aseande oc hans apostlom Jak bidher [thic] ffor the hälgha andz nad hwilka han ingöt j sina hälgha känneswena hiärta j lwghande twngom oc sk[i]pte han medh sinne hälgha nad ower alla wärldinna Jac bidher thic ffor then grymma domadaghen j hwilkom han är kommaskwlande at döma badhe liffwandis oc dödha

Jak bidher thic ffor the sorgh han haffde oc tholde medh thic här j wärldinne Jak bidher thic ffor the söta samtalan kyssilse oc omfämnilse thw haffde medh honom Jac bidher thic ffor the otaligha

Digitized by Google

glädhi j hwilke thw glädz j thins signadha sons asyn ä ffor wtan ända

Gör mit hiärta glat oc gör medh mik syndogha oc owärdoghe thinne thiänosto qwinno miscund oc nadh j thässe bön som jac thic bidher ffor hwilkit jac thic bidher min kära fru sancta maria oc swa som iac är viis at thin signadhe son nekar thic eyncte hwat thw om han bidher swa wari thw mik til hiälp oc hwgswalilse äpter minne widherthorfft j thins signadha sons miscu[n]d som alla thera wilia gör som han rädhas oc alla thera bön höra ffor thina skwl

Jak syndog | människia akalla oc bidher ödh- 242
miwkeligha thit hälgha nampn Ärna mik aff thinom son ihesu christo minne cristlighe oc rätto tro. stadhwght hop fwlkomnelighen kärlek sannan idrugha aff ödmywka hiärta grat och tara ffor min brwt san widherkännilse oc wärddogha bätring älskeligha göma aff syndom gudz kärlek oc jämcristens hans miskunsamneligha näffs minom arma likama tholomodheligha bära starkt thwlomodh ath thola alt thät thins sons kärlek thäkkes Oc än om swa tilbör hardhan dödh blidheligha thola j thän[n]e wärld oc giff mik fwlkomna thät iac iätte bliffuilse oc stadhughet j godhom gärningom oc thic thäkka omgango säla ändalökt rät scrifftamal j min ytirsta tima oc ffwlkomneligha anger medh godho maale oc ffwlkomnelighom skälom Oc medh allom cristnom siälom äwärdheligha hwilo oc them som liffwandis ärw helsamnelighit liff oc säla ändelykt oc äwärdheligha äro oc glädhi j himmerike ffor wtan ända a[men]

(Efter cod. Ups. *C 68.*)

Digitized by Google

130. Till Jungfru Marie sorg efter hennes sons nedtagning af korset.

Här äpth[e]r staa the ordhen som jomffru maria taladhe tha henna wälsignadha son lagdhes dödher j henna wälsignadha sköth läsen mädh alle gudhelighet | Thät fförsta ordhidh war

1.

O thu wt fflytandhe brundher, fför wtan ända, hwi äst thu swa barmelika wt fflwthin

2.

O thu höxste oc wisaste mästare, hwat thu äst grymelika, oc omiskundsamlika wth tandher

3.

O thu wälsignadha sool, oc äwärdhelikit lyws oc klarhet, hwat thu äst grymelika, oc omiskwndsamlika wttwingadher, oc wttandher

4.

O min aldre käraste son, hwi är tith älskelika oc aldra ffäghersta änlite swa förgangit

5.

O thu höxste rikedoma, hwi mörkes thin wänleker, oc thin starkleker är nw wändher j armödho, oc bedröffwilse

6.

O thu aldra käraste mith liff j mine siäl, wiste jak ekke swa sanne|lika, at thu thät ware, tha trodhe

Digitized by Google

iak th*ät* ekke, hwi äst thu mik okän*n*elik*en* min sötaste son

7.

O thu älskelikaste, oc hiärtelikaste enda barn, aff ädhlasta natwr, hwat thu äst barmelika pinth*er*, thär fföre haffwer sorgh*en*na swärdh skwrith mith hiärta söndh*er* pater noster

8.

Lässen här vij aue maria oc hedhren här jo*m*fru maria fför h*en*na stora sorgh oc bedröffwilse oc bidhen fför c m d

O jo*m*ffru maria, jak bedh[e]r tik ffor thin dröffwilse oc stora sorgh, som thu haffdhe j thino wälsignadha hiärta, tha thin käraste son war nidh*er* takin aff korsseno dödh*er*, oc lagdh*er* j tith wälsignadha sköt, oc thu ath*er*lykte hans wälsignadha öghon, oc twadhe blodhit wt aff th*em*, m*ädh* thino*m* wälsignadha taro*m*, oc thu blötte the hwassa torn |kronona aff hans äroffulla hoffdhe O hwru bedröfft, 402 oc sorghffwlt tith jo*m*ffrulika hiärta war tha Nw bidh*er* jak tik min sötasta io*m*ffru maria, at th*än*tidh mith hiärta skal brista, oc min mw*n* kan ekke tala, tha kom mik til hiälp aldra kärasta jo*m*ffru, oc lyk min öghon, at diäffwllen wardh*er* mik ey grymber at see, oc fförwärwa mik the nadh, aff thino*m* kära son, at jak matte kw*n*na betänkia hans pino, oc the stora bedröffwilse, oc hiärtans sorgh, som thu haffdhe j hans pino, kärasta oc millasta modh*er*, lät th*ät* sama staa fför mino*m*

Digitized by Google

öghom, j minom ythersta thima, thät bedher jak tik mädh ödhmywko hiärta, min kärasta modher oc ffru, glöm mik ekke tha, wthan blidhka thin
403 kära son, fför mik, mädh thinne mil|dhe oc modherlike bön, Amen pater noster

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

131. Till Jungfru Marie sorg och glädje vid sonens död och uppståndelse.

261 O äroffulla ffru, jomffru Maria gudz modher, hi[me]rikis drotningh, jak beder tik fför the aldra sarastha oc beskasta sörghena, oc the gröthelika tharana, som thu ffälthe offwer thins aldra kärasta oc sötasta sons änlithe, tha thu haffde han dödhan j thino sköthe, nidher takin aff korsseno, allan sarghadan oc blodhughan, oc blodhrusan, oc krumpen j allom sinom limom, oc swa som thu han nidher togh a korsseno, swa haffdhe thu han j thino knä, tik til mästho dröffwilse oc sorgh, För thy han war tik aldra kärasther oc sötasther offwer all skapath tingh,
262 swa war han oc tik aldra saarasther j hiär|thano j hans pino thima O sötasta jomffru maria millasta syndogha manna modher, hiälp, oc tröst j allom wandha oc widhertorfft, thy fflyr jak owärdogh oc syndogh människia til thin, oc bedher jak tik min aldra kärasta jomffru Maria gudz modher, fför the beska tarana thär thu ffälte offwer thins sons änlite, tha thu haffdhe han dödhan j thino knä allan blodughan oc syndherslithen aff hwassasta gislomen oc fflängiomen, mädh hwilkom hans wärdogaste licama

Digitized by Google

war aller swa sindher riffwin, thät jnthe war helt
a hanom Thy bedher jak tik min aldra sötasta
jomffru maria, thät thu wärdogas at giffwa minom
syndoghom öghom, at grata mina stora oc man|ga 263
syndher som jak haffwer giort j mina dagha Jak
bedher tik oc min sötastha jomffru maria Om thän
hardha och beska wärkin som thu tha toldhe, tha
thu bar thin kärasta son til grauena O hwru sorgh
fful thu skildhis tha widh han O hwru gärna thu
haffdhe tha warit när thinom son j graffwinne Nu
bedher jak tik min aldra kärasta jomffru maria,
thät thu wärdogas at gifwa the nadh at jak jdhke-
lica see oc skodha tik, j mino hiärta hwilkin thu
war j thins sons dödh O hwat sorgh oc dröfwilse
thu tha tolde, at thät stadhfestis j mino aminne,
jak bedher oc tik min sötasta jomfru maria, fför
the enkannelika glädhinna, thär thu wnffik j the
stundhinne, tha thin sötasthe son | war vpstandhin 264
aff dödha Oc kom til tik gladher oc ffrögdhafuller,
takandhe tik j sin ffampn, mädh stora glädhi Oc
hwgnadhe thina siäl, oc alla thina limj O jomfru
bedher jak tik, for the glädhinna at thu wärdogas
at taka mina siäl j thina gömo, tha hon skils widh
licamen, oc göm hona fför diäfflana wald, oc alla
thera ilzsko, oc giff mik wara mädh tik, fför wthan
ändha Amen pater noster Aue maria.

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

Digitized by Google

132. Till Jungfru Marie sju fröjder.

Hwa som thässa böne läs här äpthir fölghir som här sigx j niotighi dagha swa at engin dagh oppehaltz hwat hälzt han bedhis aff ware
380 fru Oc är thät nyttokt wtan twä|kan thät wardhir honom Först läsin Aue maris stella Magnificat. Pater noster aue maria mällan hwaria bön är thät läsande

1.

Jak bidher tik, aldra ärlikasta iomfru sancta maria, ffor the glädhi, thär thu haffdhe, nar archangelin gabriel thik budhade thäs hälgha andz tilqwämdh, oc at thu aff honom mädh gudz syni wardha skuldhe oc alla wärldinna blidhkara födha skulde at thu mik wärdoghas blidhka, oc glädhia, som iak aff thik bidher, oc huilkit iak astundar, swasom thu west, höffuas thinom hedhir, oc minne helso Aue maris [stella]

2.

Jak bidher thik, aldra renasta iomfru maria ffor the glädhi, thu haffdhe j them timanom, j huilkom thu wast wpfylt, aff them hälgha anda, oc wnfik gudz son, oc nio manadha j thino liffue bar, at thu
381 wärdoghas mik blidhka, oc glädhia j thy thin|geno, huilkit iak astundar, oc aff thik bidher, som thu west höffuas thinom hedhir oc minne helso Aue maris stella Magnificat

Digitized by Google

3.

Jak bidher thik, aldra osmittoghasta iomfru maria ffor the glädhi thu haffdhe, nar thin öghon först forskuldadho see thin helara aff thik föddan, Oc thu han j thit sköt wälui[li]oligha lagdhe, Oc aff thinom spinom lustelika sögdhe oc j klädhom swepte oc i asna staal lagdhe, Oc nar honom hirdane oc thre konunga loffuadho, oc dyra gaffuo offradho at thu mik wärdoghas blidhka, oc glädhia j thy thingeno, som iak aff thik bidher oc astundar som thu west höffuas thinom hedhir oc minne helso Aue maris stella Magnificat

4.

Jak bidher thik, aldra skärasta iomfru maria ffor the glädhi thu haffdhe, nar thu saat thin älskelikin son ihesum christum, j them stadhenom, som heet cana galilee, wända watn | j win Oc alle the thär 382 när waro wardho gladhi, Thy bidher iak tik, at thu wärdoghas mik blidhka oc glädhia, j thy thingeno som iak aff tik bidher, oc astundar, som thu west höffuas thinom hedhir oc minne helso Aue maris stella Magnificat

5.

Jak bidher thik, aldra ädhlasta iomfru maria ffor the glädhi thu haffdhe, nar [thu] thin käre son til himerikis saa wpfara, mädh sama köti, som han wärdoghadhis aff tik taka, at thu mik wärdoghis blidhka, oc glädhia, j thy thinge, hwilkit iak aff tik bidher Aue maris stella Magnificat

Digitized by Google

6.

Jak bidher thik, aldra glädhifullasta iomfru maria, ffor the glädhi, thu haffdhe nar thin älskelikin son thik wphögdhe mädh likama, oc siäl owir alla ängla chora at thu [wärdoghas] mik blidhka, oc glädhia, j thy thinge, huilkit iak aff thik bidher Aue maris [stella]

7.

383 Jak bidher thik, aldra mildasta iomfru maria ffor the glädhi, som thu otalika haffwir oc äwärdhelika skal haffua, at thu wärdoghas mina siäl at blidhka, oc glädhia oc min likama, aff alla minna owina forsatom oc aff dröffuilsom, oc ängxslom och j minna siäl wtgangx tima, aff minom kropp, Oc thär äpthir wärdoghas mik äwärdhelika göma Amen

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

133. Till Jungfru Marie sju fröjder.

(357) Här äpther staa vij böner til hwilka war härre ihesus christus gaff allom them som gudhelika läsa iij M oc xxx [*I add.:* M] aar afflat oc iohannes pawe thän tolfthe gaff thär til ij M aar och iij aar [*I add.:* oc xxx]

1.

Gläs jomfru maria gudz modher, thu som ensam förskulladhe mädh aldra största wärdoghet hymerikis glädhi, näst the hälga trefalloghet

Digitized by Google

2.

Gläs maria aff thins jomfrudoms blom[s]ther, m*ädh* hwilkom jomfrudom thu ower gaar alla skinande ängla chora Oc aldra hälga manna wärdoghetz taal Aue maria

3.

Glädz maria, som är tilfög[d]h alla thinga skapara, 358
thinom wärdoghasta son ihesu christo, m*ädh* aldra lioffuasta kärlek oc godh wilia, swa at hwat thu aff honom bedhis th*ät* tik aldrigh nekas au[e maria]

4.

Glädz maria gudz aldra kärista modher för thy
thu äst clarare än dagx liws älla sool thu lyser
alla wärldhenna m*ädh* thinne wälsignadha fridz
nadh Amen Aue maria gracia [plena]

5.

Glädz maria skinande dyghinna kaar aff hwilko
kaari som glädz alt hymerikis härskap Oc loffua
oc hedhra tik wärdoghasta ihesu christi modher
maria Amen Aue maria

6.

Glädz maria syndogha manna hiälp oc tröst, thu
ä[r]na os aff thinom | signadha son nadh oc mis- 359
kundh Oc hymerikis rike m*ädh* thinne hälge bön

7.

Glädz maria som är claar oc ren jomfru, wärldh-
inna atirlösara modher, thu som sither j höxsta
hymerikis äro, som aldrigh förgaar, wtan bliffwer
fför wtan ända, miskunna mik maria

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

134. Till Jungfru Marie fem fröjder.

Var. *a.*

216 Til th*ä*nna äpth*er* skriffna bön gaff jnnocencius paffue th*ä*n tridhi hu*n*dradha dagha afflat oc withi th*ät* för wist at the m*ä*nniska som hona läs skal faa see jomfru maria j sino*m* yt*er*sta tima som ho*n* tedhe [sik] e*n*ne abdissa nar ho*n* laa j sith yt*er*sta tha fik hon see en storan diäffla skara Oc j the räddi*n*ne böriadhe [hon] läsa tässa bönena Oc ginstan [*I add.*: fflyde diefflane oc] fik hon see än anna*n* ärleghen jomfru skara oc jomfru maria stod mith j skarenom oc sagdhe för thy at thu haffw*er* [*E add.*: opta] helsath mik m*ädh* thässe bön thy sigher iak tik at tridhia daghin här äpth*er* skalt döö thu Oc thin siäl skal föras til äwä[r]dhelika äro oc glädhi

217 Jak bidh*er* tik mi*n* frw sancta maria gudz modh*er*, fullast m*ädh* alle miskun*d*h, högxsta konu*n*gxsens dotth*er*, aldra ärlighasta modh*er*, th*er*a som wäria-lösa äro Thera hugnadh*er* som dröffdha ärw Oc thera wägher som wille faara Allas th*er*a hop oc helsa, som a tik hoppas Jomfrw ffö*r*e byrdh, jomfru j byrdh Oc jomfru äpth*er* byrdh Miskun*n*ena källa oc helso*n*na Glädhi*n*na källa oc hwgxsuali[l]si*n*na Jak bidh*er* tik ffö*r* the osighelika glädhina, thu fik, nar gabriel ängil bwdhadhe tik Oc gudz fadh[e]rs

Digitized by Google

son affladhis j tik aff them hälga anda Oc födhdis
aff tik, mädh aldra renasta födzlo, thinom jomfrw-
lika likama oskaddom Jak bidher tik fför the aldra
största sorgh oc warkunnan, som thu haffdhe thän
tidh | thu sath thänna samma thin wälsignadha son 218
ihesum christum näktan före korseno Oc thär oppa
badhe wttandan oc korsfästan, sarghadhan, torstogh-
an, skän[k]tan mädh ätikio oc galla Hördhe han
ropa fför dödzsens wärkia oc pino, hely hely, min
gudh, hwi förläst thu mik Jak bidher tik fför thins
sons hälgasta v wnder Oc fför hans inälffua wärk
oc samandra[g]ning Oc för thän affstora wärkin,
som aff wndomen gik Oc til hans signadha hiärta
Jak bidher tik fför the sorgh oc dröffuilse, mädh
hwilke han til tik saa, thän tidh han antwardadhe
tik sancto iohanne apostolo oc ewangeliste Oc bidher
jak tik fför alla hans pino oc blodhz wtgiwtilse Oc
fför alla the h[i]är|tans sorgh som thu tolde oc ledh 219
j thins sons pino Oc fför thina thara källor, at thu
mädh allom gudz hälgom oc wtualdom mannom,
kom mik til hiälp oc radh, j allom minom bönom,
at jak matte hwilas j them mädh gudz älskogha
Kom oc mik til hiälp j allom minom trangom oc
widhertorfftom Oc j allom them gärningom oc
thingom, jak är görande, tänkiande oc talande,
dagha oc nätther, stwnder oc öghnablikom Oc j
allom minom liffs thima Rökta mik thine owärd-
oghe tiänisto qwinno, aff thinom älskeligha son,
fwlkomlighet j allom dygdhom, mädh thinne mis-
kundh oc hugsualan, Mädh thino radh, hiälp oc
tröst Mädh thinne wälsignilse oc häloghet, mädh
alle frälse, fridh oc sälighet Mädh | alle frö[g]dh 220

Digitized by Google

oc glädhi Rökta mik alla godha thinga ömpnoghet, andelika oc likamlika Oc thäs hälga anda nadh, hwilken mik wälskipi j alla handa matto, han göme mina siäl Styre mi*n* likama, rätte mi*n* hwgh, oc ledhe mi*n* gangh Värne mi*n* sinne, oc pröffue mina gärni*n*ga Pridhe mina sidhi, oc fwlkompne mina loffuan oc astwndan j godho Sände j mith hiärta hälga tanka Förlate mik mina synder, framfarna synder Oc bäthre the synde som närwarande ärw Mothe th*em* som kommaskolande ärw, wn mik höffuis[k]t oc ärlikt liffwe*r*ne Oc sigh*er* wi*n*na moth allo*m* wärldi*n*na mothegang Sanna*n* fridh, badhe
221 til liff oc siäl Giff mik kärlek oc goth hop, giff | mik rättha troo oc sanna*n* renlek, ödhmiukt oc twlomodh Styre oc wärne mi*n* fäm likamlik sinne Vnne mik fwlkompna siw thäs hälga anda gaffuor Oc siw miskun*s*ama gärni*n*ga Oc läthe mik stadhelika throo, oc halla tholff stykke j the hälge troo Oc thighio gudz bwdhordh Oc fräls mik oc wärna fran siw dödhelika sy*n*der, allan mi*n* liff thima Oc thu min aldra sötasta frw sancta maria, thee mik thit aldra lioffuasta änlite j mino*m* ythersta thima Oc kun*g*ör mik dagh oc stwndh, när jak skal döö Oc anama thässa mina ödhmiwka bön oc [lath] mik wardha bön hördha Oc ledh mina fatigha siäl til äwärdhe-
222 lika glädhi oc äro, mi*n* kärista jomfru maria, | hwar jak maa tik oc thin wälsignadha son loffua oc tiäna, m*ädh* allom hälghano*m* fför wta*n* ända,

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

Var. *b.*

Thätta är en godh bön oc gudelikin til jomfru maria gudz modher. läsen hona daglika. bidhen for m[ärita] t[huresdotter]

Jak bidher thik, min käristta fru jo[m]fru sancta 108
maria gudz modher, fulkomnast j alle miskundh,
höxta konungsins döther aldra ärlikasta, ful mädh
nadh oc alle mildhet oc miskundh, Thu som är
modher thera som wärio löse äru, oc til thinna
miskund fly, oc a tik kalla mädh ödmiukt, Thu
äst | syndoga manna wägher, helsa oc hop, allas 109
thera som a thik hopas Jomfru före byrdh Jomfru
j byrd oc jomfru äpther byrdh, Thu äst the källa
som full är mädh miskundh oc nadh Thu äst och
the källa som fwll är mädh mildhet oc synda for-
latilse, Nw bidher jak thik for the margffalla glädhi,
thu haffdhe, thän | thima gabriel ängil budadhe 110
thik, at thu skulle gudz modher wardha, Oc aff
thik skulle födhas gudhz son j himerike Jak bidher
thik for thät hälga sacramentum, som thän hälge
andhe loth tik tee j thinom hälga oc wälsignadha
licama, Jak bidher thik jomfru sancta maria, for
the margfallogha nadher, mildhet och | miskundh, 111
ödhmiukt och kärlek, som thu haffdhe thäntidh
thin signadhe son nidher for aff himerike, at thaga
mandom j thinom wälsignadha lichama, oc före
thän kärlekin, j hwilkom ihesus christus thik skodh-
adhe, thän thima han antwardadhe thik sancto
iohanni apostolo et ewangeliste Oc fore the hiärtans

Digitized by Google

frögd | thu fik, thän thima han tik wphögdhe ower
alla ängla chora, oc giordhe tik til himerikis drotning
Jak bidher thik for the hälga ödhmiuktena, mädh
hwilke thu swaradhe gabrieli ängil, see jak är wars
härra tiänista qwinna, wardhe mik äpther thino[m]
ordhom Jak bidher tik for the hälga fäm frögdher,
som | thu haffdhe i thinom wälsignadha son, ihesu
christo Jak bidher oc thik, min sötasta jomfru maria,
for the margfalla sorgh, pino oc bitherligha hiärtans
dröwilse, som thu haffdhe, thän tidh thu sagh thin
signadha son, ihesum christum fangnan, oc for-
radhnan aff sinom käneswene, Naknan dömdan,
hängdan, flängdan, gisla|dhan, kronadhan bärandhe
korsith, Thw sath han hängdhan, korsfästan, wnd-
adhan, törstoghan wppa korsseno, skänktan mädh
ätikkio oc galla, Thu hördhe honom ropa Hely,
hely Oc sath honom döö wm nons thima a daghenom
Jak bidher thik for the hälga fäm wndher, som thin
signadhe son haffdhe, | Jak bidher thik fore thins
signadha sons inälfwis pinor Jak bidher thik för
hans hälgasta blodz wthgiwtilse, Oc for alla hans
pinor, oc for alla the sorgh thu haffdhe, tha thu
saa thin signadha son swa sarghadhan aff iwdhomen
Oc bidher jak tik fore the marghfalla pinor, och
hiärtans wärk, oc for | the mangha taarana aff thinom
öghom fiöllo, thän tidh thu sagh thin signadha son
swa hardelika pintan aff iwdhomen, och ondhom
mannom, Ath thu wärdoghas at koma mik til hiälp
oc tröst, thinne fatighe tiänisto qwinno, thil ful-
kompnilse j allom minom bönom Ath jak maghe
them swa fram föra, at the ware | thik täkkelika
oc thinom signadha son ihesu christo, Jak bider tik

Digitized by Google

jomfru sancta maria, ath thu kom mik til hiälp
och tröst j allom them thingom, som jak är j gör-
andhe, thänkiandhe oc talandhe, Baadhe dagh oc
nath oc j allom thimom, swa länghe som mith liff
räkker, oc ärna mik aff thinom signadha son, at
glädhias mädh thinne hwgswa|lilse, mädh thinne 118
hiälp och tröst, mädh them signilse helso oc fridh
oc liofflighet, mädh alle glädhi oc öffrilse aldzwold-
ogx gudhz, Oc luth aff iorderikis godhz, swa mykith
jak maa mith liff mädh bärgha Jak bidher tik
jomfru sancta maria, ärna mik thäs hälgha anda
nadh, hwilkin all min thing skal skipa til | en 119
godhan ändha, Oc göme mina siäl, Oc styre myn
lichama oc myn hwgh Oc wprätte mith samwit,
styrke mina gärninga j godho Oc wärdoghas thu
millasta jomfru, at höra mina a kallan, Oc styrk
mith hop, At fulkompna mädh hiärtana the tingh
som tik täkkis, Oc styrk mik j godhom tankom,
At mik maghe | framfarna syndher forlatas Oc 120
närwarandhe synder bätra, komaskolande syndher
starklika mothe staa Ärna mik aff thinom signadha
son eth hedherlikit liffwärne, Oc sigher mothe wärld-
enna mothegangh Oc hiälp mik til sannan fridh,
badhe til liff oc siäl Oc til eth stadhukt hop kär-
lek, ödmiukt, tholo|modh, Oc eth goth liwerne oc 121
styrk minom säm sinnom, til at fulkompna siw
miskunsamlika gärninga Oc the tolff articulos som
tronne til höra, oc tio gudz budhordh trolika at
halla, oc fräls mik aff allom dödhelikom syndom,
oc thera grenom som aff them gaa Thil thän dagh
myn ytherste thime komber Oc kun|gör mik thän 122
dagh oc stund, iak skal myn andha wpgifwa Jak

Digitized by Google

bidher thik jomfru sancta maria, at thu hör tässa ödmiuka bön, Och giff mik äwärdelikith liff mädh thik myn sötasta jomfru, millasta gudz modher, Oc mädh thinom signadha son ihesu christo, Oc mädh allom hälgom mannom äwärdelika for wthan ändha Amen Pater noster

(Efter cod. Holm. *A 37*.)

---

135. Till Jungfru Marie fem fröjder.

(Att läsas inför hennes beläte.)

(234) J hwaria handa dröffwilsom thu hälzst kan wara vtistadh tha läs thässa bönir for iomfru marie beläte som här äpter fölghia aff reno hiärta oc hugsens atwakt oc sannom synda anger, warandis wtan dödhelika synd wppa
235 | thinom knäm xxx dagha oc hwat thu bedhis som rätwist oc tarffuelikit är thät skal thu forwärwa oc först läs pater noster oc aue maria swa magnificat oc ena aue maria mällan huan wärs lykta psalmin mädh gloria patri swa läs bönena ginstan äpther

1.

Jak bidher thik, sancta maria, mild, oc äwärdhelikin iomfru, oc manar iak thik, om the glädhi, oc frögh, hwilka thu haffdhe, nar gabriel archängel thik budhadhe, at thän hälghe ande skulde nidherfara i thik, oc aldra höxta gudz dygdh, oc krafft

Digitized by Google

skulde nidh*er*fara, oc beskykde, oc omkrin[g]giffua thik oc th*ät* hälgha, som aff thik skulde födhas, skulde kallas, oc heta gudz son, at thu gör mik gladha, m*ädh* glädhi oc frögh, om th*ät* thingh, som iak as|tundar Amen Aue maria pater noster Magni- 236
fi[cat]

2.

Jak bidh*er* thik, sancta maria, mild, oc äwärdelikin iomfru, oc manar iak thik, om the glädhi, oc frögh, hwilka thu haffdhe, nar thu saat wan h*ärr*a ihesum christum, aff them hälgha anda affladh*an*, hwilkin som aff thik köt oc blodh takande aff thino*m* hälgha qwidh sath föddan, oc [j] fatigho*m* klädho*m* swepte, oc i iätu lagdhe, oc m*ädh* änglenom, hono*m* aff th*em* hälgha tre konu*n*go*m*, m*ädh* offrandis dyro*m* gaffwo*m*, oc sath hedradh*an* wara, at thu mith hiärta glädh m*ädh* glädhi, hugnadh, oc frögh, om th*ät* thingh, som iak astundar Amen pater noster Magnificat

3.

Jak bidh*er* thik, sancta maria, mildh oc äw*är*dhelikin iomfru, oc manar iak thik, om the glädhi oc frögh, hwilka thu haffdhe, nar thu saat wan h*ärr*a |ihesum christum, äpter hans pino, aff graffwi*n*ne 237
vpstandin, häluitis porte syndh*er* brudhnom, oc sina trona tiänara thädhan frälsandis, oc vpstadn*an* wara, oc thu mötandis honom, hiölt hans föth*er*, at thu glat gör mith hiärta m*ädh* glädhi, hugnad oc frögh, om th*ät* thingh, som iak astundar Amen Pater noster aue maria Magnif[icat]

Digitized by Google

4.

Jak bidher thik sancta maria mild oc äwärdhelikin iomfru oc manar iak tik om the glädhi oc frögh hwilka thu haffdhe nar thu saath wan [härra] ihesum christum äpther sinä pino oc vpstandilse til himbla opfara oc thädhan trodhe han komaskolande domare at thu glat gör mith hiärta *mädh* glädhi [oc] hugnadh om the thingh som iak astundar Aue maria pater noster

5.

238 Jak bidher thik sancta maria, mild oc äwärdhelikin iomfru, oc manar iak thik, om the glädhi, oc frögh hwilka thu haffdhe, nar war härra ihesus christus thin son thina siäl aff kropsins mörkastuwo wtu fördhe, oc iämsamt i tre personis kräslikhet opfördhe, oc satthe hänne i äwärdhelika äro, at thu glat gör mith hiärta *mädh* glädhi oc frögh, hughnadh om thät thing som iak astundar, oc giff minne siäl the thing, hänne äru tarffwelikin, oc nytthog, oc kör bort fran mik alla mina owini badhe synlika, oc osynlika Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

136. Till Jungfru Marie fem fröjder, när hon vardt upptagen till himmelen.

(145) Här börias fagra böner aff jomfru marie glädher hon fik j likama oc siäl Tha hon war optakin til himerikis, bidhen for M[ärita] t[huresdotter]

Digitized by Google

1.

O min aldra sötasta jomfru maria, äwärdelikin 146
ära oc oändelikin tak, oc tiänist wari thinom wälsignadha lichama, oc hälgasta siäl for the osighelika glädhina, som thu fik, tha thu först saa thät obegriplika skinith, j the hälgo treefalloghet, thät thär engh[i]n maa nalkas | j thy skinino fik thu 147
see, swasom j enom klarasta speghil, Thän äwärdelika kärlekin, j hwilkom gudh han älskadhe thik, oc wt waldhe for all creatur Oc mädh hwat storom obegriplikom kärlek, han wtwaldhe thik for alla människior, sigh til modher oc kärista brud, Oc at thin tiänist som thu giordhe | här j iorderike, täktis 148
honom mäst oc högxt ower alla människior tiänist O min aldra sötasta jomfru maria Jak wslaste madker, bidher thik for thässa osighelika glädhina At thu giff mik for thin stora kärlek, at jak maghe for min dödh nakra tiänist göra, som thinom son oc thik maghe war|da til äwärdelikin hedher, oc 149
äro for wtan ända amen

2.

O min aldra kärista jomfru maria, jak owärdogasta creatur loffwa, prisar, hedrar oc ärar oc wälsignar thik, for the fulkomlika glädhina, som thin wälsigna[dha] öron fingo aff the aldra sötasta helsonne, som thin aldra sötaste | oc käriste son Thin fadher 150
oc thin brudgomme helsadhe thik, Thän tidh han helsadhe oc wnfik thik mädh aldra sötasta kärlek j allo sino guddoms walle oc makt, Oc j allom sinom wisdom oc mästerskap, Oc j sinom omälilegha kär-

Digitized by Google

lek, siongandis thik en aldra sötasta älskogha sangh
151 mädh sinne | sötaste röst oc aldra wänasta tonum,
jak owärdogh syndherska bidher thik O sötasta
jomfru maria, for thässa ärofulla glädhina, oc hälg-
asta älskogha saanghen, Giff mik at jak maghe
äwärdelika faa höra hans sötasta röst oc wenasta
tono, mik til hwgnath oc glädhi for wtan ändha
amen Pater noster

3.

152 O min ärofulla jomfru maria, thik loffue, hedhre
oc wälsigne all skapath creatur j himerike och
iorderike O[c] jämwäl j hälwithe wtan thera tak
for the fulkomligha glädhina, som thin ärofulla siäl
fik j them sötasta kossenom, som gudomen gaff
153 hänne, | j hwilkom kws han jngöt j thik swa ower-
flytandhe sins gudoms sötma, at aller himillin är
fuller mädh drypande honogh, for thina skul swa
at enghin är swa stor syndare j iorderike At han
maa jw faa naakan dropa aff thinom sötma, wm
154 han thät astundar, O aldra sötasta | jomfru maria,
jak wslasta madhker, bidher thik, for thän ower-
flytandhe sötman, at thu wärdoghas giffua mik siäl-
enna oc hiärtans länktan, Oc astundan til myn
gudh, oc giff mik han älska ower all skapadh ting,
j himerike oc jorderike Och at jak maghe han loffua
äwärdelika, amen

4.

155 O Min ärofulla jomfru maria, loff hedher oc ära
oc wälsignilse wari thik for wthan ändha aff allo
himerikis härskapi, Oc allom creaturum j iorderike,
for the osighelika glädhina som thu fik, Thän tidh

Digitized by Google

thin ärofulla siäl hon wp tändis all mädh gudhelix
kärlekx elde, Oc thit wälsigna|dha hiärta thät smalt 156
aff them sötmanom som wtgik aff gudz ärofulla
hiärta, thän tidh gudh han ingöt j thik sins gud-
doms kärlek j allom fulnath, swa mykit, som nakoth
creatur begripa, och fata kunne aff hans kärlek,
swa at aff thinom kärlekx wärma gladdos oc op-
tändos alle hälghe män | swasom mädh enom nyiom 157
kärlekx lugha, Thy o sötasta jomfru maria, jak
syndogh och owärdogh bidher thik for tässa osighe-
lika glädhina, och sötha ingiwtilsen, som guddomen
ingöt j thik, Ath thu wärdogha tik til at ingiwta
j mith wsla sten harda hiärta Thins sons harda oc
besska pinor wärkia, oc änx|la Oc dröwilse, Och 158
thina blodogha menlösa thara, oc sörghelikasta
hiärta wärkia, At jak matthe thät skodha mädh
sannom hiärtans sötma oc warkunnan til min dödh,
Oc äwärdelika thäs niwtandhe wardha for wtan
ända amen

5.

O Min aldra sötasta jomfru maria, gudz wälsign-
adha modher, | Fadher oc son och thän hälge andhe 159
wälsigne thik min sötasta jomfru Thinom hälgasta
oc ärafullasta lichama wari äwärdelikin hedher, oc
thak oc tiänist göris honom aff allom creaturum,
j himerike och iorderike, for the osighelika glädhina,
som thu fik thän tidh guddomsins sken gönom gik
thin häl|gha lidhamoth mädh klarasta liws, swa at 160
himilin han innan lysis mädh eno nyio liwse aff
thinne äro, Och alla hälga manna glädhi ökis aff
thinne täkkasta näruaru Thy O hälgasta jomfru

Digitized by Google

maria, Jak snödasta syndherska bidher thik, at thu
wärdoghas at innan lysa mith mörka samwith mädh
161 sannom hiärtans an|gher oc grath for mina otaligha
syndher, hwilka jak haffwer giorth, aff minom barn-
dom mothe gudhi, at jak maghe mädh thinne hiälp
swa rätta mith samwith, At jak skuli ey äwärdelika
warda skild fran gudhi äpther dödhen Amen Pater
[noster]

(Efter cod. Holm. *A 37.*)

---

137. Till Jungfru Marie sju fröjder i himmelrike.

Var. *a.*

Här äpther star vii böner aff jomfru marie vii frögdom, bidhen for M[ärita] T[huresdotter]

26.

Loff hedher oc ära wari thik aldra sötasta jomfru
178 maria, for the siw frögdhenar, | oc glädhinar som
thu haffwär j himerike, första glädhin är, at thin
glädhi gaar offwer alla the glädhi, som j himirike
är, näst thinom kärista son, Jak bidher thik kärista
jomfru maria, ath thu wärdoghas wara när mik j
minom ythersta thima, hwgswalandis mina fatigha
179 siäl | j allom hänna dröwilsom Amen Pater noster
aue maria

2.

Loff hedher oc ära wari thik min kärista jomfru
maria, for the andra glädhina som thu haffwer j
himerike, J thy at alt himerikis rike glädz aff thinne

Digitized by Google

hälgasta närwaru, Jak bidher tik sötasta jomfru maria,
lath mik faa thän hwgnadhen | at jak matthe ffaa 180
see thit fagra änlite j minom ythersta thima amen.

3.

Loff hedher oc ära wari thik jomfru maria for the
tridhia glädhina, som thu haffwär j himerike, j thy,
at alt himerikis härskap är thik lydogth som sinne
käriste modher och drotningh, oc ärlikas|ta kesar- 181
inno, Jak bidher thik kärista jomfru, giff mik, at
jak maghe mädh sanne ödmiukt wara lydogh minom
gudhi oc allom minom formannom amen Pater
noster Aue maria

4.

Loff hedher oc ära wari tik kärista jomfru maria,
for the fiärdha glädhi thu haffwer j himerike, som
är ath | the hälgha trefalloghetz wili, oc thin wili 182
är alt en wili, Jak bidher thik sötasta jomfru maria,
giff mik at jak aldrigh skuli säthia myn wilia fram
fore gudz wilia, wtan gudz wilia fulkomplika göra
j allom minom liffs thima amen pater noster

5.

Loff hedher oc ära wari thik sötasta | jomfru maria, 183
for the fämta glädhina thu haffwer j thy, at thu
äst maktog giordh aff gudhi, at hiälpa allom them
som thik ödmiukliga bidhia, j sinom dröwilsom,
jak bidher tik kärista jomfru maria, hiälp mik j
allom minom motegang likamlika oc andelika, Oc
lath ekke mik warda the wslasta, som wte|lykkias 184
skal aff thinne hiälp oc kärlekx nadh oc miskundh,

Digitized by Google

wthan see mildelika til mik mädh thinne modherlighe warkunnan amen Pater noster Aue ma[ria]

6.

Loff hedher oc ära wari thik, kärista jomfru maria, for the siätta glädhina thu hafwär j himerike, j thy
185 at thit rwm oc säthe | är näst the hälga trefallog- 5
hetz, swa at omöghelikith är, at nakoth rwm kan thär mellan wara, jak bidher thik kärista jomfru, ath mith liffwerne matte lyktas j godhe matto, at jak maghe koma til the ärofulla glädhina, och see
186 oc skodha the hälga trefalloghet j thik myn | kär- 10
ista iomfru maria mädh allom hälgonom, j äwärdelikom hwgnadh amen

7.

Loff hedher oc ära wari thik kärista jomfru maria, for the siwnda glädhina thu haffwär j himerike, som är at tu äst wiis thär oppa, at thin glädhi 15
skal äwärdelika bliffwa, oc aldrig mi[n]skas, wthan
187 häller ö|kas iw mer oc meer, för wthan ända, Jak bidher thik sötasta jomfru maria, gudz aldra kärista modher thu som är alla syndogha människior tilflykt, hiälp mik wsle syndhersko, ath jak maghe 20
faa sannan angher, both oc bätringh for alt mith liffwerne, Oc at jak maghe koma til the äwärdelika
188 glädhina mädh | thik, oc allom hälghonom, hwgnas oc glädhias for wthan ända, amen Aue maria gracia plena 25

(Efter cod. Holm. *A 37*.)

Digitized by Google

Var. *b.*

Jomfrw maria kongiordhe enom gudhelikom brodher sinom win at hon hafwer särlika siw glädher ower alla the j hime|rike ärw 36

1.

Första glädhi är at min glädhi ofwergar alla the glädhi som ängla oc hälgha siäla hafwa j himerike for vtan ä[nda]

For thässa glädhi O wärdoghasta jomfrw oc modher bidher jak thik giff mik j mins dödz tima thässa glädhi amin[n]ilse oc glädh mina siäl mädh thine närwarw j sinom wtgang amen aue maria

2.

Annar glädhin är at swa som daghin hafwer alth sith liws aff solinne Swa hafwer oc alth himerikis härskap hwgnadh oc glädhi af minne nä[r]waro

For thässa glädhi O renasta jomfrw maria giff mik j minom dödz tima at skodha thins änlitis clarhet oc likama fäghrindh mädh hwilko the hälgho trefaldoghet thik begawat hafwer ower alla hälgha siäla amen aue maria

3.

Thridhi glädhi är at alt himerikis härskap är mik lydhokt swa som sanno konungsins modher oc ärlikasta kesarinna

Digitized by Google

For thässa glädhi O ödhmiwkasta jo*m*frw maria
37 giff mik m*ädh* sa*n*no ödhmiwkt | wara lydhogh
gudhi oc mino*m* forma*n*nom andhelikom oc likama-
liko*m* wtan gensängh m*ädh* alz mins hiärta kärlek
Amen Aue ma[ria]

4.

Fiärdha glädhi är at the hälgho trefallog-
hetz wili oc Min wili är alt en wili j himerike
oc jordhrike for vtan ända

For thässa glädhi O sötasta jo*m*frw maria giff mik
nadh til at göra j allo*m* thinghom gudz wilia oc
thin oc ey kropsins oc wärldi*n*na oc dyäfw[lsins]
hwilkan jak omykit hafwer thy wär äpt*er* fölght.

5.

Fämta glädhi är at äpter minom wilia
hafwer jak makt at löna oc atergälla allo*m*
thöm so*m* mik trolika thiäna här j wärldi*n*ne
äwärdelik aterlön j himerike Amen

For thässa glädhi waald oc makt O aldra makt-
oghasta jo*m*frw maria giff mik ey swa lön til so*m*
jak hafwer forskulladh oc rätwisan vt kräwer thy
at jak kä*n*nis ey hafwa thiänt thik so*m* jak skuldhe
38 Thy miskun*d*hena modh*er* | jo*m*frw maria miskun*n*a
mik Amen Aue maria

6.

Siäta glädhin är at mit rwm oc säthe är
ower alla ängla chora oc ower alla hälgha

Digitized by Google

män näst the hälgho trefalloghet *mädh* siäl oc likama Amen

For thässa glädhi oc äro O kärasta jo*m*frw maria ärna mik aff thino*m* son hans winskap oc kärlek at jak maghe lofwa oc ära han j blandh ängla chora oc hälgha siäl[a] Amen Aue maria

7.

Siw[n]da glädhin är at jak är th*ä*r wis oppa at Min glädhi skal äwärdhelika blifwa oc aldregh minzskas vtan altidh ökias Amen

For thässa glädhi stadhwghet O kärasta jo*m*frw maria giff mik stadhwghet j thi*n*ne thiänist oc thin käriste son oc thik älska oc astu*n*da ower alt skapath thingh j iordrike oc ärna mik sa*n*nan angh*e*r for mina syndh*e*r oc brännande astundan til himerikis at koma, oc lofwa oc hedhra han *mädh* änglo*m* oc hälgho*m* siälo*m* for vta*n* ända Amen

(Efter cod. Ups. *C 68.*)

---

138. H. Birgittas bön till Jungfru Marie lemmar.

(Jfr Klemming, Birg. Uppenb. 4, s. 143 ff. o. 156 ff.)

1.

Min io*m*fru maria aff sancta trinitate thu lofwis, 167 at thu är the bätzsta creatura th*ä*r nokontima skapadhis, Thu är thorfftogha siäla nadha gifwarä, oc fore vslom syndaru*m* them miskundh bedhas är

Digitized by Google

thu alra hullaste daghtingare, all creatur lofwin gudh thär thic skapadhe, oc thic til sinna kesarinno kronadhe

2.

Min iomfru maria lofwis thit haar vndir lifsins krono, thy at thät är skärare än solen, for thy at swa som haarit är wtan tall, swa äru oc thina dygdher

3.

Min iomfru maria owir manans hwitleek skiin thit änlite oc änne, thyt engin war thän ii thänne mörko wärldh thic saa, at han ey ä nokot goth aff thinne
168 syn i siälwom | sik kände

4.

Min iomfru maria, thina bryne oc bra ärw thino hare lika i fäghrindinne, owir solgisla ärw the skinande

5.

Min iomfru maria, fore at thin öghon enkte girnadhos ath ägha, aff forgänglicom thingom, thär the sagho här i iordhrike, fore thy hwan thän blink the göra äru owir stiärno fäghrindh, for allo himerikis härskapi

6.

Min iomfru maria, thina kinder thu aldregh for bälde tedhe, thy lofwins the owir daghrandinna fäghrind, thär stundom synis mädh wänasto färgho hwite oc rödhe

Digitized by Google

7.

Min io*m*fru maria, loff hafwin thin öron owir hafsins kraffte, oc alla wathna rörilse, thy at the stodho mothe | alla wärldzlika thinga orena inflytilse 169

8.

Min io*m*fru maria, äro hafui*n* thi*n*a näsa aff thäs hälgha anda inflytilse, thy thu aldregh andan swa indrogh älla wtgaff, at nokon tima gik gudh aff thinom huxsilsom, än thot hwaro at thu stu*n*dom soofwe tha war wilin ää thän same, thy lofwis the ow*ir* alla aromata tämprilse, oc ow*ir* alla the yrtir thär giffwa aff sik godh luktilse

9.

Min io*m*fru maria thin tu*n*ga äris ow*ir* all the thrä thär frukt bära, for huart th*ät* ordh hon taladhe, thy th*ät* war ä nakrom til gaghn oc engo*m* th*ät* skadadhe oc waro the liofwaren at höra än söthasta fructh smaka

10.

Min io*m*fru maria thin mu*n*der ow*ir* alt th*ät* blomstir till är, | loffuis thi*n*a wärra ow*ir* rosa 170 färgho ärins for th*ät* the änglenom swaradho, tha gudh siälfuer sins hedh*i*rs wilia m*ädh* thic giordhe Ha*n* fulkom*p*nadhe th*ät* han hafdhe iättat patriarchu*m* oc pr*o*phetu*m*, han mi*n*zskadhe waldet i häluite, oc ökte choren j himerike

11.

Min iomfru maria, thin hals thin ryggir oc thina axla lofwis ow*ir* alla lilio fäghrindh, rät wäxir aff

Digitized by Google

rotom, thy thu aldregh nidherbögdhis, älla vpräktis aff fafängom thingom, swa som lilia röris äpte wädhir bläste, swa rördhos thine limi äpte thäs hälgha anda inskiutilse.

12.

171 Min iomfru maria, thine arma, händir oc fingra lofwins oc ärins owir alla dyra stena, thär mädh | liknas thina gärninga, thy the lokkadho gudz son til siin, äpte hans signadha wilia

13.

Min iomfru maria, thith bryst owir gul oc renasta malma aff wänlek lofwis, fore thy at tha thät vndir korseno aff sins sons hambra liwdhom smidhadhis, tha wilde thu häldir äpte gudz wilia the nödhena thola fore siäla gaghn, än han skulde thän hardha dödhin vmbära

14.

Min iomfru maria thit wäluiliogha hiärta owir alt skapath köth äris, oc aff allom dygdhom lofuis, fore thy at thät war til gudz mädh kärlek brännande owir alla the thär waro nokon tima lifwande, at thäs kärlekx lughi steegh wp til fadherin, oc honom mädh thäs hälgha anda elde, foor nidher sonen

172 | thär aldregh skildis widh fadherin, oc j thinom iomfrulikom inälfuom, thok mandom mädh sinom gudhdom

15.

Min iomfru maria lofwi[n]s thine fötir, owir alla rötir, thär sina dygdhe ey mista, aff thy at the fruct aff sik gifwa, thy at the baro j sinom licama

Digitized by Google

*i*nneluktan son, oc helan io*m*frudom oc the gingo mykit höwizsklica, swa at hwart th*ät* fiät the stighu, thäktis konu*n*geno*m* i himerike, oc glädhi giordhe allo himerikis h*ä*rscapi

16.

Th*ät* rwmit thin son i laa mi*n* io*m*fru sancta maria gudz modhi*r*, th*ät* äre fadherin m*ädh* the*m* sama sonenom, oc thän hälghe ande j sino obegripeliko walde, oc th*ät* lofwi alt himerikis h*ä*rscap m*ädh* si*n*ne snille, oc al | the hälgho kyrkio skip- 173
ilse m*ädh* si*n*ne läsningh oc sange, Wari loff hedhi*r* oc thak thic h*ä*rra gudh, th*ä*r hona skapadhe, ok hona til thi*n*na modhe*r* giordhe, swa ma*n*ge hä*n*na hafua nwtit, oc niwta badhe godhe oc ille, the th*ä*r thic rädhas, oc m*ädh* kärlek miskun*d* bedhas

17.

Min h*ä*rra gudh, nw hafwi*r* iak nokot vm talat thina, oc thi*n*na modhor dygdhelica g*ä*rni*n*ga, Nw wil iak g*ä*rna m*ädh* thi*n*ne hiälp huxa a mi*n* brut, oc a mi*n*a othalika synde, thry thing wil iak h*ä*r n*ä*mpna, huru iak hafwi*r* i them syndat, wil iak g*ä*rna a huxa Först är th*ät* ath iak hafwir alth offlitin kärlek hafft til min skapara, oc mi*n* atirlösara, och fore | thy hawi*r* iak hans budhordh alt 174
off illa haldet, A*n*nat är thät ath iak hafwi*r* mi*n* domara off litit rätz oc thy hawi*r* iak giort th*ät* ha*n* hafwi*r* forbudhit, Tridhia är th*ät* huru iac hawi*r* mi*n* tima nythiat, oc mit godz forthärt, mina wini meer til liffwit, än til siäli*n*na älskath, älla owini til licama, älla siäl, älla godz skadhat, hulkom lu*n*do*m* iak hawir mote mino*m* gudh brutit, th*ät*

Digitized by Google

angra mik aff allo hiärta, oc wil iak mic gärna bäthra, oc aldregh opthare swa göra Hiälp mik thär til alzwaldogher gudh, och the rena iomfru maria gudz modher AmeN

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

139. Till Jungfru Marie lemmar.

1.

(112) Loffwadh oc äradh wari thu iomfru maria, mädh thässo hälgho Aue maria

2.

Lofwadh wari thit benedidha nampn, som gudh hawir hälghat owir all nampn, mädh sino alra högxsta nampne Jhesu Aue maria

3.

Lofwadh vardhe thin benedidha siäl, som gudh
113 hawir hälghat, oc vphöght, mädh licamanom | owir alla ängla chora Aue maria

4.

Lofuadh wari thin ärofullir licame, klarare och renare thusand sin än solen, Aue maria

5.

Lofwadh wardhe thit wärdogha hofwdh som fult är mädh allom gudhdomsins visdom Aue maria

6.

Lofwadh wardhe thit alra clarasta änlite, hulkit som alle ängla, oc hälghe män astunda see oc skudha ij hwarie stund Aue maria

Digitized by Google

7.

Lofwadh wardhe thin äroful öghon, for thy thu var the första so*m* saagh alla wä*r*lde*n*na skapa*r*a oc at*i*rlösara föddan, oc liggia*n*de for thic thusand sin wänare oc klarare än solen Aue maria

8.

Lofwadh oc äradh wardhe thin äroful öron, m*ädh* hulko*m* thu vnfik oc afladhe alra renasta io*m*fru, alra högxsta gudh[s] son ihesum, m*ädh* them hälga | anda Aue maria 114

9.

Loff wari thino*m* alra söthasta mu*n*, fore hwart th*ät* sin thw kyste thin wälsig*n*adha son, oc for huart th*ät* ordh so*m* thu taladhe vpa iordhrike, Aue maria

10.

Lofwadh*i*r wari thin b*e*ne*d*idha hals, so*m* kringo*m* gifwin är m*ädh* allom gudhdo*m*sins söthma, oc fäghrindh. Aue maria

11.

Lofwadha wardhe thi*n*a alra renasta händ*i*r, fore huart th*ät* sin thu ha*n*nadhe thin wälsighnadha son, löghadhe, swepte, lindadhe oc klädde, wpthok oc nidh*e*rlagdhe Aue maria

12.

Lofwadha wardha thi*n*a b*e*ne*d*idha arma, fore hwart th*ät* sin thu them vträkte gudhi til hedhirs, oc fore hwart th*ät* sin thu lioflika oc kärlika thin wälsighnadha son vmfämde Aue maria

Digitized by Google

13.

Lofwadh oc äradh wari thit benedidha bryst, högxsta guddomsins altare, fore hwart thät sin thin wälsignadhe son ihesus sith ärofulla hofwdh vpa lagdhe sik til hwylo Aue maria

14.

Lofwadhe wardhe thina aldra fruktsamlikasta spina, fore hwart thät sin thu sögdhe äronna konung, huilkin som är alla lifaktogha creatura, badhe ii himerike oc iordhrike daghelikin födha Aue maria

15.

Lofwadh oc äradh wardhe thin alla hälghasta miölk, som thän hälge ande wtgaff aff thino iomfruliko bryste, til alla wärdoghasta licama, thins sons ihesu christi födho, Aue maria

16.

Lofwadh oc äradh wari thin alra wärdoghasta qwidher, ey nakath sinne minzsta smitta hafuande i sik, oc alra renasta kar, gudh han läth i thik thät
116 han | siälfuer war, oc lykte sik i thik i nio manadha, bidher iak thik, swa wärdhelika lyk thu mit hiärta i thic, oc j thins välsignadha sons ihesu brinnande kärlek Aue maria

17.

Lofuadha wardha thina alra renasta inälfue, som baro gudz fadhirs alra dyrasta balsamum ihesum Aue maria

18.

Lofuadhir wardhe thin alra wärdoghaste blodher, som saman drifwin är mädh siälfuom guddomenom,

Digitized by Google

i thinom iomfrulikom inälfwom, hwadhan framgik änglanna konungir, gudh oc man, alla människio fäghirst, Aue maria

19.

Lofwadh vardhe thit benedidha, oc aldra hälghasta barn, som thu födde aff thinom alla renasta, oc hälghasta iomfrulica licama, alle wärldinne til glädhi, hughnadh oc atirlösn, bidher iak thik at | thu wärd- 117
oghas gifwa mik honom til mit ytersta brödh, rät scriptamal oc cristelikin dödh Aue maria

20.

Lofwadh vardhe thit alla renasta hiärta, gudhdomsins speghil, som innan tände oc liwste thän hälghe ande mädh alle sinne dygdh, Aue maria

21.

Lofwadh ok äradh vari thin alra renasta laar, ey nakat sinne minzsta smitta a komande, Oc lofwadh oc äradh wari thin alla hälghasta knä, fore hwart thät sin thu böghdhe them til gudhelica böner, oc fore hwart thät sinne, thu vppa [them] sätte oc lagdhe thin benedidha son ihesum, badhe lifwandis oc dödhan, Aue maria

22.

Lofwadh oc äradh wari thiin alra hälghasta been oc alra renasta föter, fore huarth thät fiäth thu gik a iordh, oc fore hwart | thät sin thu thät wälsign- 118
adha blomstrit gudz fadhirs son oc thin son lioflika bar, oc kärlica Aue maria

Digitized by Google

23.

Lofwadh wardhe thina alle renasta limer oc lidhamot, aadhro oc sinor, innan oc wtan, engo vndan takno Aue maria

24.

Lofwadh wardhe thu oc äronna krona, wardhe thic thusandh faldh loff, fore huaria ena siäl som nw är fräls oc än skal frälsas fore thina hälgha bön oc dygdh skuld, Aue maria.

25.

Lofwadh oc äradh wari thu for hwan een ängil j himerike är, som lofwar oc ärar, oc viidergaar thic wara gudz modher, oc thera ärofulla drothningh Aue maria.

26.

Loff oc ära wari thic fore huaria ena siäl som i himerike är, thu äst them mädh gudhi alla höxsta
119 ära, oc glädhi, i hwaria stund, thu haff | thina hälgha bön for os, idherlika mädh them til thin wälsignadha son ihesum Aue maria

27.

Lofwadh oc äradh wardhe thu fore huaria ena siäl, som i skärsloelde är, the ropa daghlica hiälp til thiin, thu sänth them thina miskund, oc minzska thera pino oc leedh them i äwärdeliken hwylonna stadh Aue maria

28.

Loff oc ära wari thic fore hwan een anda oc creatur, som thic, oc thin wälsignadha son lofwar oc ärar äpte sinne makt. Aue maria

Digitized by Google

29.

Lofwadh wari thu fore alla the dygdh som i thinne hälghe siäl är innan, engin är the dygdh i gudhi som oc ey fulcomlica skiin i thic, giff mik dyghdhenna ökilse, som är renlikhet, tholomodh, lydhno oc kärlek, Aue maria

30.

Lofuad wardhe thu, fore alla thina hälgha gärninga | som thu gör mädh siälfuom gudhi i himerike oc i iordherike, oc i hälwite i alle rätwiso Aue maria

31.

Lofwadh wari thu fore hwan thän dagh oc stund, thu i iordhrike war, Swa oc fore thät at thu äst vptakin mädh liiff oc siäl, owir alla ängla chora, radher oc styrer himil oc iordh oc häluite mädh siälfuom gudhi, Thu radhe oc styre min ordh, oc gärninga, thic til hedhirs oc mik til gangx, nw oc hwar dagh Amen Aue [maria]

32.

Loff oc ära wari thic, fore huart eth creatur a iordherike är, som thic, oc thin wälsignadha son hedhrar oc lofwar ij huarie stund som lydhokt oc hörokth är äptir sinne bädzste vndirstand, oc wälmakt Aue maria

(Efter cod. Skokl. *8, 8:o.*)

Digitized by Google

140. Till Jungfru Marie lemmar.

Här äpter staar en ärlikin bön aff iomfru Maria läsen hona gärna oc hedhren henna limi

Söta blomsth[e]r, lioffua sötasta iomffrv maria, ihesu christi modher himerikis drotnigh, wärdhena ffru, häluitis kesärinna, miskunna mic oc allom them tik väl troo, oc hör os ropandhe til tik, fför thy thu äst wart enda hop näst gudi, thy fflym wi til tik Heel ffru hälgasta ärofullasta, älskeligasta, sötasta ärlighasta oc skärasta iomffrv Maria, blomsther offwer alla wtualda jomffrur, högxta keysarans sälasta modher, höghelicasta drotningh thera som j himerike ärw wsla manna miskundnelika hop Wälsignadh see thin hälgaste siäl Wälsignadher wari thin hälgasta licama renasther offwer all thing klarare än solen Wälsignadh see tith ärofulla howodh Wälsignadh wari thin klarasta öghon | Välsignadh see thin hälgasta örön Wälsignadher see thin honaxfflytandhe mundhir, ffullir mädh allom sötma Wälsignadha see thina wärdogasta händher Wälsignadha see thina renasta fföther Wälsignadh see tith skärasta brysth gul altaret, fadhersens orghor, sonsens sötasta bo, thäs hälga anda mönsther, Wälsignadha wari thina benedidha arma, för hwart sin the gudz son omfämdhe Wälsignadha se thina myölkaffulla spina, som sögdho piltin ihesum gudz ffadhers son Wälsignadher se thin renaste qwidher, ihesu christi skinandhe brudha hws, äronna mönsther, gul säthit, oc salomons philsbens stool Wälsignadh see tith dyrasta blodh, som samblandat war mädh guddoms-

Digitized by Google

ens ordh Wälsigh|nadh wari tith renasta hiärta, the 301
hälga treffalloghetz spegil, guddomsens heeman,
Wälsignadh se thi*n* hälgasta knä, fför hwart sin
thu the*m* til gudz thiänisth, oc gudhelika böner
bögdhe Wälsignadha see alla thina hälgasta limir,
adhror, sinwr, oc lidhamoth, Wälsignadh see thu
badhe innan oc wthan, Hälagha oc säla oc wäl-
signadha, oc ärofulla wari thina renasta oc wärd-
oghasta jnälfue, som fföddo christum siälfuan gudz
son, rätwisona sol, loff hedh*er* oc ära jomfrulikin
dygh, wald oc höghlik wälsignilse wari tik hälgasta
jo*m*ffru Maria ihesu modh*er*, m*ädh* thi*n*ne aldra
sötasta ffrukt, jak bedh*er* tik fför ffadh*ers* oc sons,
oc thäs hälga anda skuld, | at thu war när mik j 302
mi*n*o*m* vtgang aff wärdhene O milda oc liofua
jo*m*ffru, giff rätuiso*m* mä*n*niskio*m* fframhaldh j
godho, giff wanthrono*m* rätta cristna tro, oc allo*m*
the*m* so*m* mik haffwa til godho giorth, giff äw*är*dhe-
liken ath*er*lön j äro*n*na rike, oc allo*m* cristno*m*
siälo*m* giff äwärdhelika hwilo Wälsignadh wari thu,
oc wardhe tik äro*n*na krona thusanda ffal, loff fför
hwaria ena siäl, thu haffw*er* ffrälsth ffran häluite,
m*ädh* thi*n*ne hälge bön Välsignadh see thu, thy at
thu äst ophögh, oc opfylth m*ädh* alle nadh oc
misku*n*dh offw*er* all skapat creat*ur*, oc är mäktoghast
näst gudhi siälfwm oc ästh styrandhe, och radhandhe
j himerike, oc iordherike oc j häl|uithe j alle rät- 303
wiso m*ädh* hono*m* Swa wari thu oc wälsignadh fföre
hwan thä*n* dagh, oc stw*n*dh thu j iordhrike war
O millasta io*m*fru maria, thu w*är*dogas styra all
mi*n* ordh oc gärni*n*gha, tik til hedh*ers*, oc mik til
gangx, nw oc hwar dagh, at jak maghe äwärdhe-

Digitized by Google

lika j himerike *mädh* tik glädhias, Hwar thu äst, *mädh* siäl oc licama ophögh ow*er* alla ängla chora

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

141. Till Jungfru Marie lemmar.

Var. *a.*

Th*ätt*a äru warfru limi hwar thera är hedhrande *mädh* enne aue maria

1.

Hwffudhit: halsen: haarit: skuldronar: änlitit: öronän: kinbenin: öghonin: näsunar: Munnin: thwng*an*: tändrena: armana: brystit: spinana: hiärtat: thän ärlike kamarin: som gudz son lagh wti j modh*er*lifweno: knän: skinabenin: oc fötrena: allir likamen: *mädh* adhrom: oc sinom

2.

296 Loff hedh*er*, oc ära wari thik, äro|fullasta iomfru maria, som alla thi*n*a limma, oc lidhamot adhror, oc sinor styrdhe oc brukadhe til gudz hedh*er*, oc thiänist, oc aldhrik mothe hans wilia rördhe Värdhoghas kärasta iomfru, ath styra alla mina limmi, oc lidhamot, adhror, oc sinor gudhi oc thik, oc allo himerikis härskapi til äwärdhelika äro, oc thiänist ä for wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

Digitized by Google

Var. *b.*
(Början = föreg.)

— — — — — — — — — — — —

2.

LOff hedh*er* oc ära wari tik äroffullasta iomffru (295)
maria, aldra renasta jhesu christi modh*er*, th*är* alla
thina limi, oc lidhamot, adhror oc sinor, oc alla*n*
thi*n* licama, oc siäl styrdhe til gudz hed*er* oc äro
Oc aldrigh mothe hans wilia rördhe, wärdoghas
thu sötaste jomffru Maria, oc mi*n* modh*er*. ärna
mik m*ädh* thi*n*ne bön, när thino*m* son ihesu christo,
mi*n*o*m* brudhgo*m*ma, at | jak skuli aldrigh nakoth 296
mith lidhamodh böghia til nakoth syndhelikith mothe
hono*m* Vta*n* the*m* oc alla mi*n*a siäls kraffth*er* til
gudz hedh*er* oc äro wträkkia oc ha*n* omfä*m*na j
mi*n*a siäls liofuasta kärlek Thigh mik syndha fför-
latilse oc stadughet j godho Moth standni*n*gh j
ffrestilso*m* San sc*r*iptamal oc angh*er* fför mina syndh*er*
oc wärdogha both fför the*m* göra j tässo liffue Oc
läth mik aldrigh skilias ffran hono*m* m*ädh* nakre
dödhelighe syndh at jak maghe äpth*er* th*ätt*a liffwit
äwärdhelika glädhias Amen pater noster Aue maria
gracia [plena]

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

142. Till Jungfru Marie hjärta.

En godh bön til jomfru marie h[i]ärta bidh [for mik]

O maria bedröffdhasta hiärta, som j ihesu christi 326
thins sons pino gynom stwngit war m*ädh* sörghena

Digitized by Google

swärdhe Sarghat oc stwngit m*ädh* otalighom wndo*m*
Jak owärdogh synderska, hardh oc kaal j allom gudz
kärlek, waffrande oc flytande j syndelikom tankom
fflyr til tik miskunninna modher maria At thu för
327 thins sons hardha pino wärdoghas mith | hiärta til
hans wärkia oc pino wända m*ädh* hiärtans war-
kunnan Oc rensa mina siäl oc hiärta aff allom
skörom syndoghom oc ogudhelikom tankom At thin
son, oc thu matten thäs hällir hwilas när mik, at
hiärtat är ränth moth idher badhom Oc wtsläkken
allan thän kärlek w mino hiärta, som idher mis-
täkkis j mik Swa at jak matte wara eth hiärta oc
en siäl m*ädh* idher, här j nadhinne j iordherike oc
j äronne j hymerike fför wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

143. Till Jungfru Marie fem spjut.

Var. *a.*

Thässen äpther scriffna bön är aff iomffru marie
dröwilsom som hon haffde j sins sons pino

98 O aldra sötasta jomfru maria gudhz modher, iak
bidher tik, owärdogh thin tiänista qwinna, om the
fäm spiwthen, hwilkin thär gönom gingho thit aldra
wärdogasta hiärta, j thins aldra kärista sons dödh

1.

Första sp[i]utith hwiilkith thär gönom gik thina
99 siäl, och sötasta hiärta, war thins sons lastelika | oc

Digitized by Google

blyghelikasta näkt Thy at thu sagh thin kärista, oc wallogasta son standha widh studhena nakin hafwandhe enkte klädhe, mädh hwilko han matte sigh skyla,

2.

Annath spiutit war, mädh hwilko tit wälsignadha hiärta oc siäl gönom stakx, som war at the rögdho thinom aldra kärista son, sighiande | han 100 wara forradhara, oc liwgara oc forsatara, hwilkin thu wiste wara rätthan oc sannan,

3.

Tridhia spiwtith war, hwilkith tit wälsignadha hiärta och siäl waro gönom stunghin Thins sons thornkrona, hwilkin swa starklika stak hans hälgasta hoffwoth At blodit nidher flöth j hans mwn, oc skäg oc öron,

4.

Fiärdha spiwtith war, mädh hwilko thit wäl- 101 signadha hiärta war gönom stungith, war the gröthelika röstin, som han wthsände, Tha han stodh aa korseno, Oc ropadhe til sin fadher sighiande O fadher hwi forläst thu mik, swa ropa jak til thin O millasta jomfru maria, och bidher jak thik at thu for|lat ey mik j minom ythersta thima, tha myn 102 siäl skils widh min likama, oc skal gaa for thins sons gryma dom O jomfru maria, war tha mildh oc miskunsam för thin stora kärlek Amen

5.

Fämta spiwtit war mädh hwilko thit wälsignadha hiärta, oc aldra wärdogasta siäl war gönom

Digitized by Google

103 stu[n]git, th*ät* war thins sons | beskasta dödh*er*,
Thy ath thit hiärta war swa som gönom borath
m*ädh* swa mangom spiwtom, aff hwru mangom
adhrom hans dyrasta blodh wtgik, Oc thy min
aldra kärista jomfru maria, swa som thin sötaste
son ath*er*löste oss m*ädh* sins hälgasta, oc w*är*dog-
104 asta, oc klenasta licama beskasta dödh, swa thu | min
sötasta jomfru maria, ath*er*löste thu oss m*ädh* thins
hiärta beskasta sorgh, oc bedröwilsom, som thu
tolde j thins kärista sons pino thima Oc swa som
thins sons w*är*dogasta hiärta wart gönom stungit
m*ädh* hwassasta spiwte, Swa thin wälsignadha siäl
oc sötasta hiärta Thy wari thik loff oc hedh*er*, oc
105 ära | for wthan ända, m*ädh* thinom wälsignadha
son, for the stora sorgena, thu tholde for mina
skuld, Nw bidh*er* jak thik min sötasta jomfru, oc
millasta gudhz modh*er* maria, at thu w*är*dogas at
infästa j mith hiärta thins sons harda dödh oc pino,
Oc thino besko sorgh th*är* thu tholde for minna
106 siäls ath*er*lösn Thy wari tik | äw*är*delikit loff hedh*er*
ok ära ow*er* all skapath thingh, näst thinom wäl-
signadha son, for thin stora kärlek ok thina otalika
miskund, Th*är* thu haw*er* til oss wsla syndogha
människior, oc flyr jak nw til thinna nadher oc
miskund, th*ät* thu see mik fore äpth*er* thinom milla
107 wilia Oc hiälp mik min sötasta jomfru, th*är* til | at
jak matthe wardha thin tiänista qwinna, och thik
älska aff allo mino hiärta, oc tiäna tik aff alle minne
makt, oc at jak matte koma til thin, oc äw*är*delika
wara m*ädh* thik, for wthan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 37.*)

Digitized by Google

Var. *b.*

O ärofulla iomf*ru* maria gudz modh*er* iak bidh*er* 225
thik for the fäm spiuth*en* som gingo ginom [thina]
värdoghasta siäl oc millasta hiärta j thins aldra
kärasta sons pino tima so*m* var vm la*n*ga fredagh

1.

Första spiutit var thins sons blyghelika näkt
thäntidh thu sa han naknan standa bundhi*n* vidh*er*
studhina oc flängias oc gislas m*ädh* aldra mästa
grymlikhet o hwru hardelika thi*n* siäl oc hiärta
var tha ginom stu*n*git värdhoghasta oc millasta
modh*er* gino*m* fäst mi*n*a siäl oc hiärta m*ädh* thins
sons pino ami*n*nilse

2.

Annat spiuthit var huilkit gino*m* stak thina
värdhoghasta siäl oc hiärta nar thu hördhe *the
grötelika röstina som han* [1]) | ropa lyghn oc fals 226
vitne mote hono*m* O sötasta oc aldra kärasta gudz
modh*er* iomfru maria bidh*er* iak thik for the sorghena
gifua mik sant tholomodh j allo*m* mino*m* dröf-
uilso*m* see oc skodha huru besk thingh oc ov*är*dogh
thu oc thi*n* son toldhe for mik vsla syndyrsko

3.

Thridhia spiutit var the hardha oc aldrahuas-
asta tor*n*kronan so*m* sattis a hans ärofulla konu*n*x-
lika hufudh O sötasta oc ärofullasta iomf*ru* maria
bidh*er* iak thik for the besko dröfuilse thit äro-
fulla oc dyghdhelikasta [hiärta] toldhe gif mino

[1]) Orden inom * * äro felskrifna (jfr s. 340: r. 4) och torde böra ersättas med: thins sons owini (jfr s. 342: r. 6).

Digitized by Google

syndogha hiärta at amin*n*as thins so*n*s pinor til
mi*n* dödh

4.

Fiärdha spiutit som gino*m* gik thina ärofulla
227 siäl oc | hiärta var the grötelika röstin so*m* han
vtsendhe a korseno oc the*n* beske oc aldra hardhaste
värki*n* som thu sa thi*n* so*n* tola j sino*m* v*ä*rdhogh-
asta likama som han thok af thik O välsighnada
io*m*fru oc modh*e*r iak vv*ä*rdhogh oc syndogh män-
iskia bidh*e*r thik for the sara oc beska dröfuilse
som thu tholdhe tha j thi*n*ne välsighnadhe siäl oc
hiärta at thu v*ä*rdhoghis at bidhia for mik th*ä*t iak
maghe m*ä*dh reno*m* scr*i*ftamalo*m* oc mi*n*a sanna
synda vidh*e*rganga rensa mi*n*a siäl huilka thin son
aterlöste m*ä*dh sino*m* beska dödh oc dyra blodhe
huilkit han vtgöt for mik m*ä*dh sino*m* mesta kärlek
th*ä*r han hafdhe j sik til at frälsa mik af häluite
228 hul|kit iak hafdhe forskyllat for mi*n*a sy*n*dh*e*r

5.

Femte spiutit huilkit som gino*m* gik thina
välsighnadha siäl oc hiärta mi*n* aldra sötasta iomf*r*u
maria th*ä*t var the*n* aldra smälikaste hardhaste
lastelikaste oc beske dödhi*n* som thu sagh thi*n* kär-
asta son thola huilki*n* syn aldra mäst thui*n*ghadhe
thina siäl oc hiärta sua huasselika at häller ville
thu hafua tholt the pinona en set han sua ängx-
lika pinas thy O mi*n* sötasta iomfru sua som thi*n*
son ihesus christus aterlöste mik m*ä*dh sins licama
beskasta dödh sua oc thu mi*n* aldra kärasta iomfru
maria aterlöste mik m*ä*dh största sorgh oc dröf-
229 uilso*m* thy bidh*e*r iak tik millasta iomfru | oc modh*e*r

Digitized by Google

at thu infest thänna sorghena j mit hiärta at iak hona idhkelika aminn[i]s til min dödh

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

---

144. Till Jungfru Marie fem svärd.

Här börias v böner aff jomfrw maria fäm (165)
swärdh som sörghelika gingo gönom hänna
jomfrwlika hiärta j wars härra pino läsande
ena pater noster Oc x aue maria mällan hwaria
bön oc lyktandis mädh Credo Oc fför än thu
böria tässa böner tha läs pater noster oc aue
maria Oc j swa matto haffwer thu tha läsit
jomfru marie rosen kranz til the fäm swärdhen

1.

Jak bidher tik aldra sötasta jomfrw maria fför 166
thät förrsta sorghenna swärdh, som ginom gik thina
hälga siäl oc hiärta, j thins aldra kärista sons pino
thima Nar sanctus iohannes tik sagdhe, at thin
käriste son war fangadher aff jwdhomen Oc op-
ledder j stadhen Oc war näktadher oc bwndin widh
stodhena, j thinne asyn, at flängias mädh aldra
mästa grymhet Oc spottadher, kinpwstadher, hädder
oc gabbadher O hwru hardhelika thin siäl oc hiärta
wart ginom stwngit mädh sorghenna swärdh, thy
bidher jak mildasta jomfrw maria At thu gönom
fäst mina siäl, oc hiärta mädh thins sons pino
aminne, at jak matte hänne wärdhelika see | oc 167

Digitized by Google

skodha til min dödh mädh kärlekx warkwnnan Amen pater noster Aue ma[ria]

2.

JA[k] bidher tik ärofwllasta jomfrw maria gudz modher fför thät andra sorghenna swärdh som ginom gik thina wärdogha siäl oc mildasta hiärta nar thu hördhe thins son[s] owini ropa oc kära fals witne moth honom Oc badho han korsfästa O aldra sötasta jomfrw Jak bidher tik at thu läth wp thin mildasta öron til mina bön fför thins sons jnfödda dygh oc miskundh giff mik santh twlomodh j allom minom dröffwilsom Oc at see oc skodha hwru owärdogh thing thu oc thin wälsignadhe son tolden fför mik pater noster

3.

JAk bidher tik mildasta jomfrw maria fför thät
168 tridhia | swärdhet som gönom gik thina sötasta siäl oc hiärta Nar thu saat thin sötasta son fördhan j röth pwrpura klädhe Oc the hardha oc aldra hwassa[sta] thorn kronan som sattes a hans ärofwlla hwffwod Oc röö sattes j hans händer fför konwngx spirona Oc wart helsadher mädh smälikom knäffallom för gab oc hadh skuld O sötasta oc mildasta jomfrw maria fför thät betherlika swärdhit bidher jak tik at thu giff mino hiärta at älska thin son ower all thing Oc aminnas hans pino til min dödh mädh kärlex warkunnan pater noster

4.

Jak bidher tik ärofwllasta jomfrw maria fför thät
169 fiärdha sorgha swärdh, som gönom gik thina | wäl-

Digitized by Google

signadha siäl oc hiärta, tha thu saat thin aldra kärista son bära th*ät* twnga korset a sino*m* sarghadha oc blodhoga axlom, wnder hwilko han nidh*er*fyol a jordhena Oc [thu] sötasta jomfrw fför matte honom jnthe hiälpa Oc saat honom th*är* äpth*er* hardhelika wttandan oc korsfästan Oc hördhe the grötelika röstena, som han wtsände oppa korseno Oc th*än* hardha wärken, thu saat honom toola, j sinom wärdoghasta likama O sötasta jomfrw Jak bidh*er* tik fför the dröfwilse, thu tolde, tha j thi*n*ne wälsignadhe siäl oc hiärta At thu wärdoghas at bidhia fför mik, at jak matte m*ädh* renom skrifftamalom rensa mina siäl, hwilka thin son ath*er*löste m*ädh* sinom beska dödh oc dyro blodhe | hwilkit 170 han wtgöth fför mik, aff sinom mästa kärlek, ther han haffdhe sik til at frälsa mina siäl aff hälffuitte, hwilket jak haffdhe fförskullat fför mina synder skuld,

5.

Jak bidh*er* tik sötasta jomfru maria gudz modher, fför th*ät* fämta swärdhit, som gik gönom thina hälgasta siäl oc hiärta Nar thu saat thin kärista son thola th*än* hardha dödhe*n* oc beskasta wärken, hänghiande oppa korseno O aldra mildasta jo*m*frw maria Jak bidh*er* tik fför the spikana, som gönom hans händer oc föther waro fäste Oc för th*än* beska galla drykken, han smakadhe a korseno Oc för spiwtet, som gik gönom hans hälgasta sidho Oc för th*ät* wärdogha blodhet, oc | watnet som th*är* 171 wtran Oc för th*än* bith*er*lika dödzsens änxla som thu saat thin son thola, hwilken syn aldra mäst

Digitized by Google

tw[i]ngadha thina siäl oc hiärta, swa hwasselika at häller haffdhe thu thol[t] the pinona j siäl oc hiärta, än seet han swa ängxlika pinas Thy bidher jak tik min aldra kärista jomfrw maria, at thu wärdoghas at komma til mik j minom ythersta tima Oc hiälp mik at mine owini skwlen ey nidherkasta mik j wanhop häller nakot annat thät som mik kan hindra til minna siäl Oc wärdoghas at beskirma mik aff allom minom owinom Oc ledha mik til äwärdhelika glädhi oc sälikhet, hwar jak maa tik loffua mädh thinom wälsignadha son ä fför wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

145. Till Jungfru Marie upptagande till himmelriket.

Här äpther star en fagher bön aff jomfru marie wptakilse til himerikes

Välsignath see thu jomfru maria änglanna frw Oc hymerikis drothning fför the höghelika ärona,
232 gudh giordhe mädh tik, thentidh | han ophögdhe tik badhe til likama oc siäl owir nighio ängla chora Thu ästh oc thät ärlighasta oc bezsta creatwr, som gudh skapadhe j blandh all thing Thy war thät wäl wärt, at swa som the hälga trefalloghet haffdhe sith boo oc heman j tik Thentidh fadhren war j sonenom Oc sonen war j fadhrenom Oc then hälge ande war j badhom them, tha gudhz son tok mandom aff tik Oc hwiltis j tik, swa redde oc the hälga trefalloghet j sino palacio thinne wälsignadha siäl ärofullasta säthe när sik siälffwe, at swa som thu

Digitized by Google

äst fför all creatwr gudhi nämasth, swa smakar
thu mäst hans guddoms sötma fför alla ängla oc
hälga siäla O maria, | ärofullasta jomfru, thu äst 233
j likama oc siäl clararen äń sool Oc renaren än
späghil Thy synes j thino*m* jomfrwlika renlek,
fadh*er* oc son oc th*en* hälge ande Swa som try
änlite synas j eno*m* späghil Gläs maria sötasta jom-
frw J thi*n*ne wpfärdh frögdhas oc gläs badhe hymil
oc jordh, oc all the thing j th*em* äru O wälsign-
adh jomfru gudz aldra kärista modh*er*, thu wp-
lyptis ey j brä*n*nande wang, som hälge helyas,
wta*n* siälffw*er* gudh, fadh*er* oc son oc th*en* hälge
ande, m*ädh* allo*m* hälgom änglom oc siälo*m*, jn-
satthe tik j äronna säthe Oc giordhe tik ena kron-
adha drothni*n*g ower all the thing, th*är* han haffw*er*
skapadh, | Gudh fadh*er* han gladdis aff tik För thy 234
han, saa tik wara th*ät* bästa creatwr, han skapadhe
Jhesus gudz son han gladdis aff tik fför thy, thu
äst hans aldra kärista oc sötasta modh*er* Thän
hälge ande ha*n* gladdis aff tik fför thy thu äst
ha*n*s aldra [*N add.:* renasta] oc pwrasta mönsth*er*
Alle gudz ängla, the gladdos aff tik fför thy thu
haffdhe ängla liffuerne här j iordherike Alle p*a*tri-
archa Oc p*r*oph*e*ta gladdos aff tik för thy thu föddis
aff thera hälga släkt Oc war all fwl m*ädh* spadoms
andhe Oc större p*r*oph*e*te än nakor th*er*a, alle con-
fessores the gladdos aff tik fför thy thu wast starkare
j thro*n*ne, än nakor th*er*a fför | thy tha gudz son 235
läth sik pina Oc dräpa, tha baar thu wppe the
hälga troo, alle twäkadho tha wtan thu ena Alle
martyres the gladdos aff tik, för thy thu tolde
hardhare martyrium än nakor th*er*a, j thins son[s]

Digitized by Google

pino, tha sorghena swärdh gik gönom thit hiärta Alla jomfru[r] gladdos aff tik fför thy thu äst en jomfrw späghil Oc j bland them äst thu som skinande lilia blomsther Thy bidher jak tik min wälsignadha jomfrw, fför alla the äro gudh giordhe mädh tik, nar han mädh allo hymerikis härskap wptok tik mädh likama oc siäl Oc gaff tik makt oc wald, at styra oc radha owir all creatwr, näst
236 | sik siälffwm at thu wärdoghas tik til at jnnanlysa mith myrka sanwith Ok wplyffta mith twnga hiärta til at astwnda Oc skodha min kärista gudh j sinom sötma, hwilken som swa lwstelikon är badhe skodha oc tänkia, at ängla oc siäla j hans signadha rike kwnno aldrig mättas aff hans änlitis fägrindh at jak matte wm sidhe komma til the osighelika glädhina, j hwilke thu nw frögh[d]as oc gläs mädh thinom son fför wtan ända thät wnne mik til likama oc siäl fadher oc son oc then hälge ande Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

146. Till Jungfru Maria och helgonen för en nyss aflidens själ.

(652) Thil jomffru maria, oc alla helgha men, scal man bidhia swa ffore hans siäl som nw är fram lidhen, Oracio

1.

O Jomffru maria alla millasta modher, ful mädh barmilse, thu som är mydlare mällan gud oc män-

Digitized by Google

niskiona, miscundina modher sötasta oc clarasta jomffru maria, jac bidher tik ffor the obegriplika sorgh tw haffdhe j thins signada sons biterliga pino wars | härra iesu christi tha tw han saag 653
hängia a korsseno sspikader gynom händer oc föther, gynom hans hälgasta siidho oc hiärta stungnan, oc margha othalica sorghir tw saa a honom, oc han tik beffälte sancte iohanni baptiste til gömo, thu see nw mädh thinom miscundsamlichom öghom til thin tiänara, min kära win, N, kom honom nw til hiälp, mädhen han tik widher torff, tw barma tik nw offwir honom j hans dröffwilsom, tw anama han j thyna wärn, mädh allom hälgonom j hymmerik, mothe dyäffwlenom oc allo hans snöda akt oc fforsaat, oc wänt tins signada sons kärlek til honom, ath han mädh ider matte j himmerike glädiäs ä ffor wtan ända Amen

2.

SAncte michel gudz archangil, thu som fforwan dyäffwlin, thu stridh nw mädh min kära win N, mothe allom hans owinom, ath han them fforwinne mädh thinne hiälp Sancte gabriel, thu som bodhadhe helsona til wärldhinne, thu bidh nw ffore min kära win N, ath han matte ffaa äwärdelica helso j himmerik, Sancte raphaell, thu som aff gudz budh baar läkedom, thu wärdhoghas nw wara när min win N, oc bidh fore honom Amen

3.

Alle helge apostla wärldinna domara bidhi ffore honom, Alle helge martires, dyäffwlsins winnara wärldinne sigermän bidhen fore honom, Alle helghe

Digitized by Google

confessores gudz wtwalde mān oc q*ui*nnor, bidhi nw ffor*e* hono*m* til wan h*ä*rra ihesum christum, so*m* är wälsig*na*dh*er* oc äradh*er* ä ffor wtan ändha, ath ha*n* ffor*e* sith hälga na*m*pn oc stora miscu*n*dh w*ä*rdogis til ha*n* ffrälsa ff*ra*n dyäffwlin, oc hans fforsaat, oc vnko*m*ma alt ont, oc i*n* ledhas j äw*ä*rde*li*ca glädhi, th*ä*r ha*n* ma glädhias m*ädh* hälgo*no*m j hy*m*m*e*rike so*m* bliffw*er* ä ffor wthan ändha Amen,

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

Digitized by Google

4.

BÖNER

TILL

ÄNGLAR OCH HELGON

Digitized by Google

Digitized by Google

147. Till S. Michael, ärkeänglar och alla helgon.

O härra gudh war mik syndarom nadogher, war myn gömare, i alla | myna dagha. Abrahams gudh 85
ysaacs gudh Jacobs gudh, miskunna mik och sänth
mik til hiälp sanctum michaelem archangelum, Ath han wärnar mik j stridinne, ath jak ikke ffortappas i skäluande domenom, sancte michael archangele, Jak bedher tik for the nadh, thu forskyl-|lade Och for thän endha sonen, wan härra Jhe- 86
sum christum At thu thake mik i dagh aff dödzens wadha, sancte michael, sancte gabrieel, sancte raphael, Och gudz hälgon, hiälpin mik Jak bedher idher, for hymmerikis dygdher, ati warin mik til hiälp Ath ingen myn owen forma fordö|ma mik, 87
ey i wägh, Ey vtan vägh, ey i hws, ey vtan hws, ey soffwandis ellär vakandis Amen

(Efter cod. *AM. 422, 12:o.*)

---

148. Till S. Michael och alla ärkeänglar.

En godh bön til sanctum michaelem

1.

O sancte michael högxste ängil, wars härra stridz man, wärdogas | thu min käre härra, at stridha 239

for mik j minom bedröffuilsa tima, oc wiin [*I:* win] sigher aff allom minom owinom

2.

O hälgaste ängil sancte gabriel, gudhelikin starkhet, jak bidher tik at thäntidh häluitis räddoge forfärar mik j minna siäls wtgang aff minom likama Ath thu ledh hona mädh thinom hugswalilsom til äwärdhelikin fridh, oc roo j hymerike

3.

O hälgaste ängil, sancte raphael gudhelikin läkiare, jak bidher tik, at thu mädh thinom gudhelika läkedom fordriff allan minna siäls krankdom At jak for thina bön maghe faa äwärdelika helso badhe til liff oc siäl Amen

(Efter cod. Ups. *C 12.*)

---

149. Till alla änglar.

(267) Aff allom änglomen

O alle hälghe ängla, som gladhelika standin [i] gudz godhlek, I skinen swa som stiärnor, fulle mädh klarhetz liws, i siwngen thän söta sangin, I ärin ofalnande roser, aldrigh tapande sina lokt, I ärin paradysi blomster I skinen swa som dyra stena I brinnin i kärleksins krapt, swa som brinnande carbunculi O i brännande seraphin, wärnin os som kalle äru, oc wäpnen os i gudz kärleke, klädhin os mädh renlikhet, oc innanlysen | wart hiärta O i skinande cherubin, loffwom alle michaelem, gabrielem,

Digitized by Google

raphaelem, höffdhingana [i] höxsta konungx gardhenom, O milde hirdhe godhe ihesu, frälsa os aff allo ondo, for thera bön skuld Thu wigdhe the andana til thit loff, som thu stadhfäste, tha the höghfärdoghe nidh[e]rfiollo The som fiollo häddo thik, the som stodho, thäs mära älskadho thik, aff renom hugh oc samwiti, them styrkir, oc opfyllir, oc widherqwäkir, oc rörir til alt goth Thin hughswalilse The mättas aff sötom kost, tha the hughnas aff thy skinino som gaar aff thinne guddoms syn The äru klara morghon stiärnor, som thu haffwir skipat i thräne härskap, oc thins guddoms sannindh | haffwir them lyst O christe for thera skuld 269 wmbär mädh os Mädh thera makt nidhertryk wara fianda, at wi om sidhe, i himerikis högh, mattom haffwa thik O the hälgha trefalloghet O i forklar[adh]e anda, wälsignadhe, oc gudhi käre, ryktin os, at wi mattom rensas aff syndona smitto Giffwin os liwsins heman, oc tha wi ärom fulbordha i gudz kärlek, skikkin os ibland idhart sälskap Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

150. Till Guds heliga änglar (under sjukdom).

Thil gudz hälgha ängila bidhi siwkir swa (644)

IAk bidher idher alla hälgasta gudz ängla som j gudz aasyn standhen siwngande vthen ändha Sanctus, hälgher härre gudh sabaoth, Enkannelica tik sancte michil gudz archangil, thu som mädh luciffери stridhe, oc honom oc allan hans snödha hoopp star[k]lica

Digitized by Google

fforwan, oc tik är beffält cristna manna fframföra for gudz aasyn, jac bidher tik, ath thu stridh j daagh mädh minne ffatighe siäl mothe dyäfflenom
645 | som hona wil gripa, föör thu hona mädh tith signadha waldh j gudz aasyn, ath hon mädh idher hälghom änglom glädhes ä ffor vtan ända Amen

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

151. Till din ängel.

(265) En godh bön til thin ängil

Jak bidher thik, syndogh oc owärdogh människia O gudz hälghe ängil, som skipadher [*N:* scapadher] är, til at göma mik, *til likama oc siäl, at thu älska oc göm mik, fatigha syndogha människio, oc war min wärn for allom krankom thingom, at diäffwllin, oc hans ängla wardha ey offmaktoghe [*K:* offrike] ower mik, oc bedhs*[1]) mik aff gudhi sannan synda bätringh Thy iak haffwir offmykit syndat i
266 allom minom | liffs tima, thänkiande fwl thingh talande fulare, görande aldra fulast, J alla synda wanskipan haffwir iak opnöth alt mith liffwerne Oc thät som mik skadhelikast är, mädh ondo sidhwänio haffwir iak mik sänkt i hälwitis diwp Thy bidher iak thik, at thu tak mik i thina forswaran [*N:* thinne hägn oc forswar], war min forswarare Var min böno man, offra mina bönir for all the

[1]) I st. f. orden inom * * har cod. *N:* i mit wans[k]lica lifuerne som hwan dagh är aff fallande fote Jac bidher thie at thu altidh wnbindh mic thina närwaru oc haff mic orsaka när thän aldra högxta. oc bidh

Digitized by Google

thing mik äru tarffwelikin, oc wakta mik fran allom wadha til likama oc siäl Oc lat mik ey forwinnas aff oqwämmelikom frestilsom, oc ledh mik i thät söta gästabudhit, thär thu haffwir frögdh oc glädhi i gudz asyn, mädh allom hans hälghom mannom, oc änglom Thu thän dyre ängil, som fullir är mädh liws, fulkomplikin i dygdhom, ladhin mädh wisdom, oc strödhir mädh kär|lek opinbar i fä[g]r- 267
ingh, härra i hedhrenom, höffdhinge i äronne, guddomsens thiänare, war mik nadhugher, oc lät mik ey skilias fran tik, oc lät mik thina bön niwta til thin gudh oc min, at iak maghe bliffua mädh thik i äwärdhelikä äro, oc for wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

Annan forts. efter: ower mik (*sid.* 354 *rad 16*):

— — — oc wakta mik fran allom wadhom till | licama oc siäl Oc lath mic ey forwinnas aff 250
oquämelicom frestilsom Ok leedh mik in i thät sötha gästabudhit thär thu hafuir frögdh oc glädhi i gudz asyn mädh allom hans hälghom mannom oc änglom Thw thän dyre ängil som fullir är mädh liws fulcomplikin i dygdhom ladhin mädh viisdom oc strödhir mädh kärlek oppinbaar i fäghrind. härra i hedhrenom höfdhinge i äronne. gudhdomsins thiänare. war mic nadhoghir. oc lät mik ey skilias fran thic oc lät mik thina bön niwta til thin gudh oc min at iac maghe blifua mädh thic ä for wtan ända AmeN

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o.*)

Digitized by Google

152. Till din ängel.

(318) En godh bön til thin hälga ängil

Jak bidher tik min hälge ängil, hwilkin gudh haffwer skipadh mik til gömo At thu wärdoghas mädh kärlek oc atwakt göma oc bewara mik, soffuande oc wakande, nath oc dagh, sithiande, standande ällir gangande Oc j alla tima oc stwnder bewara oc göm mik för allom wadha oc dröffuilsom, badhe til liff
319 | oc siäl Oc antwardha mik gudhi swa rena oc skära, som thu tok mik j thina gömo Oc skipa mik äwärdhelika äro oc glädhi, mädh tik j hymerike

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

153. Till din ängel.

(645) Til manz eghin änghil,

IAk bidher tik min antwardhadher aff alzwallogx gudz fforwist mik göma thu war nw när millelica oc trolica, som en godher wärnare, Fordriff starklica minne siäls owini som mic wilia häria, oc bewara thät tik är beffält, at jac j thinne gömo matte glädias mädh tik oc thynom hoopp j äwärdelica glädi Amen

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

Digitized by Google

154. Till din ängel.

Här loffuer man oc bidher siin ängil 427

SJghnadher warde fadher son oc thän helge andhe. for alla the glädhina. oc marghfaldoghen hughnat. som thu min käristä härre gudz änghgil haffuer mädh hanom haffuat. sidhan tw skapadher warth. oc skall än haffua for vtan ändha. hedher oc tak haff tu min käristä härre gudz änghgil. for alla the glädi oc hughnat. oc gudhliken inskiutilse oc stadugha gömo som jach haffuer haffuat aff tik. egh ty sidher thät tu sagh mik. othaligha tusandh sinne hardelika moth minom gudi oc tik marghom lundom brytha. sidhan gudh aff sinom stora kärlek antwardadhe mik j thina kärlika gömo | nw bidher 428 jac tik min älskäliken gudz ängel thät tw haff mik j thinne stadugho gömo til thes at bägiärs wara skapare oc min ather lösare jesus christus wil mik hädhan kalla. göm oc mik fran minom owinum oc antwardha mik j ihesu christi hendher som sin likama hafde osparan. gaa j hardasta dödhin siälffuer for mina skuldh Amen

(Efter cod. Holm *A 49*.)

Digitized by Google

155. Till änglar och alla helgon.

Til helga manna stadga i hemmerike

1.

först til änglana

O Alle gudz helge ängla som mäd störsthe kerlig
151 oc werdoghet | standen i gudz asyn oc tienist oc
aldrig skeliens ffran henne Bidin ffor mik at jac
mage gudelica oc kerliga tiena minom gudi Oc
komma til the äronna i nw ärin vthi oc loffua gud
mädh jder ä for vthan enda Amen

2.

Til patriarchana oc prophetana oracio

O Alle helge patriarche oc prophete som gudz sons
tilquemd astundadin til jorderikis aff allo hierta
bidin for mik at jac mage astunda min gud mädh
brennande hierta oc kerlig oc all stykke offuirgiffua
for hans kerlig skuld

3.

Til apostlana

O Alle helge gudz apostla Som kringom alla werld-
152 inna pre|dicaden the helgo tro oc straffaden synd-
enar oc lidhin smelig oc obrygilse for gudz troo
skuld bidin for mik at jac mage mina cristna tro
osmittada halda til min död oc mest i dödzsins thima
synderna j mik oc androm mädh kerlig straffa oc
smeligh wililica oc tolilica lida for gudz skuld

Digitized by Google

4.

Til martires oracio

O Alle helge gudz martires som död oc pinor oc margfallelica plagor lidin for gudz tro oc kerlig skuld bidin for mik at jac tolilica oc kerlica mage nakot lida for gudz skuld Amen

5.

Til helge confessores

O Alle helge confessores som sanna gudz troo obrytelica hiölden oc jdan licama mädh fasto waku atirhald mädh stor näpst plagadin for gudz kerlig oc hymmerikis rik[e] skuld bidin ffor mik at jac mage skäligit atirhald haffua j ööl oc mat oc j allom minom limmom senom licaman synnomen oc skelumen vndirbögia oc them minom gudi althid til tienist styra Amen

6.

Til jomffrunar

O Alla helga gudz Jomffrur huilca som allan kötlikin lusta for gudz kerlig oc jdan jomffrudoms renlighet owergaffuin bidin ffor mik at jac minom gudi | mage offra sannan renligh bade til liff oc siel Amen

(Efter cod. Holm. *Dorotea Nilsd:rs bönbok.*)

Digitized by Google

156. Till apostlar, martyrer och confessorer vid deras högtider.

263 Thätta är en almännelikin bön til | alla hälgha apostla Marthires oc confessores läsandis j thera högthidhis daghom särdelis til huan een

Heel hälghaste härra Wtualdir oc gudhi kär, ärlicaste kämpe oc höghtidhelikin j bland hälghamän Thins clara lifuernis oc hälaghetz loff oc prisninga oc godha äpterdöme Ärlikin tekn oc märke lysa oc skina j himerikis rike, medh äwerdheliko oc äro- fullo lofui Hwilkin tekn oc häloghet, ärofulla modhern the hälgha kyrkia hedhrar oc oppa minnis j dagh, äpter sinne maato medh gladhelike oc ärlike aminnelse Ther hon widhergar thic swa hälaghan gudhi
264 thäkkan Oc medh hedher oc äro | j himerike swa storlicha oc ärofullelika kronadhan af alzkona forskullilsom oc medh dyghdhanna ärofullom atirlönom j äwerdhelike glädhi oc frö[g]dh Jak smälichasta oc owärdhogasta synderska widherkännis alla mina ondzsko finnandis j mino sanwiti mik fulla vara medh syndom oc lastom Flyr ödhmyuklica til thic millaste härra Mik siälfua oc mit hop vänder jak til thinna milhetz hielp Thy iac troor alzenkte oppa mik siälfua Oc enkte tröste iak ällir dyrfuis oppa mina eghna forskullan Hwar fore iak j mik for vtan thic blyghis gaa til äronna konugh, oc rätwisonna domara, at nadh oc miskund bedhas Oc
265 rädhis jac for skam skull | koma for hans aasyn Thy iac är fördh v minom bryllöps klädhom Oc är

Digitized by Google

jak smittadh oc siwk wordhin m*edh* syndi*n*na spetelsko soot, oc allo ledh smälica oc illa luktar iak for gudhi Oc thy ey vta*n* sak blyghes iac storlika nalkas mino*m* gudhi Hwar fore hälghaste gudhz wen jac ödhmiuklica bedhis thina hielp, oc vtwäl tik til mi*n* patron hielppara oc akallara j allo*m* mino*m* sakom ärindo*m* oc brutom Oc vndirgifuer iac mik tryggelica oc ödhmi[u]klica vnder thina hielp m*edh* ödhmiuke gudhlicheth, alra innerlichast bidhiandis thic J swa mato at thu mi*n* h*ä*rra oc brudhgo*m*ma ihesum christum, modhers jo*m*fru marie son, vta*n* nakoth fadhers sambland rätwiso*n*na | domara wärdhughas vmwända blidhka oc tilböghia til miskun*s*amlicasta fadh*e*r oc millasta brodh*e*r Oc wili thu m*edh* thino*m* bönom oc forskuldilsom forwärua när mino*m* gudhi At här äptir maghe mik ledh oc besk wardha w*ä*rdhin m*edh* sino*m* girnilsom oc astu*n*dilsom Oc ensambir mi*n* gudh wari mik sötir oc kärastir owir al skapadh thingh Oc iac aldra minzte oc wäslaste matker maghe wardha thäkkast vtan alla othykio Oc at mi*n*s crops oquemmelikin oc osidhlikin luste wari all tidh vndh*i*r böghdh*e*r skäla*n*na forradh oc styrls oc siäli*n*na ransakan Oc at ytersta mi*n*s lifs afganger | medh the hälgha kirkio sac*r*ament vnfangilsom Som äru renfärdhugh oc san scr*i*ftamal, gudz hälgha licama anamilse, oc the hälgha ytersta olni*n*g Thik th*ät* rökta*n*de oc til hiälpande Wari värnadh oc gömd for allo*m* mino*m* owino*m*, oc somna*n*dis j gudhi til ä*w*er*d*helikit liff Amen

266

267

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

Digitized by Google

157. Till alla apostlar.

Här börias smaa böner aff allom apostlomen

1.

O hälga härra sancte petre ype[r]ste apostol stad-
77 | fäst [mik] mädh thinne bön j the [kristne] thro

2.

O sancte paule wärldinna liws giff mik hiälp Oc forwärffua mik stadugt hop for än jak skils aff wärldinne

3.

O mildaste härra sancte andrea anama mina bön Oc wpfyl mit hiärta mädh twäskona kärlekx sötma Pater noster Aue maria

4.

O sancte iacobe war ey seen til at afftwa mina synder, rensandis mik aff ilzskonna snödhet mädh rätwisonna gaffuo Pater [noster]

5.

O sancte mathee sénka ey, bort köra forgifftelikin thing, oc likamliken lusta giffuandis mik andelika gaffuor Pater noster Aue [maria]

6.

78 O aldra renlikaste sancte iohannes O thu christo aldra käraste giff mik snilhet oc eth rent samwit Pater noster

Digitized by Google

7.

O sancte iacobe aff iherusalem lät mik warda deelaktogha j hymerikis äro prydhandis mik *mädh* athirhaldzsins gaffuo oc häloghetzsins nadh Amen Pater noster

8.

O *härra* sancte bartholomee apostla höffdinge dräp j mik *thät* ont är, Oc *gör* liffaktogt *thät* som är Pater noster

9.

O hälgaste *härra* sancte symon lydhno*nna* reglo Giff mik for thina bön skuld sa*nna* ödh|miukt oc 79
lydhno Pater noster

10.

O sancte philippe lamponis mwnder, thak mik aff syndi*nna* mörkir, wplysandis mik *mädh* nadhi*nna* liws Oc wärna mik *mädh* starkheti*nne*

11.

O sancte iuda rikesins ära, prydh mik *mädh* synda bätri*ng*, Oc giff mik *mädh* thi*nne* bön tilföghias äro*nna* konu*nge* Pater [noster]

12.

O sancte thoma thu so*m* hannade the helsosa*mma* saaren hela siäli*nna* saar *mädh* hymerikis nadh Amen Pater noster

13.

O sancte mathia so*m* forskullade til föghias apostlome*n*, Fräls mik aff allo*m* krankdo*m* | Oc tilfögha 80
mik hälgom mannom j hymerike Amen

Digitized by Google

14.

Jak bidher enkannelika hwan oc en, aff idher widh sik, Oc thäs likes alla saman j sändir, At j j allom timom, bidhin for minom affgang oc syndom

15.

Alle hälga apostla miskunnen mik idhur hälga aminnilse säti mik mädh idher j hymerikis äro

16.

O huru mykin säl forskullan, at hugnas j christi närwarilse, hwilkins söta samtalan j plägaden at höra Härran gudh wtualde jdher sik, aff wärldinna
81 bangh, som forskulladhin, at see sannan gudh | j likamenom J ärin wärldinna liws skinande clararen än soolen, gynom hwilka the hälga kirkia skiin clar som sool oc maane J skulin döma thänna wärldena mädh människionna son Jak bidher idher, at jak for idhra bön skuld maghe frälsas, j ytarsta domenom Amen

(Efter cod. Holm. *Dorotea Nilsd:rs bönbok.*)

---

158. Till Guds apostlar.

(645) Til alla gudz apostolos,

O wärlinne höffdinga gudz helge apostla wärldzins domara mädh siälffuom gudhi, j hiälpin mik ffore gudz doom, nw komande, ath jac niwthe hans signada pino fforscullan, oc idra helga bön, oc ey dömis eptir mina snöda synda fforskullan Amen,

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

Digitized by Google

159. En sjuks bön till sin egen apostel.

Här scal man spöria siwka manzins eghin (645)
apostol til honom scal han swa bidia som
här eptir star, oracio

O hälgaste härre gudz hälge apostol sancte N wthwaldher aff wärldinne warda wärdhogher vmgha mädh sötasta härra iesu christo, oc niwta j jordherike hans liowastha wmgängilse, oc nw ägha mädh hanom alla högx|tha glädhi, alt mith hopp, oc min 646
tröst war altiidh til thin, mädhen jac til räka war, nw är thät alra mäst, mädhen jac tik alra mest widhertorff, tw hiälp mik nw j minom ytersta thima, mädh thinne milde hiälp Amen,

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

160. Till alla helgon.

En godh bön til all hälgon

O alle hälghe gudz wtualdhe män, hwilkom aldzwallogher [gudh] reddhe himerikis rike aff ophoffueno, jak bidher idher | for thän kärleken mädh 274
hwilkom gudh älskadhe idher, at j hiälpen mik wsle, syndoghe människio, for än dödhin griper mik, oc for än gudz wredhe fordöme mik, sätthen mik mädh minom skapara for än hälffuite wpswälgher mik, O jomfru sancta maria gudz modher, syndogha manna hiälp, hör | mik, frälsa mik oc göm 275

Digitized by Google

mik, oc ärna mik himerikis rike oc rättha tro stadhugth hop, fulkomen kärlek, ödhmiukt, renlighet, säfflighet, oc äpther myn dödh äwärdelika sälighet, O sancte michael bidh for mik mädh allom hälghom
276 änglom, at jak vardhe skild fran ondha an|danna walle, hiälp mik, oc ärna mik gudz älskogha, hiärtans renlek, starka tro, oc äwärdelika äro O alle hälghe patriarca oc propheta, bedhins mik aff gudhi synda forlatilse, tulomod j genwärdo, stadughet oc äwärdelikit liff, O alle hälghe gudz apostoli afflösen mik aff minom syndom, värnen mik, styrken mik, oc
277 ledhen | mik til himerikis rike O alle hälghe martiräs, ärnen mik gudhelikin kärlek, sannan fridh, renan hugh oc rent liffuärne, oc mina synda forlatilse, O ärafulle gudhz confessores bidhen for mik, oc ärnen mik aff gudhi himerikis astundan godha sidhi, gudz budhorda gömo oc mina synda afflösn,
278 O alla hälgha gudhz | jomfrur ärnen mik godhan hiärtans wilia, likamans helbrigdho, rätta tämpran, och matto j allom thingom, oc alla mina synda forlatilse O all gudz hälgon jak bidher idher, hiälpen mik oc rätthen mik, miskunsamlika, at gudh for idhra böne giffui mik goth samuith, hiärtans idhrugha,
279 ren scriffta|maall oc godz liffwernis fulkomnilse, oc äwärdelix fridz sälighetz glädhi äpther myn dödh, wm wan härra ihesum christum, hwilkom som wari loff hedher oc ära äwärdelika amen

(Efter cod. Holm. *A 37*.)

Digitized by Google

161. Till alla Guds helgon (under sjukdom).

Til alla gudz hälgona bidhi siwk*ir* swa, (646)

IAk bidh*er* nw idh*er* alt hy*m*merikis h*är*skap oc Enkan*ne*l*ica* hwan en idh*en* s*ä*rdel*is* ath j w*ä*rdhoghins mic nw til hi*ä*lp koma so*m* nw sky*n*dar til id*er* koma j hi*ä*lpin mik vnko*m*ma m*ar*gh dy*ä*ffwlsins ffors*a*at, som j m*ädh* g*u*dz dygdh all wntkomi*n* ath jac matte, *ä* ffor vth*en* *ä*ndha, m*ädh* idh*er* gl*ä*dias j hy*m*merik Amen

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

162. Till sitt skyddshelgon.

Til sin eghin patron, (646)

GOdh*er* hälge h*är*re sancte N stor gudz win mi*n* hälge patron, oc hi*ä*lpar*e* Enkan*l*i*ca* ti*ä*nist astundhade jac tik altiidh g*är*na bewiisa ept*ir* mi*na* makt m*ädh* allan k*är*lek, thy bidh*er* Jak tik mi*n* hälge patron ffor the stora *ä*ro th*är* gudh tik bewiist haffwir j hy*m*meriik, ath tw hi*ä*lp mic th*är* thil, ath jac matte th*är* m*ädh* tik *ä*w*ä*rdhel*ica* gl*ä*dias Amen,

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

Digitized by Google

163. Till heliga jungfrur.

(267) Medh thesse bön maa hwar een hälagh jomfru hedhras tha hänna dagher är

Heel hälagh oc ärlikin jomfru N ihesu christi vtwalda brudh Thins clara lifuernis aminnilse lyser oc skiin j dagh j the hälgho kirkio, ful mädh ärlico lufwj Hwilkin the hälgha andelica kirkia j bland himerikis härskap oppa minnis oc til aminnilse thaks oc görs vtan | aflatningh mädh äwärdhelico lofui Hwar thu hälghasta jomfru nw hugnelica gläs när thinom söta oc liofua brudhgoma ihesu christo Oc är af honom ärofullelica kronadh mädh äronna krono j himerikis rike Thy o millasta iomfru Wil mit hiärta älska tik Min munder freestar oc ärfuodhar at lofua thik Min siäl astundar at vndirgifua sik thinne häghn Oc bedhis thina hielp Oc for sant all min inälfue oc hiärta rötir, swa mykit the formagho ropa til tik oc bidhia Thy hör oc see til mik thina ödmiuka dotter oc thiänista quinno, oc bögh thit öra til minna ödhmiuka bön, war när mik vsle syndersko, som alla onzsko widherkännis j mik Thu warkunsam nalkas mik j thässom släpra fallan|de oc ostadhugha wäghenom J swa matto at rene göris oc bätris mins hughs oc hiärta snöedha smittor Oc oplyses mit mörka sanwit som fult är af mörkre oc änxlan oc stenkitom At then litle varmin oc liomen j mik är maghe meer optendas, oc min oiidhna oc dylska opuekkias Oc rätter göras allir mins lifuernis stadge, then som forbrutin är

Digitized by Google

oc orätt*er* For hwan skul thu vtwalda oc gudhi kär, ärlikin oc hälagh jo*m*fru, ey vita*n*dis nakot spiel äll*i*r smitto j thino*m* reenlek Ärna mik af thino*m* sötasta brudhgo*mm*a ihesu christo alla mina synda forlatilse Oc här äpt*i*r wäl at lifua äpt*i*r gudz vilia Oc äpt*i*r the*tt*a wansklica oc syndogha lifuernit äro oc lön oc forlofuadha kro|no *mädh* 270 vtwaldo*m* jo*m*frum gudhi käro*m*, so*m* j sino*m* la*m*pom oleo til himellisca bröllöpit fördho Amen

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

---

164. Till heliga jungfrur.

En a*n*nur bön af jomfrum (270)

Hel hälagh jo*m*fru, quemelikin at lofuas j fulko*m*lichet badhe a*n*delica oc lica*m*lica J tro oc hälogho lifue*r*ne äptirfölghelikin Som barna folster äll*i*r affödho forsmadhe, nalka*n*dis thinom brudhgo*mm*a jo*m*fru*nn*a son, *mädh* akth oc macth, oc allo*m* athäfwo*m* Oc hälghadhe okränkta oc osmittadha thina ma*n*doms tokth oc bliugheth Thy thu forskulladhe hono*m* lustelica hafua thic til brudhgo*mm*a oc hiärta*n*s hugnadh Oc margha lokkadhe thu *mädh* thik til hälaghs lifuernis älskogha oc renlekxsins fäghrind Hwar fore at ey aff | ofor- 271 thiänto, thu räknas j the sniälla oc ädhla jo*m*fru*nn*a taal, som toko oleona *mädh* sik j la*m*ponar Thy bidhe*r* jac thic skina*n*de gudz jo*m*fru Oc ihesu christi kära brudh, af tino*m* forskullilso*m* ädhla for the stora nadh som härran gudh thin brudh-

Digitized by Google

gomme giordhe mädh thic, tha han thic j himilslika brudha husit satte när sik, gör thina nadhe mädh mik owärdhoghe syndirsko Oc bidher iak thic älskelica gudz jomfru, at thu ey uänt fran mik thit änlite For thy jac gaar tröstelica til thic Oc menar thu, oc stadgar at bidhia for mik J samu stund vmwändir thu then grymma oc rätwisa domaren j millastan fadher Thy hälagh oc gudhi liof Min
272 patrona jomfru [N], opuäk mina siäl | som ondhnas oc fulskas j lastanna diwpe J syndanna sängh sowandis Näfs hughin oc slaa, ok gör han gratande j synda bätringh Oc thörstande lifsins källo Thy iac sannelica thörster oc astundar at komma mädh scrift oc synda bätring til min gudh Hwilkin som wil at engin skuli forgaas Tho kännis jac forsant at jac ey forma Än tho jac gärna ville vtan thina hielp vtga af syndinna graf af siälfue mik, for vtan thic Hwar fore O rena jomfru af godhom forskullilsom fructsam Lath thina milhet sköt anama mic vsla j syndom dödha, at jac ey fordömis vtan hällir af thine hiälp v[t]farin v kropenom j föris äronna klädhabonadh, forlatnom allom pinom, maghe vnfaa äro oc krono mädh hälghom mannom Amen

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

---

165. Till helga tre konungar.

Var. *a*.

(209) En ärligh och wärdogh bön aff them äroffwlla härramen the hällogha tre konunghga gudhi

mykit täk oc them om hon wardher läsen
mädh gudhelikheth oc athwakt [1])

MIne käre *härra* konu[n]gh Jasper, konu*ng* mälchior, 211
konu*ng*h baltazar Jak bedher edher wm hwars idhra
hälga na*m*pn Jak bedher idher wm the hälga tre-
ffalloghet, ffadher, oc son, oc then hälga andha,
jak bedher edher wm högxta konu*ng*hen som *härra*
är ow*er* alla härra oc konu*ng*a Hwilke*n* idher öghon
wärdoghins see j sina käraste modhers sköte, haff-
wandis tha j idhre tilqwä*m*d gladhalikare änlite än
fför O mina käre *härra* miskun*n*en mik oc allom
mino*m* kära wino*m* oc ffrändo*m* j waro*m* dröffwilsom,
j dagh oc hwar dagh, oc bidhin fför os til wan
härra gudh Oc skapara, at han mik fförlathe alla
mina syndher, fför hwilkins astw*n*dha*n* j fförläthin
idhrat ffädhernis landh, | Oc som han bödh idher 212
mädh sino*m* hälgha ängil, at j skullen ather*ff*ara
til idhur rike en annan wägh, oc swa som ha*n*
ffrälste idher aff herode konu*ng*h, swa wärdoghins
j, at ffrälsa mik, oc alla mi*n*a wini ffran allo*m*
waro*m* owino*m*, synliko*m* oc osynliko*m*, oc aff bradhom
dödh Oc aff alle skam oc wanfrägdh Oc aff allo*m*
licama*n*s oc siälinna wadha, fför räthwisan gudh,
som ko*m*mandhe är at döma badhe liffwandhis Oc
dödha ✠ Thre ärw the dyra gaffwor, hwilka the thre
wisa konu*ng*ana offradho *härra*no*m*, gull, rökilse,
och mirram

[1]) Hela sid. 210 har varit upptagen af en numera försvunnen tafla, troligen ett koloreradt träsnitt, hvars ramverk (i flere färger) ännu kvarsitter.

Digitized by Google

Collectha äpther bönena b a

O härra ihesu christe, thär mädh stiärnanna fföregangh leddhe the hälgha thre konunga, jaspar,
213 melchior, och | baltazar til thinna hälga waggo, til at hedra tik mädh sinom gaffwom giff os fför thera fförskullan, oc bön skuldh Oc thina wälsignadha modhers jomffru maria oc sancte joseph, mädh hwilkom thu wildhe ledhas in j egypto landh Oc atherledhas j geen at wi mattom särlika wnffly tässins liffs wadha, oc wägha oc wndh ffaa j ändhalykthinne helsonna astwndhelika hampn, och hwilo j hymerikis äro Amen pater noster

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

Var. *b.*

En godh bön aff the hälga thre konwnga läs
295 mädh atwakt oc | gudhelikhet mith kära barn i[ngegärd] a[mbiörnsdotter]

O J aldra hälgasta tree konwnga Jäsper Melchior oc baltazar Jak bidher idher om idher hälgasta nampm Jak bidher om the hälga trefalloghetz nampm, som är gudh fadher oc son, oc thän hälge ande Jak bidher idher fför thän höxste konwngxsens skuld ihesum christum, som är konwnger ower alla konwnga, hwilken j wärdoghe waren at sökia oc hedhra mädh idhrom gaffuom, j hans hälgasta barndom, at j warkunnen idher ower mik j dagh oc hwar dagh, j allom minom dröffuilsom oc fre[s]t-

Digitized by Google

ilsom Oc bidhin fför mik til alzwalloghan gudh, at swa | som han idher *mädh* ängla hwgswalan j 296 idhre atirfärdh, frälste aff herodhe konw*n*gx falshet, swa wärdoghas han fför idhra hälga bön skuld, frälsa mik j dagh aff allom mino*m* owino*m*, synlekom oc osynlekom Oc aff bradhom dödh Oc aff allo thy som mik är skadhelikit til liff oc siäl Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

166. Till femton nödhjälpare.

Här äpther star en godh bön aff the hälga (296) xv nödh hiälpara

O aldra mildaste gudh ihesu christe, hwilkin [som wnthe oc gaff][1] thina wtualda martyres Georgium Blasium Erasmum Panthaleonem Vitum Cristoforum Dionisium Ciriacum Achacium Eustachium Egidium Magnum Katheri|nam Margaretam, oc barbaram, 297 hwilka thu haffw*er* prydh *mädh* besynnerligha gaffwor fför alla andra hälga män oc jomfrur, swa at alle the som bedhas th*er*a hiälp j th*er*as trangh oc bedröffuilse, skulw faa si*n*na bön fwlkompnilse, Thy bidh*er* jak tik mildaste ihesu christe, at thu giff mik fför th*er*a hälga bön oc forskullan, alla mina synda förlatilse Oc fräls mik aff alle nödh oc bedröffuilse, oc mäst j mi*n*s dödz tima Oc hör mille-[li]gha mina böner, som jak tik bidh*er*, j allom

[1]) Tillägget inom [ ] efter Birg:a Andersd:rs bönbok.

Digitized by Google

minom dröffuilsom, oc frestilsom fför tässa thina hälga martyres bön oc förskullan Amen pater [noster]

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

167. Till 10,000 riddare.

Var. *a.*

(266) Här äpther staar en godh bön aff x M riddara hedhra them gärna hwar dagh *mädh* pater noster

Loff wari tik min *härra* ihesus christus fför alla thina maktogha gärninga, alt thät skapadh är loffue tik oc takke fför thän säla skaran x M riddara, som thu wtwalde Oc them gaff martyrii krono Oc thera hiärta giordhe brännande, aff thäs hälga anda
267 elde Swa at the haffdho wilia til at tiäna tik | *mädh* liff oc siäl O ärofwlle *härra* x M riddara wtualda martyres O christi riddara j ären the riddara aff hwilkom skripthen sigher, at [j] prydhe ären *mädh* allom dygdhom, manlike j örlöghe Orädde för gudz owenom Oc gladhi til athola margfalla pinor J waren staddogha j tronne Thwloghe j mothegangh, diärfwe j sannindinne, som starkasta kämpa j hardhasta stridh, oc bitherlikasta kropsens [*I:* korsens] pino, wärdoghe at äptherfölia menlösa lambeno ihesu christo Jak bidher idher mildasta oc wärdoghasta *härra*, at j ärnen mik staddogha troo Oc brännande kärlek til gudz oc min jämcristhen Oc stadhelika staa j gudz bwdhordhom oc minne reglo O j ädhla
268 gudz martyres x twsandh riddara, | giffwin mik j

Digitized by Google

dröffwilsom radh oc andeliken hugnadh J motegangh hiälp Oc j allom fre[s]tilsom styrk oc makt at mothe staa O hälgasta oc alla wärdoghasta gudz wtualda martyres x M riddara Äärnen mik mina framfarna synda förlatilse närwarande synda bätringh oc idhrugha Oc förwarilse aff kommaskolande syndom Oc sälan affgang oc ändelyk[t] aff tässo liffue Oc äwärdhelika äro oc glädhi mädh idher fför wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Annan början till föregående:

Loff hedher oc ära wari tik, min sötaste gudh, (376)
som sanctum achasium om wändhe, mädh x tusandh riddara, til the hälga tro Oc wt tok them aff diäffulsins krafft Oc giordhe aff them thina wtualda martyres O christi riddara [*o. s. v.* = *föreg.*]

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

Var. *b.*

Här äpthir star en godh [bön] aff x M rid- (252)
dara hedhren them gärna

Loff wari tik min härra ihesus christus, för thina maktogha gärningha, alth thät skapat är loffwe tik, oc takke, fför thän säla skaran, x M riddara, som thu | wtwalde Oc them gaff martyri krono, oc thera 253
hiärta giordhe brännande, aff thäs hälga andha eldhe Swa at the haffde wilia, tik at thiäna mädh

Digitized by Google

siäl oc likama O ärofulle härra, x M riddara, som wärdoghe waren, liknas wars athirlösara ihesu christi dödh Oc äpthirföllia hans hälga foth spor, j hwilkra pina solen mörktis, oc iordhen skalff Oc mangh wndhirligh thing giordhos Jak bidher edher aldra millasta härra Oc wärdoghasta christi riddara, at j ärnen mik stadogha troo, oc brännande kärlek til gudh Oc thäs hälga andha nadh, at jak fför edhra böne skuld, matte faa reent samweth Oc räth skrifftamal, mädh hiärtans idhrogha, gudz likama, oc hälga olningh, j minom ythersta thima, oc äwärdelika sälighetz glädhi, mädh eder ä fför wtan ändha Amen pater noster aue ma[ria]

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

168. Till menlösa barn.

(249) aff the menlösa barnen

O hälgasta martyres, oc ofalnadha fäghersta rosena blomsther, menlösa barnen, thär rödhe oc litadha waren giordhe, j idhro eghno späda blodhe, nar j fför wars härra ihesu christi skuld, wordhen wtan saak, aff konungh herode, mangh M grymelika dräpne, j ären the thär bebwdadhe gudz sons kommaskolande
250 pino Säle ärin j, thy at j skulen staa | fför lamsins [*I add.* säthe] Oc loffwa gudh fför wtan ändha, j the frögdh oc äro, thär aldrigh fförgaar, wtan bliffwer äwärdelika, nw bider jak edher ödhmyuklika, at j fför wärffwen mik aff gudhi, eth renth oc menlöst samwith, mädh alla dygdha stadoghet, oc thär

Digitized by Google

mädh äwär*d*elikit liff j himerike, ä fför wtan ändha Amen

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

169. Till S. Agnes.

En Memoriam ällir ami*n*nilse aff the hälge (276) jomfrw*n*ne sancta agneta .

Sancta agnes, standandis midhwakt j loghano*m* *mädh* wträktom handom, badh til gudh swa sighandis Jak til bidh*er* tik, ärlighen dyrkaskolandis Oc rädha*n*skolandis fadh*er* Thy at jak om thin son wndanko*m* omilda ilgärni*n*ges ma*n*tzsens hooth oc ow*er*|wald, kötsens orenlekhet *mädh* osmittadho*m* 277 fothe O *härra*, see jak komber til tik, hwilken jak älskadhe Oc th*ä*n jak äpth*er* letadhe oc altidh astwndadhe ⁊ O thu mildasta jomfru agnes, tilfögh os mildasta lambeno ihesu christo

Collecta

O alzmäktogh*er* gudh, thu som mille[li]gha wtwäl, aff wärldi*n*na wanskelikhet, at thu skuli nidhra oc ödhmiuka alla h*ä*n*n*a starkhet, giff os mildeligha, at wi som dyrkom oc hedhrom thi*n*ne jomfrw oc martyrs Sancte agnete högtidh At wi matto*m* när tik känna h*ä*n*n*as bön oc hiälp j allom waro*m* dröffuilsom Amen Pater noster Aue maria

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

170. Till S. Ambrosius.

En bön aff them ärofulla härranom sancto Ambrosio

313 O Mildaste oc min käraste härra sanctus ambrosius, thu äst som eth ärlikit oc wälluktande trä J the hälgo kirkio, mädh aldra sötasta fruct i thinom hälga kännedom Ok swa som klarasta stiärna, thär allan cristindomen hafwir lyst Thu äst oc the hälgo kirkio kännefadhir oc mästare, wpfylter oc loghande aff them hälga anda, at tala aff guddomsens höghlikhet, oc mandomsens lönlikhet, aff wärldenna fafängho oc forsmäilse, aff rätuisa manna lönom, oc ondra manna pino Thu hwgnadhe dröfdha oc heladhe siwka O käraste härra sanctus ambrosius til tik är mit hop oc högxta thröst, näst gudhi oc iomfru maria, oc thik wtuäl iak mik til patron, thy kärasta härra wärna mik ok beuara thina thiänisto qwinno, Thu som äst höght sattir i the hälgo trefalloghetz skodan oc glädhi i himerike Wtgiut thina
314 böne til gudh for mik, at han lyse mit hiärta | oc samwit O renliksens skinande spegil, fäst min wafrande sin oc thanka, at iak stadhelica stande i renliksens stadhga Bortält mina dröuelika fianda licamlika oc andhelica, fordriff for mik alla onzsko, täm min hugh, oc dragh han til gudh, at min siäl wari altidh i roo mädh honom Ok bort röör al the thing aff mino hiärta oc sinnom, som honom är amot oc minne siäl är til skada Ok swa som thu gömde sannan gudz kärlek oc hans budhordh, swa bidher

Digitized by Google

iak til min kärasta *härra*, at thu göm mic i thänna sorgha daal, ärna mic sannan gudz kärlek oc minz iämcristins Ok rent samuit siälinna hälaghet, oc licamans helbrygdho än swa är gudz wili Thröst mik i minom krankdom oc ytersta tima, oc wärna mik fore diäfwlsens frestilsom oc swikom O lyusasta lykta oc dygdha blomstir, min käraste härra sanctus ambrosius, war min wäriare | oc forswarare 315 J gudz dom for minom owinom oc inledh mik i äwärdhelica äro *mädh* thinne hälghe bön oc forskuldilsom At iak maghe glädhias ok frögdhas *mädh* tik for vtan ända Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

171. Till S. Andreas.

En bön aff sancto andrea *mädh* pater [noster] (273)

O sancte andrea ihesu christi millaste apostol, huilkins äro thu predikadhe stadhelika, oc gudhelika, oc tholde tho[l]modhelika, for hans äro pino, oc obrigdhilse, hänghiandis a korseno, [oc] antwardhadhe thina siäl warom *härra* ihesu christo, *mädh* blidho änlite, sighiandis, O min härra ihesu christe, huilkin iak saa, iak kände, iak älskadhe, oc iak astundadhe at see O min mästare, tak mik til thin i minom dödh O min härra, sancte andrea, iak syndogh, oc owärdogh, bidher thik, for thin hälgha ordh, oc sara pino, ath thu lath mik wndhersta sannan helsona wägh, opläth mins hiärta öghon *mädh* thinom bönom, at gudh wardhe mik

Digitized by Google

274 nadho|gher oc mildher i thässo wärldh oc kom*m*a-
skolande kör borth fran mik alt th*ät* mine siäl
skadhelikit är oc ärna mik äwärdhelikit liff oc äro
oc wärna mik i dödzsins tima aff diäfflan*n*a waldhe
oc inledh mik for aldra hälghona böne i äwärdhe- 5
lika äro wtan ända Amen

Versi[cu]los oc collecta

O sancte andrea bidh for os At wi wärdoghe wardhom ath ffaa gudz nadhe

O h*ä*rra ihesu christe som styrkte sanctum 10
andream, thin apostol, m*ädh* stadhelikhetz dygdh i hans pino tima, giff os thino thiänisto folke, for hans milda bön, oc dyra forskulilse, swa wärdhelika grata, oc bätra wara synde, at wi maghom komma til äwärdhelikit liff, oc glädhi for wtan 15
ända, Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

172. Till S. Andreas.

(267) til sanctum andream apostolum

O sancte anders wa1s h*ä*rra ihesu apostol oc martir, 20
iak bidher thik syndogh m*ä*nniskia, at thu bidh for mik til myn h*ä*rra ihesum christum, at han som tik gaff j thre dagha liff och thwlomodh a kors-
268 seno, | han wärdogha sigh for thina hälgha böner, at wnna mik m*ädh* lioffue aastundan, at bära sith 25
korss oc sina hälgha pino j mino hiärta, m*ädh* ordhom oc gärningom, at han altidh giffwi mik lwsta til at thala oc thänkia om sin hälgha dödh

Digitized by Google

oc pino, oc swasom thu *mädh* thi*n*ne ärofulle p*re*-
dikan wmuän|dhe otalikith folk til rättha tro, swa 269
*wär*dogha tik til, at wmuända mik j siäl oc licama,
til mins h*ärr*a ihesu christi kärlek, at jak matte
han altidh ow*er* all thing älska, oc w*är*dogha thik
at withia mik tha jak är stad j dödzsins waadha,
oc tha min siäl är skildh widh my*n* licama Tha
antwarda hona mi|nom frälsara ihesu christo, at 270
hon matte bliffua m*ädh* honom j hans äwärdelika
äro amen Pater noster aue maria

(Efter cod. Holm. *A 37.*)

---

173. Till S. Andreas.

En ärligh oc dyr bön aff sancto andrea 339

O Sancte andrea wars h*ärr*a ihesu christi millaste
apostol, hwilkin so*m* at e*n*no [*K:* e*n*ne] ha*n*s kallan oc
rösth oc budhi, alla wärdhena ffafängho ower gaff oc
ffolgdhe honom äpthe, jak bedh*er* tik m*ädh* ödh-
mywko hiärta at thu lät mik alla w*ärl*dhi*n*na ffa-
fängo fförsma kötsens lusta, oc diäffulsens ffrestilse
mothesta oc ensamno*m* mi*n*o*m* gudhi oc ath*er*lösara
m*ädh* reno hiärta tiäna Oc när hono*m* bliffua oc
ha*n*s hälga budhordh throlika, oc stadhelica lydha
oc holdha, swa at iak äpt*er* th*ätt*a wanskelika och
fförgängelika liffwit, maghe m*ädh* [*I add:* tik oc]
mino*m* h*ärr*a ihesu christo, som jak aff allo hiärta
astwndha, glädhias oc ffrögdhas ä fför wthan ändha
Amen

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

Digitized by Google

Till S. Anna.

246 Här äpther star en godh bön | aff the wärdoghe modher Oc frw sancta anna läs hänne gudhelika[1])

247 O äroffulla frw, oc aldra höffwiskasta qwinna sancta anna, jomfrw marie modher, ioachims ära, iomfrwnnar höffuis[k]het, änkionar hugnadher, alla hionalagha regla oc patrona, gudz fadhers fatabwr, gudz son[s] modher modher Oc täs hälga anda [*N add:* brudh oc] wena Thu äst the fförsta qwinna, som halp til mankönsens atirlösn Gudhfadher gaff sin lydhogha son thär til Oc thu thina ödhmyka dotther Oc swa aff thäs hälga anda dygh, warth gudz son jomfrunna son, hwilkin sidhan fför alla människior helso doo a korseno Thy wari tik hedher oc tak, wärdoghasta modher oc frw sancta anna, thu wast
248 j guddomsens asyn ower | alla qwinnor swa täk, at gudz son astwndadhe thins höffwiskhetz fägrindh Oc wtualde enkannelika thina dotter, aldra ödhmykasta jomfrw, sik til modher O hälgasta root, aff hwilke wärldinne är swa stor glädhi wprwnnen O frwk[t]samasta root, ey a[t]enasto opwäxto sommi appostlana aff tik, sant wärldinna liws Oc domarens nämpda män, wtan siä[l]ffwer domaren ihesus christus wärdogadhis at födhas aff ärofwlla wandenom, som [aff] tik waxte, som är thänna ärofwlla blomstrande

[1]) Resten af sidan upptages af ett träsnitt med Anna, Maria och Jesusbarnet.

Digitized by Google

rosen jomfru maria Aff hwilke tolke godhe frwkt,
wnderstars thu wara godh modher, miskunsam oc
mäk|tokgh ower alla qwinnor j äronne Thy flyr jak 249
til tik owärdogh synderska, bidhiandis tik ödh-
myklika, at thu thän samma domaren wili bli[d]ka,
hwilken jak margfalle[li]ka haffwer reth til wredhe,
mädh minom syndom Oc hans hälga män Oc rykta
mik mädh thinne hälge bön, wenskap oc tykkio,
thinna dotther, hwilken ekke maa äller wil neka,
thät thu bedhis, wtan alla the thu bidher fföre Oc
älska tik, them wnfaar hon af allo hiärta Oc mädh
största kärlek, ledhandis them til äwärdhelika glädhi
Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Annan rubrik till föregående.

Hwilken människia som daghelika läs tässa (288)
äpther scriffna bön tha giffwer gud henne wm
swa ware at hon vore stad j äwärdheligh
ffördömilse stagga tha wil gud wmskipta henne
äwärdhelika pino j största skä[r]slo eldz pino
| Naar en jomffru war mykit omhwxandhe 289
hwru hon skulde tiäna jomffru maria syntis
henne jomffru maria oc sagdhe dotther hedra
mina Modher sancta anna om thu wilt täkkias
mik och läs hwan dagh tässa bön jomffru[n]

Digitized by Google

hiölth th*ät* [til] sin dödh oc doo m*ädh* stor*um* hugnadh oc ko*m* til äw*ärd*helika glädhi til sancta anna

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

175. Till S. Anna, hjonalagens fru.

(472) Välsi*n*gnadh vari thu sancta anna. alla hionlagha fru. so*m* varo i gamblo laghumj*n*. vä[l]signadh vari thu alra cr*i*stna hionalagha modhor, huilkin som äru i nyo laghumj*n*, thy at gudh vilde födhas aff thinne slächt. Välsignadh*er* vari thu ihesu christe gudhz son oc iu*m*fruna. som thik vtualde modhor af joachim oc anna hionalaghi Miskun*n*a thy for Anna böne allo*m* thöm som i hionalaghe äru, at the maghin gudhi fructer göra fructsamj vara. Styr ämuäl alla the, so*m* stunda til hionalagh koma. at gudh maghe hedhras i thöm.

(Efter cod. Holm. *A 49.*)

---

176. Till S. Anna.

Var. *a.*

(292) En lithen bön aff sancta anna

Välsignadh*er* wari ha*n* so*m* tik skapadhe, mi*n* aldra sötasta ffru sancta anna, oc swa thu som swa wärdhelika tiänthe, äpth*er* thins skapara wilia Oc

Digitized by Google

til tik sändhis aldra renasta gudz modh*er* aff himerike Oc wptändhe liws j iordhrike j all*om* syndogha moghano*m*, och aff thi*n*ne nadh ledhis syndoghe män til himerikis Välsignadh wari the stu*n*dhen j hwilke thu wnffik thina aldra sötasta dotth[e]r jo*m*ffr*u* maria, gudz modh*ers* tilquä*m*d | aff hwilke 293 thu warth hälgare j likama oc siäl, än thu fför war Välsignadh wari thu mi*n* kära ffru sancta anna, fför hwart sin thu rördhe thi*n* hälgastha licama, oc siäl, mädhan thu baar the wälsignadha ffruktena, som allir guddome*n* gladdhis aff Välsignadh wari thu mi*n* sötasta ffru sancta anna, fför hwart sin thu dröfdhis aff thy, thu ffik budhit aff än[g]leno*m*, at thi*n* dotth*er* skuldhe wardha gudz modh*er*, fför thy at thi*n* skapare, oc h*enna* son skulle tola dödh fför mankönit Välsignadh wari thu mi*n* kärasta ffru sancta anna, th*är* wthwaldh war aff all*om* qwi*n*no*m* j w*ärldi*nne ophofue, oc til wärdhi*n*na ändhalykth För thy at thu wast wärdogh at aff tik skuldhe ffödhas liffsins modh*er*, thy loffuas thu oc hedras j himerike, oc | iordherike Nw 294 bedhis jak ödhmiuklika aff tik, w*är*doghasta ffru sancta anna, fför alla the hälaghet thu haffdhe h*är* j iordherike, oc nw haffw*er* j himerike, at thu giff mik, at jak maghe swa ödhmiuklika lofua tik j tässe bön, at thu wärdoghas koma til mik, j th*em* thimano*m* tha all*om* wardh*er* budhit opstanda och gaa fför gudz dom O högxsta keysarinna gudz modh*er*, jak bedh*er* tik at thu wärdoghas mik wplypta til thi*n*na wärdhoga modh*ers* palacium, oc giff mik fför h*enna* wärdogha bön skuld, at jak

Digitized by Google

maghe koma til himerike, oc thär blifwa fför wthan ändha Amen pater noster Aue maria

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

Var. *b*.

1.

(255) O Min älskelicasta söthasta oc kärasta modh*e*r oc fru sancta anna välsighnadh wari the stu*n*din i huilke thu widh*e*rtokt aldra renasta gudz liggia*n*de fää som war thi*n*na alra söthasta dottor marie gudz modh*e*r tilqwämdh Aff hulkra tilquämd thu hälaghare wardh i licama oc siäl än thu förra war Thy wari
256 thu välsignadh i thi*n*ne | sälikhet min aldra kärasta fru sancta anna

2.

Välsighnadh wari thu mi*n* aldra söthasta fru sancta anna fore hwart th*ät* sin thu rördhe thin lica*m*a oc thina siäl mädhan thu bar the wälsignadha frukt-ena so*m* allir gudhdomin gladdis aff m*ädh* huilko*m* bränna*n*de kärlek thin skapare lokkadhe hona til stadhin i huilko*m* änglane lofwadho oc hedhradho hona aff vphofweno vnd*i*r the kronona so*m* var i gudhdomsi*n*s kärlek th*ä*r til at ho*n* skulde wardha gudz modh*i*r

3.

Välsignadh wari thu mi*n* aldra kärasta fru sancta anna fore huart th*ät* sin thu dröfdhis fran thy at thu fikt budhit af änglenom sancto gabrieli at thin

Digitized by Google

dottor sk|ulde wardha gudz modh*i*r for thy at thin 257
skapare oc h*ä*nna son skulde thola döödh for mankönit

4.

Välsignadh wari thu mi*n* alra älskelicasta fru sancta anna th*ä*r vtwald war aff allom q*wi*nnom aff wärldinna vphofue oc till wärlden*n*a ändalykt at aff thic skulde födhas liifsins modh*i*r Swa som engin war wärdhogh at födha skaparan vta*n* maria gudz modh*i*r Swa war oc engin wärdhogh at födha mariam vta*n* thu välsignadha fru sancta anna thy lofuas thu oc hedhras i himerike oc iordherike for vta*n* ända

5.

Välsighnadh wari thu mi*n* alra kärasta fru sancta anna swa so*m* fulco*m*plica lifdhe äptir gudz wilia at thu war | vtwaldh aff allo*m* qwi*n*no*m* at bära 258
the fruktena aff hulke th*ä*r allo*m* kom äw*ä*rdhelikit liiff Nw bidh*e*r iak thic ödhmiwklica mi*n* aldra söthasta fru sancta anna at thu wärdoghis at vakta mic oc göma badhe i licama oc siäl swa som änglane waktadho mariam gudz modh*e*r oc thic m*ädh* hulko*m* ii glädhins nw j hymerike äwärdelica

6.

Välsignadh*i*r wari han thic skapadhe mi*n* aldra söthasta fru sancta anna oc swa thu th*ä*r swa wärdhelica thiänte äpthir thins skapara wilia at til thic sändis alra renaste gudhdomi*n* aff himerike at vptända liws ow*i*r alla*n* syndogha moghan i iordh-

Digitized by Google

rike Oc aff thinne nadh ledhis syndoghe moghin
259 til | rikit Nw bedhis iak ödhmiuklica aff thic min
aldra söthasta fru sancta anna for allan thän hugh-
nadh thär thu hafdhe här i iordhrike oc for allan
thän hughnadh thär thu hafwir nw i himerike giff
mic at iac maghe thic swa ödhmiuklica lofwa oc
thiäna ij thässe wärld at thu wärdoghis mic at hiälpa
i alle minne widhertorfft badhe til siäl oc liiff oc
i ytarsta timanom nar min siäl vtgaar aff minom
licama thak hona oc wärna aff diäflanna handom
oc walde oc ärna hänne äwärdhelica hwylo oc roo
i hymerike oc bidher iak thic min alra söthasta
fru oc modher sancta anna thät thu wärdoghas bidhia
260 for mic til thinna alra kärasta dottor | iomfru ma-
riam gudz modher at hon for thinna bön skuld
wärdoghas mic hiälpa badhe til siäl oc liiff och thät
hon wärdoghas for mik bidhia till sin aldra kärasta
son ihesum christum thät iac maghe han älska aff
allo mino hiärta oc siäl O sötha fru oc modhir
sancta anna iak troo fulcomplica at om thu wärd-
oghas for mik bidhia tror iak wtan iäff at aff natur-
lica kärlekenom som barnit hafuir til modhorinna
oc modhorin til sina dotter oc enkannelica til tho-
lica dottor som hon är O wälsignadha iomfru ma-
ria gudz modhir som thin skapara oc atirlösara
födde. min wälsignadha modhir oc fru sancta anna
261 oc alla wärldena frälste han | mädh sinom beska
döödh oc pino i bland hwilka iak är owärdhoghir
syndare een som han atirlöste mädh sinom döödh
Thy bidher iak thic aff allo mino hiärta thät thu
min sötha fru hiälpe mik thär til at iac maghe
luttakande wardha aff hans wärdoghasta pino oc

Digitized by Google

dygdh hulkin beskasta dödh tholde for mik vslan syndara thy at han wilde mik frälsa aff äwärdhelicom dödh for hulkit honom wari äwärdhelica loff oc hedhir oc ära for wtan ända Amen

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

---

177. Till S. Anna.

Thil sancta anna, (646)

O millasta ffru sancta anna, hälgasta quinna, Jomffru maria modh[e]r, thu äst the ädhla rothin, som allas wara atirlösn aff wäxte, thu äst the ärlika källan som all miscundh oc nadh fförst wth aff fflööt, thu bidh nw til thina signadha dotter jomffru maria, ffore mic, mädhen hon wel ey neka, ellir nekar, hwat thu bedis, ath hon wari mic miskunsamlikin ffore thyna helga bön Amen

(Efter cod. Ups. *C 74*.)

---

178. Till S. Anna

(på birgittin-norska).

Aff Sancta anna 58

Heel sancta anna ful mädh nadh. jomfru maria är mädh tik välsignat äst thu j bland andra quinnor välsignat är thin liiffs frukt som var jomfru maria amen.

(Efter cod. Skokl. *156*, *fol.*)

Digitized by Google

179. Till S. Apollonia.

(261) En lithen fagher bön aff the hälge jomfrwnne sancta appollonia läs henne dagleka mädh pater noster oc Aue maria

O kärista jomfrw sancta appollonia Jak bidher tik syndogh människia fför thina bitherlika tanna
262 wärk, oc wtdragningh, som thu tolomodhelika | oc stadhelika [toldhe] mädh kärlek fför ihesu christi troo Bidh för mik til gudh, at han här äffther göme mik oskaddha för tanna wärk Oc äpther tässens wadhelika liffsins ysäld, jnledh mik j hälga manna äwärdhelika glädhi oc äro, hwar jak maa see min gudh Oc tik min kärista jomfrw, för wtan ända, mik til äwärdhelikin hugnadh Amen Pater noster Aue maria

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

180. Till S. Augustinus.

(282) En godh bön aff them hälga härranom sancto augustino

O sancte augustine, wälsignadher wari gudh, som tik wmwände Oc mädh thinom kännedom kyrkiona mykit lysthe Thu war för allom mästarom som skynande sool, alt thit liffwerne kände os gudhe-
283 lika | liffua Thu wast säffwer oc ödhmyker j allom thinom mädhfärdhom Gudhelikin j bönom, lwstogher j fasto oc wakw, idhkeliken at känna androm ffwl-

Digitized by Google

kommen j godho äptherdöme, stadugher j renliffue, nödher [*N:* nödhogher] til hedher, twlogher j dröffuilsom Twrogher mothe kättarom, sniäller mothe hardhom mannom, woldogher j iärntheknom [*E add.:* oc til wärldz thinga enkte girugher], thy o godhe härra oc fadher, sancte augustine, bidh fför mik, at jak matthe faa sannan gudz kärlek Oc reddogha, oc skälikt atherhal, godhan Oc staddoghan wilia at halla reglona Oc all gudz bwdhordh Amen pater noster Aue maria

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

181. Till S. Barbara.

En godh bön til sancta barb[ara]

O Min älskelikasta oc kärista jomfru oc mar|tir 258 sancta barbara, som är the wtualdha [*K, N:* wälborna] paradisi rödha rosen, oc renleksins lilia, wälsignath wari thu, min sötasta jomfru sancta barbara, fagher oc twaghen j liffsins [*K:* kärleksins, *N:* renleksins] källo O min wtwalda jomfru thät söta winbärit oc alzskons dygda källa, wälsignadh wari thu min sötasta jomfru, som hördhe thin härra ihesum christum sighiande, kom min älskelica, | och myn wtualda, kom thu skalt kronas 259 äwärdelika O min kärista jomfru sancta barbara wälsignadh wari thu, som redhoboen war, ingaa mädh thinom brudhgomma ihesu christo, j äwärdelika bryllops glädhi, O kärista jomfru, skär oc skinande som en dyr sten, satther j jhesu christi

Digitized by Google

260 krono, war mik naadugh baadhe liffwandis oc | dödhe, oc bidh for mik at jak matte faa for myn död synda angher oc scriftamal oc gudz wärdogha licama j minom ythersta thima, oc glädhias mädh thik min sötasta jomfru sancta barbara, j himerike for wthan 5 ända amen Pater noster aue maria

(Efter cod. Holm. *A 37.*)

---

182. Till S. Bartholomeus.

(270) O sancte bartolomee, vars härra ihesu christi apostol jak wsul iordh, opfylt mädh alle smitto 10 oc orenlighet syndinna träl, jak bidher thik, om the nadhena som thu war wärdogher ffaa aff gudhi,

271 at som [gudh] thik wt|walde aff wärldinne for thina wärdzskyllan, swa bidher iak tik at thu fräls mik aff alle diäffwlsins ondzsko oc forsatom, oc aff allom 15 hans frestilsom oc härradom, oc gabbilsom, synlikom oc osynlikom, oc aff allom ondhom människiom, oc j mins liff ända oc j gudz wredhis dagh,

272 skil mik fran onda man|na kompanskapi, O ihesu christe for alla hälgha manna bön, oc apostla bön, 20 giff mik hiälp at jak matthe thätta liffuith oskat owerkomma, oc at jak maaghe faa ägha äwärdelika salighet, O sancte bartolomee himerikis forgylta sky, thwsenda sinnom skinande ower solinna sken,

273 wprät wara hogha til himerikis | skodhan, oc bidh 25 idhkelika for oss oc alt himerikis härskap, som sälika styren mädh ihesu christo, bidhen for oss oc ledhen oss til himerikis rike amen

(Efter cod. Holm. *A 37.*)

Digitized by Google

183. Till S. Birgitta.

En godh bön aff sancta birgitta

Min kärasta fru oc modher sancta birgitta, gudz sons wtwalda | brudh Jak owärdogh syndherska, 253
astundar, aff allo mino hiärta, thik hedhra, ära, oc prisa, som thu wäl wärdogh är, for thit dyghdelika, oc hälgha liffwerne, som thu haffdhe här i iordherike, for hwilkit thu haffwer nw äwärdhelikin lön, oc äronna krono mädh änglom, oc hälghom siälom i himerike Sääl wari thinna modher qwidher, som thik födde, oc opfostradhe i dygdhelikom, oc gudhelikom sidhom Sääl äst thu for thin hälgha barndom, oc Jomfrudom, hwilkin thu i gudhelikom, oc höwiskom sidhom gudhi offradhe Sääl äst thu, thär thit hälgha hionalagh mädh gudhz räddogha gömde, oc thin bonda mädh gudhelikom kärlek älskadhe, oc | gudhi thin barn J hans thiänist 254
opfostradhe, swa at thu altidh gudh for öghom haffdhe, oc honom aldrigh glömde Sääl äst thu, min sötasta fru, oc kärasta modher, for thin hälgha änkiodoms liffnat, hwilkin thu gudhi, i största synda bätringh, oc likamans aterhald, fulkomplika, til gudz äro, oc wilia allaledhis opnötte Jak wsul synderska, som haffwir opnöth allan min liffs tima i syndom, i minom wngdom, oc i alderdom, oc skadhelika fortapat mina tima Jak haffwir thiänt kroppenom, oc wärldinne, oc diäfflenom Thy bidher iak thik, min kärasta fru, oc modher sancta birgitta, bidh for mik til min härra ihesum christum,

Digitized by Google

thin brudhgu*m*ma, at han giffui mik, owärdoghe
255 syndh*e*rs|ko, sannan angh*e*r, oc idhrugha for alla
mina syndh*e*r, oc sannan gudz kärlek, oc alla mina
synda forlatilse, for min dödhz tima, oc cristelikin
wtgangh aff wärldi*n*ne, tha han wil mik kalla, war
mik til hiälp, min sötasta modh*e*r, i mino*m* yterst*a*
thima, at iak maghe tha faa saan scriptamal, gudz
likama til mi*n* yt*e*rsta brödh, the hälgha olni*n*gh,
oc cristelikin dödh, oc m*ä*dh tik, oc allo*m* gudz
wtwaldo*m* ma*n*no*m*, glädhi oc roo i himerike, for
wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

184. Till S. Birgitta.

347 O hälgasta oc millasta modh*e*r sancta birgitta,
gudz wth walda brwd thy at himerikis konw*n*gh*e*r,
han girnadhe oc astw*n*dadhe thina ffä[g]rindh thu
wasth ffagh*e*rj thino*m* höghlika jomffrudho*m* Fagh[e]r
j thi*n*s hionalagx ath*e*rhald Fag*e*r j thins änke-
do*m*s thwa*n*g oc renliffwe oc wänasth j blandh
alla qwi*n*nor, the qwi*n*na är ey til oppa jordhe*n*ne
so*m* thi*n*ne ffäghri*n*d oc resoghet ma liknas, thu
prydh*e*r alth tith ffädh*e*rnis landh, oc al thi*n*
släkt haffw*e*r pris aff tik, the hälga kirkio jnna*n*
lyser thu m*ä*dh thino*m* hälga k*ä*nnedhom, iär-
tekno*m*, oc äptedömilso*m*, thu ästh jo*m*ffrumen en
spegil, wthan smitto, thu ästh fforma allo hiona-
lagx ffolke, thu ästh godhom änkio*m* til äpthedöm-
ilse, oc lifsins ffot spor O mi*n* äroffulla ffru O mi*n*
348 älskelica mod*e*r | O gudz wärdogha brudh thi*n*
säligheth hon gör mik losth, thi*n* ow*e*rgan[g]lika

Digitized by Google

hälaghet gör mik glädhi Thin jnföddha mildhet oc osigheliken godhet hon wpuäkkir mik til at bidhia tik, oc ffly til tik, och mi*n*a stora oc manga syndhe daglika oc otalica iak gör, mik blygis at näm*p*na tik m*ädh* mi*n*om smittoghom läpom, thy iak är opnöth j lastum oc mangom syndom Oc är wärdh ffördömas til äwärdhelika pino, thy bedher jak tik at thu ypna mik wsle thina modherligha miskundh, thi*n* lön ärw stor när gudhi swa at the räkkia nogh til badhe tik oc mic Oc thu haffwer ey thy mindra at iak niuter aff m*ädh* tik thy bedher jak tik, at thin rika lön oc stora fforskullan opffylle mi*n*a hawanzlöso, aff allo godho Oc skrapi aff mi*n*a manga syndhe, at jak m*ädh* | thi*n*ne hiälp oc bön maghe 349 rättha mith willa ffula oc wsla liffwerne at jak matthe halla mi*n*a reglo oc opfylla mina professionem som iak loffuadhe m*ädh* minom mwn Oc th*ät* angra oc grata som iak haffwer aff brutith Oc här äpther hona ffulkomplika halla oc göma til min dödh Oc wärdoghas thu millasta modher at v*n*na oc giffua hwgnadh oc lisa allom them som sokka oc sörghia oc kalla a tik j sinom dröffuilsom Oc enkannelika alla them thänna stadhin haffua styrkt m*ädh* sinom godhgärningom oc ledh os ginom thätta mörka haffuit thingat som wi maghom klarlika see ffrygh oc glädhi j himerike at jak m*ädh* tik oc thu m*ädh* mik maghe m*ädh* sälighet glädhas Oc at iak maghe ffaa äwärdhelica krono oc äro som gudh | haffwer loffuat allom them han loffua 350 oc älska

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

Digitized by Google

185. Till S. Birgitta.

(280) En godh bön aff wärdhoghe modher frw sancta birgitte

O sancta birgitta gudz wtualda brwdh, oc mildasta modher som wärdogh war här j jordherike j thinom dödhelika likama, witha oc skodha hymerikis lönligh thing Bidh fför mik til thin brwdhgomma ihesum christum, hwilkin thu swa sötelika älskadhe At han wari min ledhsaghare til hymerikis rike mith fädhernis landh Oc wärdogha tik til at wnna oc giffua hugnad oc lisa allom them som sokka oc sörghia Oc akalla tik j thässom taara dalenom mädh sinom bönom Oc j sinom dröffuilsom ledh os gönom
281 thätta mörka haffwit | thit som wi maghom klarligha see oc skodha frögh oc glädhi, j hymerikis äro, thär thu nw är, fför wtan ända Oc lägger thit hwffuodh j thins brwdhgomma sköt Oc hwilar tik a hans lwstelika arme, a hwilkom alle hälge män hwilas Thit at komma, oc thär äwärdhelika bliffua, wnne os ihesus christus fför sinna kärista brwdh sancte birgitte wärdogha bön skuld Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

186. Till S. Christophorus.

271 Här äpther staar en godh bön aff them hälga härranom sancto cristoffero

O sancte cristtoffer, aldre dyraste martyr Oc gudz wtualdaste wen Jak bidher tik wm gudz nampn

Digitized by Google

ihesu christi Oc fför thän kärlek han tik bewiste, nar han gaff tik sith wälsignadha nampn Jak bidher tik wm gudz fadhers makt Jak bidher tik om gudz sons wisdom, oc snille Jak bidher tik om thäs hälga anda godhet Oc kärlek, som är en sander | gudh 272 ffadher oc son oc thän hälge ande hwilken tik wärdoghadis mädh sinne nadh wtuälia Oc kalla til hymmerikis rike mädh martyrii krona Jak bidher tik min wärdoghe härre Oc älskelike fadher at thu wärdoghas anama mik til thina tiänista qwinno Oc tak mik j thina wärn oc bewarilse fför alt thät mik skadha kan badhe til liff oc siäl Oc ärna mik the nadher aff gudhi at jak matthe bliffua bewarat fför allom minom owinom andelikom Oc likamlikom Oc mäst j dödzsens thima Oc wärdoghas min älskelike härre jnledha mina siäl j äwärdolika äro oc glädhi, hwar jak maa mädh tik loffua Oc ära min gudh ä fför wtan ända Amen amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

187. Till S. Clara.

Aff sancta clara 306

O Hälgasta iomfru sancta clara Jac bidher tik for thän kärlek oc astundan som thu hafde til gudh, tha thu lydde ok äptir fölgdhe thins hälga fadhirs sancti francissi radhe Ok wtelykte tik fran alle wärldz fanytto glädhi, oc gömde tik fran alle syndh badhe licamlika oc dödhelika Göm mik fran alle dödhelike syndh, oc fran skam oc skadha oc alla

Digitized by Google

lastelika omtalan Ok rökta mik aff thinom brudgomma ihesu christo, mädh iomfru maria hiälp oc sancti francisci bön, at iak aldrigh döö för än iak hafwir giort fulla bötir, fore alla mina syndir mädh rättom anghir oc [s]criptamalom Ok anama wars härra ihesu christi wärdogha licama til wägha breff oc ytersta födho, ok the hälgo olningh i min ytersta tidh Himerikis rike gesta äptir dödhin thät gifui gudh oc iomfru maria sanctus franciscus oc sancta clara Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

188. Till S. Dorothea.

(256) Hwat människia som hedhra sancta dorothea nampn [*I add.:* hwar dagh] mädh pater noster oc Aue maria hon skal wardha gömdh för allom dödhelikom syndom Oc dröffwilsom hedher oc äro giffwer gudh them som hona hedhra oc älska Thär maa ey diäffla äller truldom [*N add.:* äller wetther] skadha göra thär henna nampn oc beläthe hedhras

Heel ärleghasta gudz thiänista möö Oc skinande fina pärla, ihesu christi ärofulla brwdh Oc paradysi lilia, jomfrw oc martyr Sancta dorothea, hwilken som war badhe mildh oc wis Oc wärdogh war, at faa aff paradysi rosom oc äplom, som ihesus christus
257 | thin brwdhgwmme tik sände, mädh sin hälga ängil, wm winther tima, aff hwilko järtekn oc wnder thu

Digitized by Google

w*m*wände tiophilum til cristna troo Oc wordhen badhen halshwgen, fför wars h*är*ra pino oc kärlek skuld Oc hymerikis konw*n*ger ihesus christus, jnledde i[d]hra siäla j sin ärofulla rosen gardh, som är hymerikis rike, th*är* j nw styren oc radhe*n* m*ädh* honom, frögdhins oc glädhins j äwärdhelike äro Jak bidh*er* tik mi*n* kärista jomfru sancta dorothea, at thu bidh fför mik syndoghe m*ä*nniskio, til thin ärofwlla brwdgw*m*ma, aff hwilkins klarhet thu skin som soolen, at han frälse mik oc miskun*n*a, styre mik m*ädh* si*n*ne nadh, til alla dyghelika gärni*n*ga Oc wär|doghas äpth*er* mi*n*s liffs thima, komma oc 258
ledha mina siäl til äwärdhelika äro, j hwilke äro oc glädhi jak maa m*ädh* tik Oc allom hälgom man*n*om bliffua ä fför wtan [ända] Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

189. Till S. Dorothea.

Här äpth*i*r star en ärlikin oc dyr bön aff th*e* ärofulla jomffru*n*ne sancta dorotea

O skinande fina pärla, oc fägh*e*rsta lilia, oc ren- 244
asta roos, oc ful m*ädh* allo*m* gudheliko*m* kärlek Jomffru sancta dorothea, til thin är mith höxta hop, näst gudhi oc jo*m*ffrw marie O mi*n* kärasta jo*m*fru sancta dorathea, mi*n*z wppa thän i*n*nerlika kärleke*n*, som osläkkelikin war j thino iomffrulika hiärta, til thin brudgo*m*ma ihesum christum Hwilkins älskogha oc kärlek swa bran j thino renasto hiärta, at hwazske pina älla dödh ku*n*ne tik

Digitized by Google

fran hans kärlek skilia O m*i*n kärasta iomffru, thy bidh*e*r jak tik, at thu warku*n*na mik wsle syndh-*i*rsko, som kald är j kärlekeno*m* til m*i*n gud, ärna mik the nadhena, at jak maghe han älska, ow*i*r all skapat thing, ow*i*r liff oc siäl, oc alt th*ä*t j wärldhe*n*ne är Oc wtsläk w mi*n*o hiärta alla*n* lica*m*-lika*n* kärlek, oc alt th*ä*t mothe gudhi är O m*i*n
245 | älskelikasta jomffru sancta dorothea, jak bedh*i*r tik, fför th*ä*t stora twlimodit, thu haffde j thi*n*ne stridh oc hardhe pino, nar thu war flängh[d] oc brändh, m*ä*dh glödhetom iärnskiffwom, oc dragh*e*n j fula qui*n*no hws oc mörko stuffwo, oc mangha andhra harda pino, som thu gladhelika toldhe, fför ihesu christi troo oc kärlek skuld, at thu giff mik thulimodh, j allom genw*ä*rdoghom thingom Oc styr m*i*n snödha oc waffrande hiärta, hwilkit aldrigh städz när gudhi Oc späk mi*n*a högfärdh, oc bradha modh, oc gör mik godha oc gudhi täkka, oc mis-ku*n*na mik, oc allom them jak äghir goth fföre bidhia, liffwandis oc dödhom O wälsignadh jomffru Sancta dorothea, war när mik j minom ythersta thima, oc w*ä*rna mi*n*a siäl fran hälwitis pino, oc
246 ärna mik m*ä*dh thi*n*ne wälsignadha bön at | jak maghe räth skriptamal göra m*ä*dh beskasta anghir oc hiärta*n*s trägha fför mi*n*a syndher oc syndha ffförlatilse oc the hälga olni*n*gh oc gudz signadha licama w*ä*rdelika wnfaa tha jak skal hedha*n* aff wärldhe*n*ne gaa oc at jak maghe til tik ko*m*ma oc m*ä*dh tik bliffwa oc loffwa min gudh fför wtan ändha th*ä*t wnne os allom gudh ffadhir oc son oc thän hälge ande fför sancta dorothea wärdogha bön skuld

(Efter cod. Giess. *881.*)

Digitized by Google

190. Till S. Elisabeth.

Aff sancta elizabeth

O Hedirwärdogha ok min kärasta fru | sancta 300
elizabeth aff tik glädz himilin oc iordin frögdhas
Thän daghin är wärdhir loff, oc är fullir mädh
äro, oppa hwilkom thu min kära fru sancta eliza-
beth, mädh sigher forfoor thän gambla renlifsens
owen O milda modhir oc fostirmodhir mädh thinom
hälga bönom, war bidhiandis for os for thän hedhir
oc frigh thu fik, tha iomfru maria gudz modhir
Thin fränka oc modher syster dottor, tik sökte oc
omfämdhe mädh största ödhmiukt oc kärlek Ok i
hänna wmfämnilsom wpfyltis thin wälsignadhe son
sanctus iohannes baptista, oc thu mädh them hälgä
anda Ärna mic thäs hälga anda nadh, min kär-
asta fru sancta elizabet, oc göm oc bewara hona i
mik til min dödh Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

191. Till S. Erasmus.

Haar som läs hwar sönedagh thässa bön mädh (286)
pater noster oc Aue maria j sancti erasmi
hedher han faar aff gudhi tässa v gaffwor the
fförsta är at han faar sina widhertorfft aff
wärdz godzse annat är at hwaske diäffwl älla
hans owini magho | honom skadha göra til liff 287
älla siäl. Tridhi är at hwad han rätthelika bedhes

Digitized by Google

aff gudhi th*ät* far han Fiärdha at han frälsis aff allom sino*m* dröffuilsom Fämte at han ffar angh*er* för sina synde oc rät skriptamal Oc gudz likama j sin yth*er*sta tima

O sancte erasme, ihesu christi dyr martyr, som pino oc martyrium tholde a paska dagh ffor ihesu christi thro oc kärlek skuld Oc th*är* fore fik thu stora andelika glädhi, at thu skulle döö a th*em* dagh, som war h*ärr*e stodh op a[ff] dödha Jak
288 bidh*er* tik, m*ädh* ödhmiuko*m* hugh oc hiärta, | at thu fför thin hardha dödh oc gry*m*masta pino, th*är* thu tolde för gudz tro oc kärlek, at thu wärdoghas bidhia för mik, at jak matthe styrkias j gudz tiänist oc thi*n*ne Oc wärdoghas at göma mik fran allom ranko*m* thingom, syndh oc sorgh, oc allom wadha, badhe til liff oc siäl Oc at gudh matte mik förläna brödh oc klädhe j mina liffs dagha, äfft*h*er sin signadha wilia Oc at jak matthe wärnas oc gömas för allo*m* mino*m* owino*m*, th*är* mik skadha wilia, til liff oc siäl Framdelis bidh*er* jak tik, sancte erasme,
289 at [thu] styrk mik j godho*m* oc hälgom | liffnadh Oc giff mik skäl oc ränth sanwith, badhe j helbrigdho oc siwkdom Oc särdelis j dözsens thima, at jak matte faa angh*er* oc idhrugha för mina synder Oc räth skriptamal, oc ihesu christi hälgasta likama wärdheligha wnfaa oc anama, mik til siäla helso, j mi*n* yth*er*sta tima Oc himerikes rike fför wt*an* ända

[*Coll.*] O sancte erasme, för thy at war h*ärr*e ihesus christus sagdhe tik, at the som kalla oppa thit hälga na*m*pm, th*em* skal th*er*a bön weethas oc

Digitized by Google

höras, thy kallar jak a tik oc thit hälga nampm, at thät jak haffwer bidhit j dagh, wärdoghis gudh mik thät giffua fför thina bön oc hälga | fförskullan Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Variantrubrik till föregående.

Hwilkin som läs hwan synnedagh thässa bön (189) och lather brinna eth wagx liws finghers lankt oc giffwer ena almossa [*N:* eth brödh] j gudz nampn oc sancti erasmi hedher han ffaar aff gudhi thässa v gaffwor The fförsta at.... [*sedan = A 43*]

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

192. Till S. Erik.

Här äpter fölgher en godh bön af thöm hälgha (265) härranom sancte eric konungh

Välsighnadh[e]r wari thu Min kære härra oc konungh sancte eric Jak ta[k]kar oc loffwar oc hedhrar thik for thit hälgha lifwärne thu hafdhe j fasto oc wakw oc gudhelikom bönom oc jdhkeliko harklädhe oc mädh stora aterhalldhe thuinghgadhe thu thin likama oc war rädhoboen at döö for gudz tro skuld oc stryddhe mannelika mot gudz owinom oc [for] the hälgho tro oc [wardh] thär äpter dräpin af thinom owinom oc antwardadhe thina hälgha siäl j gudz händher a hans hälgha opfärdhis dagh til

Digitized by Google

himerikis oc ār nw styrandhe oc radhandhe m*ädh*
gudhi siälwom for wtan ända O min käriste h*är*re
266 sancte erich | som älskadhe gudh af allo hiärta oc
war milldh*er* thino*m* rikis almogha Jak owärdogh
syndh*er*ska bidh*er* thik oc flyr til thin m*ädh* stadh-
oghe tro oc ffwlko[m]no hiärta hiälp mik j alle
minne widh*er*thör[f]t til siäl oc likama oc j mino
döz tima oc for vtan ända ro hwilo m*ädh* thik j
himerike Amen

(Efter cod. Ups. *C 68.*)

---

193. Till S. Eufrasia.

(304) En bön aff sancta eufrasia

O wärdogasta blomst*er* qwist*er* mii*n* kärasta iom-
fru sancta eufrasia, so*m* swa arla wpuäxte aff thäs
hälga anda nadh Ok wtspredhes j osighilico*m* dygdo*m*
Jak lofuar oc prysar tik ij blandh alla hälga iom-
frur, for thina stora ödhmiukt renlek oc lydhno,
so*m* thu thino*m* kärasta älskoga ihesu christo inn*a*n
thiänte, m*ädh* alskona andro*m* dygdo*m* Ok enkan-
305 nelika for | thit stora thulumodh, so*m* thu wäl-
uiliandis oc gladhelica hafde, i allo*m* motegang oc
frestilsom Ok swa mykit älskadhe thu thin gudh,
at thu ey atenast ow*ir* gaff konu*n*gxlica rikedoma,
w*är*ldinna bälde, oc alskona wällost Wt*a*n iämuäl
allan thins licama wilia i största thräldo*m* oc for-
brygdilse Wärdhogas mik ow*är*dhoghe syndirsko
ärna, oc forwä[r]ua aff thino*m* kärasta brudgo*m*ma,
som thu nu oc äw*är*delika mädir frygdas oc glädz

Digitized by Google

At han for thina mildhelica bön skul, mik forlatir alla mina syndir, *som* iak mot hans wilia hafw*ir* giort J thy at iak mino*m* vilia hafw*ir* äpt*ir* fölkt Ok at iak maghe gudhz nadh faa til at tik atirfölghia i gudhlikom dygdo*m* Som är i skäliko reglo halde J reno*m* oc gudhliko*m* tanko*m* i sanne ödhmiukt, oc lydno oc thulumodh i[n] til minz lifs ändha Ok äpt*ir* mi*n* dödh mädh*ir* tik oc thino*m* kärasta h*ärra* Jhesu christo glädhias for vtan ända Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

194. Till S. Franciscus.

Var. *a.*

Gläs war helge fad*er* sancte francisce th*är* tu (294) värdog*er* wast faa guz helga v vnde i thin lika*ma* reglone til stadfestilse alle värdi*n*ne til en a*n*delik*in* speghil swa bid*er* iak tik sorgful m*ä*nniskia oc sy*n*dok min h. fad*er* s. fran[cisce] th*ät* tu skriff i mi*n*a siel oc mi*n*o hierta alla guz helga pino th*ät* [iak] aldre forglömö ha*n*s helga dyra dödh at iak matte tes värdog*er* vara fölgia ha*n*s be*n*edida fotspor äft*er* ok bära th*ät* hel[ga] kors m*ädh* tik i rätte ödmiukt oc fatiikdom oc re*n*s liifs lifv*er*ne Sua bid*er* [iak] tik mi*n* h fad*er* s fra*n*[cisce] th*ät* tu bedhis os sy*n*do*n*a forlatilse the*n* hälga*n*s i*n*giuttilse alla godha dygda fulko*m*milse allo*m* cri*s*no*m* siälo*m* roo oc nadhe oc os sy*n*dogom m*ä*nniskio*m* fridh i iordrike ok äu*ä*rdelik*it* liff i hi*m*mi-

Digitized by Google

*ri*ke sva bid*er* iak tik mi*n* h fad*er* s. fran[cisce] th*ät* tu kom til min ta iak skal döö m*ädh* tino*m* helgo brödro*m* ok systro*m* flero*m* m*ädh* s. antonio m*ädh* s. luduico m*ädh* s dominico m*ädh* s. clara m*ädh* s birgitta ihesu christi br*u*n m*ädh* s helena th*ät* helga cors fan i fölgin mik for domi*n* bidhin for mik alt th*ät* i ku*n*nin ok alt th*ät* i formaghin ok latin ald*r*e aff ath bidia för iak är i the ärone ok glädie*n* som the äro som tin hel b*e*nedida blodogh fotspor haua äfte fölgt Sva bid*er* [iak] til mi*n* h fa[der] s fran[cisce] th*ät* tu lise mi*n*a siel i skärsälds pi*n*o alt th*ät* tu ka*n*t ok formath tu släp ok ald*r*e aff mik for e*n* iak är i äu*är*deleke gläde m*ädh* tik Amen

(Efter cod. Ups. *C 19.*)

Var. *b.*

(285) En godh bön aff them hälga h*är*ranom sancto francissco

O sancte francisse, hälgaste fadh*er*, gläs oc fröghas j äw*är*dhelikom hedh*er* oc äro För thy at thu wast wärdogh*er* at ffaa wars h*är*ra ihesu christi hälga fäm wnder j thino*m* likama, til thi*n*na reglo stadhfästilse Oc wärldi*n*ne til en andelikin späghil Thy bidh*er* jak tik hälgaste fadh*er* sancte francisse, at thu skriff ihesu christi pino j mi*n*ne siäl, swa at jak aldrigh glöme hans swidha, oc wärk, wtan at jak matthe skodha hans blodhogha fothspor Oc bära korsset m*ädh* hono*m* j rätthe ödhmykth {*K*

Digitized by Google

add: fatikdom] oc renlikhet O godhe härra, bedz
mik | aff gudhi syndenna ffördatilse Oc alla dygdha 286
fwllkomnilse, oc kom til mik mädh sancto antonio, lodouico, oc sancta clara, mädh flerom thinom hälga brödhrom [*K add:* Hwilke som nw ärw i storo ok obegriplike äro mädh thik For thy at the fölgdo thinom hälgha fotsporum] Oc swara fför mik, j gudhz dome, lisa mik j skärslo eldhe, som thu haffwer makt at hiälppa thinom systhrom oc brödhrom Oc ower giff mik ey fför än jak komber til min gudh oc til tik Oc flere hälge män, hwar jak maa mädh idher glädhias oc frögdhas fför wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

195. Till riddar S. Göran.

Var. *a.*

En godh bön aff them hälga härranom riddar 293
sancte örian bidh för a[nna] s[wensdotter]

O hälgher härre sancte örian, ädhle riddare Oc dyr martyr, bidh til gudh för mik, at han mik beware oc göme för allom minom owinom, andelikom oc likamlikom Oc at han wärdoghas, at spara mik swa länge j tässe wärdh, at jak matte böta oc bätra mina synder, jak haffwer giorth arm synderska, moth the hälga trefalloghet Oc bidher jak tik, min älskelighe härra, riddar sancte örian, at thu fräls mik aff diäffwlsins wald Oc onda människio ilzsko, swa som thu löste oc frälste the

Digitized by Google

294 jom|frwna som drakin wille fördarfwa Oc opswälia, gudh gaff tik the nadher, at thu han ow*e*rwan Oc giordhe han til jomfrw*n*na fangga O ädhle riddare sancte örian, thu som alla thina nöd förwan, lath mik all dröffwilse oc frestilse ow*e*r wi*n*na, m*ä*dh thi*n*ne hiälp, swa at alla mina gärni*n*ga matte ko*m*ma til godhan ända, hwilkit mik wnne oc giffwi alzwallogh*e*r gudh, badhe til liff oc siäl fför thina hälga bön oc ffförskullan, mi*n* wärdoghe h*ä*rre sancte örian Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Var. *b.*

En ärligh oc god bön aff them äroffulla h*ä*rranom riddar s*ancte* örian

411 O hälogh*e*r h*ä*rre sancte örian, ädhele riddare, ffri oc staldz Oc martyr, bidh gudh th*ä*t han mik beware, thy jak haffwer marghaledis syndat, oc bidh fför mik til gudh, th*ä*t ha*n* mik swa länge spar, th*ä*t jak matte bötha oc bätra mi*n*a syndh*e*r, so*m* jak arm syndhirska haffw*e*r syndhat oc brutit mothe the hälga treffalloghet Jak bedhis nadhe h*ä*r aff gudheliko hiärta, oc bedh*e*r jak tik mi*n* gudh oc riddh*e*r sancte örian, at thu lös mic wtaff diäffwlsens wedagha, swa som thu löste the jo*m*ffrw*n*na, som draken ha*n* wilde ffförstäkkia he*n*nas liff, gudh gaff tha tik the nadhe, at thu gaff drakano*m* eth we j sith hiärta, th*ä*t ha*n* matthe bliffwa jo*m*ffrw*n*na ffanghe O ädhele riddar sancte örian, thu som alla

Digitized by Google

thina nödh | fförwan hiälp mik at bidhia jo*m*ffr*u* 412
maria himerikis keseri*n*na, th*ät* alle mi*n*a gärni*n*ga
matthe ffaa en godhan ändha, jo*m*ffru Maria ho*n*
giorde tik til swa ärlikin riddare, binth tith swärd
widh thi*n*a sidho oc stat mik til trösth j alle stw*n*dh,
och gör mi*n*a siäl helbrigda, hwat jak wakar, äll*er*
soffwer, äll*er* hwat jak gör O ädhele riddare sancte
örian, gör mik ffri aff alle sorgh, oc bedröffwilse
Amen pater noster

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

196. Till S. Hieronymus.

En godh bön aff the*m* hälga h*är*ranom sancto jeronimo älska hanom

O mi*n* älskelike fadh*er* oc h*är*ra sancte | jeronime 284
Thu äst snillena kännefadh*er*, thu äst the paradysi
fägh*er*sta roos som wpwaxste Oc wtsprede sik ow*er*
alla the hälga kirkio Oc jnna*n* lyste hona m*ädh*
thino*m* hälga kännedom Oc är liker j lönom oc
liffnadh widh sanctum iohannem baptistam, som
thu siälffw*er* oppenbaradhe Bidh*er* jak tik mi*n*
käriste h*är*re oc fadh*er*, at thu ärna mik sannan
anger, aff gudhelikom kärlek Oc rätfärdho[k]t
skriptamal Oc ihesu christi likama j minom yth*er*sta
thima O aldra käriste h*är*ra, kom mik til hiälp,
m*ädh* thino*m* hälga sambrodh*er*, s*an*cte iohannes
baptista Nar mi*n* siäl komber fför gudz dom Bidh*er*
fför mik, at jak ey äwärdhelika fördömis fför
mina | margfalla synder skuld, wtha*n* lath*en* mik 285

Digitized by Google

glädhias m*ädh* idh*er* ä*wärd*helika ff*ö*r wt*an* ä*n*da Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

197. Till S. Hieronymus.

280 En godh bön aff sancto ieronimo pater noster

Signadh*er* wari thu, sancte ieronime, som hiölt, oc screff hälghra m*an*na reghlo, oc hatadhe kättara Thu drogh i lathin alla the hälgho scrifft, thu widh*er*sagdhe kardinala hedh*er*, Oc liffdhe i bethleem m*ädh* store ödhmiwkt, oc ath*er*halde Thy bidh*er* iak thik, wärdoghe h*ärr*a, sancte ieronime, bidh for mik, at iak matthe thinom k*ä*nnedom fölghia, oc for thina skuld wardha gudz barn Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

198. Till S. Joachim.

(249) Här äpth*er* star en fagh*er* bön aff them wärdogha fadher oc h*ärr*a s*anc*te joachim

O ärofwlle joachim hälgaste fadh*er* ow*er* alla fädh*er*, rätwis äpth*er* allom gudz laghom, ärleke*n* oc dyghe-
250 like*n*, | j allom thino*m* gärni*n*gom, langan tima war thu barnlös, thu oc thin kära hustru sancta anna Oc ofrwk[t]samlik, hwilket idh*er* war til storan anger, tik förbradhe th*ät* biskopen oc präste*n* Oc jäm wäl thine fränder Oc thy aff store sorgh oc

Digitized by Google

änxla, rymde thu borth j skoghe*n*, at bidhia thär hwgswalan aff gudhi, än gudh är the*m* snar til hiälpa, som mä*n*niskior wilia stiälpa, än the sina tröst til hans säthia, än gudh alzwaldogh*er* hugnadhe oc äradhe tik Oc thina wälsignadha hustru, oc giordhe idh*er* badhen fruktsam Oc gaff idh*er* the afffödho som all wärldhen gladdes aff Oc jäm wäl aller hy*m*merikes gardher, hwilkin frwkt framdelis skulde födha aff sik liffsen[s] göra|ra O mi*n* 251 käriste fadh*er* oc wärdogaste h*ä*rra sancte joachim, hwad stora glädhi thu haffw*er* thär aff, at alzwallogh*er* gudz son är thin dott*er* son Oc thu äst hans käre modh*er* fadh*er* O aldra käriste fadh*er* sancte joachim, ärna mik thi*n*na kärista dott*er* kärlek oc wenskap Oc h*en*na wälsignadha sons nadh oc miskun*d*h Oc alla synda fförlatilse Oc at han wili mik bewara fför diäffwlsens klokskap oc försath Oc för äwärdhelikom dödh Jak bidh*er* tik mi*n* wärdoghe fadh*er*, at thu wärdoghas giffua mik the nadh, at jak tik äwärdhelika älske Oc jnnerlika tiäne oc loffwe j tässe bön, swa at jak matte komma til äw*ä*rdhelika hy*m*merikis äro, oc glädhi, thär loffua mi*n* gudh Oc thina äl|skelika dott*er* Oc alla 252 thina släkt ä fför wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

199. Till S. Joachim.

O alzmaktogh*er* gudh, huilkin m*ädh* thi*n*ne forsyn (277) hälgha Joachim längge ofructsa*m*man, aff enkan*n*elike nadh skipadhe wardha iomfru marie fadh*er*

Digitized by Google

Huilkin iomfru är gudz sons modh*e*r Vn miskun*n*samlika, at wi matthom hans liffwärnis menlöso äpth*e*rfölia, for hans dott*e*r forskullan, oc bön, matthom os idhka oc öwa i godhom oc dyghdelikom gärningo*m*, oc th*ä*r m*ä*dh faa äwärdhelika äro, gynom then sama wan h*ä*rra ihesum christum Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

200. Till S. Johannes döparen.

(258) En ärlighen bön aff them hälga h*ä*rranom s*anc*te iohannes baptista

MJn aldra käriste h*ä*rre sancte iohannes baptista, thu äst th*ä*n godhe iohannes, th*ä*r gudz son döpthe j jordhans flodh Thu hördhe gudz fadh*e*rs röst [*K add.:* i hymerike] Oc sath th*ä*n hälga anda j dwffuo
259 like, | Thu wast förra loffuadh*e*r aff änglo*m*, än födder aff modh*e*r liffue Thu tiänthe waro*m* h*ä*rra fför än thu wast födder, thy bidh*e*r jak tik mi*n* wälsignadhe fadh*e*r, oc h*ä*rra sanctus iohannes, th*ä*r swa mykla nadh fik aff gudhi, at thu bidh för mik syndoghe m*ä*nniskio Min hälge h*ä*rre sanctus iohannes baptista Jak flyr til thin m*ä*dh mi*n*ne bön Oc k*ä*nnes th*ä*s at jak är mykit syndogh Oc bidh*e*r jak tik käriste h*ä*rre, at thu lath mik aldrigh wanhopa wara til gudz miskun*d*h Jak trösth*e*r til tik sanctum iohannem baptistam Oc weth jak för wisso, at merra nadh*e*r [*K:* mere nadh] math thu bedhas aff gudhi än jak För thy thu äst hälgghaste man, som föddis aff qwi*n*no Oc rätwis j allo*m* thino*m*

Digitized by Google

gärn*in*gom Oc jak är en stor synderska Thy bidh*er*
jak tik ff*ö*r th*ä*n kärlek, | th*ä*r gudh teedhe tik at 260
thu ärna mik sannan anger oc idhrogha oc r*ä*th
skriptamal Oc gudz hälga likama oc the hälga
ölningh j mino*m* ythersta thima Oc bidh för mi*n*ne
siäl *mädh* allo*m* hälgo*m* ma*n*nom tha hon komber
för gudhz dom Oc war h*en*ne fförswarare oc hwgn-
are j allom dröffuilsom oc pino*m* Oc wärna hona
ff*ö*r diäfflome*n* Oc ledh hona *mädh* glädhi til äwärdhe-
lika äro hwar hon ma loffua gudh *mädh* tik ff*ö*r
wtan ända Läs pater noster oc Aue maria

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

201. Till S. Johannes döparen.

En godh bön aff *sancte* iohanne baptista

O sancte Johannes baptista, loff wari gudhi, som 283
thik wtualde, oc j modh*er* liffwe hälghadhe, oc i
allom dygdhom fulkompnadhe O sancte Johannes,
wälsignadh*er* wari thu, thy at p*r*ophetane spadho
aff thik, ängelin budhadhe thik, oc zacharias fik
ath*er* malith Gudh siälffw*er* loffwadhe thik, och
alle fingo hugnadh aff thik O sancte iohannes, wäl-
signadh*er* wari thu, thy at thu war meere än man,
oc likär änglom Gudz sendebudhi, mandomsi*n*s
döpefadh*er*, brudgu*m*mans wen, oc sannindi*n*na
witnare, oc then som saa hymilin ypnas Oc hördhe
gudhzfadh*er*s röst, oc kände mandomi*n*, oc saa
th*ä*n hälgha anda i duwolike O sancte iohannes
wälsignadh*er* wari thu, thy at thu | war the röstin 284

Digitized by Google

i ökneno, som spaat war aff thik, at thu war meer än prophete, liker helie Thu wast hälgha lästinna byrilse Oc patriarcha glädhi, syndogha manna wägher til himerikis astundan, oc alla dyghdha grundwal O sötaste härra sancte Johannes, bidh for mik, syndoghe människio, at iak matthe faa rättan anger, oc idhrugha for alla mina synder, oc skälikit aterhald aff allom thingom, oc kärlek til gudh, oc han älska ower all skapadh thing, oc himerikis glädhi for wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

202. Till S. Johannes evangelisten.

En godh bön aff them hälga härranom sancto iohanne ewangelista

O sancte iohannes ewangelista, ihesu christi kärista wen oc apostol Jak bidher tik fför the sörghelika
328 närwa|rw oc närstandilse, thu haffdhe wnder korseno, nar thu när stodh [*K, N:* warkunnadhe] the bedröffdha jomfrunne marie, som saa sin älskelika son hängia oppa korseno, bidher jak tik, at thu dragh til minnis thän hiärtans kärlek, thär christus tik bewiste Oc för thän troskap han til tik haffdhe, nar han tik sina kärista modher antwardhadhe, nar han hängde a korsens galgha Swa sighiandis til tik[1]), see thin modher Oc honom swa sagdho [*K, N:*

[1]) I st. f. orden: »Swa sighiandis til tik» har cod. *K:* O hura mildelica oc trolica waar härra ihesus christus sina älskelica födhirsko thie befälte tha han til thiin sagdhe See...

Digitized by Google

säghiand*is*], wast thu giordh*er* swa som annar h*en*na son J the sa*m*mo troo oc mildhet j tha sa*m*man bwndins, aff gudz mw*n*ne, the ärofwlla jomfrwn oc thu, käre h*är*re befällir jak tik mina siäl oc
5 likama Oc alla mina wi|dh*er*torfft Oc före tik giff- 329
w*er* jak mik skyllogha j dagh, för alla mina synder, jak haffw*er* giort, badhe the oppenbara oc lönligha äro J kirkio ällir wtan, j sömdh, oc läti j mino*m* bönom [*K add.:* oc osköta] Oc j myklom androm
10 förswmilsom, giffw*er* jak mik för gudhi oc tik skyllogha Oc bidh*er* jak tik mi*n* älskelike h*är*ra sancte iohannes, fför th*än* kärlek thu haffw*er* til alzwaldoghan gudh, oc hans kärista modher, at thu mik enka*n*nelika tak j thina wärn oc gömo Oc wänt
15 ey thin milda öron fran mik Oc förs*m*a ey mik för thy at [jak] är syndogh Oc war mik j allom mino*m* liffs tima en förswarare moth allo*m* the*m* mik wilia nidhra Oc läth mik ey wara wtan thina hiälp oc hwgnat, swa länge jak liffw*er*, | h*är* j 330
20 iordherike Oc äpth*er* th*ätta* liff ärna mik aff ihesu christo äwärdhelika roo oc hwilo j hymerike ä fför wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43*.)

---

203. Till S. Johannes evangelisten.

25 En godh bön aff *sancte* Johanne ewangelista

O Sancte Johannes ewangelista, ära wari gudhi, som thin Jomfrudom wtualde, oc thik a korseno | antwardhadhe sina kärasta modh*er* O sancte Jo- 285

Digitized by Google

hannes thu war i kännedom som en aff paradysi skola Thu war j kärlekenom som brännande baal, Thy gath thik enghin dröffwilse wnnith Thu war hudhstrukin, oc skamskorin, oc satter i brännande oleo Thu war bunden, oc drak etir wtan skadha, oc gaff allom them liff, som aff etreno waro dödhe Thu liffdhe längst aff allom apostolis, oc war i dröffwilsom langher martyr, thy är nw thin ära for wtan ända O sancte Johannes wälsignadher wari thu, thu äst i himerikis glädhi wallogher mädh
286 gudhi, oc wärldhinna domare, thu ärnadhe dö|dhe änkione liff, siwkom helso, röfwarenom angir, oc bätringh, thu giordhe aff käppom gwldh, aff stenom gimstena, thy är thin ära wtan ända O sancte Johannes bidh for mik, thät iak matte faa gudz kärlek, oc godha ändalykt, mädh godhom gärningom, oc i thina Jomfrulika gömo antwardha iak mik, mädh siäl oc liff, swa som gudz son antwardhadhe thik sina aldra kärasta modher, a korseno

(Efter cod. Holm. *A 38*.)

---

204. Till S. Johannes evangelisten.

Jtem de eodem sancto oracio

(312) O sancte iohannes ewangelista the hälgha trefallug[het]z skodare Jomfrudomsens speghil värna mic bidhiande thic beuara mic thina tiänista qwinno thu som är höghsattir i himerike wtgiwt thina böne. bögh gudh thär til at han lyse mit bryst Jac vp-
313 lypter min hwgh | til thik Mith hop säter iac til

thik Jac wtuäl thic til mi*n* patron Thu äst af gudhi
en wtuald iomfru oc kärare for andra Thu ren-
leksins skinande spägil. fästa mina vaghrande thanka
lat mic staa i renlikhetsins stadhga. stadhga mi*n*
wafrande sinne Bortält mi*n*a dröflica fianda. For-
drif fran mic alrafulskap. Täm mi*n* hugh oc dragh
igen Gif mic fridh. oc skära mit hiärta tak borth
the thingh mic gaa amot Tha thu soff a ihesu
bryst tha drak thu th*ä*r vt the hälgha läst Tha
thu wast forsänder til pathmos tha vplystos thu i
andelica skodhan Thu wtualde h*ä*rra werdhugha
thik rykta mic aff ihesu christo synda forlatilse
At iac swa matte venda jgen oc bät*ra* mina synde
oc faa nadhe O säle ewangelista hiälp mic idhke-
lica i thesse nödhi*n*ne swasom thu gömde ihesu
christi modh*er* som thic var antuardhat Swa bidh*er*
iac thic at thu göm mic. giff mic lifsens helbrygdo.
siäli*n*na hälghet, oc rolica tima | Öka i mic sannan 314
kärlek. oc rent bryst oc tröst mic i mino*m* krank-
dom O thu lykta, dygdha blomster. thu mästare
som seer th*ä*n trygga wäghin thu stiärna som altidh
lyser. thit milhetz skiin w*ä*rne mic af allom syndom
oc vttaki mic aff thesse myrka stufuu*n*ne. styr mit
lifu*er*ne som nw är löpande oc äpt*ir* th*ä*tta lifuit
vpför min siäl til äu*ä*rdhelica glädhi th*ä*r iac maghe
see oc skodha mi*n* gudh oc til föghias hälgho*m* oc
rätuiso*m* mannom i äwi*n*nelica äro

(Efter cod. Giess. *881.*)

Digitized by Google

205. Till S. Josafat.

(267) Hän ärlekin bön af thöm hälgha *härranom* *sancte* Josaphat

O älskelikaste oc aldra käraste *härra* sancte Josaphat wän *som* lilia skinandhe *mädh* alle dyghdha fä[g]rindh wälsighnadh*er* wari alzwallogh*er* gudh *som* thik wndh*er*lika vtwaldhe af otronom hedninghom oc gaff thik wit oc snille at wndhesta the hälgho tro oc stadhfäste thik swa j sinom kärlek at thu al wärldz thingh oc rikedoma oc konugxlika högthit ower gaf for gudz kärlek skuld oc th[ä]r äpter nödh*er* af thin*om* fadh*er* at taka konugx rike war thu swa
268 brän|nandhe til gudz hedh*er* at opbyghia closter oc kirkior oc vtwidha gudz tro oc wendhe thu m*an*gha til rätta tro oc ämwel thin eghin fadh*er* s*om* badhe war hardh*er* oc grömber til rätta tro oc sidhan thin fadh*er* war dödh*er* ower gaff thu konugxrike oc alla konu*n*gxlika högthit oc flydhe j öknena til thin mästara barlaam oc thiänte th*är* gudhi *mädh* hälgho lifwerne j fasto j waku j renlek j ödhmiwkt j fatikdo*m* oc gudhelikom bön*om* älskandhe gudh af alla hiärta Thy bidh*er* jak thik min älskelikaste *härra* sancte Josaphat konugh at thu ärna mik af gudhi s*an*na ödhmiwkt rätta lydheno oc s*an*nan fatikdhom oc renlek til siäl oc likama oc älska gudh ower all thingh swa so*m* thu giordhe oc äwinnelikit liff j himerike for vtan ända amen

(Efter cod. Ups. *C 68.*)

Digitized by Google

206. Till S. Katerina (de Grecia).

Här äpther star en ärlik bön aff äroffulle (252)
jomfrw*n*ne sancte katerine de grecie oc martyr

O Min älskelika Oc aldra kärista jomfrw sancte katherina J thina wärio oc gömo befäller jak mik, oc antwardhar *mädh* liff oc siäl Oc flyr jak enkan*n*elika til thin, *mädh* stadogh hop oc gudhelik*om* kärlek Oc bidh[e]r jak tik för the stora nadh oc järnt[e]kn, gudh giordhe *mädh* tik, at han wände tik ffran hedhind*om* Oc wtualledhe tik til sinna brwdh Oc stadfäste tik swa j si*n*ne troo oc kärlek, at thu förwan fämtighe mästara, *mädh* gudhelik*om* wisdom, hwilke som brände wordho, oc äro hälghe j hy*m*merike Oc nar thit hwffuod | war aff hwggit 253 ffför gudz troo oc kärlek skuld, tha flöth ren mölk ffför blodh aff thino*m* likama Oc gudz ängla toko thin hälga likama, oc fördho han oppa synai bärgh, oc jordhado han thär *mädh* hedh*er* Oc äwär*d*helika flyth*er* olio aff thinom hälga beno*m*, thär allan siwkdom helar, tik loffuadhe gudh j thino*m* ythersta tima, at alla the som a tik kalla, skulu wardha hördho aff hano*m* Thy bidh*er* jak tik mi*n* kärista jomfrw sancta katherina, at thu wärdoghas bidhia ffför mik, at jak matte *mädh* reno liffw*er*ne, sanne ödhmykt, bätra mina synder här j iordherike Oc wara bewarat ffför dödhelikom syndo*m*, oc diäffwlsins fre[s]tilsom Min kära jomfrw, wärdoghas at hiälpa mik j alle nödh Oc | j allom wadha badhe 254 til liff oc siäl Oc ärna mik the nadh, at jak matte

Digitized by Google

gudhi täkkias, oc allom godhom människiom Til tik säther jak mith högxsta hop oc tröst, näst jomfrw maria oc min hälga ängil, at thu kom mik til hiälp j minom ythersta tima Oc tha min siäl komber fför gudz dom at Jak wardhe bewarat för äwärdhelikom dööd Oc at jak matte faa äwärdhelika glädhi oc äro, för thina mildasta bön skuld, *mädh* tik oc allom hälghom mannom ä för wtan ända,

(Efter cod. Holm. *A 43*.)

---

207. Till S. Katerina (de Grecia).

Var. *a*.

298 ### Aff sancte katherine

O Äroful iomfru oc martyr sancta katherina, thinom iomfrudom oc mildhet andhuardha iak i dagh oc i allom thima, mik oc alla mina föräldra lifwandis oc dödha Ok alla them som mik älska i gudhi for hwilkom mik bör bidhia ath At thu wärdoghas mik oc them hiälpa *mädh* thinom hälgom bönom, at war bön maghe höras när gudhi Thy at iak wet *thät* wisselica, at thu *thät* ärnadhe när gudhi i thinne pino, at hwilkin människia oppa tik kallar i sinne nödh, oc är hon vtan dödhelika syndh Tha faar hon aff gudhi for thinna bön skuld, *thät* hon gudhlika oc skälika bedhis Thy aldra mildasta gudz brudh, minz oppa the löftena som thu wärdogh wast at ffa af gudhi, ytermer än andra iomfrur Ok köör mik ey bort ällir forsma, for mina mangha

Digitized by Google

syndir skuld Wtan wärdogas ärna mik fridh ok synda forlatilse Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

Var. *b.*

En godh bön aff the ärofulla jomfrunne sancta (93)
katerina de grecie

O ärofulla jomfru oc martyr sancta katherina, thinom jomfrudom oc milhet, antwardhar jak mik j dagh oc alla mina föräldra badhe liffuandis oc dödha, oc alla them som mik älska j gudhi, at thu wärdoghas göma oc bewara os, för allom dödhelikom syndom Oc för allom siälinna oc likamans | wadha oc diäffwlsins frestilse, bidh för mik min 94
wärdogha jomfru Oc patrona sancta katerina til thän ärofulla konungen, aff hwilkins clarhet thu skin som solen at han miskunne mik Oc styre all min ordh oc gärniga til sin hedher oc tiänist Oc wärdoghas äpthir min liffs tima komma oc ledha mina siäl til äwärdelika äro oc glädhi j hwilko äro glädhi oc frögh, jak maghe mädh tik oc allom hälgom mannom, bliffua äwärdhelika ä för wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *Dorotea Nilsd:rs bönbok.*)

Digitized by Google

208. Till S. Katerina (de Grecia).

(247) En fagher bön aff sancta katherine: —

Heel dyra gudz thiänista möö oc skinande fina-
pärla ihesu christi ärofulla brwdh oc paradysi lilia
iomfru oc martir Sancta katerina hulkin som är
badhe wiis oc mildh. oc wast halshuggin for wars
härra ihesu christi pino skuld oc nw styre oc radher
mädh honom i himerikis äro Jak bidher thic at
thu bidh for mik armom syndara til thän ärofulla
248 konungin aff huilkins klarheeth | thu skiin som
solen at han miskunne oc frälsa mic oc styre mic
altidh mädh sinne wälsignadhe nadh oc wärdhoghis
äptir mins lifs tima komma oc ledha mina siäl til
äuärdhelica äro i hulke äro iak maghe mädh thic
oc allom hälghom mannom lifua ä for vtan ända
AmeN

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

Till S. Katerina (de Senis).

Här äpther staar en godh bön aff the wärdoghe
jomfrwne sancta katerina de senis

O sancta katherina aff senis gudz wtualda brwdh
269 Oc skinande fina pärla oc paradysi wänasta lilia, | O
ihesu christi älskelighasta jomfrw, hwilken wärdogh
war at faa aff gudhi tree enkannelika gaffwor Oc
fordela fram fföre alla andra jomfrwr The förste
är at gudh siälffwer satthe sina torn krono oppa

Digitized by Google

thit hwffuodh Oc thär mädh gaff han tik sina hälga fäm wnder j händer oc föther oc sidho Oc än yther mer tok han sith hiärta oc satthe thät j thit bryst Oc thit hiärta satthe han j sith Ad thu skulde täs ythermer stadfästas j hans kärlek Thy bidher jak tik min älskelika jomfrw fför tässa wärdogha fördela oc gaffwor som thin brwdhgwmme ihesus christus tik äradhe mädh oc begaffuadhe fför andra hälga jomfrwr at thu wärdoghas haffua thina hälga bön fför mik, at jak mat|the förwinna 270 alla mina andelika oc likamma owini, som är wärldhin kroppen Oc diäffwllen Som altidh dagh oc nath mothe mik stridha Oc at jak matthe saa länge liffua, jak matte mina synder böta oc bätra, mädh sannom anger oc idhrugha Oc rätthom skrifftamalom Oc gudz hälgasta likama, til mith ythersta brödh Oc thär mädh äwärdhelikit liff, glädhi oc äro, j hymmerikes rike, fför wtan ända, hwilket mik wnne oc giffui ihesus christus, liffuandis gudz son fför thina wärdogha bön Oc förskullan, min kärista jomfrw, sancta katherina de senis Pater noster Aue maria

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

210. Till S. Katerina (af Sverige).

Här äpther star en fagher bön aff sancte 290 katherine war hälga modher oc frw sancte birgitte dotther läs gudhelika i[ngegärd] a[mbiörnsdotter]

Digitized by Google

O min aldra wärdoghasta frw sancta katherina, swerikis patrona Oc skinande finepärla, ihesu christi brudh, modher oc nwnna j wazstena closther Jak owärdogh synderska, astwndar tik hedhra oc loffua, som thu wälwärdogh är för thit hälga liffwerne, som thu haffdhe här j iordherike Nar thu owergaff thin wärdzlika bonda Oc alla wärldinna rikedoma Oc mädh gladhom hwg ffoor thu til room, aff
291 thino fädhernis | lande, hwar thu mädh thinne hälge modher sancte birgitte, thiänte thu gudhi, aff jnnersta hiärta, j fasto oc wakw, oc likamans twang wälsignadh wari thu min kärista modher oc frw sancta katherina, som war thän winqwisten äller tälingen, som gudh fadher plantadhe wnder sin högra aarm, wpwaxte oc wtspredde sik j alla dygdha frwkt oc fägrindh, j thinom gudhelika barndom, hwilkin thu gudhi offredhe j höffwiskom sidhom Oc j thino hionolaghi, thin jomfrwdom gömde Oc thin härra oc hosbonda mädh renom kärlek älskadhe,
292 | thy loffwer jak oc prisar tik ower alla hälga frwr oc jomfrwr Oc bidher jak tik min kärista modher oc frw, at thu ärna mik sannan anger för mina synder, oc räth skripta maal Oc gudz hälgasta likama, j minom ythersta tima Oc kom til mik, mädh thinne hälge modher sancte birgitte Oc frälsen mina siäl aff äwärdhelikom fördömilsom Oc diäffwlsens wälde Oc jnledhin mina siäl til äwärdhelika glädhi, hwar hon maa mädh idher, oc allom hälganom, ära oc loffua min gudh, ä för wtan ända Amen pater noster

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

I Birg:a Andersd:rs bönbok lyder rubr. (*s.* 368 *f.*):

En godh bön til sancta katherina sancta birgitta dotther hwar hona läs gudhelica tha haffwer ärchebiscoph jacob [Ulfsson] oc v andra biscopa hwar thera giffwit xl dagha afflat s b a

Efter den ofvanstående svenska bönen till Katerina de Svecia har cod. Giessen 881 (*s.* 231 *f.*) *en hittills okänd latinsk bön, ställd till Vadstena-klostrets förste confessor, magister Petrus Olavi, hvilken bön här må finna plats. Den lyder:*

O magisther et confessor birgitte mirifice vere fidei professor O petre magnifice regni superni professor nos iunge sedi selice ℣ Amauit eum dominus et ornauit eum Stola glorie induit eum

Deus qui beatum petrum confessorem tuum ad informacionem sponse tue beate birgitte fidelem deputasti preceptorem et ministrum Presta quesumus ut discipline tue legibus eruditi ad perfe[c]-cionem iusticie ascendere mereamur Per christum dominum nostrum Amen

---

211. Till S. Laurentius.

En godh | bön aff them ärofulla härranom 278
sancto laurencio läs hänne gärna

O hälgaste härre Oc dyraste martyr sanctus laurencius, hwilken som är thär thin mästare christus

Digitized by Google

är, hwilken tik haffw*er* hedhrat Oc rikan giorth Til tik ropar iak, oc ödhmyklika bidh*er*, at jak owärdogh synderska, hwilken som am*i*nnis oc wmfämpner thit hälga martyrium Oc thina pinor Hwilka thu tolde fför ihesu christi troo oc kärlek skuld Oc än tha at jak owärdogh är Tha flyr jak enka*n*nelika til thin, bidhandis tik, at thu giff mik nakot aff thino*m*
279 helsama rikedomo*m* Oc hymerikis | liggiande fää Oc hiälp mik j tässo dödheliko liffueno Oc ärna mik m*ädh* thino*m* hälga bönom, at jak matte wnfly diäffulsens snaror, oc hans fre[s]tilse ower ko*m*ma Oc wärna mik fför alla mina owina ilzsko, oc aff siäli*n*na oc likamans wadha oc dröffuilsom Oc styr mina wägha j thässo wadhelliko liffueno Swa at jak fför thina krafftogho bön skuld matte fräls wardha aff allo*m* lasto*m* oc syndom Oc at thu wärdoghas mik syndersko, thin tiänissta qw[i]*n*na, äpth*er* th*ätt*a liff, liofflika oc kärleka wnfaa, oc anama mina siäl, jn fför hy*m*merikis porth, th*är* thu nw är, m*ädh* gudhi, oc allo hymerikis härskapi, hwar jak maa
280 bliffua | m*ädh* tik Oc loffua mi*n* gudh äwärdhelika Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

212. Till S. Laurentius.

(257) En ärlighen oc godh bön aff the*m* hälga h*är*rano*m* sancto laurencio

O sancte laurenci, hedh*ir* wari gudhi, som tik til paffwa sixtum sände, hwilkin tik til ärchediäkn

Digitized by Google

giordhe Oc spadhe tik th*ät*, at thu thridhia dagh
äpt*ir* han, skulle martyr wardha O sancte laurenti,
signadh*er* wari thu, thy at thu war som gul j
eelde, oc som silffwer wndh*ir* hambre, som hwete
wndh*ir* slaghw, thy at tha thu laa a brän*n*ande
halstreno, tha fförsmade thu kesare*n*, oc sagdhe
tik | wara gudz liffwandis offer, thu war oc mykit 258
misku*n*dsamber, tha thu skiffte kirkiona ligiande
fää fatigho*m* mä*n*niskio*m* Oc war mykit gudhe-
likin, oc hördh*er* m*ädh* gudhi, tha thu wände ypo-
litum til gudz, oc tha thu ärnadhe lucillo öghon
Oc sywka änkio*n*ne böth*er*, thy haffw*ir* tith na*m*pn
swa mykit inbära, som th*än* som sigh*er* fik, oc
wan alth, thy thu want tith kiöt [m*ädh*] affhalle,
diäflana m*ädh* ödhmyukthe*n*ne, wärldena m*ädh*
fatighdomeno*m*, ma*n*na ilzska m*ädh* thulomod, dödz-
sens räddogha m*ädh* stadogha hopi, oc gudz kär-
leke, Thy godhe sancte laurenti, bidh*er* jak tik fför
th*än* kärlek gudh giordhe m*ädh* tik, ärna mik nakra
kärlekx gnisto, j mit hiärta, th*ät* jak matthe ödh-
myuklika syndenar bätra, oc diärffwelika gudz
hedh*ir* tala oc giöra Amen pater noster aue [maria]

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

213. Till S. Margareta.

En god bön til sanctam margaretam (255)

O älskelikasta jomfru sancta margareta, wärdogh
gudz jomfru, bidh for mik m*ädh* allo*m* hälgho*m*
jomfru*m*, til wan h*ä*rra ihesum christum, oc lath

Digitized by Google

thik söma, at höra mik j minom trangom, forlat mik ey wthan hiälp, oc säth mik widh myn skapara,
256 at han | frälse mik aff allom diäffwlsins forsathom, oc thaki bort aff mik nadhelika alt thät, som han hather j mik, oc göri mik tolika som jak maghe honom täkias, O sancta margareta, thu som drap oc forwan grymma diäffwllen, oc alla thina owini, bidher jak thik, min sötasta jomfru, lat mik for-
257 winna alla mina owini, andelika och | likamlica, oc hiälp mik tha jak skal döö, swa at jak maghe for thina bön skul frälsas aff hälffuitis fordömilsom oc aff di[ä]fflanna walle j myn ythersta thima, oc glädias mädh thik myn sötasta sancta margareta j äwärdeliko himerikis rike, för wthan ända amen

(Efter cod. Holm. *A 37.*)

214. Till S. Margareta.

259 Här äpther star en fagher bön aff the wärdoghe jomfrwnne sancta margaretta

Sancta margaretta, en aff gudz wtualda jomfrwr, bidh för mik til thin brwdgomma ihesum christum,
261 at han fför thit hälga nampn Oc för thina | pino förskullan wärdoghis at frälsa mik aff allom dröffuilsom Oc frestilsom Oc fföör fran mik miskunnelika alla the mik haata Oc gör mik gudhi täkka oc allom godhom människiom [*m add.:* Oc göm mik j gudz kärlek ok räddhogha] O sancta margaretta kom mik til hiälp j minz dödz thima oc fräls mina siäl aff äwärdhelikom dödh Oc diäfflanna räddogha oc asyn Oc ledh mik til äwärdhelika

Digitized by Google

glädhi, oc thär mädh tik bliffua äwärdhelika fför wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

215. Till S. Maria Magdalena.

En godh bön aff the hälge frwnne sancta maria magdalena bidh för mik i[ngegärd] a[mbiörnsdotter] (281)

O sancta maria magdalena, thu som mädh taranna käldo kom til miskunnena källo, ihesum christum, aff hwilke källo thu hethelika törste Oc hwilke thu fulstoplika drak Hwilken tik giördhe rätwisa som syndogh war Oc hugnadhe tik som sörghiande war O | aldra kärista frw Jak owärdogh synderska, 282 bidher tik at thu lys mik som mörk är, rensa mik som oren är Oc ärna mik synda anger oc ödhmykthenna thara, hymerikis astwndan, ledho widh wärldinna Oc hälffwitis räddogha Oc at mik matthe hiälppa the hälga wmgä[n]gilse, som thu haffdhe mädh warom härra ihesu christo,* hwilkom som wari loff hedher oc ära för wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

*En variant-utskrift (f. ö. lika) har följande slut efter * (rad 19).*

O min aldra sötasta fru, sancta maria magdalena, iak bidher thik, for alla the äro, thär gudh haffwir giort mädh thik, badhe i himerike oc iordh- (257)

Digitized by Google

rike, at thu göm mik, oc wärna fran allom dödhelikom syndom, oc allom minom owinom, synlighom oc osynlikom, oc at iak maghe glädhias mädh tik
258 | äwärdhelika Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

216. Till S. Martin.

378 En bön af *sancte* martino

Välsignadher see thu sancte morten som gudh siälffwer wt waldhe thu ästh thän biskopen som wardh the hälgho kyrkio storth lyws tronna starker stolpe klärkdomsens spegil godha sidha känneffadher räthwisa manna glädhi ondha manna rädhdoghe ffatigha hugswalare dröffdha manna hwgnadher O sancte morthen mädh thinne bön ffingo thre dödhe
379 liff spetäl|ske böther, marghe sywke helso, oc tik withiadhe änglane, gudz teekn syntis offwer tik j mässone, diäfflane fflydho fför tik, thin dödher thedis tik, oc thin ära syntis marghom, thy O godhe härre sancte morten, bidh fför mik, at jak matthe skäligha oc ödhmyw[k]ligha wäghen gaa til himerikis, oc tith mädh kärlex gärninghom at komma, pater noster Aue maria

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

217. Till. S. Olaf.

(266) Här äpter fölgher en godh bön af sancto olaf ko[n]ung

O ärlikir h*ä*rra oc konugh sancte olaff th*ä*r stadhogh[e]r war j gudz tro so*m* bärgh grömber gudz owino*m* so*m* leon oc var fwller m*ä*dh gudz kärlek oc opstodh so*m* en hälgh[e]r apostol oc prädicadhe the hälgho tro m*ä*dh brännandhe gudz kärlek oc vtwidhe the hälgho tro m*ä*dh ordhom oc gerninghom oc gaf thik stora win om thin rikis almogha at the skullendh läras j the hälgho tro oc stryddhe star[k]lika mot gudz owino*m* oc wardh dräpin for the hälgho tro skuld oc är nw j äwärdhelike äro m*ä*dh siälwm gudhi m*ä*dh honom äwinnelika styrandhe oc radhande for wtan ända Thy O älskelike | h*ä*rre sancte olaf bidh*e*r jak thik af allo 267 hiärta th*ä*r fwller är m*ä*dh milhet oc kärlik oc astondhar at alla m*ä*nniskior skullen thik hedhra at thu matte for thöm bidhia thy flyr jak til thi*n*na milldha bön at thu ärna mik af gudhi rätta tro stadhogh[t] hop oc fwlkommin kärlek til gudh oc sannan syndha angh*e*r oc rät skriptamal oc äwinneliket lif j himerike for wtan ända amen

(Efter cod. Ups. *C 68.*)

---

218. Till S. Paulus.

Här äpth*e*r star en godh bön aff th*e*m äro- (329)
fulla h*ä*rra sancto paulo läs h*e*nne m*ä*dh
gudhelikhet oc atwakt Oc glöm ekke a[nna]
s[wensdotter]

Hedh*e*r oc ära wari tik o sötaste gudh ihesu christe, som sanctum paulum th*ä*n aldra wärdoghasta h*ä*rran

Digitized by Google

wnderlika wmwände Oc tok han w diäffwlsen[s]
käfftom Oc giordhe aff gry*m*masta leon säffuasta
[*K:* ödhmiwkt] lamb Oc är eth wtwald kaar til alla
dygdhelika gärni*n*ga O käriste h*ä*rre oc älskelike
wen sancte paule, wälsignadh*er* wari thu fför thy
330 thu wast första kirkio*n*na liws Snilli*n*ne dygh, | gudz
liggiande fää Oc thäs hälga anda pipa jordherikis ängil
ma*n*likin riddare, hedhni*n*ga*n*na fadh*er* [*K:* kä*n*ne-
fadh*er*], Höghfärdhi*n*na hatare, sörghiande ma*n*na
hwgswalare, diäffla*n*na räddoghe Oc alla dyghda
mästare Thu war sannelika abraham j gudhelike
lydhno, som iacob idhen j̃ ärffwodhe Som ioseph j
renliko liffw*er*ne Som moyses miskun*s*ambir som
dawid ödhmyker Som iob twlogher Som helyas
brä*n*a*n*de Oc stadhwgh*er* [*K add:* i prädican] som
ieremias Thu war optha j mörka hws oc dödzsens
wadha, tryswa skipbrwta, tryswa hwdstrwkin oc
gisladh*er* Oc entidh stenkadh*er* Oc j försatom oc
diäffla qwalom [*K:* ildzsko], oc enkte gath tik *om-*
331 wänt För thy ad | gudh war tik kär j thino
hiärta Thy godhe h*ä*rra Oc aldra käriste fadh*er*
sancte paule, som j tridhi hymelin saa gudh oc
han[s] wnderlika thing, ärne mik oc h*e*nne th*ä*tta
skref stadogha troo Oc brä*n*nande kärlek til gudh,
oc hans kärista modh*er* Oc stadhelika staa j gudz
bwdhordh oc ware hälge reglo Oc äwärdhelika äro
oc glädhi m*ädh* tik fför wta*n* ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

219. Till S. Petrus.

Til s*an*cte Pe[ter] en godh bön

O sancte petre gudz wtwalde apostol, thu | som 261
först sagdhe ihesum wara liffwandis gudz son, war
härra opbygdhe sina kirkio ow*er* thik, oc antward-
adhe tik himerikis nykla, oc gaff thik waald oc
makt, at lösa oc binda, j himerike oc j iordherike,
Thu äst gudz fara gömare, oc thera äpth*er*dömе
som sina synd*her* willia bätra, kirkio*n*na kän*n*e-
| fadh*er*, paradisi dör, gudz wtualda ma*n*na ära, 262
wara siäla älskare, Jak wsul synd*her*ska oc brut-
likin hwat skal jak göra, Tha jak komber til thik,
hiälp mik at jak ältis ekke skämelika fran thik
for mina lasttelika synd*her*, hwilka jak haffw*er*
giort, thy bid*er* jak thik som särlikith | wald haffw*er* 263
aff gudhi, at lösa oc bindha j himerike oc iorde-
rike, at thu löss mik aff allo*m* mino*m* syndho*m*
oc synda bando*m* amen

(Efter cod. Holm. *A 37.*)

---

220. Till S. Petrus.

Aff sancto petro apostolo (104)

O Härra ihesu christe thu som antwardade sancto
petro apostolo himerikis nykla och biscops makt
owir siälanar ath lösa oc binda wi bidhiom thic

Digitized by Google

m*ädh* ha*ns* hiälp oc bön at thu fräls os aff allo*m* warom synda bandom Amen

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

---

221. Till S. Petrus.

(237) En godh bön aff sancto petro apostolo

HÖr mik sancte pedhar apostol apostla höfdhinge hyme*r*ikis nykla bärare thu som hafw*ir* aff waro*m* h*ä*rra ihesu christo wald at binda oc lösa siälana oc wplata oc atirlykkia hymerikis porta hiälp mik milde hiälpare at iak maghe vardha wärdogh*er* m*ädh* thi*n*ne böna hiälp at faa aflösn aff mino*m* syndo*m* hulka mic daghlica röghia vnkoma oc fly hälwitis
238 myrk thic vplatande for mik hime|rikis rike Jak bidh*er* om höxta forma*n* hiälp mik mille hiälpare so*m* willir är farin atir til faara hiordhinna vm wan h*ä*rra ihesum christum huilkin thic räkte hand tha thu böriadhe sionka vprättande thic oc thu kändis widh han sighia*n*dis Thu äst ihesus gudz son

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

---

222. Till S. Petrus (under sjukdom).

(645) Til s*ancte* pedh*er* bidhi siwk*ir* swa

O Apo*stla*nna höffdinge sancte pedh*er*, gud gaff tik makt ath hwat tw lösir j jorderike, th*ät* är löst j hi*m*merike, tw varth löstir j mörkastuwne aff

Digitized by Google

margo*m* bandom, thu lös mik aff m*ar*gom syndom, som mi*n* siäl är m*ädh* bwndin j jorde*r*ike, gudh beffälte tik hi*m*meri*k*is rik*is* nykla, thu hiälp nw mik th*är* i*n*koma oc th*är* m*ädh* tik äw*ärdhel*ica bliffua oc glädias Amen

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

223. Till S. Thomas.

De sancto thoma 312

O Sancte thoma iak syndogh m*ä*nniskia, bidh*er* tik for the glädhi gudh giorde m*ädh* tik Tha han tedhe tik sina hälga wndir, oc styrkte tik i allom thino*m* *gär*ningo*m* Ärna mic m*ädh* thi*n*ne hälge bön th*ät* gudh matte warda mik kär oc brä*n*nande i mino hiärta Ok hans pino ok thulumodh aldrigh glömande i mi*n*ne siäl Ok for the störkilse oc glädhi tw tha fik, ärna mik rättha ok stadhugha tro, nw oc i mi*n* yth*er*sta thima Ok at iak maghe tha, m*ädh* glädhi oc hugnat see, the sötasta wndhenar, oc the*m* äwärdhelika loffua Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

224. Till S. Ursula.

Här börias en godh bön aff the ärofulle jom- (263)
frw*n*ne sancte wrsule ffor xi M jomfrwr stod oc war th*e*ra ledh*i*rska til the hälga troo Oc
gudz rike

Digitized by Google

Heel oc glädz ärofwl gudz jomfrw oc martyr
sancta wrsula, paradysi blomsther Oc wärldinna
264 lilia, | hwilken swa mykit älskadhe thin gudh oc
skapara För hwilkins kärlek skuld thu ower gaff
konungxlika rikedoma, [*I add.:* oc wärldinna bälle
oc] thin fästeman, hwilkin thu wmwände til the
hälga troo, mädh xi M jomfrur, hwilka alz wald-
gher gudh widha om wärldhinna samman hänthe
Oc wndherlika wth leddhe aff fädhernis lande, til
the hampn, hwar the sniälla jomfrunar skullen taaka
oliona j thera lampor Oc wtgaa a wäghen, moth
sinom brwdgomma ihesu christo, hwilken idher jn-
ledde j äronna brwdha hws, giffuandis idher äwärdhe-
lika äronna krono, äpther edhars likama, martyr-
ium oc dödh O sancta wrsula, bidh fför mik mädh
sancto ethereo [*G:* elewterio] thinom fästeman Oc
xi M jomfrur, til alzwalloghan gudh, at han fför-
265 lathe mik alla mina synder, jak | haffwer giorth
aff minom barndom Oc til thänna stwndh Oc be-
ware mik fför allom dödhelikom syndom, oc diäff-
wlsens fre[s]tilsom fför skam oc bligh Oc alle laste-
like wmthalan, aff bradhom dödh oc allo ondo Oc
ärna mik aff minom härra ihesu christo, mädh
jomfru marie bön, oc alla hälga manna förskullan,
at jak aldrigh döör aff thässe wärld, fför än jak
haffwer älskadh gudh ower all thing, oc ower siäl
oc likama Oc giorth fwlla both oc bätringh fför
alla mina synder, mädh rätthom anger oc skripta-
malom Gudz likama til mith ythersta brödh, oc
the hälga olningh Oc wärdoghas thu min kärista
jomfru sancta wrsula, komma til mik, j minom

Digitized by Google

ythersta thima, m*ädh* allo thino ärofwlla sälskapi
Oc fräls mina siäl, at hon ey ko*m*me j diäffwl-
sins händer Oc p*re*sentera mina siäl m*ädh* frögh
oc glädhi mino*m* h*ä*rra ihesu christo, hwar jak
maa m*ädh* hono*m* oc tik glädhias ff*ö*r wtan ända
Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

Digitized by Google

5.

BÖNER

FÖR SÄRSKILDA PERSONER

OCH

UNDER SÄRSKILDA FÖRHÅLLANDEN

Digitized by Google

Digitized by Google

225. H. Katerinas rosenkrans.

Thätta är wara kära modhers sancte katerine rosen kranz som hon siälff oppenbaradhe enne gudhelike persone j wa|ro clostre swa sigh- 227
iandis täl mina roser systren swaradhe hwru skal jak them tälia the hälga jomffrun swarade hwar rosen haffwir v bladh

1.

För thät första bladhet skal man läsa vij pater noster oc siw aue maria warffru dröffwilsom oc thär mädh

Recordare virgo mater ... [latin]

2.

För thät andhra bladhet v pater noster oc aue maria them hälga v wndhom mädh thänna collecta

Domine ihesu christe fili dei viui ... [latin]

3.

Til thät tridhia bladhet läs vij pater noster oc aue maria oc vij sinnom | thälta warffru 228
loff Salue regina mater misericordie fför the glädhi gudz modhir fik nar war härre hänne sik först oppenbarade tha han war opstanden aff dödha.

Digitized by Google

4.

Til th*ät* fiärda rosen bladit läs jx pater noster oc aue maria för th*ät* frögdhelika oc glädhis fulla wars h*är*ra änlithe oc th*är* m*ädh* läsen Alma redemptoris mater . . . [*latin*]

5.

Til th*ät* fämta bladhet läs x pater noster oc aue maria m*in*ne kära modh*er* oc mik til hedh*ir* oc th*är* m*ädh*

Sponsa legis christi regis sequte mores forcium O birgitta katerina vestrum modrastis labium dum loquendo vel tacendo amastis dei filium date regem vt nos gregem ducat ad celi gaudium[1])

Här före haffw*ir* jak förwärffwat aff gudhi allo*m* them m*in* rosen kranz swa tälia älla läsa oc andro*m* th*ät* lära at the aldrigh skulu döö j dödhelike synd oc wars h*är*ra licama skal wara th*er*a sista brödh Oc th*er*a naturlike dödh*er* skal wara th*er*a sista pina etc^{ra}

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

[1]) Af de här förekommande latinska bönerna hafva de tre första, som äro mycket vanliga, i aftrycket inskränkts till begynnelseorden. Det sista stycket åter (›Sponsa legis‹) är en (f. ö. föga lyckad) travestering af en ›memoria‹ till Birgitta (här utvidgad till att omfatta både henne och dottren Katerina), som i sin ursprungliga form ingår i biskop Nicolaus Hermannis Birgitta-officium ›Rosa rorans‹. Den primära latinska texten återfinnes i ›Jungfru Marie örtagård‹ (utgifven 1895 i S. F. S. S.) s. 240, den sekundära, riktad till Birgitta och Katerina, i anförda arbete s. 212 noten (korrektare än här).

Digitized by Google

226. Om läsning af vigilier i Vadstena.

Var. *a*.

Tässin äptirscriffna wigilias ärum wi pliktoge 255
at läsa hwart aar

Först iiii for systir, oc brödhir Jtem iiij for clostirs wälgärningis mannom Jtem eth for sancte birgitte släkt Jtem eth for allas wara föräldra siäla Jtem eth for drotningana Jtem j fyra tässom högtidhom som komma wm aarit skal läsas vij psalma oc vigilias som är wm pingitzdagha dagh wm mitsomars dagh wm wincula petri dagh Sancta birgitta dagh canonizacionis fförsta manadaghin j fastonne [*Forts. är på lat.*]

(Efter cod. Ups. *C 12*.)

Var. *b*.

Tässen wigilias skulu läsas hwart aar Först ii 146
för fadh[e]r oc modh[e]r iiii för systra oc brödher eth för drötningana et för sancte birgitta släkt iiii för wälgärningis män Oc bör os läsa för wälgär[nin]gis människior om pingisdaga oc om midsomoren oc om petri adwincula oc om birgitte oc om hwitamanadag oc tässa sama högtidh[e]r bör os läsa vij salma för them | som liffwandis äru oc 147
eth M aue marior om fastona för wara föräldra siäla

(Efter cod. *AM. 422, 12:o*.)

Digitized by Google

227. Om nyttan af psaltarens läsning.

(393) aff sancti bernardi liffwerne star scr*i*ffwat ad diäffullen talade en tidh til han*s* oc sagde j psaltarano*m* standa otta wärs hwilkin the*m* läs hwa*n* dagh tha är ho*n* skild fra*n* mik oc mi*nom* ko*m*pano*m* tha badh sanctus bernardus diäffullen visa sik the versen diäffullen swarade th*ät* gör jak jngaaledis sanctus bernardus swarade jak vil läsa en psaltar*a* huar dagh tha mon jak oc ä hitta pa the wärs diäffwlle*n* 394 sagde för än thu gör tik swa | mykla mödho oc wandha tha wil jak thik the*m* häller sighia hwilken här äpth*i*r standa oc thy läsen m*ädh* atwakt

Jllumina oculos meos — — — Jn manus tuas domine commendo spiritum meum — — — Locutus sum in lingua mea — — — Et numerum dierum meorum — — — Dirupisti vincula mea — — — Periit fuga a me — — — Clamaui ad te domine — — — Fac mecum signum in bono — — — Gloria patri et filio

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

228. För sig själf och en sin vän.

(359) En godh bön ffor sik siälffw*m* oc sino*m* wen om thu haffwer nakon

Digitized by Google

O härra ihesu christe Jak loffuar tik oc takkar
fför alla thina miskundh Oc för alla thima, thär
thu haffwer hört syndogha manna böne Oc badh
för allom them, som tik haffdho mothe giorth Oc
antwarde[d]he j thins fadhers händer thin hälga
anda Thy bidher jak tik owärdogh synderska, at
| thu wärdoghas fför thina stora miskundh oc nadh 360
at miskunna mik Oc förlatha mik mina synder,
som jak haffwer giorth mothe tik Jak antwardhar
tik o härra ihesu christe min wen j händer, som
thu antwardadhe thina modher j sancte iohannes
ewangeliste gömo, tak thin tiänisto man som jak
nw före bidher, j thina gömo oc antwardhan fför
allom hans owinom synlikom oc osynlikom Oc göm
han oc bewara fran ondom radhom ffran styld oc
lyngh, fran allom dröffuilsom ffran last oc skam,
fra hwarie dödhelike syndh Oc allo thy som honom
skadha maa til liff oc | siäl Giff honom räth oc 361
liwst sanwith, wisdom oc snille, til at rädhas gudh,
oc halla hans bwdh j allom sinom gärningom,
hvilket honom oc mik wnne ihesus christus liff-
uandis gudz son, hwilkom som loff oc hedher ära
wari äwärdhelika Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

229. För sina enkanneliga vänner.

Thässa äpther skriffna böner skal thu läsa fför (313)
them thu wil enkannelika före bidhia

Digitized by Google

1.

O härra ihesu christe, giff thinom tiänara nadh oc hyllist, när allom godhom oc rätwisom mannom, hwilkin som gaff thinom pilt joseph nadh när kon-
314 wngen pha|raone, at frälsa israels söner aff kommaskolande wredhe Om wänt hans owina hiärta aff awndh oc ilwilia Oc giff honom thina nadh, at han bliffue fridhsambir, mädh allom godhom oc rätwisom mannom, at ey diäffwlin oc ey onda människior haffwi makt moth honom O härra liffuandis gudz son, hiälp oc miskunna honom O härra, ower giff han ey, oc läth han ey falla j diäffla fre[s]tilse, oc ey j sina owina händer, wtan gör han starkan oc staddoghan moth allom sinom owinom, at han styrkther mädh thinne hiälp, matte owir
315 komma all sin dröffuilse, oc wi|dher mödho Thät wärdogha tree som är thät hälga kors, hwilkit thu siälffwer hälgadhe mädh thinom hälgasta likama, oc dyrasta blodhe, säth mällan honom oc alla hans owini, swa at the fan aldrigh makt, honom skadha göra, til liff älla siäl Amen

2.

Jak antwardhar han N j the hälga trefalloghetz händer, gudh fadher göm honom mädh thino äwärdheliko walde, gudz son styr honom mädh thinne snille Thän hälge ande wplys hans hiärta oc siäl mädh thinom kärlek oc söthma Jak antwardhar han j gudz fadher händer Jak antwardhar hans siäl oc likama j hans äwärdhelika wald Jak antwardhar
316 han j the | antwardhelse, thär gudz son antward-

Digitized by Google

adhe sina älskelika modh*er*, j sancti iohannis ewangeliste gömo Jak antwardha hono*m* j the antwardhilse, th*är* ihesus christus liffuandis gudz son antwardadhe sin hälga anda gudhi fadh*er* a korseno Jak antwardhar han j ihesu christi pino oc dödh O[c] j ha*n*s hälga v wnder Oc enka*n*nelika j hans hälgasta sidho saar, th*är* wari th*ä*n kamaren oc holan, j hwilke han wari gömder oc bewaradher ff*ö*r allom sino*m* owino*m* Th*ät* blodhit som wtflöth aff thino*m* wälsignadha likama, oc hälgasta fäm wndom, th*ät* rense hono*m* aff allom sino*m* syndo*m* Oc skyle han för allo*m* sino*m* owino*m* Th*ät* hälga kors wari oppa | alla sidhor om kringh han, mällan 317 hono*m* oc alla hans owiner, at ey diäffwl ällir nakor ondh människia maghe hono*m* skadha, wardhe han signadh*er* m*ädh* the wälsignilse, th*är* ihesus christus wälsignadhe sik m*ädh* oc sina signadha modher, nar the foro til egiptum, wardhe han signadh*er* m*ädh* the wälsignilse, th*är* ysaac signadhe sin son iacob, wardhe han signadh*er* m*ädh* the signilse, th*är* ihesus christus signadhe m*ädh* the hälga tree konw*n*ga, at the skullo ey ko*mm*a til herodem, jak antwardhar han j the antwardhilse, th*är* tobias antwardadhe sin son tobiam, at han skulle atir ko*mm*a helbrygdha Swa atir | ko*mm*e 318 hans siäl oskadh til fadher, som hona sände j th*ä*nna dödhelika likaman Jhesu christi othalika miskun*d* ko*mm*e ow*er* hono*m*, j dagh oc hwar dagh Oc styre all hans ordh oc gärnin*g*a Swa at han maa liffua m*ädh* th*e*m hälga anda äwärdhelika,

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

230. För föräldrar och vänner, lefvande och döda.

(366) Här betänken edhra wenner badhe liffwandis oc dödha

O miskundsamber gudh, oc aldra käraste härre, jak bidher tik owärdogh syndhirska, fför thina bitherligha pino, oc hardha dödh, miskunna tik owir mins fadhirs oc modhirs siäl, war them nadogher oc miskundsamber, läth ey thina bitherligha pino oc hardha dödh fförtappas oppa them, wn them oc allom cristnom siälom, fför thina milla barmhärtoghet, äwinnelika äro j himerikis rike, enkannelika
367 them jak | är wärdzskyllogh at bidhia fför, som mik haffwa goth giorth, oc nywther daghelika dax thera godhgärningha — här räknen op thän oc thän — Giff them allom saman äwärdhelikin lön j thino rike Oc bidher jak tik min aldra käraste härra, fför allom them som liffwandis ärw, oc til mina fatigha bön litha — Här räknen op edhra wener — wn thässom thin hälga kärlek, stadh fäst them j thin hälga kärlek oc j thinne thiänist, styrk them j allo godho, oc wn them, tät them är nytthogt, badhe til liff oc siäl Amen

(Efter cod. Giess. *881.*)

Digitized by Google

231. För lefvande och döda (att läsas under mässan).

Här är bidhiandis for lifuandis oc dödom

I thins licama oc blodz näruaro härra ihesu christe tha antwardha iak mina vini At thu mädh thäs hälgha korssins dygdh | oc tilqwämd här nidher til iordh- 88
rikis thins fözlo tima, pino tima vpstandilse aff dödha, hälgha andz tilqwämd oc thit osighelica nampn som kallas vpbyrilse oc ändelykt. adonay sabaoth emanuel som är swa mykit som gudh mädh os. wäghir. sannind helsa oc war vpstandilse. oc serdelis bidher iak thic at thäs hälgha sacramentz thins blodz oc licama akallan at thu war minom winom til hiälp än thot the syndoghe ärw. tho aff thic skapadhe oc mädh thinom dyra döödh oc blodh atirlöste Oc thöm a thic hopande i dagh oc allan tidh värna oc frälsa aff allom diäfwlsins fängilsom oc fiandzskap. bandom. skutom oc wapnom wald oc makt. synlicom oc osynlicom oc allom sörghelikom krankdom som wara kan j math oc dryk oc alle sorgh | oc widhermödho oc angist blygdh och last aff 89
eldh oc wathn wadha aff syndom aff thordön oc liongeeldh storm oc allom wadhelicom fallom oc skadha oc aff kropsins oc siälinna hinder aff bradhdödha oc fräls mina wini antwardha stadhelica troandis them for thina pino skuld magho helas. Thy miskundsamaste gudh som alla hörir thär til thic ropa mädh stadheliko hop. hör mik syndogha människio bidhiandis for thinom swenom oc mädh thinne storo miskund som thu will oc kan mis-

Digitized by Google

kunna them oc forgiff them alla thera synder oc giff them thina nadh huilken them altidh maa fölghia oc bewara aff allo ondo oc ledha til äwärdhelica glädhi oc liiff Amen

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

---

232. För våra ovänner.

213 Til thässa bön afflath .x.M aar oc vi aar och xxx och vi dagha

O härra ihesu christe liffuandis gudz son, hänggiandis appa korsseno for alla syndara skuld oc aatherlösn Oc for them thik korsfästo, til thin wälsignadha fadher badh, sighiandis til honom O fadher
214 forlath them thera bruth, for | thy the witha ey hwadh the göra Swa bidher iak thik for thätta thit aldra hälgasta ordh, oc millasta bön At thu forlat minom owenom, oc allom them som nakot haffua j mothe mik giort, thera synde, Och giff them alt thät thu west thera licama oc siäla helso wara gagnelikith, oc tarfflikith amen pater noster

(Efter cod. Holm. *A 37*.)

---

233. För dem som pinas i döden.

Här äpther staa tree böner som läsas skulu fför them som pinas j dödhenom

Digitized by Google

1.

O härra ihesu christe fför thina stridh Oc hälg- 341
asta bön, thu badh för os, nar thin swetther war
giordher swa som rinnande blodz dropa a jordhena
Jak bidher tik för thins blodogha swetz myklikhet,
som thu wtgöt fför dödzsens räddogha oc faasa,
för wara synder skuld, wärdoghas at offra oc thee
thinom hälgha fadher thän blodogha swetten, mot
allom thinna tiänista qwinno syndom N Oc fräls
henna siäl aff allom pinom oc dröffwilsom, som
hon haffwer förskullat för sina synder Pater noster
aue [maria]

2.

O härra ihesu christe, hwilkin som wärdoghadis
at döö oppa korseno, | för wara synder skuld Jak 342
bidher tik fför alla the pino oc bes[k]likhet thu
tolde nar thin hälgasta siäl wtgik aff thinom wärd-
oghasta likama, at thu wärdoghas offra oc thee
thinom hälga fadher tässa thina beskasta pino fför
thina tiänista qwinno siäl N Oc fräls henne aff alle
pino oc dröffuilsom som hon haffwer fförskullat
för sina synder Amen Pater noster Aue maria

3.

O härra ihesu christe som sagdhe gönom prophetas
mwn Jak älskadhe tik j äwärdhelikom kärlek, thy
drogh jak tik äpther mik, tik warkwnnandis Jak
bidher tik härra ihesu, at thu thän samma kärlek
offra oc thee thinom hälga fadher för täs|sa thina 343
thiänisto qwinno siäl N oc synder, hwilka hon
haffwer fförskullat mädh syndom Oc fräls tässa

Digitized by Google

siäl aff äwä[r]dhelikom fördömilsom, för thina hälga pino förskullan Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Variantrubrik till föregående.

En paffwe war hwilken j sinom dödz thima badh en gudeliken man sin kappelan hwilken han mykit älskadhe at enast giffwa sik tre pater noster Nar thw seer mik staddan j dödzsins stwndh äpter thy thänna böner lydha
391 hwilken kappelanen trolika ffulkomnadhe|äpther dödhen kom paffwen j gän til honom clar oc skinandhe oc takkadhe honom storligha sighiandhe sik wara ffrälstan aff alle pino thy at ihesus christus äpter fförsta pater noster borth älthe han alla mina widhermödho theandis fför mik blodugan sweth äpter the andra pater noster mädh alla hans pino besklighet aff skrapadhe han alla mina syndher Äpther the tridhia pater noster oplästhe han mik himerikis rike mädh sinom kärlek oc inledhde mik mädh glädhi

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

Digitized by Google

234. För dem som pinas i döden.

Var. *a.*

Här börias thre böner som läsande är for them som pinas j dödhenom

1.

O söte härra ihesu christe, jak bidher tik, ffor thän stora kärlekin, som thu tha människionne tedhe Naar thu aff hymerike oc til wärldinna nidherfoor, at thola hardasta pino, oc smälikasta dödh At thu wärdoghas nw at frälsa tässa människionna siäl aff alle pino, som hon forskullat haffwir, Oc giff hänne thit rike, hwilkit hon kan ey faa wtan thina nadh, oc miskund

2.

O söte ihesu, jak bidher tik, for thän blodogha swetten, som aff thinom wälsignada likama flöt For thän räddoga | oc dröffuilse, som thu haffde for 251 thina pino som thu for os siälffwiliandis thola wille At thu offra thänna swettin thinom hälga fadher, For tässa människiona otalika synder, Oc forskulla hänne nadh, oc miskund aff allom sinom syndom och dröffuilsom, som hon forthiänt haffwir for sina synder Amen Pater noster

3.

O söte ihesu christe, jak bidher tik ffor alla the pino oc besklighet som thu a korseno tholde Oc

Digitized by Google

aldra mäst tha thin siäl fran likamenom skildis,
At thu thinom hälga fadher tässa pino oc besk-
lighet offra ffor tässa människio, Oc forwärffwa
252 hänne nadh oc miskund | aff alle pino, som hon
rädhis sik forskullat haffua for sina synder

(Efter cod. Ups. *C 12.*)

Var. *b.*

Hwar som vil frälsa sin wens siel pa hennis
vtgang i hennis ytterste tima Tha scal han
göre thry kneefaal it knefal medh hwario bön
305 som epter fölger, ok ena | pater noster ok Aue
maria Tha scal then siel medh gudz nad frelsis
aff heluitis pyna hwilkit en paffue i rom lot
läsa for syna siel i sith ytterste ok kom sielin
i gen ok sagde at han wart frelster for the
iij böner schuldh ok beuiste thet i sanningen
at sua var

1.

O herre ihesu christe for thin blodhoga sweet
306 som gik | wtaff thin helge lychama then tiidh thw
wylde hengie pa korsins galga forbarma tik offuer
thenne siel Pater noster

2.

O herre ihesu christe for alla the pyna thu leedh
her pa jorderike syden thu wasth afflad aff thöm

Digitized by Google

helga andha, til then tiidh tith hiertha brast ok gaff gud fader thina siel myskunna tik offuer thenne siel, Pater noster

3.

O herre ihesu christe for then stora kerlech schul
| ther thu haffuer til menniskiona nathwr Then tiidh 307
thu loth wp hymmelin nyder komendis til jomfrw maria ok annamede mandom i hennis lyff, medh hwlko thu natureno aaterlöste pa korsins galgha, Medh samma kerlech lat op hymmerikis rike for thenne siel Pater noster, Aue maria

(Efter cod. Holm. *Rålamb. N:o 11 in 12:o.*)

---

235. Till Kristi pina för en aflidens själ.

1.

O Miskunsamber oc alzwallogher gudh, Jak owärd- 347
ogh synderska bidher thik for the fängilse, som thu värdoghadhis at lidha for os, oc alt mankönith wtan sak wärdoghis at frälsa N siäl, aff allom fängilsom, oc aff alle pino som hon rättelika oc siälffwiliandis for sina synder fortiänt haffuir

2.

O Miskunsamber oc alzwallogher gudh, Jak owärd-
ogh synderska bidher iak thik, for then orätta domen, som thu tholde oc wilde fore os, oc alt mankönit atherlösn skuld oskyllogher wärdoghas at frälsa N siäl aff them hardha dom som hon rätte-

Digitized by Google

lika oc siälfwiliandis fore sina synder skuld forthiänt haffwir Amen

3.

O alzwallogher oc miskunsamber gud, Jak bidher owärdogh synderska tik for the hardha bindilse, oc bandin som thu wast bundin medh til studdhena
348 tha thu fore os, oc alt mankönith | flän[g]dher wardh at thu wärdoghas frälsa N siäl aff allom bandom thär hon siäl[f]wiliandis oc rättelika fore sinna synde forthiänth haffwir

4.

O miskundsamber oc alzwallogher gudh Jak owärdogh syndherska bidher thik fore the wärdogha oc välsignadha wnder som thu oskyllogh[e]r tholde j thinne wälsignadha sidho oc hiärta oc j allom thinom licama och fore thin hardha dödh som thu wtan saak tholde fore os oc alt mankönit oppa the hälgha korse at thu wärdoghas at frälsa N siäl aff allom dödhelikom saarom oc aff allom dödh oc alle nödh som hon rättelika oc siäl[f]wi[li]andis fore sina synder skuld fortiänth haffwir

5.

O miskundsamber oc alzwallogher gudh Jak owärdogh syndherska bidher tik fore thina hälgha graff
349 som thu wardh iordhadher | wti thu som härra war oc är offwir hymerike oc iordherike wärdoghas at frälsa N siäl aff alle sörghelike graff, oc aff alle pino som hon haffwir rättelika forskullath fore sina synder skuld

Digitized by Google

6.

O Miskunsamber och alzwallogher gudh Jak owärdogh synderska bidher thik for thin wärdogha wpstandilse som thu wpstod aff dödha at thu wärdughas latha N siäl wpsta aff alle pino oc we som hon rättelika forskullath hafuir medh sinom syndom oc wärdoghas wnna henne at blifwa medh tik i äwärdhelike äro oc roo for wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

236. Vid en afliden väns dödsbädd.

FAr nw cristin siäl aff thänna wärldena j alz- (649)
wallogha gudz ffadhirs nampn, som tik skapade, fari j iesu christi liffuandis gudz sons nampn, som fore tik tolde pino oc dödh, Faar j thäns hälga andz nampn, som fore tik nidher sändhir war aff hymmeriik, oc j tik gutin war, Far j helga ängla oc archangla, oc alla ix engla chora nampn, Far j helge martires, oc confessores nampn, Faar j hälga prästa, mwnka, oc ärmitha nampn, oc j alla hälga jomffru nampn, oc j alla hälgha manna oc quinna nampn, j gudz ffriidh wardhe tith rwm j daagh, oc thin bliffuilsse wari j dagh j äwärdhelikit paradiis mädh iesu christo warum härra Amen

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

237. För en vän på hans yttersta.

Jtem scal man mädh thänna bönir beffälla gudi (650)
han oc hans siäl som nw ärffwodher j sit ytersta

Digitized by Google

KÄre win jac befällir tik nw aldzwalloghum gudi, som tik skapade aff jordh oc mwldh, ath tw scal thär atir wtj mädh dödhenom, aff kropsins wäghna, thinne siäl gudz skapat thing som nw scal wth gaa aff kroppenom oc thessa wärldh, möthe hona gudz skinande ängla chora, oc wnfanghe hona, oc fföre hona gladelica j gudz aasyn, Alla gudz apostla wärldhinna domara, helghe martires winnande härskap, hälge confessores skinande gudz hopir Ärlika jomffru skari siwngande Komi tik nw til hiälp, oc wnfange, oc fföre thyna siäl til äwärdelica glädi
651 Thär hon ma mädh ider glädias | ey ffinnis nakot thät tik sculi nw rädda j nakro handa pino, mädh gudz dygdh, oc hälgasta ängla, oc gudz hälga manna hiälp, the glädias aff thinne tilqwämdh thär j sculin see oppinbarlika alla rätwiso oc sannindh, anlet mot anlit gudz clarasta aasyn j hwilko som är all himmerikis fägrindh, oc all glädi oc ffrögdh, ä ffor wthen ändha Amen

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

238. För en döende vän.

(651) En godh bön ffor honom

HÄrre gud alzwallogher alla tingha skapare, Jac bidher tik ffore thins enda sons iesu christi kärleek, mädh thäns hälge andz naadh, ath thu ffore thina obegripelica miscundh oc nadh vn thänna warum kära win alla syna synda fforlatilsse, som han nakon

Digitized by Google

tiidh haffw*ir* giort j syna liffs dagha til th*ä*nna dagh, tw weest han*s* wanskeligheet oc hwat hon*o*m brist*er*, thu so*m* är allmäktokasta h*ä*rr*e*, oc mildaste gudh, oc al tingh haffu*ir* skipat fulle*l*i*c*a til th*ät* bästa, thu räkna ey hono*m* han*s* wanskilse, ell*ir* brot, til äw*ä*rde*l*i*c*a pino, oc scr*a*pa ey han aff liiffsins book, m*ädh* th*e*m so*m* ffordömas, vth*e*n giff hon*o*m til, oc lat thins signada sons wars h*ä*rra iesu christi signada blodz vtgiwtilse til hiälp j hwilko thu vilde haffua alt man*k*ön*i*t til samärffwingia hy*mm*erik*is* riike Thin osegh*e*li*c*a stora miscu*n*dh, oc m*ä*nniskione st*o*ra vanskilighet böghe thik, oc thin störste k*ä*rleek draghi tik til ath miscu*n*dha hon*o*m, mädh*e*n thu väl vesth han*s* kra*n*ka stadgha, oc skipilse, O h*ä*rre iesu christe bewara th*ät* thu haffw*ir* j hono*m* m*ädh* thi*n*ne stora milhet giort, ath [thu] ey ffor*e* enkte ell*ir* ffanytte*l*i*c*a haffw*ir* ärffuodat, oc pino tolt ffor*e* hans sculdh, oc ey wari onyttelik*it* ath thu wth göt for*e* hon*o*m oc alt man*k*ön*i*t tith hälgasta bloodh, ffor hulk*it* han tik takkar nw, oc alle wy, m*ädh* alla i*n*nirlica hiärtha | nw oc ä ffor wthan ändha AMEN 652

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

239. För en nyss aflidens själ.

Th*ä*nna bönir scal ma*n* läsa epti*r* siälinne wt- (652)
ga*n*gh ath hon sculi ffrälsas aff häluit*is* bandom,

O h*ä*rre g*u*d thak thins thi*ä*nar*e* siäl j ith eenkannelik*it* rwm, so*m* thu haffw*ir* h*ä*n*n*e reth m*ädh*

Digitized by Google

thinne hälghe at*ir*lösilse Amen, O h*ä*rre gudh frälsa thins tiänar*e* siäl aff allom dröffuilsom, oc allo*m* dödh, som tw frälste enok oc elyam aff nat*ur*liko*m* döödh Amen O h*ä*rre gud fräls thins thiänar*e* siäl, so*m* tw frälste noe aff fflodhi*n*ne, oc habraham aff caldeis Amen O h*ä*rre g*u*d frälssa thins thiänar*e* siäl, so*m* tw ffrälste job aff storan krankdoom, oc moysen aff pharao omildha egypta konu*n*gh Amen, O h*ä*rre g*u*dh ffrälsa thins thiänar*e* siäl, so*m* thu frälste daniel aff leyoneth gry*m*ma, oc iij piltha aff b*r*innan*d*e vghn Amen, O h*ä*rre g*u*d ffrälssa thins thiänar*a* siäl som thu ffrälste swsannam rätwisa q*u*inno aff falskom vithno*m* oc dauid oc saul aff golias handhom O h*ä*rre g*u*d frälssa thins thiänar*e* siäl, so*m* thu ffrälste s*ancte* pedh*er* oc s*ancte* pauol aff mörkstuwne oc hardom bandom, tw ffräls nw hona aff allo*m* vaada oc wandha, oc rees hona op aff allo*m* dödh, oc vnffa hon*a* lioffliga m*ädh* godha lazara j tith hälgha sköth th*är* ho*n* ma glade*l*ica bliffua, oc äw*ä*rdelica glädhias Amen,

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

240. För en afliden.

O Miscu*n*dsamb*er* gudh stark*er* oc mildh*er* gudh Alzwallogh*er*, thu som | efft*ir* thi*n*ne m*ar*gffalla stora miscu*n*dh aff sstrykir ang*r*andhe oc sc*r*ifft-ande manz syndh*er* oc aff skrapar alla giorda syndh*er*, m*ädh* syndo*n*a fforlatilsse, dödhe*l*ica, oc nadhelika, oc fforglömdha, thu see nw mille*l*ica til thin tiänar*e*, ell*ir* tiänista q*u*inna, hwilkin som nw bed*is*

Digitized by Google

mädh innirlica hiärta, oc gudhelica bön syndona fforlatilsse, ffore hans oc wara bön, For thina helga miscund fforlaat henne sins brwtit moth tik aff kropsins wansklikhetz wägna, ellir dyäffwlsins swiklighet ellir aff wärlzsens falskheth, Ath han matte til enas the helge kirkio bön, oc hälga manna samfwndh, oc äwärdelica glädias j hymmerik O härre gudh miscunda tik offwir hans harda swkkan, oc stora hiärtans grath, han haffwir ey nw hopas ellir trösta wthen j thyna miscundh, thu laat han nw vara fforlictan oc til enadhan til thin äwärdelica ffridh som är mädh tik oc himmerikis härskapit som bliffwer oc är, ä ffor vthen ända Amen

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

241. För de aflidnas själar.

(Att läsas på kyrkogård.)

Jnnocencius thän iiii paffwe gaff hwariom enom som läs aptherscriffna bön mädh gudhelighet j kyrkio gardhe älla j kyrkiona jngangh xl dagha aff|lat oc ena carena fför hwaria 406 människia thär ärw iordadhe oc bidhin fför mik

1.

Heele oc säle waren j alle godha cristna siäla, jh[es]us christus atherlöste edher mädh sith hälga blodh, han wärdogas at ffrälsa edher aff edhre pino, oc skipi edher j ängla kora, oc tänken oppa och bidhen fför os, at wi matthom enkannelika ffaa fför

Digitized by Google

edhra bön skuld, at komma i edhrat wärdzskap oc glädhias mädh edher, fför wthan ändha

2.

Jhesu christi wälsignilse wari ower alla tässa graffwa, oc likama, som här hwilas j kyrkio, oc kyrkio gardhe, oc fflerom stadhom, saa widha som cristendomen oc wärdhen är, glädhias thera siäla j himerike äwärdhelika, et requiescant in perpetua pace Amen

läsen de profundis pater noster aue maria oc Fidelium

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

242. Om Guds, Jungfru Marias och änglars beskydd.

En lithen ffagher bön aff warom härra ihesu

1.

Gudz ffadhers wälsignilse mädh sinom änglom wari ower mik ihesu christi wälsignilse mädh sinom disipulis [*J:* allom hälganom] wari ower mik Thes hälge andhe wälsignilse hwilken j duwo liknilse hwiltis ower christum j iordans fflodh, jomffru maria wälsignilse wari ower mik Jhesu christi ffridher wari ower mik oc ower alla cristna människior Jak antwardhar mik j hälga treffalloghetz händher gud ffadher wärna mik mädh sino walde gudz son styre mik mädh sinne snille, oc thän hälge andhe oplyse mik mädh sinom kärlek oc sötma pater noster Aue maria

Digitized by Google

2.

O alzwaldogher gudh ffadher, hwilken som wildhe 181
kalla thin son mädh tässom hälga nampnom, el,
eloe, eloy, giff mik thinne tiänisto qwinno sigher
winna aff allom minom owinom, mädh täs hälga
andha dygh Oc thins nampns akallilse, hwilken
som liffwer oc styre ä fför wthan ändha, pater
noster Aue maria

3.

Iak antwardha mik j gudz ffadhers högra handh
Jak antwardhar mina siäl oc likama j hans äwärdhe-
lika waldh, jak antwardhar mik j the antwardhan,
thär gudz son antwardhadhe sina kärasta modher
j sancti johannis gömo, jak antwardhar mik j the
antwardhilse, thär gudz son anthwardhadhe sin
andha gudhi ffadher, | a korsseno Jak antwardha 182
mik j ihesu christi pino oc dödh Oc j hans sargh-
adha oc korsfästa likama oc j hans hälga ffäm
wndher oc enkannelika j hans sydha saar, at iak
thär jngange mädh minom ffäm sinnom oc astwnd-
ilsom Oc allom siälinna kraptom oc nar jak swa
jngangen är O härra gudh tha atherlyk dörena
ower mik at jak ey wt gange ather til wärdhena
ostadhoghet äller ffalla j diäffwlsins ffrestilse oc
kötsens lusta Th[ä]r wari thän kamaren oc the
holan j hwilke jak vari gömdh oc bewarat fför
allom minom owinom, badhe andhelikom, oc likam-
likom thät hälga blodhit som wtfflöt aff thinom
likama oc thinom sarom, thät rense | mik aff allom 183
minom syndhom Oc omkringh giffwi mik, oc skyle
mik fför minom owinom, thät hälga kors wari oppa

Digitized by Google

alla sidhor om mik, at ey diäffla, oc ey ondha
mä*n*niskior magho mik skadha, til liff oc siäl, Wardhe
jak sighnadh m*ädh* the signilse war h*ä*r*r*a signadhe
m*ädh* sina modh*e*r oc sik, nar han ffor til egyptum,
wardhe jak signadh m*ädh* the signilse, th[ä]r war
h*ä*r*r*e signadhe m*ädh* the hälga tre konu*n*ga, at the
skuldho ey ath[e]rko*m*ma til herodhem Jak antwardha
mik j the a*n*twardilse, th[ä]r tobias antwardhe sin
son tobiam, at han skulde helbrygdha ath[e]rko*m*ma,
swa ath*e*rkome mi*n* siäl oskadh til gudh ffadh[e]r
184 j hime|rike, som hona sändhe j th*ä*n*n*a dödhelika
likama, ihesu christi othalika miskun*d*h ko*m*me
ow*e*r mik, j dagh, oc hwar dagh, Oc styre mi*n*
ordh, oc gärni*n*ga, swa at jak maghe liffwa m*ädh*
th*e*m hälga andha äwärdhelika, pater noster Aue
maria

4.

O h[är]ra gudh, alzwaldogh*e*r konu*n*ger, ffräls mik
thino tiänisto qwi*n*no aff allo*m* mino*m* owino*m*, oc
giff os ffridh j wara dagha O h*ä*r*r*a gudh, swa so*m*
thu west mina widh[e]rtorfft, swa wärdogas thu
miskun*n*a mik j allo*m* mino*m* dröffvilsom O h*ä*r*r*a
gudh sänth thi*n* hälga ängil hwilken mik göme, oc
beware fför allom skadhelikom thinghom, oc wärne
mik j hwariu*m* siälena oc likamans wadha O abra-
185 hams gudh war mik | helso hiälmber O ysaacs gudh,
war mik stark bry*n*nia O jacobs gud, war mik
owi*n*neliken mwr moth allom mino*m* owino*m* O
h*ä*r*r*a gudh fadh*e*r fforläth mik ey, war mi*n*s liffs
gö*m*mare, oc läth mik ey ffalla j mina owina händh*e*r,
at the skulu ey glädhias ow*e*r mik, O h*ä*r*r*a ihesu

Digitized by Google

christe, jak bedher tik, som korsfäster war, oc om thin hälga saar, som aff twadho alla wärdhena syndher, at thu fförlat mik alla mina syndher O härra gudh ängla konunger, giff mik thinne tiänisto qwinno, thina hiälp, oc styrk, til at ower winna alla diäffwlsins makt oc ffrestilse, oc stadhelika staa j thinne hälge tiänisth, äpther thinom mil|lasta 186 wilia Jak bedher tik aldra sötasta härra ihesu christe, at thu ffräls mik Oc göm dagh oc nath, j hwarie stwndh oc thima aff hiärtans blinde Oc härsko, oc hwarie dödhelike syndh Oc aff äwärdhelikom ffördömilsom, oc wärdoghas at miskunnelika ledha mik til äwärdhelika glädhi oc sälikhet Amen pater noster Aue

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

243. Om beskydd mot allt ondt.

Vars härra ihesu christi ffredher, oc hans hälgasta pina, wärdogasta dödh, oc hans dyrasta blodz wtgyutilse dygdh, oc häl|gasta korssens tekn, Jom- 16 ffru marie dröffwilse oc sorgh, oc henna höffwiskaste jomffrudom, Alla hälgona beskärman, Alla hälga ängla wälsignilse, Alla gudz wtwalda manna böner, oc sigher | ffulla tytulus oc owerscriffth, ihesus aff 17 nazaret, iudha konnunger, liffwandis gudz son, han wälsigne mik, oc wari min ffrider, oc min siger, j dagh oc hwar dagh, oc mällan mik oc alla mina owener, synliga oc | osynliga moth allom wadha, 18 til licoma oc siäl, til heder oc ffrägd, nu oc äwärdeliga Wälsigne mik hälgasta gudz ffödherska, jomffru

Digitized by Google

maria, m*ädh* allo*m* hälgono*m*, hwilke mik göme
19 |fförware oc w*är*ne aff allo ondo, m*ädh* alzmäktogasta
gudz, ffadh*e*rs miskun*d*, j na*m*pn ffad*e*rs oc sons
oc täss hälga andha Amen pater noster

(Efter cod. Holm. *G. M:s bönbok.*)

---

244. H. Birgittas dagliga bön om helgonens förböner.

(Ej hos Klemming, Birg. Uppenb.)

(222) En aff sancta birgitta daglika bönom

MIn h*är*ra ihesus christus Jak thro fullelika at
änghi*n* är swa syndogh*ir*, th*är* hiälp aff thik bedhis
til syndenna bätrilse, at the bönin ey höris Tha
wet iak änkte th*ät*, so*m* syndhena swa raskelica aff
skrapa, ällir godhg*ärn*ingana styrke, so*m* faa tik
at älska ow*ir* siäl ok licama, gooz oc hedh*ir* wini
oc frändhir oc alla wärldinna Finghe iak the nadhena
at älska tik so*m* iak skulde, tha finghe iak räth
idhrilse for mina synde Thu är th*än* sami gudh
nw, so*m* thu war tha thu aa korsseno hängdhe,
röfuarano*m* swaradhe oc hans bön hördhe Min h*är*ra
ihesus christus, hör mina bön, tho at hwaro, at
223 iak hafw*ir* | ey m*ädh* g*är*ningome*n* til thäs änghin
forskuldilse, tho gör th*ät* for thy, at thu äst sandh*ir*
gudh oc wärdogh*ir* Gör mit hiärta bränn*a*nde aff
thins kärlekx elde, swa at alt th*ät* i thy är, th*ät*
tik är amot, forwardhe swa so*m* aska i bläsande
wädre Min fru maria gudhz modh*ir* bidh for mik,
at iak thässa nadhena finge, for th*ät* thu kände i
the*m* pu*n*ctenom Tha gudh wart man, oc thu iomfru

Digitized by Google

gudz modhär, tha ängelin tik budhadhe Bidhin for mik alle hälge ängla, thär vtan licama waren skapadhe, fore the glädhi i tha finghin, tha i gudh först saghin, at i waren aff them som stodho, oc ey aff them som fran honom fiollo Bidhin for mik patriarcha oc propheta, oc allir thän store skari, thär aff adams köni i mörke warin för än gudh pintis Ok fore thät i J them punctenom känden Hans sighnadha licama öghon misto liwsit, oc waro dödh i hans sighnadha hofdhe J mistin | mörkit 224 oc finghin liusit aff hans guddome Hans mwndir fyltis aff thwäghia handha besklikhet, en war thän som gik aff allom inälfuomen, i dödzsins tilganghe Annar thän besklekir tha han äthikio oc galla smakade Jdhre andhelice mwnna fyltos mädh twäggia handa sötma Förste sötmen i kändin i idher siälfwm, thät i warin skapadhe til helbrygdhelikhet oc äwärdhelikit rike Ok skilde widh al dröfuilse Annar sötmen i finghin aff gudz syn, tha i fyltins mädh äwärdhelike glädhi, bidhin fore mik syndoghe, at gud for idhra bön forlate mik mina synde Ok göri mit hiärta til sinna thiänist ok kärlek brännande Bidhin fore mik apostoli oc ewangeliste, oc alle thär innelikte ij the hwseno waren a pingizdagha dagh, tha ij thän hälga anda finghin, for thät i tha känden J finghin thuru oc dirfwe at tala oc til alla pino oc | dröfuilse idhra licama til hans thiänist hafdhin 225 i ospara Hiälpin mik til at for idhra bön, thän sami ande wärdogis mit hiärta sökia, oc sik siälfuan i thy tändha, oc aldrigh aff lata ällir släkkias Tha finghe iak ordh oc gärninga, göra oc tala, äptir hans signadha wilia Bidhin for mik alle martyres

Digitized by Google

oc confessores, oc alla the siäla aff purgatorio äru lösta for the glädhi J tha finghin, tha i försth ihesu christi licama saaghin i hans guddom Jdhra waru skipados när gudhi, hwar äptir thy som hwar älskade mädan han lifde J fingin lius aff han[s] wänleke Han wnfik idher som fadhir sin kärasta son, thär sloppin war sinom dödhelica owini, J hördhin idhirs hedhris roop, aff allo himerikis härskapi Hiälpin mik thär til, mädh idhre bön, at iak finghe han swa älska, at min huxilse ordh oc gärninga wardin alla, äptir hans sighnadha wilia AmeN

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

245. H. Birgittas bön om hjälp mot syndens och djäfvulens makt.

(Var. till Klemming, Birg. Uppenb. 4, s. 162.)

(319) En godh bön som war härra siälfuir kände sancte birgitto

O härra gudh alzualloghir som alla ledhir til goth Jac vsul syndirska som langhlica fran thic gik for syndenna skuld lofuar iac thic for thy at thu ledde mic till rättan wägh igen For thy bidher iac thic millaste gudh som vppa korseno stodh blodhughir oc sarghadhir At thu | miskunna mic oc bidher iac thic om thin fäm vnder oc om thän värkin som til thit hiärta gik aff thinom ginom stunghnom adhrom At thu wärdhogas at beuara mic i dagh thät iac falle ey i synd oc giff mic makt oc dygdh motestanda diäfwlsins [*Iadd.:* skothum oc] frestilsom

Digitized by Google

oc manlica vpstaa om mic händhir at falla i nokra synd O h*är*ra gudh hwilko*m* enkte omöghelikit är oc all thing forma giff mic starklek at göra godha g*är*ninga oc i godho magha stadhogha blifua Amen

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

246. Om Guds beskydd.

Här sigx huru ij pater noster oc ij Aue maria (366)
magha läsas för the fiärdhe gudz godg*är*ni*n*g so*m* är göma*n* oc beua*r*ilsen

— — — — — — — — — — — —

O godhe ald*r*e fägh*i*rsta h*är*ra söth*i*r oc mis- (367)
ku*n*samb*i*r gudh tw haffu*ir* mik so*m* altidh syndar misku*n*sa*m*ligha bewarat oc gömt för margho*m* storo*m* liffs wadho*m* oc marghfallelighо*m* dödh oc skadha som thogh ma*n*go*m* andro*m* är widh*e*rfaren hwilket the ey haffdho swa yt*er*ligha förskullat som iak O min gudh thw hafu*ir* mik swa bewaradha*n* oc gömda*n* waktath oc beskermath fraan margho*m* storo*m* otaliko*m* forba*n*nadho*m* syndom oc synda til fällo*m* dieffwlsi*n*s frästilsom krafft oc makt, j hwilken jak haffde a*n*nars fallith oc iämwel j hälffuit*is* fördömilse, hafdhe ekche thiin enka*n*ligha oc misku*n*samligen vaktz beskermilse oc häghn varith O min gudh tw hau*ir* mik ey at enast swa vaktat oc beskärmat vth*e*n jä*m*wäl offta othaliko*m* sinno*m* sökt m*ädh* thi*n*ne hälge nadh oc miskundh manandis oc vpwäkkiandis mik til mi*n*na synda bäthringh O min gudh tw haffu*ir* mik offta oc jdheligha so*m* mik hopos liwffligha anamath j mi*n*ne synda bäthr-

Digitized by Google

ing Pater Noster Aue Maria O min gudh tw haffu*ir*
mik ey at enast swa gömt, vaktath oc sökt, oc
anamat vtan jämwäl störkt m*ädh* thi*n*ne makt nadh
368 oc miskundh at iak forma mik nw bä|tra oc wakta
fran alzkona syndh O sötaste gudh tw haffu*ir* mik
swa gömdan waktadha*n* sökta*n* anamadha*n* oc styrkta*n*
oplyst jn wärtis j mino hiärta giffuandis mik nadh-
e*n*na liws oc vndirstandilse til eth goth liffu*ir*ne
oc gudhelighen vmgä*n*gilse oc til at fly alzskona
syndh oc förskulla här nadhe*n*na ökilse oc äw*är*de-
ligha äro O min aldra miskun*s*amasta gudh thw
haffu*ir* mik ey at enast swa gömt waktat oc beskermat
sökt oc anamat styrkt oc oplyst wta*n* ämwäl giffuith
stadugth hop oc tröst at forskulla ok vnfaa oc be-
sitia äw*är*deligith liiff oc äro m*ädh* tik oc jomfru
Maria oc thino*m* vtwaldo*m* äw*är*del*i*ca Jak vidh*er*-
kännir oc at thw äst min domare, min licama
vpresandis aff dödha swa mykith so*m* til tik staar
til äw*är*deligha hi*m*me*r*ikis frägdh oc glädhi Pater
Noster oc Aue Maria

(Efter cod. Ups. *C 50.*)

---

247. Om trons bevarande.

(141) ## Til tro*n*na Oracio

1.

Härre gud ffadir thi*n*[n]e almektoghet beffellir
jac mi*n*a troo at thu he*n*ne saa stadfeste m*ädh*
thi*n*ne guddoms dygd At jac aldrig skuli gaa aff
retta tro Amen

Digitized by Google

2.

Härre Jhesu christe gudz son Thinom ogrundeliga visdom befellir jac mina tro at thu mädh thins guddoms vishet henne vplyse at hon aldregh skuli swikas aff willonna anda

3.

Härre gud thän Helge ande thin[n]e weluilioghet 142
beffellir [jac] mina tro bidiandis at thin älskoge saa ärbete i mik at jac mage finnas ffulborda i dödzsins thima Amen

(Efter cod. Holm. *Dorotea Nilsd:rs bönbok.*)

---

248. H. Birgittas bön om Guds miskund.

(Ej hos Klemming, Birg. Uppenb.)

Item en godh bön som sancte birgitto tedhis (318)
af varom härra

Hedhir wari alzualloghan gudh for all the thin[g]
som scapadh äru Loff wari honom | for alla hans 319
dygdhir Hedhir oc tiänist göris honom for sin kärlek
Jac owärdhogh syndhirska som marghfallelica aff
minom vngdom syndat hafuir mote thic Jac thakkar
thic min aldra sötasta gudh oc aldra mäst for thy-
thät engin är swa syndoghir thät thu nekar honom
thina miskund som hona bedhas mädh ödhmiukt
oc rättom kärlek Oc mädh the akt at han wil sik
bätra Wälsignadhir wari thu for thät min gudh
ihesu christe oc giff mic thina hiälp thät iac alla

Digitized by Google

mina dagha maghe göra oc fulkompna the thingh thic thäk äru Amen

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

249. Om miskund i döden. (Af H. Birgitta?)

En annor bön som sancta birgitta plägade läsa

Härra ihesus christus for the beskhetena skul
219 som thu ledh a korsseno for mik vsla syndir|sko
Ok aldra mäst thän tidh thin siäl wtgik aff thinom
wälsignadha licama Miskunna minne siäl i sinom
wtgangh

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

250. För bedröfvade.

Tässa bön skal thu läsa tha thu äst aff nakrom thingom bedröffdh älla sörghiande

212 O härra ihesu christe, thu som bindas wilde widh
stwdena, at flänghias, oc föras j röth purpura [*K:* rödhskinande] klädhe, oc kronas mädh thorn krononne Oc thu som wilde aff pylati riddarom spwttas j thit änlite Oc slaas mädh kinpustom Oc wärdogadhis alt thätta thulimodhelika thola, ffor mik wsla
syndersko, giff mik nw thulimot, at lidha oc thola the ordh, oc gärninga, som mik mote kastas Oc lät ey mit hiärta, som sarghat är aff dröffuilsinna
213 stiongom, oc wtbläst mädh högfärdhinna tor|na

Digitized by Google

[*K:* throtma], nw längher ältas aff wredhinna stormom, wtan forlatnom minom syndom, hugswala thät mädh thäs hälga anda hugnadh war härra ihesus christus Amen

(Efter cod. Ups. *C 12.*)

---

251. Till att undfå Guds kärlek.

En godh bön til at ffa gudz kärlek (238)

O Härra Jhesu christe lifwandis gudz son Jak bidher tik for thina aldra hardasta pino, ok aldhra beskasta dödh At thu lat mik aldrig dödh, för än iak hafwir älskat tik owir al skapadh thing O sötaste oc aldra miskunsamaste gudh, iak bidher tik for thina aldra hälgasta ödhmiukt, mädh hwilke thu ödhmiukadhe tik, for thinna känneswena fötir, thwadhe ok thorkadhe oc kyste them At thu giiff mik swa stora ödhmiukt i mit hiärta, at iak maghe mädh hänne aff thwa, alla mina syn|dhir hwilka 239 iak hafwir giort, fran thy första iak nam synda ok til thässa stundh O sötaste ihesu, wärdoghas gifua mik en drupa, aff thino aldra hälgasta blodhe, mädh hwilko iak maghe blöta mit wsla hardha hiärta, hwilkit är som sten til at grata mina syndhir

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

252. För att få evig lycksalighet.

Til tässa bön är giffwith swa mangh aar afflat (259) som sandkorn äru a haffsens grund j märith

Digitized by Google

O korssens högdh O menlöst blodh O christi nödh O stoor martyr O dywpa wndh[e]r O blodzsens fflodh O spiwtzsens stiwngher O hiärtans bristher O dödzsens bitherlighet O gudz he[dh]randhe wärdoghet, hiälp mik arma syndherska til thina äwärdhelika sälighet, til himerikis rike, hwilkit os wnne gudh ffadher, oc son oc thän hälge andhe Amen pater noster Aue maria

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

253. H. Birgittas bön om miskund.

(Jfr Klemming, Birg. Uppenb. 4, s. 160 f.)

(473) O härra gud alzwaldhugir. välsignather vari thu at thu skapathe mic oc atirlöste mic oc tholde mic i syndom nar iac var värdhugh fordömilse Oc atirlede mic miskunnelika til synda anger. Jac kennis iämuäl for thino valde härra gudh mic onyttelika oc fordömelika haua forgiort al then thing thu gaf mic til helso Thy at tyman i hulkom iac skulde mina synde bätra. hauir iac vpnöt i världinna fafängo. likaman i öuirflödhighet. Döpilsinna nadh i höghfärdh Oc al thing älskadhe iac mer än thik min skapare. oc atirlösare födhare oc gömare. Thy bedhis iac thina miskundh thy at iac är vsul af mic Thy at [iac] kende ey thit välviliogha tholumodh huilkit thu hafthe ouir mik. Jac räddis ey thina rädhlika rätuiso ey aktadhe iac hwat iac skulde swara thik for thina otalika godhgärninga vtan dagh fran dagh reete [iak thik mot mik mädh

Digitized by Google

minom ilgärningom. Thy härra gudh hafwir iak ey vtan eet ordh til thik som är miskunna mik for thina mykla miskun ok for thina beska pino]

(Efter cod. Holm. *A 49;* det i slutet felande tillagdt inom [ ] efter *A 36.*)

254. Bön om miskund och syndaförlåtelse.

Hwilkin människia som läs gudhelika thässa bön tha gaff bonifacius pawe for kunugx philippus bön skuld for hwart sin han hänne läs thry thusanda aar afflat til sinna syndha forlatilse for hwart sin han läs som sakt är (219)

O härra ihesu Jak syndhogh sändher mina bön j thins othalika milhetz sköt bidhiandhe aff innarsta hiärta at thu for the stora sorghena som thu haffdhe aff thinna aldra kärista modher sorgh som hon tholdhe j thinna pyno tima | at thu wärdhoghas miskunna mik oc swa som thin millasta modher Jomffrw maria warkonnadhe thik aff allo hiärta swa wärdhoghas thu millaste härra ihesu warkonna mik wssle oc owärdhoghe syndhoghe människio oc lööss mik aff allom minom syndhom hörandhe mina bön oc thakandhe hona thäkelika ok ower giff mik egh wtan leedh mik til äwärdhelika glädhi for wtan ändha amen pater noster 220

(Efter cod. Ups. *C 68.*)

Digitized by Google

255. Om tålamod i bedröfvelse.

En fagher bön til wan härra ihesum christum at bedhas tolomodh j dröffuilsom

1.

O aldra mildaste härra ihesu oc trolikaste daghtingare j allom dröffuilsom Jak owärdogh synderska
368 | bidher tik fför thina wärdoghasta staddoghet Oc mästa tolomodh at thu wärdoghas taka w mino hiärta alt otwlomodh Oc förlata mik allan thän synda ängxla, jak haffwer saman draghit oc langsamlika j warit Oc giff mik aff engho äng[s]las äller dröffuas, wtan aff thinom wanhedher Oc minom syndom

2.

O aldra starkasta ihesu Jak synderska bidher tik fför thin fängilse bandh, at thu wärdoghas lösa min synda bandh, Oc binda mith hiärta sanwith oc siäl mädh osliteliko bande til thin brännande kärlek

3.

O aldra käriste härra ihesu christe Jak synderska
369 kännis för tik, at jak är mykit dylsk | oc lath til thin hedher Oc mith siäla gangh oc mins jämcristens nytto, thy bidher jak tik härra ihesu christe fför alt thit ärffwodhe, at thu giff mik nakot thät göra fför min dödh, thär tik matte komma til hedher, oc minne siäl til äwärdhelika glädhi Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

256. Om tålamod i allsköns bedröfvelse.

En aldra fäghersta bön aff warom härra ihesu christo (365)

O härra ihesu christe, aldra kärasta ffadhir, jak kännes mik offtha haffwa sannindhenna wägh offwir giffwit, oc syndhena wägh ganghit Oc offtha lätidh min öghon, min öron, näsa oc mwn, händhir oc föthir, oc alla mina limmi, oc sinne, gangha äpthir minom lostha, oc astwndilsom, borth ffran tik, oc mothe thinom wilia Thy bidher jak tik, sötaste härra, oc kärasta ffadhir ihesu christe, fför thän smälika ganghen, thu gik til thin menlösa dödh, tha thu bar thin eghen galga, | oppa thinom hälg- 366
astom härdhom, som war thät hälga kors, orsaka alla mina wranga oc syndogha wägha, thär jak haffwir gangit Oc giff mik mädh späkt oc tholomodh, alskons dröffwilse lidha, thär mik kan händha, oc til koma fför mina syndher

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

257. För att få ånger och gråt för sina synder.

En godh bön til at ffaa anghер ffor sina syndher

O söthe gudh, naar jak tänkkär mina | syndhe 209
oc mina eghna lasther, Oc saman sankar them j mina hiärta och j mino samwithi, Och tänkär them grannelika och aatwaktelika, Tha maa jak wäl

Digitized by Google

blyghias oc skämmas j mik siälffue fore thik aldzwalloghom gudhi, och allom thinom creaturum, oc alle wärldhenne, Och maa iak storlika ödhmiuka
210 mik | oc nidher sla mith änlithe öghon oc hoffwot nidher til iordhenna Oc widherkännas hwilkin iak är, Och maa jak mykith sörghia oc gratha bitherlika, mädh aldra största besklighet mina synder, idhkelika oc innärlika aff allo mino hiärta, For thy iak findher j mik mangha mina ledha oc groffwa
211 syndher | Jak findher j mik, myn gudh offta, oc idhkelika, haffua reth til wredhe mothe mik Oc brutidh thina högheliko waalle O söthe gudh än tha ath mina syndher äru groffua, manga och osighelika Tha är thin godheth oc miskundh störra, Thy hopas jak tröstandhe til thinna miskundh, oc til
212 thinna wälsignadha naadh | och kärlek Oc til thins hälgha dödz oc pino forskullan, At thu forlather mik alla mina syndher, Mädhan thu myn gudh haffwer giffuit mik wilia, och thima til ath bätra mina syndher, for hwilkith thik wari hedher oc ära, loff, tak oc tiänist, aff allom thinom creaturum, ä for wthan ändha amen Pater noster

(Efter cod. Holm. *A 37*.)

---

258. H. Birgittas bön om miskund i döden.

(Ej hos Klemming, Birg. Uppenb.)

213 En lithin bön aff sancta b[irgitta]

O Käraste härra ihesu christe Jak bidher tik ödhmiuklika om thins hälgasta dödhz bes[k]likhet som

Digitized by Google

thu tolde oppa korsseno for mik vsle syndirsko Ok aldra mäst thän thiidh thin hälgasta siäl wtgik aff thinom wälsignadha licama at thu wärdogas miskunna minne siäl J sinom wtgangh Jak bidher oc tik iämwäl himerikis drotningh iomfru maria ihesu christi kärasta modhir om al the dröfuilse thär thu hafde J thins sons beskasta pino at thu miskunna minne siäl i sinom wtgangh Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

---

259. Till att få syndernas förlåtelse i dödsstunden.

Här äpther star tre godha böner til wan härra (188) ihesum christum, läsen them gärna hwar dagh

1.

Härra ihesu christe jak bidher thik for thän blodogha swetthen, som thu wtgöst aff thi|nom 189 hälgasta licama, for dödzsins, oc pinonna räddogha, oc mankönsins atherlösn skuldh, At thu wärdogas, at offra gudhi fadre j himerike thän sama blodwgha swetthen, fore alla mina syndher, j dödzsins thima amen pater noster.

2.

O härra ihesu christe, thu som wärdogha|dis for 190 människionna aatherlösn döö oppa thät hälgha kors, Jak bidher thik for alla thina wndher, oc pinonna besklighet, thär thu ledh oc toldhe, tha thin hälgasta siäl gik wt aff thinom hälga licama, aff pinonna

Digitized by Google

wärk At thu offra gudhi fadher the wndher oc
191 pinor för alla mina | syndher j dödzsins thima amen
Pater noster Aue maria

3.

O söthe härra jhesu christe, jak bidher thik, for thän gudhelika kärlek, Hwilkin thik drogh nidher aff himerikis rike Oc hit til iorderikis, at lidha alzskons pino beskhet, for mankönsins atherlösn, At thu
192 wärdoghas at offra gudhi fa|dher thän sama kärlek for alla mina syndher j mins dödz thima amen

(Efter cod. Holm. *A 37*.)

---

260. Om en god ändalykt.

(296) At faa godha ändalykt en godh bön

Härra ihesu christe, hwilkin som tholde hardhasta dödh a korsins galgha for os syndoghum människiom, oc thu wilde os atherlösa mädh thinom dyra dödh, Miskunna mik, wälwilioghe ihesu, tha iak skal koma
297 til mins | liffs ythersta dagh Sancta maria, fwl mädh mildhet, oc miskund, mins a mik, mildasta frw, oc war mik äkke tha borto, tha grymma dödzsins time skal ofwerkoma mik All gudz hälghon, iak bedhis idhra miskund, at j tha minnens a mik, oc warin mine hiälpara, tha iak nödgas til at gaa i almennelika dödzsins wägh, O christe ihesu, hiälp thinne thiänisto quinno, at mine owini skulu ey wara mik ofwermäktoghe, wtan iak bidher thik, härra gudh, biudh min anda takas mädh fridh,

Digitized by Google

at iak skuli äw*ärd*helika glädhias m*ädh* thik, mi*n* h*ärr*a, oc mi*n* gudh Amen

(Efter cod. Holm. *A 38.*)

---

261. För de fem sinnena.

Här börias böner aff idhro*m* fäm sinno*m* (384)

1.

Först aff öghome*n*

O h*ärr*a ihesu christe, thinom gudhelika wisdo*m* antwarda iak mina syn, swa i*n*nermer, som ytermeer, at thu giff mik widh*er*k*ä*nnilsi*n*na liws m*ädh* hwilko iak maghe wita thin wilia, oc alt th*ät* tik thäkt är Aue maria

2.

aff öromen

O söte ihesu iak antwarda thi*n*ne miskund mina hörsl, at thu giff mik wndirstandilse i allom thingom, iak j dagh höra skal Oc bewara mik ffran alle skadelike syn oc hörsl Aue maria

3.

aff mu*n*nenom

O söte ihesu, min mwn oc mina röst, antwarda iak thi*n*ne trolighet at thu ingiwte mik thins gudhelikx anda smaak, at alt th*ät* iak skal th*ä*nna daghin framföra smakis tik, Oc wplät min mwn i thino 385

Digitized by Google

loffwi, oc thag oc göm han ffran alle syndh Amen Aue Maria

4.

aff handomen

O söte ihesu, mina händir antwarda iak thinne mildhet, at thu mina gärninga lägh til thina gärninga, Oc j thinom fulbordha alla mina, Oc j geen dragh them ffran alle ondhe gärningh Amen Aue maria

5.

[aff hiärtana][1])

O söte ihesu, jak antwardha thinom kärlek mit hiärta, at thu thät in dragh i thit hiärta mädh allom lusta, Oc wptänt i thinom kärlek swa at thät aldrigh meer formaghe känna iordherikis glädhi, älla lusta Amen Aue maria

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

262. För syndare.

(222) Jnnocencius pawe xxij gaff til thänna äpther skriffna bön thry thusanda aar afflat Oc clemens pawe gaff til samma bön fäm thwsand aar allom them hona läsa mädh gudhelighet Oc hiärtans anger haffua fför sina synder

O h[är]ra gudh, thu sönder sleth min synda oc frestilsa bandh, thy skal jak offra tik gudhelikit

[1]) Rubriken tillagd efter Dorotea Nilsdotters bönbok.

Digitized by Google

loff Oc akalla thit hälga nampn O härra ihesu
christe, wi wälsignom tik, thy at thu atirlöste os
wm thit hälga kors O härra gudh, war helsa hiälp
os, oc fräls os fför thins hälga nampns äro Oc war
milder oc | miskunsamber ower wara synder fför 223
thit hälga nampn O härra ihesu alla pino wärkia,
wärnen os aff alle sorgh oc ängxla Oc aff äwärdhe-
likom graat oc ysäld, oc aff allom hardhom frestil-
som siälinna oc likamans Oc giff at [jak] skuli
heel wardha, wm jak mädh jnnerlikom kärlek
aminnis thina pino Oc thy tröstande a thina mild-
asta pino, bidher jak tik, at thu göm mik thina
thiänisto qwinno, oc wärna mik mädh himerikis
hiälp O sötaste härra ihesu Jak seer j mik tw
thing nature[n]a, som thu skapadhe, oc syndena
som jak til lagdhe Jak kännis at jak wanskapadhe
natwrena mädh syndinne O härra, borth tak thy
syndena, at heel bliffue natwren, som thu giordhe
O härra gudh minz a mik, jak | är swa som bort- 224
gangande ande, oc ey atirkommande Jak fiöl siälff-
wi[li]andis j syndena oc siälff förma jak ey borth
gaa w them, wtan mädh thinne hiälp Thy bidher
jak tik aldra wälwilioghasta ihesu, at thu läth mik
syndena som jak giordhe, at ey förfari min siäl,
hwilka thu mädh thino blodhe atirlöste O sötaste
härra ihesu, liffuandis gudz son Jak bidher tik
wm thin hälgasta likama, hwilkin thu tok aff ren-
asta jomfru maria liffue Oc wm hänna wärdogh-
asta likama, j hwilkom thu wille bygga oc boo j
nigho manadha Oc fför alla the nadh oc miskundh,
thu wärdoghadhis göra för manna helso fför thy
at thu för wara synder, wilde | fförradhas, sälias, 225

Digitized by Google

fangas oc bindas, röghias, flä[n]ghias oc frestas Thola hwnger oc torst Jak bidher tik wm thina sarasta pino Oc ödhmykka dödh Oc wm thina hälga fäm wnder, oc thit dyrasta blodh Oc fför the järn spikana, ginom thina händer oc föther waro fäste Oc fför the mödhelika fäthen som thu gik til korset Oc för thin sweth oc hälgasta taara Oc för the styrkilse, thu wilde at ängillen tik giordhe, j thinom dröffuilsom oc pino Oc fför allan thän ängxlan oc wä[r]k, som thu tolde nar thu hängde a korseno Jak bidher tik fför thin dyra opstandilse Oc wnderlika opfärdh til hymerikis, oc fför thins hälga anda til qwämd til apostlanna Oc för thina hälgasta
226 modh[e]rs bön, | Oc alla hälgana bön oc fförskullan, at thu hör mik thina tiänista qwinno Oc wpfyl mina astwndan j godho, oc fräls mik aff allom minom syndom, framfarnom, närwarandom ockommaskolandom Oc aff allom minom owinom, synlikom oc osynlikom Oc aff bradhom dödh oc allo ondo Oc giff mik liffs frest oc nadhe til at wäl liffua Oc hiärtans anger oc ren skriptamal fför min dödh Oc thin hälgasta likama til mith ythersta brödh, oc the hälga olningh Oc fräls mik j dödzsens thima aff diäfflanna asyn oc thera walde Oc sänth mik j hälga manna kompanskap, at jak matte mädh tik oc them thär äwinnelika glädhias fför wtan ända, thät wnne os allom gudh fadher oc son oc thän hälge ande Amen Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

263. Daglig bön för syndare.

O härra gudh wärdughas göma oss j thässom (368)
dagh älla j thässa nat vtan alla syndh O härra
Miskunna oss miskunna oss O härra wari thiin
miskund öffuir oss som wj hopoms til tik O dygdh-
enna oc krafftinna härra oc gudh wmwändh oss oc
thee oss tith änlite tha wardhom wj säle O härra
hör mina bön ok mith roop komj til thiin

collecta O härra tee oss oc läth oss see mille-
ligha thina osighligha miskundh swa at thw badhe
j sändir oss vpföre oc afflöse aff allom warom syndom
oc oss frälse aff them pinom oc plikt som wj för them
förskullom, ginom [tik] oc wan härra ihesum christum
thin son som liffuir oc styrir mädh tik j thäss
hälgha andz enhet gudh äwärdelica oc ä för vtan
ända Amen

(Efter cod. Ups. *C 50.*)

---

264. Till läsning för klosterfolk.

Thässa äpther skriffna bön läs daghelika mädh (338)
gudhelikhet oc atwakt

O härra ihesu christe, hwilken som wtwalde
thänna staddhen til thina oc thinna modhers hälga
tiänist Oc til thinna bwdhordha gömo, giff os j
thässom stadhenom rolikhet oc fridh Oc läth wara
formän älska tik oc rädhas Oc göma thin häl|ga 339
bwdhordh O härra ihesu christe, göm thänna stadh

Digitized by Google

fran alle synd oc skam Oc fra*n* allom dröffuilsom oc last, oc fran allom diäffwlsens snaro*m* O h*ä*rra gudh som th*ä*nna samqwä*m*dena j thino hälgo na*m*pne läth saman ko*m*ma j th*ä*nna stadheno*m*, sänt os hiälp aff hymerike, swa at wi skulo*m* ekke lidha wara fördarffuilse Oc läth ey thässa samqwä*m*d ko*m*ma j nakor atskililse fför thit hälga na*m*pn See ey til wara synder, wthan til thina mildasta modhers marie böner Oc för h*ä*nna ärlekaste oc hälgasta modhers, oc fadhers sancta anna oc s*anc*te joachims hälga bön oc förskullan Oc för höxsta änglana Michael, gabriel oc raphael Oc s*anc*te iohannes
340 bap|tista Thina hälga apostla s*anc*te pädhers oc s*anc*te pawals S*anc*te andree oc sancti iohannis ewangeliste S*anc*te erikx s*anc*te henrikx Sancti botulphi s*anc*te olaui Oc s*anc*te cristofore S*anc*te agustine oc war hälga modher sancta birgitta oc henna hälga dotther sancta katerina Oc hälge mästar pädhar Oc alla hälgona bön, hwilkra hälgadoma atirleffwor här ärw oc gömas, hiälp os som thu seer wara nödh behoff göras, wärldinna frälsare ihesu christe thu som styrer oc radher, en sander gudh äwärdhelika, miskunna os ä för wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

---

265. För klostersystrar.

(354) En godh oc dyr bön aff edhrom brudhgumma ihesu christo

MJn söthe gudh oc Min kärasthe härra Min älskelicaste brudhgomme lifsens oc dödzsens härra,

Digitized by Google

äwinnelike ärona konunghер, ihesu christe liffwandis gudz son, aff thinne longhe bortowarilse thwina min siäl, Aff thinne dwalu länktar mith hiärta, aff thy at jak ey seer thins änlitis lustelighet, myrkis min öghon, aff thy at jak ey höre thina söta talan, wanmaktas alla mina kraffther, bliknar mina kinnir, oc ffalnar allir minna siäls ffä[g]rindh Vtan thu aldra sötaste sötme, kombir sköth Thu äst mith liff, min helsa, min astwn|dhan Min hugnadher, 355
min glädhi Minz thima lustelicasta framdräkt Kom thy sköt söthe gudh, dwäls ey längher, skyndha tik nu Nu är tidh, war ey sen at hugna mina siäl, som thu älskadhe j thin ytirsta dödh, hwat är om mik, wtan thina näruaru, hwat fförma jak, wanmaktogh, hwat kan jak ffakonnogh Äst thu när mik tha är iak liffuandis Seer jak tik tha atherffar min siäl sina makt Hörir jak thina talan, tha ffly all mino snille Minnis [jak] thin ffaghre mwn, och thina söta läpa widh mik, tha rodhma mina kinnir, tha ath[e]r kombir min ffä[g]rindh Söthe gud kalla mik til tik, jak fförma ey länger liffua wtan tik, wthan thu sköth kombir, springher mith hiärta, ey är höffueli|kit längher athskildh wara Thu haffwer 356
sakt, at thät hionalagh som gudh haffwer sammanffögh[t], ma jnghin atskilia, jak bidher, jak wänther, jak ropa, jak kallar, oc ey aff lather jak mädh gratandhe thara at lokka tik, til thäs thu kombir Kom kom sötaste ihesus, godhe härra, millaste gudh, som jak thror til tik, oc som min trösth är til tik Minz oppa at thu wtgaff thin hälgasta likama j beskasta pino, oc vth göth tith hiärta blodh fför mik O härra fför läth mik ey nw, giff mic at

Digitized by Google

älska tik aff allo hiärta, och göra tik widhergäldh
Kom thy, kom, kom, tik är alt redho, tak hwat
thu wilt, jak anduardhar tik hiärtat, thak siälinna
O mins hiärta käraste, fförsma ey thän som tik
357 bedhis, tik astundar thik | thränktar, äpther tik
grather, äpter tik wakar, äpter tik ropar, äpther tik
ärffuodar, nath oc dagh, oc ey kan hwilas, äller
glädz, wtan j tik min härra, pater noster

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

---

266. För nunnor.

61 ### En faghor lithen bön

O aldzwallogher oc äwärdeliken gudhfadher, Jak
bidher tik för thina aldzwallogha guddoms makt
oc wald at thu giff mik makt oc krafft, til [at]
halla mina reglo, hwilka thu siälffuer gudh diktadhe,
62 Oc til | huilka thu haffuer mik siälffuer kallat,
owärdogh thin tiänista qwin[n]a Amen

(Efter cod. AM. *422, 12:o.*)

---

267. För nunnor vid deras dagliga sysslor.

Var. *a.*

1.

167 Naar thu gaar in j choren at siwnga ällir
nar thu läs thina tidher älla oraciones oc til
alla thina gärninga sighna tik mädh thät hälgha
kors sighiandis thässin ordh

Digitized by Google

Pater sancte in vnione ... [*Latin*]

Oc thro at the *gärningen som* thu tha gör skal aldrig fortappas sidhan läs th*ätta* 168

Deus a quo bona cuncta ... [*Latin*]

2.

Nar thu lykta tidhenne sigh swa 169

O agne mitissime miserere mei

tha forlatz thik all the glömsko tik är widherfarin j the tidhenne ällir *gärningh*

3.

Nar thu haffwer tänkt oppa thina synde tha sigh [i] hiärtans angher

O härra saa, oc saa haffwer iak syndat, mote thinne godhet, huilkit mik angrar oc aff allo mino hiärta, tykke illa wara oc at iak haffwer brutit tith budhordh 170

4.

O härra, iak haffwer goth wpsaat, oc godhan wilia mädh thinne hiälp, at taka | mik framledhis til wara at iak ey skal falla i synd j geen ällir synda tilfälle 171

5.

O härra, jak haffwer godhan wilia, at göra fulkomlika scriptamal, oc bätring for alla mina synde, for rwm, oc stwndh, äpther thino, oc the hälgho kirkio budhi

Digitized by Google

172 Oc findher | thu tik swa wara skipadha j thino samwiti som forescriffna ordh lydha, tha weth tik sannelika wara stadda j gudz nadh oc helsonna stadga,

6.

Nar thu rädhis tik ey haffua warit swa lydogh som thu skulde sigh swa

173 O härra ihesu christe, gudz son | iak bidher tik, for the lydhnona, thär thu kommandis til iordherikis, war thinom fadher lydhogher til korssins dödh, at thu the sama thina lydhno, offrandis gudhi fadhere, fore mik, wpfyl oc orsaka, at iak mina lydhno ey swa hallith haffwer, som mik bordhe,

174 oc iak loffuat | haffwer Oc swasom thu sagdhe, ffadher wari som thu wil, oc ekke som iak wil Giff mik nadh til at offwergiffua min eghin wilia, oc j allom tingom äptherfölia thinom wilia

7.

Om thu haffwer syndat mote fatigdomenom sigh

175 O härra ihesu christe, jak bider | tik som fatigher kom til iordherikis, fatighare liffdhe j wärldinne Oc aldra fatigastir gik aff wärldinne, at thu thän sama thin fatikdom, offrandis thinom hälgha fadher, fore mik, wpfyl oc orsaka, at iak siälffwiliandis

176 | fatikdom ey swa haldit hafwer som mik bordhe, oc iak tik loffuat haffwer Oc giff mik nadh, honom här äpter bätir halda

(Efter cod. AM. *422, 12:o.*)

Digitized by Google

Var. *b.*

Märkiandhe är at gudh fadh*i*r mykin j sinne (59)
misku*n* vita*n*dis vara stora vanskelikhet so*m* lifw*m*
j thä[s]so sö[r]gheliko lifue redhoboin är os for-
lata vara syndh*e*r oc gifua os synda forlatilse och
nadh än vi sannerlika af allo vara hiärta hono*m*
offrom thässin try stykki*n* m*ädh* mvn och hiärta
som här äpter fölgh*i*r Först sua sighiandhis m*ädh*
mvn och hiärta

1.

Thät första är

O h*ä*rra ihesu christe iak kännis mik marghfalle- 60
lika hafua syndat j thä[s]som oc j thässo*m* syndo*m*
oc nämpne the*m* fram Moth thino*m* godhlek oc
mik th*ät* nu angra at iak mothe thino*m* budh-
ordho*m* sua syndat hafuer

2.

O söte ihesu christe mi*n* gudh oc h*ä*rra iak hafu*er*
en godha*n* vilia och fulla astu*n*dan m*ädh* thi*n*e
tilhiälp j til komandhe tima at göma mik for synd-
i*n*ne m*ädh* allom mino*m* vilia so*m* iak kan oc
forma

3.

O h*ä*rra gudh iak hafuer godha*n* vilia mi*n*a giordha
syndh*e*r fullelika skripta j stadh oc tima äpter thino
oc the hälgho kir[kio] | budhi af allo mi*n*o hiärta 61

Hwar so*m* thässe thry sanni*n*dh huat thima oc huat
stadh ey m*ädh* skrömta*n* älla flärdh af allo hiärta
fram sig*er* ha*n* vari tröster oc sikär sik wara j

Digitized by Google

nadi*n*na oc hälso*n*na stadhgha och forskulla äv*är*dhelikin lön än thoth at ha*n* hafdhe största syndh*er* giort som nakar sin matte göras

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

---

268. H. Birgittas dagliga bönesuckar.

(Jfr Klemming, Birg. Uppenb. 4, s. 163 f.)

Var. *a*.

1.

(194) Här börias een godh bön mote ondhom thankom

JHesus gudz son som al thing weeth oc skodhar hiälp mik ath iak matthe ey lustas i fanyttom thankom

2.

195 En godh bön bedhas aff gudhi thysto ok ath haldha aff ordho*m* bidh for mic

JHesus gudz son so*m* thighia*n*de stodh ffor domarenom halt mina tu*n*gho swa länghe ath Jak thänke huru älli*r* hwat iak skal tala

3.

Thridhi bönin mykit godh bidh for mic i gudz nampn

JHesus gudz son som bu*n*dhin wardh styr minom handom ok allom minom limmum ok minna gärninga matthin ledhas til en godhan ända

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

Digitized by Google

Var. *b.*

1.

O härra ihesu christe gudz son, alla thinga wnder- 70
standare, hiälp | mik at jak ey lustas, j fafängom
tankom pater noster

2.

O härra ihesu christe gudz son, som tystir stodh
for domarenom, halt mina tungo, swa länge jak
maghe wita hwru, oc hwad jak skuli tala pater
[noster]

3.

O härra ihesu christe som bwndin war, styr mina
händir, oc al min lidhamoth, oc mina gärninga at
the maghe komma til en godhan ända, Amen
(Efter cod. Ups. *C 475.*)

---

269. För lösa och flygande tankar.

En godh bön for lösom ok villom oc flygh- (290)
iande thankkom til iomfru maria

Välsignadh see thu iomfru maria himerikis drot-
ningh thu äst thän som ängen syndare owir gifuir
som vppa thik kaller mädh allo hiärta hör minna
bön än tho at | iac owärdhogh är min mun vpläta 291
til ath bidhia thic Jac weth thät at iac mic siälff
ey styra älla radha kan for thy at min licama är
som eth wilt oc otampt diwr som löpir och sökir
alla the städhir i huilkom thät want är at hafua

Digitized by Google

sin lustelikhet wtan thät wardhir igen bedzlat, min vilia är wilder som en foghel wiliandis altidh flygha oc fölghia willom o[c] flyghande thankom Oc flygha mädh thöm flygandhom Thy bidher iac thic iomfru maria at min licamme wardhe bedzlather igen. swa brat han kätis och wil löpa nokor staad thär thinom son ihesu christo mistäkkis Oc ledh honom tidh som han formaghe at fulkompna thins sons wilia Oc vppa lägh them willa foghlenom atirhald som är min vilia at han ey längher bort flyghe än thinom kärasta son ihesu christo wäl thäkkis Amen

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

270. För alla olika stånd.

En godh oc gudhelik bön fför allan wärldhinna stagha badhe liffuandis oc dödha hedhna oc cristna gudh wärdoghas at miskunna os

376 O härra ihesu christe liffuandis gudz son, fförlat os alla wara synder för thit hälga nampm skuld O söte ihesu miskunna tik ower alla cristna siäla O miskwnsamaste gudh miskwnna tik ower them som j dödhelikom syndom ärw stadde, lys thera hwgh oc hiärta oc giff them wmwändo aff thera syndh Oc wpräth nidherfalna, styrk wanmaktogha oc hela them som synda anger haffua fför thit hälga nampn O söte ihesu war os milder oc miskunsamber see til wara ysäld Oc bögh thin milda öron til wara böner O miskwnsamaste gudh, miskunna tik ower
377 alla them som haffua mödho oc | ärffuodhe fför

Digitized by Google

thät jak haffwer farit wäl aff alla mina dagha O söte ihesu miskwnna tik ower alla them som mik haffwa bidhit bidhia för sik O aldre käriste gudh miskunna tik ower alla them som j fängilse ärw stadde, andelika oc likamlika O söte ihesu miskunna tik ower alla them som j ythersta thimanom dröffuas oc pinas, thee them thit blidha änlite j them rädhelika timanom tha hiärtat förmaa ey at tänkia, twngan ey at taala, öronen ey höra Oc öghonen ey see O mildasta jomfru maria gudz aldra kärista modher hiälp os thär til at wi mattom fwlkomna tio gudz budhordh O sötasta maria fräls os fran alla dödhelika synder O kärista jomfrw maria miskunnena | modher miskunna tik ower os 378 oc alla wärldinna staghga, badhe liffuandis oc dödha, hedhna oc cristna, konunga oc biskopa, oc klärka Oc alt closther folk lärt oc olärth Oc alt riddarskap jomfrur, oc ängkior, oc all hionalag, Oc ower allan kyrkionna stagga, ower fadherlös barn vener oc fränder Oc ower alla wärldhinna Oc miskunsamber gudh miskunna tik ower wara nödh, oc thu som äst sander fridher, giff os fridh oc nadher j wara dagha badhe til liff oc siäl Oc giff os widhertorfftelikin wädherlek Oc äwärdhelikit liff mädh tik ä fför wtan ända Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

271. Bönesuck till Guds och Jungfru Marias lof.

(393) Thänna äpthir skriffna bön star skriffwat j rom oc haa hänne läs giffz thu M aar afflat för hwaria reso hon gudelika läsis

O the hälga oc oathskilielige trefalloghet, ihesu christi korsfästom mandhom, oc tik ärofullaste modher jomfrw marie, wari loff hedhir oc ära, aff allom creaturum, ä fför wtan ändha Amen

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

272. Bönesuckar för syndare.

1.

(176) War härra siger at enghin är swa stor syndare som läs äpterscriffwin ordh mädh the akt at han wil sik bätra at iak ey forlather honom alla sina synde

177 O härra gudh, iak kännis mik, storlika haffua syndat, oc wil mik gärna bätra mädh thinne nadh, miskunna mik, for thina beska pina

2.

War härra sigher at hwar som läs tässin ordh mädh sannom kärlek han skal ingaa j himerike wtan pino

Digitized by Google

Jhesu liffuandis gudz son | m*ädh* allo*m* kärlek, oc 178
astu*n*dan astunda iak thik oc wara m*ädh* thik, oc
skilias aff thässe wärldh

(Efter cod. AM. *422, 12:o.*)

---

273. Bönesuck före arbetet.

M*ädh* tässom äpt*ir*scr*i*ffna ordo*m* skulin j böria 384
alla idhra g*ärn*i*n*ga oc m*ädh* gudz hiälp skulu
the ey ffortappas

O hälghe fadh*ir*, i thins älskelikasta sons enhet,
antwardha iak min anda, oc alla mina g*ärn*i*n*ga

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

274. När man går till Guds hus.

Een fagh*er* bön läsande nar thu gaar til gudz
hws som är the hälga kirkia

1.

O Helge h*ärr*a Jak syndare jngaar i thit hws, J
allo*m* syndom veth Jak mik sakan wara | O fadh*er* 88
i tina eensama mildheethz trösth Jngaar jak bedia-
skulande i mönstreno tina miskwnsamligastha god-
heeth Jak bekännis mith forledna smittoga liffwerne
mina saker oc forsymilse Jak böier my*n* knä for
tina skälffwandis mäktogheet. | Min ögon dyrffwis 89
jak ikke vp lyfftha for mina ma*n*gfalloga lasth*er*

Digitized by Google

skul til hymellin, Vtan jak sla mith brysth sygiande
O gudh war mik syndaro*m* miskun*d*samer O mild-
aste gudh vmdrag mik myna otäkkelighet Oc sse
90 offw*er* myna syndh*er* Oc bida tholeliga | myna synda
bätringh Swa optha Jak fall*er* forsma ikke mik 5
vpstandan*d*is til synda angir Och hör mik nadena
bediand*is* oc läth vp för th*e*m tik söker Och för thy
o myn gudh. my*n* ath*er*lösare. gratandis bedh*er*
Jak tina alzmektogheet. Oc bedh*er*. oc akallar Jak
91 tina mildheet oc sök*er* Jak och loffwar tina | god- 10
heet, thy for tina stora miskundh, aff skrapa myna
syndh*er*, oc myns och miskundha mik o h*ä*rra for
tina godheet Och anama for mik, oc for alla cr*i*sna
me*n*niskior liffwandis oc dödha, th*ätta* offer so*m*
her oc hwar stadz i the helga kyrkio offras, til wara 15
ath*er*lösn, for tina guddo*m*s mäktogheetz asyn Mis-
92 | kun*d*i*n*nis modh*er* och gudz födh*i*rska Jomfru maria
bedh för mik til tin egin son Hiälpi*n* mik alle
hy*m*me*r*ikis höffdingha och alle helge oc gudz vt-
walde Och besynnerligha th*ä*nna mönstre*n*s be- 20
skyrmara och patronj Och alle the hwa[r]s helge-
doma och forskullan her i th*ätta* mönstre hedhras
93 och | haffwas Ath Jak for jdhra bön och förskullan
matte ffaa gudhz nadh oc syndänna förlatilse Oc
äwärdeliga liffsins äro hwilkit Jak ikke kan faa 25
m*ädh* my*n*ne bön ell*er* förskullan Hiälpen mik alle
rätwisä saa närwaran*d*is som frawaran*d*is mildha
94 g*ä*rni*n*ga O h*ä*rra gör mik deel aktogha*n* | m*ädh*
allom th*e*m tik rädas oc thin budhordh haldha O
mildisthe Jhesu werne mik tina pina och dödz wapn 30
Ath jak aldr*i*k fall*er* i waadha til liff ell*er* siäl Seth
offw*er* mik j dagh och hwar dagh thit änlitis skeen

Digitized by Google

ware när mik thiin mildha nadh O h*ä*rra jak antwardha | i tina hendh*e*r mith liiffs loph oc vthgangh Sin maal g*ä*rning*a* oc lekama Vmkringh legghe mik tin benedida miskun*d*h at jak som i dagh j*n*gik j tiidh hws syndare. magh m*ä*dh thi*n*ne nadh heem gha i mith hws retwiis giordh*e*r oc allom syndom och smitto*m* förlathnom AMEN

2.

O h*ä*rre ihesu christe, jak bedh*e*r tigh, ath thu m*ä*dh 96
tino*m* alzmektogastha visastha, sötastha oc liwfflegastha hiärtans k*ä*rligh, vil redha oc bekwämia mik i th*ä*nna tima wärdogan wardha andeliga anama tigh i mina siäl, oc ath thu w*ä*rdogas göra och fulbordha i mik alt th*ä*t | thu aff vphoffweno skykkade 97
göra, epth*e*r allom tinom guddo*m*s vilia godheet AMEN

3.

O h*ä*rra wi bediom tigh, miskw*n*na alla cr*i*sna siäla, för tina smäligha pina, Och för tina ärofulla vpstandilse, Oc miskwnna th*e*m siälo*m*, so*m* ingen haffwa | hwllan när tigh besynnerligin Oc inte 98
hoop j pina*n*ne a*n*nat en ath the äro giordha epth*e*r tith belethe oc ath*e*rlösthe m*ä*dh tino w*ä*rdogha blodz vt giwtilse Spar härre, spaar th*e*m oc beskirma tina g*ä*rnigh i th*e*m O giff ikke tins na*m*ps hedh*e*r androm | th*ä*t bediom wi fförsma ikke ti*n*na 99
hendh*e*rs gärni*n*gh i th*e*m vtan räk th*e*m wt tina hiälps hand oc fräls th*e*m aff otholeligastha helwitis pina oc angist Jn ledandis th*e*m til högxta borgarennas sälskap. AMEN

(Efter cod. AM. *422, 12:o.*)

Digitized by Google

275. För lekamens uppehälle och sömn.

1.

(149) Til mat oracio

Härra Jhesu christe som wil at licamanen skal vppe hallas aff licamligom maat giff mik hielp swa at giffua minom licama sina nottarff at han ey skuli läthias aff myklom mat Oc ey wanskas aff offlitzlom mat vtan inskiuth mik bequema matto swa giffua minom licama sina tarff at mädh jordin skal liffua aff jordh at jordinna Härra ey skuli 150 rethas til|[wredhe] aff sinne jordh

2.

Til sompn oracio

Härra Jhesu christe mins licama oc siel skapare see til mik mädh thinne miskund oc giff mik nad at jac ey skuli aff miklom sompn liomskas i thinne tienist aff oroligom sompn vtan matta min sompn til thin heder Hwilken thu böd haffua til licamans letilse oc giff mik störk at owenen dieffwlen ey skuli omacha mik oc ey draga ffran thinne mildhet

(Efter cod. Holm. *Doroteæ Nilsd:rs bönbok.*)

---

276. Förr än man går till bords.

(370) Här sigx nakoth enkanligith som j maghin betrakta tha j gaan til bordh äptir thy jomffrw Maria radde enom godhom Riddara

Digitized by Google

O godhe aldra fäghirsta härra ihesu christe Tu sarghadhir aff aldra hardasta thinne pino smakädhe vinith som war blandath mädh galla Tw vttandir oppa korssena drak ätichio blandadha mädh mirra oc ysopo Thw oppa korssena annath sin | kröntir mädh thorn krononne smakadhe tith 371 wärdughasta blodh som flöth aff thino hoffdhe nidhir om tith änne kindir oc mwn Thw aff gudhi fadhre oc allom androm öffuirgiffuin aff hiärtans warkunsamheth oc beskasta sorgh smakadhe thinna hälgha öghna thaara Thw haffdhe oc leedh större hiärtans sorgh aff thinne modhirs dröffuilsom oc warkunsamhet än aff thinne eghno pino oc dödh ¶ O thw härra ihesu christe giff mik thin kärlech oc at iak maa wara tik altidh thäkkir oc at jak maghe ökias oc meras j alzskons dygdh stadughet oc fulkomplighet giff mik at thaka min math vthen syndh oc mädh synda förlatilsom Oc at min mathir vardhe mik til licamens oc kropsins styrkilse oc bestandilse Ok wedhirqwäk mik inwärtis j minne siel mädh thinne hälghe nadh oc miskundh nw oc äwärdelica Amen

(Efter cod. Ups. *C 50.*)

---

277. Efter måltid.

Thässa bön skalt thu läsa sidhan thu äst (107) mätter

Gudh for thina signadha miskund skuld, gifui allom them, thär lifwandis ärw, syndenna forlatilse,

Digitized by Google

thäs hälgha andz ingiutilse, dygdhenna fulkom*m*pnilse, allom *cr*istnom siäloin roo oc nadhe, oc oss syndoghom mä*nn*iskiom fridh i wara dagha, oc äw*ä*rdhelikith liiff i himerike Amen

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

278. Söndagsbönen.

Var. *a*.

(186) Här äpth*er* börias söndagx bönen läsen h*enne* hwan söndagx m*ädh* gudhelighet

O h*ä*rra gudh ihesus christus, j th*ä*nna dagh oc tässa äpth*er* kommandhe atta dagha oc näth*er*, antwardar jak mik tik j wald oc j the wälsignadha ordh som alle klärka läsa, m*ädh* hwilka ordhom
187 the mana oc wälsigna brödhith til | kiöth oc winith til blodh Jak anthwardar mik j th*ä*nna otta dagha och näth*er* j thin hälga guddom, j thi*n* hälga mandhom, j thina hälga siäl, j thin hälga likama, j tith hälga sacrame*n*th j thina hälga treffalloghet, at thu wärne mik oc göme ffran alt onth Oc fför alla handa wapn fför alla mina owener synligha oc osynligha, Oc fför alt th*ät* mik skadha kan, til liff oc siäl, särdelis fför ondh ffal, fför styrt, Oc skot, ffö*r*e kast, oc stywngh, ffö*r*e hwgh oc slagh, fför eldh oc watn, fför aldra handa trwldom ffö*r*e ffö*r*rädhilse fför ffängilse, oc fför alt th*ät* mik skadha kan til liff oc siäl, til ära, godz, älla rykthe, th*ä*r wakthe oc göme
188 mik gudh alzwallogh*er* ffö*r*e O h*ä*rra mi*n* | gudh

Jak gömer oc skyler mik j tässa atta dagha oc näther wndher thinom stora guddom, swa som thin stora guddhom skylis oc hwar dagh gömis j thinom hälga mandom, oc swa som thu gömer oc skyler tik j prästhens handhom j brödz liknilse, sandher gud oc man Jak gömer mik wndher thina hälga ffäm wndher jak skyler mik wndher tith wälsignadha dyra blodh The hälga treffalloghet wari mädh mik oc min wärn ffran alt onth, thin wälsignadha högra handh wari ower mik Thit hälga ämbithe som är thin hälga scriffth, oc thina hälga mässor wari min hiälp och wärn, nw oc j alla tässa attha dagha oc näther, glädhias oc ffrögdhas j gudhi, thät wnne Och | giffwe mik härran ihesus christus 189 liffwandhis gudz son j himerike, fför thina kära modher jomffru Maria wärdogha bön skuld Oc mina siäl oc likama Oc alla mina kära wäner beffäller jak j gudz ffadhers wald J gudz sons gömo Oc thäs hälga andha wärdogha frid, ä fför wthan ändha Amen pater noster Aue [maria]

(Efter cod. Holm. *Birg:a Andersd:rs bönbok.*)

Var. *b.*

Här äpther staar sönnedagx bönen läs henne (243) mädh gudhelikhet oc atwakt

O härra gudh, jak beffäller mik tik j wald j dagh Oc j tässa atta dagha oc nätther Oc j the hälga ordh, som präste sighia oc läsa, nar thu tik skipther j köt oc blodh Jak befäller mik j thin hälga mandom

Digitized by Google

J thit hälga liff J thina hälga siäl Oc j thina hälgasta trefalloghet J thin wärdoghasta likama Oc thit wälsignadha blodh Jak befäller mik tik j
244 wald, j täs|sa viij dagha oc viij näther, mädh köt oc blodh, mädh liff oc siäl Jak befäller mik j [thin] hälga gudhdom, at thu mik wärne oc göme fför onde [o]lykko oc alle fafängo Oc fför allom minom owenom oc fiandom, särdelis fför allom swikfwllom oc falskom männisskom Oc liwghande twngom fför watn oc eldh fför troldom oc diäffwlskap Oc för allom wadha, som hända kan j math oc ööl, oc aff bradhe sooth Oc för alt thät mik kan hända hälder skadha, til liff häller siäl oc äro För allo tässo Oc allo andro förware mik oc wärne alzwaldogher gudh fför sina mykla miskundh Jak skyler mik j dagh,
245 oc tässa viij da|gha oc näther, j thin wärdogha gudhdom, swa som han skylte tik j sinom mandom Oc som thu j prästens handom osynleken skyles, sander gudh oc man Swa skyler jak mik j dagh Oc befäller jak mik j thina hälga fäm wnder Oc j thit dyra oc wärdogha blodh Oc j the hälga trefallo[g]hetz nampn, hwilkit som wari min sköld oc wärn fför alla mina owener, swa at thin högra handh wari fföre mik j tässa viij dagha Oc viij nätther, at jak swa gladh j gudhi Oc helbrygdha til min likama atirkomme, som jak fför war, j nampm· fadhers oc sons, oc täs hälga anda Amen

(Efter cod. Holm. *A 43.*)

Digitized by Google

279. Under sjukdom.

Oracio ad deum (643)

O härre ihesu christe som thu sagde a thy hälgo korsse, härre, j thina händher beffallir jac mina siäl, swa beffallir jac tik i dagh mina siäl j thina händher, hwlka thu wträkte ffor mic a thy hälgo korsse, oc mic atirlöste tw min härre sannindena gudh, Loff hedhir, oc ära vari gud fadher oc son, och thän hälgha anda, som waar oc är [nw] oc äfforwtan ändha AMEN

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

280. En sjuks bön mot djäfvulens försåt.

Thätta läsi siwkir mothe dyäffwlin, oc hans fforsaat, Oracio, 648

SE thät helga kors, som jac ffor mic gör, j nampn ffadhers, oc sons, oc thes hälga anda, flyen ffran mic oc minne siäl, ffran mina lima jnnan oc wthen j ffule andha, dödzins skugga, snödha dyäffla, mädh ider makt, haat, oc fforsaat, oc ffalska swik, Jac signar mic mädh the hälge kors, som ihesus christus, min gud, min härre, atirlöste han, fforwan idher mädh, oc alla idhra makt, Jac signar mic mädh the ordh, som ihesus christus fforwan mädh allan smälik, offwir hans hälgasta hoffwdh sscriffuat a thy hälga korsse, som är Jhesus nazarenus rex

Digitized by Google

judeorum Th*ätta* wari mith banir, mi*n* wärn, oc mi*n* skiollir mothe id*er*, oc id*er* makt, Th*ätta* wari ffore mic, ath th*ät* ledhe mic gynom idh*er*t ffors*a*at, När mic ath th*ät* wärne mic, baak mic ath th*ät* mik beskärme, J mik ath th*ät* lywse mik, Offw*ir* mik oc wndh*ir* mic, Wari th*ät* mi*n* hiälp, mi*n* tröst, ath thu ffule dyäffwl hwargin haffuin makt skadha ell*ir* hindra mic j mino*m* wägh, som jac skal nw ga til mi*n* g*u*d, oc mi*n* ffrälsare, som mic skapadhe oc at*ir*löste, alzwallogh*er* gudh ffadh*ir*, alla tingha skapare, sig*n*e mic, iesus christus gudz sig*n*adhe son, som tholdhe dödh oc pino ffor*e* mic, ha*n* sig*n*e mic, th*ä*n hälge ande, som synt*is* j duwo liike, offwir ihesum christum, j jordhans ffloodh, ha*n* signe mik, | Sa*n*när gudh oc ma*n*, ha*n* wi*n*ne oc ffordriffue alla mina owinir lica*mli*ca oc ande*li*ca, ath jac ma w*ä*rdhelica wnkoma alla*n* wadha oc wandha, oc äwärd*eli*ca glädhias j hi*m*merik AMEN

649

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

281. En döendes bön.

Tha th*ä*n siwke thag*er* sik liwsit j sin yt*er*sta tiidh,

O hälgaste, mäktogasste oc sötasste iesu christe alra tinga skapare, oc war at*ir*lösar*e*, thu skop mik ept*ir* siälffwo*m* tik, oc ffrälste mic aff heluit*is* mörkir thu äst th*ät* sa*n*na liwsit, so*m* alla m*ä*nniskior lysir j jorderiik, thu är th*ät* sa*n*na liwsit, som hälga fädh*ir* liwste sithiandhe j lymbo mörkir, thu äst

647

Digitized by Google

thät sanna liwsith som lysir owir all hymmerikis sken j hulko all hymmerikis ffäghrindh liusis j thino hälgasta anletis aasyn, thu lyss nw mic thätta liwss taghande, jac togh thät komande j wärldhena j döpilsinne, jac thagher oc thät nw j thit nampn ffarande aff wärldinne, thu lys mit hiärtha mädh wiissdoms liws, aff thäns hälga andz ingiwtilse, ath min siäl ware opp tändh j innirlikom thinom kärlek, oc giff mik wiissdom, oc snille ath kwnna vndkoma cloka dyäffwlsins fforsaat, som han mic kan ffore läggia, ath jac matte koma brinnandhe j thinom sötha kärlek, ffore thins helge anlithetz aasyn, som skiin mädh ärligasta skini som lysir alla hälgona j äwärdhelica glädhi, til hwilka jac astundar, oc skynder nw koma, thu waar äy seen mildaste gudh mina siäl vnffaa, ath hon maghe tik loffua, oc ära j äwärdhelica lywse Amen

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

282. En döendes bön.

Nota Sanctus anselmus sigher ena stadz ath hwilkin thätta säghir innirlica han scal aldre rädas heluitis dödh, oracio (642)

O härre ihesu christe liffuandis gudz son, jac bidher tik ffore the biterliga pino, oc bescasta dödh, tw tholdhe ffore mic a ty hälgho korsse, oc aldra mäst, tha thin hälgasta siäl gik aff thynom wälsignada licamma, miskunne minne arme siäl, j sinom wtgangh aff minom syndoga krop, O alz-

Digitized by Google

wallog*er* gudh mi*n* alla millasta ffadh*ir*, mi*n* tröst, mith hopp, oc all mi*n* glädhi, jac flyr nw til tin, som dröffdh*ir* til hoghswalarin, som fangin til frälsarin, som siwk*ir* til läkiarin, tw hoghswala nw mi*n*ne fatighe siäl j hänne stora dröffwilsse, thu fräls ho*na* aff fforban*n*adom dyäfflom so*m* ho*na* vilia g*r*ipa oc fangha, thu lägh hona aff m*a*rgom syndom *mädh* tins sons pino, ath änkte ffu*n*nes *mädh* he*n*ne, tha ho*n* kom*b*ir for thin harda rät-
643 wisa doom, so*m* diäff|wllin maa haffua saak *mädh* ell*ir* tik sculi mistäkkias, Jac är thit creatur, thu haffw*ir* mic skapt ept*ir* siälffuo*m* tik, War jac tik kär ath at*ir*lösas, laat mik äy wardha ffwlan til ath ffordömas, Jac bidh*er* tik *mädh* i*n*nirlica hiärta, oc gratande öghom ath thu war nw när j th*ä*nna stora nödhthorfft, ffor*e* thy tw är allo*m* them när, so*m* tik j sa*n*nindh akalla, Jac kallar aa tik, h*ä*rr*e* gudh thu miscu*n*na mik nw, än tho ath jac haffwir tik syndat j mot, j alla mi*n*a liiffs daagha, j allo*m* mino*m* gärni*n*gom, thog är tin miscu*n*dh störr*e* offw*ir* them alla so*m* är obeg*r*ipelikin, j hulka jac mer hopas niwtha än jac haffw*ir* fforbr*u*tit *mädh* mino*m* syndo*m*, see nw til min *mädh* thyno*m* misku*n*sa[m]lika ögom, som tw saa Mariam magdhalenam j gästabud*i*t, tha ho*n* g*r*eth sina sy*n*dh*er*, oc twadhe tina helga föth*er* *mädh* sina thara, Vn mic swa gratha myna syndh*er*, oc tik fulle*l*ica älsca som ho*n* ath thu sighi mic th*ä*n ffridh, so*m* thu hänne gaff, See oc nw til mi*n*, som thu saa til röffua*r*in oppa th*ä*t hälga kors, tha tw sagde, j dagh scal thu wa*r*a *mädh* mic j pa*r*adys, lath mich här swa liffua, oc hädh*e*n swa liidha, ath jac matte

Digitized by Google

tik see, oc m*ädh* tik wa*ra* j äwi*n*ne*li*ca hy*m*me*r*ik*is* glädi, AMEN

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

283. En döendes bönesuck.

Oracio bona

HÄrr*e* g*u*d j thina händh*e*r beffällir jac nw mi*n*a (647) siäl, thu löste mik ath*i*r aff dyäffwlsins makt, hedh*i*r oc ära wari alzwolloghom gudhi, som war, oc är nw, oc ä ffor wthan ändha AMEN

Jsta oracio multociens est repetenda videlicet 648
Jn manus tuas domine etc^ra^,

(Efter cod. Ups. *C 74.*)

---

284. Allmän slutbön.

Var. *a.*

Mädh thässom ordom liktha gärna thina bön (383)

O h*ä*rra gudh ihesu christe lifuandis gudz son, anama oc wpfyl thässa bönena, i them owirgan[g]-lica kärlekeno*m* J hwilkom thu toldhe alla thins hälgasta licama wndh*i*r Misku*n*na mik syndh*i*rsko, ok allom syndaro*m*, oc alment allo*m* cristno*m* lifuandis oc dödha Amen

(Efter cod. Berol. *Theol. Lat. 71, 8:o.*)

Digitized by Google

Var. *b.*

O härra ihesu christe, liffwandis gudz son, anama
83 tässa böner i them owergangande kärlekenom, | i
hwilkom thu anamade al thins aldra hälgasta licoma
vnder oc saar, oc miskunna mik wsla syndara, oc
allom cristnom liffwandis oc dödhom Amen pater
noster Aue [maria]

(Efter cod. Holm. *G. M:s bönbok.*)

Digitized by Google

TILLÄGG

Digitized by Google

Digitized by Google

Tillägg.

19 1/2. Till Kristi pina, död och uppståndelse.

1.

— — — — [*Början saknas*] — — — —

ihesu fför alla miskundh, som thu giorth haffwir, 155
aff wärldhenna ophoff Oc gör til wärldhenna [ända]
At thu millelika afftwar, oc borttörkker alla mina
syndher Oc giff mik thän samma thin wärdogha
licama, til mith ythersta brödh, j thänna wärld

2.

O aldra älskelighaste ihesu christe, tak oc ärofullaste
loff, wari thinne guddoms godhet, fför allan thän
räddogha oc bitherlika ängxlan, thu haffdhe j yrta-
gardenom, naar thu badh til thin hälgasta ffadher,
swa innerlika, at blodhogher swetther nidherflöth
aff thinom klenasta licama O sötasthe ihesu, wärd-
oghas nw offra thina ödhmyuka bön, oc thän samma
thin blodogha sweth thinom ffadher för mik, oc
för alla wärdhenna syndher Amen pater noster aue
[maria]

3.

O härra ihesu christe, kristna människia helso,
äwärdhelikin tiänist, oc tak | wari tik, fför tith 156

Digitized by Google

hälgasta thulomodh, thu haffdhe, thän tidh thin eghin kännеswen, iwdhas saalde tik Oc fför rädh tik mädh ffalskom kws, oc thina fiandha gripo oc fangadho, slogho oc bwndho tik, wm hwilkit jak bidher thina guddoms makt At thu laat mik aldrigh liidha äwärdelikit fängilse, ällir förrädilse aff minom owenom Amen pater noster aue maria

4.

O aldra älskeligaste wärldhinna athirlösare ihesu christe, loff oc äwärdhelikin ära wari tik, fför alt thät gab oc smälek, som thu ledh j anne oc cayphe hwse Oc för the stora kinpustana, oc ämwäl för annor obrygdilse O sötaste ihesu, bidher jak tik, at thu gör mik wärdogha, nakot lidha mädh sanna thulomodhe, fför thin kärlek skuld, mädh thinne hiälp oc nadh Amen pater noster

5.

157 O ärafulla hedhir wari tik wärdogaste härra ihesu christe, fför thät stora thulomodh, thu bewiste, thän tidh thu war mädh största smälek inleddher fför pylatum, thär thu stodh bwndhen, mädh tysthum mwnne, mädh bliko änlite, mädh taarofullom öghom, oc nidher bögdho hoffde, hörandis osighelikin klaghamaal, aff falsom witnarom Bedhir jak tik, millaste ihesu, at the klaghamaal wari minna syndha orsäkt, oc fför swar j them ythersta thimanom,

6.

O aldra hedhirligasta ära oc wördingh, wari tik wärdoghaste härra ihesu christe, fför allan thän smälek, gab, oc alt annad thu ledh aff herodhe,

Digitized by Google

thär thu war försmaddher Oc fördher j daara klädhe, oc smälika athir sändhe[r] til pylatum O söte ihesu, giff mik thina nadh, til at lidha wärldhenna försmäilse, oc wnfly | äwärdhelig fför tappilse pater 158
noster aue maria

7.

O aldra wärdzskylloghasta tiänist oc tak, wari thik älskeligaste ihesu fför allan thän swedha oc wärk, näkt oc köld, hwgh oc slagh, thu ledh, thän tidh thu war hardhelika bwndhen widh stwdhena, oc swa grymelika hwdh flängdhan, wtan alla warkunnan, wm hwilkit bidher jak tik, millaste ihesu At the grymelika näpsten, wari minna syndha näpst, aff skrapilse oc fförlatilse Amen pater noster aue mari[a]

8.

O sötaste ihesu, loff oc ära wari tik, äwärdhelika, fför thän smälek oc bitherlika pino, som thu ledh, thän tidh thu hardhelika kröntis, mädh hwasse törne krono Oc fördis j eth röth gammalt purpura klädhe, gabbadhir oc slaghen mädh röö O sötaste ihesu, fför thin hälga kärlek, giff mik thina nadhafulla hiälp, | swa gudhelika liffwa, at jak matte 159
mädh äronna krona, kronas j himerike Amen

9.

O alla wärldhenna domare ihesu christe, thu som dömdhir war mädh orätthom dom, aff pylato, til at lidha thän smäligasta dödh Oc anamadhe the twnga korssen[s] byrdhe, wm hwilkit bedhir jak tik millaste ihesu At thu war miller domare, owir

Digitized by Google

alla mi*n*a syndh*e*r, oc the twnga korssens byrdhe, wari mi*n*na syndha byrdhe lättilse Ámen pater noster aue maria

10.

O millaste frälsare ihesu christe, änglan*n*a glädhi, himerikis lwstelighet, oc alla wärldhe*n*na sälighet, loff oc tak wari tik, fför t*ät* hardhelika fallit thu fiöl, wndh*i*r korsseno, swa at aller thin wärdoghe syndh*e*rslagne oc sargadhe licama, gaff sik th*ä*r widh Oc thu i*n*nerlika warkun*n*adhe th*e*m, som tha grä̈to,
160 | fför thina skuld O söthe ihesu, warkun*n*a tik nw offw*i*r mik, oc mi*n* osighelikän syndha fal Oc op rees mik, m*ädh* thi*n*ne fadh*i*rlike miskun*d*h Amen pater noster aue maria

11.

O misku[n]samaste ath*i*rlösare O sötaste ihesu christe, osighelikit loff oc oändhelikin kärlek, wari tik fför thin bri*n*nandhe kärlek, m*ädh* hwilko*m* thu läth tik korsfästa, oc bith*e*rlika wttänias, antwardandis thina hälgasta siäl j thins fadh*i*rs händh*i*r, m*ädh* ödhmyuklikom graath, oc ropandhe rösth, m*ädh* bith*e*rligaste pino, oc siäli*n*nas athskilnadh, fran kroppenom Bidh*e*r jak ödhmyuklika, at thin swara pina, oc bith*e*rlike dödh*i*r, wari mik sälighet, oc äwärdhelikit liff Amen pater noster aue maria

12.

O aldra wärdoghaste ihesu, högxsta ära oc ödh-
161 myukasta tak, | wari tik som dödh*e*r oc nidh*e*r takin war aff korsseno, oc lagdh*i*r j iomffru marie sköth, m*ädh* ypnom wndhom, färsk saar, och aller blod-

Digitized by Google

ogher, twaghen oc törkadher mädh störste modherlike warkunnan O sötaste ihesu, bidher jak, om thin dödh, oc nidh[e]rtakilse, oc fför thinna modhers bith[e]rlika dröffwilse At jak matte aff bäggias edhra förskullan, wardha deelactogh äwärdhelika [j] himerikis glädhi Amen pater noster aue maria

13.

Nadhenna konwnghir, oc wärldenna frälsare ihesu christe, tak oc äwärdhelikin thiänist, wari tik för thän höghtidhelika saangh, oc loff, som änglane swngho owir thinne jordha färdh, naar thin wärdoghe licame war swepther, oc lagdher j graff Oc smordher mädh mangha wälluktandhe yrthom, | wm 162 hwilkit jak ödhmyukligha bidher At thin wärdoghe kärlek, oc thin bitherlighe dödhir, maghe swepas oc inne lykkias j mino hiärta, nw oc äwärdhelika Amen pater noster aue maria

14.

O allra dygdafullasta, hedhir oc äroful wörningh wari tik wärdoghaste ihesu, fför thina ärofulla opstandilse Oc fför tith dyra blodz samansankilse, oc ämwäl fför thina hwgnelika wppinbarilse, som thu bewiste thinne wärdoghe modher, oc flerom thinom wenom O sötaste ihesu, giff mik nadhena opstandilse, j tässa liffwe Oc äronna opstandilse äpthir dödhen pater [noster]

15.

O härra, jak loffwar oc hedrar, takkar, oc ödhmyuklika til bidher tik, wärdoghaste ihesu, för thina guddhoms makt, mädh hwilke thu op foor | til 163

Digitized by Google

himbla Oc ypnadhe os tith ärofulla rike, offrande thino*m* hälgasta ffadh*er* thina pino oc dödh, för mä[n]niskiona ath*ir*lösn, hwar före bidh*er* jak tik i*n*nerlika, älskeligaste ihesu, fför thina hälgasta pina oc dödh, oc nadz ow*ir*flytandhe ympnoghet Oc för alla the gudhelika böner, m*ädh* hwilkom thu nakontidh kan til bedhias, äller hedras, at thu wärdogas misku*n*samlika inledha mik j th*ät* sa*m*ma ärofulla tith hymerikis rike, Ey äpth*ir* mi*n*e syndoghe förskullan, wtan m*ädh* thins dyrasta blodz rikedoma, giffwandis mik mildhelika, angh*ir* oc hiärta*n*s idhrilse, nadhe*n*na ökilse Oc nadhe fwl fulko*m*nilse, alla synda förlaatilse, matto oc skälighet, j allo*m* tinho*m*,
164 alla gudz budhordha gömo, | Thulomodh m*ädh* sanne ödhmyukt, hiärtans renlighet, ena gudelika ändhalykt, i*n*nerlika oc ödhmyuklika tigg*h*er iak tässa gaffwor Oc alt th*ät* mik är tarfflekit, til liff oc siäl, hwilkit mik w*n*ne gudh fadh*ir* oc son, oc th*än* hälge andhe Amen pater noster aue maria credo

(Efter cod. Giess. *881.*)

---

23. Till Jesus Kristus.

Var. *c.*

1.

Johannes xxii° gaff allo*m* som thässa bön gudhelika läsa atta hu*n*dhradha aar aflat for nadhe[li]ka synde

H[är]ra Jhesu christe helare oc at*ir*lösare alla
191 wärldi*n*na, Jak bidh*er* thik | ödhmiu[k]lika for thi*n*na

Digitized by Google

ärlika mandomshetz skuld som tholde dödh a thy hälgha korse ok for the glädhinna hedhir skuld tha thu athirlöste alt mankönit mädh thinom hälgha dödh Ok for the äronna skuld thär thu j thino gudhdoms walde kändhe tha thu saat thik all dröfwilse ok sorgh owir kommit hafwa bidher iak thik at thu fräls mik aff minom owinom synlikom ok osynlikom Pater noster Aue maria

2.

thänne paue same Johannes gaf allom them thässa bön gudhelika läs viii^{c} aar aflat for dödhelika synde

Härra Jhesu christe helare ok athirlösare alla wärldinna, Jak bidher thik mädh astundan ffor the äronna skul thär thine vtwaldho män hafdho, Jnnan 192 hälwitis porta tha the sagho sik athirlösta wara mädh thins guddoms walde, Ok nar thu sa thik thät göra som enghin annar formate at göra bidher Jak thik at thu aff skrapi allan syndha lusta, Ok giff mik at Jak älskar thik aff allo mino hiärta Pater noster

3.

Thänna samme pawä Johannes gaff allom them thässa bönena läsa mädh gudhelike akt c M^{o} aar aflat af glömdom syndom

Härra Jhesu christe helare ok athirlösare alla wärldinna bidher Jak thik kärleka for the glädhinna skuld thär Maria magdalena haffdhe tha thu

Digitized by Google

vppinbar[adh]is hänne a pasca nath ok tha thu saat
193 thik äradhan aff thins | gudhdoms waldhe ok klarhet bidher iak thik at thu hiälp mik mädh thäs hälgha andz siw gawom ok giff mik ath iak maghe thin vilia fulkomna i alla mina lifdagha ok äwärdhe- 5
lika for vtan ända

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

---

25. Till Jesus Kristus.

Var. *b*.

1.

104 O godhe ihesu christe iak lofwar thic, oc hwat 10
som i mik är mindra än tik thäkkis, tha bidher iak thic ath thu thät wpfylle fore mik

2.

O godhe ihesu iak älskar thic oc hwat mindra är i mik tha bidher iak thic, at thu offra thins hiärta kärlek thinom fadhir fore mik AmeN 15

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

---

28. Till Vår Herre.

Var. *b*.

Hwilkin människia som hafdhe forskyllat sik äwärdelikin fordömilse oc scriptar hon sik oc 20
102 läs thässa bön som här | fölghir tha skipte gudh mädh hänne äwärdelica pino i skärsloeldz pino oc skärsloeldz pino till äwärdhelica glädhi

Digitized by Google

O härra ihesu christe iak thakkar thic, at thu thina pino böriadhe swa mäktelica Oc at thu thit kors bar swa ödhmiwklica, oc wardh näghlder wppa thät thulilica, oc vphögdher i thy omiskundhsamlica, Oc hängde vppa thy hardelika, oc wardh sargadher pinlika, Oc taladhe vtan al hughswalilse, Oc grät huasselika, Oc gaff vth thina röst mannelica, Oc hwar thiin aadra var sundir slitin alla ledhis, Oc thit blodh vtgöst thu millelica, Oc fore mik gik thu vndi alra beskasta döödh otwäklica Än nw antwardha iak mik, O härra ihesu christe i thän | kärlekin som thu äst, Oc sigx wara, swa 103 wiit som iordhrike är, Oc iak antwardha mik, O härra ihesu christe i thina pino krafft oc i thina osighelica miskund diwplikhet ihesu christe, O gudh fadhir oc härra, for thins hälgha namps hedhir, oc thins osighelica mildhetz obegripelikhet, Vn at alt thät i mik är vardhe dröflikit som minne siäl är til smitto, O härra gudh, vn mik at minnas thina beskasta dödz ängxlan, oc thina hälghasta vndir i mik idhkelica bära, thät iak matte finnas när thic forskullandis, O millaste ihesu christe vär mik fra hälwitis ysaldhet, at iak swa mädh thinne wärn beskirmadh, blifwe altidh i thinne frygdh oc glädhi, O härra ihesu christe beskirma altidh mina siäl, huilka thu | hawir atirlöst mädh thino hälgha 104 blodhe Amen Pater noster Aue maria

(Efter cod. Skokl. *8*, *8:o*.)

Digitized by Google

39. Till Kristi pina.

Var. *a*.

391 Thässa äpthir skriffna bön saman satthe sanctus augustinus oc star skriffwat j rom j sancti iohannis lateranensi kirkio oc giffz allom them hänna läsa standandis oppo knä lxxx M aar afflat hwilkit afflat benedictus paffwe thän xi stadfäste oc thär til bonifacius viij paffwe allom som äru sannelika scrifftadhe mädh idher oc anghir oc läsa tässa samma bön j xl dagha them gaff han alla thera syndha fförlatilse

O härra ihesu christe, jak loffwar oc takkar tik ödhmyuklika, at thu wille fför wärldhennas athirlösn, födhas, omskäras aff iwdomen, straffwas aff thinom fförradhara, kyssas oc gripas oc bindhas, oc swa som menlösasta lamb, til dödhen ledhas,
392 fför domarans asyn, anne, cayphe, | pilati oc herodis presenteras, aff falskom witnarom klagas, oc flängiomen oc smälekenom twingas, oc aff törnenne kronas, aff spottheno smittas, aff näffwomen kinpusta[s], aff spikomen gönom boras, mädh röd slaas oc gabbas, j anlitit skylas, aff klädhomen näktas, aa korssit ophöghias, j bland röffwara skikkias, siälena widh kroppen skilias, mädh spiwtit gynom brystit, oc hiärtat stingas O sötaste ihesu christe, tässa thina pinor, som jak owärdogh syndhirska oppa minnis, fräls mik oc alla mina wener, oc alla cristna människior, aff hälwitis pinor, oc aff diäffwlsins frest-

Digitized by Google

ilse, oc fför öka os j allo godho, rensa os altidh aff allo*m* syndho*m*, oc fför tith hälga kors oc dödh, beskärm oc göm os, oc ledh os thit, som thu leddhe thän höghra röffwara*n*, m*ädh* tik korsfästan, | til 393
liff oc äw*är*dhelika himerikis glädhi oc äro Amen

(Efter cod. Giess. *881.*)

Var. *b.*

En godh bön aff wars h*är*ra ihesu christi pino (274)

Jak takkar tik, min käre h*är*ra ihesu christe liffwandis gudz son, som wilde, ffor wärldi*n*na ath*i*rlösn nidh*e*rfara til iordherikis, Oc aff iudhomen wrakas oc forsmaas, Oc aff iuda thinom k*ä*nneswen m*ädh* kussenom for|radhas, aff wranghom iudhom 275
bindas klädhe for thin öghon swepas, m*ädh* näffwo*m* slaas, Oc m*ädh* spiwte smittas, fflänghias Oc aff falsko*m* witnom käras, Oc aff anna caypha oc pylato orättelika dömas aff herode hädhas j gabbilse klädhe föras oc aff thino*m* eghnom klädom röffwas m*ädh* rönne wppa thit hoffuodh slaas, kronas m*ädh* thorn krono*n*ne, A korsit wplyptas, Oc th*är* m*ädh* ätikio oc galla skänkias m*ädh* hadh oc smälik mättas j blandh syndogha m*ä*n oc wranga skipas oc hänghias, Oc menlös oc rätwis, ffor alla m*ä*nniskio helso wilde döö, O thu käraste gudh, ffor tässa thin hälgasta gabbilse oc hädhilse oc harda pinor, ffräls mik aff häluitis pino*m*, Oc bidh*e*r iak tik ffor thit hälga kors skuld At thu göm mik, Oc wärdoghas at ledha mik syndogha wanskelika oc wsla m*ä*nniskio, tith

Digitized by Google

276 | som thu ledde röffuaren, m*ädh* tik korsfäst*an* Oc tik sin gudh, oc h*är*ra widh*e*rkändis, hwilkin som m*ädh* gudh fadh*e*r, oc th*e*m hälga anda liffwir, oc styrer oc radh*e*r, ä for wt*an* ända

(Efter cod. Giess. *881.*)

Ändringar (i handskr.) och rättelser (af utg.).

Sid.	rad	
4	20	j *2 ggr i hdskr.*
—	25	aff» » » »
6	6	skipan, *r. fr.* slipan,
—	9	Oc *2 ggr i hdskr.*
—	18	widherqwek *r. fr.* widherqwem
—	26	J *r. fr.* Jn
7	3	hwa *tillagdt i marg. och insigneradt.*
8	6	stragx *r. fr.* stargx
—	19	härskaps » härskapx
—	20	b a *utskrapadt i hdskr.*
—	21	gärna *r. fr.* garna
10	1	räddoghan, *r. fr.* raddoghan,
—	5	tämpran » tampran
11	1	ängla » angla
12	28	wnne » wnmne
15	27	oskaddum, » oskaddam,
16	14	madk » madkt
19	23	fre[s]tilsom, » fretiltilsom,
20	4	mildaste » mildalste
—	20	wtsläk » wtskäk
22	13	första *tillskr. i margen.*
23	7	*framför* härra *ett onödigt* gud *öfverstruket.*
—	9	jämwel *r. fr.* jamwel
—	24	iac *tillskr. öfver raden.*
—	26	jäm[pn] *i hdskr. ändr. fr.* jämwäl *och nu förbättradt af utg.*
25	24	oc *tillskr. öfv. raden med rödt bläck.*
26	1	räddogha *r. fr.* räddodha
—	26	nad *tillskr. öfv. raden.*
28	14	*efter det senare* är *ett onödigt* wra *utelämnadt.*
41	20	förradharan *r. fr.* förradharana
52	10	käraste » karaste
—	21	tik » til

Digitized by Google

Sid.	rad	
53	10	for *tillskr. öfv. raden med rödt bläck.*
—	22	wärd, » » » » » »
54	8	mädh » » » » » »
—	12	hwasse *r. fr.* swasse
—	16	tik » til
—	17	i *tillskr. öfv. raden med rödt bläck.*
55	9	tiäni[st] *tillskr. i margen (förskuret).*
—	20	modhirs *r. fr.* modhris (*som tillskrifvits öfv. raden med rödt bläck*).
—	—	tw *tillskr. öfv. raden med rödt bläck.*
56	3	thu » » » » » »
—	11	*efter* thinom *ett dubbelskr.* oc thinom *utelämnadt.*
—	—	kerlek, *r. fr.* kerler,
—	23	hwilkin » hwinkin
57	5, 6	*orden* O ffadhir *t. o. m.* göra, *tillskr. i nedre margen och insignerade.*
—	7	trösth, *r. fr.* trörsth,
—	9	mic *tillskr. i margen.*
58	11	grymma » » »
—	14	tin *r. fr.* til
59	11	hona *2 ggr i hdskr.*
60	11, 12	miskundhinna *r. fr.* miskunnidhna
—	13	thina *r. fr.* mina
—	15	tik *tillskr. i marg. med rödt bläck.*
62	1	dödher *r. fr.* dodher
64	3	*efter* alla *orden* thär alla *öfverstr. i hdskr.*
—	5	*ett dubbelskr.* thinom *öfverstruket.*
—	19	mik *tillskr. i margen.*
—	25	*efter* nath. *orden* at tu lath t *öfverstr. i hdskr.*
—	—	glädi *r. fr.* gladi
66	24	älskare, » ärskare,
69	12	forskullan *r. fr.* forskunlan
76	7	thinom *tillskr. i margen med rödt bläck.*
77	8	atskildos *r. fr.* atskildoms
—	17	älla » alla
78	25	oc *tillskr. öfver raden.*
80	19	*efter* thit *ett onödigt* köt *öfverstr. i hdskr.*
82	7	thinna *r. fr.* thima
84	5	wänth » wanth
—	12	oc *tillskr. öfver ett underprickadt* ällä
87	24	äwärdhelika *r. fr.* awardhelika
92	5	widhertorfftugha, *r. fr.* —taghu,
—	16	ärofwlla *r. fr.* ärofwlfulla

Digitized by Google

Sid.	rad	
93	25	ythersta *r. fr.* ysthersta
94	6, 7	jak är » är jak
—	13	ythersta » ysthersta *Likaså* 95: 2.
—	23	som » fom
95	24	sötaste » sotaste
96	19, 20	fordömilse *r. fr.* fordomilse
100	20	önzskom » ondzskom
101	20	siäl *tillskr. öfv. raden m. rödt bläck.*
102	19	alzmäktelika, *r. fr.* älz—
103	21	hiärta *tillskr. i margen.*
105	2	*räkneordet* v *före* Aue *tillskr. öfver raden.*
—	3	v *tillskr. i margen.*
—	—	fäm » *öfv. raden.*
—	4	adra » *i margen.*
—	8	v » *öfv. raden.*
—	10	smaken *i hdskr. ändr. fr.* smak (*borde väl ändrats till* smakan; *jfr rad* 24: luctan).
—	—	oc mvnnen *tillagdt i margen i st. f.* mwn *som öfverstrukits.*
—	11	*öfver räkneordet* i *har* eno *tillskrifvits.*
—	—	j *tillagdt öfv. raden. Likaså det första* j *å rad* 13.
—	24	*framför* luctan *ett felskr.* lyctan *öfverstr.*
106	27	j *tillskr. öfver raden.*
109	11	*i* synderligha *är* r *tillskr. öfv. raden.*
110	9	synde *tillskr. i margen.*
111	4	son *2 ggr i hdskr.*
112	10	galla, *r. fr.* gwlla,
114	7	himerike, » hinnerike,
—	18	thinom *tillskr. öfv. raden.*
120	22	för » *i margen.*
123	11	biläte *r. fr.* bilate
124	19	*i* thänk *är* k *tillskr. öfv. raden.*
—	21	mic *tillskr. öfv. raden m. rödt bläck.*
125	3	wärdhogas *tillskr. i margen.*
—	16	tik *r. fr.* til
—	25	thät *tillskr. i margen.*
126	17	son, » *öfv. raden.*
—	18	tw » *i margen.*
—	20	wi » *öfv. raden.*
—	28	Ärna *r. fr.* Arna
127	7	kesarinna *r. fr.* kesarima
—	8	wädhirleek, » —leel,
—	21, 22	jordhrike » jorghrike

Digitized by Google

Sid.	rad	
128	20	vsla *r. fr.* vslula
129	17	thik » thit
130	9	diäffla » diälffla
—	14	judhane *r. fr.* judhadhane
—	32	domen » dömen
132	8	*i* oskönіogh *är* i *tillskr. öfv. raden.*
136	5	dödha, *r. fr.* dedha,
—	17	törstogh » tröstogh
—	24	skapare, » skaskara,
137	29	skuli *tillskr. öfv. raden.*
138	2	ath *r. fr.* eth
—	3	mik *tillskr. öfv. raden.*
—	8	nw » » » *m. rödt bläck.*
139	4	är, » » »
—	9	oskälikin *tillskr. i margen.*
—	—	girwgh *r. fr.* girwogh
—	19	*i* omykit *är* o *tillskr. öfv. raden.*
—	24	mik *tillskr. i margen m. rödt bläck.*
142	16	kärlek, » *under raden m.* » »
143	26	all » *öfver* » » » »
144	22	ängla *r. fr.* angla
—	24	mäniskia » maniskia
145	14	äru » aru
—	15	värn » varn
—	—	dyä[w]ulsins *r. fr.* dyaulsins
—	23	värn » vänr
—	25	äuärdhelika » äuardhelika
146	9	rörilse. » rorilse.
—	10	världinna » varldinna
—	12, 13	ävärdhelikx » äuavärdhelikx
—	29	fräls » frals
—	30	änglom » anglom
147	9	hiärtano » hiartano
150	21	nw *tillskr. i margen.*
151	16	hiärta *r. fr.* hiarta *Likaså* 152: 2.
152	26	oc *2 ggr i handskr.*
155	3	rörilse *r. fr.* rorilse
158	11	christe, » christi,
161	22	thu läs » läs thu
162	10	hiärta, » hrarta,
—	13	tin » til
164	7	O » Oc
167	8	ythersta » ysthersta

Digitized by Google

Sid.	rad	
168	8	Fore *r. fr.* Fora
169	23	brotlika » bortlika
171	6	tik *tillskr. öfv. raden med rödt bläck.*
—	24	när » » »
172	13	oc » » »
—	22	styr *r. fr.* fyr styr
173	7	som *2 ggr i hdskr.*
174	2	wälsignilse, *r. fr.* wälsignilso,
—	12	kan » kand
—	16	ow*ä*rdhoghe » ow*ä*rdhodhe
177	12	kärlika » kärlilika
—	13	kär*e* » kar*e*
—	27	*efter* thinne *ett onödigt* sötha *öfverstr. i hdskr.*
178	2	säghe *i hdskr. ändr. fr.* sägiä
—	17	*ordningen mellan orden* stundadhe *t. o. m.* tall *r. fr. hdskr:s* äpth*i*r at wita stu*n*dadhe tall
179	10	sigh*e*rlika *i hdskr. ändr. fr.* sighnadhä
—	18	läsa. *r. fr.* lasa.
—	25	frälsa » fralsa
—	26	äw*ä*rdhelika *r. fr.* aw*ä*rdhelika
181	4	At » Ad
184	11	staddhwghet » staddhwthet
—	17	helgho *tillskr. i margen.*
—	18	tridhi » *öfver raden.*
185	18	ginnom *i hdskr. ändr. fr.* ginstan
—	21	leygdh *efter felskrifn. i texten så skrifvet i margen.*
—	—	*efter* liiffs *ett felaktigt skrifvet* frögth *understr. för att utgå.*
186	5	vnt *tillskr. öfver raden.*
—	9	*efter* oc *ett oriktigt* alla *öfverstruket.*
—	10	*framför* sielffwiliandeste *en felskrifning af ordet underprickad för att utgå.*
—	11	*efter det första* aldra *ordet* minsta *öfverstr.*
—	13	*efter* til *ett oriktigt* alle *öfverstr.*
—	18	vpthände, *ändr. fr.* vpthändas,
187	6	agxl, *r. fr.* aglx,
—	13	*efter* thär *ett onödigt* mik *utelämnadt.*
188	4	at *r. fr.* ad
—	12	atherlösare *r. fr.* atherlosare
190	25	vtan *tillskr. öfv. raden.*
191	26	Jak *r. fr.* Jj *I hvar och en af de följande böner*na (2—7) *skrifves första ordet i hdskr.* JJak (*med be-*

Digitized by Google

Sid. rad

gynnelsebokstafven i färg), beroende *på bristande samverkan mellan skrifvarinnan och illuminatorn.*

193 12 rädzl, *r. fr.* räldz,
— 19 man, » män,
— 27 tröst » trost
195 10 böner » boner
196 9 glädhi » gladhi
197 5 wara » wari
— 17 hälgasta » halgasta
199 10 beskelikhet, *r. fr.* beskelikhetz,
— 21 högxsta » hogxsta
203 6 *efter* os *ett onödigt skrifvet* wari *utelämnadt.*
— 23 nampn *r. fr.* nampns
204 16 störkia » storkia
205 5 bön *tillskr. i margen.*
— — ordomen *r. fr.* ordoghmen
209 3 presenteradhe *i hdskr. ändr. fr.* presentaradhe *medelst ett öfverskrifvet* e, *hvarvid det ursprungliga* a *dock ej öfverstrukits.*
214 3 *efter* miskunninna *ordet* modhir *öfverstruket.*
— 15 oc *2 ggr i hdskr.*
216 10 thär kallas *2 ggr i hdskr.*
— 18 släkt, *r. fr.* skäkt,
217 1 *efter* hälga *ett felskr.* arma *öfverstruket.*
— 7 » hiärta, » » swardhe »
218 11 allom *r. fr.* allam
220 23 son *tillskr. öfv. raden.*
221 22 *efter det första* them *ett dubbelskrifvet* han them *öfverstr.*
225 18 honogx *r. fr.* hognogx
229 6 *efter* hiärta *ett felskr.* tanka *öfverstr.*
— 7 mädh mik *r. fr.* mik mädh
— 8 ythersta » ysthersta
234 1 tik *tillskr. öfv. raden.*
— 18 mädh huilkom *d:o d:o*
— 21 forstodh, *tillskr. i margen.*
235 21, 22 tröstande *r. fr.* ströstande
— 26 ythersta » ysthersta
236 1 millasta » millastlasta
238 21 dözins » dozins
239 26 jomfrum » jomfrun
240 4 the » tha
241 25 kronor » kronar

Digitized by Google

Sid.	rad	
241	29	*efter* Först *ett felskr.* aff *här utelämnadt.*
245	20	natwardenom *r. fr.* natwardedhom
251	24	börias » borias
252	11	*efter* thu *ett felskr.* ha *utelämnadt.*
254	14	*efter* största *ett onödigt* oc »
256	4	loffuade *r. fr.* loffaade
—	7	siäfflighet » siälfflighet
—	9	stadughet *tillskr. i margen i st. f. ett öfverstr.* stadhet.
—	18	mando*m* *r. fr.* manddo*m*
259	8	Forwärffwa » Forwärwärffwa
260	16	sken *i hdskr. ändr. fr.* skin
261	30	krops *r. fr.* kröps
—	31	hälgha » halgha
262	26	ate*r*lösn, » ate*r*losn,
—	29	*det senare* i *uti* idhkelicha *tillskr. öfv. raden.*
263	12	*efter* samtykte *ett felskr.* än *öfverstr.*
264	9	*efter* christi *ett felskr.* tha wardh *öfverstr.*
265	9,10	*orden* gudhz ok *tillskr. öfv. raden.*
—	26	*framf.* aff *ett felskr.* j *öfverstr.*
—	28	*efter* thedis » » Zaka »
266	5	swa *tillskr. öfv. raden.*
—	6	*efter* creatu*r*s *ett dubbelskr.* träli *öfverstr.*
—	19	aff *i hdskr. ändr. fr.* for
267	2	wanskelsom *r. fr.* —son
—	19	*efter* thin *ett dubbelskr.* so*n* *underpr. o. öfverstr.*
—	—	th*ä*n *r. fr.* them
268	29	*orden* ok frögdhas nw *tillskr. öfv. raden.*
269	9	*i* fforskulladhe *är* r » » »
—	19	*efter* ok *ett felskr.* clarheyt *öfverstr. med rödt.*
270	12	dyäffwlsens *r. fr.* dyäffwssens
271	16	*efter* hälgha *ett felskr.* kirkia *underprickadt o. öfverstr.*
272	30	*Collectans början t. o. m. första ordet å sid.* 273: clarligha (*r. fr.* clarlighetina) *skrifven 2 ggr och de först nedskrifna orden öfverstr.*
273	5	wördhni*n*gh, *r. fr.* wordhni*n*gh,
—	8	*efter* hiälpa *ett felskr.* ok *öfverstr.*
—	13	fore *ändr. fr.* forre
—	14	synde*r* som *tillskr. öfv. raden.*
—	16	ey » » »
274	1	föra *r. fr.* förra
—	7	börias » borias
275	1	tin » til
—	17	the fw*n*no *tillskr. i margen med rödt.*

Digitized by Google

Sid.	rad	
276	22	wisselegha *r. fr.* —as
277	11	ythersta » ysthersta
278	13	falsk *r. fr.* falks
280	9	dröwilse » drowilse
282	21	fäm » fän
284	10	*efter* thins *ett öfverflödigt* sons *öfverstr.*
286	18	sorghena, *r. fr.* sorgdhena,
287	3	*efter* som *ett öfverfl.* mykit *utelämnadt.*
—	11	*framför* athirhiollo *ett dubbelskr.* Oc *utelämnadt.*
288	18	aminnilse *r. fr.* amilnilse
—	19	dagheligha » dagdheligha
290	11	närwarandom *r. fr.* närwarondom
—	12	hona » hano
—	25	*orden* oc min son. *tillskr. i margen.*
—	—	*efter* lagdhe *är* han *öfverstr.*
291	8	thik *r. fr.* thit
292	19	thit » thik
293	19	ok *tillskr. öfver raden med rödt.*
297	22	öghon *2 ggr i hdskr.*
301	24	wärdoghadhis *r. fr.* wärdoghogadhis
—	—	wärdoghis » wärgdoghis
304	6	yt*er*sta » yst*er*sta. *Likaså rad.* 8.
—	11	ärleghen » ärlekeghen
305	22	*mellan* j *och* them *ett felskr.* minom bö *utelämnadt.*
—	—	älskogha *r. fr.* älslogha
—	31	tröst » ströst
306	22	ythersta » ysthersta
309	12	*ett dubbelskr.* skal *öfverstruket.*
310	2	liff *tillskr. öfv. raden.*
312	13	tre » » »
313	3	for the *2 ggr i hdskr.*
314	18	wm *r. fr.* wn
—	22	hiärtans » hiartans
—	23	mik *tillskr. öfv. raden.*
316	19	*ett dubbelskr.* när *öfverstruket.*
318	15	tu *tillskr. öfv. raden.*
319	10	glädhi » » »
—	—	amin[n]ilse *r. fr.* aminlise
320	1	ödhmiwkasta » ödhmiwskasta
—	11	ocdyäfw[lsins] *tillskr. i margen (förskuret vid bindningen).*
324	10	tha *tillskr. öfv. raden.*
325	23	iak » *i margen med rödt.*
330	1	limor » *öfv. raden.*

Digitized by Google

Sid.	rad	
330	9	viidergaar *r. fr.* vndergaar
—	12	ära » äro *Likaså* 335: 4.
332	8	näst gudi *tillskr. i margen af yngre hand.*
334	2	ophögh *r. fr.* ophogh
337	22	skils » slils
338	5	som *tillskr. öfv. raden.*
339	21	Thridhia *r. fr.* Thradhia
340	5	hardhaste » hardhastaste
—	20	hardhaste » snurdhaste(?)
342	15	swärdhet » swärdhe*n*
—	22	swärdhit » swardhit
344	2	thu *2 ggr i hdskr.*
—	5	ythersta *r. fr.* ysthersta
345	21	mönsther » monsther
—	25	släkt » skält
—	26	andhe *tillskr. i margen med rödt.*
353	11	morghon *r. fr.* morghom
355	12	thi*n tillskr. i margen.*
357	12	tik » *öfv. raden.*
—	18	*det första* oc *d:o d:o.*
—	20	osparan. *r. fr.* osparam.
360	13	oc *tillskr. i margen.*
—	19	widherkännis *r. fr.* widherkänadis
—	21	syndom » syndon
—	24	tröste » trörste
361	13, 14	miskun*s*amlicasta *r. fr.* —samaslicasta
—	15	forskuldilsom » forskuldlilsom
—	—	mino*m* » nino*m*
366	4	hälghom » hälghon
—	7	*ett öfverflöd.* äwärdelika *öfverstr.*
367	14	tiänist *tillskr. i margen.*
369	19	ma*n*doms *r. fr.* mondoms
—	27	*efter* tino*m ett öfverflöd.* oc *utelämnadt.*
374	21	kropsens *r. fr.* korpsens
378	27	amot » omot
379	28	öghon » öghom
380	1	nadhogher » nadhodher
382	11	atirlösn » atirlöns
383	23	dotther » dötther
384	14	fructer göra *tillskr. öfv. raden i st. f. ett öfverstr.* fructir
385	4	wari *tillskr. i margen med rödt.*
—	8	Välsignadh *r. fr.* Välsignadher

Digitized by Google

Sid.	rad			
394	24, 25	iärteknom,	*r. fr.*	iärkteknom,
395	25	thätta	»	thäzta
398	18	diäffla	»	diälffla
399	9	hwilkins	»	hwilsins
401	17	dödh	»	dodh
—	20	thässa	»	thzssa
402	4	ythersta	»	ysthersta *Likaså rad* 27.
—	5	christi	»	christe
403	26	hälgha *tillskr. öfv. raden.*		
404	27	brudgomma,	*r. fr.*	bruddomma,
405	24	tik	»	til
—	28	i	»	in (*2 ggr*). *Likaså* 406: 13.
406	26	aldrigh	»	aldridh
407	2	mik *2 ggr i hdskr.*		
409	23	ythersta *r. fr.*		ysthersta *Likaså* 413: 5.
411	24	släkt	»	skällkt
412	13	*efter* flodh *ett dubbelskr.*		thu hördhe *öfverstr.*
—	—	hördhe *r. fr.*		hordhe
415	13	alzwaldoghan *r. fr.*		älzw—
417	7	skära	»	skara
418	11	for *tillskr. öfv. raden.*		
—	17	oc	» »	»
—	19	thiänte *r. fr.*		thiämte
419	20, 21	ythersta	»	ysthersta *Likaså* 420: 4.
—	26, 27	diäffwlsins *r. fr.*		dräffwlsins
420	5	at Jak	»	Jak at
—	25	löftena	»	loftena
423	3	yther mer	»	ysther mer
—	12	kroppen	»	korppen
—	16	ythersta	»	ysthersta
424	24	ythersta	»	ysthersta
—	28	ära	»	äro
427	10	wände *tillskr. öfv. raden m. rödt.*		
430	10	wardh *r. fr.*		wardhe
431	13	jak	»	jal
—	15	alla *tillskr. öfv. raden.*		
432	19, 20	omwänt *r. fr.*		omiwänt
—	24	skref	»	skrif
435	8	sancto	»	sancte
436	13	idher	»	iddher
—	29	ythersta	»	ysthersta *Likaså* 437: 1.
442	15	wars *2 ggr i hdskr.*		
444	3	til	» »	»

Digitized by Google

Sid.	rad	
444	4	psaltaranom *r. fr.* splataranom
—	5	är *tillskr. öfv. raden.*
—	19	ad *r. fr.* at
445	4	*efter* allom *ett felskr.* tik *öfverstruket.*
—	22	son, *r. fr.* sons,
446	26	antwardhar *r. fr.* antwärdhar
447	20	iacob, » iocob,
448	20	*efter* j *ett dubbelskr.* thinne *öfverstr.*
449	5	oc *r. fr.* oc til
452	15	alla *tillskr. i margen.*
455	16	aff *r. fr.* at
457	20	*framför* tith *är ett* tik *öfverstr.*
459	9	blodz *r. fr.* blodit
—	20	mankönit *r. fr.* mankonit
462	1	edhrat » edhrant
—	23	mik *tillskr. öfv. raden med rödt.*
464	10	ffadh[e]r *r. fr.* ffädhr
—	24	hwarium » hwarwum
465	1	christe, » christi,
466	3	j » jn
467	1	tha » thä
—	7	än » är
468	7	hördhin » hördhir
469	8	fiärdhe *tillskr. öfv. raden.*
—	14	*i* widherfaren *är* faren *tillskr. i margen i st. f. ett felskr. och öfverstr.* farith
—	15	ey *tillskr. öfv. raden.*
—	18	otalikom *i hdskr. ändr. fr.* othalikom
—	24	beskärmat *r. fr.* beskarmat
—	—	jämwäl » jamwäl
470	3	jämwäl » jamwäl
—	18	*efter* til *är* mik *öfverstr.*
473	11	thing *tillskr. i marg. m. rödt.*
476	10	äng[s]las *r. fr.* anglas
—	16	brännande » brärnande
479	11	böner » boner
481	9	liws *tillskr. i marg. m. rödt.*
—	10	tik » *öfv. raden.*
482	11	i thit » *i marg. m. rödt i st. f. öfverstr.* thät
483	18	giordhe *r. fr.* giördhe
484	22	ythersta » ysthersta
488	5	*det sista* tik *tillskr. öfv. raden.*
491	24	thima *r. fr.* thina

Digitized by Google

Sid.	rad	
492	21	matthin *r. fr.* matthins
493	19	ow*ä*rdhogh » ow*ä*rdhoghogh
495	6	y*th*ersta » yst*h*ersta
499	7	förlathnom » —non
—	9	sötastha » sotast**h**a
501	3	blandath » blandith
—	6	*efter* tith *ett felskr.* wälsigna *öfverstr.*
—	11	större *ändr. fr.* stora
—	17	*efter* thaka *är* mik *öfverstr.*
503	5	brödz *r. fr.* brodz
—	13	ffrögdhas » ffrörg—
504	10	diäffwlskap *r. fr.* diälff—
505	15	na*m*pn » na*m*pns
506	27	är *tillskr. öfv. raden.*
508	13	äy *r. fr.* än
—	16	är *tillskr. öfv. raden med rödt.*
—	—	*efter* allo*m ett felskr.* när *öfverstr.*
—	20	större *r. fr.* storre
510	6	cr*i*stnom » scr*i*st—
513	7	*före* syndher *ett dubbelskr.* mi*n*a *öfverstr.*
514	15	» Amen *ett dubbelskr.* oc nadh »
515	8	tidh *tillskr. i marg. m. rödt.*
—	22	m*ä*dh » *öfv. raden.* »
516	6	t*ä*t » » » »
—	16	bri*n*nandhe *r. fr.* bri*n*mandhe
—	17	antwardandis *i hdskr. ändr. fr.* antwarwardandis
—	22	*efter* mik *ordet* til *utskrapadt.*
517	5	declactogh *r. fr.* —attogh
—	—	äw*ä*rdhelika » äw*ä*rdhedhelika
519	8	*det första* o *i* osynliko*m skr. öfv. raden.*
—	13	bidher *tillskr. i margen.*
—	14	äro*n*na *r. fr.* aro*n*na
—	25	kärleka » kärleleka
521	2	böriadhe » boriadhe
522	6	läsa » läsas

Till rättelse.

Sid. 87 *rad* 24 *är efter ordet* siäl. *en mening utfallen, så lydande:* tha iac skal mi*n* dhöd vpbära. Oc thagh mina siäl.

Digitized by Google

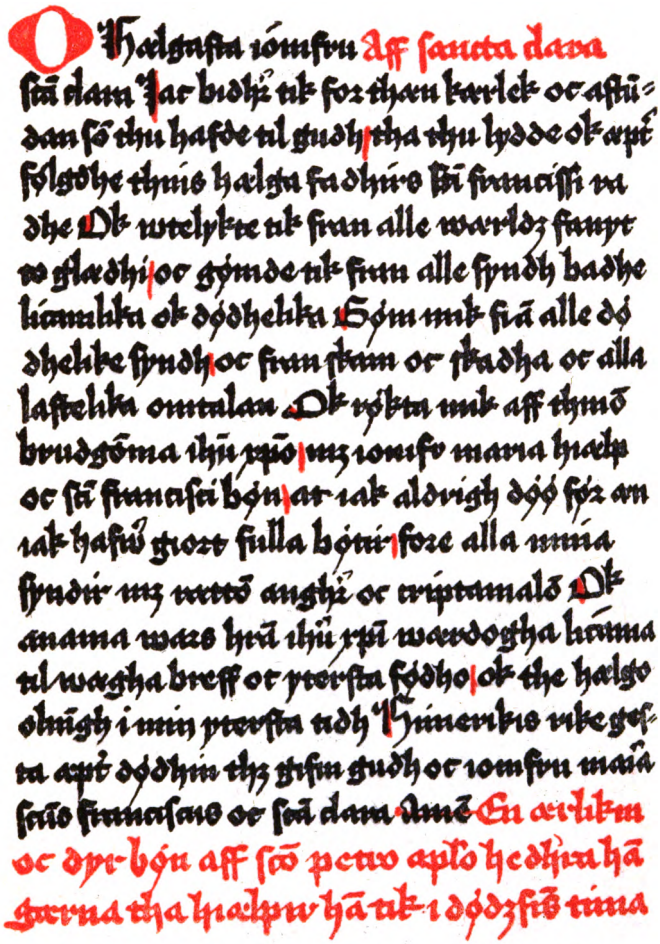

Cod. Berol. Theol. Lat. 71, 8:o (A) bl. 153 v. (anonym hand).

Digitized by Google

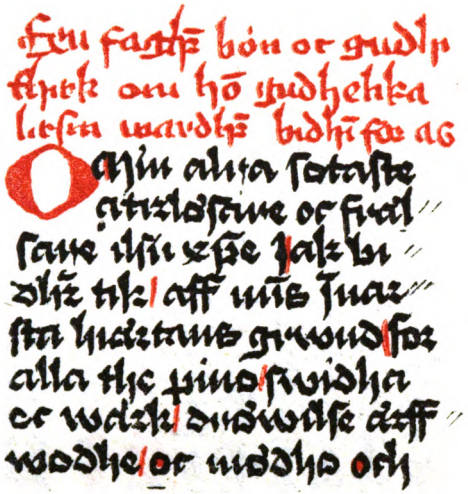

A. Cod. AM. 422, 12:o (B) bl. 50 v.
(Anna Svensdotters hand).

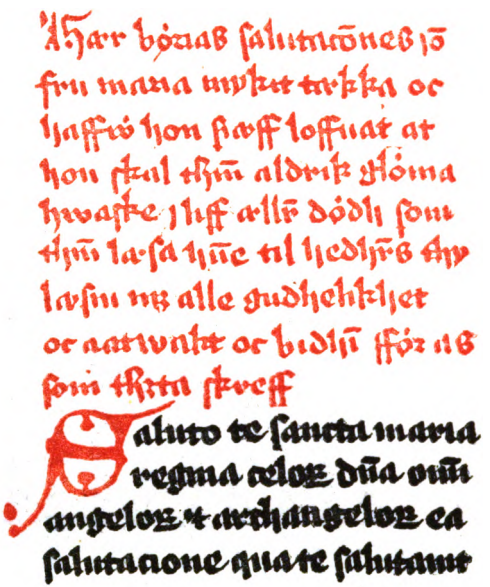

B. Cod. Ups. C 475 (M) bl. 46 r.
(Anna Svensdotters hand).

PL. 2.

Digitized by Google

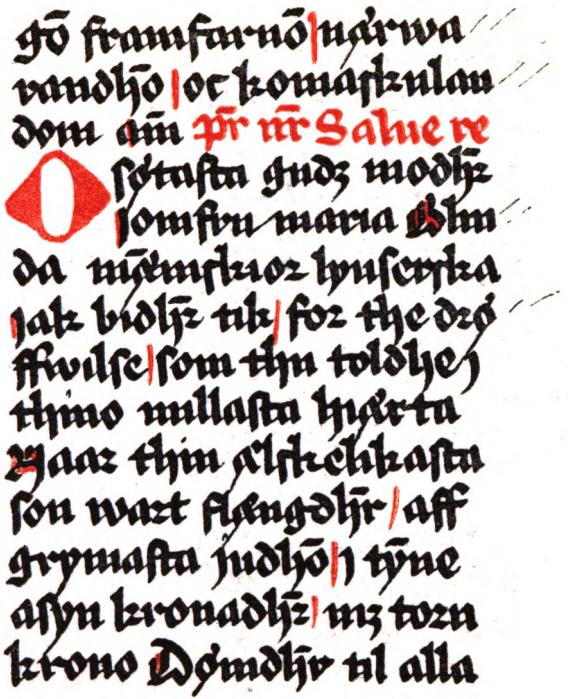

A. Cod. Holm. DOROTHEA NILSDOTTERS bönbok (I) bl. 114 r. *(Anna Germundsdotters* hand).

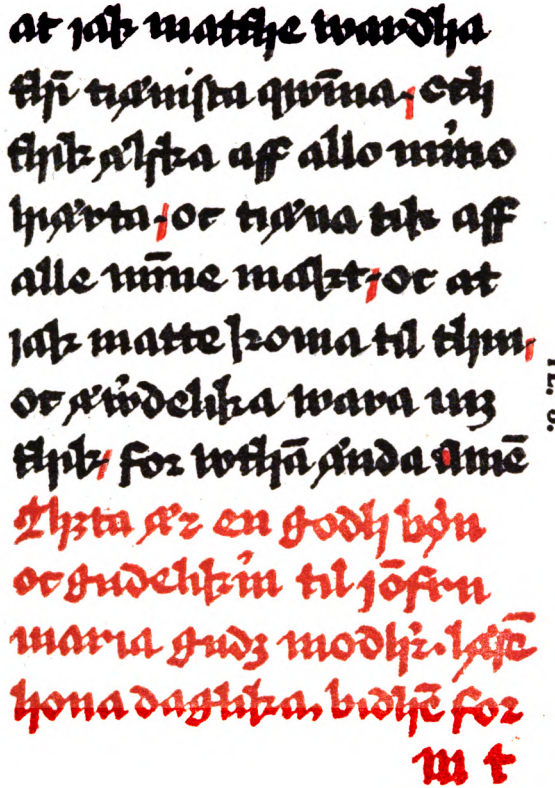

B. Cod. Holm. A 37 (D) bl. 54 r. (anonym hand).

PL. 3.

Digitized by Google

PL. 4.

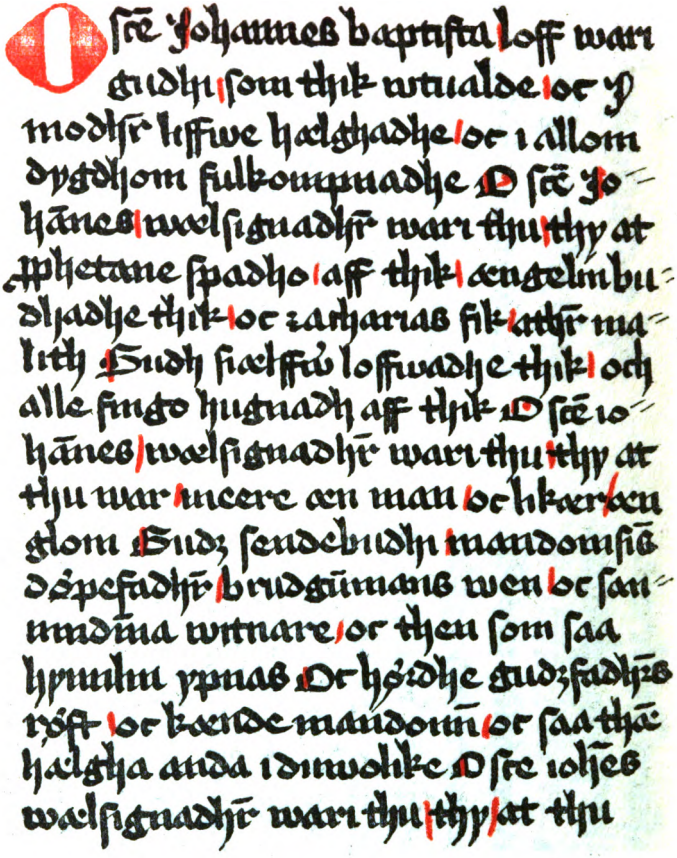

Cod. Holm. A 38 (E) bl. 142 r.
(Christina Hansdotters hand).

Digitized by Google

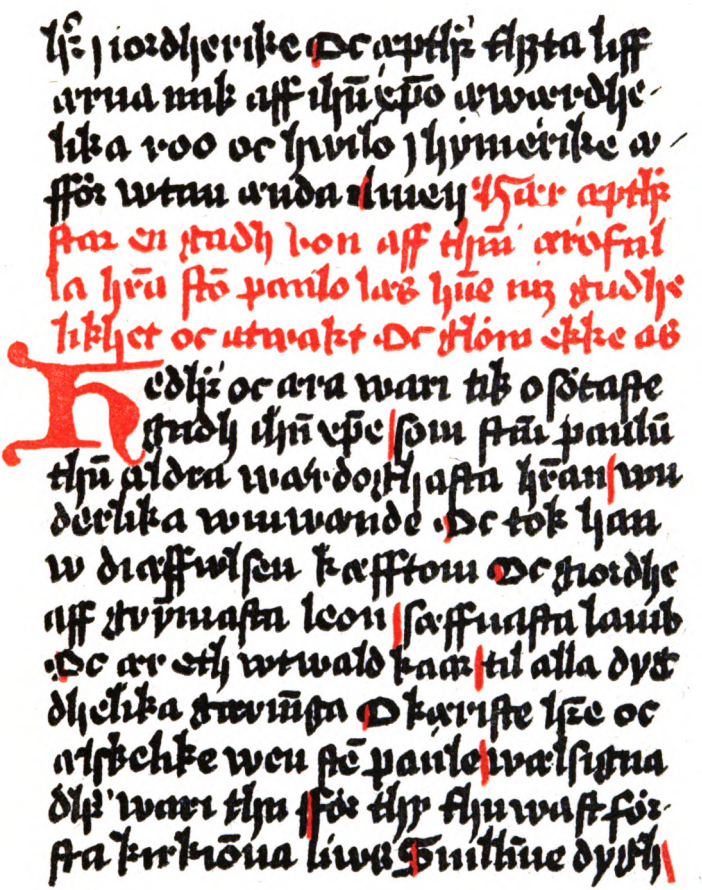

Cod. Holm. A 43 (F) bl. 165 v.
(Anna Svensdotters hand).

Digitized by Google

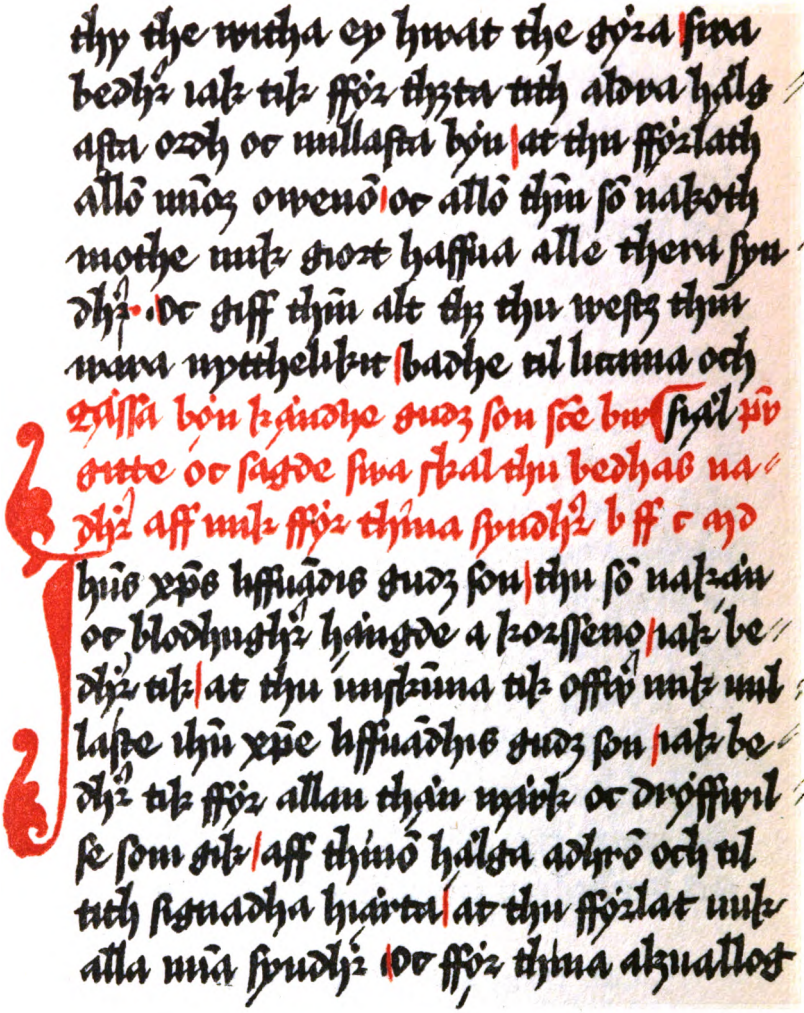

Cod. Holm. BIRGITTA ANDERSDOTTERS bönbok (G) bl. 168 r. *(Christina Månsdotters* hand).

Digitized by Google

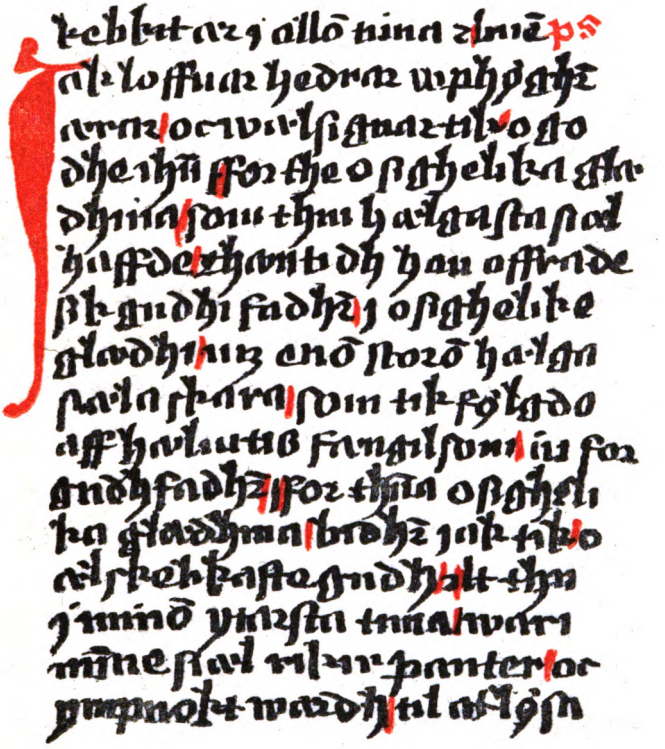

Cod. Ups. C 12 (L) bl. 148 v.
(Christina Hansdotters hand).

Digitized by Google

PL. 8.

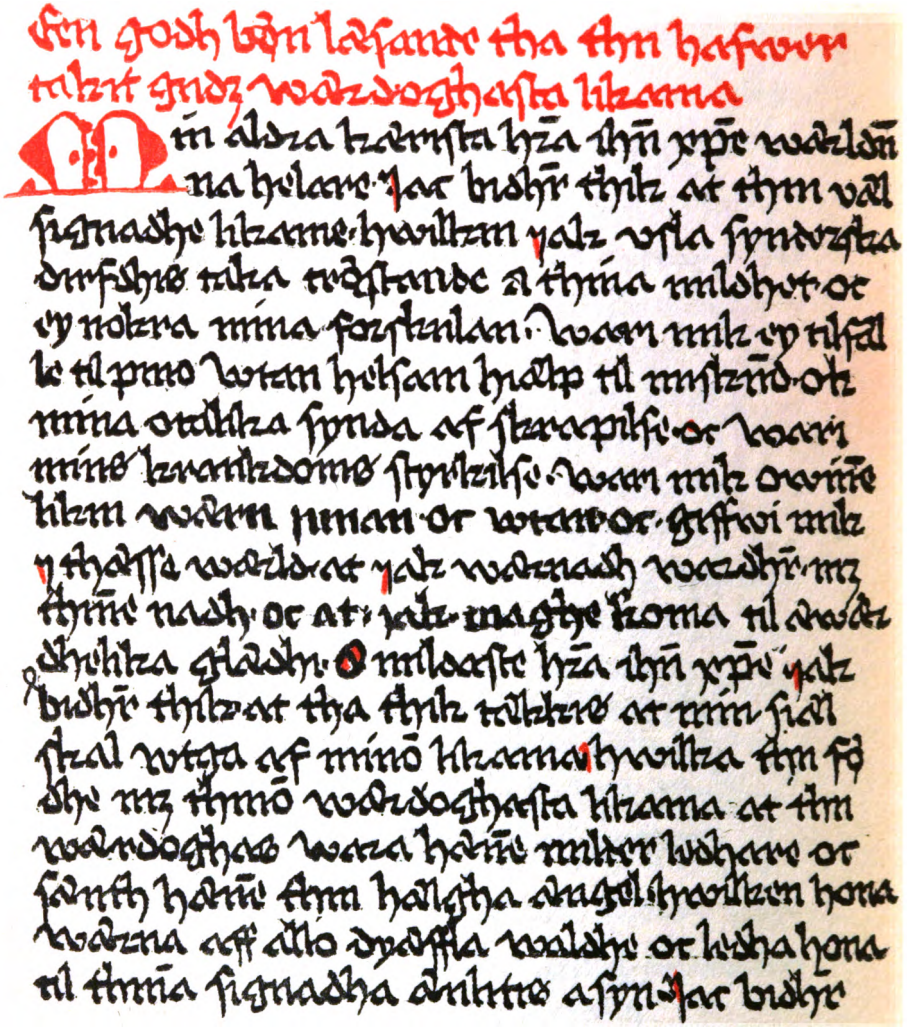

Cod. Ups. C 68 (m) bl. 143 v. Hand 2 (anonym).

Digitized by Google

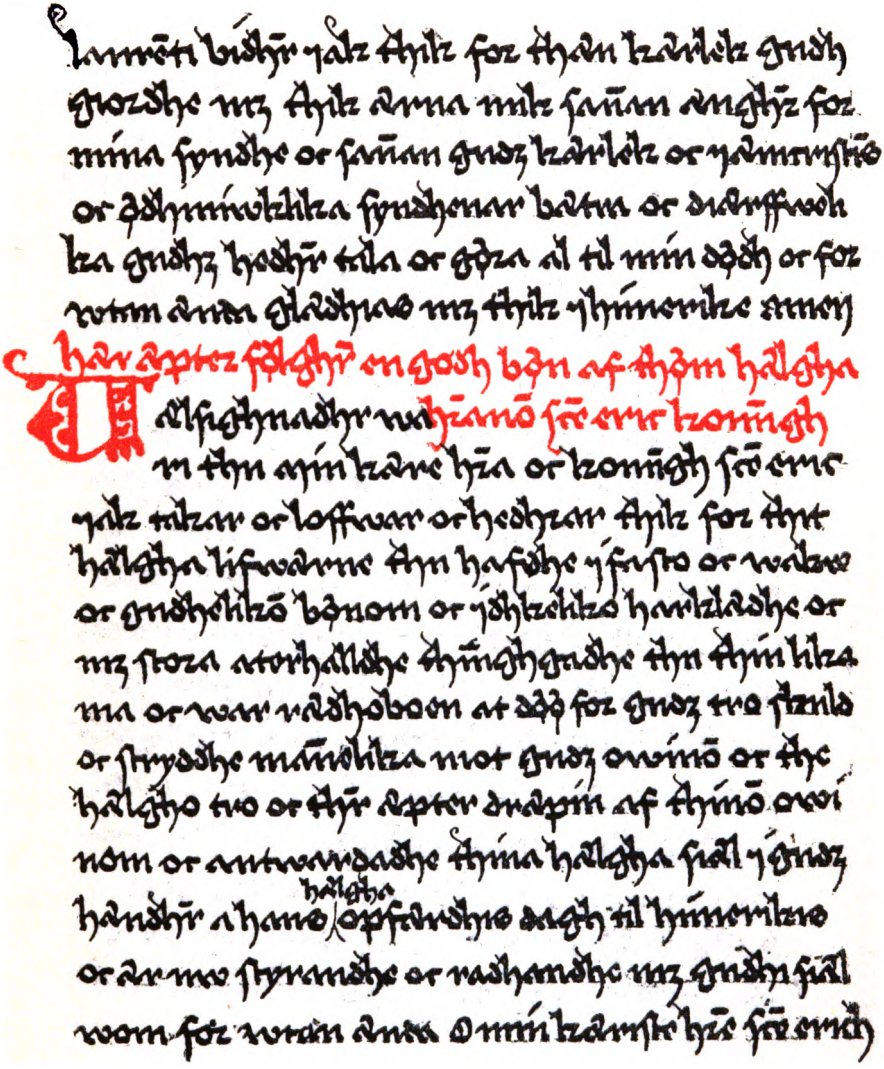

Cod. Ups. C 68 (m) bl. 133 r. Hand 1 (anonym).

Digitized by Google

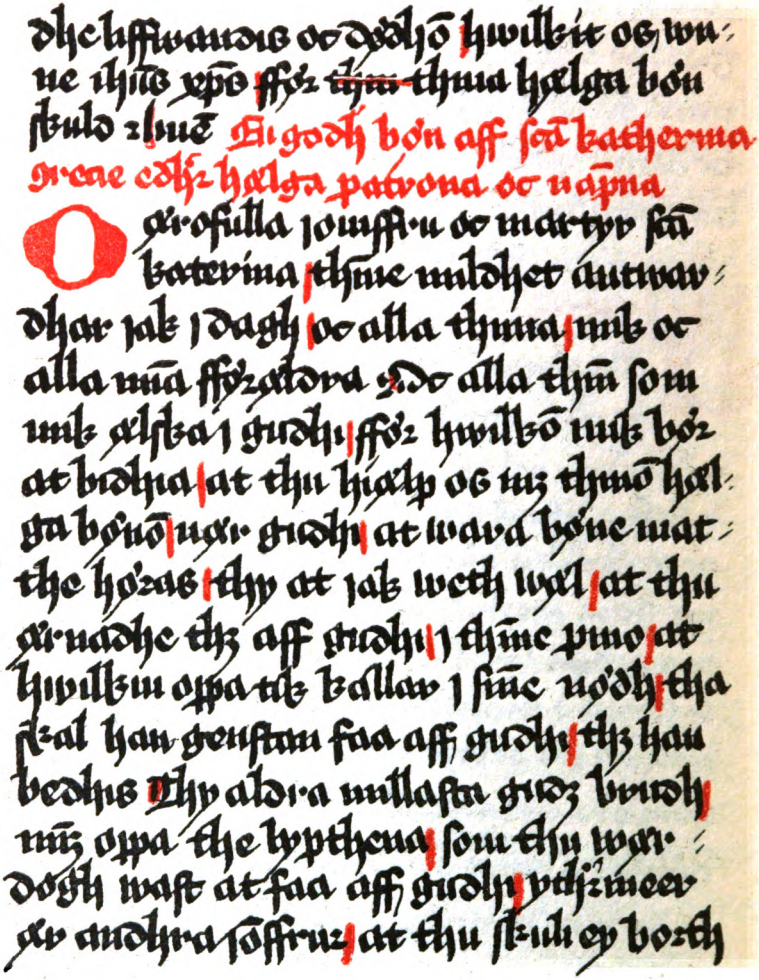

Cod. Giess. 881 (N) bl. 117 r.
(Margareta Olofsdotters hand).

Digitized by Google

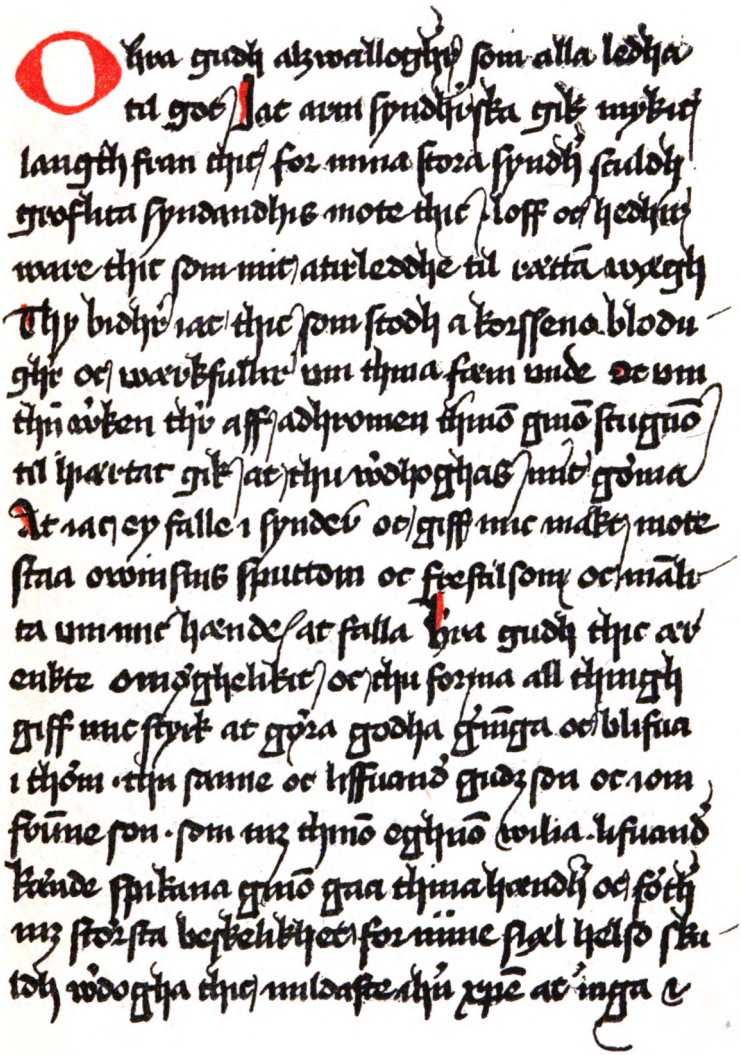

Cod. Giess. 881 (N) bl. 149 r. (anonym hand).

Digitized by Google

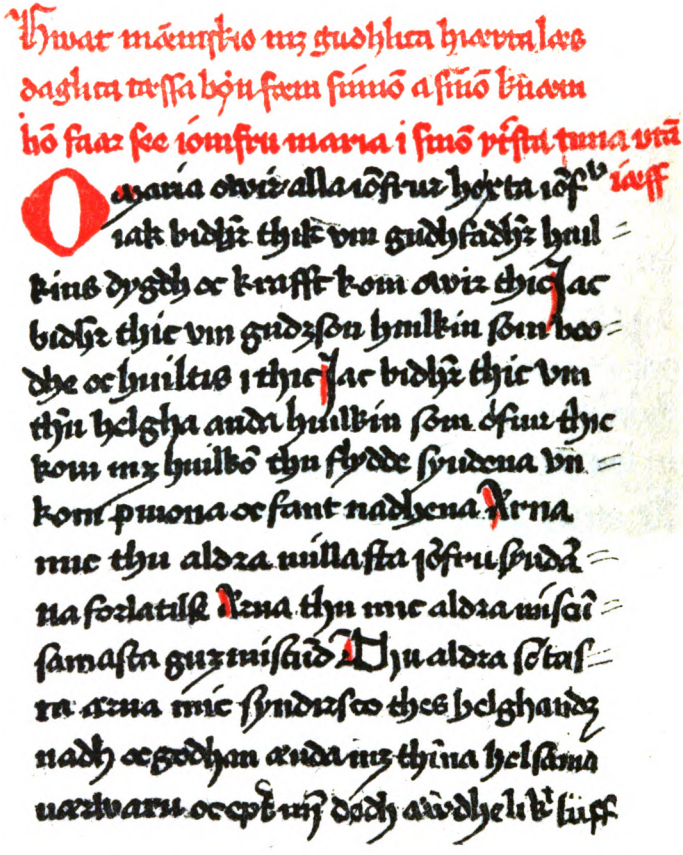

Cod. Skokl. 8, 8:o (K) bl. 137 r. (anonym hand).

Digitized by Google

Digitized by Google

Date Due

Demco 293-5			

Digitized by Google

PT 9552
.S 68
v.38

Digitized by Google

ALF Collections Vault
3 0000 120 492 081